

Executive summary

This paper takes departure in decision-making related to legacy gifts to the Danish organization Kræftens Bekæmpelse. Kræftens Bekæmpelse is working with cancer related issues, and is one of the largest fundraising organizations in Denmark. The main income source for the organization is legacy gifts. However there is a lack of knowledge concerning the donors' motivation, and how the process proceeds from need recognition until the will is completed. For examining this subject, traditional consumer behavior theories have been applied, combined with new perspectives from neuroscience. The latter propose that basic emotional processes in the brain have a governing influence on the behavior and they play a major role in decision-making. The purpose has been to bring results that will contribute to the organization's knowledge of their legacy prospects and how to efficiently communicate to them. The thesis statement is: *Which factors are influencing the decision process related to legacy gifts to Kræftens Bekæmpelse, especially considering emotional factors - and how can the organization apply this knowledge in order to improve the communication with legacy prospects?*

Eight qualitative interviews have been completed, grounded on the theoretical framework. Based on the analysis, we have acquired an extensive understanding of the core subject. From this we have developed a number of suggestions that we believe will be useful for Kræftens Bekæmpelse in their marketing and communication. Our primary recommendation for Kræftens Bekæmpelse is to increase their attention to *smaller* legacy gifts in their communication, and change the legacy prospects' perception of the 'typical legacy donor'. This, we believe, will make legacy gifts relevant for a larger number of the population and in the long run generate supplementary funding. Nevertheless, the "traditional", large legacy gifts are still crucial for the organization and must not be under prioritized. We also recommend the organization to use elements in their advertising, which will influence positive emotional responses. Our analysis of different feeling words opens up alternatives to actions that may develop the desired response patterns.

Finally, we suggest conducting further research in the topic by quantitative means, in order to verify and enrich the results.

Indholdsfortegnelse

1	Introduktion.....	4
1.1	Problemformulering	6
1.1.1	Begrebsafklaring.....	6
2	Metode	9
2.1	Afhandlingens Struktur	9
2.2	Teoretiske overvejelser.....	10
2.3	Design af arbejdsmetode	15
2.3.1	Udvælgelse af respondenter.....	16
2.3.2	Interview	17
2.3.3	Tilgang til analysen.....	21
2.4	Afgrænsninger	23
3.	Præsentation af case: Kræftens Bekæmpelse.....	24
3.1	Kræftens Bekæmpelse og arv	24
4.	Beslutningsprocessen	26
4.1	Personlige faktorer	26
4.1.1	Familieforhold	27
4.1.2	Relation til kræft.....	27
4.1.3	Relation til KB.....	27
4.1.4	Livsstadier og livssituation	27
4.2	Ydre påvirkninger på testators beslutningsproces.....	28
4.2.1	Sociokulturelle faktorer	28
4.2.2	Kræftens Bekæmpelses markedsføringsindsats.....	32
4.3	Involvering	34
5.	Kognitiv og affektiv tilgang til analyse af beslutningsprocessen	36
5.1	Det kognitive perspektiv	37
5.2	Det affektive perspektiv	38
5.3	Emotioner og følelser	39
5.3.1	Emotioner	39
5.3.2	Følelser	39
5.4	Emotioners rolle i beslutningsprocessen	40
5.4.1	Hjernen	40
5.5	Paradigmeskifte.....	43

6. Teoretisk model til analyse af potentielle testatorer	44
7 Proces	45
7.1 Behovserkendelse	45
7.1.1 Motivation, behov og ønske	46
7.2 Informationssøgning	53
7.3 Evaluering af alternativer	55
7.3.1 Evoked set og beslutningsregler	55
7.3.2 Theory of Reasoned Action	57
7.4 Efterbeslutningsadfærd og – evaluering	60
7.5 Barrierer	61
7.5.1 Opfattelse af ”produktet”	63
8. Analyse	63
8.1 Kortlægning af respondenternes placering i beslutningsprocessen	63
8.2 Behovserkendelse	64
8.2.1 Sociale behov	65
8.2.2 Egoistiske behov og selvrealiseringsbehov	68
8.2.3 Opsummering	76
8.2.4 Faktorer med indflydelse på behovserkendelsen	77
8.3 Informationssøgning	87
8.3.1 Hvilken information søges og hvorfor?	87
8.3.2 Hvilken information besidder respondenterne?	88
8.3.3 Involvering	89
8.3.4 Sociokulturelle faktorer	90
8.3.5 Kræftens Bekæmpelses markedsføring	92
8.3.6 Barrierer	92
8.3.7 Opsummering	94
8.4 Evaluering af alternativer	95
8.4.1 Beslutningsregler og evoked set	95
8.4.2 Antagelse om konsekvenser og evaluering af konsekvenser	99
8.4.3 Normative antagelser og motivation til at indordne sig andres forventninger	101
8.4.4 Opsummering	102
8.5 Efterbeslutningsadfærd og -evaluering	103
8.5.1 Efterbeslutningsadfærd	103
8.5.2 Efterbeslutningsevaluering	104

8.5.3 Opsummering	106
8.6 Emotioner	107
8.6.1 Positive og negative	107
8.6.2 Involvering.....	111
8.6.3 Placering i beslutningsprocessen	113
8.6.4 Opfattelse af 'produktet'	114
9. Konklusion og anbefalinger	115
10. Perspektivering.....	124
Figuroversigt.....	125
Tabeloversigt.....	125
Litteraturliste.....	126

1 Introduktion

Indsamlingsorganisationerne i Danmark bevæger sig mod en forøget professionalisering. De stadig større krav til planlægningen, for at klare sig i konkurrencen, er en markant tendens (Beder, 25. maj 2008). Organisationerne konkurrerer med andre organisationer om de penge, der doneres og samtidig konkurrerer de om at tilegne sig en del af forbrugernes rådighedsbeløb. Der stilles derfor stadig større krav til organisationernes strategiske overvejelser, de økonomiske beregninger, kommunikation, kreativitet og markedsføring (*Ibid.*). En konstant tilpasning og forbedring af kommunikationen og markedsføringen er derfor blevet en nødvendighed i indsamlingsorganisationerne.

Størstedelen af organisationernes indtægter er baseret på donationer fra private, som forventer, at pengene bruges til selve formålet og ikke til store administrative udgifter. Organisationerne står i den forbindelse over for det skisma, at de er nødsaget til at bruge en del af de donerede gaver til kommunikation og markedsføring, samtidig med, at der hviler et særligt moralsk og etisk ansvar på dem i forhold til at bruge de indsamlede midler, ud fra givernes forventninger. I Kræftens Bekæmpelse (KB) er man bevidst om dette, og Poul Møller, marketingchef i KB, mener, at det er donorernes voksende krav, der har tvunget organisationerne til at ”stramme op”. Han udtaler: *”Det har simpelthen været nødvendigt med øget professionalisering, for hvis vi ikke optræder professionelt, svarer det til at ødsle pengene væk, og så får vi en masse utilfredse donorer”* (Beder, 25. maj 2008). Fokus på donorerne og donorernes behov, er en vigtig del af organisationernes fremtidige succes. KB er en af de store spillere blandt indsamlingsorganisationerne i Danmark. De indsamlede ca. 312 mio. kr. i 2006 (KB 2008a) og har en medlemsbase på over 400.000 personer (Henriksen og Hjeds, 2008). Det høje medlemstal og de mange indsamlede kroner hænger sammen med, at organisationen beskæftiger sig med en folkesygdom (kræft), der rammer en tredjedel af alle danskere, og dermed berører en meget stor andel af befolkningen, direkte eller indirekte.

Indsamlingsmetoderne er mange og vidt forskellige i KB, men deres største indtægtskilde er testamentariske gaver¹. I 2007 kom således 28 % af KB's indtægter fra arv (KB 2008b). I forhold til det samlede antal testamentariske gaver, der gives i Danmark, modtager KB cirka 1/3 (Møller og Henriksen 2008). Trods det, at indtægterne fra arv satte rekord i 2007 med et beløb på 135 mio. kr., er antallet af arvesager faldende i KB. Der var således 312 arvesager i 2000, og dette antal er faldet

¹ En testamentarisk gave er en donation via et testamente. (jf. afsnit 1.1.1: Begrebsafklaring)

til 257 arvesager i 2007.² Denne udvikling vækker bekymring hos KB (Møller og Henriksen 2008), og flere tiltag er sat i værk med fokus på arveindtægterne³. Nedgangen i antallet af arvesager, er en generel tendens blandt de sygdomsbekæmpende indsamlingsorganisationer og handicaporganisationer i Danmark. En rapport fra ISOBRO (2004:16) viser, at antallet af arvesager for sygdomsbekæmpende organisationer er faldet med 17 % i perioden 1998-2002.

På baggrund af KB's position blandt danske indsamlingsorganisationer generelt, og især deres position på markedet for testamentariske gaver, er organisationen valgt som case i denne afhandling. Derudover har KB vist stor interesse for et samarbejde, hvilket har været stærkt motiverende og inspirerende.

Trods den indlysende betydning som testamentariske gaver har for KB, så er det vores indtryk, at organisationen har en generel, men dog begrænset viden, om testatorerne og de potentielle testatorer⁴. Det kan blandt andet hænge sammen med, at der generelt set, er en relativt mangelfuld viden om emnet. Dette gælder fx testatorers motivation. Sargeant og Jay (2004:182) skriver således: “ (...) *it seems that comparatively little is known about why donors choose to give in this way (planned giving⁵, red.), and about the quality of the emotional commitment involved.*” En årsag til denne begrænsede viden kan være, de åbenbare vanskeligheder der er med at komme i kontakt med de pågældende personer, noget som også KB påpeger (Møller og Henriksen 2008). Ifølge KB, er det meget sjældent, at testatorer selv tager kontakt til organisationen og fortæller, at de har betænkt KB i deres testamente. Derudover eksisterer der ganske enkelt ikke noget system i Danmark, der giver arvinger og andre interessenter mulighed for at få indsigt i, hvem der er betænkt i testamentet, før testamentet træder i kraft – altså når vedkommende er død.

Formålet med denne afhandling, er at undersøge testatorers og potentielle testatorers beslutningsprocesser i relation til det at give en testamentarisk gave, med udgangspunkt i KB. Det er således hensigten at kunne bidrage til den mangelfulde viden på området. Ved at analysere data, med afsæt i traditionelle kognitive forbrugeradfærdsteorier, kombineret med ny viden indenfor fagområdet neuroøkonomi, forsøges der at anskue og analysere processen fra et nyt perspektiv. Vores interesse i beslutningsprocessen og interessen for hvorledes forbrugerbeslutninger er styret,

²Tabel 1: udviklingen i KB's arv-sager 2000-2007 (KB og arv)

³ Bilag 1

⁴ Baseret på et helhedsindtryk dannet på baggrund af to interviews med nøglepersoner i KB samt det eksisterende materiale vi har fået udleveret.

⁵ Forfatterne bruger begrebet 'planned giving' som et samlebegreb for testamentariske gaver og andre måder at donere på efter en "plan".

har således ledt os til at inddrage relativ ny neurologisk forskning. Denne forskning kan give en mere detaljeret forståelse af, hvad der faktisk sker i den menneskelige hjerne, når en person træffer beslutninger (Hansen og Christensen 2007:99) og åbne hjernens sorte boks for at identificere de konstruktioner, som ligger neden under økonomiske beslutninger (Loewenstein i Frank 2007:185).

Resultaterne i afhandlingen kan, forhåbentligt, resultere i anbefalinger til, hvilke parametre der skal lægges vægt på for at forbedre KB's markedsføringsstrategier og kommunikationsformer i relation til potentielle testatorer. I overensstemmelse med KB's mål (jf. bilag 1), er det således hensigten med afhandlingen at bidrage med viden, som kan føre til et forøget antal af testamentariske gaver til KB.

1.1 Problemformulering

På baggrund af ovenstående opstilles følgende problemformulering:

Hvilke faktorer kan have indflydelse på beslutningsprocessen i forbindelse med at testamentere til KB – med særlig henblik på emotionelle faktorer - og hvorledes kan KB anvende denne viden til at forbedre kommunikationen med potentielle testatorer?

1.1.1 Begrebsafklaring

Følgende har til hensigt at definere begreber, som er vigtige for den teoretiske og analytiske behandling af emnet, samt at præcisere, hvorledes begreberne anvendes i denne afhandling.

Testamente⁶

Forudsætningen for at testamentere en gave til en organisation er, at man opretter et testamente. En af de mest almindelige definitioner på et testamente er: *"en ensom og ensidig privat viljeserklæring (retshandel), hvorved en person helt eller delvis råder over sin efterladte ejendom"* (Schmidt, Nørgaard og Vesterdorf 1991). Med ordvalget "efterladte" menes, at dispositionerne først får virkning efter testators død. Et testamente er et juridisk bindende dokument, som, for at træde i kraft, skal være i overensstemmelse med arveloven (Wikipedia e). Det er dog frivilligt at oprette testamente. Hvis man vælger ikke at gøre det, vil ens formue og ejendele fordeles efter arvelovens

⁶ Eksempel på et testamente, se bilag 2

regler (*Ibid.*). Det betyder, at tvangsarvingerne arver⁷, og hvis man ingen tvangsarvinger har, vil arven gå til 2. og 3. arveklasse⁸. Har man ingen arvinger i de tre arveklasser, vil formuen gå til staten som *'herreløst gods'*⁹. Omvendt kan man ved at oprette et testamente delvis selv bestemme, hvorledes formuen skal fordeles.

Man kan vælge selv at skrive sit testamente, eller man kan få det udfærdiget hos en advokat. Testamentet skal dog underskrives af en notar¹⁰ (notartestamente) eller af to vidner (vidnetestamente). Ved at registrere testamentet hos en notar, bliver det indført i Centralregisteret for Testamenter, og dermed sikrer man sig, at testamentet kommer frem for skifteretten, efter man er død. At få udformet et testamente hos en advokat koster minimum ca. 3000 kr., afhængig af advokatens prisniveau og testamentets kompleksitet. At få det registreret hos notaren koster p.t. 300 kr. (Henriksen og Hjeds 2008).

Testamentarisk gave

Juridisk set er der ikke noget, der hedder en "testamentarisk gave", men det er alligevel et alment anvendt begreb blandt indsamlingsorganisationer som fx KB. Definitionen af en testamentarisk gave vil derfor i denne afhandling være *enhver donation til en organisation i form af arv fra en privatperson*.

Når man testamenterer til en organisation, kan det hovedsageligt gøres på to måder; man kan gøre organisationen til legatar eller til arving. Legatar er den, der i et testamente kun er tillagt ret til at arve en pengesum, en bestemt ting eller en bestemt ejendom, mens en arving har medbestemmelsesret om, hvordan boet skal behandles. En arving kan være arving til alt (enearving/universalarving), til en del af arven (delarving) eller hvad der måtte være tilbage i et bo, efter at andre har taget arv (residualarving) (Dam & Taksø-Jensen s.17).

Andreasen og Kotler (2003:200-201) argumenterer, at de fleste mennesker donerer til organisationer for at få noget tilbage, og at de dermed ikke primært giver for at tilfredsstille organisationens behov, men derimod egne behov. Testamentariske gaver er per definition en måde at donere til organisationer på, set fra et teoretisk perspektiv, og ansues dermed ikke som rene

⁷ Den afdødes ægtefælle og livsarvinger.

⁸ De tre arveklasser er opstillet i bilag 3

⁹ www.borger.dk

¹⁰ En notar er en embedsmand med tilknytning til det lokale dommerkontor (KB 2007)

altruistiske gaver, men som *transaktioner* mellem testatoren og organisationen. Organisationen, som er modtager af gaven, tilbyder giveren (testatoren) en nytteværdi, som han/hun ønsker, og testatoren 'betaler' med sin gave. Det antages dermed, at det at give en testamentarisk gave til en organisation er med til at tilfredsstille et eller flere behov hos giveren¹¹, hvorved 'produktet' der erhverves, skabes af testatorens egne behov.

Endvidere er handlingen, at testamentere en gave, et middel til at fordele sine ressourcer efter de prioriteringer, man har, samtidig med man lægger grundlaget for modtagerens fremtidige forbrugerbeslutninger. Schiffman og Kanuk (2004:8, G-3) definerer forbrugeradfærd, som den adfærd forbrugere udviser, når de søger efter, køber, bruger, evaluerer og skaffer sig af med produkter, tjenester og ideer, som de forventer, vil tilfredsstille deres behov. Endvidere pointerer forfatterne, at forbrugeradfærd fokuserer på, hvordan individer træffer afgørelser om, hvordan de skal anvende deres tilgængelige ressourcer (Schiffman og Kanuk 2004:8). Ud fra denne betragtning bliver beslutningen om, hvor vores formue og værdier skal placeres efter vores død, i denne afhandling, anset for direkte og indirekte at have relation til vores adfærd som forbrugere.

Beslutningsproces

Ved at anskue en testamentarisk gave som et 'produkt' og handlingen at testamentere en gave til en organisation som forbrugeradfærd, mener vi, at det er muligt at analysere en potentiel testators beslutning ud fra et forbrugeradfærdsmæssigt perspektiv. Beslutningsprocessen defineres i denne afhandling som en sekvens af situationer, hvor der foregår informationsbearbejdning og overvejelser, som går forud for en beslutning (Hansen 1987: 29).

Potentielle testatorer

Der sondres i denne afhandling mellem "potentielle testatorer" og "testatorer". Med "potentielle testatorer" menes alle, der ikke har testamenteret til en organisation men som potentielt vil gøre det¹². Den potentielle testator er således per definition i live. Med "testatorer" menes personer, der har oprettet testamente og eventuelt har testamenteret til en organisation. Begrebet vil anvendes om de personer, der stadigvæk lever og de, der er afdøet ved døden¹³.

¹¹ Hvilke behov det kan være tale om, drøftes i afsnit 7.1.1

¹² Richardson og Chapman (2005) omtaler denne gruppering som "prospects".

¹³ De testatorer som er gået bort, omtales af Richardson og Chapman (2005) som "legators", mens de som endnu lever kaldes "pledgers".

Indsamlingsorganisation

En indsamlingsorganisation, der er optaget på listen som godkendt almennyttig forening, fond, institution mv., er godkendt efter ligningslovens § 8A, ligningslovens § 12, stk.3 eller efter boafgiftslovens § 3, stk.2 (themis.dk 2008). KB samt en lang række andre indsamlingsorganisationer opfylder nogle objektive kriterier (*Ibid.*),¹⁴ hvilket blandt andet medfører fritagelse for betaling af boafgift af arv. Der skelnes mellem sygdomsbekæmpende organisationer og andre organisationer i de tilfælde, hvor dette betragtes som nødvendigt. Flere af vores generelle data, om indsamlingsorganisationerne, stammer fra ISOBRO (2004, 2007), hvorved medlemmer af denne paraplyorganisation vil indgå i de betragtninger, der gøres.

Faktorer

En faktor er i denne afhandling en generel betegnelse for et internt eller eksternt stimuli, der kan influere på en potentiel testators beslutningsproces. Metodevalget og de teoretiske perspektiver er styrende for, hvilke faktorer der inddrages til besvarelsen af problemformuleringen og de konklusioner og anbefalinger, vi kommer frem til.

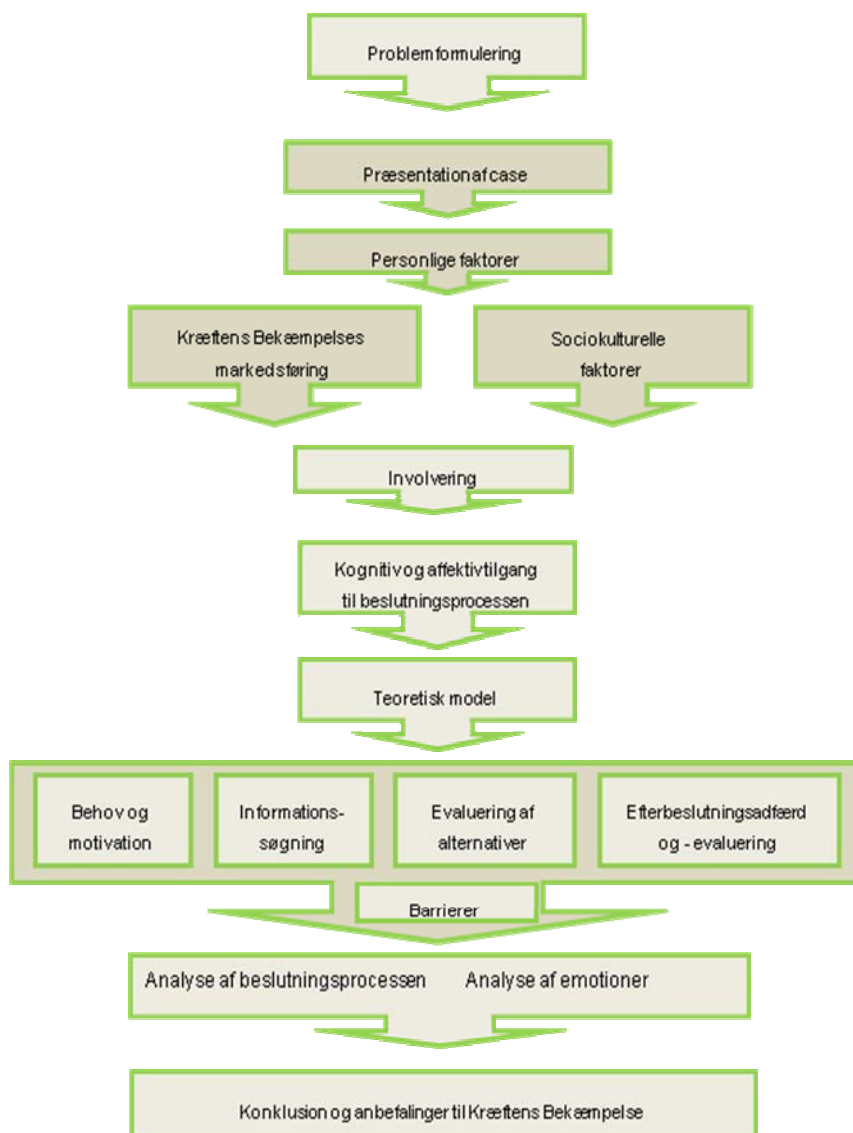
2 Metode

Dette afsnit har til hensigt at præsentere og begrunde vores metodevalg. I første omgang præsenteres en oversigt over afhandlingens struktur, derefter introduceres de faktorer og den teori, vi har fundet relevant. Endelig fremstilles design af arbejdsmetode og tilgang til analysen, som også vil danne basis for en evaluering af validiteten af undersøgelsen. Afslutningsvis fremstilles de afgrænsninger, der er foretaget.

2.1 Afhandlingens Struktur

Afhandlingens struktur tager afsæt i Schiffman og Kanuk (2004:554) ”A simple model of consumer decision making” (jf. bilag 5), hvor modellen fungerer som en overordnet referenceramme til at analysere potentielle testators beslutningsproces. Modellen inddrager de ydre påvirkninger, der kan øve indflydelse på forbrugerens behovserkendelse (input), selve beslutningsprocessen (proces), samt den adfærd som processen resulterer i og den efterbeslutningsevaluering, som foregår (output). Som det fremgår af Figur 1, er strukturen for afhandlingen dog tilpasset den konkrete problemformulering, og der er tilføjet elementer, vi mener, er relevante at inddrage.

¹⁴ Se også bilag 4

Figur 1: Opgavens struktur.

Kilde: Egen tilvirkning

2.2 Teoretiske overvejelser

Indledningsvis præsenteres KB for derigennem at få et indblik i organisationens arveindtægter og se den udvikling, der har været i antallet af arvesager. Dette fungerer som nyttig baggrundsviden og er en del af bevæggrundene for at skrive denne afhandling. Det antages at personlige faktorer, som familieforhold, relation til kræft, relation til KB og personens livsstadie/livssituation, kan have indflydelse på en potentiel testators beslutningsproces, hvorved disse faktorer inddrages. I modsætning til de ydre påvirkninger, varierer de personlige faktorer med den enkelte respondent.

Input

De ydre påvirkninger tjener som informationskilde for den enkelte beslutningstager, og kan påvirke hans/hendes værdier, holdninger og adfærd (Schiffman og Kanuk 2004:553). De ydre påvirkninger

vi vælger at inddrage, er de sociokulturelle faktorer, der kan være relevante i forbindelse med beslutningen om at testamentere til en organisation. De sociokulturelle indflydelser er i denne afhandling afgrænset til at behandle forhold til penge/forbrugsmønstre, arverækkefølge og boafgiftsregler, uformelle kilder samt andre ikke-kommercielle kilder. Derudover inddrager vi KB's markedsføring af testamentariske gaver. Faktorerne er udvalgt med udgangspunkt i Schiffman og Kanuks model. Det er dog ikke alle faktorer, der er relevante i alle faser af beslutningsprocessen, hvorfor ikke alle faktorer er inddraget i alle faser af analysen.

Beslutningsprocessen

Involvering anses som et centralt begreb i forbindelse med forbrugeradfærd og beslutningsprocesser (Schiffman og Kanuk 2004), og inddrages derfor løbende i teori og analyse. Schiffman og Kanuks model er en afspejling af de fælles træk, som ses i de fleste beslutningsprocesmodeller, hvor modellerne opstiller strukturen i beslutningsprocessen med problemerkendelse¹⁵, informationssøgning, evaluering af alternativer, beslutning¹⁶ og efterkøbsadfærd¹⁷ (Hansen 1987: 32, se også Kotler og Armstrong 2004:198, Blackwell 2001:71). Modellen afspejler hovedsageligt den kognitive, men også med visse elementer den affektive forbruger (Schiffman og Kanuk 2007:530). De kognitive og affektive teoretiske perspektiver på beslutningsprocessen, diskuteres i kapitel 5. Her vil de to perspektiver kort blive opridset for at give et billede af, hvordan disse, hver især og tilsammen, kan spille en rolle i beslutningsprocessen. Samtidig er denne korte gennemgang udgangspunktet for en videre diskussion af det neuroøkonomiske perspektiv, som inddrages efterfølgende. I det neuroøkonomiske perspektiv kombineres neurologi og økonomi for at forstå menneskelig beslutningstagning under usikkerhed (Hansen og Christensen 2007:99). Vi inddrager dette perspektiv, da forskningen inden for neurologien og neuropsykologien giver en mere detaljeret forståelse af, hvad der faktisk sker i den menneskelige hjerne, når en person træffer beslutninger (Hansen og Christensen 2007:99). Det er vores opfattelse, at for at kunne opstille en brugbar model, bør vi søge det bedst mulige billede af menneskets natur. I denne sammenhæng vil det betyde, hvordan vi som individer handler i virkelige situationer. Perspektivet er interessant, fordi samtidens neurologiske forskning antyder, at vores emotioner spiller en særegen rolle i beslutningsprocessen (Bechara og Damasio 2004, Hansen og Christensen 2007, Du Plessis 2007a). Dette er en tilgang,

¹⁵ I denne afhandling anvendes begrebet behovserkendelse i stedet for problemerkendelse. Begreberne ses således som synonyme, og da vi ønsker at fokusere på behov bliver det naturligt at vælge det begreb der tydeliggør dette.

¹⁶ Beslutning er i denne afhandling delt op i beslutning og gennemførelse af beslutning jf. Schiffman og Kanuk (2007:16) hvor selve beslutningen behandles under 'evaluering af alternativer' og gennemførelse af beslutningen (adfærd) behandles i 'efterbeslutningsadfærd'.

¹⁷ Efterkøbsadfærd erstattes i denne afhandling af begrebet efterbeslutningsadfærd, i overensstemmelse med Schiffman og Kanuk (2004, 2007). Efterbeslutningsadfærd inkluderer også gennemførelse af beslutningen,

der er helt anderledes i forhold til, hvordan beslutningsprocessen har været anset i traditionel forbrugeradfærdsteori, og perspektivet er derfor heller ikke anvendt i Schiffman og Kanuks beslutningsmodel.

I forlængelse af diskussionen af det neuroøkonomiske perspektiv inddrages begrebet 'erfaring', da det er en faktor, der kan have indflydelse på beslutningsprocessen. Gennem erfaringer indlejres emotioner i den enkelte respondent, som kan være styrende for beslutningsprocessen (Hansen og Christensen 2007:106). Ydermere er erfaring en central faktor fx i forhold til respondentens informationssøgning, da respondentens erfaring er afgørende for, hvor meget og hvilken information han/hun behøver, for at foretage en beslutning.

Ved at inddrage denne viden om emotionernes indflydelse på beslutningsprocessen, opstiller vi en beslutningsprocesmodel efter egen tilvirkning (Figur 4). Modellen viser de forskellige elementer samt sammenhænge mellem disse, som vi ud fra et teoretisk perspektiv har fundet relevante, i forbindelse med beslutningsprocessen omkring det at give en testamentarisk gave

Behovserkendelse

Behovserkendelse er det første led i selve beslutningsprocessen. Som begrebet indikerer, tager det afsæt i behov, og det er derfor i denne sammenhæng centralt at se på, *hvilke* behov der erkendes samt de faktorer, som kan *udløse* og have indflydelse på den potentielle testators behovserkendelse. Motivation, som er drivkraften for handling (Schiffman og Kanuk 2004:87), er ligeledes et begreb vi anvender for at identificere hvilke motivationsfaktorer, der kan drive potentielle testatorer til at testamentere en gave til en organisation som KB. I redegørelsen for motivation, vil vi inddrage teori om *transformational* og *informational* motivation, som anses for at være interessant, især i forhold til emotioner, og som kan bruges til at sige noget om, hvilken type behov der tilfredsstilles. Vi mener, at det er essentielt at afdække de potentielle testators behov og motivation, og dette vil derfor få et særligt stærkt fokus i denne afhandling. En organisations evne til at identificere og tilfredsstille uopfyldte behov hos forbrugeren – bedre og hurtigere end konkurrenterne – er nøglen til overlevelse, profitabilitet og vækst (Schiffman og Kanuk 2007:80).

Som rammeværk for en diskussion og kategorisering af behov og motivation anvendes Maslows behovshierarki (Figur 5) (Maslow 1970 i Schiffman og Kanuk 2004:102), som er en af de mest kendte motivationsteorier (Troye 1999:179). Hierarkiet består af fem niveauer af behov, og med disse søger Maslow at opstille en generel ramme, der forklarer hvilke behov og motiver, der ligger

til grund for al adfærd (*Ibid.*). I forbindelse med testamentering af en gave til en organisation, mener vi ikke, det er relevant at inddrage de nederste to niveauer, hvorved vi udelukkende vil beskæftige os med sociale behov, egoistiske behov og selvrealiseringsbehov. Vi har valgt Maslows behovshierarki på baggrund af den brede accept og generelle tilgangsvinkel, der står i kontrast til en del af de andre behovsteorier (Schiffman og Kanuk 2004:104, Troye 1999: 179,197). Hovedproblemet med Maslows teori er dog, at den ikke kan testes empirisk – der er ingen måde man kan måle, hvor tilfredsstillet et behov skal være, før man bevæger sig videre til det næste trin i behovshierarkiet. Teorien har ligeledes været kritiseret for at være for bundet til den amerikanske samtidige kultur (Troye 1999:179). Da vi anvender den som et rammeværk for kvalitativ analyse og i en dansk kontekst (som ligger relativt tæt op ad den amerikanske¹⁸), ser vi dog ikke disse kritikker som værende til hindring for vores anvendelse.

Informationssøgning

Informationssøgningsfasen omhandler den del af processen, hvori den potentielle testator søger information om, hvordan han/hun kan tilfredsstille sit behov. Viden om hvorledes potentielle testatorer søger information, og hvilken information de søger, kan være til hjælp for KB i udformningen af deres fremtidige kommunikationsstrategi. Andreasen og Kotler (2003:99) påpeger, at det er vigtigt for de, der skal markedsføre et produkt, at forstå denne del af processen, da den er en *key aperture* for indflydelse på forbrugerens beslutningsproces. Der søges at opnå en forståelse for og et overblik over, hvorledes denne fase almindeligvis forløber, og hvilke faktorer der er centrale i forhold til dette.

Evalueringsaf alternativer

Evalueringsfasen er det tredje trin i beslutningsprocessen. Til at analysere de potentielle testators evalueringsfase, vælger vi at anvende teori om evoked set, beslutningsregler samt multiattributmodellen Theory of Reasoned Action (TRA). Indledningsvis ønsker vi at finde ud af, hvordan beslutningstageren udvælger alternativer til sit evoked set. Derudover er det interessant at se på, hvordan potentielle testatorer beslutter sig for, hvem der i sidste ende skal arve; det vil i denne sammenhæng sige, hvilke beslutningsregler de benytter sig af. Vi inddrager derfor, blandt andet, en diskussion af affect referral.

¹⁸ Se fx Itim International.

En forståelse for hvorledes evalueringen foregår, er generelt vigtig for organisationer som KB, da denne viden kan være værdifuld i udviklingen af kommunikation og strategi rettet mod potentielle testatorer. Vi har valgt at tage udgangspunkt i en multiattribut attitudemodel for at analysere testators overvejelse og sammenligning af forskellige alternativer, i forbindelse med beslutningen om at testamentere til en organisation. Der argumenteres for, i afsnit 4.3, at denne beslutningsproces er karakteriseret ved en høj involvering. Højt involverede beslutningstagere anvender alt andet lige flere attributter for at evaluere alternativerne, hvilket er baggrunden for, at vi har valgt en model, der afspejler netop dette.

Multiattributmodeller har det til fælles, at de antager at forbrugerens holdning til et holdningsobjekt (A_0) afhænger af de antagelser, han/hun har om egenskaber ved objektet (Solomon *et al.* 2006:151). Anvendelsen af multiattributmodeller kan blandt andet bidrage med viden om, hvorfor forbrugeren har visse følelser tilknyttet holdningsobjektet, og hvordan man kan påvirke forbrugerens holdninger (*Ibid.*). Dette er yderst relevant i forbindelse med vores diskussion af følelser og emotioner tilknyttet beslutningsprocessen samt spørgsmålet om, hvordan KB kan forbedre sin kommunikation. At give en testamentarisk gave er i sin natur en handling, og vi har derfor valgt at tage udgangspunkt i Fishbein og Ajzens Theory of Reasoned Action (TRA) blandt de eksisterende multiattributmodeller. TRA adskiller sig nemlig fra mange andre multiattributmodeller ved at holdningsobjektet er en handling (fx at oprette et testamente der indeholder en testamentarisk gave) frem for et fysisk objekt (fx en vaskemaskine) (Schiffman og Kanuk 2004:261, Troye 1999:150). Som følge af, at det er en handling som er i fokus, er det ikke fysiske attributter *per se* som vurderes, men konsekvenser af handlingen. En mere dybdegående argumentation for valg af TRA findes i bilag 6.

Output

Output er resultatet af input og beslutningstagerens proces, og kan betegnes som de konsekvenser processen udmunder i. Det vil for det første sige selve adfærden og for det andet indeholder denne fase en efterbeslutningsevaluering.

Efterbeslutningsadfærd og -evaluering

Efterbeslutningsadfærd består af den reelle handling som foretages (Schiffman og Kanuk 2004:570), fx situationen hvor den potentielle testator skriver testamentet og gør det gyldigt. Efterbeslutningsevalueringen, er hvor testator evaluerer sit valg i forhold til sine forventninger

(*Ibid.*). Efterbeslutningsevalueringen indgår som et element i testators *erfaring*, som igen kan have en indflydelse på fremtidige relaterede valg, eller som kan få en til at gøre sit valg om (*Ibid.*).

Testator kan frit ændre i sit testamente så længe han/hun lever og viden om, hvordan testators efterbeslutningsevaluering foregår, er derfor vigtig for KB. Der er en mulighed for, at en person som har testamenteret til KB, bestemmer sig for at fjerne organisationen fra sit testamente igen. Ved at opnå en viden om hvilke parametre som spiller ind i efterbeslutningsevalueringen, kan KB søge at give testator en positiv diskonfirmation via deres kommunikation, jf. afsnit 7.4. Dette vanskeliggøres dog af, at KB normalt ikke ved, hvem der har valgt at testamentere til dem.

Barrierer

Barrierer kan føre til, at den adfærd som alt andet lige ville være forventet ud fra de givne omstændigheder, ikke forekommer (Hansen og Christensen 2007:64). Ud fra den viden, der indledningsvis er blevet oparbejdet, anses barrierer som en relevant faktor i relation til at testamentere til organisationer (jf. afsnit 7.5). Viden om hvilke barrierer potentielle testatorer støder på i processen, kan være vigtig viden for KB i forhold til deres kommunikationsstrategi. Denne viden søges opnået ved at spørge ind til, hvilke barrierer interviewobjekterne oplever i løbet af processen samt vores egne fortolkninger af de barrierer, der opstår, ud fra det respondenterne fortæller om deres beslutningsproces.

2.3 Design af arbejdsmetode

For at være i stand til at besvare problemformuleringen, er det nødvendigt at indhente viden fra forbrugerne (dvs. testatorer og potentielle testatorer) gennem indsamling af primær empiri. I forbrugerforskning er det vigtigt at trænge ned under et produkts overfladebetydning og få berøring med de mere skjulte, symbolske betydninger, produktet har for forbrugerne (Kvale 1994:79). Oprettelse af testamente kan være et følelsesladet og for mange et ømtåligt emne, da det indebærer, at man skal forholde sig til sin egen død. Vi har valgt at anvende det kvalitative interview for at komme så tæt på respondenternes følelser og holdninger til emnet som muligt. Formålet er at indhente beskrivelser af den interviewedes livsverden med henblik på fortolkninger af meningen med de beskrevne fænomener (Kvale 1994:41). Hensigten med de kvalitative interviews, er derfor at få de interviewedes beskrivelser så præcise som mulige i forhold til, hvad de oplever, mener, ønsker og føler, og hvordan de handler i forbindelse med det at oprette et testamente og

testamentere til en organisation. Gennem en standardisering i form af semistrukturerede interview, vil vi lede efter mønstre i respondenternes holdninger, opfattelser og beskrivelser af egen adfærd.

2.3.1 Udvalgelse af respondenter

Respondenterne er udvalgt formålsbestemt. Det vil sige, at respondenterne er udvalgt med henblik på at opnå et output, der belyser problemstillingen (Neergaard 2007:7). Det har dog ikke været let at finde frem til personer, som er kvalificerede ud fra de kriterier vi indledningsvis har opstillet. Det har således kun været muligt, med den tidsramme og de ressourcer vi har haft til rådighed, at finde frem til én person, som har indsat KB (dog subsidiært) i sit testamente.

Problemstillingen, med at finde respondenter der har indsat eller overvejer at indsætte KB i testamentet, har derfor betydet en udvidelse af kriterierne. Indledningsvis er der lavet en screening af potentielle respondenter, hvor vi har prioriteret personer, der overvejer at oprette testamente eller har oprettet testamente. Vi har således valgt at interviewe personer, som har oprettelse af testamente i deres umiddelbare hukommelse og interesse, samt har erfaring med de processer man gennemgår, når man opretter testamente. Dernæst har vi prioriteret at så stor en andel som muligt af respondenterne, har testamenteret en gave til en organisation¹⁹, eller overvejer at gøre det, for dermed at øge undersøgelsens gyldighed og relevans.

I følge Kvale (1997:109), ligger antallet af interviews i en kvalitativ undersøgelse ofte mellem 15±10. Dette kan være grundet en kombination af ressourcebegrænsninger og loven om det faldende udbytte. Loven om det faldende udbytte postulerer, at når dine respondenter begynder at sige det samme, så har du interviewet nok (*Ibid.*). På baggrund af disse afvejninger kombineret med problematikken med at finde egnede kandidater, er vi således endt ud med otte respondenter.

Respondenterne er kategoriseret i følgende grupperinger:

- **Gruppe 1:** Personer, der har oprettet testamente og har testamenteret/overvejer at testamentere til en organisation. (Willy, Lone, Gunvor, Malene)
- **Gruppe 2:** Personer, der overvejer at oprette testamente og at testamentere til en organisation. (Ludvig, Marie, Henriette)
- **Gruppe 3:** Personer, der overvejer at oprette testamente, men ikke at testamentere til en organisation. (Peter)

¹⁹ Her er alle godkendte organisationer inddraget som mulige modtagere af en testamentarisk gave.

Alle grupper kan bidrage med viden om beslutningsprocessen omkring det at oprette testamente og er i den forstand interessante interviewobjekter. Det er dog kun gruppe 1 og 2, som har været inde over processen i forhold til testamentariske gaver specifikt, hvorfor de anses som særlig vigtige for undersøgelsen. Vi har også fundet det interessant at få et indblik i hvilke faktorer, der spiller ind, når en person vælger ikke at testamentere til en organisation, hvilket er grunden til at gruppe 3 er repræsenteret.

Respondenterne befinder sig i aldersgruppen 38 – 75 år, hvoraf 3 er mænd og 5 er kvinder. Ud fra vores viden om, hvordan den typiske testator ser ud (jf. afsnit 3.1) vil der være logik i at inkludere respondenter fra den ældre befolkningsgruppe (60-90 år). Men på grund af, at det har været vanskeligt for os at opspore respondenter, har vi ikke kunnet udvælge personer i en specifik aldersgruppe. Derudover mener vi, at alder i sig selv er en mindre relevant faktor end det faktum, at respondenterne har været inde over beslutningsprocessen i forhold til at oprette testamente og testamentere til en organisation.

Flere af respondenterne er, gennem deres profession, involveret i eller har været involveret i oprettelse af testamenter, eller arbejder for en velgørende organisation. Vi har således interviewet 3 advokater/tidligere advokater og 3 personer, der er ansat i en indsamlingsorganisation eller lignende. Det kan selvfølgelig have indvirket på resultaterne, at vi næsten kun har interviewet personer, der er interesserede i at tale om emnet. Viden kan dermed være gået tabt, som fx at 'den ensomme gamle dame' der vælger at testamentere hele sin formue til en organisation, søger andre behov dækket, end de behov vi har fundet frem til. Dette er noget vi, så vidt det er muligt, vil tage hensyn til i vores konklusioner og anbefalinger til KB.

2.3.2 Interview

Interviewguide og interviewteknik

Hvert interview er styret af en struktureret interviewguide (jf. bilag 7). Interviewguiden er udarbejdet i henhold til de teoretiske overvejelser og den teoretiske model (jf. kapitel 6), og spørgsmålene er således udarbejdet, så de forholder sig til de teoretiske opfattelser, der ligger til grund for undersøgelsen. Vi har således forsøgt at opnå en overensstemmelse mellem de teoretiske begreber og de empiriske variabler. Spørgsmålene er desuden udformet på baggrund af viden, vi har opnået gennem præliminære interviews med nøglepersoner i KB.

For at komme igennem alle teoretiske overvejelser, har vi beregnet, at det er nødvendigt at bruge ca. 1 ½ time på hvert interview. Tid ud over dette, mener vi ikke, vil bidrage med yderligere relevant viden. Inden det første interview er interviewguiden afprøvet på os selv, for at identificere og fjerne potentielle misforståelser i spørgsmålene, fjerne gentagelser, tilpasse spørgsmålene og afpasse dem til den ønskede tidsramme. Vi har udformet tre forskellige interviewguides, tilpasset de tre grupper af respondenter, for at afstemme spørgsmålene med den enkelte respondents situation og for at gøre det nemmere for interviewerens i interviewsituationen.

Unøjagtigheder, der kan forringe datakvaliteten og dermed anfægte pålideligheden, kan dog forekomme. I nogle tilfælde kan det tænkes, at respondenterne ikke ønsker at afsløre sandheden, eksempelvis i forhold til motivationen bag det at testamentere til en organisation²⁰. Man kan også forestille sig, at respondenterne opgiver forkerte oplysninger, som en følge af at han/hun misforstår spørgsmålet, eller ikke selv er bevidst om, hvad sandheden er – her tænker vi specielt på afkrydsning af følelsesord.

Emotioner og følelser

For at kunne identificere de emotionelle faktorer, der kan have indflydelse på beslutningsprocessen, vil vi med interviewet kortlægge respondenterne emotionelle reaktioner i forbindelse med forskellige stimuli - tanker om forskellige emner samt KB's annonce. De emner der er forelagt respondenterne er: KB, KB's annonce (bilag 8), en fiktiv legatannonce (bilag 9), testamentere en gave til en organisation, donere til en organisation, familie og kræftkampe. Ideelt set, ville man anvende en direkte metode til at måle respondenterne emotioner, som fx fMRI eller PET scanninger²¹. Da emotioner opstår spontant og ubevidst som fysiologiske reaktioner (Hansen og Christensen 2007:15), og respondenterne således ikke selv kan kontrollere sin respons, vil metoder som disse, i teorien, give et objektivt datagrundlag for analyse²². Dette er imidlertid ikke en metode der er mulig for os at anvende, da den er svært tilgængelig og bekostelig, og desuden rækker ud over vores kompetencer. Hansen og Christensen (2007:81;97) argumenterer for, at de grundlæggende emotioner kan udledes ved at undersøge følelser med en kognitiv og bevidst natur. Ræsonnementet er, at følelser er et resultat af emotioner, og at respondenterne i mange tilfælde vil være mere eller mindre bevidst om disse følelser. Ved at finde frem til respondenterne følelser kan

²⁰ Hvis fx den egentlige motivation (skabe et godt eftermæle for sig selv) ikke er noget informanten vil vedkende sig.

²¹ Disse teknologier er blandt de mere vigtige grunde til den nye indsigt man har om emotionelle processer i dag (Hansen og Christensen 2007:104)

²² Analysen vil dog være afhængig af om forskeren er i stand til at udlede hvilke emotioner der er tale om og hvilken rolle de spiller.

man således udlede hvilken grundlæggende emotion, de stammer fra (*Ibid.*). Med afsæt i denne argumentation har vi valgt, at spørge ind til respondenternes følelser, for at finde frem til de grundlæggende emotioner.

Camerer (2005:11) gør opmærksom på, at hvis man spørger ind til, hvorfor/hvordan en person har valgt en bestemt adfærd, kan personen fejlagtig tro, at afgørelsen udelukkende er baseret på kognitive overvejelser, og at affekt/emotioner ikke spiller ind. Derfor foreslår Camerer, at man i udgangspunktet skal forholde sig noget kritisk til introspektive begrundelser for valg. Da automatiske processer netop er automatiske og udenfor vores bevidsthed, har man generelt langt mere introspektiv adgang til de kontrollerede processer, hvorfor man kan komme til at tillægge disse processer en for høj betydning, når man tænker tilbage på hændelsen. Ved at inddrage følelsesord som metode til at undersøge og estimere de automatiske processer, er det hensigten at opnå en mere umiddelbar emotionel reaktion på de emner, vi forelægger. Resultaterne kan integreres med svar, vi har fået på spørgsmål, der giver anledning til introspektive begrundelser for valg. Vi forsøger at minimere validitetsrisikoen ved at anvende følelsesord, der er relevante for emne, produkt og brand (jf. det næste afsnit). Spørgsmålene der skulle udløse valg af følelsesord, kan dog være for brede, hvilket kan have bevirket at respondenterne har tolket dem forskelligt. Dette kan påvirke validiteten. Vi har forsøgt at tage højde for dette i analysen.

Resultaterne af emotions-analysen vil vi anvende til at komme med anbefalinger til KB. Det er vigtigt at pointere i denne forbindelse, at det ikke er hensigten med disse anbefalinger at overskride, hvad nogen vil påstå, en etisk grænse (Frank 2007:220). Vores holdning er, at vi med den anvendte metode er meget langt væk fra at kunne se ind i folks hjerner og ”trække i trådene”. Vi ser derimod metoden som et værktøj, der kan anvendes af organisationen i udformningen af deres kommunikation, med den hensigt at komme nærmere en ’I like’ emotionel reaktion hos potentielle testatorer.

Udvælgelse af følelsesord

Det er vigtigt at de følelsesord, der anvendes i vores undersøgelse, giver mening i forhold til emnet for afhandlingen. For at udvælge følelsesord er der foretaget 6 eksplorative interviews²³ (jf. bilag 10), hvor respondenterne er blevet bedt om at udtrykke deres følelser for de emne-kategorier, vi har forelagt dem. De følelsesord, der er fremkommet gennem de 6 eksplorative interviews, er derefter

²³ Personerne er udvalgt fra vores respektive familier og omgangskreds og repræsenterer både mænd og kvinder i alderen 31 til 62 år.

sammenlignet med Izard's følelsesbatteri²⁴ (Izard 1977), hvorefter vi har udvalgt 35 følelsesord (jf. bilag 11)²⁵. Izard's teori anvendes som et udgangspunkt for at vurdere følelsesmæssige oplevelser i forskellige kontekster (fx Allen et al 1988, Holbrook 1986, Westbrook 1987, i Allen 1992:494). Følelsesbatteriet er fleksibelt og vidtspændende (*Ibid.*), og er derfor et naturligt valg som teoretisk udgangspunkt. Udvælgelsen af de 35 følelsesord er således baseret på eksplorative interviews samt et teoretisk rammeværk. Dette for at sikre at ingen generelle følelsesord, der kan være vigtige i relation til emnekategorierne og i relation til det teoretiske rammeværk, er udeladt.

Gennemførelse af interviews

Interviewene er foregået i respondentens eget hjem, eller i vante omgivelser, som fx respondentens arbejdsplads, for at danne et bedre helhedsindtryk af den enkelte person og for at bibringe en tryk og tillidsvækkende atmosfære. Respondenterne er lovet fuldstændig anonymitet i afhandlingen, hvilket ligeledes har været et forsøg på at opbygge tillid med henblik på at få så fri en dialog som mulig²⁶.

Der er benyttet en to-trins proces i interviewet for at belyse respondentens emotioner i relation til processen omkring det at testamentere til en organisation. I den første fase er respondenten blevet bedt om at afkrydse de følelser, han/hun umiddelbart har, i forhold til de forskellige enkelte emner, ud fra de 35 følelsesord. Grundet det sensitive emne og det faktum, at der er tale om noget så personligt som følelser, antager vi, at der er større chance for at få ærlige svar, ved at gøre det nemt og mindre personligt for respondenten at udtrykke følelserne. Derfor er respondenten blevet bedt om at afkrydse de enkelte følelsesord i relation til de forskellige emner i stedet for at skulle sige dem højt. Denne afkrydsning foregår i starten af interviewet for at sikre, at respondenten ikke er unødvendigt påvirket af den kognitive proces omkring emnekategorierne.

I den anden fase, som er i slutningen af interviewet, bliver respondenten igen præsenteret for de 35 følelsesord, men denne gang i udklippet form. Respondenten bliver bedt om at kategorisere ordene i 2 bunker. Det antages, at de forskellige bunker vil repræsentere de mere grundlæggende emotioner – positive og negative. Vi sikrer således at den opfattelse af de positive/negative ord, der har været

²⁴ Izard (1977) opstiller 10 primære følelser; interesse, glæde, overraskelse, tristhed, vrede, afsky, foragt, frygt, skam og skyld.

²⁵ Heraf 16 positive følelsesord og 18 negative følelsesord. Det blev søgt mod en ligelig fordeling af det vi mente var positive og negativ ord, for at undgå at vride resultaterne i den ene eller anden retning.

²⁶ Respondenternes navne er ændret i afhandlingen, men vi er bekendte med deres fulde navn.

vores udgangspunkt, er nogenlunde i overensstemmelse med respondenternes opfattelse (Hansen og Christensen 2007: 81; 97).

Alle interviews er udført med os begge til stede. Den ene har koncentreret sig om at føre samtalen, mens den anden fortrinsvis har vurderet kropssprog, mimik, stemmeføring etc. og bidraget med uddybende spørgsmål. Interviewene er optaget med lydoptager og efterfølgende transskriberet (jf. bilag 32).

Transskribering af interviews

Transskriptionsteknikken er inspireret af Halkier (Halkier 2002:76-78). Interviewene er transskriberet ordret, der er angivet pauser, latter og mundtlige udtryk. Når respondenteren har talt med stærk betoning, er det markeret med understregning, og det er markeret i udskriften, når der er uforståelig tale.

2.3.3 Tilgang til analysen

Analysen indledes med en oversigt over de enkelte respondenters placering i beslutningsprocessen. Dette er ment som en hjælp for læseren i forbindelse med forståelsen af analysen, og samtidig er oversigten med til at tydeliggøre kompleksiteten i beslutningsprocessen. Der er sjældent tale om en lineær proces.

Metoden til at analysere de otte transskriberede interviews er systematiseret i flere analysetrin og i overensstemmelse med de teoretiske begreber. Analysen vil således gennem en struktureret arbejdsmetode lede til den endelige analyse af, hvilke faktorer der har indflydelse på potentielle testatorers beslutningsproces. Formålet med denne arbejdsmetode er, at blive i stand til at identificere mønstre i respondenternes beslutningsproces i forhold til det at testamentere en gave til en organisation.

Det første analysetrin består i at farvekode de otte transskriberede interviews i overensstemmelse med de teoretiske begreber. Se et eksempel på dette i bilag 12. Således inddeles udsagn fra de enkelte respondenter i syv kategorier: Behov/motivation, informationssøgning, evaluering af alternativer, beslutning, efterbeslutningsadfærd og -evaluering, samt barrierer og involvering. På den måde eliminerer vi overflødig materiale, såsom sidespring og gentagelser og sonderer mellem, hvad der er væsentligt og uvæsentligt i relation til problemformuleringen. Farvekodningen af de enkelte interviews er foretaget af os begge for at øge validiteten.

I det andet analysetrin placeres den farvekodede opdeling i et skema, hvori vi fortolker de enkelte udsagn i relation til de teoretiske begreber. Se et eksempel på dette i bilag 13. Derved reduceres de lange interviews yderligere gennem en meningskondensering, og de interviewedes udtrykte meninger trækkes sammen til kortere formuleringer (Kvale 1997:190).

På det tredje trin analyseres og fortolkes de otte respondenter individuelt ud fra beslutningsprocessen og den anvendte teoretiske model, vi har opstillet. De teoretiske begreber er således omdrejningspunktet, men fokus er også på de enkelte faktorer, der kan have indflydelse på beslutningsprocessen. Dette trin er vigtigt for at skabe en overordnet forståelse af de enkelte respondents livssituation og samspillet mellem de forskellige faktorer, der kan have indvirket på respondentens beslutningsproces. Vi har, i denne fase, begge arbejdet og fortolket på udsagn fra alle otte respondenter for at minimere fejlfortolkninger og misforståelser. Denne proces har været særdeles vigtig for den videre analyse.

I det fjerde trin af analyseprocessen sammenfattes tredje trins analyse og fortolkning af de enkelte respondenter. Denne sammenfatning relateres til de enkelte stadier i beslutningsprocessen med fokus på og opdelt i relation til, hvilke faktorer der kan have indflydelse på en potentiel testators beslutningsproces. Fortolkning og resultater af den samlede analyse af alle otte respondenter kondenseres således ned til en læsevenlig rapportering. Vi er opmærksomme på bias i fortolkningen af respondenternes svar, men vi har forsøgt at mindske dette ved grundigt at diskutere eventuelle forskellige tolkninger af respondentens svar. Det vil sige, at vi har forsøgt at fortolke det observerede ud fra konteksten og respondenternes perspektiv og ikke ud fra vores egen verden.

Vi har valgt at adskille analysen af respondenternes emotioner fra analysen af den 'traditionelle' beslutningsproces, da der er endnu ikke udviklet værktøjer og modeller, der integrerer de to analyseformer, og som det er blevet pointeret tidligere, er det en yderst kompleks proces at analysere. Det er hensigten med emotionsanalysen at forsøge at udlede særskilt, hvilke emotionelle faktorer der kan have indflydelse på beslutningsprocessen. Med udgangspunkt i vores teoretiske model, er formålet at placere de emotionelle reaktioner de steder i beslutningsprocessen, hvor vi mener de kan have indflydelse. Enkelte steder i den 'traditionelle' analyse, inddrager vi respondenternes valg af følelsesord, for at understrege og validere vores tolkning af de udsagn, respondenterne er kommet med i interviewet. Vi mener, at vi på den måde, tilnærmelsesvis, kan sige

noget om, hvordan respondenternes bevidste kognition, i beslutningsprocessen, har afsæt i respondentens emotioner.

Emotionsanalysen tager afsæt i respondenternes valg af positive/negative følelsesord i relation til udvalgte emner, relevante for problemstillingen. Indledningsvis vil vi analysere respondenternes valg af positive og negative følelsesord i forbindelse med KB og KB's annonce, for at identificere, hvilke respondenter, der er overvejende positive, og hvilke der er overvejende negative over for disse stimuli. Dernæst analyserer vi, hvilke konkrete følelsesord de enkelte grupperinger vælger, for at kunne udlede et mere nuanceret billede af hvilke følelser, der udløses hos respondenterne. Dette kan give os mulighed for at komme med anbefalinger til KB med hensyn til, hvilke argumenter de kan anvende for at udløse positive emotioner hos potentielle testatorer.

Dernæst analyserer vi respondenternes emotioner i relation til involvering. Vi vælger i den forbindelse at skelne mellem to typer af beslutningsprocesser, affect referral og udvidet beslutningsproces (jf. afsnit 8.4) og undersøger, hvilke følelsesord de to grupperinger vælger i relation til 'produktkategorien' testamentarisk gave. Det er således hensigten at identificere eventuelle ligheder og/eller forskelle i de to grupperingers valg af følelsesord, der måske kan sige noget om hvilke emotioner, der kan have indflydelse på de respektive gruppers beslutningsproces.

Sidste fase i emotionsanalysen er at analysere respondenternes valg af følelsesord i tilknytning til det stadie, de befinder sig på i beslutningsprocessen. Hensigten er at udlede noget om emotioners indflydelse i forbindelse med de enkelte stadier i beslutningsprocessen, og vi forsøger med denne metode at integrere emotioner med de kognitive systemer.

2.4 Afgrænsninger

Vi har valgt at beskæftige os med indsamlingsorganisationer, mere specifikt KB, og ser udelukkende på testamentariske gaver. Ved at vælge en caseorganisation samt en specifik form for donation, er afhandlingen afgrænset på flere områder. For det første, har vi afgrænset os fra profitmaksimerende organisationer. Da opgaven er skrevet med KB som referencepoint, er det endvidere begrænset, hvor meget vi trækker andre indsamlingsorganisationer ind i afhandlingen. For det andet har vi, ved at fokusere på testamentariske gaver, valgt udelukkende at fokusere på private donationer fra enkeltpersoner i form af arv. Slutteligt har vi udelukkende fokus på testatorer og potentielle testatorer i Danmark.

Forbrugerens beslutningsproces er ofte meget kompliceret at analysere, og der er mange variable, der kan inddrages i den forbindelse. Vi har, med de metodiske valg, fokuseret på faktorer, vi finder relevante og som kan have indflydelse på beslutningsprocessen omkring testamentering til en organisation. Vi har valgt at afgrænse os fra at beskæftige os med omverdensfaktorer²⁷ og konkurrenters markedsføring. Der er desuden psykologiske faktorer som blandt andet personlighed, der kunne have været interessante at inddrage, men som vi har valgt at udelade. Ud over de ovenstående afgrænsninger tillader vi os løbende gennem afhandlingen at lave afgrænsninger, hvor det måtte være relevant.

3. Præsentation af case: Kræftens Bekæmpelse

KB er i dag den største medlemsorganisation i Danmark, med cirka 410.000 medlemmer (Hjeds og Henriksen 2008). Organisationens formål er at bekæmpe kræftsygdomme og deres følgevirkninger. Dette søges opnået gennem arbejde indenfor tre hovedområder: forskning, forebyggelse og patientstøtte (KB 2008c). Af KB's samlede indtægter går 50 % til kræftforskning, 25 % til patientstøtte, 19 % til oplysning og 6 % går til administration (KB 2008d). Cirka 7 % af KB's indtægter kommer fra offentlige tilskud, mens det resterende hovedsageligt er baseret på bidrag fra den danske befolkning og erhvervslivet (*Ibid.*). Samtidig står KB for finansieringen af omkring halvdelen af de samlede offentlige udgifter til dansk kræftforskning (KB 2008e). Kræftens Bekæmpelse havde i 2006 nettoindtægter på 403,2 millioner kroner, mens de samlede udgifter udgjorde 359,6 millioner kroner. (KB 2008d)

3.1 Kræftens Bekæmpelse og arv

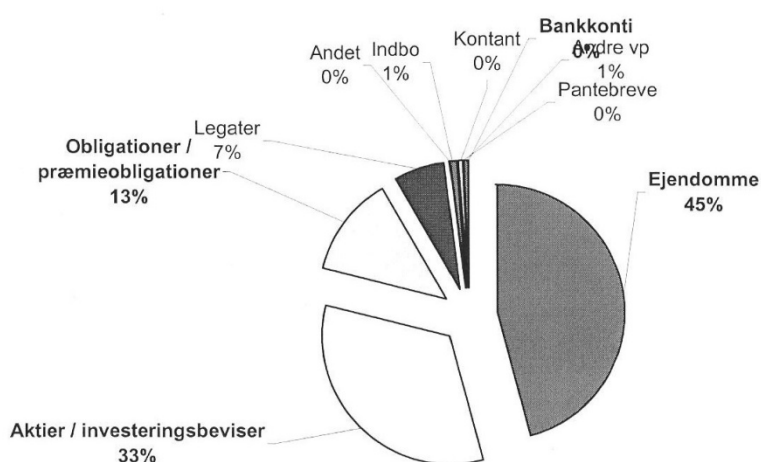
I 2007 kom 28 % af KB's indtægter fra arv, hvilket gør arv til den største og vigtigste indtægtskilde for organisationen (KB 2008d). KB arvede i 2007 135 mio. kr., og pengene kom fra 257 arvesager. I perioden 2000-2007 var KB universalarving i 46 % af tilfældene, de arvede sammen med andre organisationer eller personer i 48,5 % af tilfældene, og de var modtager af et legat i 5 % af sagerne²⁸.

²⁷ Vi inddrager dog omverdensfaktorer i bilag 16, som baggrundsviden.

²⁸ Bilag 14

Ifølge en undersøgelse, lavet af brancheorganisationen for indsamlingsorganisationer ISOBRO (2004), var der i 2002 874 arvesager blandt organisationerne i Danmark²⁹. Samme år havde KB 327 arvesager (se Tabel 1), hvilket svarer til 37 % af det samlede antal arvesager³⁰. Ifølge KB er de i dag modtager af 1/3 af det samlede antal testamentariske gaver, der gives til organisationer i Danmark (Møller og Henriksen 2008). Værdien af de enkelte arvesager er meget varierende. Således arvede KB i 2007 alt fra 2000 kr. til ca. 16. mio. kr. i enkeltsager. Dog var den største forekomst af arvesager i størrelsesorden 1 til 2,9 mio. kr.³¹

Størstedelen af værdierne der arves, består af ejendomme. I 2006 udgjorde ejendomme 45 % af den samlede nettoarv. Dernæst kommer aktier/investeringsbeviser (33 %) og obligationer/præmieobligationer (13 %). Den samlede nettoarv kan ses i Figur 2.

Figur 2: Kræftens Bekæmpelses samlede nettoarv 2006

Kilde: Internt dokument fra Kræftens Bekæmpelse

De seneste år har antallet af arvesager pr. år været nedadgående i KB, mens den gennemsnitlige værdi af de enkelte sager samlet set har været stigende. Dette har resulteret i, at den samlede indtægt fra arv har været svagt stigende (se Tabel 1). Der er dog en tendens, der peger i retning af, at en mindre andel af boet testamenteres til organisationer end tidligere (Dam og Taksøe-Jensen s.23).

²⁹ ISOBRO's undersøgelse er baseret på medlemmer af brancheorganisationen (78 organisationer deltog i undersøgelsen)

³⁰ Det skal dog bemærkes, at da ikke alle organisationer i Danmark deltog i undersøgelsen, er den reelle markedsandel lavere.

³¹ Bilag 14

År	Antal sager	Indtægt	Gennemsnitlig værdi pr. sag
2000	312	117.468.000	376.500
2001	301	117.649.000	390.860
2002	327	120.000.000	366.972
2003	274	130.200.000	475.182
2004	256	111.700.000	436.328
2005	287	132.300.000	460.976
2006	272	131.000.000	481.618
2007	257	134.900.000	524.903

Tabel 1: Udviklingen i Kræftens Bekæmpelses arv-sager 2000-2007

Kilde: Internt notat fra Kræftens Bekæmpelse

KB vurderer den typiske arv-donor til at være 60+, kvinde (oftest), og det er meget sjældent, at testator har børn (Møller og Henriksen 2008, Hjeds og Henriksen 2008). Denne beskrivelse, af en typisk arv-donor, bekræftes i Dam og Taksøe-Jensen rapporten (s. 22). Stikprøver, foretaget af KB, viser desuden, at minimum 40 % af testatorerne er tidligere medlemmer, men det reelle tal er sandsynligvis højere (Hjeds og Henriksen 2008). Derudover er indtrykket i KB, at donorerne er spredt over hele landet³² på tværs af alle samfundslag, og mange af dem har haft kræft tæt inde på livet. KB oplever ofte, at de arver sammen med én eller flere andre organisationer³³. Dette kan både være andre sygdomsbekæmpende organisationer eller organisationer med helt andre sager på dagsordenen, som fx Dyrenes Beskyttelse (Hjeds og Henriksen 2008).

Det er som tidligere nævnt meget sjældent, at KB på forhånd ved, hvem de arver fra, da der ikke er oprettet et system i Danmark, der giver arvinger mulighed for at få af vide, at de er arvinger, før testamentet træder i kraft. Derudover tager det typisk et stykke tid, fra et testamente bliver skrevet, til testator dør, og derfor er det meget svært for KB at estimere fremtidige arv-indtægter og marketingeffekten af arv-kampagner.

4. Beslutningsprocessen

4.1 Personlige faktorer

Ovenstående beskrivelse af en typisk testator giver en indikation af, at visse personlige faktorer kan have en betydelig indflydelse på en potentiel testators beslutningsproces. Det antages at personlige

³² Bilag 14

³³ Organisationen har status som delarving i ca. 48 % af arvesagerne, men det vides ikke hvor ofte de andre arvinger er organisationer, eller om det er privatpersoner (Henriksen 2008)

faktorer, som familieforhold, relation til kræft, relation til KB og personens livsstadie/livssituation, kan være afgørende for den potentielle testators oplevede relevans, i relation til at testamentere til KB. Disse erfaringer kan være med til at danne baggrunden for den enkeltes perception af handlingen.

4.1.1 Familieforhold

Hvilken familie man har, og hvilket forhold man har til denne, kan have stor betydning for beslutningsprocessen. Det er relevant at se på familiesituationen: har man børn, er man enlig, gift, samlevende? Har man anden familie? Hvilket forhold har man til familien? Hvordan ser familiens økonomiske situation ud? Dette er spørgsmål, som vi vil vende tilbage til i analysen, og som vi forventer indvirker på den oplevede relevans for en potentiel testator.

4.1.2 Relation til kræft

Som nævnt i afsnit 3.1, har mange af testatorerne til KB selv haft kræft tæt inde på livet. Egne erfaringer med kræft, mener vi, kan have indflydelse på beslutningsprocessen og kan alt andet lige øge relevansen for at testamentere en gave til KB. Tilsvarende, mener vi, vil gælde for andre organisationer. Hvis man fx selv eller en nærtstående har hjerteproblemer, vil dette sandsynligvis gøre Hjerteforeningen mere relevant, som modtager af en testamentarisk gave.

4.1.3 Relation til KB

Relation til KB som organisation, er ligeledes en faktor, der kan have indflydelse på en potentiel testators beslutningsproces. En stor andel af de nuværende testatorer er medlemmer af organisationen. Det er vores antagelse, at det vil give en oplevelse af høj relevans i de tilfælde, hvor man har oplevet hjælp og støtte fra organisationen, eller hvis man har været en trofast giver gennem mange år. En undersøgelse, udført af National Committee on Planned Giving (NCPG) i Nord-Amerika, som undersøger folks primære tilknytning til den organisation de testamenterer til, bekræfter langt hen ad vejen denne antagelse. Undersøgelsen viser, at 31% af testatorernes primære tilknytning til organisationen er, at de selv er medlemmer, mens 24% siger, at organisationen har været til hjælp for nogen, som stod dem nær. (Richardson og Chapman 2005:38).

4.1.4 Livsstadier og livssituation

Hvorfor begynder man at tænke på at oprette testamente, og er der nogle specielle udløsende faktorer, der får en potentiel testator til at gå fra tanke til handling? En mulig faktor kan være den potentielle testators livsstadie, som ses som en særlig relevant udløsende faktor for behovserkendelsen. Indtrædelse i et nyt livsstadie kan sætte nye tanker i gang, og det kan blive

vigtigt at få ”orden i økonomien”. Det kan eksempelvis være, når familieforhold ændrer sig – at man får børn, bliver gift eller bliver skilt³⁴. Det kan også dreje sig om svigtende helbred, at blive enke/enkemand, at blive pensionist, eller andre hændelser der gør, at man bliver mere bevidst om, at man skal dø en gang. Interessen for helbredsmæssige aspekter ser ud til at øges med alderen, noget som er logisk, da flere får problemer med helbredet efterhånden som de ældes (Reed 1998 i Kottasz 2003).

4.2 Ydre påvirkninger på testators beslutningsproces

Formålet med følgende afsnit er, at identificere og diskutere de ydre påvirkninger der kan have indflydelse på testators beslutningsproces. Dette inkluderer den ydre sociokulturelle indflydelse på testatorerne og på KB's markedsføringsstimuli. Den kumulative indvirkning, som hvert af de to områder har, er input, som kan påvirke, hvad en forbruger køber, og hvordan forbrugeren vælger at bruge det, han/hun køber (Schiffman og Kanuk 2007:15). Overført til nærværende problemstilling er det således input, som kan have indflydelse på, om en potentiel testator vælger at oprette et testamente, hvordan testator vælger at fordele arven i testamentet og om en del eller hele arven, vil gå til KB.

4.2.1 Sociokulturelle faktorer

Det sociokulturelle miljø består af en række ikke-kommercielle påvirkningsfaktorer (Schiffman og Kanuk 2004:554-555). Det kan både omhandle konkrete personer/aktører (en ven, en advokat) eller ikke-fysiske elementer, som fx kultur (*Ibid.*). Sidstnævnte er faktorer, der kan blive internaliseret af den enkelte forbruger, og således påvirke vedkommende i hans/hendes beslutningsproces (*Ibid.*).

Forhold til penge/forbrugsmønstre

Potentielle testators forbrugsmønstre og deres forhold til penge kan influere på, hvorvidt og hvor meget de i sidste ende vælger at testamentere til en organisation. Kulturelt set er der ved at ske en mentalitetsændring i den ældre generations forhold til penge (Ældre Sagen 2004). De, som voksede op under Anden Verdenskrig, har i højere grad en sparementalitet, blandt andet på grund af erindringen om svære tider. Derfor lægges der penge til side (*Ibid.*). Det er denne gruppe af ældre KB hovedsageligt arver fra i dag. KB ser også sparementaliteten hos testatorerne: ” *Det er jo dem, der har prøvet de svære tider og som stadigvæk sidder og kigger i tilbudsaviser, som passer meget på, hvordan de bruger deres penge*” (Hjeds og Henriksen 2008). En implikation af denne livsstil

³⁴ se fx Schiffman og Kanuk 2004:357

samt den velstandsstigning vi har set i Danmark siden Anden Verdenskrig, vil alt andet lige betyde, at der i sidste ende vil være flere penge til arvingerne.

Ældre, som er vokset op i efterkrigstiden, bliver dog i stigende grad relevante som fremtidige testatorer for KB. De har generelt et helt andet forhold til penge og forbrug. Ældre Sagens rapport (2004) viser, at der gennem de sidste 15 år, er sket en holdningsændring hos ældre mennesker i forhold til økonomi. Der er en markant stigning i tilslutningen til at "leve i nuet" frem for at spinke og spare, og ældre bruger i langt højere grad end før deres penge, formue og pensioner³⁵. Dette kan hænge sammen med, at nutidens ældre er mere aktive end tidligere generationer. Golfrejser og vinsmagninger hører i dag til hverdagen³⁶. Denne udvikling bekræftes af pressechef i Danica Pension, Jens Christian Nielsen. Han udtaler, at: *"Ældres holdning til at efterlade arv er blevet markant mindre positiv de seneste fem år, og det er et afgørende skift, vi ser over hele Danmark"*³⁷. Isoleret set vil denne tendens kunne resultere i en reduktion i de fremtidige arveindtægter for indsamlingsorganisationerne i Danmark.

Arverækkefølge og boafgifter

Vi afgrænser os fra en uddybende gennemgang af arvereglernes betydning for organisationernes arveindtægter, da området i sig selv er meget stort. Vi vælger derimod at referere til et par undersøgelser, som har konkluderet på boafgiftsreglernes indflydelse på testamentariske gaver.

Et nøglemotiv, for at testamentere til organisationer, kan være, at organisationernes boafgiftsregler er "billigere", sammenlignet med andre, man kan testamentere til (Sargeant og Hilton 2005:9). Humanitære organisationer og almennyttige fonde er i Danmark fritaget for arveafgift, hvilket betyder at hele det beløb, der doneres, går direkte til dem der arver. Dam og Taksø-Jensen (u.d., s. 50) har udført et studie om årsagerne til den negative udvikling i de danske organisationers arveindtægter. De erkender, at ændringer i boafgiftsreglerne, der betyder at det bliver relativt mindre attraktivt³⁸ at testamentere til organisationer, har fået færre til at vælge dette alternativ. Sargeant og Hilton (2005:9) mener dog, at selv om boafgiftsreglerne har en vis indflydelse, skal man ikke give dem for stor betydning. Til trods for, at man kan undgå arveafgift ved at testamentere til en organisation, betyder det stadigvæk, at familie og eksempelvis venner får mindre arv hvis man vælger dette.

³⁵ Skovgaard (2008)

³⁶ Danica Pension (u.d.).

³⁷ Jensen (2006)

³⁸ Fx at afgifter for at testamentere til 3. arveklasse reduceres

Boafgiftsloven i Danmark gør det dog muligt at testamentere 'via' en organisation, uden at det koster noget for boets øvrige arvinger, hvis man ikke efterlader sig tvangsarvinger. Således kan man indsætte KB som universalarving, og på den måde sørge for, at organisationen får de penge, der ellers skulle betales til staten som boafgift (KB 2008f). KB er dog forsigtige med at kommunikere dette ud, da de frygter, at dette "hul" i arveloven vil blive ændret hvis den bliver for hyppigt anvendt (Hjeds og Henriksen 2008).

Vores familieforhold og samlivsmønstre har ændret sig. I dag bliver vi skilt, lever papirløst sammen og bor med "dine og mine børn". Den nye arvelov, der trådte i kraft 1. januar 2008, forsøger at tage stilling til disse ting. Arveloven har indflydelse på især ægtefæller, samlevende, børn og papbørns arveret³⁹. Blandt andet reduceres børns tvangsarv, så de nu kun er sikret halvt så meget som tidligere. Med et testamente i hånden vil forældre således kunne halvere børns tvangsarv, dvs. den garanterede arv. Mod tidligere at være lovmæssigt sikret halvdelen af arven, så er børn fremover kun sikret en fjerdedel. Det giver forældre større frihed til at fordele deres formue. Det vil sige, at en organisation som KB, en ven eller en tredjepart kan arve helt op til tre fjerdedele af forælderen formue⁴⁰. Grundet den nye arvelov ikke virker med tilbagevirkende kraft, har der været en stigning i oprettelse af testamenter siden denne skæringsdato (jf. bilag 15). Dommer Sørup Hansen fra Tinglysningsretten i Hobro (Hansen, S. 2008) udtaler, at er det er hans erfaring, at perioder med omtale i dagspressen, af den ene eller anden grund – som fx om en ny arvelov, kan have en betydelig indvirkning på antallet af oprettede testamenter.

Uformelle kilder

Forbrugere er potentielt under påvirkning af en række forskellige personer, som de kommer i kontakt med eller iagttager (Schiffman og Kanuk 2007:316). Især familien, men også venner, er i den forbindelse vigtige referencegrupper, hvor referencegruppe her defineres som *"enhver person eller gruppe som tjener som sammenligningsgrundlag (eller reference) for et individs udformning af enten generelle eller specifikke værdier, eller en specifik guide til adfærd"* (Schiffman og Kanuk 2007:312). Forbrugere har ofte lettere ved at stole på uformelle kilder, som familie og venner, end kommercielle kilder, da de normalt antages ikke at have nogen egeninteresse i at påvirke den anden (Schiffman og Kanuk 2004:293).

³⁹ "Willy" 2008

⁴⁰ "Willy" 2008

Spørgsmålet er, om oprettelse af testamente er noget man snakker om med venner og familie? Hvis man gør, i så fald med hvem og hvilke aspekter af emnet tager man op til diskussion? Det generelle indtryk hos KB er, at folk slet ikke er så bange for at tale om testamente og døden, som man måske forestiller sig (Møller og Henriksen 2008, Kræftens Bekæmpelse 2006). Det er deres indtryk, at emnet kommer op at vende i forbindelse med komplicerede familieforhold og alvorlig sygdom, som fx kræft. Det er ligeledes deres antagelse, at i den proces, hvor personen er i gang med at overveje at få lavet et testamente, kan venner og familie være med til at påvirke, til at få beslutningen ført ud i livet (Hjeds og Henriksen 2008).

Andre former for referencegrupper, der kan påvirke en potentiel testator, kan være kræftframte (især hvis man har/har haft kræft tæt inde på livet) og medlemmer af eller frivillige i KB. Dette kan være referencegrupper, som den potentielle testator sammenligner sig selv med, og som kan fremstå som personer, hvis adfærd opfattes som beundringsværdig og værd at imitere. Den potentielle testator kan eksempelvis påvirkes af en offentliggørelse af en testamentarisk gave fra en person i en af disse referencegrupper.

Word of mouth er anerkendt som et kraftfuldt redskab til at påvirke mennesker (Schiffman og Kanuk 2004:515). Ud over at influere personer via den faktuelle information, som bliver overbragt ved word of mouth, kan det også antages, at den subjektive norm (jf. afsnit 7.3.2) i visse tilfælde kan spille ind. Word of mouth kan således informere modtageren af kommunikationen, om hvilken adfærd afsenderen forventer af ham/hende, og dermed kan et motiv for at agere i overensstemmelse med afsenders påvirkning være, at man ønsker at leve op til den subjektive norm.

Andre ikke-kommercielle kilder

Potentielle testatorer kan også modtage stimuli fra andre ikke-kommercielle kilder. Eksempler på dette kan være mediedækning af kræftsagen, en advokat eller forskellige typer ældrefora, som pensionistforeninger eller internetsider, der omhandler testamentariske gaver. Advokater kan i teorien tænkes, at være en vigtig influent, da de ofte er i berøring med de personer, der skal oprette testamente, og sandsynligvis indgyder en høj grad af tillid. Charlotte Hjeds, advokat i KB, mener dog, at advokater sjældent kommer med forslag til, hvorledes man kan fordele sin arv og yderst sjældent gør opmærksom på muligheden for at testamentere til en organisation. Hendes vurdering er, at de tværtimod bestræber sig på, at være neutrale (Hjeds og Henriksen 2008). Hvis advokater har indflydelse på testator, vil der således sandsynligvis være tale om en mere generel påvirkning af testator til at oprette et testamente og ikke til selve fordelingen af arven.

En direkte effekt på donationer kan komme via mediedækning af kræftsagen. Således udtaler Arne Rolighed, adm. dir. i KB, til TV2 nyhederne, efter landsindsamlingen d. 6. april i år, at det rekordstore beløb på 31 millioner kroner til dels skyldes den megen omtale og debat, der var, op til indsamlingen om bl.a. kræftbehandling, ventelister og den nye vaccine mod livmoderhalskræft⁴¹. Kræftens udbredelse (jf. bilag 16) og fokus på kræft i medierne er dermed faktorer, der kan have indflydelse på "awareness" om selve sagen og har indflydelse på donationer generelt. Det er dog uvist, hvilken grad af indflydelse det har på den potentielle testator og hans/hendes erkendelse af at have behov for at oprette testamente, hvori der testamenteres til KB.

4.2.2 Kræftens Bekæmpelses markedsføringsindsats

En aktuel problemstilling for KB er, hvor "aggressive" de kan være i deres markedsføring? Hvor går grænsen for, hvad man kan tillade sig, når det handler om døden og det at bede om en persons penge, når han/hun dør? (Hjeds og Henriksen 2008). KB betegner deres tilgang til at markedsføre "produktet", testamentariske gaver, som forsigtig (Møller og Henriksen 2008). De ønsker ikke at risikere at blive beskyldt for at have udøvet pres på testatorer eller på anden måde at have udvist uetisk adfærd. Derfor tilbyder de ikke hjælp, modsat enkelte andre organisationer, til at udforme et testamente eller til at betale omkostningerne i forbindelse med oprettelse af et testamente. De besvarer udelukkende generelle spørgsmål i forhold til arv (Hjeds og Henriksen 2008).

KB's markedsføringsaktiviteter, i relation til arv, omfattede i 2007 løbende annoncering i diverse magasiner og aviser (Henriksen og Hjeds 2008). Der er hovedsageligt tale om magasiner med en ældre målgruppe, som Familie Journalen, Søndag, Før livet slutter etc. Derudover publiceres der artikler om testamentariske gaver i KB's medlemsblad, "Tæt på kræft", samt i deres blad til de frivillige i KB, "Sløjfen". Jurister fra KB afholder desuden informationsmøder forskellige steder i landet om oprettelse af testamente og arveregler⁴². Organisationen publicerede desuden en ny arvepjece i forbindelse med den nye arvelov, der trådte i kraft 1. januar 2008 (Kræftens Bekæmpelse 2008f). Et svarkort blev i den forbindelse sendt ud til alle medlemmer af KB med mulighed for bestilling af arvepjece.

⁴¹ TV2 nyhederne (2008)

⁴² Ifølge Charlotte Hjeds, jurist i KB, bliver der dog meget sjældent talt om den mulighed at man kan testamenterer en gave til KB på disse møder. Det er næsten udelukkende generelle arvespørgsmål der bliver stillet og svaret på. (Hjeds og Henriksen 2008)

Reklamer har generelt en meget begrænset indflydelse i processen med at bearbejde information, og vi mennesker søger ikke reklamer bevidst (Hansen og Christensen 2007:25, Du Plessis 2007a:7). Indholdet i reklamen kan dog alligevel være af afgørende betydning for, om der udløses en emotionel reaktion af I like/I do not like, som er forudsætningen for at man 'husker' reklamen (jf. kap. 5). Samtidig kan indholdet have indflydelse på, om modtageren oplever at gaven kan tilfredsstille hans/hendes behov. De arv-annoncer KB sidst har anvendt, har haft overskrifter som, *"Arv er vores stærkeste våben i kampen mod kræft"* og *"Du bestemmer ikke over din arv, medmindre du bestemmer dig for et testamente"* (bilag 17). I den førstnævnte annonce beskrives med tal og fakta, hvilket arbejde KB laver, og hvordan det finansieres. Derefter kommer der to linjer, hvor der gøres opmærksom på, at det er arveloven som bestemmer, hvor dine penge skal gå hen, hvis ikke du selv tager stilling. Det vil sige, at vi har at gøre med en annonce, som hovedsageligt gør opmærksom på organisationens egne behov og i mindre grad fokuserer på den potentielle testators behov. Den anden annonce går i højere grad op i vigtigheden af at oprette et testamente, hvis man ikke ønsker at arven skal gå i de forkerte lommer. Denne information er placeret i starten af reklamen. Dog er der også i denne annonce fokuseret på organisationens behov frem for den potentielle testators. Begge annoncer gør desuden opmærksom på, hvordan en testamentarisk gave kan gøre nytte i organisationen. Annoncerne er holdt i sort og hvidt med et lille KB logo i venstre hjørne. Spørgsmålet er, om det er det rette budskab og den rette udformning af arv-annoncer? David Burrows (2007), chef for fundraising i et direct marketingbureau, udtaler, at *"For mange arv-annoncer indeholder budskaber, hvori organisationerne råber op om, hvad det er de vil, i højere grad end at finde ud af og anerkende hvad det er, deres donorer har behov for"*. Ovenstående tyder på, at dette måske også kunne gælde annoncerne fra KB. Dette kan hænge sammen med organisationens forsigtige tilgang og deres tilbageholdenhed i forhold til, hvor "aggressive" de kan være i deres markedsføring. KB's markedsføringsorientering kan også tænkes stadig at befinde sig i salgs-orienteringsstadiet (Andreasen og Kotler 2003:187), hvor der fokuseres på at sælge til de potentielle testatorer i stedet for at koncentrere sig om de potentielle testators behov (jf. forbruger-orienteringsstadiet) (*Ibid.*). Årsagen til budskabernes udformning skal derfor måske i virkeligheden findes i, som tidligere nævnt, organisationens sparsomme viden om testatorer og potentielle testatorer.

Den seneste annonce, som ifølge KB kører fra sommeren 2008, har overskriften, *"Du skal først og fremmest lave et testamente for din egen skyld. Derefter for vores."* (bilag 8). Her er budskabet direkte og udtrykker klart, at man skal oprette et testamente til fordel for organisationen. Desuden fokuserer den i højere grad på den potentielle testators behov. Både med en generel tilgang i

overskriften, og mere specifikt igennem tekst som fx - behovet for at tilpasse sig en mulig social norm, ”nu er testamenter ved at blive almindeligheder”, behovet for at være ansvarlig, ”en slags høfligheder til de efterladte” og behovet for, at pengene ikke skal gå i statskassen ”derved blander man offentlige myndigheder uden om fordelingen”. Desuden er der kommet lidt farve på annoncen i form af en lille lyserød note med et citat af Oscar Wilde. Dette kan signalere en bevægelse i KB’s tilgang til annoncering, fra den mere saglige og informative udformning i de ældre annoncer og til en udformning, hvori mere kreative elementer inddrages.

KB’s udtalte mål i forbindelse med arv er at øge antallet af oprettede testamenter, der begunstiger KB samt at positionere KB som en mulig og potentiel arvtager hos både yngre og ældre danskere (bilag 1). I dag har KB primært rettet sig mod det segment, der testamenterer større dele af deres formue til KB. Men organisationen overvejer også at rette sig mod segmenter, der kan donere mindre summer, via et legat. Camilla Henriksen, projektleder i KB, udtaler at:

”Det er en af de ting, som vi har talt om vi egentligt godt kunne tænke os at arbejde med (...) Der er klart en forskel på at give 10.000 kr. eller 15.000 kr., og at give fx halvdelen af arven - og så kan man sige, jamen, kan man få tusind mennesker til at give sådant et beløb (10-15.000 kr. red.), så vil det jo være rigtig meget værd”(Hjeds og Henriksen 2008).

På et mere overordnet plan, mener hun, at de fleste godt ved, at man kan testamentere til organisationer og således også til KB (*Ibid.*). Om danskerne kender til muligheden for at testamentere til en organisation, er derfor ikke så interessant et spørgsmål. Hvorvidt det er i deres ”evoked set”, når de skal overveje de forskellige alternativer, der er i forbindelse med det at oprette testamente og fordele arven (jf. afsnit 7.3.1), er derimod interessevækkende.

4.3 Involvering

Involvering kan defineres som *niveauet af opfattet personlig vigtighed og/eller interesse, vækket af et stimulus i en given situation* (Antil i Blackwell *et al.* 2001:91). Engel og Blackwell (1982 i Andreasen og Kotler 2003:95) sætter begrebet i en forbrugerkontekst, med en mere specifik definition: *Involvering er aktiveringen af omfattende/udvidet⁴³ problemløsende adfærd, som opstår, når købs - eller forbrugshandlingen, af beslutningstageren opfattes som havende høj personlig vigtighed eller relevans.* Vi mener denne definition er upræcis. Det som beskrives, er efter vores

⁴³ Oversat fra engelsk: *extended*.

forståelse, *høj* involvering og som den første definition postulerer, kan der være forskellige niveauer af involvering.

En persons grad af involvering i forbindelse med et produkt, afhænger af, hvor høj personlig opfattet relevans, produktet har for personen (Troye 1999:341). Høj-involverings produkter er efter denne definition, de som er relativt vigtige for forbrugeren, og involveringsgraden kan grundlæggende ses at fremkomme ud fra et, (ofte kompliceret), samspil, mellem beslutningstageren, produktet, og situationen (Zaichowsky 1985:2). Herunder er oplevet risiko centralt - en forøget oplevet risiko resulterer alt andet lige i en højere involvering (Troye 1999:341). Risikoen kan være af økonomisk, fysisk (helbredsmæssig), social eller funktionel art (*Ibid.*). Denne kategorisering af risici kan ses i relation til Kotler og Armstrongs påstand om, at høj involvering følger af, at produktet opfattes som dyrt, risikofyldt, noget man sjældent køber, og/eller er meget selvekspressivt (Kotler og Armstrong 2004:197). Således vil de fleste have en høj grad af involvering fx ved køb af et hus, men man kan også have høj involvering ved køb af en dyr T-shirt.

Jo højere involveret beslutningstageren er, jo mere motiveret vil vedkommende være til at søge information og bruge ressourcer på beslutningen, og graden af involvering har således indflydelse på omfanget af problemløsningsprocessen (Blackwell 2001:91, Hansen og Christensen 2007:113). I tilfælde med en høj involvering, er det derfor ofte tale om en såkaldt udvidet beslutningstagning (extended decision making). Udvidet beslutningstagning er et komplekst fænomen, ofte forbundet med kognitive og bevidste processer, der ofte strækker sig over tid, og med relativt kompleks informationssøgning og problemløsning involveret (Hansen og Christensen 2007:31, Andreasen og Kotler 2003:97). Denne mere komplekse beslutningstagning inddrager ofte flere involverede i beslutningsprocessen sammenlignet med den mere simple beslutningstagning (Kotler og Armstrong 2004:197). Højt involverede beslutningstagere har en tendens til at anvende flere attributter for at evaluere alternativerne, mens mindre involverede personer oftest anvender mere simple beslutningsregler (jf. afsnit 7.3.1), og deres informationssøgning og evaluering er dermed mere begrænset. De ovennævnte definitioner af involvering bærer præg af at være baserede på kognitive processer, og jo højere involvering jo mere kognitiv informationsbearbejdning vil sandsynligt finde sted (Hansen og Christensen 2007:113).

Da en højere involvering leder beslutningstageren hen mod at anvende mere energi og flere ressourcer på at tilfredsstille sit behov, kan man ræsonnere, at en højere grad af involvering gør, at beslutningstageren kan overkomme større barrierer. En travl hverdag kan fx forhindre en person i at

oprette testamente, men hvis testamentet eller den testamentariske gave opleves som vigtig nok, vil det blive prioriteret over andre ting, og barrieren overkommes.

Det forventes at beslutningsprocessen omkring det at testamentere til en organisation, er noget beslutningstageren er højt involveret i, og at der er tale om en udvidet beslutningstagning, hvor kognitive overvejelser i høj grad spiller ind. For det første er der oftest tale om betydelige pengebeløb der gives, ud over de omkostninger der er ved at oprette testamente. For det andet, er det en handling, man kun foretager sig én eller meget få gange i sit liv. I visse tilfælde kan det at testamentere til en organisation opleves meget selvekspressivt (jf. afsnit 7.11).

De kognitive processer kan have en karakter af høj eller lav involvering, men de vil også altid være influeret af emotionelle aktiviteter (Hansen og Christensen 2007:108). Der antages at være en stærk sammenhæng mellem emotioner og involvering. Således vil emotioner med en høj arousal⁴⁴, generere en oplevelse af høj personlig vigtighed og relevans, altså en høj grad af involvering. Den høje arousal vil være med til at aktivere følelser og kognitiv aktivitet, der kan have indflydelse på adfærden. Ved lav involvering er det derimod ikke sikkert, at emotionerne vækker bevidste følelser, men de kan dog alligevel influere på adfærden. Det vil sige, at involvering har relevans for, hvordan og hvor meget indflydelse emotionerne har på beslutningsprocessen (Hansen og Christensen 2007: 114). Ud fra de betragtninger som er blevet præsenteret, kan man argumentere for, at emotioner spiller en vigtig rolle, når beslutningstageren er lavt involveret og en tilsvarende *mindre* vigtig rolle, når beslutningstageren er højt involveret (Hansen og Christensen 2007:89)⁴⁵. Neuropsykologer har dog vist, at emotioner altid spiller en rolle i såvel simple som komplekse beslutningsprocesser (Hansen og Christensen 2007:100). Det drejer sig måske mere om, at emotionerne har en direkte indflydelse (emotioner→beslutning), eller en indirekte (emotioner→kognitiv aktivitet→beslutning).

5. Kognitiv og affektiv tilgang til analyse af beslutningsprocessen

I det følgende klarlægges to tilgange til forbrugeradfærden – det kognitive og det affektive perspektiv. De to teoretiske perspektiver fremstilles hver for sig, men der tages ligeledes stilling til

⁴⁴ Arousal kan betegnes som *styrken* på emotionen, og er en neurologisk proces, der finder sted i form af elektronisk aktivitet i hjernen (emotioner). I lighed med Hansen og Christensen (2007:114) anvender vi dette begreb, som en separat faktor, der har indflydelse på størrelsen af enhver separat positiv/negativ emotionel respons.

⁴⁵ Dette er bl.a. den grundlæggende antagelse i Elaboration Likelihood Model (Schiffman og Kanuk 2004:235)

interaktionen mellem dem, samt den rolle emotioner synes at have på forbrugeradfærden. Dette er en diskussion som vi anser for yderst relevant i behandlingen af forbrugeradfærd i dag.

5.1 Det kognitive perspektiv

Traditionelle kognitive beslutningsproces-modeller med afsæt i en kognitiv fremgangsmåde, har været udgangspunkt for størstedelen af forbrugeradfærdsforskningen (Hansen og Christensen 2007:32). I dag er størstedelen af de bidrag, vi ser, stadig udledt af blandt andet multiattribut-modeller, som eksempelvis Fishbeins attitude-til-produkt modellen og TRA, samt emner som behandling af information (*Ibid.*).

Fokus i det kognitive perspektiv er hovedsageligt på en bevidst informationsbearbejdning, hvor forbrugeren ”løser problemer”, og hvor informationer og alternativer indvirker på den endelige beslutning (Hansen 2003 i Hansen og Jensen 2004:35). Dette implicerer blandt andet, at forbrugeren skal være villig til at anvende en del af sine kognitive ressourcer på at løse problemet. Kognitive teorier foreskriver således, at vi systematiserer de stimuli, vi bliver udsat for ved at kategorisere de enkelte kognitive elementer. Disse elementer dannes gennem indlæring og er derudover generelle, dvs. nye elementer kan optages og klassificeres til en kategori, selv om man aldrig har været udsat for et lignende kognitivt element (Hansen og Christensen 2007:33). Derved betragtes de kognitive elementer som specifikke informationsenheder, der er lagret i hjernen. Denne tankegang repræsenterer en computer-lignende model af menneskets hjerne. De informationer vi modtager fra vore sanser, er umiddelbart tilgængelige i vores korttidshukommelse, men fordi vi har brug for at fortolke alle indkommende sanse-informationer, for at kunne beslutte hvilke informationer vi vil vise opmærksomhed, så er vi nødt til at hente information fra vores langtidshukommelse, som består af indlærte kognitive elementer (Du Plessis 2007a:28).

Det kognitive perspektiv på forbrugeradfærd og beslutningsprocessen portrætterer forbrugeren, som før nævnt, primært som en tænkende problemløser. Denne tilgang til beslutningstagning kan dateres helt tilbage til Descartes (1596-1650) ”I think therefore I am”, og teorien om det ”rationelle” og det ”emotionelle” som to modsætninger (Du Plessis 2007a:86). Udledt af Descartes filosofiske teorier, samt viden fra en helt anden kant - forskning i epilepsi i 60’erne, opstod ”the brain hemispheric theories” (Du Plessis 2007a:87), der beskæftiger sig med hjernehalvdelsspecialisering. Det er blevet hævdet at menneskets to hjernehalvdele, hver især specialiserer sig på forskellige områder (Hansen 1987:163). Venstre hjernehalvdel specialiserer sig i blandt andet rationelle, verbale, og analytiske

opgaver, hvorimod den højre hjernehalvdel specialiserer sig i non-verbale, følelsesbetonede og holistiske indtryk, hvor det er koncentreret om musiske, rummelige og billedlige indtryk (*Ibid.*). Det er vigtigt her at pointere at denne viden bygger på meget specielle situationer, nemlig fra sådanne hvor den ene hjernehalvdel fungerer alene⁴⁶(*Ibid.*). Det er dog i dag givet, at også hos normale personer er de to hjernehalvdele specialiserede (Hansen 1987:164) og at det er karakteristisk at alle hjerneprocesser foregår med en større eller mindre grad af interaktion mellem de to hjernehalvdele.

Forskellene mellem den højre og den venstre hjernehalvdels processer, og hvordan de forskelligt bearbejder opgaver, har blandt andet ledt til en debat i reklamebranchen (Du Plessis 2007a:19; Hansen 1987:164). Hvordan skal reklamer udformes for at virke? Skal reklamer appellere til og aktivere de følelsesbetonede, non-verbale og holistiske højre hjernehalvdelsprocesser eller til de rationelle, verbale og analytiske venstre hjernehalvdelsprocesser?

5.2 Det affektive perspektiv

Forskellige forskere har foreslået, at den kognitive tilgang suppleres med forbrugernes affektive sider. Der kom især fokus på dette i 70-80'erne, hvor det blev tydeligt, at der var en begrænset evne i de eksisterende informationsbearbejdningsmodeller til at forklare alle aspekter af forbrugeradfærden (Hansen og Christensen 2007:82). Affekt blev således inddraget som element i flere kognitive modeller (Hansen og Christensen 2007:425). Forskere har haft en tendens til at se det kognitive og det affektive som to parallelle tilgange (Erevelles 1998 og Bagozzi *et al.* 1999 i Hansen og Christensen 2007:70), og rationalet har derfor været at de burde studeres separat. Der er dog også teoretikere (Shiv, Baba og Fedoriknin 1999) der har arbejdet med, at der kan være et samspil mellem de to tilgange, og at de to perspektiver ikke bør ses som hinandens modsætninger. Det vil sige ikke som en konflikt imellem hjertet og hjernen⁴⁷, men derimod som komplementære. Det affektive perspektiv og begreberne emotioner og følelser har i mange år og af mange forfattere, været opfattet som at have en og samme betydning (Hansen og Christensen 2007:75). Men som det følgende afsnit vil klarlægge, så er det vigtigt at skelne mellem følelser og emotioner. Denne differentiering kan berige vores forståelse af, hvordan forbrugerbeslutninger er styret.

⁴⁶ I den nævnte epilepsiforskning, valgte man at kappe forbindelsen mellem de to hjernehalvdele for at undgå at tilfælde af epilepsi i den ene hjernehalvdel skulle sprede sig til den anden halvdel.

⁴⁷ Der er i vores kultur en lang tradition for at anskue følelser som noget der forstyrrer vores rationalitet, hvor fornuft og følelser er i konflikt med hinanden. Du Plessis betegner dette som ”det gamle paradigme” (Tabel 2: Det gamle og det nye paradigme)

5.3 Emotioner og følelser

Nyere neurologisk og hjernepsykologisk forskning udfordrer den ovenstående tilgang til forståelsen af det menneskelige sind. Viden om hjernens funktioner vokser til stadighed, og især inden for de sidste 10 år har forskningen sat fokus på emotioner og emotionelle reaktioner (Winther 2008). Antagelsen er, at emotioner helt uafhængigt spiller en rolle i beslutningsprocessen (Bechara og Damasio 2004:346), hvilket er anderledes, end det man tidligere har set i traditionel forbrugeradfærdsteori, som beskrevet oven for. Denne viden kan dermed få betydning for og udfordre de teorier, der hidtil har været opstillet om forbrugerens adfærd. Man kan endda ligefrem tale om et paradigmeskifte (Du Plessis 2007a:3, Hansen og Christensen 2007:127). Dette kommer vi tilbage til, men inden da er det relevant at få defineret begreberne 'emotioner' og 'følelser', for at få en forståelse af, hvorfor det er vigtig at adskille disse begreber, når vi taler om det affektive i forbrugeradfærden.

5.3.1 Emotioner

Neurologer har analyseret hjernens struktur og identificeret områder og komponenter i hjernen, der lader til at have specifikke funktioner. Det område i hjernen, der tilsyneladende involverer emotioner er det limbiske system (Privadarshini 2006:2). En meget forenklet definition af emotionerne er, at de er et output fra det limbiske system, men i realiteten er det en kompleks fysiologisk proces, som snarere opstår spontant end gennem bevidste bestræbelser. Emotionerne vækker en enten positiv eller negativ psykologisk reaktion og forskellige fysiske udtryk, der ofte er ufrivillige (Wikipedia (c)). Bechara og Damasio (2004:339) definerer emotioner som: *"en samling af forandringer i kroppens og hjernens tilstand, udløst af et dedikeret hjernesystem, som reagerer på et specifikt indhold af ens perception, virkelig eller gennem erindring, relativ til et bestemt objekt eller begivenhed."* Emotioner kan således ses som fysiologiske og ubevidste mekanismer, der er reaktioner på stimuli i omgivelserne og på forandringer i indre tilstande af kroppens behov og kognitive aktivitet. Det vil sige, at vi kan vække emotioner afledt af kognitiv aktivitet, som f.eks. ved at tænke på noget (Bechara 2008). Disse emotioner er personen måske ikke klar over, at han/hun har, og de kan influere på bevidste og ubevidste kognitive processer – især følelser (Hansen og Christensen 2007:74). Emotioner er således ubevidste mekanismer, og som vi skal erfare senere hen, styrer de simple beslutninger og influerer på mere komplekse beslutninger.

5.3.2 Følelser

Følelser derimod, er kognitivt bevidste eller ubevidste modstykker til de underliggende grundlæggende fysiologiske emotioner (Hansen og Christensen 2007:74). Når positive eller

negative indkodninger, udledt af det limbiske system, passerer op til den øvre hjernehalvdel, sættes mere komplekse tankeprocesser i gang, og dette kan defineres som følelser. Det er her følelser er elementer, som ubevidst eller bevidst er opfattet, og som en person kan fortælle om verden om, og som personen selv oplever i mere eller mindre grad (Hansen og Christensen 2007:75). Ifølge Damasio (1999:15) er følelser, i modsætning til den traditionelle videnskabelige opfattelse, lige så kognitive som andre percepter. De er hverken uhåndgribelige eller flygtige.

5.4 Emotioners rolle i beslutningsprocessen

Antagelsen, at emotioner helt uafhængigt spiller en rolle i beslutningstagning, og at den således ikke udelukkende beror på kognitive mekanismer (Wiben Jensen og Skov 2007:11)⁴⁸, opstod, blandt andet, på baggrund af Antonio Damasio's "somatic marker hypothesis" (Damasio 1994)⁴⁹. Hypotesen om somatiske markører, omhandler, hvordan kroppen signalerer til hjernen om, hvilken emotionel tilstand man er i. Damasio fremsatte hypotesen, som en mulig forklaring på et paradoks der opstod, da han undersøgte patienten Elliot (pseudonym) i slutningen af 1970'erne (Wiben Jensen og Skov, 2007:11). Kort fortalt viste det sig, at Elliot, efter en hjerneoperation, ingen problemer havde med de kognitive evner, men at han ikke formåede at gøre brug af disse evner i sociale beslutningssituationer. Damasio var sikker på, at defekten hos Elliot var ledsaget af en reduceret emotionel reaktionsevne og følelse. Han begyndte at se en sammenhæng mellem manglende emotion og forstyrret adfærd, og at denne sammenhæng måske sagde noget om fornuftens biologiske mekanismer (Damasio 1999). Disse observationer ledte til "the somatic marker hypothesis" (Damasio 1994;1999; Bechara og Damasio 2004) hvor Damasio gør det gældende, at emotionerne yder et både positivt og nødvendigt bidrag til hjernens beslutningsproces.

5.4.1 Hjernen

Det er ikke hensigten at gennemgå hjernens funktioner minutiøst i denne afhandling, men vi mener dog det er nødvendigt med et kort indblik i de processer, der foregår, for at få en forståelse af organismens emotionelt styrede reaktioner.

Hjernen er opbygget af tre lag lagt uden på hinanden – akkurat som en russisk Babooshkadukke (Priyadarshini 2006:1). Dette er illustreret i Figur 3. Det inderste lag, R. Complex, eller den

⁴⁸ Wiben Jensen og Skov anvender begrebet følelser i denne sammenhæng, og som mange andre forfattere før dem skelnes der ikke mellem begreberne følelser og emotioner. Men som vi har erfaret, er det vigtigt at skelne mellem disse begreber og derfor har vi tilladt os at "rette" ordet "følelser" til "emotioner".

⁴⁹ Tim Ambler, London Business School udtaler at "vi skylder Damasio alt for at have fundet sammenhængen mellem emotioner/følelser og beslutninger". (Ambler 2008)

præreptile hjerne, er ældst i udviklingsmæssig forstand, og det er her, grundlaget for emotionelt styrede reaktioner skal findes. Hjernens oprindelige funktion, som også ses hos reptiler, var således primært at sikre en lynhurtig reaktion på signal på fare (avoid), men også at sikre en reaktion på behovstilfredsstillende signaler, som føde og lignende (approach) (*Ibid.*). Disse reaktioner findes stadig hos os mennesker og de udløses mekanisk og hurtigere, end vi kan tænke (Winther 2008).

Figur 3: Hjernens opbygning

Kilde: Damasio, A, 2003 i Winther 2008, Market Magazine

Det midterste lag, Old Cortex (det limbiske system), spiller en afgørende rolle for organismens emotionelt styrede reaktioner, samt sikrer evnen til at reagere helt mekanisk på indtryk fra omverdenen uden forudgående tankevirksomhed (Winther 2008). Som før omtalt er det limbiske system det område i hjernen, der involverer emotioner og fungerer som hjernens kontrolsystem (Hansen og Christensen 2007:102), der blandt andet kontrollerer vores glæde, frygt og smerte. Det yderste lag i hjernen, Neo cortex, er udviklet senere hos mennesket og er samtidig det mest fyldige lag i menneskehjernen. Dette lag har tilført mennesket evnen til at tænke, tale, løse problemer, overveje og være bevidst om disse processer (Priyadarshini 2006:1-2). Det vil sige, det er her, de kognitive processer primært finder sted (Hansen og Christensen 2007:102; Winther 2008)

Den proces der foregår, fra vi bliver udsat for et stimuli til vi fortolker stimuli, går gennem alle de tre nævnte dele af hjernen. Stimuli fra omverdenen registreres af vores sanser, og hjernen modtager sanseinput fra resten af kroppen via nervesystemet. Sanser som at høre, at lugte, at føle, at se, at smage, at røre osv. ”Cellerne som indeholder disse sanseinput forbindes til cellerne i det centrale nervesystem og i sidste instans i hjernen. Derefter behandler hjernen informationen (...) og sender output signaler via det centrale nerve system. Kort sagt vi reagerer.” (Du Plessis 2007a:33).

Stimuli tager to veje gennem hjernen (LeDoux 1996 i Du Plessis 2007a:63). Den ene gennem amygdala (det limbiske system), som producerer en emotionel reaktion (fear/no fear, like/do not like) og den anden gennem hippocampus, (det er der tankeprocesser og tolkning tilsyneladende finder sted), hvor stimuli samt det emotionelle indhold evalueres. Disse to processer sker på samme tid, men fordi det tager længere tid at evaluere stimuli i hippocampus, sætter amygdala og den mere 'enkle' emotionelle respons ind først (*Ibid.*). Når fortolkningen af stimuli er foretaget af begge processer, kan en efterrationalisering af den emotionelle reaktion finde sted, hvilket kan lede til, at vi modificerer den emotionelle reaktion rationelt.

Det der er vigtigt, i denne sammenhæng, er, at vores fortolkning af stimuli er baseret på minder om tidligere erfaringer inklusiv minder om følelsen forbundet med denne erfaring. Det vil sige, at en klassificering af emotionerne 'I like' og 'I do not like' er sket i denne proces, og er blevet 'mærket' i minderne til fremtidig fortolkning. Dette betegnes, i Damasio's terminologi, som en 'somatisk markør'(Hansen og Christensen 2007:107). Når først et stimuli er blevet positivt eller negativt evalueret (forbundet med en adfærdstendens til approach eller avoid), kan dette således have indflydelse på fremtidige evalueringer.

Den grundlæggende antagelse for anvendelsen af kognitive attitude-baserede beslutningsmodeller er, at kognition går forud for attituder, og at attituder på en eller anden måde går forud for adfærd (think – feel – do) (Hansen og Christensen 2007:50). Men hjernen er designet til at overleve og ikke til at tænke (Du Plessis 2007b), og det betyder at hjernen er designet til at fortolke omgivelserne, klassificere situationer i omgivelserne, reagere på omgivelserne, huske situationen i omgivelserne – så hurtigt som muligt. Modsat den kognitive model, så kan hjernen ikke vente på at skulle tænke over det. Dette betyder, at vi ikke 'lagrer' hukommelse, og vi 'grupperer' ikke ting i hukommelsen som et stort computerlagringssystem. Derimod bliver enhver stimuli, som går ind i hjernen på en eller anden måde, fortolket, og den proces involverer rekruttering af minder, som er 'farvet' af emotioner. Disse 'farvede' emotionelle minder bestemmer den mængde af opmærksomhed, som inputtet modtager og sætter også baggrunden op for, hvor den rationelle fortolkning forekommer.

Der begynder nu at danne sig et billede af, at vi mennesker behandler megen information fra vores omgivelser uden megen overvejelse og uden synderlig bevidsthed (Hansen og Christensen 2007:105). Dette er også kaldet den nedre vej (LeDoux 1998 i Hansen og Christensen 2007:105). Det kan eksempelvis være i forbindelse med bearbejdning af reklamer eller valg af et morgenmadsprodukt i supermarkedet. Men beslutningen om at oprette et testamente eller

testamentere en gave til en organisation vil givetvis også afføde bevidste overvejelser, sammenligninger og studier af informationer osv. (den øvre vej) (Hansen og Christensen 2007:105). Det at oprette testamente og testamentere en gave er en proces, der højst sandsynligt er præget af høj involvering, og derfor også indebærer en relativt stor mængde af kognitiv aktivitet. Argumentet er dog, at vores instinktive og emotionelle reaktioner og vores højere tankeprocesser er forbundet til hinanden, og at vores instinktive emotionelle reaktioner kommer først. Således er vi nødt til at integrere emotioner med de kognitive systemer. Dette argument er baseret på den antagelse at emotionerne spiller en stor rolle i forhold til at bestemme, hvad vores opmærksomhed rettes mod, ved at forme vores ubevidste reaktioner og også forme og kontrollere vores bevidste tankeprocesser (Du Plessis 2007a:1-2).

5.5 Paradigmeskifte

Udledt af ovenstående kan man sige, at emotioner ligger til grund for beslutningsprocessen og at de understøtter og guider den rationelle beslutningsproces (Du Plessis 2007a, Hansen og Christensen 2007:127). Ud fra Damasio's hypotese og den forståelse neurologer begynder at få af, hvordan vi viser opmærksomhed, fremsættes tesen om at "emotions determine rationality", og dermed opstår et nyt paradigme.

Det gamle paradigme	Emotions interfere with rationality
Det nye paradigme	Emotions cause Rationality

Tabel 2: Det gamle og det nye paradigme

Kilde: Du Plessis (2007b)

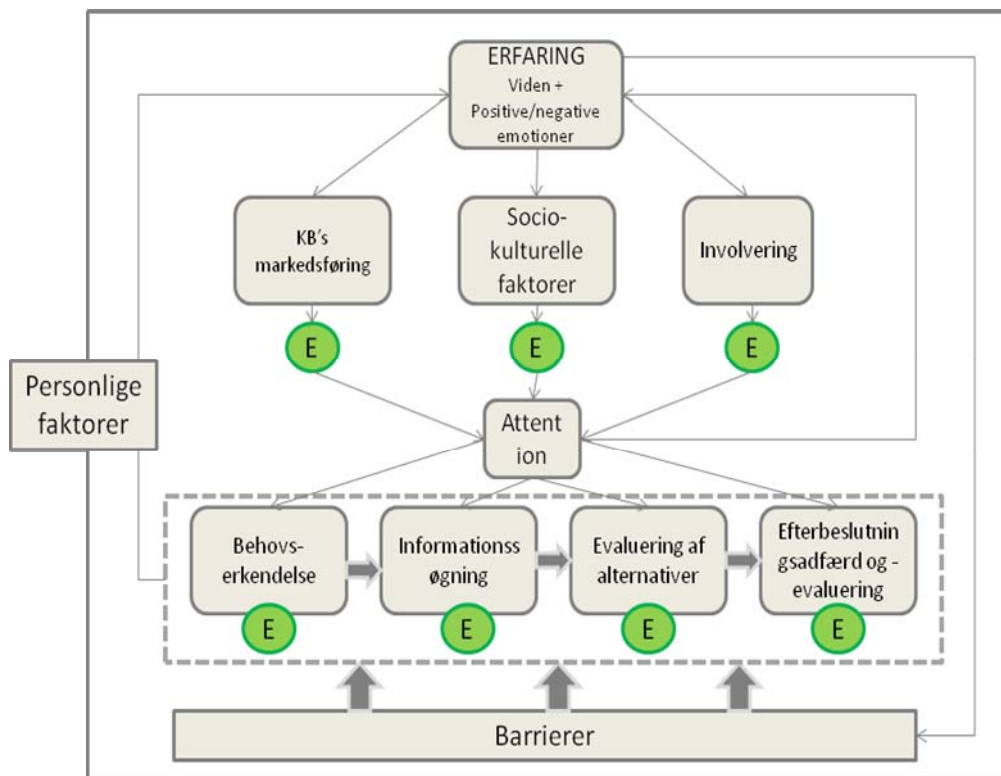
Dette nye paradigme differentierer sig fra det gamle paradigme ved at gøre gældende, at "you are rational because you are emotional" og at din perception, derfor er din virkelighed (Du Plessis 2007b). Det betyder, at emotionerne determinerer, "hvordan du tænker" og ikke den anden vej rundt. Hvis emotionerne determinerer, hvordan vi tænker, og på den måde ligger til grund for beslutningsprocessen, må emotionerne alt andet lige have betydning for den proces, hvor man vælger eller ikke vælger at donere sin arv til en organisation som KB. I relation til reklamer og kommunikation rettet mod de potentielle testatorer, er det nye paradigme relevant, da brugen af reklamer/kommunikationsmateriale er en måde at ændre de potentielle testators perception på. Derfor, ved at se på udformningen af det nye paradigme, er det muligt, at vi kan bruge denne viden til at komme nærmere et design for effektiv kommunikation og reklame vedrørende testamentariske gaver.

Emotioner repræsenterer ikke et alternativ til traditionelle multiattributmodeller i beslutningsprocessen. De forbedrer derimod modellernes anvendelse og nytte, og attituder er stadig vigtige (Hansen og Christensen 2007:118). Ved beslutninger præget af høj involvering, som fx det at oprette et testamente typisk vil være, vil kognitive evalueringer således stadig spille en stor rolle i forhold til forbrugers adfærd, og processen vil ofte forekomme, som det formodes i multiattributmodellerne (Hansen og Christensen 2007:121) jf. afsnit 4.3. Dog vil de enkelte stimuli give anledning til emotionelle reaktioner, som vi har erfaret, vil indtræffe inden enhver form for kognitiv aktivitet. Disse emotioner vil generere en ”bevidst følelse” af ”I like”, ”I dislike”, og de kan sætte forbrugeren i stand til at fremskynde beslutningsprocessen ved mere eller mindre udelukkende at stole på de emotionelle reaktioners tendenser (Hansen og Christensen 2007:121).

Det kan sagtens tænkes, at den umiddelbare emotionelle reaktion underkendes af kognitive overvejelser. Det kan f.eks. ske, hvis testators umiddelbare emotionelle reaktion tilskynder et ønske om at testamentere til den søde nabo. Kognitive betragtninger, omkring den høje skatteafgift til staten, kan få testator til at vælge alternativt, som at testamentere til en organisation, hvor der ikke skal betales skat. Det er dog vigtigt at bemærke at det, at den potentielle testator vil undgå at betale den høje skat til staten, også har rod i emotioner, fx en negativ emotion i forbindelse med, at staten skal have pengene. Derfor er denne emotion styrende for den rationalitet som underkender den første emotion. Man kan derfor se på beslutningsprocessen vedrørende det at testamentere en gave til KB som en proces, der er brudt op i valg-sekvenser, hvor emotioner i den enkelte sekvens, spiller en rolle for beslutningen.

6. Teoretisk model til analyse af potentielle testatorer

Den teoretiske model er udarbejdet med udgangspunkt i de teorier, vi har valgt, og anvendes til at analysere potentielle testators beslutningsproces. Vi forsøger at integrere emotioner (E) med de kognitive systemer, der er forbundet med beslutningsprocessen omkring det at testamentere en gave. Ydermere illustrerer modellen, hvordan vi inddrager barrierer og involvering som nogle vigtige faktorer, der kan have indflydelse på hele beslutningsprocessen.

Figur 4: Teoretisk model til analyse af potentielle testatorer

Kilde: Egen tilvirkning

7 Proces

I det følgende gennemgås det teoretiske grundlag for analyse af de potentielle testatorers proces i forbindelse med at testamentere til en organisation.

7.1 Behovserkendelse

Schiffman og Kanuk (2004) og Blackwell (2001:71) forudsætter, at *forbrugeradfærd tager afsæt i et behov* ved at opstille behovserkendelse i forbrugerens beslutningsproces. Dette er også et argument, vi vil læne os op ad. Vi har tidligere argumenteret for, at vi anskuer det at oprette en testamentarisk gave som forbrugeradfærd (jf. afsnit 1.1.1), og handlingen tager derfor per definition afsæt i et eller flere behov. I forbindelse med testamentariske gaver er det dog ikke altid indlysende, at udgangspunktet er ens eget behov. Hvis man spørger en testator, hvorfor han/hun testamenterer til KB, er det ikke sikkert, at han/hun vil begrunde sit valg med, at det er en tilfredsstillelse af egne behov. De kan hævde, at de gør det for de kræftramtes skyld, og at det således er en altruistisk handling⁵⁰. Det bliver imidlertid problematisk at tale om ”sand altruisme”, hvis man har det perspektiv, at menneskelig adfærd i en forbrugerkontekst styres af utilfredsstillede

⁵⁰ Altruisme defineres i afsnit 7.1.1 selvrealisering

behov. Perspektivet i denne afhandling er derfor, at også en såkaldt ”altruistisk gave” dybest set kan relateres til nogle endogene behov. I de tilfælde, hvor vi tilsyneladende ofrer os selv for noget eller nogle, vil der i virkeligheden ske en mere eller mindre bevidst afvejning af, hvad der giver os *selv* den højeste grad af tilfredsstillelse. Dette drøftes efterfølgende i afsnit 7.1.1.

7.1.1 Motivation, behov og ønske

I forbindelse med problemstillingen anskues motivation, behov og ønske som nøglebegreber, da de, teoretisk set, vil være med til at forklare, hvorfor mennesker vælger at testamentere eller ikke testamentere til en indsamlingsorganisation som KB⁵¹. Dette afsnit forklarer begreberne og diskuterer dem i forhold til testamentariske gaver, samt forklarer og diskuterer deres teoretisk begrundede indflydelse på den potentielle testators beslutningsproces.

Fra et forbrugeradfærdsmæssigt perspektiv kan et behov defineres som: *”En uligevægt, der opstår som en bevidstgjort afstand for forbrugeren mellem dennes nuværende tilstand og den ønskede”* (Solomon 2002:93-94). Individet kan på grundlag af individuel tænkning, læring og erfaringer, værdier og kulturel baggrund søge at tilfredsstille det samme behov på vidt forskellige måder (Schiffman og Kanuk 2004:87, Solomon 2002:93-94). Et ønske defineres som: *”Behovets konkretisering, altså hvordan individet specifikt vælger at lukke det bevidstgjorte gab mellem den nuværende og ønskede tilstand”* (Hansen 2006b). Med andre ord er et ønske, når forbrugeren vælger, hvilket middel der kan opfylde det erkendte behov (Kotler 2003:11). Der kan eksempelvis være tale om et produkt eller en produktgruppe eller, i vores tilfælde, en beslutning om at testamentere til en organisation som KB.

Et behov kan udløses af interne eller eksterne stimuli (Kotler og Armstrong 2004:199). Interne stimuli betyder, at et ”normalt” behov forstærkes i den grad, at det bliver en drivkraft (*Ibid.*). Det kan fx være, at man bliver sulten og får behov for mad, eller at man har været alene i mange timer og et socialt behov, derfor opstår. Eksterne stimuli er alle stimuli, der ikke opstår i forbrugeren selv. Det kan fx være en reklame, der minder dig om, at du har brug for det, den annoncerer for, eller at du overhører en samtale om et produkt.

I relation til testamentariske gaver, er et vigtigt spørgsmål, hvad der kan udløse behovserkendelsen. En antagelse er, at vigtige livs ændrende begivenheder, som fx at få barn eller opleve dødsfald i familien eller i bekendtskabskredsen, kan være begivenheder, der udløser

⁵¹ Det at man vælger ikke at testamentere, ses således også som et valg.

behovserkendelsen.(Schiffman og Kanuk 2004:357). Det erkendte behov resulterer i, at der hos forbrugeren opstår en ”spændingstilstand” (Schiffman og Kanuk 2004:87). Som en følge af dette, opstår der en drivkraft i form af motivation hos forbrugeren, der har til hensigt at fjerne spændingstilstanden ved at få behovet tilfredsstillet (Solomon 2002:93). Motivation kan følgelig defineres som drivkraften i et individ, der leder til handling (Schiffman og Kanuk 2004:87). I vores kontekst vil behov og motivation således være med til at forklare, hvorfor nogen vælger at testamentere til KB (ønsket). Det antages, ceteribus paribus, at styrken på motivationen vil have en positiv sammenhæng med, hvor stærkt behovet opleves, jfr. afsnit 4.3.

Rossiter og Percy (1997 i Hansen og Christensen 2007:57) skelner mellem *informational* og *transformational* motivation, hvor den første er en negativt orienteret motivation – man søger at undgå noget. Et eksempel kan være, at man testamenterer til en organisation fordi man ikke ønsker, at pengene skal gå i statskassen. Transformational motivation er derimod en positivt orienteret motivation, hvor man søger hen mod noget – det handler om en positiv behovsopfyldelse (*Ibid.*). Dette kan fx være at man vil ’gøre noget godt’ med sine penge.

Familiesituation kan være en vigtig faktor, både i tilfælde med informational og transformational motivation. For den førstnævnte motivation er det relevant, da man kan have et ønske om at undgå at familie arver. Hvis man har en transformational motivation til at testamentere til organisationer, kan familien dog være en barriere i denne henseende. Ifølge Sargeant og Hilton (2005:9) er således en af de afgørende faktorer for beslutningen om at efterlade en testamentarisk gave, at man ikke har familie at testamentere til, eller at testator ikke mener at familien, har behov for arven. Det tyder således på, at hensynet til familien, for mange er en stor barriere for at testamentere til andre, som fx KB. Dette er et spørgsmål vi vil tage stilling til i vores analyse.

Maslows behovshierarki

Maslows behovshierarki er baseret på antagelsen om et universelt hierarki af de menneskelige behov (Schiffman og Kanuk 2004:102). Behovene er klassificeret i 5 kategorier, nemlig fysiologiske behov, sikkerhedsmæssige behov, sociale behov, egoistiske behov og behov for selvrealisering (Schiffman og Kanuk 2004:103). Hierarkiet er vist i Figur 5. Ud fra vores perspektiv anses alle behovskategorierne som egoistiske, i den forstand, at de er relateret til én selv og ens egne behov. Det er således ikke kun de ”egoistiske behov”, der i vores terminologi, reelt set, er egoistiske.

Figur 5: Maslows behovshierarki
Kilde: Schiffman og Kanuk 2004:103

I henhold til Maslows teori, vil individet prioritere at få dækket de mere basale behov i bunden af hierarkiet, før det anvender ressourcer på at tilfredsstille behov højere oppe i hierarkiet (Schiffman og Kanuk 2004:103). I forhold til den ovenstående diskussion vil det sige at i den situation, hvor ingen af behovene er tilfredsstillet, vil de nedenstående behov opleves stærkere end behovene højere oppe i hierarkiet^{52 53}. Ud fra problemformuleringen og ovenstående diskussion bliver det naturligt at diskutere, hvilke behov der søges dækket gennem at testamentere sin arv til et ”godt formål” eller mere specifikt til KB. Behovene drøftes med udgangspunkt i Maslows behovshierarki.

Sociale behov

Det sociale behov relateres til begreber som kærlighed, hengivenhed, tilhørsforhold og accept (Schiffman og Kanuk 2004:104). Det at testamentere til en indsamlingsorganisation kan på forskellige måder tilfredsstille et socialt behov, hvilket gennemgås i det følgende.

Tilknytning til organisationen

Sargeant and Hilton (2005:6) har fundet indicier på, at de der testamenterer til en organisation, oplever at tilknytningen mellem dem selv og organisationen styrkes. Dette kan tolkes som en

⁵² Det skal dog bemærkes, at der vil være en vis overlapning mellem de forskellige behov, da intet niveau af behov nogensinde bliver fuldstændigt tilfredsstillet. Af denne grund, vil alle niveauer af behov være med til at motivere adfærd, men det *dominerende* behov vil være det nederste, der i stor grad er utilfredsstillet (Schiffman og Kanuk 2004:103).

⁵³ Man kan dog finde eksempler på mennesker der prioriterer i strid med Maslows teori – fx kunstnere der vælger at sulte, for at kunne udøve deres passion, frem for at tage et almindeligt, mere lønsomt arbejde.

oplevelse af samhørighed og fællesskab med organisationen og de personer der er involveret i organisationen, hvorfor der vil være en social dimension i handlingen. Det vil dog være et spørgsmål, om oplevelsen af samhørighed er noget der motiverer til at testamentere til den pågældende organisation, eller om oplevelsen blot er et ”bi-produkt”.

Taknemmelighedsgæld

Det kan også være, at man oplever at stå i ’gæld’ til den organisation, man vælger at testamentere til, som følge af en følelse af taknemmelighed. Dette gælder især i forhold til organisationer, der beskæftiger sig med medicinsk forskning (Sargeant og Hilton 2005:7), som fx KB. Sargeant og Hilton (2005:14) påviser at testatorer, der har testamenteret til en organisation, har et stærkere oplevet reciprokt behov, end de der donerer på andre måder. I KB’s tilfælde vil det være nærliggende at antage, at mange af de der testamenterer, selv eller nærtstående personer har/har haft kræft og modtaget hjælp og støtte fra organisationen.(jf. næste afsnit). Det kan således tænkes, at testator, søger et socialt behov dækket i forhold til organisationen – dvs. relationen til organisationen bevares, ved at man genopretter ”balancen” i forholdet. Det kan diskuteres, hvorvidt det at ”tilbagebetale” en taknemmelighedsgæld, kan kategoriseres som et socialt behov eller en anden type behov – fx et egoistisk behov. Ud fra vores forståelse af konceptet har vi dog valgt at betegne det som et socialt behov.

In memorium

’In memorium’ vil i denne kontekst betyde, at man testamenterer til en indsamlingsorganisation til minde om en person, man ønsker at hædre. Gaven fungerer således som en hyldest til personens liv, og/eller tillader testator at udtrykke sine følelser af tab og eventuelt solidaritet med de, der står tilbage (Sargeant og Jay 2004:99). Denne type gave kan være til stor nytte for giveren, ved at bibringe mening i tabet af en person, man holdt af (*Ibid.*). En gave der testamenteres ’in memorium’ fortolkes således, som et forsøg på at dække et socialt behov i forhold til andre efterladte eller i forhold til den afdøde. KB beretter netop, at pårørende, til de der har testamenteret til organisationen, ofte fortæller, at vedkommende gjorde det, fordi en person, der stod ham/hende nær, døde af kræft (Hjeds og Henriksen 2008). Der er dog ikke lavet undersøgelser, som vi kender til, der direkte forsker på den egentlige motivation i denne sammenhæng. Det er derfor usikkert, om motivationen til at testamentere skyldes en passion for at bekæmpe sygdommen, en taknemmelighedsgave til organisationen eller for at mindes den afdøde.

Sociale normer

Der er betydelige mængder empirisk bevis på, at man lader sig påvirke af, hvad *andre* vælger at gøre i forhold til at donere til organisationer (Sargeant og Jay 2004:102). I den forbindelse er *referencegrupper* en vigtig faktor. Individer opfatter sig selv som værende medlem af nogle sociale grupper og ikke af andre, og hvad andre i medlemsgrupperne gør, har indflydelse på personens holdninger og adfærd (*Ibid.*, Schiffman og Kanuk 2004:330). Grupper, hvor der muligvis eksisterer en norm om at testamentere til KB, kan være en pensionistforening, en lokalafdeling i KB, kræftframt, enlige uden børn, etc.⁵⁴. Hvorvidt der eksisterer en sådan social norm i disse grupperinger, vil dog afhænge af, om denne norm kommunikerer mellem referencegruppen og den pågældende person. Vi mener, at det lave antal testamentariske gaver der gives i Danmark, betyder, at det højst sandsynligt ikke eksisterer en social norm om dette. Derimod er vi af den opfattelse, at der i visse kredse, eksisterer en norm om at man bør oprette testamente. Dette mener vi eksempelvis kan være blandt advokater, velstående mennesker eller enlige uden arvinger. Vi antager desuden, at der eksisterer en social norm om, at det er ens egne livsarvinger og slægtninge der først og fremmest skal arve frem for eksempelvis organisationer. Det skal bemærkes at, ud fra arveloven, så arver ens slægtninge, hvis man ikke opretter testamente. Således kan arveloven være med til at styrke den sociale norm om at familien skal arve. Dette mener vi kan være en barriere for at testamentere til organisationer.

Social identificering

I forlængelse af diskussionen om grupper, er Katz' teori (1960 i Troye 1999:140), om at holdninger kan have en social identificeringsfunktion interessant. Vores handlinger kan have en "badge value", som reflekterer vores holdninger og værdier, og som kan signalere fællesskab med andre, der deler de samme grundlæggende værdier. Det at testamentere en gave, kan derfor have en social dimension, ved at man udtrykker nogle specifikke værdier, der forbinder én med andre. En holdning man kan udtrykke ved at testamentere til KB, kan fx være "kræft skal bekæmpes", og på denne måde signalerer man fællesskab med alle de mennesker, der kæmper mod kræft. For at den potentielle testators behov for social identificering kan tilfredsstilles er det vigtigt, at der faktisk er nogen der får det at vide når man testamenterer.

⁵⁴ Det skal dog påpeges, at der ikke er fundet nogle indicier på eksistensen af en sådan type norm i forhold til testamentariske gaver i den eksisterende litteratur eller indledende empiriske data.

Egoistiske behov

Egoistiske behov kan være indadrettet og /eller udadrettet orienteret (Schiffman og Kanuk 2004:104). De indadrettede behov reflekterer individets behov for selvaccept, selvværd, succes, uafhængighed, og personlig tilfredsstillelse (*Ibid.*). Udadrettede behov derimod, relateres til behov for prestige, ry, status, og anerkendelse fra andre (*Ibid.*).

Selvværd

Selvværd er et vigtigt begreb i motivationsteori, og som i Maslows behovshierarki placeres under de egoistiske behov (Schiffman og Kanuk 2004:103). Selvværd handler i denne sammenhæng om at have det godt/bedre med sig selv som en konsekvens af den gave, man giver (Piliavin *et al.* 1975 i Sargeant og Jay 2004:99). I tråd med dette taler Katz (1960 i Troye 1999:140) om, at holdninger kan have en egodefensiv funktion. En egodefensiv funktion er en holdning, som ofte vil lede til en handling for at beskytte sit selvbillede, både overfor sig selv og overfor andre (Troye 1999:141). Andreasen og Kotler (2003:201) opstiller en række motiver for at donere til organisationer. De nævner blandt andet, at motivet for en donation kan være selvværd, og at man via donationen kan ”spille Gud” og deraf opnå en god følelse og forbedre sit selvværd og selvbillede.

Det at forbedre sit selvværd, kan også betyde, at man forsøger at reducere en dårlig samvittighed eller skyldfølelse. En handling som i det efterfølgende betegnes som aflad⁵⁵. Dette er en form for motivation, der blandt andre behandles af Schwartz (1967 i Sargeant og Jay 2004:99). Linket mellem den dårlige samvittighed og den afladshandling man foretager, kan være mere eller mindre direkte. I forhold til testamentariske gaver kan man tænke sig, at testator har dårlig samvittighed i forhold til en specifik sag – hvorfor en organisation der kæmper for denne sag, vil være den naturlige modtager af gaven. At man testamenterer til en organisation kan også være en følge af en generel ”dårlig samvittighed”, fx at man har levet i overflod, og det vil i disse tilfælde, alt andet lige, være andre faktorer der bestemmer, hvem modtager af gaven bliver.

Self-branding

At donere til en humanitær organisation kan, udover at forbedre et individs selvopfattelse, angiveligt også forbedre andres opfattelse af giveren. Andreasen og Kotler (2003:201) taler om at donationer kan motiveres af et behov for at opnå anerkendelse fra andre, hvor man søger at forbedre sin sociale status eller opnå prestige ved hjælp af gaven. Dette kræver naturligvis, at giverhandlingen er synlig for andre. McGranahan (2000 i Sargeant og Hilton 2005:5), som har

⁵⁵ Aflad er et begreb i den Romersk-katolske kirke, der betyder eftergivelse af timelig straf for synd. (Wikipedia a)

forsket på motiver for testamentariske gaver fra det 17. århundrede, finder indicier på, at mange giver for at influere på deres minde, efter at de er gået bort. Enkelte testatorer i dag, udtrykker også, at gaven er motiveret af et ønske om at blive husket for noget godt enten for deres egen skyld eller for deres families skyld (Sargeant og Hilton 2005:9). KB har ikke nogen tradition for at testamentariske gaver, er noget der bliver offentliggjort⁵⁶. Det vil sige, at de der får oplysninger om testamentet, er begrænset til de advokater, der arbejder med testamentet, samt eventuelle andre arvinger. Der findes imidlertid andre organisationer, der offentliggør deres testamentariske gaver (Hjeds og Henriksen 2008). Hvis self-branding er ens primære motivation, vil man derfor, alt andet lige, foretrække at donere til en af disse organisationer.

Selvrealisering

Selvrealisering refererer til en persons behov for at opfylde sit potentiale – at blive alt det som han/hun er i stand til at blive (Schiffman og Kanuk 2004:104). Vi mener, at det er relevant at inddrage begrebet altruisme i den forbindelse, da donationer og testamentariske gaver kan opfattes som altruistiske handlinger.

Altruisme

En definition af altruisme, lyder: *det at sætte andres interesser frem for sine egne*⁵⁷. Samtidig defineres altruisme i den sammenhæng, som det modsatte af egoisme (det at være selvisk). Som vi omtalte i afsnit 7.1, kan denne definition af begrebet altruisme synes problematisk, hvis man har det perspektiv, at al menneskelig adfærd er behovsstyret. Becker (1976 i Sargeant og Jay 2004:101) argumenterer for, at det, som ved første øjekast, kan se ud til at være en ikke-egoistisk handling, i sidste ende kan spores tilbage til en eller anden form for egeninteresse. Et lignende argument ser vi fra Schwartz (1993:315), som siger at: ”*the claim must be, that when people behave altruistically, it is because of the personal benefits derived from these acts*”. Thomas Hobbes, den kendte filosof som levede i 1600-tallet, mente, at vi som mennesker faktisk har en vis egeninteresse i at lindre andres nød (Goleman 2006:79). Inspireret af Hobbes er det blevet hævdet, at: ”*mennesker giver til et godt formål til dels på grund af den glæde, de får ved at forestille sig modtagerens lettelse, dels på grund af lettelsen over at den uro, som er udløst hos dem gennem deres medfølelse, dæmpes*” (Ibid.). Mencius, en kinesisk vismand, skrev i det 3. Århundrede: ”*Alle mennesker har en bevidsthed, som ikke kan udholde at se andre lide*” (Ibid.). Hans udsagn bliver i dag støttet af neurologien, som forklarer, at når vi ser en anden, der er i nød, giver det genklang i de tilsvarende

⁵⁶ De har dog gjort det i enkelte tilfælde fx når testator har givet et stort beløb.

⁵⁷ Politikens Nydansk Ordbog med etymologi - 3. udgave

nervebaner i vores egen hjerne, som forårsager vores medfølelse og tilskynder os til adfærd, der kan hjælpe den anden (*Ibid.*). Hvis vi hører et skrig af ængstelse, aktiveres således de samme dele af vores hjerne, som når vi selv oplever en sådan form for ængstelse, og endvidere aktiveres den præmotoriske cortex som tegn på, at vi forbereder os på at handle.”*Med opdagelsen af at vores neurale struktur hælder mod at lade empati tjene medfølelse, præsenterer neurologien filosofien for en mekanisme, der forklarer den allestedsnærværende impuls til altruisme*” (Goleman 2006:82). Andreasen og Kotler (2003:201) opsummerer sin diskussion af motiver for donationer med følgende citat: *”Is there such a thing as giving without “getting” (i.e., pure altruism)? Some people give and say that they expect nothing back. But, in our view, actually they most likely privately enjoy the self-esteem of being ‘big enough’ to give money without requiring recognition.”*

Sargeant og Jay (2006:101) konkluderer i diskussionen om, hvorvidt ’sand altruisme’ findes, at det er et spørgsmål om, hvor bredt og ”upersonligt” man definerer egen nytte: *“If one assumes, that any benefit to society is likely to result in a degree of self-benefit, it will be possible to post-rationalize almost any donation as being made for selfish purposes, even when the donor have had no such intention at the time.”* Ud fra denne diskussion er det vores perspektiv, at der ingen reel modsætning er imellem det at være drevet af et oprigtigt ønske om at hjælpe andre og det at være drevet af ønsket om at tilfredsstille et behov i sig selv.

Når man skal skrive et testamente, kommer man ikke uden om den tanke, at man skal dø engang, og det vil være naturligt, at tænke på det liv man har levet, de valg man har taget, og ”hvor langt man er nået”. Hvis man med sine midler kan være med til at bekæmpe kræftsygdommen, kan denne handling muligvis opleves som en form for selvrealisering. Maslow hævder dog, at de færreste når til dette behovsniveau, da de har nok at gøre med at søge de underliggende behov opfyldt. Vi mener dog, at der i vores kultur, er mange mennesker, der bevæger sig hen mod det øverste niveau i pyramiden. Derudover er der talrige eksempler på situationer, hvor man ikke prioriterer efter Maslows princip (Blackwell *et al.* 2001:247). Det at man står overfor døden, kan efter vores mening, være en situation, hvor man prioriterer anderledes.

7.2 Informationssøgning

Det at forbrugeren vedkender, at der eksisterer et behov, er ikke ensbetydende med at vedkommende går videre i beslutningsprocesforløbet for at få tilfredsstillet behovet (Blackwell 2001:105). Det afhænger af den opfattede vigtighed af behovet, hvor højt involveret forbrugeren er i

at få behovet tilfredsstillet, samt hvorvidt forbrugeren tror, at han/hun realistisk set er i stand til at tilfredsstille behovet (Blackwell 2001:105). I de tilfælde, hvor forbrugeren vælger at gå videre i beslutningsprocessen, vil han/hun nu starte informationssøgningen (Schiffman og Kanuk 2004:556, Blackwell 2001:106). Informationssøgningsstadiet defineres som *den motiverede aktivering af viden gemt i hukommelsen eller tilegnelse af information, i relation til potentielle need satisfiers, fra omgivelserne* (Blackwell 2001:106). Informationen kan således indhentes fra interne og/eller eksterne kilder. Kilderne kan være personlige, kommercielle, officielle eller erfaringsmæssige (Kotler og Armstrong 2004:199). Den relative betydning af hver af disse kilder vil afhænge af produktet, der søges information om, og informationssøgeren (*Ibid.*).

Interne kilder er tidligere erfaringer relevante i forhold til beslutningen (Schiffman og Kanuk 2004:556). I den forbindelse vil emotioner, indlejret i den potentielle testator, have indflydelse på hvorvidt den potentielle testator får følelsen af 'I like' eller 'I do not like'. Eksterne informationskilder derimod, er alt det, der kan indhentes "fra markedspladsen", som fx reklamer, word-of-mouth, litteratur og så videre (*Ibid.*) Hvor meget information man søger, vil afhænge af, hvor stærk drivkraften er, hvor meget information man besidder i forvejen, hvor krævende det er at opnå mere information, den værdi man tillægger yderligere information og den tilfredsstillelse, man opnår fra informationssøgningen (Kotler og Armstrong 2004:199)

Jo mere relevant erfaring forbrugeren har fra tidligere, jo mindre ekstern information har vedkommende således brug for, for at tage en beslutning (Schiffman og Kanuk 2004:556-557). Des mindre viden forbrugeren har om produktkategorien, og jo vigtigere anskaffelsen er for ham/hende, jo flere ressourcer vil han/hun, alt andet lige, lægge i den eksterne informationssøgning (*Ibid.*). Det vil sige, at omfanget af den eksterne informationssøgning påvirkes af, hvorvidt det er noget testator har kendskab til fra tidligere, og hvor højt involveret vedkommende er i beslutningen, jf. afsnit 4.3. Den primære motivation for denne informationssøgning er ønsket om at foretage bedre købsbeslutninger (Blackwell 2001:107), det vil sige, at vælge det alternativ der bedst muligt tilfredsstiller testators behov. Det vil dog også, i mange tilfælde, være et cost-benefit perspektiv, hvor man søger efter ny information, så længe den oplevede nytte af den nye information overstiger den opfattede omkostning af at tilegne sig denne information (Blackwell 2001:107). I forbindelse med beslutningen om at testamentere en gave kan det betyde, at den potentielle testator på et tidspunkt afslutter informationssøgningen til trods for, at han/hun sagtens kunne bruge mere information. I en kompleks beslutningsproces ved beslutningstageren ikke, om han/hun har

tilstrækkeligt med information til at foretage det *optimale* valg, men derimod et *tilfredsstillende* valg.

Det antages, at den type information den potentielle testator søger, blandt andet vil afhænge af, hvilket behov der søges tilfredsstillet. En person der hovedsageligt søger et positivt eftermæle, vil således være interesseret i at finde ud af, om de(n) organisation(er) der er oppe til overvejelse, vil sikre ham/hende dette. En person, der har en interesse i at 'bekæmpe kræft', vil sandsynligvis søge information om, hvordan pengene bliver forvaltet. Det vil for de fleste sandsynligvis være relevant med information vedrørende de praktiske og juridiske aspekter vedrørende oprettelse af testamente.

For KB og andre organisationer der ønsker at modtage arv-donationer, er det relevant at vide, hvilken type information de potentielle testatorer søger, hvordan de søger og eventuelt, hvad der opleves som barrierer i denne fase. Ved at tilrettelægge information i forhold til testatorers behov og præferencer, kan man forhåbentligt hjælpe flere til at komme videre i denne proces, så de i sidste ende testamenterer til organisationen.

7.3 Evaluering af alternativer

7.3.1 Evoked set og beslutningsregler

Schiffman og Kanuk (2004:559) definerer evoked set, som samlingen af specifikke mærker/modeller som en forbruger har oppe til overvejelse, når han/hun skal foretage et køb indenfor en givet produktkategori. De alternativer der udelades fra evoked set, grundet at de anses som utilstrækkelige/uacceptable, kaldes inept set, mens inert set er de alternativer, som beslutningstageren finder ligegyldige, og som dermed også udelades fra den videre evaluering (*Ibid.*).

Uafhængigt af det totale antal mærker/modeller i en produktkategori, er forbrugerens evoked set oftest ret lille med en 3-5 alternativer. Det ser imidlertid ud til, at når forbrugerens erfaring med produktkategorien øger, øges også antallet af alternativer i evoked set (Schiffman og Kanuk 2005:559). Det er vores forståelse, at der her er tale om en bred erfaring, hvor man kender "markedet" og de forskellige udbud godt. Hvis man kun har en stor erfaring med et enkelt eller nogle få specifikke produkter, er vi af den opfattelse at evoked set ikke vil være større. Tværtimod kan det tænkes at det er mindre, da man fokuserer på de produkter, man kender, og hvor det meget

muligt vil være et *affect referral* udvalg⁵⁸. De kriterier som forbrugeren anvender for at evaluere de alternative produkter, som findes i deres evoked set, er typisk udtrykt ved vigtige produktattributter (Schiffman og Kanuk 2004:560). For den enkelte organisation er det helt centralt at være med i målgruppens evoked set, da det er her ud fra, at forbrugeren vælger det endelige produkt (Blackwell *et al.* 2001:112).

Den efterfølgende del af evalueringsfasen, efter at evoked set er udvalgt, er at foretage den faktiske evaluering af alternativerne. Her kan beslutningstageren indledningsvis vælge mellem to forskellige alternativer. Han/hun kan benytte sig af allerede eksisterende produktevalueringer, eller konstruere nye evalueringer baseret på information erhvervet gennem intern eller ekstern søgning (Blackwell *et al.* 2001:114). Alternativet med eksisterende produktevalueringer er selvfølgelig afhængig af, at forbrugeren har tidligere erfaring med produktet, hvor vedkommende har evalueret det (*Ibid.*). Denne erfaring kan forbrugeren lagre som en overordnet evaluering i hukommelsen, hvilket gør evaluering af individuelle attributter unødvendigt i fremtiden (Schiffman og Kanuk 2004:565). Denne holistiske beslutningsregel kaldes ”affect referral” beslutningsreglen og vil ofte være den simpleste af alle beslutningsregler (*Ibid.*). I forhold til testamentariske gaver er det sandsynligt, at forbrugeren har kendskab til en eller flere organisationer i forvejen, før en testamentarisk gave er blevet aktuel for vedkommende. Forbrugeren kan således bruge den tidligere erfaring til at beslutte, hvem der skal arve. Som navnet ”affect referral” indikerer, er affekt i tilknytning til holdningsobjektet her centralt, og vi er endvidere af den opfattelse, at affect referral er direkte relateret til emotioner. Beslutningstageren har en ’I like’- eller ’I don’t like’ tilgang (approach/avoid), som udgøres af summen af de erfaringer som vedkommende har gjort sig med holdningsobjektet.

Hvis nye evalueringer skal konstrueres, kan beslutningstageren vælge mellem forskellige procedurer/beslutningsregler for at forenkle valget (Schiffman og Kanuk 2004:563). En sådan procedure kan reducere besværet omkring det at foretage komplekse afgørelser, ved at opstille retningslinjer eller rutiner der gør processen mindre krævende (*Ibid.*). Overordnet kan man klassificere disse beslutningsregler i to kategorier: kompensatoriske og ikke-kompensatoriske regler (Schiffman og Kanuk 2004:563). Kompensatoriske beslutningsregler tillader at en dårlig score på en attribut opvejes af en god score på en anden – det er altså summen af den totale evaluering, som i teorien afgør, hvilket alternativ forbrugeren vælger. TRA er et eksempel på en kompensatorisk

⁵⁸ Affect referral forklares senere i dette afsnit.

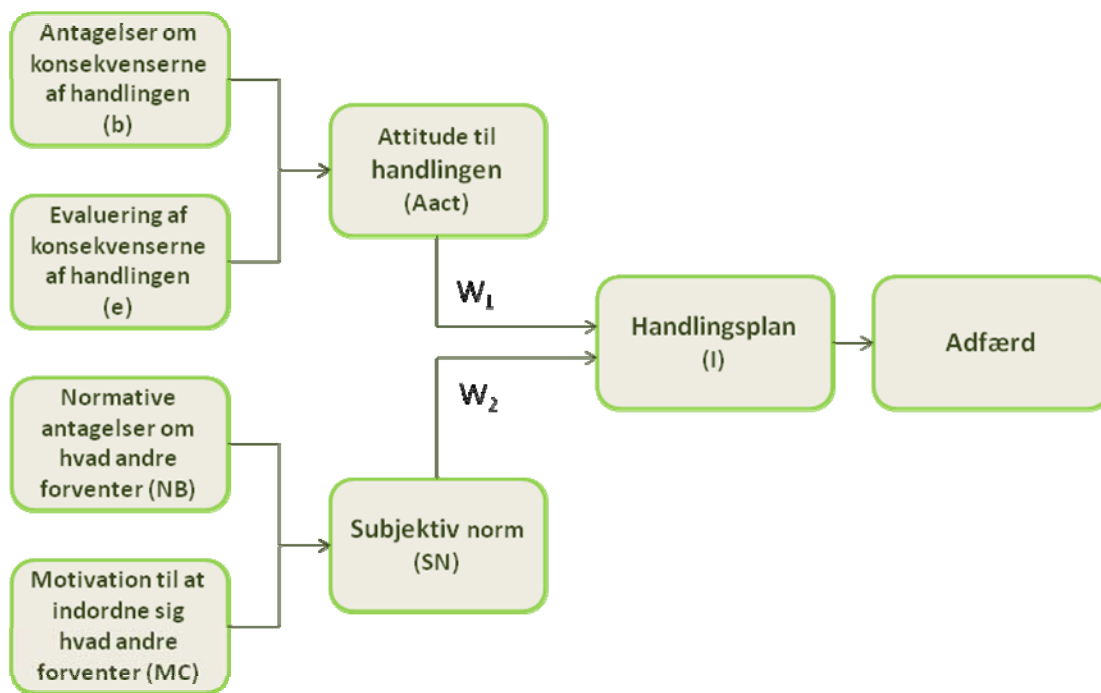
model (jf. afsnit 7.3.2). Ikke-kompensatoriske regler derimod tillader ikke, at gode evalueringer på én attribut kompenserer for dårlige på en anden. Ikke-kompensatoriske regler kan endvidere deles yderligere op efter den konkrete udvælgelsesstrategi. Dette vil vi afgrænse os fra at komme videre ind på i denne afhandling.

I relation til beslutningen om at testamentere en gave skal det pointeres, at testator ikke er tvunget til udelukkende at vælge én organisation – man kan uden problemer testamentere til flere organisationer i det samme testamente. Hvilket også har været tilfældet i flere af KB's arv-sager (Hjeds og Henriksen 2008).

7.3.2 Theory of Reasoned Action

TRA kan anvendes til at søge at forklare, hvordan adfærd determineres. Ifølge teorien kommer adfærd af en intention (I), som er baseret på (a) en attitude til selve handlingen og (b) en subjektiv norm (Schiffman og Kanuk 2004:261). Attituden til handlingen baseres på en ”konsekvensanalyse” af handlingen – hvad vil ske hvis jeg gør dette, og hvad synes jeg om det? Den subjektive norm omhandler en evaluering af, hvad andre (relevante) personer forventer i forhold til handlingen samt motivationen til at indordne sig under disse forventninger (*Ibid.*). Modellen er illustreret i Figur 6. TRA inkorporerer både den kognitive, affektive og konative⁵⁹ komponent (Schiffman og Kanuk 2004:261). Ved at indsamle data og analysere på dem vil man, ud fra modellen, være i stand til at komme nærmere en forudsigelse af potentielle testatorers adfærd i forbindelse med valget - at give en testamentarisk gave.

⁵⁹ Den konative komponent omhandler sandsynligheden for eller tendensen til at et individ udøver en specifik adfærd i forhold til et holdningsobjekt (Schiffman og Kanuk 2004:258).

Figur 6: Theory of Reasoned Action
 Kilde: Troye 1999:150

Attitude til handlingen

Attituder beskriver en persons relativt konsistente evalueringer, følelser og tendenser i forhold til et objekt eller en idé (Kotler og Armstrong 2004:196). Således beskriver de om personer kan lide eller ikke kan lide holdningsobjekter, og hvordan de søger mod objektet eller væk fra det (*Ibid.*). På denne måde er attituder direkte relateret til emotioner, jf. afsnit 5.4.1

For at danne en attitude til handlingen, vil den potentielle donor kognitivt forme en antagelse (belief) om, hvilke konsekvenser en testamentarisk gave kan få. Denne antagelse er en deskriptiv tanke, som personen har om handlingen og kan være baseret på viden, mening eller tro (Kotler og Armstrong 2004:196). Endvidere kan den være følelsesmæssig ladet (*Ibid.*). Konsekvenserne kan være relateret til testator selv, modtageren af gaven (organisationen) og familiemedlemmer eller andre, der ville have arvet det beløb, der gives til organisationen. Der er et ubegrænset antal mulige konsekvenser, der kan komme op til overvejelse, afhængig af den specifikke situation. Nærliggende eksempler kan fx være, at undgå at pengene går i statskassen, at organisationen vil blive i stand til at udrette mere for den sag, som de kæmper for, at testator vil opnå en god følelse af at have udrettet noget godt, eller at familien vil blive skuffet. For hver af de antagne konsekvenser, der bliver taget op til overvejelse, vil den potentielle testator evaluere konsekvensen: Er det godt eller skidt? Hvor vigtigt er det? Her antager vi, at følelser med afsæt i emotioner, har en afgørende betydning. Hvert

sæt af antaget konsekvens og tilhørende evaluering af denne, vil påvirke attituden til handlingen; attituden bliver således summen af disse: $A_{act} = \sum b \times e$

Den subjektive norm⁶⁰

Den potentielle testator kan desuden have nogle antagelser om, hvilken adfærd relevante personer forventer af ham/hende. Hvem der er relevante, vil i udgangspunktet være fuldstændig afhængig af vedkommendes subjektive opfattelse, og det er ikke sikkert, at det den potentielle testator *tror*, der forventes, er reelt. Det er således ene og alene den subjektive opfattelse, der har indflydelse her. For hver oplevede forventning vil testator indtage en holdning i forhold til, om han/hun vil føje sig efter forventningen eller ej. Emotioner vil også her have en indflydelse. Hvert sæt af opfattede forventninger og holdning til at indordne sig under denne forventning, vil være med til at bestemme den subjektive norm. Den subjektive norm bliver således summen af disse faktorer: $SN = \sum NB \times MC$.

Hvor stor betydning holdningen til handlingen har, versus den subjektive norm, vil være varierende fra en situation til en anden. Faktorer som beslutningstagerens personlighed, hvilken type handling det er tale om, hvem der stiller forventninger etc., vil influere på denne ”magtfordeling”. Dette er illustreret i modellen med henholdsvis w_1 og w_2 (vægt). Troye (1999:150) bemærker, at den relative betydning af holdning til handlingen versus subjektiv norm, påvirkes af, hvor synligt ”produktet” er. Som før nævnt er de enkelte testatorer og de testamentariske gaver, de giver til KB, ikke noget der normalt bliver offentliggjort, og de er dermed heller ikke særligt synlige for andre end medarbejderne i organisationen og eventuelt andre arvinger. Vi tolker derfor, at den potentielle testator primært baserer sin subjektive norm ud fra disse persongrupperes forventninger, og at motivationen til at indordne sig under deres forventninger vil have indflydelse på styrken af den subjektive norm. Vi antager, at andre arvingers forventninger primært vil være dem, man har et ønske om at følge, da arvingerne sandsynligvis vil være de personer, der står testator nærmest. På den baggrund er det logisk at slutte, at den subjektive norm vil have størst indflydelse i forbindelse med den potentielle testators normative antagelser om, hvad den øvrige familie forventer.

Emotioner i TRA

Vi er af den opfattelse, at hver antaget konsekvens er emotionelt ’farvet’, positivt eller negativt, og at det dybest set er emotionerne, der indvirker på, om beslutningstageren søger hen i mod

⁶⁰ Afsnittet er baseret på Troye (1999) og Schiffman og Kanuk (2004)

konsekvensen eller væk fra den. De fleste handlinger indebærer dog mere end én konsekvens, og det bliver således nødvendigt for hver enkel konsekvens at evaluere denne, ud fra om der er en positiv eller negativ emotion tilknyttet, og graden af arousal tilhørende emotionen. Summen af disse antagelser og evalueringer vil udmunde i en samlet positiv eller negativ attitude til handlingen.

Sådan mener vi, at emotioner og arousal kan flettes ind i TRA:

B = Antagelse (Belief)

a = arousal

E = emotion (positiv eller negativ)

A_{act} = attitude til handling

$$A_{act} = B_1(aE_1) + B_2(aE_2) + \dots B_n(aE_n)$$

Vi antager, at i en såkaldt udvidet beslutningsproces, vil beslutningstageren i høj grad være sig bevidst om konsekvenserne. I en simpel beslutningsproces derimod, som fx "affect referral", vil disse konsekvenser og hertil hørende evaluering typisk være mere eller mindre ubevidste, men vil alligevel influere på beslutningstagerens beslutning qua emotionernes rolle i beslutningsprocessen.

7.4 Efterbeslutningsadfærd og – evaluering

Denne fase vælger vi at opdele i to. Den første del af fasen, efterbeslutningsadfærd er, hvor selve 'købet' foretages efter beslutningen er taget, hvilket vil sige, der hvor testamentet oprettes/revideres og gøres gyldigt. Derefter påbegyndes en efterbeslutningsevaluering, hvor testator evaluerer produktet i forhold til de forventninger, han/hun har. Dette er fasen fra testamentet er oprettet og til testator dør.

At give en testamentarisk gave bliver, i en købskontekst, defineret som et "langsigtet forpligtigelses køb" (Schiffman og Kanuk 2004:569). Testator kan tidligere have doneret mindre beløb til organisationen, som kan anses som "prøvekøb" eller "genkøb", før han/hun tager det skridt, at testamentere hele eller dele af sin formue til samme organisation. At testamentere en gave beskrives af Sargeant og Jay (2004:194) som toppen af en pyramide i en donors udvikling. Ifølge denne teori bevæger donoren sig fra initiale enkeltstående gaver af lavere værdi til repeterende donationer eller forpligtelser om at give⁶¹, derefter til en øget værdi på donationen, for til sidst at give den endelige og (ofte) mest værdifulde gave - at donere via sit testamente (*Ibid.*). Dette stemmer overens med det

⁶¹ Eksempelvis at donere fast via PBS

faktum, at mange af de der testamenterer en gave til KB, har været tidligere medlemmer af organisationen⁶². Richardson og Chapman (2005:38) postulerer, at der er en positiv sammenhæng imellem, hvor mange år en donor har støttet organisationen og det at testamenterer til den samme organisation. Hvis testator derimod vælger at testamenterer til en organisation uden at have noget tidligere forhold til den, kan man sige, at vedkommende bevæger sig direkte fra evalueringsfasen til en langsigtet forpligtelse uden ”prøvekøb”. I NCPG’s undersøgelse af testamentariske gaver i USA, oplyste 21 pct. af testatorerne, at de slet ingen tidligere tilknytning havde til den organisation de donerede til (Richardson og Chapman 2005:38).

Når købet er gennemført, det vil sige når testamentet er oprettet, vil der ofte opstå en efterkøbsevaluering⁶³ hos testator (Schiffman og Kanuk 2004:570). Denne efterkøbsevaluering kan fx tage udgangspunkt i forventninger, testator stiller til organisationen. Hvis evalueringen scorer højere end testators forventninger, opstår der en positiv diskonfirmation af forventningerne (Schiffman og Kanuk 2004:570). Det modsatte leder til en negativ diskonfirmation (*Ibid.*). Testators efterkøbsevaluering vil indgå i testators erfaring og tjene til at hjælpe med at foretage fremtidige relaterede afgørelser (*Ibid.*). Beslutningstageren vil ofte søge at reducere den eventuelle tvivl han/hun oplever, efter at beslutningen er ført ud i livet (*Ibid.*). Denne tvivl kaldes efterkøbsdissonans og kan lede forbrugeren til at søge og være opmærksom på information, der støtter op om valget, der er foretaget, og at undgå information der kan antyde det modsatte. Efterkøbsdissonansen kan også lede beslutningstageren til at ændre sit valg, som fx at en organisation, der er blevet skrevet ind i testamentet, bliver fjernet igen. Det kan således være, at testator ved en positiv diskonfirmation bestemmer sig for, at donere et endnu større beløb til organisationen, og ved en negativ diskonfirmation kan testator vælge at fratage organisationen den arv, den var tiltænkt. Der er ikke nogle begrænsninger på, hvor mange gange man må lave om på sit testamente, hvorfor det for KB kan være vigtigt at skabe den positive diskonfirmation, eller i det mindste en neutral bekræftelse på at testator har valgt rigtigt, for ikke at miste gaven.

7.5 Barrierer

Det er dokumenteret, at der ikke altid er sammenhæng mellem intentioner og adfærd (Hansen og Christensen 2007:64). En almindelig forklaring på dette er, at der kan være situationsmæssige faktorer, der spiller ind og forhindrer den ”forventede” handling (*Ibid.*). Det kan derfor meget vel være, at personer der har vedkendt sig et behov for at give en testamentarisk gave, stopper op i

⁶² Møller og Henriksen 2008

⁶³ Vi vælger at bruge begrebet ”efterbeslutningsevaluering” i stedet for.

beslutningsprocessen. Måske fortsætter de senere på den beslutningsproces, som de har startet, eller måske når de aldrig derhen hvor købet foretages. Det er derfor relevant at spørge, hvad det er, der får folk til at stoppe op i beslutningsprocessen i relation til at oprette en testamentarisk gave, og hvad KB som potentiel gavemodtager kan gøre, for at hjælpe den potentielle testator forbi barriererne. I en undersøgelse af barrierer, forbundet med det at oprette testamente i England, er Pidgeon (2001 i Sargeant og Jay 2004:196) kommet frem til, at de vigtigste barrierer er omkostningerne forbundet med at oprette testamente samt den opfattede kompleksitet. Pidgeon (*Ibid*) udleder desuden, at dette automatisk også er de vigtigste barrierer for at testamentere til en organisation. Dette mener vi dog ikke, man kan tage for givet, da vi mener, der kan være specifikke barrierer i forhold til lige præcis det at testamentere til organisationer, som fx at man ikke har tillid til organisationen. KB sidder dog med indtrykket af, at de helt sikkert ville få flere testamentariske gaver, hvis de tilbød gratis advokatbistand i forbindelse med oprettelse af testamente (Hjeds og Henriksen 2008), noget som taler for Pidgeons hypotese. KB sidder desuden med et indtryk af, at der er en stor barriere fra det at have taget beslutningen om at testamentere til en organisation til faktisk at få papirerne i orden (Møller og Henriksen 2008). Barrierer kan dog opstå på et hvilket som helst niveau i beslutningsprocessen (Greenleaf og Lehmann 1995:187), og kan være relateret til KB specifikt eller til mere generelle forhold, som fx det at oprette et testamente eller testamentariske gaver generelt.

Greenleaf og Lehmann (1995) har i et interessant studium undersøgt årsager til at forbrugere stopper op i de relativt komplicerede beslutningsprocesser⁶⁴, og hvad der kan få dem til omsider at få den afsluttet, hvilket de benævner ”delay closure”. Trods det at undersøgelsen er baseret på fysiske produkter, og at de deltagende er studerende, mener vi, at mange af resultaterne af undersøgelsen også er anvendelige i relation til beslutningen om at testamentere en gave. Blandt de årsager som forfatterne peger på i forbindelse med udsættelser⁶⁵ i beslutningsprocessen, er de mest interessante for os: mangel på tid, at processen opleves som ubehagelig, at der er en oplevet risiko, at man venter på hjælp og råd fra andre, at man er i færd med at undersøge alternative muligheder eller, at man er usikker på, hvorvidt man faktisk har brug for produktet. Forfatterne konstaterer ligeledes, at en del af barriererne (udsættelserne) kun er barrierer i enkelte stadier i processen, mens andre er mere generelle for hele processen (Greenleaf og Lehmann 1995). En barriere, som vi mener, ligeledes vil være relevant, er ”plain inertia”. Det vil sige, at beslutningstageren simpelthen

⁶⁴ Med ”relativt komplicerede” menes der her køb af produkter der er relativt dyre og som man har en høj involvering i, hvorfor der kræves en ”udvidet” beslutningsproces (Greenleaf og Lehmann 1995:187) Dette har meget til fælles med testamentariske gaver, da også de oftest involverer større pengesumme og som man kan antage en høj involvering i.

⁶⁵ Vi sidestiller her udsættelser med begrebet barrierer.

bare ikke får taget sig sammen til at gøre det, som skal gøres, formentlig grundet lav motivation og involvering.

7.5.1 Opfattelse af ”produktet”

Fra et produktperspektiv kan man stille spørgsmålet, hvordan opfattes den testamentariske gave? Er den testamentariske gave beslægtet med ”almindelige” donationer, i (potentielle) givers øjne? Hvis man opfatter en testamentarisk gave og en donation som lignende produkter (dog med en anderledes ”indpakning” og typisk til en højere pris), vil det, alt andet lige, være naturligt, for en trofast donor, også at betænke organisationen i sit testamente. Sargeant og Jay’s (2004) teori om donorens pyramide ser ud til at have dette perspektiv. Der kan selvfølgelig være barrierer, som spiller ind mellem niveauerne i pyramiden, som gør at en person alligevel ikke bevæger sig til det øverste trin i pyramiden. Vi mener således ikke, at en donor automatisk bevæger sig hertil, selv om vedkommende anskuer en testamentarisk gave som mere eller mindre tilsvarende ”almindelige” donationer. Hvis man derimod overordnet set, opfatter den testamentariske gave som et anderledes produkt end andre former for donationer, kan dette være en større mental barriere for at kunne bevæge sig til ”toppen i pyramiden”. Det er ikke en naturlig udvikling for donoren på samme måde, som det vil være ved det første perspektiv.

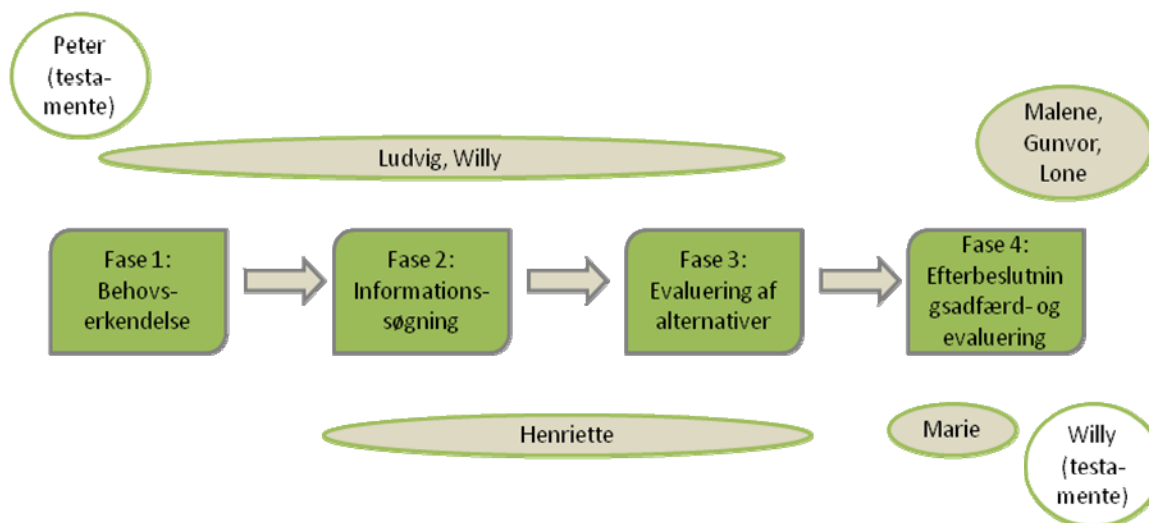
8. Analyse

Vi har valgt at placere et kort portræt af respondenterne i bilag 18, hvor vi forsøger at give et indblik i respondenternes baggrund og personlige træk. Det anbefales at læse disse portrætter, da de giver et interessant billede af respondenterne og samtidig fungerer som baggrundsviden i forbindelse med gennemlæsning af analysen, og de resultater vi kommer frem til. Analysen og de tolkninger vi laver af respondenternes svar, dokumenteres med citater fra interviewene enkelte steder i teksten. Størstedelen af citaterne vil dog være at finde i bilag 19, 20, 21 og 22. Der refereres til citaterne med A1, A2 osv. i behovserkendelse, B1, B2 osv. i informationssøgning, og så videre.

8.1 Kortlægning af respondenternes placering i beslutningsprocessen

Inden vi begynder at analysere selve beslutningsprocessen, kan det være nyttigt med en oversigt over, hvor de forskellige respondenter befinder sig i processen på interviewtidspunktet, da dette naturligt har influeret på interviewene. For nogle respondenter vil det være naturligt at adskille beslutningsprocessen, forbundet med det at oprette testamente generelt og det at testamentere en gave, da disse to handlinger er af en separat karakter hos disse respondenter. Så vidt det er muligt,

vil vi dog se det som en enhed og fortrinsvis fokusere på det at testamentere en gave. Det er ikke selvfølgeligt at beslutningstageren har et lineært forløb fra fase 1 (behovserkendelse) til fase 4 (efterbeslutningsadfærd og -evaluering). Beslutningstageren kan således godt have en iterativ proces, hvor han/hun bevæger sig frem og tilbage mellem de enkelte faser eller befinder sig i flere faser samtidigt. Vi er af den opfattelse, at især faserne informationssøgning (fase 2) og evaluering af alternativer (fase 3) kan komme til at flyde ind i hinanden, da det er logisk, at beslutningstageren starter med at danne sit ”evoked set” og evaluere alternativer før informationssøgningsfasen er overstået. Figur 7 illustrerer respondenternes placering i beslutningsprocessen. Respondenterne er på interviewtidspunktet spredt over hele beslutningsprocessen, og flere af dem opholder sig på flere stadier samtidigt. For en nærmere redegørelse af de enkelte respondenters placering i beslutningsprocessen se bilag 23.

Figur 7: Respondenternes placering i beslutningsprocessen

8.2 Behovserkendelse

Der blev i teorien opstillet forskellige mulige behov i de tre kategorier i Maslows behovshierarki: sociale behov, egoistiske behov og selvrealiseringsbehov. Vi vil, i det følgende afsnit, identificere hvilke behov, der erkendes hos potentielle testatorer, og identificere den motivation, der kan drive respondenterne til at testamentere en gave til en organisation som KB. Dernæst vil vi definere de faktorer, som direkte eller indirekte kan udløse og have indflydelse på den potentielle testators behovserkendelse.

8.2.1 Sociale behov

Gennem en analyse af de otte interviews, vil vi klassificere de enkelte respondenters sociale behov i de fem kategorier, opstillet i teorikapitlet, for at kunne identificere hvilke sociale behov, der erkendes i forbindelse med det at testamentere en gave til en organisation.

Tilknytning til organisationen

Ludvig har allerede en vis form for tilknytning til de organisationer, han overvejer at testamentere til. Han har tidligere støttet Læger uden Grænser, og hans ekskone arbejdede hos Frelsens Hær – en organisation han også har været involveret i, gennem sit arbejde som advokat. Det kan ikke udelukkes, at Ludvig er motiveret af et socialt behov for at styrke det bånd, som er imellem ham og organisationen. På den måde søger han måske at få en oplevelse af samhørighed og fællesskab med organisationen og de mennesker, der er involveret i den. Vi er dog af den opfattelse, at hvis dette er tilfælde, er det ikke et dominerende behov. Lone og Malenes behov for at styrke tilknytningen til ”Læger uden Grænser” gennem en testamentarisk gave, kan ikke direkte udledes af interviewene, men er udelukkende en formodning, man kan have på baggrund af deres store engagement i organisationen. Det er vores opfattelse, at dette behov ikke erkendes hos dem, fordi de begge har familie som tilfredsstillende lignende sociale behov.

Henriette, derimod, giver udtryk for at have et stærkt behov for at føle tilknytning til de organisationer, hun testamenterer til. Hun har især et stærkt behov for, at tilknytningen til fodboldklubben styrkes gennem hendes testamentariske gave. Behovet for samhørighed og fællesskab med spillere og ansatte i klubben, mener vi, således kan være med til, at hun vælger at testamentere til klubben. Dette kommer tydeligt til udtryk, da hun skal afkrydse følelsesord omkring det at testamentere til en organisation: ”*Undgår ensomhed – så må i tage den som I vil*” erklærer hun. Grunden til at behovet tilsyneladende er stærkere hos Henriette, end hos de andre respondenter, er højst sandsynligt deres forskellige familiesituationer og graden af eksisterende tilknytning til organisationen. Dette baserer vi på, at flere af de andre respondenter giver udtryk for, at dette behovet for samhørighed og fællesskab søges dækket gennem at testamentere til familiemedlemmer eller personer, man betragter som familie. Gunvor er et eksempel på dette. Tilknytning til en organisation er ikke et behov hun tilsyneladende har erkendt, idet hun giver udtryk for, at det sociale behov for tilknytning til andre, bliver dækket af hendes ’erstatningsfamilie’ (A1).

Dermed udledes det, at der kan forekomme et socialt behov for at opnå tilknytning til den organisation man testamenterer til, men i tilfælde hvor der er gode relationer med venner og familie, vil dette behov som oftest være opfyldt gennem tilknytning til disse.

Taknemmelighedsgæld

Enkelte af respondenterne udtrykker et ønske om at testamentere en gave, grundet et behov om at vise en form for taknemmelighed. Henriette og især Gunvor er de respondenter, som træder frem her. At Gunvor vælger at testamentere til KB, hænger sammen med et behov for at vise taknemmelighed overfor det arbejde organisationen har ydet, specielt i forbindelse med hendes mors død. Dette indikeres af interviewet i sin helhed, samt hendes afkrydsning af følelsesordet 'taknemmelighed' i forbindelse med det at testamentere til en organisation (se bilag 24). Gunvors personlige erfaringer med organisationen, er en faktor, der i høj grad må siges at spille ind i forbindelse med, at dette behov erkendes.

Henriettes tilknytning til fodboldklubben, og den plads klubben har taget i familiens sted, har betydet, at også hun oplever et behov for at vise klubben taknemmelighed (A2). Henriettes behov er afledt af hendes familiesituation, og behovet for at vise klubben taknemmelighed er relateret til de stærke bånd til klubben, og den store sociale rolle klubben spiller i hendes liv. Gunvors behov er afledt af de positive oplevelser, hun har haft med KB, blandt andet i forbindelse med morens sygdom og død, og er ikke i lige så høj grad som hos Henriette, relateret til det sociale aspekt,. Gunvors sociale behov bliver således også dækket af at testamentere til 'erstatningsfamilien'.

Af ovenstående udledes det, at behovet for at vise en organisation taknemmelighed ved at testamentere til den, kan udløses af, at organisationen indtager en stor social rolle i den potentielle testators liv, eller at organisationen på en eller anden måde har hjulpet i situationer, som kan være svære at gennemleve, som fx at miste et nært familiemedlem. Dette giver mening i forhold til Sargeant og Hiltons (2005) påstand om, at (potentielle) testatorer, der ønsker at testamentere til organisationer, der beskæftiger sig med medicinsk forskning, har et stærkere oplevet reciprok behov, end dem der testamenterer til andre organisationer. Det afgørende er dog, at den potentielle testators erfaring giver grundlag for at opleve et behov for taknemmelighed. Det vil sige, at den oplevede 'hjælp' er medvirkende til, om der indlejres positive eller negative emotioner, hvilket i sidste ende kan have indflydelse på, om et sådant behov opstår.

In memorium

Gunvors subsidære testamentariske gave til KB, kan være et udtryk for hendes tab af slægtninge og venner. Især moderens død kan have frembragt et ønske om at testamentere til organisationen, for at bringe noget mening frem i tabet af en person, der har stået hende meget nær. Det er dog ikke noget, der kan udledes direkte af interviewet, hvorved vi ikke mener, at dette er et særligt stærkt erkendt behov hos hende. Willys arbejde med en fond, der beskæftiger sig med kræft, kan også være et udtryk for hans følelser af tab. Han overvejer også at testamentere til fonden. Det udledes, at især organisationer som beskæftiger sig med sygdomme, som kan medføre døden, kan være organisationer som kan tilfredsstille In memorium behovet ved en testamentarisk gave. Det er dog ikke vores opfattelse, at det er det primære behov hos hverken Gunvor eller Willy.

Sociale normer

Behovet for at efterleve en social norm ved at testamentere en gave til en organisation som KB, er der ikke fundet nogen indicier på gennem den indsamlede empiri. Tilsyneladende er det at testamentere en gave, ikke noget man taler særlig meget om blandt venner og familie.⁶⁶ Desuden er det et fåtal, der testamenterer en gave, hvorved relevante referencegrupper og deres holdning til handlingen er vanskelige at identificere. Det interessante i denne sammenhæng er at finde ud af, hvad det er, der skal til, for at en potentiel testator erkender et behov for at følge en social norm om at testamentere til en organisation. En faktor, vi mener, kan spille ind her, er den tilsyneladende manglende identificering med de personer, man typisk hører om, der testamenterer til organisationer. Dette behandles uddybende i afsnit 8.2.3.

Omvendt mener vi, at behovet for at efterleve en almen social norm om, at det først og fremmest er ens børn eller nærmeste familie, der skal arve, eksisterer blandt størstedelen af respondenterne. De eneste to respondenter, hvor dette ikke helt er tilfældet, er hos Henriette og Ludvig. Dette mener vi igen hænger sammen med deres forhold til familien. Behovet for at efterleve en social norm om, at familien/børnene først og fremmest skal arve, kan opleves som en barriere for ønsket om at testamentere en gave. Generelt lader respondenterne dog ikke til, at bekymre sig specielt meget om deres arvingers økonomiske situation (jf. afsnit 8.2.3). At respondenterne synes at familien ”har nok”, åbner op for muligheden til også at betænke andre, fx en organisation, i sit testamente. Det samlede indtryk er, at det at børnene og/eller familien opfattes som økonomisk velstillede, kan

⁶⁶ Samtlige respondenter giver udtryk for at det er meget lidt de taler om emnet med venner og familie.

reducere denne barriere. Det sociale behov, for at efterleve normen om at børnene eller familien skal arve, opleves at være tilfredsstillende, uden at hele arven behøver at gå til dem.

Social identificering

De respondenter, som har testamenteret en gave, beskriver den typiske testator som meget lig dem selv. (jf. afsnit 8.2.3). Denne beskrivelse, mener vi, illustrerer deres holdning til det at testamenterer en gave, og samtidig er det et udtryk for, hvilke værdier og personer, de ønsker at sammenligne sig med. Vi har dog ikke direkte kunnet fastslå et behov for social identificering blandt respondenterne. Det er vores opfattelse, at årsagen til dette, blandt andet, skal findes i de relativt få muligheder, man som testator af en gave har, for at identificere sig med testatorer, som deler de samme grundlæggende værdier. Det vil sige, at det der er afgørende, for at få et sådant behov tilfredsstillende, er, at den gave man testamenterer, er synlig for andre i referencegruppen. Det kan således være, at behovet ikke erkendes, i kraft af at den sociale dimension ikke kan komme til udtryk, da den ikke signalerer fællesskab med de referencegrupper, man mener at dele holdninger og værdier med. Samtidig kan en manglende identificering med de personer, der faktisk bliver offentliggjort hos organisationerne og i medierne, være en barriere. Dette kommer vi tilbage til i afsnit 8.2.3 Uformelle kilder.

8.2.2 Egoistiske behov og selvrealiseringsbehov

De egoistiske behov blev i teorien inddelt i to overordnede kategorier. Det indadrettede behov - selvværd og det udadrettede behov - self-branding. Gennem fortolkning og analyse af de enkelte respondenter, står det dog klart, at der kan laves yderligere kategoriseringer af de egoistiske behov, som søges tilfredsstillende ved at testamenterer en gave til en organisation. Således er behovet for 'selv at bestemme', 'at vise ansvarlighed' og 'hævn' blevet identificeret som indadrettede egoistiske behov. Selvrealiseringsbehov og egoistiske behov kan være svære at adskille, hvilket især giver sig udslag i den motivation, der følger behovet. Således kan et behov for at bestemme over sine egne penge være motiveret af at undgå at staten eller familien, skal arve (egoistisk behov – informational motivation) eller motiveret af, at man vil gøre noget godt med de penge, man har (selvrealiseringsbehov – transformational motivation). Det kan dog også tænkes, at begge behov søges tilfredsstillende på samme tid. Diskussionen om altruisme og om, hvorvidt en person motiveres af andres lykke frem for sin egen, er en fin linje, som ikke altid er identificerbar, hvilket resulterer i, at de egoistiske behov og selvrealiseringsbehovene ofte er svære at adskille. Derfor mener vi, at behovene 'selvbestemmelse' og 'vise ansvarlighed' både kan være motiveret af et egoistisk behov og et selvrealiseringsbehov, der læner sig op ad altruisme.

Selv værd og personlig tilfredsstillelse

Indledningsvis behandles de indadrettede behov, der handler om, at den potentielle testator har et behov for at have det godt med sig selv. Motivationen for at tilfredsstille behovet, dvs. drivkraften der leder til handling, vil ligeledes blive behandlet i dette afsnit.

Henriette er den eneste af respondenterne, som giver udtryk for, at det at oprette testamente og at give en testamentarisk gave⁶⁷ direkte kan relateres til at få det bedre med sig selv. Hun udtrykker det meget klart i det følgende, hvor hun svarer på, hvorfor det er vigtigt for hende at oprette testamente: *”Jamen, jeg sætter ikke børn i verden, men så vil jeg gøre noget andet i stedet for. I stedet for at være lig et nul – hvis man kan sige det på den måde.”* Behovet for at ’være noget’ tilfredsstilles i den forbindelse igennem, at give til fodboldklubben, som en erstatning for de børn, hun ikke har fået og som alt andet lige ville have kunnet tilfredsstille dette behov.

Som vi vil komme nærmere ind på i de følgende afsnit, så er der også andre respondenter, som har lignende behov, det er dog ikke så direkte identificerbart som i Henriettes tilfælde, men i højere grad en tolkning af det samlede indtryk af de enkelte respondenter.

Aflad

Ludvig og Lone er de eneste af respondenterne, som efterlader indtrykket af, at aflad kunne spille en mindre rolle i behovserkendelsen. Ved udvælgelse af følelsesord i forhold til det at donere penge til en organisation, og det at testamentere til en organisation, vælger Ludvig blandt andet de negative ord ’dårlig samvittighed’ og ’skyld’. Vi antager derfor, at Ludvig i større eller mindre grad motiveres af et behov for aflad. Antagelsen underbygges af hans svar på spørgsmålet om, hvorfor det er vigtigt for ham at støtte Læger uden Grænser og Frelsens Hær: *”Ja, det har lidt at gøre med, at jeg synes at vi forherliger vores eget samfund. Der er faktisk en bun,d som vi ikke gør noget ved. Men vi er jo så gode!”* Vores indtryk er dog, at aflad ikke er det mest dominerende behov hos Ludvig.

Lones behov for at få det bedre med sig selv, kan ligeledes være motiveret af en form for dårlig samvittighed. Således har også hun valgt det negative følelsesord ’dårlig samvittighed’ i forbindelse med det at testamentere til en organisation. Vores antagelse er, at dette hænger sammen med, at hun

⁶⁷ Henriette giver udtryk for, at det at oprette testamente og det at testamentere en gave er det samme for hende og derfor ikke kan adskilles.

føler en ydmyghed i forhold til, at hun er så velstillet økonomisk, og at hun dermed har et behov for aflad, som kan tilfredsstilles ved at "give noget tilbage" til Læger uden Grænser (A3). Den dårlige samvittighed kan også være en barriere for Lones beslutningsproces idet den har indflydelse på arvefordelingen. Som vi vil komme tilbage til senere, oplever hun således også et behov for aflad over for sine børn. Et behov som lader til at være stærkere end hendes behov for 'at give' og 'leve efter sine værdier', hvilket kan være en af årsagerne til, at hun ikke testamenterer et større beløb til organisationen.

Overordnet set er der ikke meget, der tyder på, at behovet for selvværd og personlig tilfredsstillelse i vid udstrækning motiveres af aflad. Derfor er aflad ikke en faktor, vi mener, er afgørende for, om den potentielle testator søger disse behov tilfredsstillet.

Selvbestemmelse

At kunne bestemme over sine penge, også efter sin død, er et behov for personlig tilfredsstillelse vi ser hos størstedelen af respondenterne⁶⁸. Motivationen kan være forskellig hos de enkelte, og kan relateres til subjektive værdier, men der viser sig alligevel et mønster blandt respondenterne. Således kan motivationen opdeles i to overordnede kategorier. Den ene handler om at 'undgå at staten eller familien arver' og den anden er, at 'jeg vil gøre noget godt med mine penge'.

Det er relevant at analysere på selvbestemmelsesbehovene i relation til både det at oprette testamente og at testamenterer en gave, fordi beslutningsprocessen i forhold til de to handlinger, hos flere af respondenterne, er vanskelige at adskille.

'Undgå statskassen eller familien'

Gunvor udtrykker et stærkt behov for selv at bestemme over sine penge efter sin død (A4). At undgå at pengene tilfalder staten, er en klar motivationsfaktor for hende., for at testamenterer til KB subsidært. At gøre noget godt for en organisation, som står hende nær, er knap så stor en motivationsfaktor. På spørgsmålet om, hvilke af de to der er vigtigst for hende, svarer hun: "80 % at det ikke går til statskassen, det er jeg bange for." Hendes behov for at bestemme over sine penge, også efter sin død, hænger således sammen med, at hun ikke ønsker at staten får pengene, og den personlige tilfredsstillelse hun føler, ved at give pengene til en organisation, ville hun ikke opnå, hvis pengene gik i statskassen. Der er dermed primært tale om en *informational* motivation

⁶⁸ Gunvor, Henriette, Lone, Marie, Ludvig og Willy

for Gunvor, selv om vi også sporer et behov for at 'at gøre noget godt', som er en *transformational* motivation. Dette kommer vi nærmere ind på i forbindelse med behovet for at 'vise ansvarlighed'.

Ludvig og Henriettes behov for selv at bestemme over deres værdier er ligeledes motiveret af, at undgå statskassen, men denne motivation er dog tilsyneladende ikke nær så stærk en drivkraft, som motivationen relateret til at undgå at familien arver. De er begge meget tydelige i deres udmeldinger om, at de ikke ønsker at familien skal arve (A5). Henriettes motivation til at oprette testamente tager afsæt i en kombination af, at hun ikke ønsker at staten skal arve hende, i kraft af at hun ingen børn har, og at hun ikke ønsker at familien skal arve hende (A6). Hun udtrykker, at hun ikke er enig i den måde, den nuværende regering forvalter statens penge. Dette kan være bevæggrunden for, at hun ikke ønsker at pengene skal gå til staten (A7). Der er flere grunde til, at Henriette ikke ønsker at familien skal arve. For det første hænger det sammen med, at hun føler sig svigtet af familien, og for det andet ønsker hun ikke, at broderen skal arve, fordi hun mener, at han har penge nok. Det er dog vores antagelse, at det førstnævnte er hovedårsagen, da hun besluttede sig for at give til fodboldklubben, efter en episode hvor broderen bekendtgjorde, at han ikke ønskede at arve hende. En episode der har fået hende til at føle sig afvist (A8).

Som det fremgår af ovenstående, skal årsagen til at Ludvig og Henriette ikke ønsker at testamentere til deres familie, først og fremmest findes i de personlige relationer. Det vil vi imidlertid ikke komme nærmere ind på. Det interessante i denne sammenhæng er dog, at de begge giver udtryk for, at de mener at familien ville forvalte pengene dårligt, og i øvrigt har nok og derfor ikke behøver pengene. Det udledes således, at den primære motivation hos begge er en *informational* motivation relateret til at ville undgå at familien og staten arver dem.

Lone er, lige som Henriette, optaget af hvad staten vil bruge hendes penge til. Motivationen for at testamentere til en organisation for at undgå at staten får del i pengene, er umiddelbart en stærk faktor (A9). Lone er således delvist motiveret af, at hun ikke ønsker, at staten skal have større boafgift end højst nødvendigt. Ved både at testamentere til sine børn og Læger uden Grænser får hun dette behov tilfredsstillet, idet hun undgår at betale boafgift af det, hun testamenterer til organisationen, og således mindskes beløbet til staten betydeligt. Lone vælger derudover, at testamentere et større beløb, end det oprindeligt var planlagt, til Læger uden Grænser. Dette kan, som i Ludvigs og Henriettes tilfælde, være afledt af hendes holdning til at hendes børn har nok, og egentligt ikke har brug for pengene, og at de 'lever over evne', hvilket tydeligt strider mod hendes venstreorienterede værdier (A10).

Marie er ligeledes motiveret til at oprette testamente, affødt af den holdning, at dele af hendes og hendes mands familie har nok (A11). Hun synes desuden, det ville være uansvarligt, hvis pengene skulle gå i statskassen i tilfælde af, at hele hendes familie skulle dø før hende. At undgå at pengene skulle gå i statskassen virker dog ikke til at være hendes stærkeste motivationsfaktor, hvilket kan hænge sammen med, at der er familie at testamentere til.

Willy, derimod, føler stærkt for, at pengene ikke skal ”gå ned i et hul i statskassen”. Motivationens styrke skal måske hentes i de forholdsvis få led, mellem at hans penge går til det han ønsker (hans datter og kone) og så staten. Dette har resulteret i at han har indsat et par venner subsidiært. Det kan ligeledes hænge sammen med hans generelle holdning til at betale afgifter og skat til staten (A12). Det udledes derfor, at Willys motivation til at oprette testamente er negativt orienteret og relateret til at undgå at pengene havner hos staten. Det er dog vores opfattelse, at hans overvejelser i forbindelse med at testamentere til en organisation, er af en mere transformational karakter.

'Gøre noget godt'

Motivationsfaktoren 'at gøre noget godt' er ligeledes repræsenteret hos flere af respondenterne⁶⁹ i forbindelse med behovet for selv at bestemme. Hos Marie og Lone er denne motivationsfaktor i høj grad til stede, i forbindelse med at testamentere til en organisation og det udledes, at dette har rod i deres overordnede værdier, og at dette både kan være et udtryk for et egoistisk behov og et selvrealiseringsbehov: at bestemme over sine egne midler - også i døden.

Lone ønsker at give sine penge til noget, hun selv tror på, og i hendes øjne er Læger uden Grænser en værdig modtager. Hendes behov for at bestemme over sine penge motiveres således også af, at kunne gøre 'det rigtige' efter sin egen overbevisning (A13). Marie er ligeledes tydeligt motiveret af at 'gøre det rigtige' (A14). I motivationen for at 'gøre noget godt' er der et element af selvrealisering til stede, hvor et udtalt behov for at 'leve længere' kan tolkes, som et tegn på at ville opfylde sit fulde potentiale og udtrykke sine værdier – helt ud i døden. Der synes at være elementer af altruisme i begge kvinders testamentariske gaver, idet deres gaver er et udtryk for at ville hjælpe. Men som det allerede er diskuteret, kan man ikke tale om ren altruisme, hvilket vi også mener at ovenstående indikerer. Det styrende for gaven er således ikke at prioritere andres interesser frem for egne, men derimod at kunne udtrykke sine egne værdier ved at testamentere en gave.

⁶⁹ Henriette, Lone, Marie, Ludvig og Willy

Ludvig og Henriette er også motiveret af at 'gøre noget godt'. Selv om det kommer frem i interviewene, at de begge ønsker at testamentere til en organisation, fordi de ønsker at hjælpe andre mennesker, er det dog ikke vores indtryk, at dette er den primære drivende kraft hos nogen af dem.

Vise ansvarlighed

Respondenternes behov for at vise en form for ansvarlighed er ligeledes et behov, der viser sig at have stor indflydelse. Deres forskellige baggrunde (børn/ikke børn, familie/ikke familie) og deres erfaringer, kan dog have indflydelse på, hvordan den enkelte respondent søger dette behov tilfredsstillet, og hvad den motiverende faktor er. Der er, i forbindelse med behovet 'vise ansvarlighed', identificeret to overordnede motivationsfaktorer. Den ene er at 'få orden i tingene' som er drivkraften til at oprette testamente, og den anden er 'jeg lever op til mine værdier', som er drivkraften til at testamentere en gave.

'Få orden i tingene'

Alle respondenterne giver udtryk for, at det at oprette testamente er et udtryk for en eller anden form for ansvarlighed. De motiveres i særdeleshed af at 'få orden i sagerne' i forbindelse med det at oprette testamente.

Peters behov for at vise ansvarlighed, er rettet mod børnene, og er fokuseret på, at han vil undgå at skabe problemer for dem efter sin død. Ved at oprette et testamente og sørge for at børnene arver ligeligt, mener han at kunne tilfredsstille dette behov. På spørgsmålet om det er for at undgå ballade, at han vil have orden i sagerne, svarer Peter: *"Ja, det er ikke spor andet.* Dermed udledes det, at Peter er drevet af en informational motivation for at få orden i tingene.

Malene taler meget nøgternt om det at oprette testamente, som noget på hendes 'to-do-liste', i forbindelse med at hun er udsendt som sygeplejerske for Læger uden Grænser. Hun sammenligner således det at oprette testamente med at få trukket visdomstænder ud (A15). Lone beskriver det, lig Malene, som noget der bare skal gøres, og hun sammenligner det med at *"tage opvasken"*. Hun er dog også motiveret af at få orden på tingene, som et hensyn til børnene. Modsat Peter, er motivationen ikke at undgå ballade, men derimod at tage et hensyn; *"jeg synes det ville være en stor, stor lettelse for ens efterladte, at der er orden i tingene"*. Henriette taler ligeledes om at 'få orden i tingene', ved at oprette et testamente og samtidig at testamentere en gave. For hende handler det i højere grad om at finde en ro i sig selv, når det er gjort (A16). Gunvor sidestiller det at oprette

testamente som det at stemme til folketingsvalget - noget hun mener, er en forpligtigelse hos os alle (A17). Lone, Malene og Maries behov for at vise ansvarlighed bliver tilsyneladende tilfredsstillet ved både at oprette et testamente, og at testamentere en gave. Det udledes, at dette behov er stærkt hos alle tre respondenter. Motivationen, til at få lavet testamentet hos de tre respondenter, skal overordnet findes i at få orden i tingene, som allerede nævnt. Det at testamentere en gave til en organisation er derimod i højere grad motiveret af en følelse af, at 'jeg lever op til mine værdier'.

'Jeg lever op til mine værdier'

Hvor Gunvor, Henriette og Ludvig i højere grad testamenterer til, eller planlægger at testamentere til en organisation, for at undgå situationer de ikke ønsker, så et det vores indtryk at Lone, Malene og Marie i højere grad, med en testamentarisk gave, søger at tilfredsstille behovet for at efterleve de værdier, de har i livet.

Marie er aktiv kristen og har testamenteret til to kristne organisationer, hvilket kan tyde på, at hun er drevet af de kristne værdier (A18). Malene giver udtryk for, at når man selv (og antageligvis i dette tilfælde ens nærmeste) har nok, så er man klar til at vende blikket længere ud og hjælpe andre mennesker (A19). Overført til Maslows terminologi, kan man sige, at når sikkerhedsbehovet (for en selv og de nærmeste) er tilfredsstillet, og eventuelt et egoistisk materielt behov tilfredsstillet, begynder man at bevæge sig over mod egoistiske behov og selvrealiseringsbehovet relateret til det at give til andre.

Lones værdier er stærkt forankret i hendes venstreorienterede holdninger. Hun er meget engageret i samfundsanliggender, og det er sandsynligvis på den baggrund, at hun tillægger denne motivationsfaktor så stor en vægt. Det er tydeligt, at hun nærer stor respekt for og tillid til "Læger uden Grænser" (A20). Organisationens arbejde afspejler hendes grundlæggende holdninger og værdier, og at hun støtter dem økonomisk, kan således ses som en måde, hvorpå hun realiserer sine værdier. Det udledes derfor, at Lone i høj grad motiveres af selvrealisering.

Selv om det ikke er vores indtryk, at de resterende respondenter, som har testamenteret eller overvejer at testamentere en gave til en organisation, overvejende er motiveret af at leve op til deres egne værdier, så mener vi alligevel at kunne sige, at der er elementer af dette hos alle. Gunvor giver således udtryk for, at det at testamentere et legat til KB i høj grad ville være en mulighed for hende. På den måde ville hun kunne efterleve sine ønske om, at testamentere til 'erstatningsfamilien' og samtidig leve op til de værdier, hun har, om at give til et godt formål. Willy er ligeledes en potentiel

legat-testator. Som tidligere nævnt, overvejer han at indsætte en eller flere organisationer subsidiært i sit testamente, men samtidig kan vi ane en interesse for direkte at give til en organisation, eller at overlade det til datteren at give efter hans død (A21).

Hævn

En anden mulig motivationsfaktor for at testamentere en gave, er at opnå en form for hævn over for familien. Henriette og Ludvig er de respondenter, som giver det indtryk, at hævn over for familien, er en stærk motivationsfaktor. Begge respondenter føler tydeligt en form for svigt fra den familie, der er dem nærmest – det vil sige dem, der skal arve. Henriette udtrykker det således: *”Der er blevet talt til mig fra mine forældres side af – oppefra og ned. Eller – du er ikke noget værd. Så derfor, så har jeg ikke nogen problemer og skrupler med, at det ikke skal gå til familien. (A22)”* Ludvig giver udtryk for, at der er tale om en konkret hændelse mellem ham og hans søn, som har udløst et hævnbehov og motiveret ham til at overveje at testamentere til en organisation. Behovet for hævn finder vi i forbindelse med potentielle testatorer, som har et direkte dårligt forhold til den familie, som står til at arve, hvis der ikke oprettes testamente. Hævn lader til at være en stærkt motiverende faktor hos disse personer.

Self-branding

Henriette har op til flere gange fortalt fodboldklubben, at de skal arve hende, og hun har desuden ladet sig interviewe til den lokale avis i forbindelse med hendes testamentariske gave til klubben. Dette indikerer tydeligt hendes behov for at 'brande' sig selv over for klubben (A23, A24, A25). Hun giver dog udtryk for, at hun ikke ønsker at promovere sig selv efter sin død, men det kommer frem flere gange i interviewet, at det er vigtigt for hende, hvilken opfattelse de andre i klubben har af hende (A26, A27). Lone og Malenes testamentariske gaver er offentliggjort på organisationens hjemmeside, hvilket kan indikere et behov for self-branding. Vores generelle opfattelse af de to respondenter giver dog ikke anledning til at tro, at dette er et styrende behov hos dem. Handlingen kan være et udtryk for at hjælpe organisationen med deres markedsføring af testamentariske gaver, men det kan dog ikke udelukkes, at behovet for at vise omverdenen, at de 'gør noget godt' er til stede. Et af de krav der er til, at dette behov kan tilfredsstilles er jo netop, at giverhandlingen synliggøres over for andre.

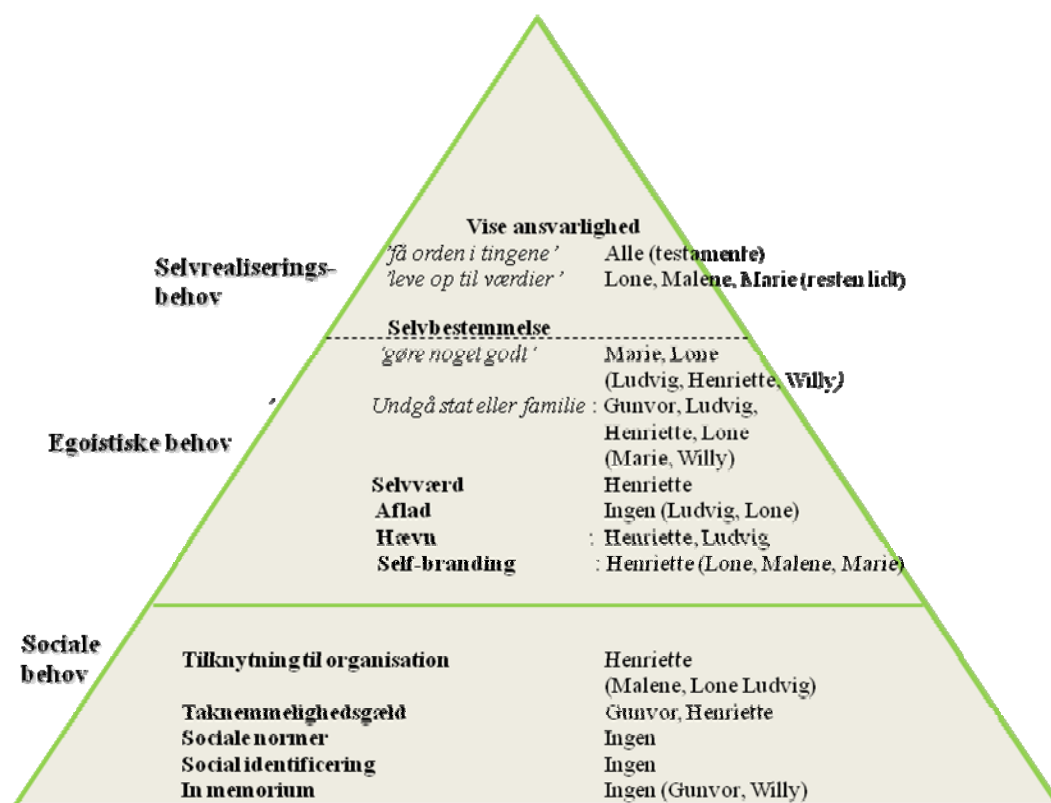
Self-branding er tilsyneladende ikke et behov, der generelt set søges tilfredsstillet blandt respondenterne. Det er således udelukkende hos Henriette, vi tydeligt ser dette behov. Det kan dog tænkes, at behovet for self-branding ikke træder tydeligt frem i interviewene, fordi vi mennesker

generelt set ikke ønsker, at fremstå egoistiske og selvhævdende og at respondenterne derfor forsøger at mindske betydningen af et sådant behov.

8.2.3 Opsummering

Figur 8 illustrerer respondenternes forskellige behov samt de motivationsfaktorer, vi har identificeret. Som det fremgår af figuren, har respondenterne ofte mere end et behov, de søger tilfredsstillet, gennem det at oprette testamente og testamentere til en organisation. Analysen viser dog, at styrken af de enkelte behov og dermed, alt andet lige, deres indflydelse på respondentens beslutningsproces, varierer. Dette har vi illustreret ved at sætte parentes om de respondenter, hvor det enkelte behov tolkes at være svagt og/eller usikkert.

Behovet for at vise ansvarlighed er en fællesnævner hos samtlige respondenter, når det gælder det at oprette testamente. Alle respondenterne er således motiveret af at få orden i tingene. Motivationen til at oprette testamente har enten en informational eller transformational karakter hos respondenterne. Marie, Peter, Ludvig og Willy har en informational motivation, der er drivkraften for at de opretter testamente. Motivationsfaktorerne er at undgå familien, undgå problemer med børnene, og undgå at staten får alle pengene. De andre fire respondenter (Gunvor, Lone, Malene og Henriette) tolker vi har en mere transformational motivation, hvor motivationsfaktorerne kan relateres til fx at tage hensyn til børnene, få en indre ro og få gjort tingene på to-do-listen. Motivationen for at testamentere en gave til en organisation er derimod hos alle respondenterne både informational og transformational eller udelukkende transformational. I de tilfælde, hvor der er tale om en informational motivation, er de motiverende faktorer at undgå staten eller at undgå at familien arver (Gunvor, Lone, Henriette og Ludvig). Vi tolker at den primære motivationsfaktor er informational hos Gunvor, Henriette og Ludvig og transformational hos Lone. De motiverende transformational faktorer er at gøre noget godt med sine penge og leve op til sine værdier. Analysen viser, at Lone, Malene, Marie og Willy primært er motiveret af disse faktorer. Vi har dog identificeret disse motivationsfaktorer hos alle respondenter, der overvejer eller har testamenteret en gave.

Figur 8: Respondenternes behov placeret i Maslows behovshierarki

8.2.4 Faktorer med indflydelse på behovserkendelsen

Vi har nu identificeret de enkelte respondents behov og motivationsfaktorer, og i det følgende vil vi definere de faktorer, som direkte eller indirekte kan udløse og have indflydelse på den potentielle testators behovserkendelse.

Personlige faktorer

Familieforhold

Af de otte respondenter, har fire af dem (alle kvinder) ingen børn⁷⁰. Disse har alle testamenteret til en organisation. Familieforhold har tilsyneladende en relativt stor indflydelse på behovserkendelsen blandt respondenterne, både til at oprette testamente og til at testamentere til en organisation. Dette stemmer overens med Taksøe-Jensen rapporten (s.22), der beskriver den typiske testator, som kvinde uden børn. De fire kvinder udtrykker, at det at de ingen børn har, er en afgørende faktor for deres behovserkendelse i forbindelse med at testamentere en gave (A28, A29). Blandt de resterende fire respondenter, som alle har børn, er der én, der har valgt at testamentere til en organisation, og to

⁷⁰ Henriette, Malene, Marie og Gunvor

andre overvejer det. Her udledes det, at der er andre faktorer som spiller ind i behovserkendelsen, hvilket vi vil komme nærmere ind på i de følgende afsnit.

Et dårligt forhold til børnene eller til den resterende familie, kan ligeledes have indflydelse på behovserkendelsen. Henriette og Ludvig har begge familie, der kan arve. Men som det allerede er blevet påpeget, kan deres 'dårlige' forhold til henholdsvis, bror/forældre og søn være en faktor, som spiller ind på deres behovserkendelse for at testamentere til en organisation. Omvendt kan et godt forhold til familien og behovet for at efterleve en social norm om, at det er børnene, der skal arve, være en barriere for ønsket om at testamentere en gave, som fx i Peters tilfælde (jf. afsnit 8.4.3)

Relation til kræft

Alle respondenter, på nær Henriette, har haft kræft inde på livet. Der er dog tale om forskellige 'niveauer' af erfaring og relation til kræft (jf. bilag 18). Den store erfaring med kræft indikerer, at erfaring med sygdommen alene ikke er en udslagsgivende faktor for behovserkendelsen i forhold til at testamentere til KB, da flere af respondenterne har valgt at testamentere til andre organisationer. Alligevel er det en faktor, der spiller ind, da den kan være linket til, at der skabes en relation med organisationen. Gunvor og Willy, som begge har mistet nærtstående familiemedlemmer på grund af kræft, har således gennem sygdommen opbygget en relation til KB ved at anvende organisationens services.

Relation til KB

Relationen til KB og den erfaring der opbygges hos den potentielle testator, kan have indflydelse på behovserkendelsen, hvilket Gunvors historie indikerer. Gunvor, der har testamenteret til KB, har udelukkende haft positive erfaringer med organisationen, og hun giver udtryk for, at dette har haft indflydelse på hendes motivation til at testamentere til dem (A30). Gunvor har også svaret med udelukkende positive følelsesord i forhold til KB, hvilket indikerer, at hun har positive emotioner indlejret i forbindelse med organisationen. Willy, der ikke har testamenteret til KB, men derimod er involveret i opstarten af en fond til fordel for kræftsagen, har haft nogle negative erfaringer med KB. Dette lader til at være en del af årsagen til, at han ikke vil testamentere til KB (A31). Det er bemærkelsesværdigt, at Willy har svaret med udelukkende positive følelsesord i relation til KB, når han i interviewet lægger vægt på de negative erfaringer med organisationen. En forklaring kan være, at der alligevel er positive emotioner indlejret på grund af minder om sønnen, og at der kan have været positive erfaringer med organisationen i sønnens sygdomsforløb, som ikke bliver

verbaliseret i interviewet. Vores tolkning er, at de kognitive overvejelser 'overtager' styringen i beslutningsprocessen hos Willy.

Ifølge KB, er det oftest medlemmer af organisationen, som vælger at testamentere til dem. Gunvor og Peter er de eneste respondenter, som er medlem af KB, og de donerer begge jævnligt til organisationen, men det er kun Gunvor, som har valgt at testamentere til dem. Malene, Lone, Marie, Henriette, Ludvig og Willy har testamenteret til eller overvejer at testamentere til andre organisationer end KB. Deres erfaring med og relation til de organisationer de testamenterer til, ser også ud til at spille ind på deres behovserkendelse. Malene og Lone arbejder fx begge for den organisation som de har testamenteret til. De taler begge udelukkende positivt om organisationen i interviewene. Henriette har været fast tilskuer i fodboldklubben de sidste 30 år og hun taler meget passioneret om de oplevelser hun har haft i klubben. Samlet set ser vi således, at det at man har en positiv og stærk relation til den pågældende organisation, i høj grad kan være af betydning for at der erkendes et behov for at testamentere til dem.

Livsstadier og livssituation

En ændring i en persons livssituation, kan have indflydelse på behovserkendelsen i forbindelse med at oprette et testamente. Dødsfald i den nærmeste familie kan være en af disse faktorer. Således angiver fire af respondenterne⁷¹ dette som årsagen til, at de fik oprettet deres testamente. Når døden kommer tættere på, kan det sætte nogle tanker i gang om ens egen død (A32). En forøget personlig relevans forårsager en højere involvering, noget der kan være medvirkende til, at man overkommer de barrierer, der før har forhindret en fra at få testamentet lavet. At oprette testamente er forudsætningen for at kunne testamentere til en organisation, men det er ikke vores indtryk, at dødsfald i familien har en specifik indflydelse på behovserkendelsen for at testamentere en gave. En mere generel indflydelse, kan det dog have i kraft af at arverækkefølgen skrumper ind, og man bliver opmærksom på at staten vil arve, hvis ingen andre er i live til at kunne arve. Et eksempel på dette er en situation som Gunvors, hvor hun mister sit sidste familiemedlem, hvilket har stor indflydelse på hendes behovserkendelse. Også Willy gør sig nogle overvejelser mht. at testamentere subsidært til en organisation, nu hvor datteren og konen er de eneste arvinger.

Faktorer relateret til livsstadier, som økonomiske forhold, at få børn og at blive gift, kan også have indflydelse på behovserkendelsen i forbindelse med at oprette testamente, og kan gøre den

⁷¹ Lone, Henriette, Gunvor og Willy

potentielle testator mere sensitiv for stimuli, der kan udløse en behovserkendelse. Maries behovserkendelse for at oprette testamente, vækkes af hendes nylige status som gift kvinde og boligejer. Hendes ændrede livssituation, mener vi, har haft stor indvirkning på graden af indflydelse, som samtalen med hendes ven Willy havde. Således er det slet ikke sikkert, at Marie ville have valgt at oprette testamente, hvis samtalen havde foregået 3-4 år tidligere. Malenes øgede risiko for at dø i forbindelse med udsendelsen til et krigshærget land, og de mange penge livsforsikringen vil udbetale ved hendes død, var udløsende faktorer for hendes behovserkendelse. Hendes familieforsituation er dog ved at ændre sig, hun har planer om at blive gift og få barn. Således giver hun udtryk for, at behovet for og motivationen for, at ændre i testamentet, er til stede, nu hvor hendes familiesituation ændrer sig. Dette viser os, hvordan livsstadier kan have indflydelse på behovserkendelsen. Lone giver udtryk for, at størrelsen på hendes formue, har stor indflydelse på både behovserkendelsen vedrørende det at oprette testamente, men også for det at testamentere til en organisation. Det kan ligeledes tænkes at Gunvors overvejelser om at testamentere et legat til KB i stedet for at testamentere subsidært, kan være baseret på ændringen i hendes økonomiske situation, nu da hun har arvet en del penge.

Gennemsnitsalderen for oprettelse af testamente til fordel for en organisation er 74,3 år (Dam og Taksøe-Jensen, s. 21). Respondenterne i vores undersøgelse er dog generelt yngre, og det er således ikke vores indtryk, at alder har været afgørende for deres behovserkendelse. Det er derfor vores antagelse, at alder kan have indflydelse på behovserkendelsen for at oprette et testamente, men at motivationsfaktorer, som at 'gøre noget godt' og 'leve op til mine værdier' kan være lige så vigtige for behovserkendelsen i relation til at testamentere en gave. Det er vigtigt her at understrege, at vi ikke har inddraget andre faktorer, som kunne være relevante i denne sammenhæng, som fx uddannelsesniveau, køn, indtjening og civil status.

Sociokulturelle faktorer

Forhold til penge/forbrugsmønstre

Som nævnt i teorien er der de sidste 15 år sket et skred i ældres holdninger til økonomi og forbrug. Ældre vælger i højere grad 'at leve i nuet'. Peter (75 år) er det klassiske eksempel på denne ældregeneration. Han bekymrer sig hverken om at spare op for at gemme til svære tider eller om børnenes økonomiske situation: "(...) *det er slet ikke sikkert de får en krone. Nej. (griner) Dem har jeg købt rødvin for.*" Lone (71 år) giver også indtryk af at tilhøre den 'nye' ældregeneration, der bruger deres penge i stedet for at spare dem op til arv (A33). Flere af respondenterne, som har familie de kan testamentere til, giver udtryk for, at familien der skal arve, har penge nok og ikke

behøver hele den store arv. Dette forhold til penge, mener vi, kan få indflydelse på erkendelsen af behovet 'selvbestemmelse', hvor motivationsfaktoren til at testamentere en gave kunne være at undgå at familien får hele arven, fordi de har 'nok' (informational motivation).

Malene udtrykker, at da hendes livsforsikring steg, kunne hun ikke se nogen grund til, at hendes far skulle arve hende, da han, efter hendes mening, er økonomisk velfunderet. Hun ville hellere betænke sine brødre, som ikke har så mange ressourcer, samt Læger uden Grænser. Marie (44 år), udtrykker ligeledes, at hun ønsker at testamentere til de familiemedlemmer og organisationer, som hun mener, har brug for det, og dermed undgå at betænke de personer i familien, som, efter hendes mening, har nok (A34). Hendes behov for at realisere sig selv, ved at leve op til sine egne værdier, kommer til udtryk, da hun snakker om, at vi i den vestlige verden har rigeligt med penge, "*så hvorfor ikke give nogen af dem til dem, der ikke har så meget*". Malene (38 år) giver ligeledes udtryk for dette synspunkt (A35). Denne holdning, mener vi, afspejler en tendens vi ser i dag, om at give mere til velgørenhed end tidligere. En undersøgelse, som Deloitte udførte i 2007 for brancheorganisationen ISOBRO – hvor man analyserede udviklingen i 57 danske indsamlingsorganisationers indtægter i perioden 2002-2006 – viser, at bidragene, i form af medlemskontingenter og gaver fra danskere, er steget med 51 % siden 2002 (ISOBRO 2007:10).

Samtidig viser en rapport fra Socialforskningsinstituttet, 'Frivilligt arbejde - den frivillige indsats' fra 2005⁷², at der er signifikante forskelle mellem aldersgrupper til holdningen om, hvorvidt pengegaver (generelle donationer) hører hjemme i en velfærdsstat eller ej. Andelen af de som ikke mener, at pengegaver hører hjemme, stiger med alderen fra 10 % blandt de 16-29 årige til 28 % blandt de 66 årige og derover. Rapporten konkluderer, at dette muligvis kan være grundet generationsforskelle, idet de ældre generationer i højere grad er vokset op i den traditionelle velfærdsstatsideologi, hvor staten skal løse opgaverne (Socialforskningsinstituttet 2005:89). Alt andet lige, mener vi dette en positiv udvikling for indsamlingsorganisationerne, også i forhold til testamentariske gaver.

Holdningen til det at donere til organisationer generelt og forholdet til penge og forbrug, kan derfor være faktorer, der er værd at holde øje med i fremtiden. Det kan være faktorer, der kan have stor betydning for behovserkendelsen i forbindelse med at testamentere til en organisation, hvis de

⁷² Rapporten er baseret på 3100 telefoninterview med et repræsentativt udsnit af den 16-85 årige befolkning Socialforskningsinstituttet 2005:8

internaliseres i den potentielle testator. Holdningen til at KB er en organisation der har 'nok', kan dog være en barriere i den forbindelse. Dette kommer vi nærmere ind på i afsnit 8.4.1.

Arverækkefølge og boafgifter

Peter og Willy har begge tvangsarvinger, og det er vores formodning, at dette er grunden til, at de ikke umiddelbart bliver involveret og motiveret til at testamentere til en organisation. I en situation som Ludvigs, hvor han ikke ønsker, at hele arven automatisk skal gå til hans søn, opstår en behovserkendelse for det at oprette et testamente. Denne situation har muligvis også indflydelse på hans erkendelse af, at muligheden for at testamentere til en organisation eksisterer. Arvereglerne kan også have indflydelse på Malene og Henriettes behovserkendelse. Ingen af dem har dog tvangsarvinger, men derimod arvinger i 2. og 3. arveklasse (forældre, søskende, tanter og onkler). Arvereglerne har ligeledes indflydelse på Gunvors behovserkendelse for at oprette testamente, idet hun ingen arvinger har i de tre arveklasser og derfor vælger at oprette testamente, for at undgå at staten arver. Hun oplever desuden ofte, når hun snakker med folk, der rådspørger sig hos hende, at de erkender et behov for at oprette testamente, når de opdager, hvilke konsekvenser det har, hvis de ikke gør det. Det er ikke vores opfattelse, at arvereglerne omkring arverækkefølgen i sig selv har indflydelse på behovserkendelsen for at testamentere til en organisation, men mere i forhold til at oprette testamente. Men forudsætningen for at testamentere til en organisation, er at man opretter et testamente, hvormed man kan udlede, at de kan have en vis indirekte indflydelse på behovserkendelsen

Boafgiftsreglerne ser derimod ud til at være en faktor, der kan have en mere direkte indflydelse på behovserkendelsen. Som bekendt skal KB og andre humanitære organisationer ikke betale afgift, når de arver. Lones behovserkendelse er i høj grad afledt af regler om boafgifter: *Jeg tror egentligt, at det der, med den der lov, jeg blev klar over den lov. Det tror jeg gjorde et stort indtryk på mig.*" Hun valgte at testamentere til Læger uden Grænser ud over at testamentere til sine børn, da hun blev gjort opmærksom på, at det er muligt at betænke en organisation uden at andre arvinger arver mindre⁷³. Hendes sociale behov (social norm/vise kærlighed) i relation til børnene, var en barriere som efterfølgende blev fjernet, da hun stødte på information om boafgiftsreglerne (stimuli). Informationen gjorde hende opmærksom på, at hun kunne få flere behov dækket uden at gå på kompromis, og hendes involvering, i relation til at testamentere til Læger uden Grænser, steg. Det relativt indviklede juridiske regnestykke vil vi ikke komme nærmere ind på, men vi konstaterer at

⁷³ Se Kræftens Bekæmpelse 2007 for yderligere information om denne mulighed

boafgiftsreglerne har spillet en afgørende rolle i hendes behovserkendelse. Beløbets størrelse har ligeledes været under indflydelse af de afgiftsmæssige regler.

Det er værd at bemærke, at flere af respondenterne testamenterer til arvinger i 2. og 3. arveklasse eller andre personer, som skal betale en større procentandel af arven i afgifter. Marie testamenterer halvdelen af sin arv til sine niecer, Willy har indskrevet nogle venner som subsidærarvinger, og Gunvor har nogle venners børn som primærarvinger. Det er ikke vores indtryk, at de relativt høje boafgifter er noget, de har haft oppe til videre overvejelse. Det er samtidig interessant, at ingen af dem nævner muligheden for at testamenterer via en organisation for at 'spare' boafgifter. Dette er interessant, fordi størstedelen af respondenterne samtidig taler om at undgå, at deres penge skal gå til staten. Vi mener derfor, at der er belæg for at sige, at flere ville vælge at testamenterer "via" en organisation, hvis de kendte til de afgiftsregler, der er forbundet hermed.

Uformelle kilder (venner og familie)

En nærtstående ven eller et familiemedlems kræftsygdom og død er en faktor, der kan have indflydelse på behovserkendelsen, i relation til at ville testamenterer til KB. Men som tidligere nævnt, kan det være afhængig af de positive og/eller negative emotionelle indlejringer i relation til organisationen. Det er vores opfattelse, at Gunvors behovserkendelse er under stærk indflydelse af både faderen og især moderens kræftsygdom og død. Hendes gribende beretning om moderens død, (A36) giver os et indblik i, hvordan moderens sygdom bevirker, at der opstår en kontakt til KB og hvordan de positive erfaringer med organisationen, får indflydelse på hendes behov for at vise organisationen taknemmelighed.

Offentliggørelse af en testamentarisk gave, fra personer som den potentielle testator sammenligner sig med, og som fremstår som personer, hvis adfærd opfattes som beundringsværdig og værdig at imitere, kan også være en faktor, der kan spille ind på behovserkendelsen. Henriette giver tydeligt udtryk for, at hun er inspireret af andres gaver til fodboldklubben. Hun omtaler således flere gange en kvinde, som har givet 400.000 kr. til klubben, og omtaler også andre, der har bidraget økonomisk til klubben.. Disse personer tjener som sammenligningsgrundlag for Henriettes udformning af, hvordan hun ønsker at fordele sine penge efter sin død, hvilket kan hænge sammen med hendes behov for at opnå et eftermæle (A37). Henriettes behovserkendelse hænger således sammen med, at hun ønsker at identificere sig med disse referencepersoner, som har givet penge til klubben tidligere.

Offentliggørelse af personer der har testamenteret til en organisation, kan også have en negativ indflydelse på behovserkendelsen. Dette er fx tilfældet med Peter. Han kan slet ikke identificere sig med personer, der har testamenteret til organisationer. Så selv om hans svar på det at testamenterer til en organisation, udelukkende indikerer positive emotioner⁷⁴, så fremgår det tydeligt, at hans tanker om og erfaring med en person, som testamenterer til en organisation, er en med relativt mange penge. Det kommer endvidere frem, at KB's kommunikationsmateriale er med til at danne denne opfattelse (A38). Dette kan således have den konsekvens, at Peter aldrig når til behovserkendelsesstadiet i beslutningsprocessen (A39).

På den baggrund udledes det, at en vigtig faktor for behovserkendelsen kan være den potentielle testators identificering med personer, der har valgt at testamenterer en gave. Dette understøttes af, at de respondenter, som har testamenteret en gave, beskriver den typiske testator (dog uden at være synderligt bevidste om det), som værende meget lig dem selv (A40). Lone beskriver en person, som er politisk engageret (A41). Henriette beskriver en typisk testator, som enlig, som hende selv, og hun gør sig ligeledes overvejelser om, hvorvidt de mennesker der har en kroniske lidelse, også som hun selv har, er typiske testatorer. Hun har desuden, lige som Pete, en forestilling om, at det er rige mennesker, som testamenterer til en organisation (A42).

Billedet af 'den gamle ensomme kvinde' som testator, er repræsenteret hos flere af respondenterne, hvilket indikerer at stereotypen på en testator, lever i bedste velgående (A43, A44). Tilblivelsen af denne stereotype, kan være affødt af mange forskellige årsager som fx, at det faktisk ofte er ældre ensomme kvinder, som testamenterer en gave. Det er dog vores opfattelse, at organisationernes typiske portrætter og offentliggørelse af en bestemt testator-gruppe (enlig, rig etc.), kan være en medvirkende årsag til denne opfattelse af en typisk testator.

Identificering med en person som testamenterer til en organisation og den betydelige indflydelse, det ser ud til at have på behovserkendelsen, kommer ligeledes tydeligt frem i interviewet med Gunvor. Da vi i interviewet kommer ind på, hvordan hun ser folk, som har testamenteret en gave direkte til en organisation (modsat hende selv, som har testamenteret subsidiært), beskriver hun forskellen med, at folk der testamenterer direkte, i højere grad viser samfundssind og medfølelse end dem, der har testamenteret subsidiært. Gunvors bevidstgørelse i løbet af interviewet, i forhold til, hvordan hun ser en testator, kombineret med den fiktive annonce, vi viser hende og hvor

⁷⁴ Han bruger følelsesordene glæde, interesse og medfølelse.

budskabet er, at man ikke behøver at testamentere hele sin arv, er tilsyneladende faktorer der vækker en behovserkendelse og øger involveringen i relation til at testamentere et legat (A45).

Andre ikke-kommercielle kilder

Advokater er umiddelbart ikke en kilde, der ser ud til at have særlig indflydelse på potentielle testatorers behovserkendelse. Således har ingen af respondenterne oplevet, at advokaten er kommet med forslag til, hvordan arven kan fordeles. Advokaten kan dog øve indflydelse, hvis han/hun gør den potentielle testator opmærksom på boafgiftsreglerne, og de fordele en testamentarisk gave kan have i den forbindelse (jf. 8.2.3). Advokat Jacob Stilling (2008), der beskæftiger sig med affattelse af testamenter, udtaler, at *"nogle, med tillægsboafgiftspligtige arvinger, vælger at indsætte en organisation til at arve af boafgiftsmæssige hensyn, for derved at opnå en lavere afgift på såkaldt "afgiftsfrie" beløb (legater) til familiemedlemmer eller andre, som ellers skulle have betalt 36,25 % i afgift. Dette valg beror ofte på rådgivning, hvor jeg nogle gange fornemmer, at valget af den konkrete velgørende organisation, måske kommer i anden række."* Efter samtale med flere advokater er det dog vores indtryk at advokater generelt ikke rådgiver om denne boafgiftsregel. Men noget kunne tyde på, at hvis man får forelagt fakta om boafgifterne, kan der være større sandsynlighed for, at der opstår en behovserkendelse for at testamentere til en organisation. Dermed kan advokaten og den rådgivning han/hun giver være en vigtig faktor, der kan have indflydelse på en potentiel testators behovserkendelse.

Kræftens Bekæmpelses markedsføring

Overordnet set er det ikke let at udlede, ud fra de tilgængelige data, om KB's markedsføring kan have nogen indflydelse på respondenternes behovserkendelse. Det er dog værd at bemærke, at på spørgsmålet om, hvad der var den udløsende faktor for at de begyndte at overveje at oprette testamente og at testamentere til en organisation, var der ingen af respondenterne, som svarede, at det var fordi, de havde set en af KB's annoncer.

Dette kan der være flere grunde til. For det første er det nødvendigt at respondenterne overhovedet har set én eller flere af annoncerne. Det overordnede billede vi har fået gennem de otte interviews er, at KB's annoncer for testamentariske gaver, ikke er noget der befinder sig i respondenternes bevidsthed (ved recall). Således er det et fåtal af respondenterne, som udtaler, at de erindrer at have set en af KB's annoncer for testamentariske gaver. Gunvor og Peter er de eneste respondenter, som giver udtryk for, at de husker at have set en eller flere annoncer. Det kan hænge sammen med, at de er de eneste af respondenterne, som er medlemmer af KB, idet det er i medlemsbladet, de begge har

set annoncerne. Det kan også hænge sammen med, at KB ofte annoncerer gennem kanaler, som henvender sig til en ældre målgruppe, end den flertallet af de otte respondenter tilhører. Dermed er annoncerens placering uden for de fleste af respondenternes ofte benyttede kanaler (aviser, blade osv.).

Derudover ved vi, at forbrugere faktisk ikke i særlig høj grad lægger mærke til annoncer (Hansen og Christensen 2007:25, Du Plessis 2007a:7), og vi ved nu, gennem det emotionelle perspektiv, at der er mekanismer i hjernen, som ikke helt ligner den måde et computerprogram ville virke i problemløsende situationer og at det ikke er de bevidste overvejelser, der styrer forbrugers beslutning. Annoncen er ikke et stimuli, som den potentielle testator bliver eksponeret for, for derefter automatisk at gå ud og testamentere en gave til en organisation. Den emotionelle reaktion er den første respons på den potentielle testators perception, og det bliver derfor essentielt, at KB ved, hvordan denne emotionelle respons er, i forhold til deres annoncer og til KB som organisation. Vi kommer tilbage til dette i afsnit 8.6.

Det er desuden vigtigt, at annoncen fokuserer på behov, der er essentielle for den potentielle testator, da de, teoretisk set, vil bevidstgøre en uligevægt hos ham/hende. KB's annonce (bilag 8), mener vi, rammer nogle af de behov, vi har identificeret hos respondenterne. Overordnet set fokuserer annoncen på - behovet for at tilpasse sig en social norm, *"nu er testamenter ved at blive almindeligheder"* (transformational motivation) - behovet for at være ansvarlig motiveret af at få orden på sine ting, *"en slags høfligheder til de efterladte"* (transformational motivation) samt behovet for selvbestemmelse motiveret af at man vil undgå statskassen, *"derved blander man offentlige myndigheder uden om fordelingen"* (informational motivation).

Som det er udledt af de foregående afsnit, kan ønsket om at oprette et testamente i høj grad motiveres af behovet for at vise ansvarlighed. Det er dog udelukkende Lone, som direkte udtrykker, at hun motiveres af et hensyn til de efterladte. Behovet for selv at kunne bestemme over sine penge, motiveret af at undgå at staten får pengene, er i høj grad et behov vi finder hos Gunvor. Hun er dog også den eneste af respondenterne, som ingen familie har at testamentere til, hvorved relevansen synes større hos hende. Andre respondenter⁷⁵ er ligeledes motiveret af at undgå staten får pengene, men andre behov synes større, som fx at undgå at familien får det hele, enten pga. en form for hævn, eller fordi de mener familien principielt har 'nok'. Annoncen fokuserer i højere grad på

⁷⁵ Lone, Willy, Marie, Ludvig og Henriette

behovet for at oprette et testamente end på de behov, der kan være relateret til det at testamentere en gave. De behov vi har identificeret, der også kan være vigtige at gøre potentielle testatorer opmærksomme på i relation til at testamentere en gave, er ikke repræsenteret i annoncen. Det er grundlæggende de samme behov for at vise ansvarlighed og selvbestemmelse, men de er motiveret af 'leve op til mine værdier' og 'gøre noget godt' med mine penge. Ved at fokusere på disse motivationsfaktorer mener vi at annoncen muligvis i højere grad kan få indflydelse på potentielle testatorers behovserkendelse.

8.3 Informationssøgning

I det følgende afsnit belyser vi informationssøgningsfasen og de faktorer, som kan have indflydelse på denne del af beslutningsprocessen. Vi søger hovedsageligt at svare på, hvilken information potentielle testatorer søger, om de søger gennem eksterne eller interne kilder, og eventuelt hvilke eksterne kilder de benytter, samt hvor meget information de søger. Disse aspekter knyttes op mod de faktorer, der spiller ind.

8.3.1 Hvilken information søges og hvorfor?

Hvilken information man søger, er afledt af, hvilke(t) behov man søger dækket gennem 'produktanskaffelsen', og denne information vil danne udgangspunkt for evalueringsfasen. Da respondenterne helt naturligt har en tendens til at være mere bevidste om den information, som de mangler, frem for den de har, vil der i dette afsnit hovedsageligt blive fokuseret på ekstern informationssøgning.

Det at testamentere har en juridisk og en praktisk side, som man er nødt for at forholde sig til, hvis man ønsker at testamentere en gave. Det betyder at alle respondenterne søger information, eksternt og/eller internt. Malene var i sin informationssøgningsfase primært optaget af boafgiftsregler, samt hvem der arver og kan arve. Hun søgte således information, som var nødvendig for at være i stand til at udtrykke sin vilje overfor den advokat, som skulle udfærdige testamentet (B1). Lone interesserede sig meget for boafgiftsreglerne, og hun søgte især information om en regel, der kunne gøre det muligt for hende at betænke både Læger uden Grænser og børnene, uden at det som udgangspunkt ville 'koste' børnene noget. Det meste af Ludvigs informationssøgning er fokuseret på de organisationer i hans evoked set, som han forsøger at holde sig "løbende ajour" med. Han er specielt interesseret i, hvilke områder Læger uden Grænser arbejder i, og hvilke arbejdsresultater de kan fremvise. Marie har ikke søgt særligt meget information, men meget af hendes informationssøgning har bestået i at snakke med den advokat, som skulle udfærdige testamentet

(B2). I relation til valg af organisation, har Maries informationsbehov overvejende været relateret til de kriterier, hun har for en organisation, som skal arve - at organisationen arbejder med sultne børn i Østeuropa, og at pengene bliver ansvarligt forvaltet, dvs. lave administrationsomkostninger.

Henriette ser ud til at have overladt det meste af informationssøgningen til en ven, som skal hjælpe hende med testamentet, og hun ser ikke ud til at have et behov for at opnå viden af en speciel slags (B3). Hun har dog selv forsøgt at finde information om forskellige organisationer, men det lader til, at hun er usikker på, hvilken information hun egentligt skal lede efter (B4). Gunvor har, grundet sin juridiske viden og tidligere erfaringer med KB, haft en begrænset ekstern informationssøgning. Hun følger med i, hvordan KB forvalter deres økonomiske midler, blandt andet hvor meget de bruger på administration og forskellige forskningsprojekter. Desuden er det vigtigt for hende, at danne et indtryk af, om det er en ”aktiv” organisation. Det skal dog understreges, at dette ikke er informationssøgning i forbindelse med selve beslutningsprocessen; det lader derimod til at være informationssøgning i forbindelse med efterbeslutningsevaluering, som vi vil komme tilbage til senere.

Peter fortæller, at han vil søge information hos sin advokat i forhold til de juridiske foranstaltninger. Den vigtigste information for Peter, er dog prisen for at få testamentet lavet (B5). Peters tilsyneladende modvillighed til at bruge penge på testamentet, kan relateres til hans lave involvering, og at han egentligt ikke synes, det er nødvendigt at oprette testamente overhovedet, da børnene vil arve automatisk. På spørgsmålet om hvad der vil være den vigtigste information, hvis han skulle testamentere til en organisation, kommer det prompte, at det er størrelsen på de administrative omkostninger i organisationen (B6). Viden om organisationerne er meget vigtig for Willy. Han er især interesseret i, hvordan organisationen bruger sine ressourcer samt formålet med organisationens arbejde.

8.3.2 Hvilken information besidder respondenterne?

Ikke overraskende, besidder samtlige respondenter en forhåndsviden i relation til oprettelse af testamente, og testamentariske gaver. Vi udleder af vores interviews, at det, at oprette et testamente og at testamentere til en organisation, er almen viden. Denne forhåndsviden fungerer i informationssøgningsfasen som en intern kilde, hvilket reducerer behovet for at søge information fra eksterne kilder.

Der sondres mellem informationssøgning i forbindelse med de juridiske og de praktiske aspekter omkring det at oprette testamente, og i forhold til de(n) organisation(er) som man overvejer at testamentere til. Flere af respondenterne besidder en stor forhåndsviden, inden for et eller begge af disse områder. Nogle af respondenterne har omfattende kendskab til den juridiske del igennem deres arbejde eller tidligere arbejde⁷⁶. Den information de har søgt eksternt, har hovedsageligt været information om organisationer, som de overvejer at testamentere en gave til. Andre respondenter har fra starten af processen mere eller mindre besluttet sig til, hvilken organisation de vil testamentere til, på baggrund af den forhåndsviden de måtte sidde inde med om organisationerne⁷⁷. De har således udvalgt en organisation på baggrund af tidligere erfaringer, eller de har anvendt en affect referral beslutningsregel (jf. afsnit 8.4.1). Deres eksterne informationssøgning har således, i overvejende grad, været fokuseret på det juridiske og/eller praktiske. Gunvor adskiller sig fra de resterende respondenter ved, at hun besidder den opfattede nødvendige viden både juridisk og i forhold til valg af organisation. Hun har derfor kun i meget lille udstrækning foretaget en ekstern informationssøgning. Henriette og Peter er ikke i den position at de besidder meget viden om de juridiske og praktiske aspekter. Ud over den basale viden, er der således store variationer i vidensniveauet mellem respondenterne. Det samlede indtryk er, at jo mere viden man besidder i forvejen, jo mindre information søger man eksternt. Dette stemmer overens med teorien om ekstern og intern informationssøgning.

8.3.3 Involvering

Den potentielle testators involvering er af stor betydning for, hvor meget information han/hun søger (jf. afsnit 4.3). Respondenterne har generelt en høj grad af involvering i beslutningsprocessen, både når det gælder oprettelse af testamente, og i forhold til at testamentere en gave. Marie udtrykker det således: *"Det er i dag rigtig, rigtig vigtigt for mig at få oprettet testamente"*. Peter er den eneste, som vi vil karakterisere som lavt involveret (i forhold til begge emner). Alt andet lige burde den høje involvering generere en mere omfattende informationssøgningsfase med mere vægt på de kognitive elementer, end hvis respondenterne var lavt involverede. Der er også flere af respondenterne, som har været aktive med at indsamle og anvende information (fx Ludvig, Lone og Malene) (B7, B8). Det er dog vores opfattelse, at på grund af flere af respondenternes 'unormalt' omfangsrige viden om emnet, søger de mindre information eksternt, end det man kan forvente af en potentiel testator generelt.

⁷⁶ Willy, Ludvig og Gunvor

⁷⁷ Malene, Lone og Marie

8.3.4 Sociokulturelle faktorer

Arverækkefølge og boafgifter

Flere af respondenterne udtrykker, at de har haft en stor interesse for at søge information om arvereglerne. De signalerer således en stærk interesse for testamentets udformning og de muligheder og begrænsninger, der er i forhold til dette. Dette er ikke overraskende med tanke på den højt opfattede risiko, der generelt kan være forbundet med at oprette testamente, jf. afsnit 4.3. Information om arveloven var essentiel for Malene, idet hun selv udformede sit testamente uden nogen forhåndsviden om de juridiske aspekter. Lone ”faldt over” en mulighed i arveloven, som muliggjorde at betænke en organisation med penge, som ellers ville gå som afgift til staten. Dette var afgørende information for hendes arvefordeling.

Uformelle kilder (venner og familie)

Venner og familie er vigtige informationskilder i forbindelse med testamentariske gaver. De kan have indflydelse på et generelt niveau. Fx at man i familien har talt om det at oprette testamente. Som Lone formulerer det, da vi taler om, hvad hun vidste om det at oprette testamente: *”Min far har altid været meget bevidst om at lave testamente og sådan noget. Han har også fortalt om det, og vi har snakket meget om det, så det vidste jeg meget om”*. Derudover kan venner og familie også benyttes til specifik informationssøgning i selve beslutningsprocessen. Marie har således brugt sin ven Willy, som også er advokat, til at få rede på det juridiske. Henriette bruger udelukkende en ven, som hun har tiltro til, som informationskilde, når det gælder det juridiske. Ud over at hun har stor tillid til ham og hans kompetencer, er han hendes mulighed for at spare penge ved udformning af testamentet. Tillid er et nøgleord i forhold til uformelle kilder, da modtageren af informationen har en tendens til at stole på disse kilders rene motiver, og således kan uformelle kilder få stor indflydelse på den potentielle testator. Derudover er uformelle kilder ofte let tilgængelige, noget som også alt andet lige bør betyde, at de i højere grad benyttes som informationskilde.

Vi har nu set, at venner og familie har indvirkning på respondenterne i forhold til det at oprette testamente. Når det kommer til information vedrørende de organisationer, som man overvejer at betænke, lader det dog til, at billedet ændres. Således giver respondenterne ikke udtryk for, at familie og venner spiller en betydelig rolle som ekstern informationskilde. De respondenter, som oplyser, at de har søgt ekstern information om en eller flere organisationer, fortæller, at de har henvendt sig til organisationerne direkte. Det er dog absolut muligt, at familie og venner har været med til at bidrage til beslutningstagerens erfaring, og at de dermed indirekte fungerer som en intern kilde. Det kan således være, at man tidligere har hørt om en specifik organisation fra familie

og/eller venner. Ens holdninger til organisationen kan dermed være blevet påvirket i positiv eller negativ retning, og en mental markør er blevet dannet, 'avoid' eller 'approach', i forhold til organisationen. Viden og emotioner, som ligger indlejret hos beslutningstagerne og som fungerer som intern kilde, kan således være præget af de uformelle kilders holdninger og viden.

Andre ikke-kommercielle kilder

Malene er den eneste af respondenterne, som giver udtryk for at internettet har været den primære informationskilde. Det fremgår ikke af interviewet om det hovedsageligt er kommercielle eller ikke-kommercielle kilder hun har benyttet sig af, men vi antager, at meget af informationen kommer fra ikke-kommercielle kilder, ud fra vores definition (jf. kapitel 2). Malene benyttede sig af en internetaktør for at få testamentet oprettet. Hun fortæller, at hun brugte internettet i vid udstrækning for at finde information om de juridiske aspekter i forhold til oprettelse af testamente: *"Jeg gik bare ind og googled det - jeg lavede det hele på nettet faktisk."* Marie derimod foretrækker direkte kontakt med en fagperson (B9). De to kvinders forskellige personlighed og tilgang til problemløsning tolker vi at være grunden til de to forskellige tilgange til informationssøgningsfasen.

Som allerede nævnt, bruger Marie sin advokat som en vigtig informationskilde. Vi formoder også, at Lone har brugt sin advokat som informationskilde, i forhold til de juridiske spørgsmål, selv om dette ikke er noget der fremgår direkte af interviewet. Vores fornemmelse er, at advokaten bruges som en der sikrer, at de vigtige spørgsmål stilles i forbindelse med informationssøgningen, og at han/hun således bruges som en sikkerhed for at testamentet udformes i overensstemmelse med ens vilje⁷⁸. Vi har ikke grundlag for at hævde, at advokater forsøger at influere på testators valg af arvefordeling (jf. afsnit 8.2.3) fx ved at komme med information om forskellige organisationer. Det er de juridiske spørgsmål advokater bruges til at besvare. Det er derfor vigtigt at advokaten i denne proces er vidende om og giver oplysninger om de boafgiftsregler, der kan have indflydelse på en potentiel testators beslutningsproces.

Mediedækning kan også være en vigtig informationskilde. Ludvig oplyser, at han følger med i nyheder om de organisationer, som han overvejer at betænke. Han har således en aktiv tilgang til at tilegne sig information om organisationerne, som han har til hensigt at anvende i beslutningsprocessen. Det øvrige indtryk er dog, at medierne typisk er en kilde som de (potentielle)

⁷⁸ Peter adskiller sig dog ved at udtrykke stor mistillid til advokater, og at han kun *"meget nødt"* vil benytte sig af en (B10).

testatorer mere passivt modtager information fra. Information som lagres som erfaring og senere hen anvendes som intern kilde, når de når til informationssøgningsfasen.

8.3.5 Kræftens Bekæmpelses markedsføring

KB kommunikerer til medlemmer og ikke-medlemmer omkring det at testamentere en gave. En del af denne kommunikation er generel information om oprettelse af testamente og juraen forbundet hermed. Muligheden for at KB's kommunikation er en faktor af betydning i respondenternes informationssøgning, er derfor til stede. Potentielle testatorer vil være tilbøjelige til at søge information, som er relevant i forhold til det behov, som de søger dækket (jf. afsnit 7.1). Markedsføring som stimulerer erkendelsen af et specifikt behov, kan således influere på, *hvilken* information personen søger.

Vores indtryk er, at de otte respondenter til en vis grad aktivt søger information hos organisationerne, hvis de overvejer at testamentere til den pågældende organisation. Dette indikerer at de har en høj involvering. Henriette fortæller fx, at hun selv har ringet til Epilepsiforeningen for at høre nærmere om muligheden for at testamentere en gave til dem, og Ludvig besøger forskellige organisationers hjemmesider (B11), som han overvejer at testamentere til. Ingen af respondenterne lader dog til, at være påvirket af uopfordret kommunikation (annoncer etc.) i forbindelse med informationssøgningsfasen. Det kommer ikke bag på os, at denne kommunikationsform ser ud til at være irrelevant i informationssøgningsfasen, da den typisk er rettet mod behovserkendelsesfasen, og ofte ikke har det indhold og omfang af information, som beslutningstageren søger.

8.3.6 Barrierer

Nogle af respondenterne udtrykker, at de er stødt på barrierer i informationssøgningsfasen. Graden af involvering indvirker på, hvorvidt de opfattede barrierer stopper processen. Malene havde på et tidligere tidspunkt overvejet at oprette et testamente, men udsatte det på grund af en eller flere barrierer, der opstod. Behovserkendelsen opstod, men hendes involvering var for lav, til at hun valgte at bevæge sig videre ind i informationssøgningsfasen. Vores indtryk er, at det som gjorde, at hun senere gik videre i processen, ikke handlede om at barriererne var blevet mindre eller færre, men at hendes involvering var blevet højere. De typer barrierer der er fundet relevante, i forbindelse med informationssøgningsstadiet, gennemgås nedenfor.

Omkostninger

For mange vil informationssøgningsfasen inkludere kontakt til en advokat. Omkostninger forbundet med dette kan være en barriere, enten fordi man ikke har penge, eller fordi man ikke har lyst til, at bruge sine penge på det (mangel på involvering). Således snakker både Malene, Peter og Henriette om, hvor dyrt det er med advokatbistand. Barrieren overkommes på forskellige måder: Malene har fundet et billigere alternativ ved at få testamentet lavet over internettet, og Henriette bruger en ven i stedet for en advokat. Peter har endnu ikke overkommet barrieren, hvilket sandsynligvis hænger sammen med, at han ikke er særligt højt involveret i handlingen med at oprette testamente.

Opfattet kompleksitet

Kompleksitet er specielt en barriere i forbindelse med de juridiske spørgsmål i forbindelse med oprettelse af testamente og testamentariske gaver. Indtrykket er således, at de respondenter som ikke har en juridisk baggrund, oplever juraen som relativt kompleks. Malene udtrykker, at: *”Lovtekster er ikke så nemt, når man er sygeplejerske”*, og at dette har været en barriere for hende i forbindelse med informationssøgningsstadiet, da hun havde bestemt sig for selv at sætte sig ind i, hvordan arvefordelingen skulle være. Barrieren blev overkommet ved den øgede involvering. Henriette anser det juridiske som meget komplekst. Hun overkommer barrieren ved at overlade det hele til en ven, som hun har tillid til. Peter derimod, vælger at kontakte en advokat: *”Når man skal have sådan en masse viklet ind i det, så er man nødt til at have juridisk bistand.”*

Henriette er også stødt på en barriere i forbindelse med informationssøgningen vedrørende testamentering til mindre foreninger. Hun har kontaktet mindst én forening, men udtrykker, at hun opfatter det som komplekst og svært at forstå (B12). Willy og hans kone overvejede at testamentere til en organisation, da de var ved at oprette deres testamente, men de ombestemte sig, fordi de ikke havde nok viden om organisationerne. Vi tolker ud fra dette, at de opfattede det som komplekst at foretage et velovervejet valg af organisation, noget som Willy også andre steder i interviewet giver udtryk for.

Mangel på tid

Malene nævner mangel på tid, som en barriere, der er gennemgående for hele processen. Også Willy fortæller, at den travle hverdag har været en forhindring, og at dette har været noget af grunden til, at han og hans kone i årtier udsatte at få oprettet deres testamente. Vi er af den holdning, at det i begge tilfælde snarere er et spørgsmål om mangel på involvering end mangel på tid – man finder altid tiden, hvis man prioriterer højt nok (B13).

Oplevet risiko

Peters informationssøgningsfase består blandt andet i at opsøge en advokat. Peter har dog, som tidligere nævnt, en begrænset tillid til advokater, hvilket er en barriere der betyder, at han udsætter det. Hans kone, som vi oplever, er mere involveret i beslutningen om at oprette testamente, vil sandsynligvis 'overtage' i denne fase og kontakte en advokat. På baggrund af Willys tidligere begrænsede viden om indsamlingsorganisationer, kan man sige, at han tidligere ved oprettelse af sit eget og hustruens testamente oplevede en risiko for, at gøre et "fejlkøb". Hans større kendskab til forskellige indsamlingsorganisationer igennem sit arbejde, har ført til at denne barriere er forsvundet. Dette har indflydelse på, at han nu siger, at han højst sandsynligt vil inkludere en organisation når han indenfor de næste par år reviderer sit testamente.

"Plain inertia"

- "Du havde ikke tænkt på det tidligere? I forbindelse med dine andre udsendelser?"

- "Jo, det havde jeg tænkt over. Men så, du ved. Ja, whatever. Så havde jeg ikke lige fået taget mig sammen til det (...)" (Malene)

Dette udsagn viser, hvordan Malene lige skulle "tage sig sammen" for at komme videre i beslutningsprocessen i forbindelse med at oprette testamente. Behovet var således erkendt, men tilsyneladende gjorde "inertia", at hun ikke gik videre i processen til informationssøgning. Dette er et mønster som, vi genkender hos flere af respondenterne.

8.3.7 Opsummering

Hvordan informationssøgningsstadiet forløber, er i høj grad påvirket af den potentielle testators tidligere relevante erfaring. Dette indvirker især på, hvor meget information man søger, og hvilken information man søger eksternt (den man mangler internt). Vores overordnede indtryk er, at de respondenter, som allerede har meget erfaring med organisationer, ikke søger særlig meget ekstern information om organisationerne – de bruger næsten udelukkende interne kilder. Det samme gælder i relation til de juridiske aspekter. Endvidere viser vores analyse, at respondenterne til en vis grad aktivt søger information hos de organisationer, som de overvejer at testamentere til. Dette indikerer at de generelt er højt involveret. Det lader ikke til at reklame fra KB spiller direkte ind i informationssøgningsfasen.

Både uformelle kilder, som venner og familie og andre ikke-kommercielle kilder, som fx en advokat, internettet og mediedækning mv., benyttes direkte eller indirekte som informationskilder. Den type kilde, der anvendes, er delvist relateret til beslutningstagerens tilgang til problemløsning. De behov som søges dækket, indvirker i høj grad på hvilken type information, respondenterne er interesseret i. Viden om potentielle testatorers behov er således vigtig, for hvilken information man skal fokusere på i sin kommunikation. Vi har blandt andet set, at information om boafgiftsregler kan have stor indflydelse på potentielle testatorers beslutningsproces. At man kan testamentere ”via” en organisation, som Lone har gjort, er ikke en viden der generelt er blandt respondenterne. Heller ikke blandt de respondenter, som har været igennem informationsfasen. Ved at informere om dette alternativ kan advokater her spille en vigtig rolle.

Der er blevet kortlagt adskillige barrierer i informationssøgningsfasen blandt de otte respondenter. Vi vil i den forbindelse fremhæve omkostninger, kompleksitet og ”plain inertia”, da disse lader til at være mest relevante for respondenterne. Omkostninger og kompleksitet er direkte relateret til produktet, og er således en barriere som organisationen kan påvirke og forsøge at mindske. Omvendt er ”plain inertia” en barriere som er relateret til faktorer som organisationerne har vanskeligere ved at påvirke.

8.4 Evaluering af alternativer

Dette afsnit fokuserer på evalueringsfasen, og er struktureret omkring beslutningsregler, evoked set, og de forskellige elementer, som indgår i TRA-modellen.

8.4.1 Beslutningsregler og evoked set

Interviewene viser, at den enkelte respondents relevante *erfaring* kan have stor indflydelse på, hvordan de alternativer, som han/hun står over for, udvælges og evalueres. Erfaring fortolkes her bredt. Ud over personlig erfaring, anser vi også andenhåndsviden om erfaringsobjektet, som erfaring. Fx igennem medierne og hvad man hører fra andre. Vores overordnede indtryk er, at indsamlingsorganisationers annoncer fylder en relativt lille del i beslutningstagernes bevidsthed, men at nyheder om organisationen og pressemeddelelser til gengæld spiller en vigtig rolle. Dette er sandsynligvis forårsaget af flere faktorer, som fx mængdeforholdet mellem disse to faktorer, samt det faktum at annoncer som regel ikke er noget man søger bevidst. Det er her vigtigt at præcisere, at vi ikke mener at årsagen er, at reklamer som fænomen er effektløse på dette område.

Mediedækning af organisationens sag influerer på, både hvilke organisationer der befinder sig i beslutningstagerens evoked set samt beslutningstagerens evaluering af organisationerne. Ludvig udtaler: ”(...) jeg synes man ser og hører så meget godt om [Læger uden Grænser]”. Han følger blandt andet med i, hvad engelske nyhedskanaler siger om organisationen. Ludvig giver endvidere udtryk for, at negativ medieomtale af Røde Kors i forbindelse med ”Jørgen Poulsen sagen” (Wikipedia d) har bevirket, at han har en meget negativ opfattelse af denne organisation. Derudover referer han til en 10 år gammel konflikt i KB’s ledelse, der er årsag til hans negative opfattelse af organisationen. Dette illustrerer tydeligt, at medieomtale kan have stor indflydelse i evalueringsfasen. Henriette og Lise kommenterer, at deres generelle billede af KB er, at de ”fylder for meget” og at denne store organisation, får penge nok - og derfor er det ikke relevant, at ’jeg’ bidrager. Dette indvirker negativt på deres evaluering af KB (C1, C2). Deres indtryk bygger sandsynligvis på både KB’s markedsføring samt medieomtale om organisationen. Henriette, der ingen relation har til kræft eller KB, giver udtryk for, at organisationens størrelse og det at de har rigeligt med ressourcer, blandt andet gør, at hun under ingen omstændigheder ville give til en organisation som KB. Maries forklaring på, hvorfor hun begyndte at overveje at give til sultne børn i Østeuropa frem for fx KB, tager derimod afsæt i hendes vurdering af organisationens formål. På trods af at hun mener, at ’bekæmpelse af kræft’ er et vigtigt formål, kan det ikke måle sig med, hvor vigtigt hun synes det er at give til de sultne børn i Østeuropa (C3). Hun er desuden meget fokuseret på at give til en sag, som kun få vælger at give til.

Gunvors relation til KB og hendes positive erfaringer med organisationen, mener vi har indflydelse på hendes beslutning om at testamentere til KB subsidiært. Malene mistede, i en ung alder, sin mor til kræftsygdommen, men hun har ikke haft en lignende tilknytning, til KB. Hun giver ikke udtryk for at have overvejet at testamentere til KB, men vælger at testamentere til Læger uden Grænser. Relationen til kræft og relationen til KB anser vi således som relevante i evalueringsfasen.

Erfaring med organisationen er en forudsætning for anvendelse af affect referral beslutningsregelen (jf. afsnit 7.3.1). Affect referral beslutningsregelen bruges, i dele af eller i hele beslutningsprocessen, af flertallet af respondenterne. Malene, Gunvor og Henriette lader således til udelukkende at basere beslutningsprocessen på denne fremgangsmåde. Disse respondenter ser alle ud til, at have en eksisterende, holistisk evaluering, af de organisationer som de vælger at testamentere til, baseret på den erfaring og viden som de hver især har oparbejdet om organisationen. Dermed begiver de sig ikke ud i at overveje fordele og ulemper ved organisationen, eller at sammenligne med andre organisationer på attributniveau. Deres valg af organisation er mere

eller mindre en selvfølge (C4). Det at evalueringen har et holistisk præg, i højere grad end at den er fokuseret på enkeltattributter, kommer til udtryk igennem Gunvors forklaring. Hun har svært ved, at komme med en rationel forklaring på, hvorfor det er KB som indskrives i testamentet og ikke Gigtforeningen, som hun selv, rationelt set, synes ville være et logisk valg. Alle respondenterne trækker konkrete positive egenskaber frem, ved den valgte organisation, men indtrykket er stadigvæk, at det ikke er enkeltattributterne, som er afgørende, men derimod det samlede indtryk. Lone og Ludvig anvender ligeledes affect referral, men dog i kombination med andre beslutningsregler. Det vil sige, det lader til at deres evoked set dannes på baggrund af affect referral, og at der dernæst anvendes andre beslutningsregler for at afgøre, hvem der i sidste ende udvælges til at arve. Lone har således haft de organisationer, som hun allerede har et etableret giverforhold til, oppe til overvejelse. Indtrykket er, at da hun allerede støtter dem hver især, har hun en overordnet evaluering af, at de er ”godkendte” indsamlingsorganisationer ud fra hendes kriterier, og at de således ”automatisk” havner i hendes evoked set. Ludvig overvejer forskellige organisationer, som har det tilfælles, at han har en eksisterende relation til dem. Hans evoked set består af minimum fem velgørende organisationer, hvor de mest aktuelle er Læger uden Grænser og Frelsens Hær. Den videre beslutningsproces, efter at evoked set er dannet, virker for Lone og Ludvig til at være præget af overvejelser med et større indslag af kognitiv aktivitet – mere i overensstemmelse med TRA. Lone beskriver sin udvælgelsesproces således: *”Jeg har sammenlignet dem bevidst - og valgt Læger uden Grænser.”* Ludvig foretager ligeledes en bevidst sammenligning af egenskaber hos organisationerne i hans evoked set (C5).

Erfaring bruges også for at afgøre om en organisation skal placeres i inept set – dvs., at det er en organisation, som man *ikke* ønsker at testamentere til. Willy udtaler, at KB fravælges, blandt andet grundet manglende gennemsigtighed, samt at han ikke synes, at de ansatte ”brænder nok for sagen”. Hans opfattelse baserer han på erfaring igennem sit arbejde samt telefonsamtaler med fundraisere fra KB. Desuden har han, som før nævnt, negative erfaringer med organisationen i forbindelse med sin søns død. Flere af de andre respondenter nævner ligeledes organisationer, som de *ikke* vil støtte grundet tidligere negative erfaringer med organisationen.

En faktor der er helt central i forhold til erfaring, er respondentens tillid til organisationen. Tillid kan knyttes til det, som man i forbindelse med produktkøb kalder ”funktionel risiko” (jf. afsnit 4.3), og som omhandler, hvorvidt produktet faktisk ”gør det det skal”/fungerer. Vi mener, at i forhold til testamentariske gaver, så drejer det sig om en opfattelse af, hvorvidt pengene går til formålet. Flere af respondenterne udtrykker mistillid til forskellige organisationer, netop baseret på en opfattelse af,

at disse organisationer bruger for mange penge på administration. Penge der således 'tages' fra formålet. Denne opfattelse er ofte baseret på medieomtale. Omvendt er det vores opfattelse, at Gunvor, Lise, Malene og Henriette har meget stor tillid til de organisationer, de har valgt at testamentere til.

Tillid bygget på tidligere erfaringer med organisationen, mener vi, indvirker på hvorvidt organisationen havner i beslutningstagerens evoked set eller ej (C6). Hvis respondenterne ikke har tidligere erfaringer med organisationen, er chancerne muligvis større for, at faktorer relateret til tillid⁷⁹ evalueres *efter* at evoked set er dannet. Uagtet lader det til at være noget, som er helt essentielt for om organisationen i sidste ende, bliver valgt til at arve. Således giver de fleste af respondenterne udtryk for, at de vurderer organisationens troværdighed på den ene eller anden måde i beslutningsprocesforløbet. Der refereres til, at organisationen skal være ansvarlig med midlerne, at den skal være gennemsigtig og ærlig, og det nævnes også, at den skal have en professionel fremtræden (C7, C8, C9). Faktorer som disse fremstår gennemgående som et ikke-kompensatorisk krav hos respondenterne.

Det er meget tydeligt hos fem af respondenterne⁸⁰, at tidligere positive erfaringer med organisationen er vigtig, for at man vælger at testamentere til den. Sargeant og Jay's donorpyramide ser i den forbindelse ud til at være relevant. Endvidere er der indikationer på at de personer, der synes at have den stærkeste følelsesmæssige tilknytning til organisationen og/eller formålet, også er de der er mest tilbøjelige til at benytte sig af affect referral beslutningsregelen. Således er vi af den opfattelse, at Malene, Gunvor og Henriette er de, der har den stærkeste følelsesmæssige tilknytning til "sin" organisation⁸¹. Malene arbejder for Læger uden Grænser og har praktisk talt risikeret sit liv i organisationens tjeneste, Gunvor har oplevet KB som en støtte i en tung og følelsesladet tid, og Henriette opfatter fodboldklubben som sin familie. Teorien foreskriver, at en høj involvering med produktkategorien, alt andet lige vil forårsage en udvidet beslutningsproces. Modsat finder vi dog, at høj involvering i et "enkeltprodukt" ser ud til at forårsage en meget simpel beslutningsproces, da man ikke reelt overvejer andre produktalternativer end det, man er højt involveret i. De øvrige respondenter har ikke tilsvarende stærke bånd til "sin" organisation, og det er hos disse

⁷⁹ Hvilke faktorer som indikerer at organisationen fortjener beslutningstagerens tillid, kan være meget subjektivt. Blandt respondenterne lader det typisk til at omhandle størrelsen på administrationsomkostningerne, og at det er en gennemsigtig organisation.

⁸⁰ Malene, Gunvor, Henriette, Lone og Ludvig

⁸¹ For Henriettes vedkommende er der her hovedsageligt tale om fodboldklubben og ikke de andre organisationer som hun overvejer at testamentere til.

respondenter, vi finder en større eller mindre grad af kognitiv evaluering i deres beslutningstagning. De indgår således i en såkaldt udvidet beslutningsproces.

Grad af involvering kan ifølge teorien have indflydelse på, om man har en kognitiv evaluering af alternativer eller ej. Som før nævnt, vil vi karakterisere alle de respondenter, som overvejer at testamentere til en organisation eller allerede har gjort dette, som højt involverede, og da de varierer meget i forhold til grad af kognition i evalueringen, er det svært at udlede noget direkte om dette. Vi mener dog, at de respondenter, som har en højere følelsesmæssig tilknytning til organisationen, har en tendens til, i mindre grad at benytte sig af en udvidet beslutningsproces. Endvidere mener vi, at ingen af respondenterne har en udelukkende kognitiv evaluering.

8.4.2 Antagelse om konsekvenser og evaluering af konsekvenser

Hvilke konsekvenser der inddrages i evalueringsfasen, antager vi, for det første, er et spørgsmål om hvorvidt beslutningstageren er opmærksom på den mulige konsekvens, og, for det andet og relateret til denne opmærksomhed, hvilke(t) behov den potentielle testator søger dækket. De konsekvenser vi har afdækket, tager således afsæt de behov vi har udledt at respondenterne søger tilfredsstillet. Til trods for, at de to analyser er foretaget uafhængig af hinanden, har de udmundet i mere eller mindre identiske resultater. Respondenternes antagne konsekvenser af handlingen er illustreret i Tabel 3. For en uddybning af dem henviser vi til afsnit 8.2 og bilag 25.

Konsekvens relateret til	Konsekvens	Behov
Testamentarisk gave	Jeg bliver tættere knyttet til organisationen	Socialt behov – Tilknytning til organisationen
Testamentarisk gave	Jeg giver noget tilbage	Socialt behov – Taknemmelighedsgæld eller Egoistisk/selvrealiseringsbehov – ansvarlighed
Testamentarisk gave	Jeg får bedre samvittighed	Egoistisk behov – aflad
Testamentarisk gave	Jeg bliver husket	Egoistisk/selvrealiseringsbehov - selfbranding
Testamentarisk gave	Jeg bliver beundret af mine omgivelser	Egoistisk behov - selfbranding
Testamentarisk gave	Jeg støtter et godt formål/et formål jeg sympatiserer med	Egoistisk/selvrealiseringsbehov - selvbestemmelse/at gøre noget godt
At oprette testamente og testamentarisk gave	Jeg får en indre ro	Egoistisk/selvrealiseringsbehov – vise ansvarlighed/få orden i tingene
At oprette testamente og testamentarisk gave	Jeg lever efter mine værdier	Egoistisk/selvrealiseringsbehov - vise ansvarlighed/leve op til værdier
At oprette testamente og testamentarisk gave	Jeg undgår at min familie får mine penge	Egoistisk behov - hævn/selvbestemmelse
At oprette testamente og testamentarisk gave	Jeg undgår at staten får mine penge	Egoistisk/selvrealiseringsbehov - selvbestemmelse
At oprette testamente	Jeg følger den sociale/subjektive norm om at være ansvarlig	Socialt behov - sociale normer
Testamentarisk gave	Mine børn får mindre penge	Sikkerhedsbehov/socialt behov

Tabel 3: Antagne konsekvenser af at oprette testamente og give en testamentarisk gave

Respondenterne fokuserer mere eller mindre udelukkende på de positive konsekvenser af, at oprette testamente og at testamentere en gave – noget som er naturligt, fordi alle respondenter, undtagen én person, allerede har oprettet testamente/testamenteret en gave, eller har til hensigt at gøre det. Således kan man sige, at de opstillede konsekvenser, isoleret set, leder til en positiv attitude til handlingen. En positiv attitude øger muligheden for, at respondenterne i sidste ende vil oprette testamente og eventuelt testamentere en gave⁸². I behovsafsnittet er det udledt, hvilke behov som er vigtige hos den enkelte respondent, og det vil således være de(n) konsekvens(er) tilknyttet dette behov, som har størst indflydelse hos de forskellige respondenter. Overordnet kan vi sige, at det at være ansvarlig, at undgå at familien/staten får arven, at leve efter sine værdier og at opnå beundring, er konsekvenser der viser sig at være specielt vigtige hos en eller flere respondenter. Dog skal det understreges, at alle de opstillede konsekvenser er fundet hos en eller flere af respondenterne, og en kvantitativ undersøgelse, vil kunne uddybe dette yderligere. I den forbindelse ville det også være interessant at undersøge, hvilke negative konsekvenser det kan have, som fx at ”mine børn får færre penge, hvis jeg vælger at testamentere til en organisation”. Dette er en konsekvens både Peter og Lone evaluerer på.

⁸² I de tilfælde, hvor de ikke allerede har gjort det

8.4.3 Normative antagelser og motivation til at indordne sig andres forventninger

Den subjektive norm tager ofte udgangspunkt i beslutningstagerens venner og familie. De nære personers mening er den man først og fremmest vægter i forhold til at tage en beslutning. Dette finder vi fx i Lones situation. Hendes overvejelser omhandler blandt andet, hvor stor en andel, der skal gå til børnene, og hvor meget der skal gå til Læger uden Grænser. Hun har en normativ antagelse om, at børnene forventer at arve det meste. Det er meget tydeligt, at hendes motivation for at indordne sig under børnenes forventninger er meget høj, og at den subjektive norm derfor er af stor betydning for hendes beslutning. Således bliver, som før nævnt, boafgiftsreglen, som Lone benytter sig af, helt afgørende for, at hun vælger at testamentere til Læger uden Grænser.

Ludvig har også en normativ antagelse om, hvad hans søn forventer af arvefordelingen. Ifølge Ludvig ønsker sønnen selv at arve og modsætter sig derfor, at faderen testamenterer det meste til barnebarnet eller en/flere organisationer. I dette tilfælde ser vi dog, at Ludvigs motivation til at indordne sig sønnens ønske er meget lav, og vores indtryk er at dette er grundet det dårlige forhold imellem dem. Således indvirker beslutningstagerens forhold til de personer som tilskrives normative antagelser, på motivationen til at indordne sig forventningerne. I Ludvigs tilfælde fører det til, at den subjektive norm får lille eller ingen indflydelse på hans beslutning. Ludvigs behov for hævn kan dog forstærke hans ønske om at testamentere en gave til en organisation, fordi han bevidst eller ubevidst forsøger at gå imod sønnens forventninger.

I Peters tilfælde er der derimod tale om, at en stærk subjektiv norm har indflydelse på hans intention. Han ønsker at efterleve de normer, der er i samfundet om, at man efterlader sin arv til børnene. Dermed bliver også børnenes forventninger til hans handling betydningsfuld. Marie lader til at være delvist motiveret af en subjektiv norm. Hun lader således til at være kraftigt influeret af hendes ven/advokats tilskyndelse om, at være ansvarlig og få oprettet et testamente, og der har således været en subjektiv norm som har influeret positivt på hendes intention til at oprette testamente. Omvendt lader det ikke til at hendes intention til at testamentere en gave, har været under indflydelse af en subjektiv norm.

Ud over den subjektive norm er vi af den opfattelse, at en almen norm om at det er ens børn som først og fremmest skal arve, i høj grad influerer på evalueringsfasen. Dette mener vi, specielt er tydeligt i Lones tilfælde, samt hos Peter og Willy. De lader ikke til at reflektere meget over, at børnene skal arve – det er en helt naturlig ting for dem.

Overordnet set, mener vi, at den subjektive norm har indflydelse på intentionen om at oprette testamente. Samtidig kan den have en negativ indflydelse på intentionen om at testamentere en gave, ved at den potentielle testator følger en norm om, at ens børn først og fremmest skal arve, uanset om de har behov for pengene eller ej. Men en følelse af at børnene har nok, kan muligvis modvirke denne subjektive norm. Der er ikke meget der tyder på, at en eventuel subjektiv norm har en positiv indvirkning på beslutningstagernes intention om at testamentere til en organisation. Vi mener derfor det er vigtigt, at den potentielle testator oplever, at det er muligt at tilfredsstille egne behov og samtidig indordne sig under det, familien/børnene forventer. Dette er et argument for at kommunikation om muligheden for at testamentere et legat, kan være fordelagtig. Samtidig kan det være hensynsmæssigt at arbejde hen imod at skabe en social norm, i relation til det at oprette testamente, således at det mere eller mindre bliver en samfundspligt på linje med det at afgive sin stemme ved folketingsvalget. Da oprettelse af et testamente er en forudsætning for at give en testamentarisk gave, vil en stigning i antallet af oprettede testamenter, alt andet lige, generere et øget antal testamentariske gaver.

8.4.4 Opsummering

Beslutningstagerens tidligere erfaring er kernen i, hvordan evoked set dannes, og hvordan beslutningen foretages. Således er det for eksempel i de tilfælde, hvor en beslutningstager har en meget positiv erfaring med en konkret organisation, at organisationen anses som ”selvskreven” som modtager af en testamentarisk gave. I disse tilfælde benyttes typisk en affect referral beslutningsregel. Hvis respondenterne derimod mangler en dybtgående erfaring med en eller flere organisationer, er det mere sandsynligt, at han/hun vil have en beslutningsproces præget af kognitive overvejelser – noget som alt andet lige vil betyde, en mere konkurrencepræget situation for organisationerne. Blandt respondenterne har vi fundet eksempler på ”rene” affect referral beslutninger, eller at beslutningsregelen avendes i kombination med kognitive overvejelser. Vi har ikke fundet nogen eksempler på en såkaldt ”rendyrket” udvidet beslutningstagning. Vi vil således hævde, at valg af organisation i høj grad er et affektivt valg. I forhold til erfaring har vi set, at mediedækning kan have en stærk både positiv og negativ indflydelse. Også (den potentielle) testators personlige forhold til organisationen og/eller organisationens formål, kan have indflydelse. Tillid til organisationen er en grundlæggende faktor, som hos de fleste respondenter minder om et absolut krav, for at en organisation vælges.

Det er tydeligt, at de konsekvenser, som respondenterne antager i forbindelse med at testamentere til en organisation, i høj grad er relateret til de behov, der søges tilfredsstillet. Dette er ingen

overraskelse, da forbrugeradfærd netop handler om, at forbrugeren søger hen mod produkter/tjenester, der kan tilfredsstille hans/hendes behov. Vi har udledt en række antagne konsekvenser, hvoraf nogle ser ud til at gælde for flertallet af respondenterne, mens andre er repræsenteret af færre. Især Henriette adskiller sig fra de øvrige respondenter, ved de konsekvenser hun antager, handlingen vil få.. Dette indikerer, at der er forskellige segmenter der har forskellige behov, og som skal kommunikeres til på forskellige måder.

Den subjektive norm kommer først og fremmest på banen i forbindelse med, hvad eventuelle livsarvinger/tvangsarvinger forventer. Hvis man har mulighed for at tilfredsstille både andres opfattede forventninger og sit eget behov, relateret til en testamentarisk gave, samtidigt, vil dette være en win-win situation, som vi har set i Lones tilfælde. I de tilfælde, hvor denne løsning ikke foreligger, kan beslutningstagerens relation til de relevante meningsbærere være afgørende for, hvad der besluttet. Overordnet er det klare billede, at organisationerne har en sekundær prioritet i forhold til familiemedlemmer, som man også ønsker at betænke i sit testamente. I de tilfælde, hvor man har et dårligt forhold til sine arvinger, kan der dog være undtagelser. En holdning til at familien principielt har 'nok,' kan også, dog i mindre grad, have indflydelse på fordelingen af arven og beslutningen om også at testamentere til en organisation.

8.5 Efterbeslutningsadfærd og -evaluering

De respondenter som er nået til dette stadie i beslutningsprocessen, er Marie, Malene, Gunvor og Lone. Willy er også i denne fase, dog kun i relation til at have oprettet et testamente ikke en testamentarisk gave. Marie er ved at få testamentet oprettet (efterbeslutningsadfærd), mens de øvrige nævnte respondenter har færdiggjort deres testamente og er således gået over til efterbeslutningsevalueringsfasen.

8.5.1 Efterbeslutningsadfærd

I denne fase bevæger den potentielle testator sig fra at have taget en beslutning om at testamentere en gave, til at udfærdige testamentet. Det overordnede indtryk er, at den mest relevante barriere i denne sammenhæng er "plain inertia" – det at man lige skal tage sig sammen til at få det gjort. Dette har en sammenhæng med involvering. De fleste andre barrierer nævnt i afsnit 8.3.6 kan også være aktuelle her. Det der kan få en person til at gå fra at have taget beslutningen, til der udøves en adfærd for at realisere beslutningen, kan derfor være en øget involvering, eller eventuelle barrierer reduceres.

'Prøvekøb' er med til at opbygge den potentielle testators relation til organisationen, og derfor mener vi, at dette kan have indflydelse på denne del af beslutningsprocessen. Marie er ved at indgå en langsigtet forpligtelse (jf. Sargeant og Jay's donorpyramide) uden noget relevant "prøvekøb", da hun ikke har et etableret giverforhold til de organisationer, hun indlemmer i sit testamente. De øvrige respondenter, der er kommet til dette stadie i beslutningsprocessen (foruden Willy, som endnu ikke har testamenteret til en organisation), har alle foretaget "prøvekøb" tidligere og har et veletableret forhold til den pågældende organisation, hvorfor man kan anse deres testamentariske gave som "toppen af pyramiden" i deres donorforløb.

8.5.2 Efterbeslutningsevaluering

Flere af respondenterne⁸³ fortæller, at de har revideret deres testamente én eller flere gange, eller at de planlægger at gøre det. Willy fortæller, at han planlægger at ændre i sit testamente indenfor de næste par år, og i den forbindelse eventuelt vil betænke en organisation. Han giver udtryk for, at årsagen til dette er, at han nu har større kendskab til organisationernes brug af de indsamlede midler, end han tidligere har haft. Vores indtryk er, at hans behovserkendelse er relateret til en større interesse for og involvering i forskellige indsamlingsorganisationer, som igen kan forbindes til den øgede viden, Willy har tilegnet sig igennem sit arbejde. Han udtrykker, at årsagen til at han ikke tidligere har testamenteret en gave til en organisation, var mangel på viden om de forskellige organisationer, og således kan man anse den forøgede viden som en eliminering af en vidensmæssig barriere. Udledt af dette konkluderer vi, at de faktorer, som har indvirket på Willys efterbeslutningsevaluering, er hans arbejde, hans involvering og de barrierer han oplever. Vi mener desuden, at disse faktorer, i Willys tilfælde, er internt forbundet.

Lone har lavet små ændringer i sit testamente flere gange, men har ikke planer om at ændre i det igen. Hun fortæller, at sidste gang ændrede hun i det, var det "*til ære for Læger uden Grænser*". Vores opfattelse er, at et latent behov for at testamenterer til en organisation blev erkendt grundet nyindsamlet information. Dermed kan vi sige, at både Willy og Lone besluttede sig for at ændre i testamentet til fordel for en organisation grundet ny erhvervet information om boafgiftsregler. I Lones tilfælde havde faktoren "boafgiftsregler" afgørende betydning, da den nye viden om boafgiftsregler gjorde, at en barriere (børnene skal arve) blev ophævet.

Malene og Gunvor planlægger at ændre i deres testamente. Årsagen til at Malene vil ændre i sit testamente er, at hendes livssituation har ændret sig, siden testamentet blev oprettet. For det første

⁸³ Willy, Gunvor, Malene, Lone

har hun ikke længere en livsforsikring, der udløser en stor sum penge, når hun dør og for det andet har hun fået en samlever, og hun planlægger at få et barn. Hun udtrykker således en følelse af tilfredshed i forhold til da testamentet blev lavet, men grundet hendes ændrede familiesituation er hendes testamente og fordelingen i testamentet nu mere forbundet med bekymring (D1). Malene giver udtryk for, at hendes ændrede livssituation kan føre til, at hun revurderer sin beslutning om at testamentere et så relativt stort beløb til Læger uden Grænser. Vi udleder af dette, at Malenes ændrede familieforhold og livsstadium har haft afgørende betydning for hendes efterbeslutningsevaluering. Vi kan således tale om en ændring i behov, forstået på den måde, at et socialt behov forbundet med familie, som tidligere ikke var der i lige så høj grad, er blevet mere dominerende, idet Malene er i færd med at opbygge sin egen familie. Her er det vores opfattelse, at det er et socialt behov, som omhandler at følge en social norm eller sørge for sine nærmeste. Behovet har hele tiden været der, men er blevet stærkere, da det nu relateres til mand og barn. Samtidig er konflikten blevet større mellem dette behov og Malenes behov relateret til at testamentere til Læger uden Grænser (egoistiske behov/selvrealiseringsbehov), da der er færre penge at fordele. Således er hendes intention om at testamentere til Læger uden Grænser blevet relativt svagere.

Gunvors begrundelse for at ændre i sit testamente er også en ændring i hendes livssituation. I hendes tilfælde er det afgørende, at hendes mor er gået bort, og at hun nu ingen arvinger har i de tre arveklasser. Således er det en ændring i familieforholdet, som bevirker, at Gunvor nu vil ændre i sit testamente. Principielt er ændringen en ren formalitet, idet de børn, der skal arve hende, allerede er indskrevet i testamentet som subsidiaire arvinger efter hendes mor. Hvilket vil sige at de nu er primære arvinger. Det er dog vores indtryk, at den nye situation betyder, at hun bevæger sig tilbage til tidligere faser i beslutningsprocessen, og at hun derfor igen kan være modtagelig for stimuli.

Ud fra ovenstående fremkommer det, at ingen af respondenterne overvejer at fjerne eller har fjernet en organisation fra deres testamente grundet faktorer direkte relateret til organisationen. Vi har imidlertid i interviewerne spurgt ind til, hvad der kan få (de potentielle) testatorerne til at skifte mening angående den organisation, som de overvejer at betænke eller har betænkt i deres testamente. Ikke overraskende, er den vigtigste grund til at ombestemme sig, med henblik på en specifik organisation, at organisationen mister respondentens tillid. Dette er specielt i forhold til om organisationen udviser uansvarlighed med de økonomiske midler. Således snakker både Gunvor, Marie, Ludvig, Lise og Malene om denne vigtige faktor (D2, D3). Lone adskiller sig, ved at hun ikke kun fokuserer på de store skandaler en organisation kan komme ud i. Hun vil også revurdere

den testamentariske gave, hvis organisationen skifter fokus, og således ikke lever op til de egenskaber, som hun prioriterer (D4).

Hvis der skulle opstå en form for 'skandale' i organisationen, er der forskel på hvor 'tilgivende' de enkelte respondenter ville være. Ludvig vil slette en organisation fra sit testamente med det samme, hvis der sker en "Jørgen Poulsen". Gunvor giver udtryk for, at hun vil give organisationen en chance til at gøre noget ved det, før hun eventuelt fjerner sin støtte (D5). Henriette tvivler på, at noget vil kunne få hende til at ændre på sin testamentariske gave til fodboldklubben. Denne holdning synes at være affødt af en kombination af hendes mangeårige tilknytning til klubben og det faktum, at hun nu offentligt, gennem avisen, har fortalt, at klubben skal arve hende. Det er vores vurdering, at de respondenter der vælger at testamentere til en organisation, på baggrund af affect referral, også vil være de respondenter, som efterfølgende kun sjældent ville ændre på deres testamentariske gave. Den høje følelsesmæssige involvering og tillid til organisationen betyder, at organisationen højst sandsynligt vil kunne ændre på flere parametre eller lave 'fejl', uden at respondenterne vil ændre deres beslutning.

8.5.3 Opsummering

Flertallet af respondenterne har forud for en beslutning om at testamentere til en organisation, opbygget en relation til organisationen. Således lader donorpyramiden til at være relevant, hvilket indikerer, at den testamentariske gave i nogen grad opfattes som en videreføring af "almindelige" donationer. Vi mener dog, at linket mellem disse to donationstyper kan gøres langt stærkere, og at det således kan gøres mere naturligt for "almindelige" donorer at testamentere en gave.

Faktorer, som vi mener, især har indflydelse på testatorernes efterbeslutningsevaluering, er en ændret involvering, at barrierer er blevet fjernet, at et latent behov er blevet erkendt, ligesom livssituationen kan have ændret sig. Ingen af respondenterne har overvejet at fjerne eller har fjernet en organisation fra testamentet, grundet faktorer direkte relateret til organisationen. Det er dog entydigt blandt respondenterne, i en tænkt situation, at hvis organisationen udviste stor uansvarlighed med de indsamlede midler, ville det i bedste fald, føre til at respondenteren nøje ville revurdere hvorvidt organisationen stadigvæk skulle arve. I værste fald, ville organisationen blive udelukket af testamentet. Tillid til organisationen er en afgørende faktor, for at de potentielle testatorer vil vælge en organisation og holde fast i dette valg.

8.6 Emotioner

I relation til de enkelte emneord (jf. kapitel 2) er respondenternes valg af følelsesord varierende, og vi vil med dette afsnit præsentere et udsnit af, hvad vores resultater med respondenternes valg af følelsesord viser.

8.6.1 Positive og negative

Ved en fortolkning af det tilgængelige datamateriale, har vi delt de otte respondenterne op i to grupper: De personer der synes at være overvejende positive i relation til KB og KB's annonce, og de der synes at være overvejende negative (jf. bilag 26). Det vil sige, de personer vi tolker der har overvejende positive emotioner indlejret og de der har overvejende negative emotioner indlejret, i relation til KB og KB's annonce.

Positive: Willy, Gunvor, Peter og Marie

Negative: Ludvig, Henriette, Lone og Malene

Vi har identificeret de to grupperinger ved at se på, hvilke følelsesord respondenterne hver især vælger. De positive og de negative respondenter adskiller sig på flere punkter i relation til deres valg af følelsesord. Vi vil udelukkende beskæftige os med de følelsesord, der er valgt mere end én gang af de enkelte grupperinger, for at minimere antallet af ord i analysen, men vi er bevidste om, at det kan betyde, at der udelukkes følelsesord som i en kvantitativ undersøgelse ville være af betydning. Derfor er alle følelsesordene præsenteret i de enkelte bilag.

I forhold til organisationen KB vælger de fire positive respondenter 11 forskellige positive følelsesord,⁸⁴ og et enkelt negativt følelsesord.⁸⁵ De negative respondenter vælger fire forskellige positive følelsesord⁸⁶ og otte forskellige negative følelsesord⁸⁷. Se bilag 27 for en nærmere gennemgang af fordelingen af følelsesord. Det positive følelsesord *medfølelse* vælges både af respondenter i den positive og den negative gruppe, og vi tolker at dette ord, sammen med *omsorg*, repræsenterer en 'sympati' for de kræftramte. Både *medfølelse* og *omsorg* vælges således også af begge grupper i forbindelse med emneordet kræftramte.

⁸⁴ Beundring, håb, medfølelse, omsorg, optimisme, respekt, tryghed, ydmyghed, ansvarlighed/forpligtigelse, nærhed og ro.

⁸⁵ Frygt

⁸⁶ Medfølelse, omsorg, nærhed og beundring

⁸⁷ Frygt, irritation, tvivl, bekymring, frustration, kedsomhed, smerte tristhed

Der er dog også nogle interessante forskelle mellem de to grupper. Følelsesordet *frygt* er præsenteret i begge grupper, men er dog tydeligt stærkere repræsenteret hos de negative respondenter. Følelsesordet *bekymring* er repræsenteret i den negative gruppe, men derimod ikke i den positive gruppe. Det er vores opfattelse, at disse to følelsesord kan relateres til en 'frygt for kræftsygdommen', da de begge fremkommer hele 5 gange, blandt de otte respondenter, i forbindelse med emneordet kræft. *Respekt* er et følelsesord, der konsekvent går igen hos respondenterne i den positive gruppe, men er slet ikke repræsenteret hos den negative gruppe. Dette tyder på, at det kan være essentielt for organisationer at opbygge en følelse af respekt, for at skabe en positiv holdning til organisationen. *Håb* er ligeledes repræsenteret i den positive gruppe, men ikke i den negative gruppe. Dette følelsesord tolker vi at have rod i en forventning om, at organisationens arbejde skaber resultater.

De negative respondenter, mener vi, kan opdeles yderligere i to grupperinger; de der er mere negative og de der er mindre negative. Henriette og Lone, har vi valgt at placere i gruppen mere negative, da både Henriette og Lone vælger ordet *irritation* i forbindelse med KB. Henriette vælger desuden følelsesordet *frustration*, og Lone vælger ordet *kedsomhed*. Derudover er det de to respondenter, som vælger flest negative ord i forbindelse med organisationen. Valget af følelsesordene *irritation* og *frustration*, tolker vi, udløses af, at organisationen ikke tilfredsstiller de to respondentes behov og således ikke kan opfylde deres ønsker. Lones valg af ordet *kedsomhed* tolker vi, at være hendes manglende interesse i organisationen. Ludvig og Malene placerer vi i gruppen mindre negative, da de ikke vælger ordene *irritation*, *frustration* og *kedsomhed*, men derimod vælger ord som *tvivl*, *smerte*, *tristhed* og *frygt*. Disse negative følelsesord, tolker vi, udspringer af de associationer, disse respondenter har med sygdommen og ikke nødvendigvis med KB som organisation. *Smerte* og *tristhed*, tolker vi således at være forbundet med en følelse af sorg, som man kan have oplevet i forbindelse med et familiemedlem eller vens sygdom og død – og Ludvigs valg af følelsesordet *tvivl*, tolker vi, tager afsæt i, at han føler sig usikker i forhold til sygdommen kræft.

I relation til KB's annonce, vælger de positive respondenter fire forskellige positive følelsesord⁸⁸ og et enkelt negativt følelsesord⁸⁹. De negative respondenter vælger tre forskellige positive følelsesord⁹⁰ og seks negative.⁹¹ Se bilag 27 for en nærmere gennemgang af fordelingen af

⁸⁸ Ansvarlighed/forpligtigelse, medfølelse, respekt og interesse

⁸⁹ Irritation

⁹⁰ Ansvarlighed/forpligtigelse, medfølelse og respekt

følelsesord. Følelsesordene *respekt* og *ansvarlighed/forpligtigelse* går igen hos begge respondentgrupper. At de negative respondenter, i relation til annoncen, vælger *respekt*, tolker vi, har udgangspunkt i deres positive syn på 'produktet' og ikke nødvendigvis deres syn på KB. *Ansvarlighed/forpligtigelse*, mener vi også, kan være relateret til 'produktet' og ikke nødvendigvis organisationen, idet dette følelsesord ikke vælges i forbindelse med KB. Det er dog værd at bemærke, at valget af denne følelse indikerer, at annoncen udløser en positiv emotionel reaktion hos begge respondentgrupper og bevirker en bevidstgørelse af behovet for at vise ansvarlighed. Det positive følelsesord *medfølelse* er et ord begge respondentgrupper vælger i forbindelse med KB, og det er også repræsenteret i forbindelse med annoncen, dog ikke i lige så vid udstrækning. Dette kunne indikere, at *medfølelse* er en følelse, der associeres med organisationen, men ikke udløses af annoncen. *Frygt* er et gennemgående følelsesord hos alle de negative respondenter og en enkelt af de positive respondenter, i forbindelse med KB, men ikke i relation til KB's annonce. Dette indikerer, at denne følelse ligeledes ikke udløses af annoncen.

I forbindelse med annoncen mener vi også at kunne opdele de negative respondenter i mere negative og mindre negative. Ludvig og Lone placeres blandt de mere negative og Henriette og Malene blandt de mindre negative. Det er igen følelsen *irritation*, vi mener, adskiller de to grupperinger. Det vides ikke om det er grundet faktorer specifikt i forhold til annoncen, eller om det er KB som organisation, de reagerer på. Det antages dog, at Lones negative respons har sammenhæng med hendes generelle negative holdning til KB. Hverken Henriette eller Malene vælger negative følelsesord som reaktion på annoncen. Dette, mener vi, indikerer, at de negative følelser de har, til KB som organisation, ikke overføres til en annonce for testamentariske gaver.

Sammenholder vi de forskellige valg af følelsesord blandt de negative og de positive respondenter, mener vi, der begynder at danne sig et billede af, hvilke argumenter der kan anvendes for at få de negative til at blive mere positive. Målet for KB må være at sørge for argumenter/elementer i deres kommunikationsmateriale, der udløser positive emotioner, da annoncer, som kreerer en positiv emotionel respons, præsterer bedre, end annoncer som ikke gør det. (Du Plessis 2007:xii). På baggrund af analysen vil vi fremhæve *respekt*, *ansvarlighed/forpligtigelse*, *medfølelse*, *omsorg* og *håb*, som de følelser organisationen bør satse på at udløse via deres kommunikation.

Det er vores opfattelse, at man kan skabe en følelse af *medfølelse* og *omsorg*, ved fx at fortælle historien om virkelige personer med kræft, eller måske endda fortælle historien, så den potentielle

⁹¹ Afmagt, irritation, dårlig samvittighed, bekymring, kedsomhed og splittelse

testator relaterer den til sit eget liv og sine nærmeste. Ved at udløse følelserne *medfølelse* og *omsorg* er det vores tolkning, at disse reaktioner kan være med til at udløse følelsen af *ansvarlighed/forpligtigelse*. Denne følelse er vigtig at ramme hos de potentielle testatorer, da den kan være med til at erkende behovet for at vise ansvarlighed – et behov som tilsyneladende er stærkt repræsenteret i forbindelse med ønsket om at testamentere en gave. Organisationen kan også skabe/udløse følelsen af *ansvarlighed/forpligtigelse*, samt følelsen af *respekt* for produktet og i relation til KB. Dette kan gøres ved fx at fremstille testatorer, som via deres testamentariske gave, afføder en respektfølelse og ansvarsfølelse. Ved at vise at deres handling udspringer af en motivation for at 'gøre noget godt' og at 'leve op til sine værdier' - og ikke partout udspringer af en nødvendighed, fordi der ikke er andre arvinger at testamentere til, kan organisationen forsøge at skabe en positiv reaktion hos den potentielle testator.

Håb er også en følelse, vi anser som værende vigtig at få frem i KB's kommunikationsmateriale. Følelsen kan relateres til den potentielle testators forventning om, at organisationens arbejde skaber positive resultater. Ved at fortælle/vise den potentielle testator, at det nytter at testamentere en gave og at bidraget hjælper - kan dette måske skabe en følelse af håb. I den forbindelse er det relevant at inddrage et stimulus, som vi har udsat respondenterne for. Fire af de otte respondenter (Ludvig, Lone, Marie og Gunvor) er blevet forevist en fiktiv annonce⁹², hvor det centrale i annoncen omhandler muligheden for at testamentere et legat, og at man ikke nødvendigvis behøver at testamentere hele sin formue eller store beløb for at bidrage til organisationens arbejde. De fire respondenter er fordelt mellem to overvejende negative respondenter og to overvejende positive respondenter. Alle fire respondenter viser sig udelukkende at have positive emotioner forbundet med annoncen (se bilag 27). Begge grupper vælger således udelukkende positive følelsesord i forbindelse med annoncen, hvoraf de to positive respondenter vælger seks forskellige følelsesord, og de to negative respondenter vælger syv forskellige følelsesord. Alle fire respondenter har valgt følelsesordet *ansvarlighed/forpligtigelse*, og ordet *respekt* går igen hos de positive respondenter, som det var tilfældet i relation til KB's annonce. Derudover vælges ord som *glæde*, *optimisme* og *håb* af både de positive og negative respondenter. Det er vores opfattelse, at budskabet om at 'lidt også hjælper', og at 'du derfor også kan gøre noget i kampen mod kræft' - netop kan være en udløsende faktor for følelserne *optimisme* og *håb*.

⁹² Årsagen til, at den ikke er forevist alle respondenter, er at ideen om legatannoncen opstod sent i processen.

Den negative følelse *frygt* er et gennemgående følelsesord blandt de negative respondenter i relation til KB og KB's annonce. Vi antager, at det er frygten for kræft, og frygten for at man selv, eller ens nærmeste, skal få kræft, der associeres med her. Denne frygt kunne organisationen vælge at gøre den potentielle testator opmærksom på, for at udløse en motivation til at testamentere en gave. Det er dog ikke en fremgangsmåde, vi vil anbefale, da det er vigtigt at skabe positive følelser hos de potentielle testatorer og på den måde mindske barriererne. Rent etisk, kan man også gøre sig den overvejelse, om man ønsker at sælge et produkt, ved at anvende folks frygt.

8.6.2 Involvering

Emneordene Familie og Kræft ramte udløser flest følelsesord blandt de otte respondenter (henholdsvis 79 og 69)(jf. bilag 28). Det er også de to emneord⁹³, hvor der er flest nuancerede følelser repræsenteret, med henholdsvis 26 og 23 forskellige følelsesord. Til sammenligning valgte respondenterne 21 følelsesord, deraf 10 forskellige, i forbindelse med KB's annonce og 37 følelsesord, deraf 19 forskellige, i forbindelse med emneordet KB. Dette indikerer, ikke overraskende, at emotioner der udløses af meget personlige anliggender, er mere uddybende og nuancerede, end de der vækkes i forbindelse med iagttagelse af et brand eller en annonce.

Vi har i den foregående analyse tolket, at respondenternes involvering, i forbindelse med at testamentere en gave, er relativ høj. Med undtagelse af Peter, som ikke har til hensigt at testamentere en gave til en organisation. Det er desuden fremkommet af analysen, at der, blandt respondenterne, er nogle der overvejende anvender affect referral (Malene, Gunvor og Henriette) og nogle der overvejende anvender en udvidet beslutningsproces (Lone, Ludvig, Willy, Peter og Marie). Dette har ledt til en tese om, at høj involvering i forhold til en enkelt organisation (gave til KB eller en anden organisation) leder til en simpel beslutningsproces, affect referral, hvor følelser har større indflydelse på beslutningsprocessen, og at høj involvering i forhold til produktkategorien (at testamentere en gave) ofte leder til en udvidet beslutningsproces, hvor følelser har mindre indflydelse på beslutningsprocessen. Sammenholder vi de forskellige valg af følelsesord blandt de respondenter, der anvender en overvejende affect referral beslutningsproces og de respondenter, der anvender en overvejende udvidet beslutningsproces, mener vi at kunne udlede, hvordan de forskellige grupperingers involvering udløser forskellige emotioner. Teorien foreskriver, at emotionerne ikke har stor indflydelse på beslutningsprocessen ved en høj involvering, men større indflydelse hvis respondenternes involvering i produktet er lav. Da vi allerede har udledt, at

⁹³ Emneord: KB, KB's annonce, Legat annonce, Kræft ramte, Familie, Testamentarisk gave og Donere til en organisation

produktet og produktkategorien er relateret til en højt involveret beslutningsproces, er det hensigten med følgende analyse at skelne mellem de to identificerede typer af beslutningsprocesser og at undersøge, hvilke følelsesord de to grupperinger vælger i relation til produktkategorien - at testamentere en gave. Det er således hensigten at identificere eventuelle ligheder og/eller forskelle i de to grupperingers valg af følelsesord.

I relation til det at testamentere en gave, vælger de respondenter, der overvejende anvender en affect referral beslutningsproces, 13 forskellige følelsesord, og de respondenter, der overvejende anvender en udvidet beslutningsproces, vælger 11 forskellige følelsesord (jf. bilag 29). Der vælges udelukkende positive ord hos den første gruppe, hvorimod to respondenter⁹⁴ i den anden gruppe, vælger det negative følelsesord *dårlig samvittighed*. Som vi allerede har analyseret os frem til (jf. afsnit 8.2.2), kan Lone og Ludvigs valg af følelsesordet *dårlig samvittighed* betyde flere ting, som fx aflad i forbindelse med at man er velstående, at man har dårlig samvittighed i forhold til de svage i samfundet eller måske er følelsesordet forbundet med respondentens børn, som på grund af den testamentariske gave, alt andet lige, vil arve mindre.

Vi har i den foregående analyse udledt, at behovet for at vise en form for social ansvarlighed, især skal findes hos Lone, Malene og Marie, men at der også er elementer af behovet for at vise social ansvarlighed blandt de resterende respondenter. Det udledes derfor, at denne transformational motivation er gennemgående hos alle respondenterne. Følelsesordet *ansvarlighed/forpligtigelse* går igen hos begge respondentgrupper, hvilket kan indikere at følelsen kan have indflydelse både hos de respondenter, som er styret af affect referral og de respondenter, som er styret af en udvidet beslutningsproces. Peter er den eneste af respondenterne, som ikke vælger *ansvarlighed/forpligtigelse* i relation til at testamentere en gave. Det er vores tolkning, at Peters valg af følelsesord er mere indadrettede, og at det at testamentere en gave ikke udløser følelser, der er relateret til et udadrettet samfundsansvar.

Medfølelse og *omsorg* er ligeledes repræsenteret i begge grupperinger, og det er vores tolkning, at disse positive følelsesord kan relateres til respondenternes sympati for modtageren af gaven eller rettere sagt, de mennesker som, i den sidste ende, vil nyde godt af gaven. I lighed med følelsesordet *ansvarlighed/forpligtigelse* tolker vi, at da begge grupperinger vælger disse følelsesord, betyder det, at disse følelser kan have indflydelse på beslutningsprocessen begge steder.

⁹⁴ Ludvig og Lone

Følelsesordene *håb* og *optimisme*, som vi tolker udspringer af respondenternes forventning om, at gaven vil give organisationen mulighed for at skabe positive resultater, er stærkere repræsenteret hos gruppen af respondenter med en affect referral beslutningsproces. Vi mener, at tillid spiller ind her, og at denne gruppering af respondenter i højere grad er styret af en nærmest 'blind' tillid til den udvalgte organisation. Omvendt er *håb* og *optimisme* ikke nævneværdigt repræsenteret hos denne respondentgruppe, som er styret af en udvidet beslutningsproces. Det er derimod følelsesordet *glæde*, som vi tolker, er en mere generel positiv følelse forbundet med at testamentere en gave. Det udledes heraf, at det vil kunne udløse følelser af *håb* og *optimisme*, hvis det kommunikeres til denne respondentgruppe, at deres gave faktisk betyder noget for modtagerne. Vi mener ligeledes, at det er vigtigt, i relation til denne gruppe, at komme med argumenter, der kan styrke tilliden til organisationen. Et eksempel kunne fx være, at synliggøre hvad gaven bruges til i organisationen og ligeledes fremhæve, hvor lille en andel af beløbet, der bruges til administration.

8.6.3 Placering i beslutningsprocessen

Vi har i indledningen til analyseafsnittet placeret de enkelte respondenter i beslutningsprocessen, hvor vi mener de befandt sig på interviewtidspunktet. Flere af respondenterne befinder sig i mere end et stadie. De respondenter, vi har tolket, der befinder sig i behovserkendelsesfasen, er Peter, Ludvig og Willy. De følelsesord der vælges af disse respondenter, i relation til det at testamentere en gave, er seks forskellige positive følelsesord og ét negativt følelsesord⁹⁵ *Medfølelse* og *ansvarlighed/forpligtigelse* ser ud til at være de følelsesord, der vægtes i denne fase. Se bilag 30 for en nærmere gennemgang af fordelingen af følelsesord. Vi har indplaceret Henriette, Ludvig og Willy i informationssøgningsfasen og evalueringsfasen. Her vælges der 12 forskellige positive følelsesord⁹⁶ og *ansvarlighed/forpligtigelse* og *medfølelse* er igen de følelsesord, der vægtes i begge faser. I efterbeslutningsadfærd og -evalueringsfasen, har vi placeret Marie, Malene, Gunvor og Lone. Der er her valgt 11 forskellige positive følelsesord og et enkelt negativt⁹⁷. I denne fase er der flere følelsesord, som *ansvarlighed/forpligtigelse*, *håb*, *omsorg*, *respekt* og *taknemmelighed*, der træder i forgrunden. Det er vores tolkning af materialet, at antallet af følelsesord stiger gradvis med, hvor langt man er kommet i beslutningsprocessen. Således kan vi konstatere, at der er valgt 10 ord blandt de respondenter, der befinder sig i behovserkendelsesfasen, 16 ord blandt de respondenter der befinder sig i både informationssøgningsfasen og i evalueringsfasen, og 27 følelsesord blandt de

⁹⁵ Medfølelse, ansvarlighed, glæde, interesse, tryghed, respekt og dårlig samvittighed.

⁹⁶ Medfølelse, ansvarlighed/forpligtigelse, håb, glæde, interesse, kærlighed, omsorg, optimisme, overraskelse, ro, tryghed og respekt.

⁹⁷ Ansvarlighed/forpligtigelse, håb, omsorg, respekt, taknemmelighed, glæde, medfølelse, beundring, interesse, optimisme, ydmyghed og dårlig samvittighed

respondenter der befinder sig i efterbeslutningsadfærds –og evaluerings fasen. Dette mener vi, kan være en indikation på, at involveringen med produktet og handlingen stiger gradvist i beslutningsprocessen.

8.6.4 Opfattelse af 'produktet'

Sammenligner vi respondenternes valg af følelsesord i relation til det at donere generelt, med det at testamentere en gave til en organisation, ser vi, at mange af følelserne går igen (jf. bilag 31). *Glæde, interesse, medfølelse, ansvarlighed/forpligtigelse, omsorg, håb og taknemmelighed* vælges i begge kategorier, og er samtidig de følelsesord, der er valgt flest gange af respondenterne. *Ansvarlighed/forpligtigelse* og *medfølelse* er de følelsesord, der er valgt flest gange i forbindelse med at testamentere en gave, og det er samme billede, der viser sig i relation til at donere. Her er der dog andre ord, som vælges i lige så høj grad (*interesse* og *respekt*). Dette indikerer, at det er de samme følelser, som udløses hos respondenterne – når de tænker på at donere generelt, og når de tænker på at testamentere en gave. Dette kan tyde på at fx følelsen *medfølelse*, som kan indikere en uro i personen, kan en potentiel testator forsøge at fjerne, både ved at donere og testamentere en gave. At donationer og testamentariske gaver udløser de samme følelser kan betyde, at de to produkter/handlinger i visse henseender, opfattes på samme måde af respondenterne. Vi mener at organisationen kan anvende denne viden til at forstærke linket mellem det at donere generelt og det at testamentere en gave, gennem deres kommunikation. Derved kan organisationen gøre det mere 'naturligt' at testamentere en gave.

Der er enkelte forskelle i respondenternes valg af følelsesord i forhold til de to produktkategorier. Således vælges *optimisme, beundring* og *ydmtyghed* flere gange i forbindelse med at donere generelt end i forbindelse med at testamentere en gave. Især *ydmtyghed* vælges flere gange. Vi mener, at denne følelse kan have afsæt i 'en erkendelse af andres værd' og beskedenhed (Wikipedia f) og personens realistiske vurdering af, hvad donationen kan få af betydning for modtagerne. Det vil sige, at følelsen muligvis udløses, fordi personen er ydmyg over det relativt beskedne beløb, der gives ved en generel donation, og at dette ikke er tilfældet i samme grad, når man vælger at give et større beløb, som det ofte er tilfældet ved testamentariske gaver.

Det er interessant at respondenterne vælger følelsesordene *optimisme* og *beundring* flere gange i forbindelse med donationer end i forbindelse med testamentariske gaver. Vi mener at det kan betyde, at respondenternes opfattelse af at donere i højere grad forbindes med en optimisme omkring det pengene bliver brugt til og samtidig forbindes med en beundring for den organisation

de donere til. Denne viden kan vi bruge til at anbefale KB, at organisationen bør fokusere på disse følelser i deres kommunikation til potentielle testatorer, da dette indikere, at dette er en af områderne hvor almindelige donationer og testamentariske gaver opfattes forskelligt. Slutteligt indikerer antallet af valgte følelsesord i de to kategorier, at respondenterne generelt er en smule mere involveret i at donere til en organisation (63 følelsesord) end i forhold til at testamentere til en organisation (46 følelsesord).

9. Konklusion og anbefalinger

Vi har, ved at gennemføre kvalitative interviews med otte respondenter, prøvet at danne en forståelse for beslutningsprocessen og de overvejelser en testator/potentiel testator gennemgår, i forbindelse med det at testamentere til en organisation. Herunder har vi taget udgangspunkt i en beslutningsprocesmodel, hvor vi har inddraget de faktorer (interne og eksterne stimuli), som vi mener, har størst indflydelse på beslutningsprocessen. Viden om emotionernes rolle i beslutningsprocessen har resulteret i, at vi også inddrager det emotionelle perspektiv i denne henseende.

At testamentere en gave til en organisation tager afsæt i et eller flere behov, og erkendelsen af disse behov udløses af eksterne og/eller interne stimuli. Vi har i den første del af analysen, kortlagt de sociale og egoistiske behov samt behov for selvrealisering, som alle kan være forbundet med det at testamentere en gave. Hensigten har været at identificere hvilke stimuli (faktorer), der kan udløse en behovserkendelse i relation til ønsket om at testamentere en gave til en organisation som KB. De behov, vi har identificeret hos de otte respondenter, er - *Sociale behov*: Tilknytning til organisationen, Taknemmelighedsgæld og In Memorium. *Egoistiske behov/ selvrealiseringsbehov*: Selvværd, aflad, hævn, self-branding, selvbestemmelse og vise ansvarlighed.

De sociale behov, i relation til det at testamentere en gave, er begrænsede blandt respondenterne. Grunden til dette er, at de fleste af respondenterne får de sociale behov tilfredsstillet på andre måder. Vi udleder, at i de tilfælde, hvor der er tale om sociale behov, der søges tilfredsstillet gennem en testamentarisk gave, kan det relateres til personlige faktorer som fx den potentielle testators forhold til familien. Således kan et dårligt forhold til familien, og at organisationen indtager en stor rolle i den potentielle testators liv, være årsag til, at man søger et socialt behov for tilknytning til organisationen, tilfredsstillet. At man ingen børn har, ser ligeledes ud til at være en faktor, der har stor indflydelse på behovserkendelsen. Personlige faktorer som en relation til

kræftsygdommen og organisationen, kan have indflydelse på at et behov opstår for at vise organisationen taknemmelighed. En relation til kræftsygdommen, ser dog ikke ud til at være en udslagsgivende faktor, men kan være linket til, at man opbygger en relation med organisationen. Et familiemedlems eller en vens kræftsygdom kan således have indflydelse på at den potentielle opbygger en relation til organisationen. Det er desuden afgørende, at relationen og de erfaringer den potentielle testator har med organisationen, opfattes som positive. Det er vores opfattelse, at disse faktorerers indflydelse, ikke overraskende, indikerer, at medlemmer af organisationen bør være den primære overordnede målgruppe for kommunikation fra KB.

Der er ikke fundet nogen indicier på, at der eksisterer et behov for at efterleve en social norm, som kan tilfredsstilles ved at testamentere en gave. Grunden til dette, mener vi, dels er, at der som udgangspunkt er relativt få personer, der testamenterer til organisationer, og dels, at det ikke er noget, man taler meget om til familie eller venner. Samtidig er det svært at finde andre testatorer, man kan sammenligne sig med, hvilket også forklarer, hvorfor behovet for social identificering ikke erkendes. Det er dog vores overbevisning, at vi alle har et behov for at identificere os med andre, og at referencegrupper som giver udtryk for og står for de samme værdier som os selv, og som har testamenteret en gave, kan have en positiv indflydelse på motivationen til at testamentere en gave. Omvendt viser vores analyse, at hvis man ikke kan identificere sig med de personer, der testamenterer en gave, kan det have en negativ indflydelse på motivationen. Den manglende identificering med typiske testatorer, som de bliver offentliggjort og portrætteret (enlig, rig etc.), er en barriere – en faktor, der i høj grad kan have indflydelse på disse potentielle testatorers behovserkendelse.

De egoistiske behov og behov for selvrealisering, følges af forskellige former for motivation. Motivationen til at testamentere en gave til en organisation er hos alle respondenterne af både informational og transformational karakter eller udelukkende transformational. Det centrale i forbindelse med informational motivation er, at undgå at staten eller familien arver. Selv om dette er den primære motivation hos næsten halvdelen af respondenterne, ser vi også, at de alle samtidig har en transformational motivation, som handler om, at man vil leve op til sine værdier og gøre noget godt med de penge, man har. Denne transformational motivation er den primære hos den anden halvdel af respondenterne. Vi mener at kunne udlede, at der er forskel på de personer, der testamentere hele deres arv til en organisation og de personer, som vælger at testamentere en del af arven til en organisation. De der vælger at testamentere hele arven vil hovedsageligt have en informational motivation relateret til at undgå at staten eller familien arver. Ofte baseret på at de

ingen arvinger har eller ikke ønsker, at arvinger i 2. eller 3. arveklasse skal arve. Derimod har de personer, som vælger at testamentere dele af arven til en organisation også andre arvinger, de ønsker at indlemme i testamentet, og deres motivation er af mere transformational karakter. Motivationen er ikke baseret på, at de vil forhindre at andre arver, men derimod at gøre noget godt med de penge de har. Vi mener, at viden om hvorvidt respondenterne overordnet har en informational eller transformational tilgang til testamentariske gaver, samt den mere specifikke motivation, kan være udgangspunkt for en segmentering af potentielle testatorer.

Et spørgsmål, vi mener, der er relevant at stille, er, om det er muligt at skabe et behov for at efterleve en social norm - i enkelte grupperinger i samfundet? Vi mener, man kan komme langt ved at gøre det, at testamentere til organisationer, til et mere åbent, alment og positivt tema. Ved at gøre emnet til noget man taler om, ved at ændre folks perception af personer der testamenterer til organisationer og skabe positive referencepersoner, kan man gøre det mere aktuelt i en bredere del af befolkningens mindset. Her er det blandt andet vores anbefaling til KB, at man forsøger at portrættere testatorer, der viser, at der kan være flere forskellige motiver til at testamentere til en organisation. På den måde kan man gøre op med det lidt 'slidte og ensformige' image af en typisk testator og dermed gøre målgruppen bredere. Det er dog vigtigt at pointere, i denne sammenhæng, at vi ikke mener, at portrættet af 'den ensomme rige testator' helt skal udelades, men at KB bør supplere med et bredere og mere nuanceret billede af en testator og det at testamentere en gave. Dette er også en anbefaling, vi vil give i relation til udformning af annoncer. Ud over at fokusere på behovet at vise ansvarlighed, motiveret af at ville have orden i sine ting, er det også vigtigt at motivationsfaktorerne, 'leve op til mine værdier' og 'gøre noget godt', illustreres. Dette kan være afgørende for, at der, blandt nogle målgrupper, erkendes et behov for at testamentere en gave. Problemet kan selvfølgelig være, at man først skal opspore disse testatorer og sikre sig, at de er villige til at stå frem. Analysen viser, at enkelte personer er motiveret af, at omverdenen får at vide, at de har testamenteret til en organisation. Motivationen kan være at opnå et eftermæle, at blive husket og at opnå respekt. Derfor mener vi det kan være hensigtsmæssigt for organisationen at signalere denne mulighed til potentielle testatorer.

Vi tror ikke, det er hverken ønskeligt eller muligt, at ændre på den eksisterende kultur, hvor familien først og fremmest skal arve. Vores analyse viser, at der kan opstå en barriere i form af en følelsesmæssig konflikt, hos de respondenter der har børn eller forventer at få børn, i forhold til at testamentere en gave. Det samlede indtryk er dog, at hvis børnene og/eller familien opfattes som økonomisk velstillede, kan det reducere denne barriere. Behovet for at efterleve en norm om at

børnene eller familien skal arve, kan således opleves at være tilfredsstillet, uden at hele arven behøver at gå til den/dem. Samtidig kan information om boafgiftsreglerne - at organisationer ikke betaler boafgift, at familien ikke behøver at arve mindre (eller meget mindre) hvis man også vælger at testamentere til en organisation, være faktorer der i høj grad kan have indflydelse på behovserkendelsen. I dag, hvor mange mennesker er velstillede, mener vi, at der er mulighed for, at man kan fremme et budskab og muligvis skabe en trend i forhold til at testamentere et legat til organisationer som KB. Vi mener, det bør synliggøres, at det at testamentere til en organisation ikke nødvendigvis handler om 'enten eller', men om 'både og'. En legatgave, mener vi, ligger tættere op ad en "almindelig" donation, end hvis man testamenterer større dele eller hele arven. Ved at positionere legater som en almindelig donation i potentielle testatorers øjne, kan den gøres mere tilgængelig i deres mindset. Dette, mener vi, kan være et virkemiddel til at gøre det at testamentere legatgaver til en social norm. Ved at gøre det almindeligt, at inkludere en eller flere organisationer med et legat i sit testamente, mener vi, KB kan generere forøgelse i indtægterne.

Behovet for at vise sig selv og andre, at man er et ansvarligt menneske, er et behov der kan tilfredsstilles ved at oprette testamente. Faktorer som dødsfald i familien, at blive gift og en ændring i arverækkefølgen kan alle have indflydelse på denne behovserkendelse. Vores analyse viser, at der både kan være en transformational og en informational motivation i forbindelse med at oprette testamente. Ansvarlighed kan således motiveres af, at undgå at familien eller staten arver, undgå problemer med børnene eller motiveres af et hensyn til børnene, at få en indre ro eller simpelthen bare at få tingene gjort på to-do-listen. Dette er således noget som med fordel kan vægtes i kommunikationen. Ved at skabe opmærksomhed om, at det at oprette testamente er en måde at tage ansvar for sig selv og sine nærmeste og vise ansvarlighed ved at tænke langsigtet, kan man opmuntre flere til at oprette testamente. På den måde kan man muligvis skabe en social norm om at oprette testamente hos store dele af befolkningen. Alt andet lige vil det kunne betyde, at flere vil vælge at testamentere til organisationer og dermed potentielt til KB.

At skabe en norm, hvor det at oprette testamente og at inkludere et legat til en organisation i sit testamente, er almindeligt hos danske borgere, er selvfølgelig ambitiøst. At skabe en ændring i folks holdning og adfærd kommer hverken natten over eller af sig selv. Vi tror dog, at et langsigtet, bredt og målrettet arbejde for dette, kan betale sig. Vi foreslår et samarbejde mellem indsamlingsorganisationerne i Danmark, for at kunne skabe denne holdningsændring. ISOBRO vil her være et naturligt samlingspunkt. Et eksempel på et tiltag kan være en "neutral" informationskampagne i samarbejde med andre af ISOBRO's medlemsorganisationer, som

opfordrer til a) at oprette testamente, og b) legatgaver. Ideelt set, vil kampagnen også vinde indpas hos advokater, så de vil være villige til at formidle budskabet videre til klienterne. Advokatens rådgivning kan være afgørende for, at den enkeltes motivation bliver så stærk en drivkraft, at den leder til handling - og især rådgivning om boafgiftsreglerne er vigtige i denne sammenhæng. Dermed kan advokaten, og den rådgivning han/hun giver, være en vigtig faktor, der kan have indflydelse på en potentiel testators behovserkendelse. Vi mener, der er belæg for at antage, at mange flere ville vælge at testamentere 'via' en organisation, hvis de kendte til de afgiftsregler, der er forbundet hermed.

I informationssøgningsfasen har det stor betydning, hvor meget information den potentielle testator som udgangspunkt besidder. Jo mere information man indledningsvis har, jo mindre information behøver man at søge som grundlag for ens beslutning. Involvering er desuden en vigtig faktor. Hvis man har en høj involvering i produktkategorien, vil dette, alt andet lige, forårsage en mere omfattende informationssøgning. Hvilken information man søger, afhænger af hvilket behov man søger dækket igennem produktet. Respondenterne har især været interesseret i information omkring de juridiske og økonomiske aspekter, samt information om de forskellige organisationer i deres evoked set. Informationssøgningen er relateret til en højt opfattet risiko forbundet med det at oprette testamente og testamentere til en organisation. Manglende tillid til advokaten, eller at man ikke har noget kendskab til organisationen, kan være barrierer i denne fase. Vores analyse viser dog, at advokaten i denne fase ofte bruges til at sikre, at testamentet udformes i overensstemmelse med ens vilje. Advokaten kan også i denne fase af beslutningsprocessen blive en vigtig faktor i forbindelse med formidling af boafgiftsreglerne.

Informationssøgning i forbindelse med den/de organisationer man overvejer at testamentere til, er ofte baseret på tidligere erfaringer med organisationen. Den potentielle testator lader til i højere grad at benytte venner, familie og advokaten i forbindelse med oprettelse af testamentet, end når det kommer til information om organisationen. Her ser det imidlertid ud til, at testatorerne stoler mere på sig selv og den erfaring, de har med de forskellige organisationer. I de tilfælde, hvor der foregår en beslutningsproces præget af kognitive overvejelser, er der en tendens til, at der hentes information direkte fra organisationen – fx via hjemmesiden. Den information som respondenterne i vores undersøgelse især viste interesse for, er organisationens arbejdsresultater/forskningsprojekter og administrationsomkostninger. Vi mener ikke, KB's markedsføring af testamentariske gaver har indflydelse i denne fase, men den generelle mediedækning af organisationen er en vigtig

informationskilde, som potentielle testatorer både aktivt og passivt bruger til at hente information om organisationen.

Opfattet kompleksitet og omkostningerne forbundet med at oprette testamente, er barrierer der skal overkommes af den potentielle testator i informationssøgningsfasen. Disse faktorer er især interessante, fordi de er direkte knyttet til produktet. Det er således muligt for KB direkte at påvirke disse faktorer, så de fremstår som mindre problematiske for den potentielle testator. Der findes organisationer, der tilbyder gratis advokatbistand til de personer, der vil testamentere til organisationen. På den måde kan de to barrierer elimineres samtidig. KB har indtil videre ikke haft noget ønske om at tilbyde gratis advokathjælp, grundet en frygt for at fremstå som manipulerende e.l. overfor testatorer eller omgivelserne. Baseret på vores analyser, mener vi dog, at dette er en mulighed som bør tages op til overvejelse og diskussion i organisationen. Vi anbefaler, at KB forhører sig hos andre organisationer, som har benyttet sig af denne løsning, for at få kendskab til deres erfaringer. Et alternativ til at tilbyde gratis advokathjælp, fra egne advokater, kan være at indgå et samarbejde med advokater, der 'donerer' deres tid og ekspertise til organisationen. Denne løsning, mener vi, kan fremstå som mindre spekulativ, da advokaten således vil fremstå som uafhængig af organisationen.

I evalueringsfasen har vi overordnet fundet to fremgangsmåder hos respondenterne: En Affect Referral, som betyder at organisationen ikke har reelle konkurrenter, eller en evalueringsproces præget af mere kognitive overvejelser. Affect Referral beslutningsreglen anvendes typisk, når respondenter indledningsvis har en dyberegående erfaring med organisationen og gerne en stærkt følelsesmæssig tilknytning. Her kan relation til kræftsygdommen have en indflydelse. De respondenter som har en stor erfaring med flere organisationer, eller som ikke oplever nogen stærk følelsesmæssig tilknytning til nogen organisationer, evaluerer forskellige alternativer mere aktivt og kognitivt. Der kan derfor med fordel arbejdes med at forstærke "almindelige" donorers følelsesmæssige tilknytning til organisationen, således at dette på sigt øger chancen for at de vælger at testamentere til organisationen.

I evalueringsfasen vil man typisk evaluere organisationen og den testamentariske gave, i forhold til om gaven vil tilfredsstille det behov, som var udgangspunktet for beslutningsprocessen. For nogle af respondenterne er opfyldelsen af behovet ikke tilknyttet hvilken organisation, man vælger. Hvis man blot vil undgå, at familien skal arve, er det, isoleret set, ligegyldigt, hvilken organisation man testamenterer til. For andre respondenter har det stor betydning, og der stilles høje krav til

organisationens formål og krav om, at organisationen anerkender samme værdier, som de selv har. I den forbindelse har mediedækning stor indflydelse på evalueringsfasen. Mediedækningen af organisationen er med til at opbygge den potentielle testators erfaring, og er derved med til at øve indflydelse på, hvordan de alternativer, den potentielle testator står over for, udvælges og evalueres. Tillid til organisationen er en central faktor i den potentielle testators evalueringsfase. Det er især tilliden til at de penge, der gives, virkelig går til formålet, og at organisationen er ansvarlig med de indsamlede midler. I den forbindelse er krav som, at organisationen skal være gennemsigtig, ærlig og have en professionel fremtræden afgørende. Den potentielle testators opfattelse af, at organisationen bruger for mange penge på administrationsomkostningerne, kan have indflydelse på at tilliden forsvinder. Denne opfattelse er ofte baseret på medieomtale. Vi mener, at KB bør tage denne faktor og dens indflydelse på beslutningsprocessen meget seriøst. Organisationens kommunikation bør inkludere et budskab om, hvordan den økonomiske gave bliver brugt i organisationen, for at illustrere hvor lille en del af beløbet der går til administrative omkostninger.

Respondenterne giver udtryk for en række antagne konsekvenser i forhold til handlingen, hvoraf den overvejende del er positive. Dette mener vi er naturligt, da alle respondenterne har eller overvejer at oprette testamente og eventuelt at testamentere en gave. Attituden til handlingen er således overvejende positiv. Den subjektive norm er fortrinsvis under indflydelse af familiens forventninger. Hos de respondenter, der ikke har nær familie eller har et dårligt forhold til den, har denne subjektive norm ikke en negativ indflydelse på intentionen til at testamentere en gave, da motivationen til at indordne sig under familiens forventninger, ikke er særlig stærk. Den subjektive norm kan dog have en negativ indflydelse, på intentionen til at testamentere en gave, hos de respondenter, der har børn, og som har et godt forhold til familien. Her bliver motivationen til at indordne sig under, hvad familien/børnene forventer en stærk faktor. Følelsen af at børnene/familien har 'nok' kan dog modvirke styrken af den subjektive norm.

'Plain inertia', som vi mener hænger sammen med lav involvering, er en barriere, vi vil fremhæve. Dette er en barriere, som kan have stor indflydelse på beslutningsprocessen, fra beslutningen er taget, til testamentet er udfærdiget. Denne barriere kan organisationen have svært ved at påvirke direkte, men 'prøvekøb', der kan opbygge en relation til organisationen, kan have indflydelse på, om den potentielle testator når til 'toppen af pyramiden'. Dette, mener vi, er endnu en indikator på, at KB bør rette deres kommunikation mod potentielle testatorer, som har et eksisterende giverforhold til organisationen.

Flere af respondenterne overvejer at revidere deres testamente og ændre i den testamentariske gave, grundet en ændring i deres livssituation. Faktorer som, at man får tvangsarvinger (bliver gift og får børn), at man mister sine arvinger eller at der sker en ændring i de økonomiske forhold, kan have indflydelse i denne fase af beslutningsprocessen. Ingen af respondenterne, overvejer dog at skære ned på beløbet eller fjerne en organisation i testamentet, grundet faktorer relateret til organisationen selv. Tillid til organisationen, og at den forvalter midlerne på en forsvarlig måde, er dog essentielt for, at organisationen bliver stående i testamentet. De respondenter, der har den tilsyneladende største følelsesmæssige tilknytning til organisationen, ladet til at være de respondenter, som har sværest ved at forestille sig, at noget skulle ske, som ville få dem til at revurdere deres beslutning. Dette er igen et argument for, at arbejde for en følelsesmæssig tilknytning af donorer til organisationen.

Ud fra det teoretiske perspektiv, at emotionerne determinerer, hvordan vi tænker, har emotionerne betydning for den proces, hvor man vælger eller ikke vælger at testamentere til en organisation. Viden om respondenternes emotionelle reaktioner, mener vi, blandt andet kan bruges til at identificere, hvilke emotioner en annonce bør udløse. Det vil sige, at vores resultater kan vise KB, hvilke emotioner de bør fokusere på at udløse i deres annoncer og generelt i deres kommunikationsmateriale. Den emotionelle reaktion er den første respons på den potentielle testators perception, og det bliver derfor essentielt, at KB ved, hvordan denne emotionelle respons er, såvel på deres annoncer som generelt på stimuli relateret til KB. Dette baseres på den viden, vi har om, at når først stimuli er blevet positivt eller negativt evalueret, kan det have indflydelse på fremtidige evalueringer. De emotionelt 'farvede' minder bestemmer også den mængde af opmærksomhed, som fx en annonce fra KB modtager.

Der er identificeret to grupper blandt respondenterne: de overvejende positive og de overvejende negative i relation til KB og KB's annonce. Sammenholder vi de to grupperingers valg af følelsesord, er det vores antagelse, at resultaterne kan fortælle os, hvilke argumenter KB kan anvende i deres kommunikation. Argumenter til at få overvejende negative potentielle testatorer til at blive mere positive, samt at fastholde de positive reaktioner fra de overvejende positive potentielle testatorer. Først og fremmest handler det om, at inkludere elementer i kommunikationsmaterialet, der udløser positive emotioner. Vores analyse viser, at de følelser KB bør satse på at udløse via deres kommunikation er: *Håb*, *omsorg*, *medfølelse*, *ansvarlighed/forpligtigelse* og *respekt*. Vi vil især fremhæve *håb*, da dette er en følelse, der er identificeret hos de overvejende positive respondenter i forhold til KB, men hos ingen af

respondenterne i forbindelse med annoncen. Følelsen kan relateres til den potentielle testators forventning om, at organisationens arbejde skaber positive resultater. Ved at fortælle/vise den potentielle testator, at det nytter at testamentere en gave, og at deres bidrag hjælper - kan dette måske skabe en følelse af *håb*. Denne anbefaling understøttes af vores analyse i forbindelse med den fiktive legat-annonce. Her vælges ord som *glæde*, *optimisme* og *håb* af både de positive og negative respondenter. Det er vores opfattelse, at budskabet om, at 'lidt også hjælper', og at 'du derfor også kan gøre noget i kampen mod kræft' - netop kan være en udløsende faktor for følelserne *optimisme* og *håb*.

Medfølelse og *omsorg* er identificeret hos begge respondentgrupper i forbindelse med KB. Dog er *medfølelse* i mindre grad repræsenteret i begge grupperinger i relation til KB's annonce, og *omsorg* er slet ikke til stede. Vi mener, det er vigtigt at vise elementer, der udløser disse følelser, da de også kan være linket til at udløse følelsen af *ansvarlighed/forpligtigelse*, som vi har vist, hænger sammen med at ville 'leve op til sine værdier'. Følelsesordene *ansvarlighed/forpligtigelse* og *respekt* går igen hos både de overvejende positive respondenter og de overvejende negative i relation til de to annoncer, hvilket indikerer, at disse følelser udløses af begge annoncer. Det er vores anbefaling, at fastholde de elementer i annoncen, der udløser disse følelser.

Vi har identificeret ligheder og forskelle i valg af følelsesord blandt de respondenter, der overvejende anvender en affect referral beslutningsproces, og de som overvejende anvender en udvidet beslutningsproces. Begge grupperinger vælger følelsesord, som *ansvarlighed/forpligtigelse*, *medfølelse* og *omsorg*. De respondenter, som overvejende anvender affect referral, vælger følelsesord som *håb* og *optimisme*. Dette kan afspejle deres forventning om, at den testamentariske gave vil give organisationen mulighed for at skabe positive resultater. Det er muligt, at dette kan hænge sammen med den umiddelbare tillid, de har til organisationen og dens arbejde. Omvendt ser vi en mere generel følelse af *glæde* blandt de respondenter, der overvejende anvender en udvidet beslutningsproces. Ved at kommunikere til denne respondentgruppe, at deres gave faktisk betyder noget for modtagerne, vil det sandsynligvis kunne udløse følelserne af *håb* og *optimisme*. Vi mener det er vigtigt, i relation til denne gruppe, at komme med argumenter, der kan styrke tilliden til organisationen. Et eksempel kunne fx være, at synliggøre hvad gaven bruges til i organisationen og ligeledes fremhæve hvor lille en andel af beløbet, der bruges til administration.

Det er vores tolkning af materialet, at antallet af følelsesord stiger gradvist med, hvor langt man er i beslutningsprocessen. Dette mener vi, kan være en indikation på, at involveringen med produktet og handlingen gradvist stiger i takt med, hvor langt man er i beslutningsprocessen.

Overordnet set viser analysen, at respondenternes følelser, forbundet med det at testamentere en gave og at donere generelt til en organisation, er de samme. Dette kan indikere, at deres opfattelse af de to produktkategorier ligger tæt op ad hinanden, og at det er de samme emotionelle reaktioner, som er udgangspunktet i begge beslutningsprocesser. Vi har dog også fundet, at der er enkelte forskelle, som fx *ydmxyghed*, *optimisme* og *beundring* i forbindelse med at donere - men ikke i relation til at give en gave. Vi mener at KB bør forsøge at udløse disse emotionelle reaktioner via deres kommunikation, for at forme nuværende donorerers bevidste tankeprocesser omkring det at testamentere en gave.

10. Perspektivering

Mangel på viden om testatorer og potentielle testatorer har været afgørende for den kvalitative tilgang til at analysere problemstillingen. Den kvalitative metode leder os til resultater der i høj grad er udledt af vores fortolkning af interviewerne. Vi anbefaler videre forskning på et kvantitativt niveau med udgangspunkt i vores resultater, for at bekræfte/afkræfte og uddybe vores konklusioner. Den eksplorative tilgang og de resultater vi har forelagt, mener vi, kan danne et solidt grundlag i denne henseende. En mulighed i denne forbindelse, kunne være at anvende TRA på en mere kvantitativ basis, og inkludere emotioner og arousal, for at afprøve det teoretiske fundament: $A_{act}=B_1(aE_1)+B_2(aE_2)+ \dots B_n(aE_n)$.

Den 'nye' ældregenerations forhold til penge og forbrug, der kan betyde at størrelsen på arven reduceres, kan være en faktor der i høj grad er værd at holde øje med i fremtiden. Spørgsmålet er om denne holdningsændring kan få indflydelse på organisationens arveindtægter og om det er en faktor der kan have en positiv eller negativ indflydelse på behovet for at vise ansvarlighed og selvbestemmelse.

Figuroversigt

Figur 1: Opgavens struktur.	10
Figur 2: Kræftens Bekæmpelses samlede nettoarv 2006	25
Figur 3: Hjernens opbygning	41
Figur 4: Teoretisk model til analyse af potentielle testatorer.....	45
Figur 5: Maslows behovshierarki.....	48
Figur 6: Theory of Reasoned Action.....	58
Figur 7: Respondenternes placering i beslutningsprocessen.....	64
Figur 8: Respondenternes behov placeret i Maslows behovshierarki.....	77

Tabeloversigt

Tabel 1: Udviklingen i Kræftens Bekæmpelses arv-sager 2000-2007	26
Tabel 2: Det gamle og det nye paradigme	43
Tabel 3: Antagne konsekvenser af at oprette testamente og give en testamentarisk gave.....	100

Litteraturliste

Artikler og bøger

Ambler, T. (16. maj 2008) Keynote, *Conference on Neuroeconomics*. København.

Andreasen, A.R. og Kotler, P. (2003). *Strategic Marketing for Nonprofit Organizations*. Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall. Sixth Edition

Allen, C.T., Machleit, K.A. og Kleine, S.S. (1992). A Comparison of Attitudes and Emotions as Predictors of Behavior at Diverse Levels of Behavioral Experience. *Journal of Consumer Research*, vol. 18, Marts.

Bechara, A. (15. maj 2008). Keynote, *Conference on Neuroeconomics*. København.

Bechara, A. og Damasio, A.R. (2004). *The Somatic Marker Hypothesis: A Neural Theory of Economic Decision*. *Games and Economic Behavior* 52 (2005) 336-372.

Blackwell, R.D., Miniard, P.W. og Engel, J.F. (2001). *Consumer Behavior*. Harcourt College Publishers, 9th Edt.

Burrows, D. (2007). *Charity legacy work 'irrelevant'*. *Precision Marketing*, 29. juni, s.5.

Camerer, C., Loewenstein, G. og Prelec, D. (2005). *Neuroeconomics: How neuroscience can inform economics*. *Journal of Economic Literature* Vol. XLIII, marts 2005, s. 9–64

Damasio, A.R. (1999). Descartes' fejltagelse - følelse, fornuft og den menneskelige hjerne. København: Hans Reitzels Forlag A/S.

Dam, H. og Taksøe-Jensen, F. (u.d.): Redegørelse for almenvelgørende og almennyttige organisationers arveindtægter.

Du Plessis, E. (2007).

a: *Advertised Mind*. Milward Brown and Kogan Page Limited

b: Du Plessis (2007). *Where memories live: The Role of Emotions in Advertising and Consumer Choice*. Forelæsning A119, Copenhagen Business School, 6. september 2007

Frank, L. (2007). Den femte revolution – Fortællinger fra hjernens tidsalder. Gyldendal.

Goleman, D. (2006). Social Intelligens. Den nye videnskab om menneskelige relationer. Borgen.

Greenleaf, E.A. og Lehmann, D.R. (1995). *Reasons for substantial delay in consumer decision making*. *Journal of Consumer Research, Inc.*, vol 22, September.

“Gunvor”. Advokat. 2008.

Halkier, B. (2002). *Fokusgrupper*. Frederiksberg: Samfundslitteratur og Roskilde Universitetsforlag.

Hansen, F. og Christensen, S.R. (2007). *Emotions, Advertising and Consumer Choice*. København: Copenhagen Business School Press, Liber, Universitetsforlaget 2007.

Hansen, F. (1987) *Forbrugeradfærd og – beslutning*. Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, København 1987

Hansen, T. (2005). *Perspectives on Consumer Decision Making. An Intergrated Approach*. Journal of Consumer Behaviour, vol. 4 no. 6, 420-437.

Hansen, S. (30. april 2008). Interview via e-mail. Dommer i Tinglysningssretten i Hobro. (T. Reffstrup, Interviewer)

Hansen, S. T. og Jensen, J.L. (2004). *Musik i markedsføring*. Kandidatafhandling, Copenhagen Business School.

Hansen, T. (2006)

a: *Om involvering*. Notat i faget Forbrugeradfærd, Copenhagen Business School. København.

b: Forelæsning i faget Forbrugeradfærd, u.d., Copenhagen Business School.

Henriksen, C. (31. marts 2008): Interview via e-mail (T. Reffstrup, Interviewer)

Henriksen, C., og Hjeds, C. (15. april 2008). Indledende interview. (T. Reffstrup, og B. Steffensen, Interviewere)

ISOBRO. (2004). *Analyse af udviklingen i de danske indsamlingsorganisationers indtægter mv. i perioden 1998-2002*. København.

ISOBRO (2007). *Analyse af udviklingen i de danske indsamlingsorganisationers indtægter mv. i perioden 2002-2006*. København.

Izard, C.E. (1977). *Human Emotions*. New York: Plenum Press.

Jensen, K. (2006). *De ældre bruger arven*. Børsen, fredag d. 10.marts 2006 sektion: 1 side/16 Politik-Økonomi

Jensen, T.W. og Skov, M. (2007). *Følelser og kognition*. København: Museum Tusculanums Forlag, Københavns Universitet.

- Kottasz, R.** (2003). *How should charitable organizations motivate young professionals to give philanthropically?* International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing, Vol. 9 No. 1, 2004, s. 9–27.
- Kvale, S.** (1997). Interview. En introduktion til det kvalitative forskningsinterview. København: Hans Reitzels Forlag.
- Kotler, P.** (2003). *Marketing Management*. Prentice Hall.
- Kotler, P.** og Armstrong, G. (2004). *Principles of Marketing*. Prentice Hall, 10.udg.
- Kræftens Bekæmpelse** (december 2006). *Arv kan man godt tale om*. Sløjfen, KBs medlemsblad for frivillige.
- Kræftens Bekæmpelse** (2008). *Udviklingen af arvesagers værdi*. Dokument udleveret af Camilla Henriksen.
- Neergaard, H.** (2007). *Udvælgelse af cases i kvalitative undersøgelser*. Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur, 2. udg.
- Møller, P.** og Henriksen, C. (22. feb. 2008): Indledende interview. (T. Reffstrup, og B. Steffensen, Interviewere)
- Privadarshini, K.** (2006). *Brain science – neuromarketing and the media maze*. Singapore: GFK Healthcare Asia. Shanghai: ESOMAR, Worldwide Multi Media Measurement (WM3). June.
- Richardson, D.** og Chapman, G. (2005). *What some recent research tells us about planned giving (legacy marketing) in North America*. International Journal of Nonprofit Volunteer Sector Marketing, Vol. 10, s. 33-41.
- Sargeant, A.** og Jay, E. (2004). *Fundraising management. Analysis, planning and practice*. Routledge.
- Sargeant, A.** og Hilton, T. (2005). *The final gift: targeting the potential charity legator*. International Journal of Nonprofit Volunteer Sector Marketing, Vol 10, s. 3-16.
- Schiffman G. Leon, Kanuk, Leslie Lazar** (2007): *Consumer Behavior*, Pearson Prentice Hall, Upper Saddle River, New Jersey, Ninth edition
- Schiffman L.G.** og Kanuk, L.L. (2004). *Consumer Behavior*. Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Prentice Hall, 9. udg.
- Schmidt, T.S., Nørgaard, J.** og Vesterdorf, P. (1991). *Arveret*. København: Jurist- og Økonomiforbundets Forlag. 2. udg.

Schwartz, Barry (1993). *Why Altruism Is Impossible...and Ubiquitous*. Social Service Review, Sep93, Vol 67 Issue 3, p.314-343

Shiv, B. og Alexander, F. (1999). *Heart and Mind in Conflict: The Interplay of Affect and Cognition in Consumer Decision Making*. Journal of Consumer Research, Vol. 26, s. 278-292.

Skovgaard, L.E. (2008). *Pensionister lever i sus og dus*. Berlingske tidende d. 2. september 2008 sektion 3, s. 14

Socialforskningsinstituttet (2005): *Frivilligt arbejde – den frivillige indsats i Danmark*, (SFI 05:20) København 2005

Solomon, M. et al. (2002). *Consumer Behaviour – A European Perspective*. Prentice Hall, 2. udg.

Solomon, M., Bamossy, G., Askegaard, S. og Hogg, M.K. (2006). *Consumer Behavior. A European perspective*. Prentice Hall, 3. udg.

Stilling, Jacob (23. maj 2008): Interview via mail. Advokat hos Bang og Regnarsen.

Troye, S. V. (1999). *Marketing. Forventninger, tilfredshet og kvalitet*. Bergen: Fagbokforlaget.

TV2 nyhederne, 6. april 2008 kl.19.00

”**Willy**”, samtale 29. maj 2008 (T. Reffstrup og B. Steffensen, Interviewere)

Zaichowsky, J. L. (1985). *Measuring the Involvement Construct*. Journal of Consumer Research, Vol. 12, December.

Internetsider og artikler publiceret på Internettet

Beder, C. (25. maj 2008). *Kampen om 25-øren*. Hentet 16. sept. 2008 fra Business.dk:

www.business.dk/article/20080524/dinepenge/705240060

Borger.dk. (u.d.). *Sådan fordeles arven*. Hentet 26. aug. 2008. <http://www.borger.dk/forside/penge-skat-og-pension/arv/saadan-fordeles-arven>

Cancerregisteret 2002 og 2003. (2007). [Online] *Nye tal fra Sundhedsstyrelsen. Årgang 11, nr. 17, november*. Hentet 13. juli 2008 http://www.sst.dk/Publ/tidsskrifter/nyetal/pdf/2007/17_07.pdf

Danica Pension (u.d.). ”*Ældre vil leve et liv på farten*”. Hentet 6. juni 2008 fra <http://www.danicapension.dk/OmDanica>

Danmarks Statistik. Hentet 22. april 2008

http://www.dst.dk/Statistik/seneste/Befolkning/Folketal_kvartal.aspx

Dansk Blindesamfund. <http://www.dkblind.dk/>. Hentet 26. sept. 2008.

Familier med Kræftramte Børn. <http://www.familier-med-kræftramte-boern.dk/>. Hentet 20. sept. 2008.

Hjernesagen. <http://www.hjernesagen.dk/>. Hentet 20. sept. 2008.

Hjerteforeningen. <http://www.hjerteforeningen.dk>. Hentet 20. sept. 2008.

Høreforeningen. www.horeforeningen.dk. Hentet 20. sept. 2008.

Itim International. *Geert Hofstede™ Cultural Dimensions*. Hentet 19. juni 2008.

<http://www.geert-hofstede.com/index.shtml>

Jensen, K. E. (6. Marts 2008). *Danske Bank ser fald i huspriser hele året*. Børsen.dk, hentet 14.08.2008. <http://borsen.dk/privatokonomi/nyhed/127400/>

KB 2008

a: Nøgletal. Hentet 6. marts 2008

<http://www.cancer.dk/Cancer/Nyheder/Presserum/nogletal.htm>

b: Økonomi. Hentet 6. marts 2008

<http://www.cancer.dk/Foreningen/om+kraeftens+bekaempelse/Okonomi/>

c: Vision og Formål. Hentet 6. marts 2008

<http://www.cancer.dk/Foreningen/om+kraeftens+bekaempelse/vision+og+formaal/>

d: Økonomi. Hentet 29.sept. 2008

<http://www.cancer.dk/Foreningen/om+kraeftens+bekaempelse/Okonomi/>

e: Dansk Kræftforskningspolitik - KBs bidrag. Hentet 9. oktober 2008

<http://www.cancer.dk/Cancer/Nyheder/Vi+mener/dansk+kræftforskningspolitik+-+kraeftens+bekaempelses+bidrag.htm?ogMSHiC=65001ogL=2ogW=DANMARK%20DANMARKI%20DANMARKS%20KR%C3%A6FTFORSKE%20KR%C3%A6FTFORSKER%20KR%C3%A6FTFORSKERE%20KR%C3%A6FTFORSKN%20KR%C3%A6FTFORSKNINGEN%20KR%C3%A6FTFORSKNINGENS%20KR%C3%A6FTFORSKNINGS%20danmark%20i%20kr%C3%A6ftforskning%20ogPre=%3CFONT%20STYLE%3D%22color%3A%20%23000000%3B%20background-color%3A%20%23FFFF00%22%3EogPost=%3C/FONT%3E>

f: Værd at vide om dit testamente. Pjece om arv og testamente, 1. udgave november 2007. Hentet 9. august 2008

<http://www.cancer.dk/Foreningen/opret+et+testamente/arv+og+testamente.htm>

Landsforeningen af Polio-, Trafik- og Ulykkesskadede. <http://www.ptu.dk/>. Hentet 26. sept. 2008.

Psykiatrifonden. www.psykiatrifonden.dk. Hentet 26. sept 2008.

Retssal.dk - Forståelig jura og retshjælp. *Kodiciller* Hentet 15. august 2008

<http://www.retssal.dk/emneindex.php3?vis=n&side=724>

Ritzau (26. juni 2008). *Arbejdsmarkedet går imod økonomien*. Hentet 28. juni 2008 fra faa.dk, Ritzau Erhverv <http://www.faa.dk/article/62427:Ritzau-Erhverv--Arbejdsmarkedet-gaar-imod-oekonomien>

Scleroseforeningen. <http://www.scleroseforeningen.dk/>. Hentet 26. sept 2008.

Storm, H. R. (2004). *Kræft - en folkesygdom?* Hentet 3. juni 2008 fra Ugeskrift for Læger. 166 (14):1327

http://www.ugeskriftet.dk/portal/page/portal/LAAGERDK/UGESKRIFT_FOR_LAAGER/TIDLIGERE_NUMRE/2004/UFL_2004_14/UFL_2004_14_42612

Synopsis. *Listecirkulæret*. Hentet 26. aug 2008.

www.themis.dk/synopsis/index.asp?hovedramme=/synopsis/docs/lovsamling/listecirkulaeret.html

Villadsen, K. G. (9. maj 2008). *Staten arver 60 millioner hvert år*. Hentet 19. feb. 2008 fra Avisen.dk: <http://avisen.dk/staten-arver-60-millioner-hvert-aar-180208.aspx>

von Eyben, F. (2001). *Efterslæb i middellevetid*. Hentet 3. Juni 2008 fra Ugeskrift for Læger. 168(38):5230.

http://www.ugeskriftet.dk/portal/page/portal/LAAGERDK/UGESKRIFT_FOR_LAAGER/TIDLIGERE_NUMRE/2001/2001_38/Efterslaeb_i_middellevetid

Winther, M.: *Emotionelle reaktioner på produkter, virksomheder og brands*. Hentet 14. maj 2008 fra marketmagazine.dk : <http://www.marketmagazine.dk/default.asp?Action=DetailsogItem=434>

Wikipedia

a: *Aflad*. (u.d.) Hentet 3. sept. 2008. <http://da.wikipedia.org/wiki/Aflad>

b: *Aspergers syndrom*. (u.d.) Hentet 31. Juli 2008.
http://da.wikipedia.org/wiki/Aspergers_syndrom

c: *Emotion*. Hentet 31. juli 2008. <http://en.wikipedia.org/wiki/Emotion>

d: *Jørgen Poulsen*. Hentet 6. aug. 2008.

http://da.wikipedia.org/wiki/J%C3%B8rgen_Poulsen

e: *Testamente*. Hentet 6. aug. 2008. <http://da.wikipedia.org/wiki/Testamente>

f: *Ydmyghed*. Hentet 20. oktober 2008. <http://da.wikipedia.org/wiki/Ydmyghed>

Ældre Sagen (2004): *Resume: Fremtidsstudie Rapport nr 3: Økonomi*. Hentet 15. april 2008 fra [http://aeldresagen.net.dynamicweb.dk/Bøger-\(normalpris\).aspx?ProductID=PROD43](http://aeldresagen.net.dynamicweb.dk/Bøger-(normalpris).aspx?ProductID=PROD43)

Bilag

Indhold

Bilag 1: Kræftens Bekæmpelse - markedsføring af arv.....	2
Bilag 2: Eksempel på testamente.....	5
Bilag 3: De tre arveklasser	8
Bilag 4: Kriterier til indsamlingsorganisationer	9
Bilag 5: A simple Model of Consumer Decision Making	10
Bilag 6: Argumentation for valg af TRA.....	11
Bilag 7: Interviewguide	12
Bilag 8: KB annonce: Du skal først og fremmest.....	17
Bilag 9: Legat annonce.....	18
Bilag 10: Eksplorative interviews.....	19
Bilag 11: Følelsesord (35)	21
Bilag 12: Eksempel på farvekodning af interview	22
Bilag 13: Eksempel på fortolkning af udsagn	23
Bilag 14: Arvesager i Kræftens Bekæmpelse - perioden 2000-2007	24
Bilag 15: Testamenter i Danmark.....	25
Bilag 16: Omverdensfaktorer	26
Bilag 17: KB annonce: Du bestemmer ikke over din arv.....	29
Bilag 18: Portræt af respondenter.....	30
Bilag 19: Citater behovserkendelse (A).....	37
Bilag 20: Citater Informationssøgning (B).....	46
Bilag 21: Citater evalueringsafsnit (C).....	48
Bilag 22: Citater efterbeslutningsadfærd – og evaluering (D).....	52
Bilag 23: Placering af respondenterne i beslutningsprocessen.....	53
Bilag 24: Følelsesord	54
Bilag 25: Antagne konsekvenser	57
Bilag 26: Positive/negative – alle respondenter	61
Bilag 27: Følelsesord: Overvejende positive og overvejende negative respondenter	62
Bilag 28: Følelsesord matrix	64
Bilag 29: Følelsesord: Affect Referral og udvidet beslutningsproces	65
Bilag 30: Følelsesord: Placering i beslutningsprocessen.....	66
Bilag 31: Følelsesord: Donere og testamentere	67
Bilag 32: Transskriberinger af interviews	68

Bilag 1: Kræftens Bekæmpelse - markedsføring af arv

Tiltag i 2007

- Løbende annoncering i magasiner, gratismagasiner og aviser
- 2 artikler i Tæt på Kræft
- Tema i Sløjfen (ultimo 2006) med info om arv og tilbud om informationsmøder
- En række informationsmøder om arv afholdt rundt omkring i landet af arrangeret af Kræftens Bekæmpelses lokalforeninger med indlæg af arvesagssektionens jurister.
- Ny arvepjece med nyt layout/sprogligt brush-up og opdatering ift. ny arvelov.
- Svarkort med mulighed for bestilling af testamentepjece udsendes til alle medlemmer i forbindelse med kontingentopfordring i oktober.

Indtægterne fra arv satte igen i 2007 rekord med et samlet beløb på omkring 135 mio. kr. Desværre er antallet af sager fortsat faldende og ender i 2007 på 256 sager. Dette er især kritisk, fordi opbremsningen på boligmarkedet begynder at kunne mærkes. Arvesagssektionen har i år haft et par huse, som har været meget svære at sælge/været til salg længe. Knap 30% af arveindtægterne stammer fra fast ejendom og faldet i ejendomspriserne må således forventes at påvirke de samlede indtægter i negativ retning.

Vi vil fortsætte de aktiviteter, som vi med gode erfaringer har gennemført de seneste år, men vil også iværksætte en række nye tiltag. Den 1. januar 2008 trådte en ny arvelov i kraft. Den indeholder ikke umiddelbart ændringer, som har betydning for KB, men giver os en anledning til at fortælle om arv og åbner derved muligheden for nye tiltag. Derudover vil vi i de kommende år fokusere mere på at informere og inddrage KBs egne folk (frivillige og ansatte) og iværksætter således en række aktiviteter målrettet disse.

Mål

- At øge oprettelsen af testamenter til Kræftens Bekæmpelse for dermed på sigt at øge antallet af arvesager til fordel for Kræftens Bekæmpelse
- At positionere Kræftens Bekæmpelse som en mulig og potentiel arvtager hos både yngre og ældre danskere

Målgrupper

- Danskere over 60 år
- Eksisterende støtter (faste bidragsydere og spillere)
- KB frivillige og ansatte

Tiltag 2008

Annoncering

- Ny helsides annonce, som opfordrer til bestilling af den nye pjece. Tanken er, at vi ved at få folk til at bestille pjecen får dem et skridt tættere på Kræftens Bekæmpelse end hvis de blot læser annoncen. Annoncen skal ikke erstatte den eksisterende, men være et supplement.
- Mindre annoncer, som kan indrykkes i forskellige medier, hvor der evt. kun er plads til rubrikannoncer eller lign.
- Der laves en eller flere one liners om arv, som kan bruges i KBs generelle kommunikation: banner på hjemmesiden, e-mails/breve til medlemmer, lotterier, signaturer mm.

Artikler Tæt på Kræft

2-3 artikler i løbet af året

Opfølgning på henvendelser vedr. arvepjece

I februar sendes der brev til personer, der har bestilt arvepjece det seneste år med info om ny arvelov og eksemplar af den nye arvepjece.

Pjece om bobehandling

Der udarbejdes en pjece om behandling af boer, hvilket er en af de ting, folk ofte spørger til, når de kontakter arvesagssektionen. Pjecen vil også være oplagt at sende til advokater, så de har noget at give til folk, der overvejer testamentering til KB/har spørgsmål herom. En tredje målgruppe er lokalforeningerne/de frivillige.

Vurderingsarrangement/arveforedrag i IGEN butik

Der arbejdes på at lave en event, hvor folk kan få vurderet deres private ting af en ekspert fra Bruun Rasmussen og samtidig høre Kræftens Bekæmpelses arveforedrag og evt. medbringe effekter, som de ønsker at donere til IGEN.

Information til og involvering af de frivillige

- Informationsmøder om arv udbydes til frivillige
- Informationspakke/pressekit til frivillige med info om vigtigheden af arv og forslag til hvad de kan gøre ift. arv (infomøder, lokale pressemeddelelser, lokale annoncer for arv). Pakken sendes til de lokalforeninger, der har bestilt foredrag men kunne også lægges på de frivilliges hjemmeside under forslag til aktiviteter.
- Stand på repræsentantskabsmøde med præsentation af arveområdet

Information til KB medarbejdere

I anledning af den nye arvelov arrangeres der et gå hjem møde for husets ansatte. Mødet annonceres på et husmøde, hvor vi samtidig benytter lejligheden til at fortælle hvor vigtigt en indtægtskilde arv er, hvor afhængige vi er af fortsat støtte herfra, og at vi får færre og færre sager.

Information PSA/kræftrådgivningen

Præsentation af den nye arvelov og arvesagssektionens arbejde overfor PSA ansatte.

Kilde: Kræftens Bekæmpelse 2008

Bilag 2: Eksempel på testamente

Testamenteindledning

#(Af hensyn til registreringen af testamenteopretterens fulde navn, herunder pigenavn, stilling, bopæl (for enker og enkemænd tillige den afdøde ægtefælles navn, stilling, dødsdato og sted), fødesogn og cpr.nr. anføres i testamentet. Det bør endvidere angives, om der tidligere er oprettet testamente, og i så fald med angivelse af dato og oprettelsessted.

Oplysningerne bør ikke alene optages i notarialgenpartens hoved, men også i selve testamentet.

Yderligere bør testamentet angive andre forhold, der belyser testamentets forudsætninger).

Undertegnede ægtefæller, #A (stilling, fulde navn, cpr.nr., bopæl, fødesogn) og #B (stilling, fulde navn, cpr.nr., bopæl, fødesogn), opretter herved følgende testamente, idet vi oplyser,

at vi ikke har oprettet ægtepagt, og at der i ægteskabet består almindeligt formuefællesskab, dog med undtagelse af

at jeg, #A fra mine forældre har arvet en i #X-bank båndlagt arv, udlagt mig som fuldstændigt særeje,

at jeg, #B tidligere har været gift med #C (navn), hvilket ægteskab er opløst den #(dato) ved skilsmissebevilling,

at vi har følgende fælles livsarvinger, nemlig

a. vore børn #(stilling, fulde navn, cpr.nr., bopæl) og

b. vort barnebarn, #(stilling, navn, cpr.nr., bopæl) der er søn af vor datter #(stilling, fulde navn, cpr.nr.), der afgik ved døden den #(dato) boende #(adresse),

at jeg, #A ikke i øvrigt efterlader mig livsarvinger,

at jeg, #B fra mit første ægteskab har en søn, #D (stilling, fulde navn, cpr.nr., bopæl),

at vi herved tilbagekalder enhver af os tidligere oprettet testamenterisk disposition, herunder testamente, oprettet #(dato) for notaren i #X-købing.

Bestemmelser om begravelse eller ligbrænding, gravstedets vedligeholdelse m.v.

a. Vi er medlemmer af Dansk Ligbrændingsforening og ønsker ligbrænding uden nogen form for forudgående højtidelighed. Vor aske ønskes nedsat i det fælles urnegravsted på #X-købing kirkegård.

b. Jeg ønsker ligbrænding, idet urnen med min aske skal nedsættes i mine forældres gravsted på #X-købing kirkegård.

Mit bo skal betale for indføjelse af mit navn med data på den eksisterende gravsten, samt for gravstedets fornyelse og vedligeholdelse, samt grandækning i 10 år efter min død.

c. Jeg ønsker at blive begravet i det gravsted, hvor min afdøde mand ligger begravet på #X-købing kirkegård, og at mit bo udreder udgiften til fornyelse af gravstedet i 10 år efter min død, samt til nyanlæg af gravstedet og dets vedligeholdelse, beplantning med forårs- og sommerblomster, samt grandækning i samme periode.

Bestemmelse om løsørelegater

Når den længstlevende af os er afgang ved døden, er det vort ønske, at min, #A's broder, #B (stilling, fulde navn, cpr.nr., bopæl) som forlods legat skal have ret til at udtage sådant indbo, han måtte ønske, af det i vort hjem værende indbo, der hidrører fra hans og mine #A's forældre.

Endvidere, at vor datter, #C, som en del af sin arv kan udtage mine #B's efterladte smykker, medens vor søn, #D som en del af sin arv skal kunne udtage et portrætmaleri af sin farfar.

Vi forbeholder os ved skriftlige fortegnelser at fordele vore indbogenstande helt eller delvis, og det er vort ønske, at sådanne fortegnelser, dersom de forefindes ved længstlevendes død, dateret og underskrevet af os eller af den ene af os, respekteres, som var de lovformeligt testamentarisk oprettet.

De foran anordnede løsørelegater udlægges som fuldstændigt særeje for modtageren og er personlige og bortfalder, dersom denne ikke overlever den længstlevende.

Bestemmelser om pengelegater

Som forlods pengelegater og fri for afgift ønsker jeg, at mit bo udreder følgende beløb:

Min #husbestyrerinde #B (stilling, fulde navn, cpr.nr., bopæl), tillægger jeg kontant kr. #25.000,-, som personligt legat.

Min ven, #C (stilling, fulde navn, cpr.nr., bopæl), tillægger jeg et beløb, stort kr. #20.000,- som personligt legat, at udrede kontant eller efter bobestyrerens bestemmelse i værdipapirer, som forefindes i boet, og som er omsættelige på Københavns Fondsbørs.

Min broderdatter, #D (stilling, fulde navn, cpr.nr., bopæl), tillægger jeg kontant kr. #20.000,-, som, ifald hun måtte være afgang ved døden før mig, i stedet skal tillægges hendes livsarvinger til fordeling efter arvelovgivningens regler.

Endelig skal der til foreningen #X udredes kr. #20.000,- til anvendelse i dens understøttende virksomhed.

Såfremt der i mit bo ikke findes tilstrækkelige midler til at opfylde de foranstående bestemmelser, skal legaterne opfyldes i den rækkefølge, hvori de er nævnt.

Bestemmelser, der tilgodeser almennyttige eller almenvelgørende formål

a. Resten af midlerne i mit bo skal tilfalde foreningen #Y i form af et legat, der skal bære navnet #A's mindelegat, for hvilket bobestyreren vil have at oprette fundats, hvorefter legatets kapital skal bestyres i #X-bank's forvaltningsafdeling, og dets renter efter anvisning af foreningens ledelse udbetales i portioner, dog ikke under kr. 1.000,- årligt, til økonomisk dårligt stillede til hjælp under eller efter sygdom.

b. En kapital stor kr. #..... tillægger vi et legat kaldet #'A's og B's mindefond', hvis formål skal være bekæmpelse af sygdommen #X, og hjælp til personer ramt af denne sygdom.

Fondens bestyrelse skal ved årlige tildelinger kunne udbetale halvdelen af kapitalens afkast i en eller flere portioner til en læge eller en videnskabsmand, som arbejder med forskning i bekæmpelse af sygdommen #X.

Den anden halvdel af kapitalens afkast skal af fondsbestyrelsen i en eller flere portioner kunne tildeles personer, der lider eller har lidt af sygdommen #X, blandt andet til anskaffelse af hjælpemidler, der muliggør normale levevilkår for den eller de sygdomsramte.

Det påhviler bobestyreren at oprette fundats for mindefonden, og det er vort ønske, at han herved tilstræber at opfylde bestemmelserne for, at fonden kan opnå fritagelse for boafgift.

Fondsbestyrelsen skal bestå af mindst 3 personer, og det er vort ønske, at den af os indsatte bobestyrer samt vor mangeårige ven, #C, skal indtræde i fondens første bestyrelse.

Det tredje medlem af bestyrelsen udpeges af bobestyreren, eventuelt af fondsmyndigheden.

c. Et beløb, stort kr. #....., tillægger jeg foreningen #X til støtte for denne forenings arbejde med socialt vanskeligt stillede unge i #X-købing kommune.

Det er en betingelse for legatets udredelse, at foreningen #X på skiftets tidspunkt opfylder betingelserne for at opnå nedsættelse af boafgiften i medfør af boafgiftsloven.

Kilde: "Gunvor". Advokat. 2008.

Bilag 3: De tre arveklasser

Arveklasser

Slægtsarvinger er personer, der er i familie med afdøde. Fordelingen af arv mellem slægtsarvingerne afgøres af, hvilke arveklasser de enkelte familiemedlemmer tilhører. Slægtsarvinger opdeles i tre arveklasser:

Første arveklasse: Ægtefælle og børn

Både ægtefælle og børn arver, hvis den afdøde efterlader sig begge. Ægtefællen arver halvdelen (arvebrøk pr. 2008), mens børnene (livsarvingerne) arver den anden halvdel tilsammen. Er der flere børn, arver de på lige vilkår. Er en af børnene død, arver eventuelle børnebørn, oldebørn eller tipoldebørn. Ægtefællen arver det hele, hvis den afdøde ikke efterlader sig livsarvinger. På samme måde arver livsarvingerne, hvis den afdøde ikke efterlader sig en ægtefælle.

Anden arveklasse: Forældre og søskende

Forældrene arver, hvis den afdøde hverken efterlader sig livsarvinger eller ægtefælle. Arven deles lige mellem forældrene. Er den ene forælder død, deles arven mellem den levende forælder og den afdødes søskende. Hvis den afdøde ikke efterlader sig søskende, arver den levende forælder alene. Er begge forældre døde, arver den afdødes søskende. Lever de heller ikke længere, arver den afdødes søskendebørn – altså nevøer og niecer.

Tredje arveklasse: Bedsteforældre, onkler og tanter

Hvis der ikke er arvinger efter første og anden arveklasse, arver bedsteforældrene. Halvdelen af arven tilfalder bedsteforældrene på fædrene side og den anden halvdel bedsteforældrene på mødrene side. Er en af bedsteforældrene død, arver vedkommendes børn – dvs. afdødes onkler og tanter. Fjernere slægtninge som fx fætre og kusiner arver ikke.

Kilde: <http://www.borger.dk/forside/penge-skat-og-pension/arv/saadan-fordeles-arven>

Bilag 4: Kriterier til indsamlingsorganisationer

En indsamlingsorganisation kan defineres ud fra ligningslovens § 8 A hvor organisationen skal opfylde nogle objektive kriterier¹. Blandt andet skal der af organisationens vedtægter fremgå at:

- Foreningens mv. formål er almenvelgørende, dvs. at midlerne kan anvendes til støtte for en videre kreds af personer, som er i økonomisk trang eller har vanskelige økonomiske forhold, eller til et formål, som ud fra en i befolkningen almindeligt herskende opfattelse kan karakteriseres som nyttigt, og som kommer en vis større kreds til gode.
- Et likvidationsprovenu eller overskud ved opløsning skal tilfalde en anden forening mv., som er hjemmehørende her i landet og har et almenvelgørende eller på anden måde almennyttigt formål, og
- Foreningen mv. er hjemmehørende her i landet, hvorved forstås, at hovedparten af styrelsesorganerne og hovedkontoret skal have sæde her i landet.²

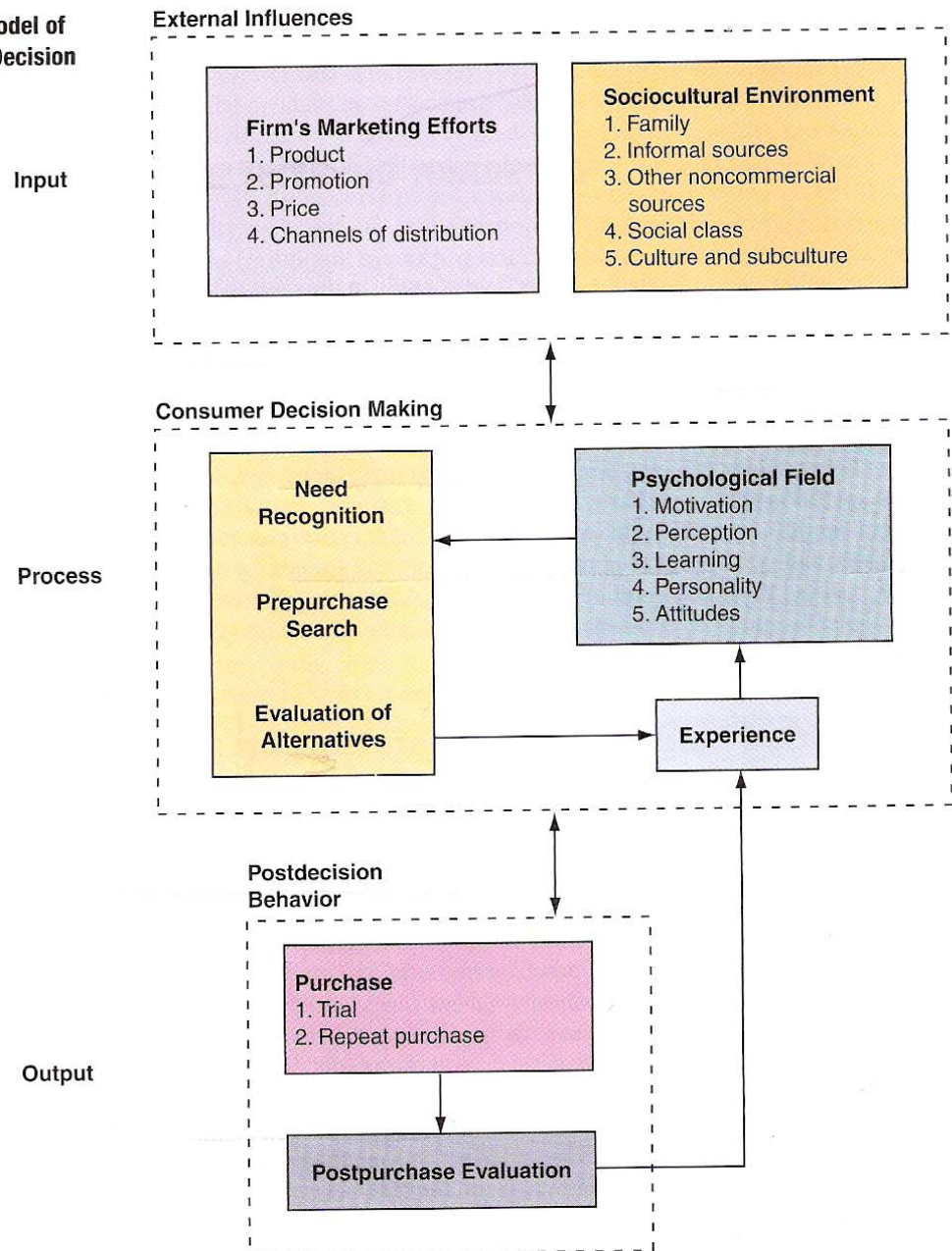
Kilde: Mette Holm, Sekretariatschef ISOBRO, 25. juni 2008 og
<http://www.skat.dk/skat.aspx?oid=202883>

¹ Mette Holm, Sekretariatschef ISOBRO, 25. juni 2008

² For at læse mere om godkendelse af indsamlingsorganisationer læs: <http://www.skat.dk/skat.aspx?oid=202883>

Bilag 5: A simple Model of Consumer Decision Making

A Simple Model of Consumer Decision Making

Kilde: Schiffman og Kanuk 2007: 16

Bilag 6: Argumentation for valg af TRA

TRA vurderes at være en nyttig tilgangsvinkel til at analysere evalueringsfasen, da den rummer både kognitive, affektive og konative aspekter (Schiffman og Kanuk 2004:261), og illustrerer hvordan den potentielle donor, gennem at tage hensyn til og evaluere de omtalte faktorer, danner en intention til hvad han/hun vil foretage sig. Modellens nyttighed er dog afhængig af, at testator foretager evalueringen/beslutningen nogenlunde på den opstillede måde, noget der først vil blive klart i analysen.

Evalueringsfasen omhandler det at overveje forskellige alternativer for adfærd; det kan fx være en "go-or-no-go afgørelse" (fx at testamentere til en organisation eller ikke testamentere til en organisation), eller det kan være et valg mellem flere alternativer (fx om man skal testamentere til KB eller til én eller flere andre organisationer). Evalueringsprocessen udmunder i en beslutning om at oprette en testamentarisk gave eller ikke, og hvem der bliver modtager af gaven.

TRA omtales oftest i forbindelse med kvantitative undersøgelser (Hansen 1987), men den bliver i denne opgave i stedet for anvendt som et rammeværk for at spørge ind til og analysere evalueringsfasen i de kvalitative interviews. Ifølge Sheppard et al (1988, i Troye 1999:151) har TRA vist sig relativt træfsikker i kvantitativ øjemed³. Også andre forfattere har bekræftet TRA modellens anvendelighed i forbruger-sammenhæng, som fx Ryan og Bonfield (1975 i Hansen 1987), Lutz (1977 i Hansen 1987) og Bearden og Woodside (1977 i Hansen 1987). Andre har imidlertid kritiseret modellen, blandt andet i forhold til, at det kan være svært at estimere de variable, der indgår i den, og at der kan være svært at skelne mellem attitudeelementet og den subjektive norm (Miniard og Cohen 1979 og Ryan 1982 i Hansen 1987). Da vi ønsker at anvende modellen på en kvalitativ basis og den hovedsageligt vil anvendes som et rammeværk, anses denne kritik i udgangspunktet som uproblematisk.

Selv om TRA hævdes at have en højere prædiktionsværdi, i forhold til adfærd, end fx Fishbeins holdning-til-produkt model (Troye 1999:145,149), er det stadigvæk vigtigt at være opmærksom på, at attituder ikke er direkte relateret til adfærd, men til *intentioner* i forhold til adfærd, som modellen også illustrerer. Hvorvidt intentionerne fører til faktisk adfærd, er et studium i sig selv. Afvigelser mellem attituder og adfærd forklares vanligvis med situationsmæssige faktorer (Hansen og Christensen 2007:64), som vi vælger at omtale som barrierer.

³ I deres undersøgelse kunne 45 % af variationerne i adfærd forklares ved hjælp af modellen (Troye 1999:151).

Bilag 7: Interviewguide

Har oprettet testamente men har ikke testamenteret/overvejer ikke at testamentere til en organisation

Generelle spørgsmål

Hvornår oprettede du dit testamente?

Har du brugt en advokat i forbindelse med oprettelse af testamentet?

Er testamentet registreret hos en notar? (Centralregisteret for testamenter).

Hvad indgår i dit testamente? (Hvor stor er din formue?)

Hvem har du betænkt i dit testamente?

Hvordan ser fordelingen ud mellem de enkelte modtagere?

Har du selv haft kræft eller er der nogen i din nære omgangskreds (venner eller familie) som har haft eller har kræft?

Nu har du oprettet et testamente: Kan du forestille dig en situation, hvor du ville ændre i dit testamente for at testamentere til en organisation? Hvilken situation? Hvorfor? **MEC** Nogen afgørende faktorer for hvem du ville testamentere til??

Hvem tror du, at du i så tilfælde ville testamentere til? Hvorfor? **MEC**

Behovserkendelse

Hvad fik dig til at tænke på/at overveje at oprette et testamente dengang?

I hvilken forbindelse oprettede du dit testamente?

Er der den speciel hændelse der gjorde at du begyndte at tænke på at oprette testamente?

Så du nogen reklame e.l. om testamente/testamentariske gaver?

Snakkede du med nogen andre om testamente/testamentariske gaver? (venner, familie, advokat, etc.)

Læste du noget om det? Hvorhen? (blad, pjece, etc)

Ændring i livssituation? En speciel hændelse?

Behov

Socialt behov:

1. *Bånd til organisationen:* Er du medlem af KB? Hvorfor er du medlem? Hvor lang tid har du været medlem? Er du frivillig i organisationen? Er der nogen i din nærmeste familie som er medlem?

2. *Social norm/social identificering*: Ved du om der er nogen i din familie eller din omgangskreds, som har doneret til en organisation? Hvis ja – er det normalt at man i din familie, omgangskreds donerer? Er det noget I snakker om?
3. Hvilket indtryk har du, af hvad din (eventuelle) familie/nære tænker om testamente og testamentariske gaver? (subjektiv norm)
4. Føler du at der er en form for pres eller forventning i forhold til det at oprette testamente/testamentarisk gave?
5. Hvilke personer forestiller du dig der testamenterer gaver til organisationer? (enlige, folk med mange penge osv.)

Svar på sociale og egoistiske behov samt selvrealiseringsbehov

1. Hvorfor har du valgt at oprette testamente? (hvad var det der motiverede dig) **MEC**
2. Hvorfor har du valgt at testamenterer til de personer som du har valgt? **MEC**
3. Hvilke årsager er der til at du har valgt *ikke* at testamenterer til en organisation? **MEC**

In memorium, Selvværd, Aflad, Stille sig selv i et bedre lys, Taknemmelighedsgæld, Self-branding, Altruisme, Genuin giverglæde eller ”det bedste af to onder”

Følelses ord

1. Jeg vil bede dig om at vælge nogle ord ud, der bedst beskriver de følelser der vækkes i dig, ved tanken om dem der skal arve dig. (delt op)

Informationssøgning

1. Hvad vidste du om det at testamenterer generelt før du begyndte at søge information om emnet?
2. Hvad ved du om det at testamenterer til en organisation?
3. Ved du at man kan testamenterer til Kræftens Bekæmpelse? Hvordan/hvor har du fået den information?
4. Har du set en af KB's annoncer for testamentariske gaver?
5. Hvilken information var vigtigst for dig da du skulle begynde at lave et testamente? (**MEC**) (eks: hvordan man testamenterer, til hvem man kan give, hvor meget det koster osv.)
6. Hvordan var din fremgangsmåde i forbindelse med at skaffe den nødvendige information i forhold til det at testamenterer?

- a. Vidste du hvor du skulle søge information?

- b. Hvor meget tid og energi brugte du på at søge information?
 - c. Hvor skaffede du informationen? (Reklamer? Personer? Internet? Andet?)
 - d. Har du brugt en advokat til at få information om det at testamentere? - og hvornår i processen gjorde du det?
 - e. Andet?
7. Var der nogle forhindringer du stødte på, når du søgte information? (Svært at finde information? Svært at forstå informationen? Andet?)
8. Hvis du forestiller dig, at du skulle testamentere til en organisation:
- a. Hvilken information ville du så være interesseret i/søge efter? (**MEC**)
 - b. Hvor ville du lede efter denne information?
9. Er det at oprette et testamente noget du mener, er vigtigt for dig? På en skala fra 1-10 hvor vigtigt er det for dig? Hvorfor? **MEC**

Evaluering af alternativer

1. Da du skulle oprette testamente, hvilke valg stod du over for? (Fx. Hvem skulle arve, hvor meget skulle hver enkelt arve, osv.)
2. Var det svært at træffe de valg?
3. Hvilke konsekvenser har dine valg i forhold til (a,b,c)..... og hvad betyder de konsekvenser for dig?
 - a. dig selv
 - b. i forhold til dem der arver
 - c. til dem der ikke arver?
4. Hvilke af de følgende **følelses ord** vil du forbinde med konsekvensen vi netop har talt om? (del op)
5. Hvis du nu forestiller dig, at du ville testamentere til en organisation: hvordan ville du så vælge hvilken organisation det skulle være? (ville det være en selvskreven, eller ville man evaluere forskellige organisationers styrker/svagheder, hvilken sag, etc.) Hvilke kriterier skulle organisationen opfylde? Har du nogen specifikke krav til hvad pengene skal bruges til?
6. Hvad er din holdning til Kræftens Bekæmpelse?

7. Hvad er din holdning til det at testamentere?
8. Hvad er din holdning til det at testamentere en gave?
9. Hvad er din holdning til at man laver en annonce om det at testamentere en gave?
10. Hvad synes du om KB's annoncer? Vælg nogle **følelses ord** ud du mener bedst beskriver dine følelser der vækkes når du ser annoncen.
11. Hvad tænker du når du ser denne annonce (i forhold til indholdet)? (Legat – annonce?)
Hvorfor? **MEC**
12. Kunne du overveje denne mulighed for at testamentere en gave?

Beslutning

1. Hvor lang tid tog det fra du først begyndte at overveje at testamentere til du underskrev testamentet?
2. Da du først havde bestemt dig for hvordan dit testamente skulle se ud, tog det så lang tid før du fik det udformet? Var der nogle ting der forhindrede dig i at få testamentet lavet? (f.eks. det at tage sig sammen til at gå til en advokat, at have råd til det, sygdom osv.) (barrierer)
3. Var det nogen specifikke faktorer som gik ind og påvirkede dig, til at du skrev under på dit testamente på det tidspunkt som du gjorde?
4. Hvis du nu forestiller dig, at du skulle/ville testamentere til en organisation: Hvad ville være de afgørende faktorer for at du gjorde det og for hvem du valgte?

Efterbeslutningssevaluering og –adfærd

1. Beskriv dine følelser lige efter du havde oprettet testamentet – ud fra **disse følelses ord**.
2. Har du efter den første oprettelse af dit testamente vurderet eller valgt at ændre i det?
 - a. Hvad har du ændret?
 - b. Hvorfor?
3. Hvordan vil du beskrive dine følelser nu i forhold til at du har oprettet dit testamente?

FØLELSES ORD:

Kræftens Bekæmpelse
 Penge
 Kræfttramte
 Familie
 Kræft
 Død

At donere penge til en organisation

Testamente

Testamentere til en organisation/testamentarisk gave

Arv

Annonce

Er der andre ting eller emner i forbindelse med den proces du har været igennem mht. at oprette et testamente fra du begyndte at tænke på det til du fik det underskrevet, som du mener vi ikke har snakket om?

Bilag 8: KB annonce: Du skal først og fremmest...

DU SKAL FØRST OG FREMMEST LAVE ET TESTAMENTE FOR DIN EGEN SKYLD. DEREFTER FOR VORES.

For ganske få år siden, var testamenter kun noget folk med formuer og overflod ulejlignede sig med at lave. Holdningen var, findes der ikke noget at arve findes der heller ikke noget at skrive om.

Det synspunkt har heldigvis ændret sig markant de seneste år.

Nu er testamenter ved at blive almindeligheder, og vel også en slags høfligheder for de efterladte. Med ord formelt nedfældet lader man sidste vilje leve længere end en selv, og derved blander man offentlige myndigheder udenom fordelingen. Og efter den nye arvelov er vedtaget, giver det kun endnu bedre mening.

Når Kræftens Bekæmpelse laver denne påmindelse til dig så har vi naturligvis et klart motiv. En tredjedel af alle de midler vi indsamler til kampen mod kræft, kommer fra mennesker der har husket os i deres testamente.

Folk vi af gode grunde aldrig kan takke efterfølgende.
Men kun hjerteligt på forhånd.

Kræftens Bekæmpelse

Ring til os på 35 25 75 81 alle hverdage 9-16

Kilde: Kræftens Bekæmpelse 2008

Bilag 9: Legat annonce

HAR DU TÆNKT OVER HVEM DER SKAL ARVE DIG?

Mange mennesker har en række personer i sit liv som de ønsker, skal få del i deres arv. Men ved du at det også er muligt at give en testamentarisk gave til Kræftens Bekæmpelse, uden du behøver udelade andre arvinger i dit testamente?

En tredjedel af alle de midler vi indsamler til kampen mod kræft, kommer fra mennesker der har husket os i deres testamente.

Folk vi af gode grunde aldrig kan takke efterfølgende.
Men kun hjerteligt på forhånd.

Ved at indsætte et legat til Kræftens Bekæmpelse i dit testamente vil du hjælpe til i kampen mod kræft.

Hvad enten du giver 2000 kr. eller 20.000 kr.
så vil din gave bidrage til kræftforskning,
patientstøtte og forebyggelse af kræft.

For mere information se **www.cancer.dk/legat**

Kræftens Bekæmpelse

Ring til os på 35 25 75 81 alle hverdage 9-16

Kilde: Egen tilvirkning

Bilag 10: Eksplorative interviews

Følelsesord samlet						
	Lene	Tanja	Åse	Jan	Inger	Bernt
Kræftens bekæmpelse	Godt, tryghed, hjælpsomhed, beundring, entusiasme, kampånd, livsvilje	Forventning, respekt, godt,	-	Respekt, ydmyghed, beundring	Hjælp i forskning, at man arbejder med noget, der behøves. Komme frem til svar. Ikke så mange følelser.	ikke så meget. Tror de gør et godt stykke arbejde, men det er noget staten burde bekostet, skulle være unødvendigt at have. Lige gyldighed. (ved for lidt om hvad de egentligt laver)
Penge	Afmagt, ikke en god følelse, aflad, glæde (ved at give penge), dårlig samvittighed, nervøsitet (i forhold til pension osv.)	Afmagt, dominans, indflydelse, irritation, glæde, magt/afmagt	Dejligt (at have), glad (når jeg har nogen). Ikke noget jeg gider beskæftige mig med. (lige gyldighed?)	Irritation, ubekymret, lige gyldighed. ("det er noget lort")	Godt at ha tilstrækkeligt. Velvære.	For stor betydning i vores liv, godt at have tilstrækkeligt til at få dækket de behov man har (basale + tillæg: rejse etc), slippe for at vende på hver krone. Opstemt hvis en har meget (mere før, nu mere afmålt). Nødvendigt, men let for at det får for stor betydning. Afmagt og "lykke" . Blive fanget ind i et jag, købe købe, status. Noget som det hefter stor uret ved, fordi det er så skævt fordelt. Uretfærdighed. (ikke for ham). Kunne give til andre. - god følelse.
Kræftramte	Angst, medfølelse, sorg, bange, optimisme, tillid, håb	Tristhed, afmagt, sorg, livsglæde (livet bliver mere nært), nærhed, ked af det, bekymring, uvished	Magtesløs. Ked af det. Frygt (for familie, venner, og os selv)	Smerte, ydmyghed, tab, savn.	Medlidenhed. I forskellige retninger: diagnosen, hvilke oplevelser de får fra offentligt miljø og nærmiljø.	Første tanke: "Oi". Det må være sorgelig, tungt, trist, utrykkelig . Men diagnosen hjælper dem til at sætte mere pris på livet. Taknemlig at man selv ikke er rammet af det og ingen af ens egne. Medfølelse.
Familie	Glæde, tryghed, kærlighed, frygt (for at miste), usikkerhed, forpligtigelse, ansvar, tilknytning	glæde, frustration, irritation, afmagt, lykke, godt, trist, kærlighed, at være elsket, uafhængighed/afhængighed, ansvar, sorg, glæder	Glæde, livslyst, bekymring. Mit livs basis, den måde jeg lever videre på.	Glæde, tryghed, usikkerhed, kærlighed. Stærke og svage sociale bånd, opdragelse.	God følelse. Nært og godt.	Gode associationer/følelser. glæde , giver livet en solid ramme, en god dimension, en ramme rundt hverdagen, social gevinst, tryghed . Taknemmelighed . Kan komme problemer, men har ikke oplevet nogen alvorlige problemer, kun kortvarige ting.
Kræft	Afmagt, angst, (det har en grim klang), håb, smerte, lidelse, dødsangst	Tristhed, afmagt, ked af det, dårligt, ukontrollerbart, svaghed, sorg, kærlighed, sur, gal,	Magtesløs. Ked af det. Frygt (for familie, venner, og os selv)	Livsafslutning. Rædsel, død, mathed, opgivenhed.	Noget, der ikke er færdigt udstuderet, ufærdigt . Forskning og behandling. Usikkerhed.	Noget man ikke ønsker at opleve selv eller for sine nærmeste. Frygt. Håb. (om bedre metoder/behandling)

Død/døden	Savn, ensomhed, angst,	Sørgmodig, trist, bekymring, sorg,	Uforståeligt, uundgåeligt. Bange (fordi jeg ikke ved hvad det er). Begriber det ikke. Kan godt acceptere det, hvis jeg har betydet noget for andre, sat spor efter mig.	Fødsel. Ro, afklarethed, ærgrelse (at man skal væk), tab, sorg	Noget andet. En anden dimension. Sorg.	Endeligt, afsked, naturligt. Tidlig død forskellig fra død som gammel. Når man har fået leve sit liv fuldt ud og mæt af dage, giver det ikke den samme sorgreaktion som når yngre mennesker dør. Håb forbundet med tro. Sorg.
At donere penge til en organisation	Usikker, tvivl, dårlig samvittighed, aflad, "selvgod", tilfredshed, forpligtigelse, irritation (at skattepengene ikke rækker til så vi SKAL have disse organisationer, men betaler nok i skat til at det offentlige burde kunne drive den slags organisationer)	Medmenneskelighed, godhed, glæde, irriterende (fordi der er mange organisationer der beder om penge)	Splittet. Vil gerne. Glæde over at jeg kan. Købe sig god samvittighed. Taknemmelig for overskud. Pligt.	Nødvendighed. Hjælpsomhed. Taknæmmelighed (godt at det er nogen, der gør noget ved det). Dårlig samvittighed (over at man ikke selv gør det)	Mulighed, for at hjælpe – god følelse. Behov for at undersøge, om organisationen driver et tilfredsstillende arbejde. Nysgerrighed, efter hvad pengene bliver anvendt til.	Positiv til at give til nyttige formål, men der er mange gode formål, man vil altid prioritere: hvad er vigtigst.
Testamente	Forpligtigelse, lettelse, kærlighed, aflad, samvittighed, tryghed,	Ansvar, ansvarlighed, seriøsitet, omsorg, håbefuld,	Skal gøres for at undgå uenigheder hos dem, der er tilbage.	Ligegyldighed. Strid. (det tok flere år at opfylde hans fars testamente, det var meget detaljeret)	Orden, sørge for at ting falder på ret plads.	Har ikke følelser, har ikke selv tænkt tanken. Det har gået sin naturlige gang, fra forældre til barn.
Testamentere til en organisation/testamentarisk gave	Storsind, overskud, altruisme,	Gavmildhed, storhed, betænksom, kærlighed, omsorgsfuld, mystisk (at de ikke har nogen at give til), ensomhed, respekt	Fint. Kan godt forstå, stor forståelse for. Kræver overskud.	Fin ting. God ting.	Helst enlige eller folk uden barn, men en okay ting at gøre. Noget på afstand	-
Eftermæle	Ligegyldighed, (kun vigtigt i forhold til sine børn), kun vigtigt hvis man havde rigtig mange penge. (eks. oprette en fond til trængte kvinder, ældre ensomme kvinder)	Betænksomhed, glæde, respekt, accept,	Vil godt kunne huskes, vil godt give videre, leve så ordentligt og ærligt som jeg kan.	Det skal være godt. Sorg, glæde, nuancer.	At folk skal have kontrol over, hvad der bliver sagt om dem	Ønskelig at have et godt eftermæle, uden at det betyder for meget. Men alle vil gerne blive talet vel om. Det vigtigste er de nærmeste. Ikke så vigtigt at "sætte spor efter sig".
Arv	Glæde, sorg, tilfredshed (ved at kunne give noget), usikkerhed (i forhold til retfærdighed), splittelse, aflad, sørgmodighed.	Respekt, kærlighed, tillid, glæden ved at give	Dejligt (at arve). Penge man kommer gratis til. Forpligtet til at bruge ordentligt.	Noget lort. Dårlig erfaring, problematisk. negativt.	Usikkerhed, behov for retfærdighed. Overraskelse (at man får eller ikke får). Skuffelse. (generelt)	Håb (friere økonomisk spillerum). Forventning. Positivt.

Bilag 11: Følelsesord (35)

<u>Negative</u>	<u>Positive</u>
AFMAGT	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTELSE
BEKYMRING	BEUNDRING
DÅRLIG SAMVITTIGHED	GLÆDE
ENSOMHED	HÅB
FORAGT	INTERESSE
FRUSTRATION	KÆRLIGHED
FRYGT	MEDFØLELSE
IRRITATION	NÆRHED
KEDSOMHED	OMSORG
LIGEGYLDIGHED	OPTIMISME
SKAM	OVERRASKELSE
SKUFFELSE	RESPEKT
SKYLD	RO
SMERTE	TAKNEMMELIGHED
SPLITTELSE	TRYGHED
TRISTHED	YDMYGHED
TVIVL	
VREDE	
VÆMMELSE	

Bilag 12: Eksempel på farvekodning af interview

Behov/motivation

Informationssøgning

Evaluerings af alternativer

Beslutning

Efterbeslutningsadfærd og evaluering

Barrierer

Involvering

T: kan du sige hvorfor?

G: Altså der er jo andre ting i livet der vigtige, hvis du forstår hvad jeg mener ik. Så i forhold til det så...Jeg synes da det er vigtigt, fordi jeg synes det er vigtigt for hvert enkelt menneske at tage stilling. Det er det også ved at stemme til et folketingsvalg, altså det er lidt det samme ik. Jeg kan jo være ligeglad, det går jo til nogen i den danske befolkning via statskassen ik, så i og for sig kan jeg være ligeglad, men jeg synes det er vigtigt at tage stilling lige som jeg synes det er vigtigt at stemme til et folketingsvalg. Det er et spørgsmål om ansvarlighed. Det synes jeg. Og så i min situation, hvor det ikke bare automatisk går et eller andet sted hen, jamen så synes jeg at det samfundet i hvert fald kan forlange af mig det er at jeg tager stilling i stedet for at lade flyde hen. Fuldstændig lige som et folketingsvalg og vælge hvem man vil stemme på, men jeg synes det er vigtigt selv at være en del af og være aktiv i samfundet.

T: det så med at testamentere til en organisation, hvor vigtigt er det så for dig på en skala fra 1-10?

G: jamen det kan man jo ikke sige er så vigtigt er så vigtigt i sig selv. Det vigtigste er at man tager stilling synes jeg. Og det afgørende er jo ikke om du gør det i forhold til en organisation fordi...altså når jeg fx tænker tilbage på hende jeg fortalte om der er meget engageret i Røde Kors og havde en søn, jamen i det tilfælde kunne du jo faktisk vælge at testamentere til en person og du vidste at det gik til nogen bestemte velgørende, så man kan ikke sige at det er så afgørende. Det vigtigste er, at du tager stilling og at du tager stilling helt ud. Og så er det at du ofte ender hos en organisation ik. At selv om du har børn og du ved at det at det skal til det, lav dit testamente alligevel, for hvad nu når I tager på en sommerferie syd på og der sker det der ikke må ske...så har du taget stilling og det synes jeg altså at man skal. Jeg synes det er vigtigt.

T: så det at testamentere til en organisation, er det halvdelen eller er det mindre and det? Hvis vi skal sætte den på en skala igen.

G: Det er en femmer ik.

Bilag 13: Eksempel på fortolkning af udsagn

ANALYSE

Behov

<i>T: Du overvejer at oprette et testamente?</i> <i>H: Det har jeg tænkt på siden jeg var 35 tror jeg. At jeg gerne ville oprette et testamente og...jeg har selvfølgelig tænkt på dem der ikke ønsker at arve noget men ellers så har jeg sagt jamen øh fodbold har været mit øh,min nummer et interesse i 30 år og jeg blev også kontaktet her i sidste uge og blev interviewet – så det ved de ude i klubben også. Og så har jeg sagt ude i fodboldklubben at de skal have først.</i>	Undgå at familien arver, fordi de ikke vil have den. Behov for tilknytning til fodboldklubben (socialt behov) og et ego-behov for at få anerkendelse i klubben.
<i>H: Så kunne jeg jo godt tænke mig at hvis de kunne bruge noget af mit indbo- altså mine møbler ikke os´? – at det så kunne komme ud til klubben f.eks. Og hvad de kunne bruge og ellers andre steder</i>	Behov for samhørighed og at efterlade noget
<i>Det er derfor jeg synes det er vigtigt for mig at kunne gøre en forskel. Selv om folk de undrer sig. Men det er sådan lige det første der....når jeg ser noget med testamenter så er det første ord der kommer hos mig, det er ansvarlighed og forpligtigelse når vi alle sammen skriver et testamente.</i>	Ansvarlighed og forpligtigelse – at gøre en forskel
<i>T: Hvad har fået dig til at overveje at oprette et testamente?</i> <i>H: det var måske der hvor min mormor døde og jeg så hørte om at der skulle være arv til os børnebørn, at så var det vigtigt for mig at pengene ikke gik til staten, fordi det er ikke altid de går til de rette personer.</i>	behovserkendelse Undgå at det går til staten

Bilag 14: Arvesager i Kræftens Bekæmpelse - perioden 2000-2007

Fordeling af beløb i %

under 50.000	0,99
50-99.000	1,62
100-199.000	4,85
200-299.000	4,32
300-399.000	4,86
400-499.000	6,16
500-599.000	6,47
600-699.000	5,11
700-999.000	11,70
1 mill - 2,9 mill	39,63
3 mill - 5,9 mill	7,47
6 mill +	6,81
	100

Geografisk fordeling i %

København + Frederiksberg	12,47
Storkøbenhavn	25,67
Øvrige Sjælland	17,69
Bornholm	1,09
Fyn	8,78
Jylland	34,29
	100,00

Fordeling af legattyper i %

Universalarving	46,10
KB + andre	48,45
Legater	4,76
Uoplyst	0,69
	100

Kilde: Internt dokument fra Kræftens Bekæmpelse, Camilla Henriksen, 2008

Bilag 15: Testamenter i Danmark

Ifølge de seneste tilgængelige tal fra Centralregisteret for Testamenter var der pr. 1. januar 2003 ca. 600.000 notartestamenter oprettet i Danmark (Hansen, S. 2008). Det svarer til ca. 11 % af den danske befolkning⁴. I 2003 blev der oprettet 31.272 testamenter og som det ses af nedenstående tabel, har antallet af oprettede testamenter pr. år været jævnt, med dog en mindre stigning på ca. 7 %⁵ fra 2005 til 2006. Dommer Sørup Hansen fra Tinglysningsretten i Hobro udtaler, at der umiddelbart ikke er nogen forklaring på denne stigning, men hans erfaring er, at perioder med omtale i dagspressen, af den ene eller anden grund, kan have en betydelig indvirkning på antallet af oprettede testamenter. Han udtaler desuden, at efter den nye arvelov trådte i kraft 1. januar 2008, ser der ud til at være en stigning i antallet af nye testamenter.

2003	2004	2005	2006	2007
31.272	31.468	31.226	33.379	33.162

Tabel 1: Antallet af testamenter der oprettes hvert år i Danmark

Kilde: Hansen, S., 2008

Det har ikke været muligt at få oplysninger om hvor mange danskere der opretter testamenter, hvori de betænker en organisation. Således udtaler Dommer Sørup Hansen *"Det har vi ingen oplysninger om, idet vi ikke ved Centralregisteret kender testamenternes nærmere indhold"* (Hansen, 30. April 2008).

⁴ Tal baseret på befolkningstal fra Danmarks Statistik (www.dst.dk) og antallet af oprettede testamenter pr. 1. januar 2003

⁵ Udregning: $((33379-31226)/31226)*100$

Bilag 16: Omverdensfaktorer

Omverdensfaktorer med indflydelse på arve-markedet

Kræft i Danmark

Hver 3. dansker rammes af kræft på et tidspunkt i løbet af deres liv og af dem vil ca. halvdelen overleve kræftsygdommen⁶. Alene i år vil flere end 34.000 danskere få at vide, at de har kræft og omkring 230.000 mennesker lever med sygdommen - af dem vil ca. 15.000 dø af kræft i indeværende år. Kræft er dermed den hyppigste dødsårsag blandt personer under 65 år (*ibid*).

Over en 10 års periode fra 1994 til 2003 er der samlet set sket en stigning i antallet af nye kræfttilfælde (blandt de hyppigste kræftformer) på 15,5 % ⁷. Med stigende middellevetid og flere ældre i befolkningen (jf. næste afsnit) vil dette tal troligt øges i fremtiden. Stigningen kan derudover tilskrives nogle få større ændringer, som dels skyldes ændret diagnostik, og dels en mere komplet anmeldelse. Dødstallet for kræft stiger først og fremmest som konsekvens af den stigende forekomst, og forbedret behandling kan endnu ikke ændre den tendens. Antages middellevetiden at nærme sig 79 år, vil mere end hver fjerde dansker dø med kræft som dødsårsag⁸.

Samlet set kan kræft således betragtes som en folkesygdom⁹ og Kræftens Bekæmpelse besidder derfor en særlig position i det danske samfund idet deres formål, "Bekæmpelse af kræft", er noget som i høj grad berører store dele af befolkningen. Sandsynligheden for at vi enten selv har kræft, kender en, eller er i familie med en der har kræft, er alt andet lige ret stor, når hver 3. dansker bliver ramt af kræft. Kræftsygdommen bliver derfor på et eller andet tidspunkt relevant, i større eller mindre grad, for stort set hele befolkningen. Dette afspejles også i KB's medlemstal, som er det højeste blandt medlemsorganisationer i Danmark¹⁰. Alt andet lige, burde denne faktor have betydning for, befolkningens opfattelse af KB som en legitim organisation. Herunder burde det influere på, befolkningens opbakning af organisationen i generel forstand, og også i forhold til testamentariske gaver. Faktoren regnes ikke som direkte relevant for arvemarkedet generelt, men udelukkende for organisationer der beskæftiger sig med kræft og bekæmpelse af kræft.

⁶ <http://www.cancer.dk/Cancer/Nyheder/Presserum/nogleletal.htm>

⁷ Fra 29.567 tilfælde i 1994 til 34.161 tilfælde i 2003, Cancerregisteret 2002 og 2003 "Nye tal fra Sundhedsstyrelsen", Årgang 11. Nr. 17, november 2007

⁸ "Kræft – en folkesygdom?", Ugeskrift for Læger 2004, nr. 14, s. 166

⁹ *ibid*.

¹⁰ Interview med Jurist Charlotte Hjelds og Project Manager Camilla Henriksen, Kræftens Bekæmpelse, 15.04.2008

Flere ældre

For mange kræftformer, er der en positiv korrelation mellem antal nye tilfælde og alder. Ændringer i befolkningens alderssammensætning har derfor betydning for antallet af nye kræfttilfælde og en øgning af antallet af ældre vil betyde flere kræfttilfælde¹¹. Alder har ligeledes betydning, når vi snakker om hvem der testamenterer. Gennemsnitsalderen i Danmark for oprettelse af et testamente til fordel for en organisation er 74,3 år (Dam og Taksøe-Jensen s. 21). Mænd lever i gennemsnit kortere tid end kvinder, og således var middellevetiden for mænd i 2005 74,2 år og for kvinder 79,1 år¹². Muligvis er denne forskel grunden til, at det er flere kvinder (64,5 %) der testamenterer end mænd (35,5 %) (Dam & Taksøe-Jensen s. 21). Det kan således tænkes at, i de tilfælde hvor manden er gift, opretter hustruen et testamente efter hans død, eller eventuelt ændrer det oprindelige testamente. Der testamenteres ofte kort før testator dør – typisk 3-5 år inden dødsfaldet. Det er dog værd at bemærke at dette ofte skyldes en ændring ved kodiciel¹³, hvor det oprindelige testamente er lavet længere tid i forvejen (Dam & Taksøe-Jensen s.27).

Ifølge Danmarks Statistik, bliver den danske befolkning samlet set ældre og pr. 1. januar 2008 var der ca. 374.300 indbyggere i Danmark i aldersgruppen 60-64 årige, som er hele 51 pct. flere end for ti år siden.¹⁴ Den voksende andel af ældre, og de samfundsøkonomiske konsekvenser det bringer med sig, som bl.a. fald i udbuddet af arbejdskraft og stigende udgifter til pensioner og sundhedsvæsenet, er en hyppigt diskuteret problematik blandt politikere og i medierne. Men det faktum, at de store fødselsårgange fra efterkrigstiden nærmer sig "livets aften" (i Aristoteles terminologi), og at oprettelse af testamente dermed bliver mere aktuelt for denne gruppe kan dog vise sig at blive en mulighed for et øget antal af testamentariske gaver til KB. Den typiske giver af en testamentarisk gave hos Kræftens Bekæmpelse er nemlig, som tidligere nævnt 60+ og har selv været kræftramt eller har haft kræften tæt inde på livet¹⁵. Det er dog et paradoks, at det forøgede antal kræfttilfælde i befolkningen, delvist afledt af flere ældre, kan betyde en mulighed for flere testamentariske gaver og dermed forøgede indtægter for KB, når det samtidig er kræften man forsøger at bekæmpe med de indsamlede midler.

Konjunkturændringer

¹¹ Cancerregisteret 2002 og 2003 "Nye tal fra Sundhedsstyrelsen", Årgang 11. Nr. 17, november 2007

¹² "Efterslæb i middellevetid", Ugeskrift for læger 2001, nr. 38, s. 163 (5230)

¹³ Kodiciel defineres normalt som noget der ændrer eller supplerer et tidligere oprettet testamente. Den mest fremherskende form er hvor testator skriver et ændrende tillæg til sit oprindelige og formgyldige testamente. Eksempelvis hvor der sker afgørende ændringer i synet på de indsatte arvinger, og der derfor skal ske en ændring af deres arveudbetalinger. <http://www.retssal.dk/emneindex.php3?vis=n&side=724>

¹⁴ http://www.dst.dk/Statistik/seneste/Befolkning/Folketal_kvartal.aspx Hentet 22.04.08

¹⁵ Interview med Marketing chef Poul Møller og Project Manager Camilla Henriksen, Kræftens Bekæmpelse, 22.1.2008

Ifølge Dam og Taksøe-Jensen (s.22) er værdien af det gennemsnitlige dødsbo, hvor almen velgørende eller almennyttige organisationer er indsat til at arve, generelt blevet større. 2005-undersøgelsen (Dam og Taksøe Jensen s.6) viser at boets størrelse ud fra det Dam og Taksøe-Jensen kalder de gamle testamenter¹⁶, hvor boets størrelse i gennemsnit var 676.038 kr., er steget i de nye testamenter¹⁷, hvor boets størrelse i gennemsnit var 1.546.683 kr. Der kan være mange forklaringer på hvorfor det gennemsnitlige bo er blevet større, som fx inflation og langvarig økonomisk vækst i Danmark. Det er dog ikke noget vi vil komme nærmere ind på, da det ikke fokus for denne afhandling.

En stor del af den arv som KB modtager, består af ejendomme, aktier/investeringsbeviser og obligationer (Figur 2: KBs samlede nettoarv), og som følge deraf har de generelle økonomiske tendenser stor betydning for arvens størrelse. Den afmatning vi ser i øjeblikket på blandt andet boligmarkedet (Ritzau 26. juni 2008) kan derfor også være af betydning for KB's arveindtægter. De faldende boligpriser (Jensen 2008) kan medføre negative økonomiske konsekvenser for KB, da en stor del af det der testamenteres til KB, er ejendomme. Således bestod 45 % af den samlede nettoarv i 2006 af ejendomme. En længerevarende afmatning kan derfor på sigt resultere i reduceret nettoarv for KB.

Familiestrukturer

Familiestrukturen er ligeledes en faktor der spiller ind, når man skal tage beslutningen om at testamentere. Ifølge jurist Charlotte Hjeds fra KB, er antallet af barnløse en vigtig faktor, når det handler om testamentariske gaver¹⁸. Hun udtaler således at: *"Flere enlige¹⁹ vil være godt for os, da vi jo meget sjældent arver sammen med børn"* (Ibid). Dette udsagn understøttes, af Dam og Taksøe-Jensen, der dokumenterer at det primært er blandt de enlige, at der testamenteres til fordel for organisationer. Ikke mindre end 90 pct. af alle testamentariske gaver til en organisation er således oprettet af enlige. Heraf er størstedelen enlige uden livsarvinger (andre arvinger ubekendte) (46,5 %) og enlige med arvinger i 2. arveklasse (35,5 %). Det er dog ikke ensbetydende med at testatorerne aldrig har været gift. Det er således 47,6 % af testatorerne der aldrig har været gift (Dam & Taksøe-Jensen s.20-22).

¹⁶ Boer afsluttet før d.1/7 1995

¹⁷ Boer afsluttet efter d.1/7 1995

^{18 18} Interview med Jurist Charlotte Hjeds og Project Manager Camilla Henriksen, Kræftens Bekæmpelse, 15.04.2008

¹⁹ Her refererer hun til personer uden børn

Du bestemmer ikke over din arv, medmindre du bestemmer dig for et testamente.

Forestil dig, at din arv går til nogen, som du aldrig havde tiltænkt en krone. Tørre tal viser, at 50 milliarder kr. hvert år havner i de forkerte lommer. Simpelthen fordi den, der går bort, ikke har efterladt et testamente.

Derfor vil vi gerne minde dig om at lave et testamente.

For måske har du lyst til, at din arv skal kæmpe for et liv uden kræft. Som privat organisation modtager vi kun 5% af vores midler fra staten. Derfor er vi fuldstændigt afhængige af privates lyst til at give en hånd med.

Så din arv eller bare en lille del ville være en uvurderlig hjælp i vores arbejde med kræftforskning, oplysning og støtte til kræftramte familier. Men forudsætningen er altså, at din sidste vilje er gjort skriftlig.

Vi vil gerne vejlede – hvis du ønsker dine hensigter ført ud i livet.

Du er velkommen til at skrive til os eller ringe på telefon 35 25 75 00 alle hverdage mellem kl. 9.00-16.00. Vi har medarbejdere siddende, der gerne svarer på spørgsmål vedrørende arv og testamentering. Du behøver ikke være helt afklaret omkring dine arveforhold for at ringe, det er nok, at du bare har brug for et råd.

Ring 35 25 75 00

Kræftens Bekæmpelse

Strandboulevarden 49, 2100 København Ø
Telefon 35 25 75 00, telefax 35 25 77 01
info@cancer.dk, www.cancer.dk

Bilag 18: Portræt af respondenter

Peter (og Trine)

Peter er en 75 årig pensioneret elektriker. Han har været gift med Trine i 51 år og de har tre børn sammen. Trine er en 72 årig kvinde, som driver egen frisørsalon i en mindre by nord for Kbh. Parret modtager os i deres hyggelige have og fremstår som venlige og imødekommende, men også meget forskellige. Peter, som er den primære informant, er en godmodig mand med kortfattede men eftertænksomme og til tider lidt forvirrende svar. Trine derimod er en meget talende dame og det er tydeligt at det er hende der har ”bukserne på” i det ægteskab. Dette kommer også til at indvirke på interviewet, hvor Peter var tiltænkt som den primære informant, men Trine går flere gange ind og ”overtager” samtalen.

Parret har ikke oprettet testamente endnu, men overvejer det, primært på grund af nogle juridiske foranstaltninger i forbindelse med Trines forretning, der kan give problemer for børnene når de arver. De ønsker at deres tre børn skal arve. Peter giver indtryk af at beslutningen om at børnene skal arve ikke er så svær, hvorimod Trine giver udtryk for at hun har andre overvejelser. Hun vil gerne at børnebørnene ligeledes skal indsættes som arvinger. Hun nævner desuden Læger uden grænser og SOS-børnebyerne som emne, men vores opfattelse er at det udelukkende er tanker gjort på baggrund af interviewets emne og dermed ikke nogle realistiske overvejelser. Hun donerer dog jævnligt til begge organisationer og har desuden doneret via CARE til cancerramte børn på rigshospitalet.

Parret er begge medlemmer af KB og donerer jævnligt til organisationen. Peter meldte sig ind i KB for ca. 30 år siden, da hans svigermor fik konstateret kræft. Han har desuden flere venner der har haft kræft og er døde af det, men det er ikke en sygdom som har været helt inde i den nærmeste familie. Deres økonomi virker til at være stabil og solid uden dog at være prangende. I testamentet indgår således et bindingsværkshus med stråtag, Trines frisørsalon samt deres opsparing.

Ludvig²⁰

Ludvig er 67 år, pensioneret jurist og bosiddende nord for Kbh. Han stoppede sit arbejde som advokat for 12 år siden, grundet sygdom. Ludvig har en lang sygehistorie og fik for et par år siden stillet diagnosen Parkinsons sygdom og har ligeledes lidt af depression i en årrække. Hans sygdomme lader til at fylde meget i hans hverdag, hvilket understreges af det store arsenal af medicin han har stående fremme på sit bord.

²⁰ Det skal nævnes, at Ludvig på grund af en misforståelse ikke ventede os da vi kom, som kan have indvirket på situationen og det indtryk vi fik af ham.

Ludvig fremstår som en fåmælt og tænksom mand.²¹ Han har en forsigtig, stille latter, som nogle gange kommer på lidt overraskende tidspunkter i samtalen. Han har sjældent øjenkontakt med os mens han snakker, men stirrer derimod skråt ned i bordet. Dette gør det sværere at kommunikere med ham og specielt at overveje hvorvidt han har mere at sige eller om han er færdig med at snakke, når der er en pause i samtalen. Overordnet er vores indtryk, at han ikke er helt åben. På et tidspunkt i samtalen hvor der spørges ind til, hvad der fik ham til at begynde at overveje at oprette et testamente, er det meget tydeligt at det ikke er noget han vil forklare nærmere. Det viser sig at være lettere at få ham til at snakke, ved at tale i tredje person ("man er..." etc.).

Ludvig er fraskilt, og af familie er der tilsyneladende kun en søn og et barnebarn, som begge bor i udlandet. Det kommer frem i løbet af interviewet, at forholdet mellem Ludvig og hans søn er ret dårligt og distanceret, og han betegner således sin vennekreds som sine nærmeste. Ludvig ønsker ikke at arven efter ham skal gå til hans søn. Han står derfor mellem ønsket om barnebarnet som arving (dette vil dog kun ske hvis sønnen afstår sin arv, hvilket sønnen ikke er helt indstillet på), eller at testamentere til en eller flere organisationer. Ludvig overvejer specielt Læger uden grænser og Frelsens Hær. Ifølge ham selv, planlægger han at skrive sit testamente inden for de næste par måneder.

Ludvig har tidligere været medlem af KB, og har indenfor de seneste år mistet flere venner på grund af kræft. Det er ikke umiddelbart muligt at identificere Ludvigs økonomiske situation. Hans lille og lidt triste lejlighed bærer absolut ikke præg af velstand, men 12 års sygdom og depression kan sagtens have spillet ind her. Han kan således sagtens sidde med en fornuftig pension, som han ikke får brugt.

Willy

Willy er 58 år og arbejder som advokat nord for Kbh. I løbet af de seneste år har han igennem sit arbejde, blandt andet haft med indsamlingsorganisationer at gøre, som har gjort at han har udviklet en større interesse for disse. Willy lader til at have et stort netværk og fremstår som en travl mand med mange projekter og ideer.

Willy er venlig og imødekommende i interviewsituationen, og taler relativt åbent om de fleste ting vi kommer ind på. Det er dog vores fornemmelse, at han foretrækker ikke at blive alt for personlig.

21 Det kan dog delvist forklares af det sensitive emne.

Han taler tydeligt, er god til at holde øjenkontakt igennem interviewet, og udstråler tryghed og en vis autoritet.

Willy er gift og har en datter. Hans søn døde for 6 år siden af kræft, noget som naturligvis har gjort at han og hans familie har gennemgået en svær periode. I denne periode har han og hans kone benyttet sig af KBs services i form af blandt andet psykologhjælp. Willy oprettede sit testamente for 3 år siden, efter at have udsat det i flere årtier. Han har i sit testamente indsat sin datter som arving, og sekundært noget familie og venner. Han regner dog med, at revidere sit testamente i løbet af de næste år, hvor han overvejer også at betænke en eller flere organisationer.

Willy og hans kone har tidligere doneret jævnligt til KB. Han er ikke medlem af KB, men hans kone har været det tidligere. Hun meldte sig dog ud blandt andet på grund af, efter parrets overbevisning, mangelfuld hjælp fra KB efter sønnens død, samt nogle dårlige erfaringer i forbindelse med en episode hvor KB kontaktede Willy og hans kone vedrørende donationer, som de ikke ønskede at blive kontaktet omkring. Dette har også bevirket at parret i dag ikke længere donerer til organisationen. Det skal også nævnes, at Willy gennem sit arbejde er involveret i opstarten af en mindre fond, der er oprettet for kræftsagen. Han taler meget passioneret om fonden og virker til at være meget personligt engageret i denne. Willy lader derudover til at have en meget solid og stabil økonomi. Således indgår der blandt andet nogle ejendomme og nogle selskaber i testamentet.

Henriette

Henriette er en kvinde på 44 år, bosiddende i en mellemstor vestsjællandsk by. Hun lider af epilepsi, hvilket blandt andet har betydet at hun for nogle år siden røg ud af arbejdsmarkedet. Ud over problemerne med epilepsien, er vores indtryk at hun har andre "hjerne-problemer". Hendes eget udsagn er at "*kommunen mener jeg lider af Aspergers*" (syndromet viser sig blandt andet ved at man har manglende evner og forståelser for det dagligdags sociale samspil mellem mennesker²²), hvilket vi må konstatere gav problemer især i forhold til følelsesordene men også generelt i interviewet.

Henriette fremstår som en imødekommende og livgivende kvinde, hendes sygdomsproblemer til trods. Hun er meget åben om sine følelser og interviewet efterlader det indtryk af hende, at hun er en meget følsom og passioneret kvinde. Henriette er enlig og har ingen børn. Hendes forhold til familien er ikke særlig godt. Hun føler sig i den grad svigtet af familien på mange områder og har

²² http://da.wikipedia.org/wiki/Aspergers_syndrom

meget lidt kontakt med dem, trods det at de bor i samme by. Hun bruger derimod rigtig meget tid i byens fodboldklub og hun omtaler gutterne nede i klubben som hendes familie. Et sted hvor hun bliver mødt med respekt og hvor hun har opbygget venskaber. Hun betragter kassereren i klubben som hendes far og taler meget passioneret om ham. Det er ham der skal hjælpe hende med at oprette hendes testamente, hvori fodboldklubben skal stå som arving.

Henriette har ikke noget forhold til KB. Hun er hverken medlem eller har haft nogle tæt inde på livet, som er døde af kræft. Vi har heller ikke en fornemmelse af at hendes engagement i epilepsiforeningen er specielt stort. Fodboldklubben fylder det meste. Henriettes testamente vil blandt andet bestå af en andelslejlighed til en værdi af ca. 100.000 kr. Derudover er det ikke vores opfattelse at Henriettes økonomi er specielt solid. Hun er arbejdsløs og udsigterne til at komme i arbejde igen er minimale.

Marie²³

Marie er en 44 år gift gammel kvinde, bosiddende i Storkøbenhavn. Hun besidder en stilling som giver hende et dybdegående kendskab til organisations Danmark. Hun sidder desuden i flere bestyrelser i forskellige organisationer, og er medlem af en frikirke, hvor hun og hendes mand donerer jævnlige. Marie er selv opmærksom på, at hendes tro er noget som i høj grad har præget hendes beslutning i forhold til hvilken organisation hun testamenterer til.

Marie fremstår som en engageret, afslappet og usentimental kvinde. Hendes kommunikationsform er meget direkte, replikkerne kommer ofte kontant, og når hun griner, kan man godt høre det. Vores indtryk er at hun ikke er bange for at tale om sensitive temaer, og hun fremstår meget selvsikker.

Marie og hendes mand er ved at oprette testamente. De blev gift for 1 1/2 år siden, har ingen børn og har heller ingen planer om at få nogen. Parret har dog tilsammen 6 niecer som de ønsker, skal arve halvdelen af deres bo, imens den anden halvdel skal gå til Folkekirkens Nødhjælp og Mission Øst. Marie fortæller åbent, at de ikke ønsker at arven skal gå til de primære arvinger, som er hendes mor på plejehjem, og dernæst hendes mands to søstre. Hverken Marie eller hendes mand er medlem af KB, og hun giver heller ikke indtryk af, at kræft er noget hun rent personligt har haft tæt på – hendes mor har dog haft kræft, men blev helbredt. Marie og hendes mand har nyligt købt en ejerlejlighed, som vil indgå i testamentet, og indtrykket er at de har en solid økonomi, dog uden at være prangende.

²³ Det kan have indflydelse på interviewet at Maries niece sad med under interviewet

Malene

Malene er 38 år, og bor sammen med sin kæreste i en lejelejlighed i Storkøbenhavn. Hun er uddannet sygeplejerske og har været udsendt for Læger uden grænser en række gange, men er nu ansat i deres administration. I forbindelse med at hun skulle udsendes til et krigsramt område i 2004, fik hun oprettet testamente hvori hun blandt andet betænkte Læger uden Grænser, med et legat. Derudover gjorde hun sine brødre og sin niece til arvinger i stedet for hendes far.

Malene modtager os på Læger uden grænsers hovedkvarter. Hun fremstår lidt stresset, som kan forklares med at hun har en rapport som skal afleveres samme aften. Hun er alligevel i godt humør, og ”tør op” i løbet af interviewet. Interviewet foregår effektivt og uden meget småsnak, noget som sandsynligvis er forårsaget af tidspresset. Malene giver indtryk af at være en venlig, reflekteret og idealistisk kvinde. Hun er god til at holde øjenkontakt med os begge, og har et ekspressivt ansigt. Hun fremstår måske også en lille smule defensiv, og vi fornemmer, at hun har en klar grænse i forhold til hvor åben hun er villig til at være. Der skal ikke meget fantasi til, for at forestille sig at hun gennem hendes udstationeringer i krigshærgede områder har set meget ondskab og smerte, og vi formoder at den defensive holdning er et udtryk for den ’skal’ hun nødvendigvis må have opbygget, for ikke at slippe alle ting ind. Malene bliver særligt engageret i interviewet, da vi kommer ind på organisationen Læger uden grænser, og det at være ude i felten.

Malene og hendes samlever planlægger at blive gift, og de forsøger også at få et barn. Hun siger selv at hun ”ikke er en holden kvinde”, og at årsagen til at det blev så vigtigt at få oprettet testamente dengang, var at der var tale om en betydelig sum (ca. 1 mio. kr.) i hendes livsforsikring, som ville blive udbetalt hvis hun skulle dø i tjenesten. Noget der må siges at der var en betydelig risiko for. Dette beløb er selvfølgelig formindsket i betydelig grad, nu hvor hun arbejder på kontoret i Danmark. Dette har således også indflydelse på det beløb/legat hun vil give LUG i dag.

Malene har ikke nogen relation til KB. Hendes mor døde af kræft for 19 år siden, men det er ikke noget hun taler uddybende om. Malene har dog været Amnesty medlem og haft PLAN-barn i mange år, og ellers doneret en gang imellem til forskellige organisationer. Hun støtter også Læger uden Grænser med et fast månedligt beløb over PBS.

Gunvor

Gunvor er 52 år og bosiddende på Frederiksberg. Hun er uddannet jurist og har tidligere arbejdet som advokat, men besidder i dag en lederstilling i det offentlige. Gunvor lider af leddegigt. Gunvor fremstår som en åben, imødekommende og venlig kvinde. Hun fortæller gerne sin historie, men hun bliver tydeligt berørt under interviewet, da samtalen falder på hendes mor, som nyligt er død af

lungekræft. Dette resulterer i at store dele af interviewet foregår i et meget lavt stemmeleje, dog uden at det bliver alt for trykkende.

Gunvor lever alene og hun har ingen børn. Hendes familie er stort set ikke eksisterende – faktisk har hun kun en kusine tilbage, som hun i øvrigt ingen nævneværdig kontakt har med. Hun omtaler nogle venner, en familie bestående af forældre og to mindre børn, som hendes 'erstatningsfamilie'. Gunvor oprettede sit første testamente kort efter sin fars død. Hun var da ca. 23 år og gik på jura-studiet. Dengang var hendes mor indsat som arving, subsidiært hendes mormor og morfar og i tredje række KB. Hun har siden hen ændret i testamentet ved flere lejligheder, primært fordi dem der skulle arve gik hen og døde. I dag er det hendes venners to børn (erstatningsfamilien) som er indsat til at arve det hele. Subsidiært arver KB. Hun giver dog udtryk for at hun stadig er inde i nogle overvejelser om hvem der skal arve og at det derfor godt kan gå hen og blive ændret igen.

Kræft er noget Gunvor i høj grad har haft tæt inde på livet. Hendes far døde i starten af 80'erne og trods kræft ikke var dødsårsagen, viste obduktionen at han havde sygdommen. Hendes mor, som hun havde et meget tæt forhold til, havde livmoderhalskræft i en ung alder, men blev helbredt. Hun fik dog konstateret lungekræft for mindre end et år siden og døde i november sidste år. Derudover døde hendes farmor af mavekræft og hendes morfar af leverkræft. Hun har derudover haft flere venner der har lidt af kræft og også er døde af det. Gunvor er medlem af KB og donerer jævnligt et fast beløb til dem via PBS. Hun har også tidligere støttet Røde Kors, men trak den støtte efter en dårlig erfaring med organisationen. Hendes økonomi virker til at være overordentlig stabil og solid, blandt andet fordi hun har været enearving efter hendes bedsteforældre og hendes forældre. Hendes testamente består således i øjeblikket af 3-4 ejendomme og et uvist kontant beløb. Ejendommene er ikke opgjort endnu, men det er dog vores overbevisning at der er tale om et betydeligt millionbeløb.

Lone

Lone er en pensioneret kvinde på 72 år, bosiddende nord for Kbh. Hun kommer fra en meget velstillet skibsrederfamilie, men har selv valgt et relativt nøjsomt liv i materiel forstand. Til trods for at Lone er pensionist, er hun en meget engageret kvinde, med forskellige projekter og frivilligt arbejde. Hun arbejder blandt andet som frivillig for Læger uden Grænser. Lone er meget engageret i samfundsmæssige og politiske spørgsmål, og hendes handlinger bærer i høj grad præg af hendes venstreorienterede holdninger.

Lone fremstår som en varm, åben og ressourcestærk kvinde. Hun er enke, men har to børn og to børnebørn. I sit testamente har hun betænkt sine børn, sin bror og Læger uden Grænser, samt nogle

venner med nogle mindre beløb. Lone har været bevidst om det at oprette testamente hele sit liv, og fik det første lavet for 30-40 år siden. Senere hen har det været revideret adskillige gange, sidste gang for et halvt år siden for at inkludere Læger uden Grænser.

Lone har kendt mange som har været ramt af kræft, men ikke i den nærmeste familie. Hun har desuden selv været i farezonen for sygdommen, men fik en operation inden det udviklede sig. Lone er ikke medlem af KB, men udtrykker derimod en irritation over for organisationen.

Lone er principielt imod arv, hvilket har været medvirkende til at hun i dag ikke besidder en lige så stor formue, som kunne have været tilfældet. Alligevel må det konstateres at hendes formue på ca. 20 mio. kr. må siges at være et betragteligt beløb. Af de 20 mio. har hun testamenteret ca. 4 mio. kr. til Læger uden Grænser.

Bilag 19: Citater behovserkendelse (A)

A1	Gunvor	<i>(...) hvem siger at familie er tættest på. Det er jo ikke altid sådan. Og da jeg føler det som om det er familie så var det mig naturligt [at testamentere til dem](...) Men jeg er lige som blevet lemmet ind i mine venners familie der, det er herligt og de er smadder søde ik. Så jeg har følt temmelig stor nærhed omkring de ting som gør at jeg føler de er trådt ind i familiens sted og så er det noget naturligt for mig [at testamentere til dem].</i>
A2	Henriette	<i>(...) men de giver mig nogen gode oplevelser også i forbindelse med, jeg mistede mit job og samtidig døde [en veninde].</i>
A3	Lone	<i>”Altså, jeg har den forpligtelse overfor de penge jeg har, de penge jeg tjener, til at de bliver brugt på den rigtige måde og... derfor har jeg også været i meget tvivl, om jeg skulle testamentere endnu mere til Læger uden grænser. I stedet for at testamentere til mine børn.”</i>
A4	Gunvor	<i>Det som motiverede mig til det [at oprette testamente] og at man fik taget sig sammen, det er nok at man bliver erindret om at vi er dødelige og at man så bør være ansvarlig. Og tage stilling til sit eget liv og det indebærer altså også at tage stilling til når vi ikke er her mere (...) det er jo selve idéen ved at oprette et testamente. Det er at man selv kan bestemme.</i>
A5	Ludvig	<i>T: Hvorfor overvejer du at oprette et testamente? L: Det er fordi min søn arver T: Så du vil undgå at pengene automatisk går til ham? L: Ja. T: Overvejer du at testamentere til nogen form for organisation? L: Ja. For så vidt. Når jeg ikke har lavet testamente, så er det min søn, der arver. Og han har altså penge nok, synes jeg.</i>
A6	Henriette	<i>(...) så var det vigtigt for mig at pengene ikke gik til staten fordi det er ikke altid, de går til de rette personer.</i>
A7	Henriette	<i>”det er vigtigt – som jeg sagde til dig tidligere -. At staten ikke får mine penge. Så Hr. U-Lykke kan køre ud på diverse hoteller – han hedder Hr. U-Lykke i min verden”.²⁴</i>

²⁴ Hun taler om Finansminister Lars Lykke Rasmussen

A8	Henriette	<i>De har frasagt sig arven. ”du skal ikke tænke på os” – den formulering har jeg fået, og det er jo også at afskrive mig fra min familie [man kan se på hende at det går hende på og det høres også i hendes stemme] og derfor så lever jeg det liv jeg gør. Jeg er kommet over smerten, hvis man kan sige det. Er blevet stærk. Og så må jeg jo også se om jeg kan finde andre.”</i> <i>”Men der er nogen sårbare områder kan man sige, hvor jeg føler mig, hvor jeg har været sorteper i spillet ik. Og det er også derfor at så skal min bror ikke arve fordi han har penge nok....han har penge nok og han har fået rigeligt hjælp af mine forældre på den ene og den anden måde</i>
A9	Lone	<i>jeg vil hellere testamentere mine penge til LUG end at de bliver brugt til... våben i Danmark</i>
A10	Lone	<i>(...) den ene af dem, hun lever i, efter min mening, selv om jeg elsker dem højt, så lever de efter min mening et alt for luksuriøst liv. Bruger penge, altså, bruger alle deres penge godt og vel. Selv om de har to store akademikerlønnere, ikke? Til at gøre hvad fanden der passer dem. Og de giver ikke nogen penge til organisationer. Og det er jeg rigtigt irriteret over i det daglige.</i>
A11	Marie	<i>”Og så har vi det lidt sådan: hvis vi dør om to måneder, for at sige et eller andet, så er det enten min gamle mor på plejehjem der skal arve mig, eller også er det min mands to søstre. Han har ikke set den ene i hundrede år og den anden hun vil sikkert bare bruge alle pengene. Og det er vi ikke interesserede i. Vi er faktisk mest interesserede i at det er hans niecer, der skal have glæde af det. Så for at undgå det, så har vi sagt, så laver vi et testamente. Det er pigerne der skal have det. Det er ikke... altså, vi er faktisk den rige generation. Vi har rigtig mange penge, hvis jeg skal være helt ærlig (griner).”</i>
A12	Willy	<i>(...) fordi man kan meget let komme i en situation hvor dem der er arveberettiget dør samtidigt med en selv, og i det tilfælde, jamen er man så interesseret i at det er staten der skal have pengene? Og det må jeg så sige, det synes jeg ikke. Jeg betaler rigtig meget skat, og derfor synes jeg måske at det er at udvise ansvarlighed ved at sige, det skal</i>

		<i>enten være en velgørende organisation eller, som jeg har gjort det, familie og nogle venner. Det synes jeg er... det må være altafgørende for at man tager sig sammen til at gøre det, ikke?"</i>
A13	Lone	<i>(...) jeg har meget respekt for [Læger uden grænsers] politiske holdning og indstilling, og jeg har meget respekt for deres omhu for de penge man donerer. De går virkelig, virkelig ikke til administration. Men til de mennesker som har brug for det.</i>
A14	Marie	<i>Jeg vil være sikker på at de sidste rester (...) går derhen, hvor vi synes det skal gå hen. Det skal ikke være en tilfældighed. (...) Det er vigtigt fordi, når vi ikke er her, så kan vi ikke være den "hjælpende hånd". Men det kan være, at de sidste rester af os kan være den hjælpende hånd. Så vi kan... vi kan leve lidt længere på den måde. (pause) Så det er vigtigt.</i>
A15	Malene	<i>Det var på min liste over ting jeg skulle have gjort. Lige så vel som jeg skulle til tandlægen, og jeg skulle have nogle malariapiller, og sådanne nogle ting. Det var bare en del af mine forberedelser. Jeg tænkte bare, nåh, nu må jeg få lavet det testamente.</i>
A16	Henriette	<i>Det giver også en indre ro i en selv at, nu er det her i orden.</i>
A17	Gunvor	<i>Så jeg tror ikke man vil få den samme gode fornemmelse af at – og have samfundssind ved at det bare går i statskassen.</i>
A18	Marie	<i>Det har nok spillet mere ind [at jeg er kristen] end jeg umiddelbart har tænkt på. Det tror jeg det har.</i>
A19	Malene	<i>"Så jeg tror måske det [at testamentere en gave er noget] som bliver behandlet mere og mere med omtanke, og som også... altså, vi er forbi alle de der materielle goder, på et eller andet plan i vores udvikling (griner), i vores evolution, tror jeg vi skal kalde det. Og at vi har nok, på en eller anden måde. Så vil man gerne give det videre til dem der har behov for det.</i>
A20	Lone	<i>Jeg har meget respekt for deres politiske holdning og indstilling, og jeg har meget respekt for deres omhu for de penge man donerer. De går virkelig, virkelig ikke til administration. Men til de mennesker som har brug for det.</i>

A21	Willy	<i>Men ellers kunne jeg godt forestille mig at, hvis vi, bare vi får lavet en lille smule ændring i testamentet, så kunne det blive overladt til min datter når hun arver os, at skyde nogle penge ind [i en organisation].</i>
A22	Henriette	<i>Der er blevet talt til mig fra mine forældres side af – oppefra og ned. Eller – du er ikke noget værd. Så derfor så har jeg ikke nogen problemer og skrupler med at det ikke skal gå til familien.</i>
A23	Henriette	<i>(...) og jeg blev også kontaktet her i sidste uge og blev interviewet – så det ved de ude i klubben også. Og så har jeg sagt ude i fodboldklubben at de skal have først.</i>
A24	Henriette	<i>Jeg er allerede husket i klubben. Jeg har en stor plads hos en del fodboldspillere(...) og respekt ikke mindst.</i>
A25	Henriette	<i>(...) altså fx. Nu har vi – kassereren der ikke også, hans farfar han har faktisk en stol stående deroppe. Hvor kommer den egentlig fra spurgte jeg så om, ja det er faktisk min farfars. Nå det vidste jeg ikke. Det er bare en bestemt mand, han sidder altid på den stol. Vi har jo nogen bestemte siddepladser lige som i togene ik. Så fik jeg lige sådan en lille historie om det og det synes jeg da også kunne være sjovt den dag jeg ikke er der mere – jamen der kom faktisk en kvinde igennem så og så mange år og hun gjorde det og det og hun – og blev respekteret. Det er sådan et minde jeg godt vil have ikke også.</i>
A26	Henriette	<i>Ja, de må sku godt beundre mig. (hun griner) Vi skal ikke kun leve efter jante-loven på den ene vej vel?</i>
A27	Henriette	<i>Men det er vigtigt altså, også i forhold til ”hvad står jeg for” jeg har jo ikke børn. Der er en anden kvinde hun gav også 400.000 det ved jeg hun gav til fodboldklubben, men hvad står jeg for som menneske og altså hvad kan jeg, så der i gåseøjne...ikke fordi jeg skal promovere mig efter min død, men hvad kan der være bagefter, ligesom man siger om Christian Poulsen, jamen klubhuset blev altså forstørret i forhold til at Christian han blev solgt ik. (...) at jeg kan sætte nogen fodspor, som man siger. I forhold til at når jeg er væk, så er jeg ikke bare væk. Så er der en der har tænkt på andre mennesker, da hun forsvandt. Lige som hende kvinden der gav 400.000 ud til fodboldklubben.</i>

A28	Henriette	<i>De første ting er, at jeg bor alene. At man ikke skal have børn og at man ikke får arvinger – så er det meget vigtigt (...) jeg sætter ikke børn til verden, men så vil jeg gøre noget andet i stedet for.</i>
A29	Malene	(Malene svarer på spørgsmålet, om det at hun fik et barn ville have nogen indflydelse på om hun ville testamentere til Læger uden Grænser) <i>”Ja det tror jeg. Jeg tror at, jeg tror at jeg ville overveje, hvor meget er det der kommer ud i sidste ende. (...) Så... jeg tror bestemt godt det kunne ændre sig. Ja, det tror jeg.</i>
A30	Gunvor	<i>Men flere gange i forløbet ringede jeg faktisk til Kræftens Bekæmpelse fordi jeg vidste fra tidligere tilfælde hvor en af mine venner lå for døden – hvor god støtte det var med ting man ikke forstår eller et eller andet at man så kan ringe og spørge og sådan ik. Jeg har kun mødt helt fantastisk stor velvilje og forsøg på at svare på de skøre spørgsmål man måtte have ik. Så det har været en rigtig god – <u>så jeg giver med glæde</u> til Kræftens Bekæmpelse. Jeg kan se hvad det duer til – også over for menig mand, forstå mig ret. Det betyder ligesom også noget. Så sådan er det!</i>
A31	Willy	<i>Det vil nok ikke være Kræftens Bekæmpelse [jeg ville testamentere til], må jeg sige, netop fordi, i forbindelse med vores søns død, så sagde vores datter, nu skulle vi se at få noget hjælp, og vi kom til en psykolog [hos Kræftens Bekæmpelse] (...) Men de har, og det var det, der undrede mig dengang, at de havde skåret ned på den bistand. Altså, når man mister et barn, så har man virkelig, virkelig brug for hjælp. Og så sagde man, efter 6 gange, så sagde de, 'desværre vi har skåret ned på det, du må ikke komme her mere'. Det var... det var sådan lige, puha.</i>
A32	Lone	<i>Jeg tror jeg havde skrevet sådan et håndskrevet testamentet, som, det bare lå i en skuffe indtil min far døde. Han døde da jeg var i begyndelsen af 40-erne. Og da han så var død, så skrev jeg et testamente fordi, det gjorde selvfølgelig meget indtryk på mig, at han var død, ikke? Og så skrev jeg et testamente... altså, et rigtigt testamente med advokat.</i>

A33	Lone	<i>Men ellers så bruger jeg mange penge selv i øjeblikket, på rejser. Specielt til rejser sammen med børnene. Og vi rejser dyre rejser sammen, ikke? Så på den måde, så bruger jeg jo af deres arv, så får jeg selv den fornøjelse at rejse sammen med børnene.</i>
A34	Marie	<i>Vi ville springe vore søskende over og gå skridtet videre, og så ville vi udelukke nogen som har rigeligt. Så det var fire, som ikke har så meget, det var dem vi primært ville fokusere på [4 af mandens niecer]. Og det var dem, det var det vi ville sikre.”</i> <i>T: Hvorfor var det rigtig vigtigt for jer, at sikre dem? Som ikke havde så meget...</i> <i>M: Jamen, det var der flere grunde til. Dels fordi, at jo flere der skal have, jo mindre bliver det til den enkelte. Og at de to som ikke skal have noget, at... de har rigeligt, rigeligt. Så hvorfor skulle de egentligt tage noget fra dem som ikke har så meget, især når vi aldrig ser dem.</i>
A35	Malene	<i>altså, vi er forbi alle de der materielle goder, på et eller andet plan i vores udvikling (griner), i vores evolution, tror jeg vi skal kalde det. Og at vi har nok, på en eller anden måde. Så vil man gerne give det videre til dem der har behov for det.”</i>
A36	Gunvor	<i>(...) det eneste hun tænkte på – og hun spurgte lægen. Bliver jeg advaret inden det sker? Jeg vil så gerne kunne holde Gunvor i hånden når jeg dør. Det gik hun frygteligt meget op i. Så jeg fik kørt sengen helt op til hende så jeg kunne ligge i den der seng og holde hende i hånden uden at vide om hun anede det - det var jo ligegyldigt ik. Så om morgenen ved 4-tiden så var jeg lidt stiv, og så stod jeg op og sådan noget og så tænkte jeg på at gå ud og ryge en cigaret et eller andet sted (griner kort) og så gav hun en lille bitte lyd – ikke meget så gik jeg alligevel hen til hende og jeg sagde til hende hvad jeg havde gjort flere gange – du skal ikke blive her for min skyld nu skal du tage at få fred og så sukkede hun lige så blidt to gange og så var hun væk – simpelthen... ikke nogen grim oplevelse og det var jeg jo lidt glad for ik. Man har jo hørt om både det ene og det andet. Men flere gange i forløbet ringede jeg faktisk til Kræftens Bekæmpelse fordi jeg vidste fra tidligere tilfælde hvor en af mine venner lå for døden – hvor god støtte</i>

		<i>det var med ting man ikke forstår eller et eller andet at man så kan ringe og spørge og sådan ik. Jeg har kun mødt helt fantastisk stor velvilje og forsøg på at svare på de skøre spørgsmål man måtte have ik. Så det har været en rigtig god oplevelse – så jeg giver med <u>glæde</u> til Kræftens Bekæmpelse. Jeg kan se hvad det duer til – også over for menig mand, forstå mig ret. Det betyder ligesom også noget. Så sådan er det!</i>
A37	Henriette	<i>(...) at jeg kan sætte nogen fodspor, som man siger. I forhold til at når jeg er væk, så er jeg ikke bare væk. Så er der en der har tænkt på andre mennesker, da hun forsvandt. Lige som hende kvinden der gav 400.000 ud til fodboldklubben.</i>
A38	Peter	<i>T: Hvor vidste du fra at man kan testamentere til KB?</i> <i>P: Hver gang man får en publikation fra KB så står det op og ned af stolpe – det er man ikke i tvivl om.</i> <i>T: Ja, det ved vi at det kan man til alle organisationer.</i> <i>P: og der står også hvor mange penge de har modtaget den senere tid osv. 42 mio fra bagermester Hansen og hold da op (griner).</i>
A39	Peter	<i>T: Hvordan kan det være du ikke overvejer at testamentere til en organisation?</i> <i>Peter: Jeg har ikke overvejet ikke at gøre det. Det er ikke sådan. Jeg kan slet ikke se at...jo så skulle man være rig som en trold. Ik?</i>
A40	Ludvig	<i>-T: Hvis du skulle forestille dig det, hvordan ser en person så ud, som testamenterer en gave til en organisation? Hvad er det for en type menneske? Hvis du kunne karakterisere dem?</i> <i>-Ludvig: Enlig. (pause) Ældre. (lang pause) Sådan lidt... triste ældre mennesker.</i> <i>-T: Hvorfor triste?</i> <i>-Ludvig: Ja, men det var også det forkerte ord. Bitre. Som føler at... familien har svigtet dem og samfundet har svigtet dem og... altså, dem skal du ikke gå så langt for at finde her, i hvert fald.</i>
A41	Lone	<i>Det er en som er interesseret i samfundet. Og politisk interesseret.</i>

		<i>Eller måske (...) nogen som personligt er berørt. Det kan være scleroseforeningen, de har et barn der har sclerose. Kræft er selvfølgelig et oplagt eksempel, ikke?</i>
A42	Henriette	<i>”Jeg tror mest det er folk som enten, som jeg, ikke har arvinger eller en rig person – altså en som har både, som både kan give til børn og børnebørn men også til organisationer. Jeg ved ikke om alle os kroniske vi tænker i de retninger – eller om jeg er et særtilfælde det ved jeg ikke (griner).”</i>
A43	Marie	<i>En gammel dame som ikke har nogle arvinger at give til! (griner højt).</i>
A44	Malene	<i>(...) en person, det er en gammel dame, som kun har en kat, altså (griner højt)... på et eller andet plan, det er min første indskydelse, ik?.</i>
A45	Gunvor	<i>T: Hvilke personer forestiller du dig der testamenterer gaver til organisationer? (enlige, folk med mange penge osv.)</i> <i>G: altså, som testamenterer i første række?</i> <i>T: ja eller måske bare giver det væk i legat eller.... altså nogen af pengene.</i> <i>G: sætter noget til side! Jamen så er det nogen personer med samfundssind og en stor medfølelse og i hvert fald med den fornødne respekt for den organisation som vedkommende vælger. Men det kunne så være at vedkommende ikke lige selv har nogen – familie eller noget. Og hvis nogen skulle gøre det selv om man har familie, så vil jeg sige, hatten af for dem, så er de samfundsbevidste og har et meget meget stort hjerte. Det vil jeg sige.</i> <i>T: hvis vi skulle tage den anden, sådan som du har gjort, subsidiært, er det den samme type?</i> <i>G: For så vidt ja, men det er jo ikke i samme grad fordi, som vi var inde på før, det er meget sandsynligt at det aldrig når – mit fx – at komme til KB – da der er et par børn. Sådan vil det jo være, når det er subsidiært. Nu får KB meget af den vej alligevel af det subsidiære, fordi folk ikke får ændret deres testamenter når der sker ting og sager. Men jeg synes det er i en temmelig meget højere grad hvis nogen allerede fra start vælger at afsætte et eller andet til hjælpearbejde et</i>

		<i>eller andet sted eller forskning af kræft. Det er så nemt at sige at når alle de andre der – de tyve – så kan det da godt være at hvis de skulle være væk alle sammen at så skulle der gå noget til KB. Eller hvem det nu var ik. Altså, det er noget mere ansvarligt at sige fra start af at der skal gå det og det til dem. Der skal oprettes et legat, hvis pengene er der til den tid, så og så mange kroner der skal gå til det.</i>
--	--	---

Bilag 20: Citater Informationssøgning (B)

B1	Malene	<i>(...) jeg tror jeg gik ret meget op i at forstå de der ting og hvem der arver hvem og hvem der er livsarvinger, hvem der ikke er, og sådanne ting der.</i>
B2	Marie	<i>(...) hvis min mand dør i dette øjeblik, så er jeg ikke i tvivl om hvordan han vil have det ordnet. Og det ville jeg ikke have vidst før vi havde fået den her snak. Så det vigtigste for mig har nok egentligt været snakken vi har fået indbyrdes om hvordan det skal gøres, og så åbenheden med advokaten.</i>
B3	Henriette	<i>Han er min informationskilde, ham der skal hjælpe mig ja. Fordi han har noget viden (...)</i>
B4	Henriette	<i>Jeg har ikke sådan fordybet mig i – jeg synes det er lidt svært, jeg har prøvet lige at stikke en finger i jorden, men jeg blev ikke sådan klog på det (...)</i>
B5	Peter	<i>Hvad koster det. Ja, fordi hvis det er meget dyrt så bliver der jo ikke noget tilbage at arve.</i>
B6	Peter	<i>Jeg er da godt klar over at noget af det bliver nødt til at gå til administration, men det ville være helt forbandet hvis de nævner nogle sindssyge beløb, så får de ikke en krone.</i>
B7	Malene	<i>Jeg tror jeg gik ret meget op i at forstå de der ting og hvem der arver hvem og hvem der er livsarvinger, hvem der ikke er, og sådanne ting der.” (Malene)</i>
B8	Lone	<i>Min lillebror snakkede jeg netop med, om den lov der. Der snakkede vi lidt om, ved du hvad, du kan lige så godt testamentere dine penge via en eller anden organisation. (...) Og jeg ved også, jeg sendte ham nogle papirer, ikke? Jeg har også fortalt mine søskende om det. Flere af mine søskende... jeg har også fortalt mine venner, altså. Det synes jeg er fuldstændig åndssvagt, at man ikke udnytter den lov der, ikke?</i>
B9	Malene	<i>Jeg ville slet ikke gå i gang med det her uden at have en advokat ind over og bare sidde og søge rundt på nettet og sådant noget. Det ville slet ikke være min måde at gøre tingene på.</i>
B10	Peter	<i>(...) for det er ikke nogen fyrer som vi har noget godt forhold til. Det er nogle banditter hele vejen igennem.</i>
B11	Ludvig	<i>[Jeg] forsøger løbende at holde mig lidt ajour med [organisationerne]. Men altså... netop fordi jeg har tænkt på [at testamentere til en organisation], så læser jeg selvfølgelig så snart der står noget om dem. Så læser jeg også på deres hjemmesider en gang i mellem.</i>

B12	Henriette	<i>Men det er for indviklet en proces. (...) Jeg har ikke sådan fordybet mig i – jeg synes det er lidt svært, jeg har prøvet lige at stikke en finger i jorden, men jeg blev ikke sådan klog på det (...)</i>
B13	Malene	<i>Jeg syntes måske ikke det var så nødvendigt. På det tidspunkt. Og så har det bare kommet bagerst i køen over alle de ting jeg skulle nå at have lavet inden jeg skulle af sted, og så har det bare været et tidsspørgsmål.</i>

Bilag 21: Citater evalueringsafsnit (C)

C1	Henriette	<i>Jeg er <u>træt</u> af Kræftens Bekæmpelse – jeg er træt af at høre om Kræftens Bekæmpelse hele tiden, for de taler ikke om andet. De taler ikke om andet i fjernsynet og de får immervæk tilskud nok til det ene og det andet – så på den måde bliver jeg træt af det. Og det er derfor jeg siger, jamen jeg giver ikke til Kræftens Bekæmpelse. Hvis I giver til Epilepsiforeningen så skal jeg nok give til jer! Så lukker de. Og jeg synes ikke engang jeg er uhøflig når jeg siger sådan. Men selvfølgelig skal der også hjælpes der. Der skal også forskes – men hvorfor skal de hele kun gå op i Kræftens Bekæmpelse i fjernsynet?</i>
C2	Lone	<i>(...) jeg har sådan en... irritation, kræft mig her og kræft mig der. Det er lige som at det er det mest interessante af alt her i verden, det synes jeg (...) det fylder for meget, på en eller anden måde. (...) Kræftens Bekæmpelse, de... de er synlig på en sådan lidt... snagende måde. Det er ikke ordet snagende jeg mener. Men ligesom... berøring for... de går for tæt på.</i>
C3	Marie	<i>”Vi har så mange penge i den vestlige verden. Det ville ikke være en organisation som arbejdet med et eller andet, jeg vil ikke sige, det mener jeg ikke, jeg vil ikke sige et eller andet luksusproblem i den vestlige verden, for det er det ikke. Men det er ikke der. Altså, min mor, hun fik kræft når hun var 67. Hvis hun var død af kræft som 67-årig, det havde været trist, men det havde ikke været tragisk. Lad os lige få nogle proportioner på det. Men at børn dør... hver eneste dag dør der tusindvis af børn i Østeuropa og Afrika og Sydamerika... det synes jeg bare... det er tragisk. Så det er sådanne nogle ting. Jeg ved godt, det kan lyde meget kynisk, ikke??”</i>
C4	Malene	<i>- Jeg tror ikke der var nogen tvivl, at det skulle være Læger uden grænser. For mig. Overhovedet.</i> <i>-(...) du har ikke sådan været ude og evalueret forskellige organisationer, deres styrker og svagheder?</i> <i>- Nej. Jeg kan jo selv se, hvad jeg gør med mine egne hænder, jo.</i>
	Gunvor	<i>(...) det var fuldstændig selvskrevet [at det skulle være KB]. Det har aldrig været relevant med andre.</i>
C5	Ludvig	<i>- Er det nogen organisationer som har været selvskrevne, eller har du været inde og evalueret forskellige organisationers styrker og svagheder?</i> <i>- Ja. Astma- og allergiforbundet har også været i mine tanker. Men så synes</i>

		<i>jeg de andre er mere påtrængende. (...) Jeg kan ikke rigtigt holde styr på, hvad det er Astma- og allergiforbundet laver.</i>
C6	Willy	<i>Men det kan du ikke, det er skjult i regnskabet, lidt for meget synes jeg. Og der vil jeg sige, der er nogen der er skjult fuldstændig nærmest, fuldstændigt kaotisk. Dem vil jeg aldrig give noget til. Og jeg ved det betyder så meget for almindelige mennesker, som mig og jer, når man giver nogle penge til nogen, så vil man da godt være sikker på at de ikke bliver spist op i frokoster og hvad ved jeg, ikke? Men at det går til formålet.</i>
C7	Marie	<i>Og vi ved at [Mission Øst] er <u>ekstremt</u> omkostningsbevidste. Helt ekstremt. Det er rigtig meget der går videre.</i>
C8	Lone	<i>(...) pengene skal jo ikke gå til danskere. Og høj løn. Pengene skal gå til de mennesker som har brug for det.</i>
C9	Ludvig	<i>Der er jo andre, fx KB, og alle mulige andre. Som er så store at jeg ikke kan overskue hvor pengene bliver af.</i>
C10 (bilag)	Henriette	<i>-Jeg vil bede dig om at vælge nogle ord ud, der bedst beskriver de følelser der vækkes i dig, ved tanken om dem der skal arve dig.</i> <i>- (...) og at de er interesserede (...). Nærhed... og de ved at jeg har givet en omsorg pr. dags dato er der mange der ved (...). Overraskelse, det ved jeg ikke når de ved det. (griner). Men dem der ikke kender mig vil måske blive overraskede, hvis de læser om det i avisen. Jeg har fået respekt allerede så den kan jeg også godt hakke af også. Og for mig er det også en ydmyghed at de tager imod. (...) Jeg er allerede husket i klubben. Jeg har en stor plads hos en del fodboldspillere. De relationer der og respekt ikke mindst.</i>
C11 (bilag)	Ludvig	<i>- Hvorfor overvejer du at oprette et testamente?</i> <i>- Det er fordi min søn arver (?)</i> <i>- Så du vil undgå at pengene automatisk går til ham?</i> <i>-Ja.</i>
	Willy	<i>”(...) man kan meget let komme i en situation hvor dem der er arveberettiget dør samtidigt med en selv, og i det tilfælde, jamen er man så interesseret i at det er staten der skal have pengene? Og det må jeg så sige, det synes jeg ikke. Jeg betaler rigtig meget skat (...)</i>

C12 (bilag)	Gunvor	Gunvor: (...) jeg tror ikke man vil få den samme gode fornemmelse af at have samfundssind ved at det bare går i statskassen. Og hvorfor man ikke gør det, fordi det burde jo komme os alle til gode, det er jo nok fordi det går jo bare ind i en stor gryde, og vi er jo dødelige vi mennesker, og inderst inde, selv om det er ulogisk måske, så vil man gerne kunne pege hen hvor alle mand vil ha, det man selv har tjent eller hvad det nu er, jamen det er så til Tobias eller hvem det nu er – eller det skal gå til præcis at forske i det og det. Det vil man gerne have lidt medbestemmelse i. Det kan godt være det også går til forskning når det går i statskassen, men det går i hvert fald også til en million andre ting
C13 (bilag)	Henriette	Nu har vi – kassereren der ikke også, hans farfar han har faktisk en stol stående deroppe. Hvor kommer den egentlig fra spurgte jeg så om, ja det er faktisk min farfars. Nå det vidste jeg ikke. Det er bare en bestemt mand, han sidder altid på den stol. Vi har jo nogen bestemte siddepladser lige som i togene ik. Så fik jeg lige sådan en lille historie om det og det synes jeg da også kunne være sjovt den dag jeg ikke er der mere – jamen der kom faktisk en kvinde igennem så og så mange år og hun gjorde det og det og hun – og blev respekteret. Det er sådan et minde jeg godt vil have ikke også. ”(...) at jeg kan sætte nogen fodspor, som man siger. I forhold til at når jeg er væk, så er jeg ikke bare væk. Så er der en der har tænkt på andre mennesker, da hun forsvandt. Lige som hende kvinden der gav 400.000 ud til fodboldklubben.
C14 (bilag)	Henriette	-B: Hvorfor er det vigtigt for dig [at oprette testamente]? Jamen jeg sætter ikke børn til verden, men så vil jeg gøre noget andet i stedet for. I stedet for at være lig et nul – hvis man kan sige det på den måde.
C15 (bilag)	Gunvor	Og det er jo nok inderst inde fordi man, det ved jeg ikke om man på den måde ønsker at der er spor efter en når man nu ikke har børn. Det ved jeg ikke.
C16 (bilag)	Henriette	Det giver også en indre ro i en selv [at testamentere en gave], at nu er det her i orden.
	Lone	[At få oprettet testamente] er vigtigt for min ro.
C17	Henriette	Ja, de må sku godt beundre mig. (hun griner) Vi skal ikke kun leve efter jante-

(bilag)		<i>loven på den ene vej vel.</i>
C18 (bilag)	Henriette	<i>Jamen jeg sætter ikke børn til verden, men så vil jeg gøre noget andet i stedet for. I stedet for at være lig et nul – hvis man kan sige det på den måde.</i>
C19 (bilag)	Lone	<i>Det er en som er interesseret i samfundet. Og politisk interesseret.</i>
C20 (bilag)	Malene	<i>Det handler vel om at man er godt klar over man har nogle værdier, tror jeg. I sit liv.</i>

Bilag 22: Citater efterbeslutningsadfærd – og evaluering (D)

D1	Malene	- Hvordan vil du beskrive dine følelser nu i forhold til det at du har fået oprettet testamente? - Jeg synes, lige i øjeblikket synes jeg at det bekymrer mig mere. Fordi jeg føler i øjeblikket, at hvis jeg døde nu, at de penge jeg har, måtte så gå til de forkerte. Fordi jeg ikke er gift med min partner. Og det burde jeg jo i princippet få i orden. Lad os sige det på den måde, ik? Så lige i øjeblikket, så er det nok mere til... en af de ting jeg skal have gjort noget ved (griner).
D2	Gunvor	Hvis der er noget der i hvert fald er fuldstændig godnat, så vil man jo være til grin hvis man støttede dem.
D3	Marie	Lad os sige at generalsekretæren i Mission Øst og Folkekirkens Nødhjælp begge steder løber med pengekassen. Så ville jeg måske sige, uuh, skulle vi ikke lige overveje om der kunne være nogle andre?
D4	Lone	At de lagde sit system om, at nu skal vi være mere professionelle, og nu skal de alle sammen have højere løn. For ellers får vi ikke, ellers får vi ikke den bedste direktør. Det er den undskyldning man altid bruger, ikke? Og vi skal også have de bedste forretningsførere, og... vi skal i øvrigt have et pænt sted hvor vi kan mødes til vores fester, og så videre og så videre.
D5	Gunvor	Og skulle det ske, hvad der kan for alle, at der pludselig kommer sager, forstå mig ret, at der er noget der er administreret tåbeligt og kostet en masse penge så skal de bare være kvikke nok til at gøre noget ved det. Ikke at man skal sige, ”åh så trækker jeg alt ud” men hvis organisationen selv har styrken til at gå ind og sige ”den her, den er gal, det må vi gøre noget ved og det hurtigt” så synes jeg det er fint nok, fordi det kan jo ske alle vegne.

Bilag 23: Placering af respondenterne i beslutningsprocessen

Peter er den person, der lader til at befinde sig i den tidligste fase i beslutningsprocessen. Han har erkendt et behov for at oprette et testamente, men giver det indtryk, at han endnu ikke aktivt har gjort noget med det. Det er vores indtryk, at Peter ikke har erkendt noget behov for at testamentere til en organisation og det er således, i hans tilfælde, tale om en beslutningsproces for det at oprette testamente generelt. Peter placeres på denne baggrund i Fase 1 – Behovserkendelse.

Ludvigs beslutningsproces har et iterativt præg, i det han bevæger sig mellem flere stadier i beslutningsprocessen. Således er det stadigvæk ikke afklaret, om han har behov for at oprette testamente eller ej. Dette søger han at finde ud af, igennem informationssøgning fra sin søn, som vi vil komme tilbage til. Samtidigt søger han også information om organisationer der befinder sig i hans evoked set, og evaluerer disse i forhold til hinanden. Vi mener derfor, at Ludvig bevæger sig mellem Fase 1, 2 og 3 i beslutningsprocessen, både i forhold til det at oprette testamente, og det at testamentere til en organisation.

Willy har allerede oprettet et testamente, og fra et generelt perspektiv er han derfor i efterbeslutningsadfærd - og evalueringsfasen (Fase 4). I denne fase er han dog kommet frem til, at testamentet skal revideres indenfor de næste par år, og behovserkendelsen for at inkludere nogen organisationer i testamentet er opstået. Dog lader ikke dette til at være noget han helt har bestemt sig til, og således kan vi sige at han stadigvæk befinder sig i behovserkendelsesfasen. Han er dog i kraft af sit arbejde også kommet langt i informationssøgningsfasen, og er lige så stille begyndt at danne sit evoked set og evaluere forskellige organisationer. Willy placeres derfor i Fase 1, 2 og 3 i forbindelse med det at testamentere til en organisation, dog med hovedvægt på informationssøgningsstadiet.

Henriette er afklaret med at hun vil testamentere til en organisation, men bevæger sig imellem informationssøgning og evaluering af alternativer, og placeres således i Fase 2 og 3. Marie er kommet langt i processen med at oprette testamente og testamentere til en organisation, da indholdet af testamentet på interviewtidspunktet var afklaret, og der kun var tale om formaliteter inden testamentet ville træde i kraft. Marie placeres derfor i starten af Fase 4. Fase 3 er overstået, og hun er i gang med ”købet”. Malene, Gunvor og Lone har alle fået deres testamente udfærdiget, hvor også en organisation er betænkt, på den ene eller anden måde. De befinder sig således alle tre i Fase 4. Malene og Gunvor taler begge om at revidere sit testamente og vil således bevæge sig tilbage til tidligere stadier i beslutningsprocessen, mens Lone lader til at være afklaret med at hendes testamente skal forblive som det er.

Bilag 24: Følelsesord

Henriette							
KB	KB annonce	Legat annonce	Kræft	Kræft ramte	Familie	Testamentarisk gave	Donere til org
BEKYMRING	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE		AFMAGT	AFMAGT	AFMAGT	HÅB	HÅB
FRUSTRATION			BEKYMRING	BEKYMRING	FORAGT	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE
FRYGT			ENSOMHED	FRUSTRATION	IRRITATION	GLÆDE	GLÆDE
IRRITATION			FRUSTRATION	FRYGT	LIGEGYLDIGHED	INTERESSE	INTERESSE
			SPLITTELSE	SPLITTELSE	SKUFFELSE	KÆRLIGHED	MEDFØLELSE
			MEDFØLELSE	TRISTHED	SMERTE	MEDFØLELSE	OPTIMISME
			HÅB	TV/VL	SPLITTELSE	OMSORG	OVERRASKELSE
				ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE		OPTIMISME	RESPEKT
				MEDFØLELSE		OVERRASKELSE	RO
				NÆRHED		RO	YDMYGHED
				HÅB			

Marie							
KB	KB annonce	Legat annonce	Kræft	Kræft ramte	Familie	Testamentarisk gave	Donere til org
RESPEKT		ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE	TRISTHED	TRISTHED	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE
		GLÆDE		OMSORG	BEUNDRING	GLÆDE	BEUNDRING
		RESPEKT			GLÆDE	MEDFØLELSE	GLÆDE
					INTERESSE	OMSORG	HÅB
					KÆRLIGHED	RESPEKT	INTERESSE
					NÆRHED		MEDFØLELSE
					RESPEKT		OMSORG
					TAKNEMMELIGHED		OPTIMISME
					TRYGHED		YDMYGHED
					YDMYGHED		

Lone							
KB	KB annonce	Legat annonce	Kræft	Kræft ramte	Familie	Testamentarisk gave	Donere til org
BEKYMRING	AFMAGT	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE	AFMAGT	AFMAGT	BEKYMRING	DÅRLIG SAMVITTIGHED	DÅRLIG SAMVITTIGHED
FRYGT	DÅRLIG SAMVITTIGHED	HÅB	BEKYMRING	DÅRLIG SAMVITTIGHED	SPLITTELSE	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE
IRRITATION	IRRITATION	OMSORG	DÅRLIG SAMVITTIGHED	ENSOMHED	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE	BEUNDRING	BEUNDRING
KEDSOMHED	KEDSOMHED	TAKNEMMELIGHED	ENSOMHED	FRYGT	BEUNDRING	GLÆDE	GLÆDE
MEDFØLELSE	SPLITTELSE		FRYGT	SKYLD	GLÆDE	HÅB	HÅB
			SKYLD	SMERTE	KÆRLIGHED	INTERESSE	INTERESSE
			SMERTE	TRISTHED	NÆRHED	RESPEKT	KÆRLIGHED
			HÅB	MEDFØLELSE	OMSORG	TAKNEMMELIGHED	NÆRHED
			MEDFØLELSE		TAKNEMMELIGHED	YDMYGHED	RESPEKT
			YDMYGHED		TRYGHED		TAKNEMMELIGHED
					YDMYGHED		

Gunvor							
KB	KB annonce	Legat annonce	Kræft	Kræft ramte	Familie	Testamentarisk gave	Donere til org
ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE	AFMAGT	AFMAGT	BEKYMRING	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE
HÅB	INTERESSE	OPTIMISME	BEKYMRING	BEKYMRING	TRISTHED	HÅB	HÅB
MEDFØLELSE	RESPEKT	RESPEKT	FRUSTRATION	ENSOMHED	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE	OMSORG	INTERESSE
NÆRHED			FRYGT	FRYGT	BEUNDRING	RESPEKT	MEDFØLELSE
RESPEKT			SMERTE	SMERTE	OMSORG	TAKNEMMELIGHED	OMSORG
RO			VREDE	SPLITTELSE	TAKNEMMELIGHED		OPTIMISME
			MEDFØLELSE	TRISTHED			RESPEKT
			OMSORG	TVIVL			
				MEDFØLELSE			
				NÆRHED			

Malene							
KB	KB annonce	Legat annonce	Kræft	Kræft ramte	Familie	Testamentarisk gave	Donere til org
FRYGT	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE		AFMAGT	BEKYMRING	BEKYMRING	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE
SMERTE	MEDFØLELSE		FRUSTRATION	FRYGT	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE	BEUNDRING	BEUNDRING
TRISTHED	RESPEKT		FRYGT	SMERTE	GLÆDE	HÅB	HÅB
MEDFØLELSE			VREDE	MEDFØLELSE	KÆRLIGHED	INTERESSE	INTERESSE
NÆRHED			INTERESSE	NÆRHED	NÆRHED	MEDFØLELSE	KÆRLIGHED
OMSORG			MEDFØLELSE	OMSORG	OMSORG	OMSORG	MEDFØLELSE
					RESPEKT	OPTIMISME	NÆRHED
					RO	TAKNEMMELIGHED	OMSORG
					TAKNEMMELIGHED		OPTIMISME
					TRYGHED		RESPEKT
					YDMYGHED		TAKNEMMELIGHED

Peter							
KB	KB annonce	Legat annonce	Kræft	Kræft ramte	Familie	Testamentarisk gave	Donere til org
FRYGT	IRRITATION			BEKYMRING	DARLIG	GLÆDE	BEUNDRING
BEUNDRING	RESPEKT			DARLIG	ANSVARLIGHED/ BEUNDRING	INTERESSE	GLÆDE
HÅB				FRUSTRATION	GLÆDE	MEDFØLELSE	INTERESSE
MEDFØLELSE				SMERTE	HÅB		RESPEKT
OMSORG				TRISTHED			TAKNEMMELIGHED
OPTIMISME				BEUNDRING	INTERESSE		
RESPEKT				HÅB	KÆRLIGHED		
TRYGHED				INTERESSE	NÆRHED		
YDMYGHED				MEDFØLELSE	OMSORG		
				OMSORG	OPTIMISME		
				RESPEKT	RESPEKT		
					TAKNEMMELIGHED		
					TRYGHED		

Willy							
KB	KB annonce	Legat annonce	Kræft	Kræft ramte	Familie	Testamentarisk gave	Donere til org
MEDFØLELSE	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE		AFMAGT	AFMAGT	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE
OMSORG	MEDFØLELSE		FRUSTRATION	FRUSTRATION	BEKYMRING	MEDFØLELSE	MEDFØLELSE
RESPEKT	RESPEKT		FRYGT	FRYGT	BEUNDRING	RESPEKT	RESPEKT
			TRISTHED	TRISTHED	GLÆDE		YDMYGHED
			VREDE	VREDE	HÅB		
			BEKYMRING	BEKYMRING	KÆRLIGHED		
			ANSVARLIGHED	ENSOMHED	MEDFØLELSE		
			HÅB	SMERTE	NÆRHED		
			MEDFØLELSE	MEDFØLELSE	OMSORG		
			OMSORG	NÆRHED	OPTIMISME		
			SMERTE	OMSORG	RESPEKT		
			YDMYGHED	RESPEKT	RO		
				HÅB	TAKNEMMELIGHED		

Ludvig							
KB	KB annonce	Legat annonce	Kræft	Kræfttramte	Familie	Testamentarisk gave	Donere til org
FRYGT	BEKYMNING	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE	AFMAGT	BEKYMNING	BEKYMNING	DÄRLIG SAMVITTIGHED	DÄRLIG SAMVITTIGHED
TVIVL	IRRITATION	GLÆDE	BEKYMNING	FRYGT	SKYLD	ANSVARLIGHED/	SKYLD
BEUNDRING	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE	RESPEKT	FRYGT	TRISTHED	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE	MEDFØLELSE	ANSVARLIGHED/ FORPLIGTIGELSE
	RESPEKT		TRISTHED	YDMYGHED	GLÆDE	TRYGHED	GLÆDE
			MEDFØLELSE		HAB		MEDFØLELSE
			RESPEKT		KÄRLIGHED		YDMYGHED
			YDMYGHED				

Bilag 25: Antagne konsekvenser

Så vidt det er muligt, skelnes der mellem det at oprette testamente generelt, og det at testamentere til en organisation, da det viser sig, at de antagne konsekvenser forbundet med de to opstillinger til en vis grad varierer. Hovedvægten af analysen vil vi dog lægge på det at testamentere til en organisation.

Testamentarisk gave: Jeg bliver tættere knyttet til organisationen

Især Henriette giver det indtryk, at hun anvender den testamentariske gave til fodboldklubben som en måde at blive knyttet tættere til den på. Som nævnt i afsnit 8.2, er dette relateret til et socialt behov og er ikke overraskende i Henriettes tilfælde, da hun anser fodboldklubben som sin familie og da hendes øvrige familiesituation ikke er så god (C19).

Testamentarisk gave: Jeg giver noget tilbage

Henriette og Gunvor lader til at have en antagelse om, at det at de testamenterer til henholdsvis fodboldklubben og KB er en måde at give noget tilbage på, for alt det de føler de har fået fra organisationerne. Dette er tidligere behandlet, i afsnit 8.2 som taknemmelighedsgæld.

Malene har dog en lidt anderledes vinkling på det, ved antagelsen om at hun via sit testamente kan ”give noget videre”. Hun snakker her om at hun oplever en forpligtelse i forhold til sine økonomiske midler, fordi hun selv har været privilegeret ved at vokse op i det danske samfund. Hun har dermed et mere generelt perspektiv, som ikke direkte er knyttet til nogen konkret organisation.

At oprette testamente: Jeg følger den sociale norm om at være ansvarlig

Malene lader delvist til at være motiveret af opfordringen fra Læger uden Grænser, om at man skal have orden i sine ting før man sendes ud til farlige områder for at arbejde. Gunvor føler sig som en ”bedre borger” når hun opretter testamente, ved at hun er ansvarlig og tager stilling til sit eget liv. Marie og Lone søger ligeledes at være ansvarlige mennesker, ved at oprette et testamente. Den norm som er forbundet med at oprette testamente, antages således hovedsageligt at dreje sig om at være en ansvarlig person, og hvorvidt man behøver at oprette testamente for at være det, afhænger af ens personlige situation i forhold til familie, og om man er godt bemedlet.

Man kan også have et behov for at vise ansvarlighed, uden at man egentligt er motiveret af en social norm, men det er svært at trække grænsen, da de to aspekter kan flyde over i hinanden så man ikke selv kan se hvad man gør for at opfylde andres forventninger, og hvad man gør kun fordi man selv vil.

Testamentarisk gave: Jeg får bedre samvittighed

Lone og Ludvig lader til at have en antagelse om, at en testamentarisk gave kan give bedre samvittighed. Som nævnt i afsnit 8.2 er denne konsekvens relateret til et egoistisk behov for personlig tilfredsstillelse (aflad), dog er det ikke noget de lader til at vægte meget højt

At oprette testamente: Jeg bestemmer selv over mine penge.

Gunvor: *"For det er jo selve idéen ved at oprette et testamente. Det er at man selv kan bestemme."*

En konsekvens af at oprette testamente der kommer frem i alle interviewerne, i større eller mindre grad, er at et testamente lader en selv bestemme over hvordan ens midler skal forddeles. Dette er som nævnt en motivation, som ofte er relateret til et egoistisk behov. Det at man selv vil bestemme tager således ofte afsæt i, at hvis man ikke opretter testamente, kan/vil pengene gå et sted hen, som man ikke ønsker, og således er det en informational motivation. Det kan enten være at man vil undgå at pengene går til noget familie (fx Ludvig og Henriette), eller til staten (fx Willy og Gunvor). (C11)

Det at man selv vil bestemme kan imidlertid også være en transformational motivation med afsæt i et behov for selvrealisering, som vi kan se at Lone og Gunvor er delvis motiverede af. Ud over at de selv vil bestemme fordi de vil undgå noget, vil de også selv bestemme for at opnå noget – de ønsker at give til noget, som de virkelig tror på, og gøre noget godt med sine midler (C12).

Testamentarisk gave: Jeg bliver husket

Henriette er meget bevidst om hvilken konsekvens hun antager at en testamentarisk vil få for hende. Hun antager at hun på den måde vil blive husket for noget godt. (C13). Dette lader til i høj grad at motivere hende. Det at hun ikke har børn, gør at hun får et ønske om at blive husket på en anden måde (C14). Også Gunvor og Marie trækker det at de ikke har børn ind som en forklaring på deres testamenter (C15).

At oprette testamente og testamentariske gaver: Jeg får en indre ro

Malene, Lone, Marie og Henriette udtrykker, at det at få oprettet testamente og eventuelt at testamentere til en organisation giver en indre ro (C16).

Igen kan vi knytte ansvarlighed til emnet; det er vigtigt for respondenterne at efterlade tingene i orden for de efterladte. Det lader i høj grad til at handle om, at det er en ting som "skal gøres", og at det derfor føles godt og man oplever en ro, når man omsider har fået det gjort. Malene fortæller således, at hun oplevede en tilfredshed når testamentet var udfærdiget: *"Sådan, okay, fint. Næste ting på dagsorden."* At det opleves som en meget praktisk ting som "bare skal ordnes", kan vi blandt andet se ved at Malene sammenligner det at få oprettet testamente med at få trukket visdomstænderne ud, og Lone med at få opvasken taget.

Ud over dette er både det at være ansvarlig ved at oprette et testamente, og det at testamentere til en organisation, knyttet til ens personlige værdier, og ud fra et egoistisk behovsperspektiv kan man argumentere for, at man først oplever indre ro når der er overensstemmelse mellem det man mener man står for, og de handlinger man foretager sig. Marie udtrykker således, at det er vigtigt i forhold til hendes selvværd, at hun med sine midler er med til at hjælpe nogen som har brug for det.

At oprette testamente og testamentariske gaver: Jeg lever efter mine værdier

Det at oprette et testamente kan i sig selv være en måde at udleve nogle værdier på. Igen er ansvarlighed et centralt emne, denne gang som en personlig værdi man kan have, som både Malene, Lone, Marie, Henriette og Gunvor kommer ind på. For Peter handler det derimod meget om retfærdighed; at børnene skal opleve at arven efter deres forældre er retfærdig fordelt.

I forhold til testamentariske gaver, er særligt Lone, Marie og Gunvor tydelige eksempler på, at deres gave støtter op om nogle værdier som de har. For Lone er det både relateret til hendes generelle princip om at hun er imod arv, samt værdien om at engagere sig i samfundet, og også specifikt i forhold til de værdier som Læger uden Grænser har i hendes øjne (fx politisk stillingstagen, som hun lægger vægt på). Gunvor har en generel værdi om at give: *"Jeg lærte hjemmefra at hvis man har i overflod, så skal man huske at give (...)".* Marie udtrykker at blandt andet hendes kristne livssyn nok har spillet ind på hvilken organisation hun har valgt, og hun lader også til at have en værdi om retfærdighed, som gør at hun ønsker at hjælpe dem, som ingen andre gider hjælpe, og hjælpe dem som har det allerværst. Også Henriette har en værdi der handler om at hjælpe de "små", men i hendes tilfælde er det i højere grad relateret til hende selv end det, det er hos Marie. Marie og Henriette vælger således ud deres evoked set på baggrund af at organisationen faktisk hjælper "de små".

Testamentarisk gave: Jeg bliver beundret af mine omgivelser

Henriette lader til at have en antagelse om, at det at testamentere til fodboldklubben vil gøre at hendes omgivelser (hovedsagligt andre personer tilknyttet fodboldklubben) beundrer hende (C17). Dette kan ses i relation til at hun igennem gaven søger anerkendelse, og en følelse af at "hun er nogen" (C18). Det at hun har fortalt det op til flere gange i fodboldklubben og har ladet sig interviewe om det, er med til at forstærke indtrykket af, at dette er noget som er vigtigt for hende.

Som det også er nævnt i analysen, kan det heller ikke ses bort fra, at Malene, Lone og eventuelt flere har en antagelse om, at man opnår en beundring fra omgivelserne ved at testamentere til en organisation. Både Lone og Malene er gået offentligt ud med det, i lighed med Henriette, og begge taler positivt om personer som testamenterer til en organisation (C19, C20).

Testamentariske gaver: Jeg støtter et godt formål/et formål jeg sympatiserer med

Samtlige respondenter lader til at trække organisationens ind som en vigtig konsekvens, det vil sige, at pengene går til noget som de synes er vigtigt, og at de kommer til nytte. I forhold til de testamentariske gaver, er der forskellige egenskaber ved organisationerne og deres arbejde, som vægtes af de forskellige (potentielle) testatorer.

Malene, Ludvig og Marie lader i særlig grad til at være optaget af organisationens konkrete resultater. Malene snakker om, at Læger uden Grænser er *”meget operativ i felten. Og meget aktiv, og laver alt det de andre ikke har lyst til.”* Ludvig giver udtryk for, at det er vigtigt for ham at se, at der kommer noget ud af de penge han giver, at det giver nogle synlige positive resultater. Marie begrundes sit valg af Mission Øst som arving blandt andet med, at hun ved de gør *”et godt stykke arbejde”*.

Lone er endvidere optaget af, at organisationen hun har testamenteret til (Læger uden grænser), har en *”politisk stillingstagen”*²⁵. Dette er en værdi Lone selv sætter højt, noget som kan ses ved at hun selv er meget politisk og samfundsmæssigt engageret.

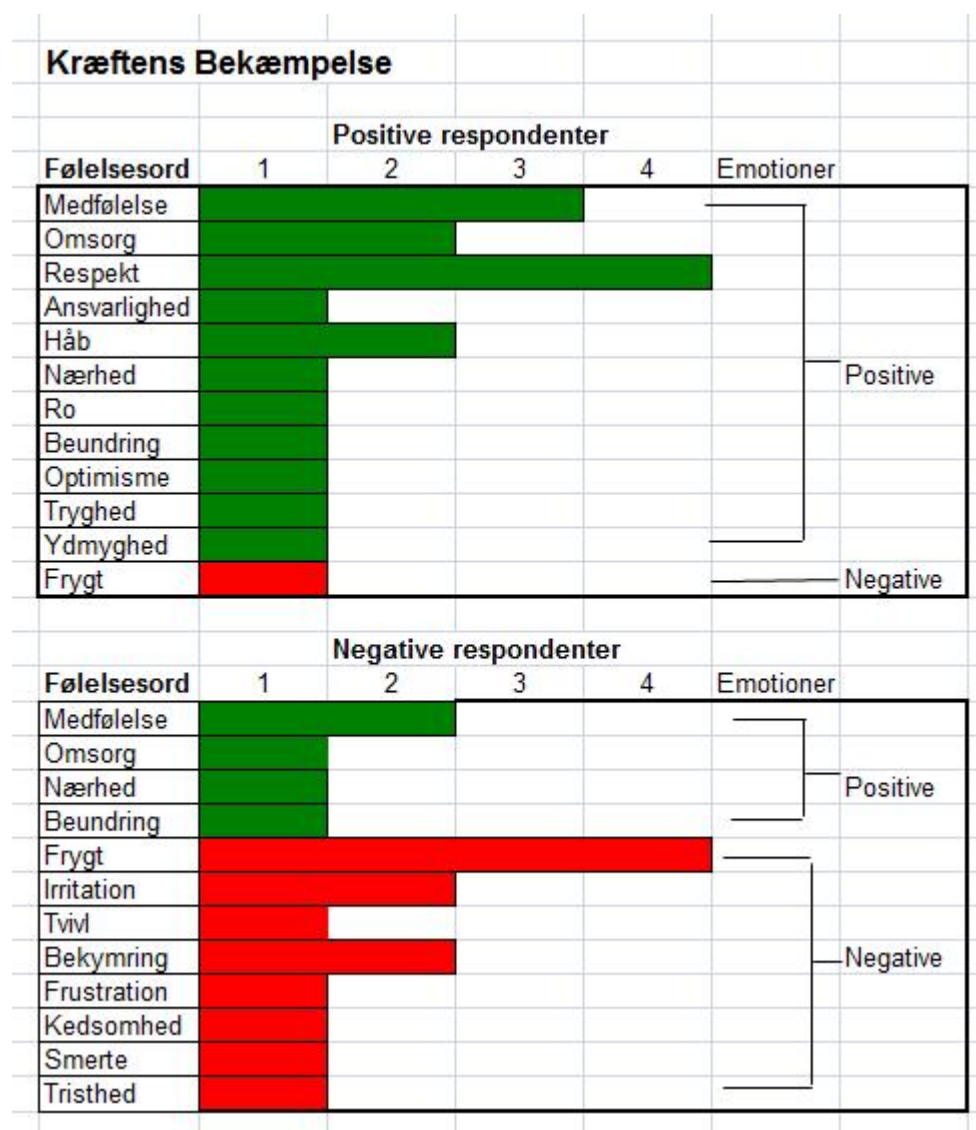
Malene, Ludvig, Marie, Henriette og Willy snakker om selve formålet som noget de vurderer hos den organisation de overvejer at påtænke. Marie har fx som hovedkriterium, at pengene skal gå til sultne børn i Østeuropa, Henriettes evoked set består udelukkende af alternativer som er nært relateret til hende selv, og Willy snakker om at det skal være *”et godt formål”*.

²⁵ Vi forstår det som, at Lone her mener at organisationen taler enkeltpatienternes sag, da organisationen i sig selv er meget apolitisk.

Bilag 26: Positive/negative – alle respondenter

	KB	KB annonce	Legat annonce	Kræft	Kræft framte	Familie	Testamenta risk gave	Donere til org
Peter	overvejend e positiv	splittet	-	-	splittet	overvejend e positiv	positiv	positiv
Willy	positiv	positiv	-	splittet	splittet	positiv	positiv	positiv
Ludvig	splittet	splittet	positiv	splittet	overvejend e negativ	splittet	overvejend e positiv	splittet
Henriette	negativ	positiv	-	overvejend e negativ	splittet	negativ	positiv	positiv
Marie	positiv	ingen	positiv	negativ	splittet	positiv	positiv	positiv
Lone	overvejend e negativ	negativ	positiv	overvejend e negativ	overvejend e negativ	overvejend e positiv	overvejend e positiv	overvejend e positiv
Gunvor	positiv	positiv	positiv	overvejend e negativ	overvejend e negativ	splittet/ positiv	positiv	positiv
Malene	splittet	positiv	-	splittet/ negativ	splittet	overvejend e positiv	positiv	positiv

Bilag 27: Følelsesord: Overvejende positive og overvejende negative respondenter

Kræftens Bekæmpelses annonce

Positive respondenter					Emotioner
Følelsesord	1	2	3	4	
Medfølelse	■	■	■	■	positive
Respekt	■	■	■	■	
Ansvarlighed	■	■	■	■	
Interesse	■	■	■	■	
Irritation	■	■	■	■	Negative

Negative respondenter					Emotioner
Følelsesord	1	2	3	4	
Medfølelse	■	■	■	■	Positive
Ansvarlighed	■	■	■	■	
Respekt	■	■	■	■	
Afmagt	■	■	■	■	
Irritation	■	■	■	■	Negative
Dårlig sam.	■	■	■	■	
Bekymring	■	■	■	■	
Kedsomhed	■	■	■	■	
Splittelse	■	■	■	■	

Legat annonce

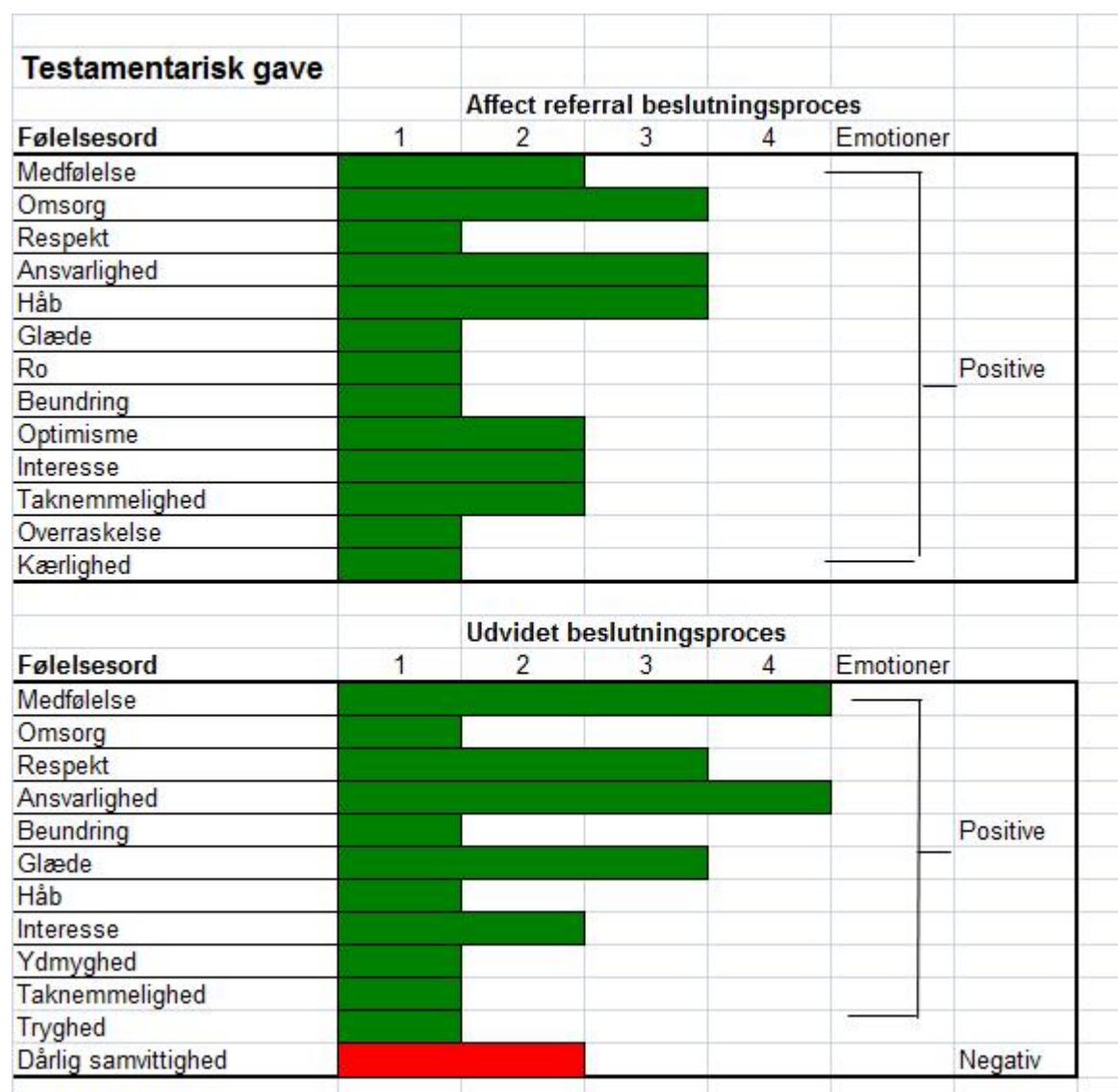
Positive respondenter					Emotioner
Følelsesord	1	2	3	4	
Ansvarlighed	■	■	■	■	
Respekt	■	■	■	■	
Glæde	■	■	■	■	
Optimisme	■	■	■	■	

Negative respondenter					Emotioner
Følelsesord	1	2	3	4	
Ansvarlighed	■	■	■	■	
Håb	■	■	■	■	
Omsorg	■	■	■	■	
Taknemmelighed	■	■	■	■	
Glæde	■	■	■	■	
Respekt	■	■	■	■	

Bilag 28: Følelsesord matrix

	KB	Kræft ramt e	Kræft (ikke Peter)	Testamen tarisk gave	Donere til org.	Familie	KB annonce	Legat annonce (mette,lars,li se, gerd)	i alt
AFMAGT		4	6			1	1		12
ANSVARLIGHED	1	1	1	7	7	7	5	4	33
BEKYMRING	2	6	5			5	1		19
BEUNDRING	2	1		2	4	5			14
DÅRLIGSAMV		2	1	2	2	1	1		9
ENSOMHED		3	2						5
FORAGT						1			1
FRUSTRATION	1	3	4						8
FRYGT	5	6	6						17
GLÆDE				4	5	6		2	17
HÅB	2	3	3	4	5	3		1	21
INTERESSE		1	1	4	6	2	1		15
IRRITATION	2					1	3		6
KEDSOMHED	1						1		2
KÆRLIGHED		1		1	2	6			10
LIGEGYLD						1			1
MEDFØLELSE	5	6	6	6	6	1	2		32
NÆRHED	2	5			2	5			14
OMSORG	3	4	2	3	4	5		1	22
OPTIMISME	1	1		2	4	2		1	11
OVERRASK				1	1				2
RESPEKT	4	2	1	4	6	4	5	3	29
RO	1			1	1	2			5
SKAM									
SKUFFELSE						1			1
SKYLD		1	1		1	1			4
SMERTE	1	5	3			1			10
SPLITTELSE		2	1			2	1		6
TAKNEM.				3	3	6		1	13
TRISTHED	1	7	4			1			13
TRYGHED	1			1		5			7
TVIVL	1	2							3
VREDE		1	3						4
VÆMMELSE									
YDMYGHED	1	2	3	1	4	4			15
i alt	37	69	53	46	63	79	21	13	

Bilag 29: Følelsesord: Affect Referral og udvidet beslutningsproces

Bilag 30: Følelsesord: Placering i beslutningsprocessen

Testamentere en gave				
Behovserkendelse: Peter, Ludvig og Willy				
Følelsesord	1	2	4	
Medfølelse				
Ansvarlighed/forpligtigelse				
Glæde				
Interesse				
Tryghed				
Respekt				
Dårlig samvittighed				
Informationssøgningsfasen og evalueringsfasen: Henriette, Ludvig og Willy				
Følelsesord	1	2	3	
Medfølelse				
Ansvarlighed/forpligtigelse				
Håb				
Glæde				
Interesse				
Kærlighed				
Omsorg				
Optimisme				
Overraskelse				
Ro				
Tryghed				
Respekt				
Efterbeslutningsadfærd - og evalueringsfasen: Marie, Malene, Gunvor og Lone				
Følelsesord	1	2	3	4
Ansvarlighed/forpligtigelse				
Håb				
Omsorg				
Respekt				
Taknemmelighed				
Glæde				
Medfølelse				
Beundring				
Interesse				
Optimisme				
Ydmyghed				
Dårlig samvittighed				

Bilag 31: Følelsesord: Donere og testamentere

Donere til en organisation (alle respondenter)							
Følelse	1	2	3	4	5	6	7
Glæde							
Interesse							
Medfølelse							
Ansvarlighed/forpligtigelse							
Respekt							
Omsorg							
Håb							
Kærlighed							
Optimisme							
Overraskelse							
Ro							
Beundring							
Taknemmelighed							
Ydmyghed							
Nærhed							
Skyld							
Dårlig samvittighed							
Testamentere til en organisation (alle respondenter)							
Følelse	1	2	3	4	5	6	7
Glæde							
Interesse							
Medfølelse							
Ansvarlighed/forpligtigelse							
Respekt							
Tryghed							
Omsorg							
Håb							
Kærlighed							
Optimisme							
Overraskelse							
Ro							
Beundring							
Taknemmelighed							
Ydmyghed							
Dårlig samvittighed							

Bilag 32: Transskriberinger af interviews

Se vedlagte CD-rom.

Transskribering: Interview med Gunvor, d. 27. maj 2008

T= Tilde

B= Berit

G= Gunvor

Følelses ord Gunvor

Kræftens Bekæmpelse

Ansvarlighed/forpligtelse

Håb

Ro

Medfølelse

Nærhed

Respekt

At give penge

Ansvarlighed/forpligtelse

Bekymring

Interesse

Medfølelse

Omsorg

Optimisme

Vrede

At få penge

Ansvarlighed/forpligtelse

Håb

tryghed

G: I hvilken betydning? Det kan være at jeg får, men det kan også være at Kræftens Bekæmpelse får eller Amnesty eller hvem det nu er!?

T: Det er når du får penge. Hvad for nogen følelser får du når du modtager penge? Det kan enten være når du modtager penge fra familien eller i form af løn.

G: Det kommer lidt an på hvad det er man får ik. Altså hvis man vinder 100 mio. så er det lige før man kommer over i dårlig samvittighed – altså indtil man får givet nogen af dem væk. (griner)
(pause) Det kan være svært – afhængig af situationen, men det kan jeg lige forklare bagefter.

Kræftramte

Afmagt
Bekymring
Ensomhed
Frygt
Smerte
Splittelse
Tristhed
Medfølelse
Nærhed
Tvivl

Familie

Ansvarlighed/forpligtelse
Bekymring
Beundring
Taknemmelighed
Tristhed
Omsorg

G: (efter hun har siddet et stykke tid og kigget på ordene) Det er også lidt svært i min situation. For de er jo lige gået bort.

T: ja

G: så det giver nogen helt særlige – ja jeg ville have svaret helt anderledes i november ik. Og det var på grund af kræft.

T: okay

G: den ene altså.

T: det var din mor eller?

G: ja. Det var alvorligt. Lungekræft. Det var simpelthen om at være der hele tiden (snakker meget lavt)

T: og det gik stærkt?

G: ja, hun blev indlagt i september og fik af vide i oktober at du har 2 til 5 mdr. – og det blev 2 – (mumler: det var det eneste de kunne gøre). Det var lidt barsk. Men... jo det bedste når man har så mange smerter og sådan nogen ting. Men det er det jeg mener så, så da min mormor døde tre måneder efter uden at være syg – hun var 103 – og det er så noget andet ik. Men der var bare lidt hurtigt - efter min mor. Min far døde i 1980, ik? Så...

T: Var de meget tæt? Din mor og mormor...

G: Nej. Ikke *meget*. Altså, mormor boede i Århus. Og mor boede her...

T: Nogen gange kan det jo godt være sådan noget...

G: Ja. Nej, min mormor, hun var totalt dement. Hun var glad, men totalt dement, og det har hun været de sidste 5 år eller noget. Smadre glad. Hun var et godt sted og sådan noget. Sang altid, og... nej, så det tror jeg ikke, og jeg valgte sammen med ledelsen ved plejehjemmet ikke at sige det til mormor, at mor var død. Fordi, hvorfor gøre hende ked af det? Der var overhovedet ingen formål så det gjorde jeg ikke. Så derfor tror jeg ikke... men man aner jo aldrig. Der er mere mellem himmel og jord, ik?

T: Lige præcis. Og hvor meget man kan forstå som dement.

G: Præcis, ik? Så... det er jo lige før jeg også kan... i den situation, krydse smerte, vrede, og... alt muligt af, ik? Fordi... hvad for en familie? Den er væk, lige pludselig, ik? (griner kort) Den resterende, ik? Jeg har noget "reservefamilie" som jeg kalder det, det er så en anden side af sagen. (pause) Så derfor er det også noget bekymring, ik...

T: Men det er meget godt vi lige får det med på båndet, for så kan vi...

G: Ja. (pause) Og noget tristhed, ik. Fordi det kan jo ik... det er jo meget naturligt.

T: Så er det **kræft**... (følelsesord)

G: Min far havde knoglekræft.

T: Var det det han døde af også?

G: Han døde af en blodprop i hjernen, men obduktionen viste, han havde i øvrigt kun et par måneder tilbage. Han vidste ikke han havde kræft, ja det er så spørgsmålet. Om han vidste. Han var på vej til at blive opereret for en diskursprolaps i ryggen. Der var ikke en dyt diskursprolaps, fandt de ud af på obduktionen. Men han havde så kræft i hele kroppen. Så der var en grund til, han havde haft simpelthen så ondt. Så... men det var tilbage i 1980, ik. Så det er jo... 27 år siden.

T: Ja. Men jeg havde en kammerat også, de blev ved med at sige at det var... hoftegigt han havde. Så viste det sig også, det var kræft. Han døde også, da vi gik i gymnasiet.

G: Det er barsk, eller hvad.

T: Ja, det er det.

Kræft

Afmagt

Bekymring

Frustration

Frygt

Smerte

Medfølelse

Omsorg

Vrede

T: Så er det **døden**.

G: Ja, det må man så sige, jeg lige har haft tæt på... Altså, for nylig, forstået på den måde (afkrydser) Men heldigvis ikke noget kryds i "dårlig samvittighed". Jeg er faktisk glad jeg var der, da min mor døde. Hospitalet var *helt* fantastisk. Den dag jeg pludselig ikke kunne komme i kontakt med hende og hun havde haft det strålende aftenen før –hun havde ringet til mig, "gider du tage de og de bukser med" – hun kunne ikke fordrage at gå i hospitalstøj så...i morgen lørdag. Ja ja, så kom jeg op og kunne ikke få fat i hende på mobilen, så jeg kørte derhen og jeg kommer ikke i kontakt med hende siden. Så var jeg deroppe – og så sagde hospitalet der at "vi synes du skal blive der" og så kørte de den anden patient ud og jeg fik kørt en seng ind og mor havde én ting hun gik op i, i hele

det her forløb, hun var sådan et fantastisk positivt menneske, t da hun fik af vide at nu var hun tæt på at dø, så sagde hun at hvor har jeg været heldig at jeg har haft et godt liv, har haft mange gode oplevelser og mange gode venner, stor kærlighed har jeg haft, og...så hun havde den der positive indstilling, det synes jeg var fantastisk.

T: det er også rart som pårørende at vide

(Gunvor snakker meget sagte da hun fortæller om sin mor og hæver stemmen igen så snart den ”personlige historie” er ovre)

G: det eneste hun tænkte på – og hun spurgte lægen. Bliver jeg advaret inden det sker? Jeg vil så gerne kunne holde Gunvor i hånden når jeg dør. Det gik hun frygteligt meget op i. Så jeg fik kørt sengen helt op til hende så jeg kunne ligge i den der seng og holde hende i hånden uden at vide om hun anede det - det var jo ligegyldigt ik. Så om morgenen ved 4-tiden så var jeg lidt stiv, og så stod jeg op og sådan noget og så tænkte jeg på at gå ud og ryge en cigaret et eller andet sted (griner kort) og så gav hun en lille bitte lyd – ikke meget så gik jeg alligevel hen til hende og jeg sagde til hende hvad jeg havde gjort flere gange – du skal ikke blive her for min skyld nu skal du tage at få fred og så sukkede hun lige så blidt to gange og så var hun væk – simpelthen... ikke nogen grim oplevelse og det var jeg jo lidt glad for ik. Man har jo hørt om både det ene og det andet. Men flere gange i forløbet ringede jeg faktisk til Kræftens Bekæmpelse fordi jeg vidste fra tidligere tilfælde hvor en af mine venner lå for døden – hvor god støtte det var med ting man ikke forstår eller et eller andet at man så kan ringe og spørge og sådan ik. Jeg har kun mødt helt fantastisk stor velvilje og forsøg på at svare på de skøre spørgsmål man måtte have ik. Så det har været en rigtig god – så jeg giver med glæde (eftertryk) til Kræftens Bekæmpelse. Jeg kan se hvad det duer til – også over for menig mand, forstå mig ret. Det betyder ligesom også noget. Så sådan er det! (krydser af)

G: ahh det er ikke lige glæde (griner) Det kunne godt have været vrede.

Død

Afmagt

Bekymring

Smerte

Tristhed

Vrede

T: så er det at **donere penge til en organisation**

G: ja. Altså når I beder om det hos mig, så noget af det – jeg ville fx sætte kryds i håb fordi jeg håber at det man giver noget også kan komme til at betyde noget i den anden ende og det er så ok med jeres tankegang?

T: ja helt sikkert.

Donere penge til en organisation

Ansvarlighed/forpligtelse

Håb

Interesse

Medfølelse

Omsorg

Optimisme

Respekt

T: så er det testamente – det at oprette testamente

Testamente

Ansvarlighed/forpligtelse

G: Jeg tror kun det er den der (peger på ansvarlighed/forpligtelse) - men det er muligvis fordi jeg er jurist det er sådan jeg ser det. Fordi jeg kan jo personligt være flintrende ligeglad ik, jeg er her ikke til den tid. Jeg synes det er almindelig ansvarlighed.

T: så er det det at testamentere til en organisation.

Testamentere til en organisation

Ansvarlighed/forpligtelse

Håb

Taknemmelighed

Omsorg

respekt

T: så er det arv –og det kan være at du modtager arv eller selv giver arv.

Arv

Ansvarlighed/forpligtelse

Dårlig samvittighed

Håb

Taknemmelighed

optimisme

Annonce for Kræftens Bekæmpelse

Ansvarlighed/forpligtelse

Interesse

Respekt

T: ja det var afkrydsning færdig for nu, der kommer et par stykker senere hen

Generelle spørgsmål

T: *Hvornår oprettede du dit testamente?*

G: første gang?

T: ja

G: jeg tror det var først i 80'erne efter min far var død.

T: og så har du ændret på det et par gange siden hen eller?

G: Ja.

T: *Har du brugt en advokat i forbindelse med oprettelse af testamentet?*

G: nej, fordi jeg er jurist og har slev været ude og arbejde som advokat så feltet kender jeg jo også.

T: *Er testamentet registreret hos en notar? (Centralregisteret for testamenter).*

G: ja

T: *Hvad indgår i dit testamente? (Hvor stor er din formue?)*

G: det er jo hele min formue sådan set der indgår. Dengang var det en lejlighed en ejerlejlighed. I dag er det noget mere fordi jeg har arvet – jeg er enearving både fra min mors bo og min mormors bo så. Så nu er det noget med 4 faste ejendomme indtil jeg får dem solgt og nogle værdipapirer.

T: Hvem har du betænkt i dit testamente?

G: I det gældende nu? Eller det første?

T: Du må gerne fortælle om begge to.

G: Det første jeg lavede det er formentlig fordi min far døde og jeg jo heller ikke havde børn på det tidspunkt og der var jeg jo heller ikke så gammel der var jeg kun 23. Men jeg behandlede jo selv fordi jeg var jurist – det kunne jeg jo lige så godt. Eller det var jeg ikke dengang men næsten – så kunne jeg lige så godt selv behandle min fars bo – derved blev jeg opmærksom på også at det kunne da være at man skulle bestemme et eller andet selv fordi, eller så ville det gå til min mor og hun kunne jo være faldt ned med en flyver eller et eller andet ikke, så var det jo rart at der så stod hvis ikke hun var, altså ikke var her ik, så der skrev jeg, dengang skrev jeg at så skulle min mor arve hvis jeg gik bort, i første række og var hun væk, så skulle min mors forældre arve, min mormor og morfar de levede på det tidspunkt, og hvis ikke de levede så Kræftens Bekæmpelse. Og så ændrede jeg det da min far - min morfar døde så i (utydeligt men måske siger hun 82) og jeg ved ikke hvornår min nummer to kom, at det blev lavet. Men det var så den der bare sagde at min mor, min mormor og så Kræftens Bekæmpelse. Og så her sidste år, ændrede jeg – fjernede jeg min mormor fra testamentet, fordi hun var totalt dement og det var meget muligt at hun overlevede os alle sammen hun fejlede ikke en dyt – og jeg synes det var lidt tåbeligt for hun havde ligesom selv – jeg var hendes værge – efter hun blev dement, og det betyder så at da hendes hus det blev solgt at noget af det bliver sat ind i en bank i en forvaltningsafdeling, og bestyret der, så hvis man skal bruge penge, fx da jeg synes hun skulle have en fest på sin 100 års fødselsdag, så skal man bede om lov i statsamtet for at få penge til det. Det er helt fint synes jeg. Så, jeg synes jo hun havde rigeligt, af det der stod der. Hun kunne jo ikke nå at bruge mere, så jeg synes nej nu fjerner jeg hende. Og jeg havde så i mellemtiden ikke fået børn, så det blev så min mor først og så Kræftens Bekæmpelse. Så jeg fjernede simpelthen hende fra testamentet. Da min mor så fik den her alvorlige kræft så var jeg faktisk inde og ændre i det igen. Fordi så vidste jeg jo at hun ville dø ik. Inden for kort tid. Og så satte jeg et par ind som er børn i dag, som er tæt på mig. Efter min mor og inden Kræftens Bekæmpelse, så i dag kan man sige, hvor min mor er død, der er det de to børn og hvis de ikke er her så er det Kræftens Bekæmpelse.

T: okay. Så det er nogen venners børn?

G: ja, det er min reservefamilie. Kalder jeg dem (smiler) dem har jeg kendt i mange år. Børnene de er 8 og 12 år.

T: så højst sandsynligt er det dem der kommer til at arve dig?

G: ja, ellers skal der ske et eller andet.

B: og de skal have det hele så?

G: jeg har ikke fordelt noget. Men altså, jeg kan jo skifte mening mange gange. Jeg har heller ikke sagt det til dem og heller ikke deres forældre. Det vil jeg ikke gøre fordi det... jeg skal jo have lov at skifte mening. Men...især deres forældre de er helt utrolige, de er enestående i relation til de her sager der er sket. De er kommet rejsende herover fra Jylland, de bor i Jylland. Også med min mor da hun var rigtig syg, var de nogen af de eneste der rejste fra Jylland – der ville komme over og ville nå at se hende. Børnene ville med men det fik de ikke lov til. Så det er da sandsynligt (svarer på Tildes spørgsmål)når de nu er så unge i det her tilfælde. Men det ved man jo aldrig.

T: så du har ikke overvejet en fordeling?

G: ikke endnu.

T: men – hvad var det du kaldte det – subsidiært?

G: ja, subsidiært. Man kan sige at det primære er at de to får i dag ik, det subsidiært vil være Kræftens Bekæmpelse hvis de ikke er her.

T: okay

G: men jeg havde under alle omstændigheder tænkt mig at lave om på det, også fordi de er børn, og nu min mor ikke er her mere ikke. Fordi hvad enten jeg synes de skal have det hele eller kun noget af det – men jeg vil vente til jeg kender situationen totalt efter jeg har behandlet de to boer færdigt, fordi jeg skal jo betale mange penge i boafgift og (utydeligt 29:41) for overhovedet at kunne betale boafgift selv om jeg er den tætteste pårørende. Det er fuldstændig sindssygt og skat (utydeligt) Så når det er afsluttet i løbet af et års tid så ved jeg sådan hvad der er tilbage så er det meget rart at kunne sætte på hvad man vil, det kan man så gøre. Og så kunne jeg bestemme at det børnene skal have...hvis... jeg kan jo også falde bort inden de er voksne ik, så vil jeg nok gerne bestemme hvem der så sku administrere det for dem og måske også at det skal være deres særeje. Det kan de jo selv

ophæve, det må de jo selv om men det skal i hvert fald ikke være sådan at andre kan tage det fra dem.

T: nu snakker du om de her gange hvor du har ændret i dit testamente, man kan godt sige så at der er nogen specielle hændelser som har gjort at du har oprettet et testamente.

G: ja

T: at det er når folk er gået bort.

G: ja.

Behovserkendelse

T: *Var der noget specifikt der gjorde at fra at fx da din far døde og så til at du satte dig ned og skrev det, er der noget specifikt som gjorde at nu blev det lige den her dag jeg gjorde det?*

G: nej.

T: det var simpelthen...

G: det kan også have været forbundet med at det var lige da vi havde arveret inde på universitetet ik. Altså fordi det har været nogenlunde på det tidspunkt ik. – at under uddannelsen ik. Så det er det eneste jeg har kunnet komme i tanke om kunne begrunde hvorfor det lige skete på det tidspunkt.

T: *det var ikke noget du sådan snakkede med andre om? Snakkede du med din mor om det på det tidspunkt?*

G: Ja, fordi samtidigt lavede jeg et for hende. Og som hun gerne ville have lavet fordi efter min far var død, det var så primært at hun ville sikre sig at der stod i det at hun skulle i jorden der hvor min far lå og sådan nogen ting. Fint nok med det og så sagde jeg til hende at hun nok hellere måtte tage stilling til det andet også. Men så sagde hun jamen det hele går jo bare til dig – men så sagde jeg at det kunne jo være at vi var på en fælles ferie engang og kørte i bilen og der skete et eller andet – og hvad så? Nåå ja. (smiler) Men der er det det er en fordel at være jurist så jeg den vej har lært det ik. Så.

T: ja, man tænker måske også lidt mere logisk/rationelt om det.

G: ja det er jo en del af vores arbejde som jurister hele tiden at kunne tage højde for situationer hvor det værste sker ik. Fordi nogen gange når der er taget højde for dem så sker de ikke – altså også sådan juridisk forretningsmæssigt ik.

T: sådan nogen ting som man normalt ikke ville tænke. Nej det sker aldrig.

G: Ja præcis. (smiler)

Behov:

Socialt behov:

T: Er du medlem af Kræftens Bekæmpelse?

G: Ja det er jeg.

T: kan du fortælle lidt om hvorfor du er medlem?

G: Jeg ved godt hvorfor jeg er det i dag, men hvorfor oprindelig blev det... jeg tror hvis jeg skal være ærlig, jeg tænker efter, at det formentlig også er forbundet med min fars død. Hvor vi jo ikke vidste han havde kræft men fik det af vide efter obduktionen. At jeg så synes det skulle jeg i hvert fald støtte. Og min mor havde også inden det her – altså allerede som ung der da jeg blev født vist nok havde hun også kræft i livmoderhalskræft og har altså overlevet med det i årevis ik. Blev opereret dengang og sådan noget. Så kræft har været tæt på. Jeg har også en farmor jeg aldrig har kendt fordi hun døde af mavekræft inden jeg blev født og min morfar han døde af leverkræft. (T: hold da op) Så der har været meget kræft i min familie. Og min morfar han var svækket – han var blevet fanget under krigen og alt det der – 2. verdenskrig så han var fuldstændig ødelagt i maven, som mange af de der blev hentet hjem, som det hed i de hvide busser dengang – det var før jeg blev født men. Det blev hans tarmsystem fuldstændig ødelagt. Og så fik han mavekræft og – men det levede han altså med, det rørte de ikke ved – det levede han med i 10 år. Men så begyndte det at sprede sig til leveren og så gik det stærkt. Så jeg havde i en periode haft de der ting forholdsvis tæt ind på livet så... været bekendt med hvad kræft kan betyde og gøre og sådan noget. Så det tror jeg alt sammen har været medvirkende til at... at det vil jeg godt støtte. Og sådan i starten var det bare et eller andet mindre beløb om året og så på et eller andet tidspunkt så ville jeg ikke give månedsgave, så blev jeg træt af det altså af den der samme opkrævning hver måned, så kunne de ikke så bare trække 6 gange så meget hvert halve år ik (griner) så er man fri for alle de der posteringer. Alt det papir og bogholderi.

T: så du har været medlem siden var det 80 du sagde cirka?

G: ja. Så det har jeg altid følt var det rigtige. Og i flere år var det sådan set det eneste velgørende jeg var medlem af. Så siden er det blevet andre ting. Jeg lærte hjemmefra at hvis man har i overflod, så skal man huske at give sådanne steder. Det lærte jeg hjemmefra, så det er alskens ting. Sådan er det.

T: var der nogen af dine nærmeste familiemedlemmer, som også er medlemmer?

G: ja min mor. Hun gav meget faktisk. Men hun havde jo også det der princip – jeg tror hun gav, altså hun gav 500 kr. om måneden simpelthen. Det synes jeg da er meget pænt.

T: ja det er det.

T: Har du lavet noget frivilligt arbejde for organisationen?

G: nej. Det har min mor. Det gjorde hun. Nej det har jeg ikke. Men jeg har haft noget at gøre med dem – men det var dengang jeg skulle dele penge ud til dem, da jeg var eksekutor i et andet bo. En mand jeg havde hjulpet med at lave et testamente. En af mine venner...og som... der var ældre ik. Han spurgte en eller anden dag, han var kunstner, –hvad nu hvis han ville sådan og sådan – han havde ingen børn. Jamen, sagde jeg bare, du kan få lavet et testamente og så kunne jeg godt se på ham at det var helt uoverskueligt. Så sagde jeg ”hvis du siger mig hvad du vil ha der skal stå, så skal jeg gerne lave det”. Så gik han meget op i at det så – hvis at såfremt at det var mig der blev... (uforståeligt) og på det tidspunkt var jeg i et advokatfirma så det var meget naturligt at så indskriver jeg at jeg skulle være eksekutor. Så det blev indskrevet i testamentet. Og så døde han altså ret pludseligt. Han havde en samlever der blev dement før han... hun lå på plejehjem og han havde været henne og besøge hende. Meget mystisk. Så døde hun. Hun var så lidt syg. Og inden for en halv time efter, så døde han og han fejlede ikke en dyt. Er det ikke underligt? Men det betød så at han arvede hendes bo. Hun hed Bodil. Hun var også kunstner. Så lige pludselig havde jeg to boer jeg skulle behandle. Det var lidt voldsomt. Og det var kun velgørende der skulle arve der. Og det kunne jeg jo huske, for jeg havde jo selv lavet testamentet. Det var Kræftens Bekæmpelse, den katolske kirke og Kattenes Værn. Og jeg var ikke mere advokat da han døde, så jeg var ovre i min lejlighed her på den anden side af gaden hvor jeg holdt skiftesamlinger og sådan noget. Det var meget skægt. Men der var en del penge fra de hver især, fordi jeg fik jo solgt en del ting på auktion og sådan noget. Malerier og ting jeg fandt i bankbokse – brillanter og det ene og det andet - og det kørte jeg så ind til Bruun-Rasmussen. Og så kunne jeg så udlodde af flere omgange (tror det er det hun siger). Og der husker jeg at til sidst da jeg kom med slutudlodningen – det var så tre advokater der kom de tre steder fra og jeg kan huske ham fra Kræftens Bekæmpelse for jeg synes det var en

fin opdragelse han havde. Han skrev tilbage og han skrev at han havde aldrig været udsat for sådan en professionel bobehandling (griner).

T: nå for søren.

G: det synes jeg jo var helt fint når man tænker på jeg jo ikke var advokat på det tidspunkt ik? (griner)- og det sådan set er noget der foregår i skifteretten ik. Så det var da meget positivt. Så jeg har prøvet at uddele penge.

T: ved du hvad det oprindelige motiv var? Det var jo tre meget forskellige organisationer.

G: den katolske kirke, når han gjorde det... de havde lavet gensidigt testamente og det var det der gjorde at han så arvede hendes. Nå han... han elskede katte og havde kat. Det var så det med kattene. Og mht. den katolske kirke var de katolikker begge to og især hans veninde der hun var virkelig meget overbevist katolik hun havde de skønneste klenodier – noget af det kunne slet ikke kunne sælges havde jeg nær sagt, det kunne man måske nok, men det var altså Vatikanet der rejste op efter tingene allerede inden hun blev dement. Men der var også – hvad hun havde af – og der var nationalmuseet også inde over nogen ting, men det var så før hun døde. Heldigvis, det var meget fornuftigt. Det var virkelig klenodier. Men det var de to. Og når Kræftens Bekæmpelse kom ind der det mener jeg også var fordi at Bodil havde været igennem noget kræft, men noget der var endt godt osv. og hvor de havde samme erfaring som jeg har haft flere gange, at dem kan man altså få støtte fra. Hvor man er der hvor man fuldstændig ikke aner hvad man skal gøre. Det er sådan jeg husker ham. At han havde en eller anden taknemmelighedsfølelse over for dem. Og jeg tror at det i mange tilfælde kan gøre noget at man har haft en eller anden voldsom oplevelse og så er der nogen der har kunnet give håbet. Apropos et af ordene der ik. Det har jeg jo selv følt i den første af de situationer der os. Det kan jeg godt... Så jeg tror det er derfor.

T: han var din ven ham her du ordnede testamente for. Er der udover det nogen i din omgangskreds og din familie, som har testamenteret til en organisation?

G: ikke som primært, som det hedder. Men som jeg har gjort, sekundært ja.

T: har du fornemmelse af om det er noget man snakker om?

G: ja ja. Altså en anden af mine venner, som desværre også er død, hun havde en søn der (...) for mange år siden. Og hun var selv aktiv i Røde Kors. Men hun havde bestemt at det hele skulle gå til hendes søn, som det primære. Men hvis han ikke var, at så skulle der gå noget til Røde Kors og til Kræftens Bekæmpelse. Det var så de to hun havde valgt. Jeg tro der er mange der som jeg har gjort

indtil...jamen til familien først eller hvad man nu skal sige og dernæst... men det får Kræftens Bekæmpelse også meget af ... i det tilfælde hvor jeg udbetalte til dem, der var det jo også... heller ikke primært. Det var jo hende der skulle arve ham, men da hun nu var død så blev det jo til de tre organisationer i stedet for. (uforståelig) men lidt får de da ud af det trods alt. Sådan tror jeg det er i mange tilfælde, men det kan I måske finde ud af?

T: måske (smiler)

T: Hvilket indtryk har du, af hvad din (eventuelle) familie/nære tænker om testamente og testamentariske gaver? (subjektiv norm)

G: Det tror jeg egentlig ikke jeg har snakket så meget med dem om. Fordi det de altid spørger en om når man nu er jurist ik, det er hvordan laver man det lige hvis man vil sikre sig, og så er det noget ved familien man vil sikre sig – at så siger de fx hvis nu min mand og jeg bliver dræbt i en bilulykke hvordan sikre jeg så at de (børnene) har det godt? Det er sådan nogen ting de kommer ind på mere. Og derfor vil jeg sige med mindre man har været aktiv inden for – som den veninde jeg fortalte om, der var aktiv inden for Røde Kors og (uforståeligt) – så er det nok ikke det man snakker med mig om, altså. Enkelte kan godt have nævnt det. Jeg har blandt andet også lavet det i min mormors testamente, efter mig altså (griner) – og det ville hun skam gerne.

T: Føler du at der er en form for pres eller forventning i forhold til det at oprette testamente/testamentarisk gave?

G: nej nej. Jeg føler ikke noget pres, kun fra mig selv. Men jeg kan godt finde på at presse ham som lige før. Og sige hvorfor har du ikke gjort det? Du har børn!

T: Hvilke personer forestiller du dig der testamenterer gaver til organisationer? (enlige, folk med mange penge osv.)

G: altså, som at testamentere i første række?

T: ja eller måske bare giver det væk i legat eller... altså nogen af pengene.

G: sætter noget til side! Jamen så er det nogen personer med samfundssind og en stor medfølelse og i hvert fald med den fornødne respekt for den organisation som vedkommende vælger. Men det kunne så være at vedkommende ikke lige selv har nogen – familie eller noget. Og hvis nogen skulle

gøre det selv om man har familie, så vil jeg sige, hatten af for dem, så er de samfundsbevidste og har et meget meget stort hjerte. Det vil jeg sige.

T: hvis vi skulle tage den anden, sådan som du har gjort, subsidiært, er det den samme type?

G: For så vidt ja, men det er jo ikke i samme grad, fordi som vi var inde på før, det er meget sandsynligt at det aldrig når – mit fx – at komme til Kræftens Bekæmpelse – da der er et par børn. Sådan vil det jo være, når det er subsidiært. Nu får Kræftens Bekæmpelse meget af den vej alligevel af det subsidiære, fordi folk får ikke ændret deres testamenter når der sker ting og sager. Men jeg synes det er i en temmelig meget højere grad hvis nogen allerede fra start vælger at afsætte et eller andet til hjælpearbejde et eller andet sted eller forskning af kræft. Det er så nemt at sige at når alle de andre der – de tyve – så kan det da godt være at hvis de skulle være væk alle sammen at så skulle der gå noget til Kræftens Bekæmpelse. Eller hvem det nu var ik. Altså det er noget mere ansvarligt at sige fra start af at der skal gå det og det til dem. Der skal oprettes et legat, hvis pengene er der til den tid, så og så mange kroner der skal gå til det.

Svar på sociale og egoistiske behov samt selvrealiseringsbehov

T: Jeg kommer til at stille nogen spørgsmål som vi nok har været lidt inde over, men jeg kommer til at stille dem på en lidt anden måde. Det er igen en metode som vi forsøger at anvende.

G: jaja.

T: Hvorfor har du valgt at oprette testamente? Hvad var det der motiverede dig?

G: Det var jo en begivenhed der gjorde det. Men det som motiverede mig til det og at man fik taget sig sammen, det er nok at man bliver erindret om at vi er dødelige og at man så bør være ansvarlig. Og tage stilling til sit eget liv og det indebærer altså også at tage stilling til når vi ikke er her mere.

T: Kan du forklare hvorfor det er vigtigt for dig at man tager stilling og er ansvarlig?

G: Fordi uanset hvor stort samfundssind man måtte have, så føler man – mærkeligt nok – et anderledes samfundssind i forhold til om staten skal have det hele eller i forhold til om en organisation fx skal have eller noget familie. For selv om det er familie og der skal betales en afgift til staten, det er så okay, ikke helt, der er jo betalt skat af det, men alligevel. Så er der alligevel forskel og organisationen er jo godtaget i et stort omfang fra at afgive noget. Så jeg tror ikke man vil få den samme gode fornemmelse af at – og have samfundssind ved at det bare går i statskassen.

Og hvorfor man ikke gør det, fordi det burde jo komme os alle til gode, det er jo nok fordi det går jo bare ind i en stor gryde, og vi er jo dødelige vi mennesker, og inderst inde, selv om det er ulogisk måske, så vil man gerne kunne pege hen hvor alle mand (?) vil ha, det man selv har tjent eller hvad det nu er, jamen det er så til Tobias eller hvem det nu er – eller det skal gå til præcis at forske i det og det. Det vil man gerne have lidt medbestemmelse i. Det kan godt være det også går til forskning når det går i statskassen, men det går i hvert fald også til en million andre ting. Ik.

T: så er det mere for at søge hen imod noget man har medbestemmelse over end det er at søge væk fra noget man ikke vil give til? Det er en stærkere følelse?

G: ja ja og simpelthen selv tage stilling og vise den ansvarlighed der trods alt er ik. Og så lade folkettingen tage stilling til de andre ting – altså de ting der kommer ind på skat og boafgifter. Det kan de få lov til. Jeg vil have lov til at tage stilling i mit eget liv (griner).

T: Vi deler dem lige op: det er de to børn der skal arve og så er der Kræftens Bekæmpelse i anden række. Hvorfor har du valgt at testamentere til de personer/organisationer som du har valgt? Hvis vi først tager de to børn. Hvad var motivet for det?

G: Jamen det tænkte jeg faktisk meget over efter (uforståeligt, siger måske efter hun havde lavet det) fordi det ikke er familie, men hvem siger at familie er tættest på. Det er jo ikke altid sådan. Og da jeg føler det som om det er familie så var det mig naturligt at – det var faktisk naturligt at det var deres forældre som skulle arve, men når man ikke selv har børn så følte jeg at det rigtige var at så skulle det være næste generation kan man sige. Det ville kunne have været mine børn, altså den aldersgruppe ik og det følte jeg bare er det rigtige. Og det er jo nok inderst inde fordi man, det ved jeg ikke om man på den måde ønsker at der er spor efter en når man nu ikke har børn. Det ved jeg ikke. Jeg følte at det var det rigtige og det gør jeg stadig. At de mennesker som... børnene har været meget i familiens sted, jeg har ikke rigtig noget familie tilbage, jeg ar lige en kusine...ellers så... Men jeg er lige som blevet lemmet ind i mine venners familie der, det er herligt og de er smadder søde ik. Så jeg har følt temmelig stor nærhed omkring de ting som gør at jeg føler de er trådt ind i familiens sted og så er det noget naturligt for mig.

T: er der noget specifikt der gjorde at det var dem i forhold til nogen andre.

G: ja, altså jeg er tættere på dem altså man kan sige at de her de er børnebørn af en mand på min mors alder, som bor i Vejle og han har tre børn der hver især har børn, så man kan sige at de har fætre og kusiner jeg kunne have indlemmet også hvis jeg sagde at det var så den generation og jeg kender jo dem alle sammen men jeg er tættest på den familie her. Altså deres forældre – vi har været på flest ferier sammen vi har også været på nogen fælles nogen alle sammen – og de stiller simpelthen op hver gang jeg har brug for det. Nu har jeg min leddegigt og nogen gange kan jeg ikke gå og så er jeg godt nok nogen gange blevet imponeret af at der kommer folk drønende fra Vejle for at hjælpe mig ik. Altså jeg har også folk, venner her i byen, men det er altså simpelthen ikke småting de har hjulpet med og også her i forbindelse med jeg har ryddet op her i lejligheden. Det har betydet meget for mig.

T: Så kan man sige at de følelser der er i forhold til de her børn at det er lignende de følelser som du krydsede af med familie?

G: ja, det er det. Altså tag Andreas der – vi var på en fælles ferie der – alle de her jeg snakkede om, vi var 24. Jeg har en aktie, altså en for sjov aktie på 500 kr. i et vinslot i Frankrig, gennem det kunne man leje et andet slot hvor der var pool og alt muligt andet i og hvor vi kunne være 24 i (uforståeligt) og det var mens min mor levede og hun var også med. Og så kom hun til skade dernede. Hun bar noget op ad en stentrappe og faldt bagover og jeg skreg bare da jeg så det. Jeg rejste mig ikke engang. To af de unge stærke mandfolk de kom drønende og de nåede at gribe hende inden hun røg helt ned i hvert fald og der var hospitalet osv. Men børnene blev meget chokeret over den oplevelse og de kom ned til Bordeaux til hospitalet og tilbage igen midt om natten. Og på det tidspunkt, så især Andres han var fuldstændig fra den og så faren kom og spurgte om Andreas måtte komme ned og se til hende, for han ville se at hun var i live. Og jeg kan godt sige dig, resten af den ferie, den knægt der, hvad har han været dengang 6 år, han veg ikke fra hendes side. Og det endte med at han måtte have en seng op ved siden af hende og han holdt hende i hånden hele tiden. Hun brækkede så kravebenet, så...og hun var jo med til det hele men han veg simpelthen ikke fra hendes side (smiler). Er det ikke pudsigt? Og sådan er de unger altså ik. Men de er nu søde alle sammen ik. Men der var noget – et eller andet særligt ved de børn. Så det er sådan lidt et eksempel på hvad det er der nogen gange kan skabe en særlig nærhed ik. Skøre begivenheder engang imellem ik. Så det var en af dem (griner).

T: men hvorfor har du så valgt Kræftens Bekæmpelse subsidiært?

G: det har jeg bare aldrig været i tvivl om andet. Det var dem det skulle være og ikke andre. Jeg har aldrig overvejet så meget som overvejet andre. Jeg støtter andre hvis jeg... jeg kunne have valgt gigtforeningen fx ik, dem har jeg jo temmelig meget brug for selv og får mere og mere ik. Jeg kunne også have givet det til, der hvor jeg selv går Perker-Instituttet (tror jeg hun siger) inde på Frederiksberg Hospital. Forskning i gigt, leddegigt. Men nej det, jeg har aldrig så meget som overvejet at det skulle gå til Amnesty, Røde Kors, Folkekirkens Nødhjælp eller Læger uden grænser eller noget som helst andet.

T: hvad tror du er begrundelsen for at det er så...?

G: jamen jeg tror det er fordi at (lille pause) det er den eneste af organisationerne jeg dels selv har haft behov for at tale med i forskellige sammenhæng og men så omvendt også er blevet voldsomt imponeret af... det er ikke den eneste jeg har haft behov for at tale med, jeg har faktisk prøvet at tale med Røde Kors også, men det var ikke nogen god oplevelse. Den var så dårlig at jeg har fjernet al støtte fra dem. Dem støtter jeg ikke mere. Det kan være man skal nu hvor ham der Poulsen ikke er der mere. Men det var simpelthen så uprofessionelt, simpelthen. Så jeg har bare ikke (uforståeligt, men noget med hun ikke har tænkt på andre).

T: så det er en kombination med nogen positive oplevelser med dem

G: ja meget

T: og så også være involveret i dem mht. at der har været meget kræft i din familie og venner.

G: ja. Men hvor jeg har set adskillige eksempler på – og gør det også her arbejdsmæssigt – en af mine medarbejdere der sidder lige herinde har lige været igennem brystkræft, men jeg har set så mange fine eksempler på flot og professionel arbejde far Kræftens Bekæmpelse og det har jeg gjort altid. Så jeg har aldrig været i tvivl om at det skulle være dem og ikke nogen andre og det er simpelthen de gode erfaringer. Og det er derfor jeg mange steder har krydset ansvarlighed af, det mener jeg er, når jeg hører Kræftens Bekæmpelse så... respekt og ansvarlighed ik. Og det er ikke bare noget jeg tænker for jeg immervæk også brugt dem.

T: det her er sådan lidt hypotetisk, men kunne der være nogen årsager til du vælger ikke at testamentere til en organisation?

G: ja, fx det der jeg nævnte med Røde Kors.

T: en dårlig oplevelse?

G: Ja.

T: kunne der være andre årsager til det? Kunne der fx være noget som Kræftens Bekæmpelse kunne gøre som ville bevirke at du valgte ikke at testamentere til dem?

G: jamen så skulle det være hvis de begyndte at opføre sig lige så tåbeligt. Og det kan jo ske, de er mennesker, altså hvis de også får noget, som var tilfældet dengang, det er det nok ikke mere, men, hvor jeg i hvert fald fik en viden om hvor tåbeligt de gjorde nogen ting og så synes man ikke man vil støtte dem mere (uforståeligt)

T: altså, det er i forhold til hvad de bruger pengene til?

G: ja. Hvis der er noget der i hvert fald er fuldstændig godnat, så vil man jo være til grin hvis man støttede dem. Så det synes jeg har en vis betydning, Det er rigeligt at vi ikke kan bestemme dem i statskassen. (griner) Hvor fjollet det kan bruges engang i mellem ik, man ville måske gerne have brugt det lidt anderledes.

Følelses ord

T: nu har vi snakket om dem som skal arve dig, det er lidt det samme, men det er så igen når du tænker på de børn der skal arve dig hvad er det så for nogen følelser der kommer op?

Tanken på dem som skal arve – børn

Ansvarlighed/forpligtelse

Glæde

Håb

Tryghed

Kærlighed

Nærhed

omsorg

Tanken på dem som skal arve – Kræftens Bekæmpelse

Ansvarlighed/forpligtelse

Beundring

Håb

Interesse

Omsorg

Optimisme

respekt

Informationssøgning

T: så har vi lidt spørgsmål omkring det at søge information, nu ved vi jo godt at du er i en lidt anden situation (da hun er advokat) så jeg skal lige prøve på om jeg kan sortere i de her spørgsmål. Men jeg kan jo prøve at stille dem alligevel og så kan du jo svare ud fra...

G: gør bare det.

T: Hvad vidste du om det at testamentere generelt før du begyndte at søge information om emnet?

G: der vidste jeg det meste fra mine lærebøger på jurastudiet.

T: Hvad vidste du om det at testamentere til en organisation før du begyndte at søge information om emnet?

G: det samme. Det er også omtalt i lærebøgerne på jurastudiet.

T: og det var så også derigennem at du vidste at man kunne testamentere til Kræftens Bekæmpelse?

G: Ja.

T: Har du nogensinde set en af Kræftens Bekæmpelses annoncer for testamentariske gaver?

G: sikker.

T: det er ikke noget du sådan lige har bidt mærke i?

G: nej, men mon ikke det er med nyhedsbrevene og den slags ting. Det er jo ikke noget jeg læser på da jeg jo har taget stilling til de ting.

T: ja lige præcis

T: Hvilken information var vigtigst for dig da du skulle begynde at lave et testamente? Der tænker vi sådan på i forhold til det at lave et testamente generelt.

G: jeg vil tro for andre var det vigtigst at få styr på at hvis man vil gøre som mange gør sætte noget familie eller venner ind primært og så en organisation sekundært, så for dem er det nok vigtigst at få styr på hvad sker der hvis en falder bort og hele det juridiske cirkus der, i hvilke situationer vil det så bare gå til andre eller vil noget af det gå til den her organisation. Altså at få lidt styr på hvad effekten er. For det er jo selve idéen ved at oprette et testamente. Det er at man slev kan bestemme.

T: hvad med sådan noget som, er det noget folk spørger om – om hvad det koster?

G: det kan folk godt finde på kan jeg så huske fra dengang – ja selvfølgelig om det er dyrt og sådan noget. Hvad skal du have og hvor meget skal notaren ha og sådan noget.

T: så det er måske også i forhold til hvad din erfaring er med hvordan de gør det. Har du nogen ide om folk de søger på nettet eller ringer de til en advokat.

G: Nej de ringer til mig.

T: de ringer til dig (alle griner)

G: altså, jamen det: ej Gunvor ved du noget om det, ja ja du kan sende det til mig så skal jeg læse på det og så hjælper jeg dem. Så det er jo den typiske, altså for dem jeg kender ik, er informationssøgningen hos mig ik.

T: handler det også om at du er en person som de stoler på tror du?

G: ja, det håber jeg (griner) Men det vil jeg tro det er og fordi det er formentligt fordi de ved at jeg ikke har børn og er jurist så har jeg været igennem nogen overvejelser selv og det er jo altid rart i mange sammenhænge for os alle sammen at høre lidt erfaringer fra andre ik. Hvordan gjorde du så det? De spørger mig jo også hvis de skal købe hus og sådan noget. Men hvor jeg jo nogen gange siger jamen det der, det skal du altså gå til advokat med. Og det kan jeg også finde på med et testamente, hvis det er noget særligt indviklet med selskaber og den slags ting. Så vil jeg da sige til folk, så synes jeg du skulle gøre sådan og sådan.

T: har du erfaring med at der kan være nogen ting der kan være svære at forstå for folk?

G: det er primært det her med hvem får... alle de her hypotetiske ting der kan ske ik, hvis den ene dør og hvis den anden dør og hvis jeg nu slet ikke opretter testamente, hvad sker de så for mig i min familie. Og det er jo så afhængig af om de har børn eller ej. Hvis de nu ikke har børn så er der jo meget få der ved at så går det op til forældre og måske videre til nogen søskende de slet ikke ville

have skulle noget ikke, så de måske burde oprette hvis de hellere ville have en organisation får. Altså nogen gange så er søskende også uvenner og den slags ting

T: så det har noget at gøre med hvordan arverækkefølgen er?

G: ja, det synes jeg er noget at det som de fleste er voldsomt interesseret i og det er noget af det der kan få dem til at sige nej, men så må jeg hellere se at få oprettet. Fordi nej, så går den derud og det er jeg ikke interesseret i. Så vil de hellere selv bestemme at det skal være noget nærværende eller en organisation. Og det kan de jo gøre. Det er jo ikke nogen hverken tvangsarvinger eller livsarvinger når vi når derud, men... Så informationen om hvem de går til kan nogen gange gøre at de får taget sig sammen til at få lavet et testamente og taget stilling. Og det er ligesom den første ting de skal over. Og som er vigtig vil jeg synes for en organisation. Og jeg kan ikke engang huske Kræftens Bekæmpelses hjemmeside, men det er sådan noget jeg synes burde være vigtige at man kan klikke sig ind på. Let forståeligt, en tegning eller et eller andet.

T: det at oprette testamente hvor vigtigt er det for dig på en skala fra 1-10? Hvor ti er det vigtigste.

G: det må vist være en ti'er.

T: kan du sige hvorfor?

G: Altså der er jo andre ting i livet der vigtige, hvis du forstår hvad jeg mener ik. Så i forhold til det så... Jeg synes da det er vigtigt, fordi jeg synes det er vigtigt for hvert enkelt menneske at tage stilling. Det er det også ved at stemme til et folketingsvalg, altså det er lidt det samme ik. Jeg kan jo være ligeglad, det går jo til nogen i den danske befolkning via statskassen ik, så i og for sig kan jeg være ligeglad, men jeg synes det er vigtigt at tage stilling lige som jeg synes det er vigtigt at stemme til et folketingsvalg. Det er et spørgsmål om ansvarlighed. Det synes jeg. Og så i min situation, hvor det ikke bare automatisk går et eller andet sted hen, jamen så synes jeg at det samfundet i hvert fald kan forlange af mig det er at jeg tager stilling i stedet for at lade flyde hen. Fuldstændig lige som et folketingsvalg og vælge hvem man vil stemme på, men jeg synes det er vigtigt selv at være en del af og være aktiv i samfundet.

T: det så med at testamentere til en organisation, hvor vigtigt er det så for dig på en skala fra 1-10?

G: jamen det kan man jo ikke sige er så vigtigt er så vigtigt i sig selv. Det vigtigste er at man tager stilling synes jeg. Og det afgørende er jo ikke om du gør det i forhold til en organisation fordi... altså når jeg fx tænker tilbage på hende jeg fortalte om der er meget engageret i Røde Kors og havde en søn, jamen i det tilfælde kunne du jo faktisk vælge at testamentere til en person og du

vidste at det gik til nogen bestemte velgørende, så man kan ikke sige at det er så afgørende. Det vigtigste er, at du tager stilling og at du tager stilling helt ud. Og så er det at du ofte ender hos en organisation ik. At selv om du har børn og du ved at det at det skal til det, lav dit testamente alligevel, for hvad nu når I tager på en sommerferie syd på og der sker det der ikke må ske... så har du taget stilling og det synes jeg altså at man skal. Jeg synes det er vigtigt.

T: så det at testamentere til en organisation, er det halvdelen eller er det mindre and det? Hvis vi skal sætte den på en skala igen.

G: Det er en femmer ik.

Evaluerings af alternativer

T: dengang du oprettede testamente i sin tid, hvilke valg stod du over for? Fx hvem der skulle arve og hvor meget de skulle arve?

G: det erindrer jeg ikke. Jeg tror slet ikke jeg var inde i det der. Det ville være noget andet hvis jeg havde søskende ik. Så det var jo simpelt kan man sige. Det var den familie der var ik. Det var mine forældre og så var det bedsteforældre og så var det organisationer. På daværende tidspunkt.

T: så valget var ikke så svært dengang?

G: Nej

T: har det været anderledes nu hvor din mor er død?

G: det synes jeg det er. Derfor har jeg heller ikke lavet det om endnu. Fordi det synes jeg godt lige at jeg vil tænke lidt over. Hvad det er jeg vil. Og så vil jeg lige finde ud af det når det hele er gjort op ik. Hvordan man skal fordele. For nogen gange kan man fordele i procenter og brøker og andre gange kan man sige at x-kroner skal gå til noget bestemt uanset om det så er - det kan være i starten udgør 20 % - hvis jeg lever længe ender det med at udgøre 80 % ik. Altså, det skal man også lige overveje ik. Vil du gøre det på den ene eller den anden måde ik! For det kan også gå hen og få en betydning. Og derfor vil der jo være for nogen, mange valg at træffe der ik. Hvor andre vil sige, det kan da være lige meget ik – bare sige 10 % eller 50 % skal gå til (uforståeligt) og 50 % af ingenting eller af 10.000 eller et eller andet. Der kan ske mange ting.

T: tænker du over om de har nogen konsekvenser for dig selv de her valg du nu skal træffe?

G: ja. Men det er jo igen. Ja, du ved jeg har jo prøvet nogle ting ik. Altså, jeg tænker også over hvad jeg skriver der kan blive afgørende for hvis jeg bliver gammel og dement fx om nogen andre skal være værge for mig lige som jeg var det for min mor. Jamen så vil de ikke bare kunne råde over formuen hvis jeg har sagt at x-kroner skal gå...det kan de godt – det kan statsamtet godt tillade, hvis der kun står at så og så mange procent skal gå – forstå mig ret. Ik. Så hvis der er noget der ligger mig meget på sinde at det er noget bestemt det skal gå til, så er det der jeg skal skrive det. (uforståeligt). Så det er sådan nogen overvejelser synes jeg man godt kan føle er vigtige. Med mindre man bare vælger at give det hele væk nu ik. Fordi det kan man jo bare gøre ik. Altså...

T: tænker du så over hvilke konsekvenser det har for dem du vælger at efterlade din arv til?

G: ja. Altså personer ik. For organisationerne, det er så enkelt, for det går ind i deres arbejde med mindre man angiver i testamentet at det skal gå til en bestemt del af arbejdet.

T: hvad med konsekvenserne for de to børn?

G: jaaa... men jeg er da, jeg kan jo se med mig selv ik, jeg har pludselig arvet fra to ik, og det er ikke sådan det rene småtteri vel, og det kan godt være lidt overvældende synes man på en eller anden måde. Og det vil det jo også kunne være for dem hvis ikke jeg formøbler det hele. Altså på den ene eller den anden måde. For det kan man godt få lyst til ind imellem. Altså at give det væk. Lige som jeg giver en mase af tingene væk af indboet, til unge mennesker der ikke lige har noget fx og jeg havde nogle Wegner, det er en kendt dansk designer, og Børge Mogens skab – gav jeg til en ung mand der boede på 47 m2 ude på Christianshavn – han blev simpelthen så glad for den og det er jo dejligt ik. Så jeg er lidt glad for også at kunne give lidt væk i levende live. Som man kan se at nogen får noget ud af det. Så det har konsekvenser, at man arver. Og det vil det også være for dem. Hvis jeg ikke har formøblet alle pengene og foræret det hele væk (griner). For sådan nogen børn, eller også selvom de måtte være vokset op. Det er jeg godt klar over, og det er også derfor jeg har tænkt at jeg i hvert fald skal have indskrevet i givet fald, hvem der skal bestyre det, hvis der skulle ske noget mens de er børn ik.

T: hvis du tænker i forhold til hvorfor nogen følelser –følelsesord du ville afkrydse i forbindelse med hvilke konsekvenser det har for de her børn der arver.

G: det kommer nok an på hvor gamle de er når de er.

T: hvis vi siger de er over 18

G når de er voksne. Hmm... det ved jeg sårme ikke...Det er jo modsatrettet synes jeg.

Konsekvenser – for børn som skal arve

Bekymring

Glæde

Håb

omsorg

Konsekvenser – for Kræftens Bekæmpelse

Glæde

Håb

Omsorg

optimisme

T: Hvordan har du valgt hvilken organisation du vil testamentere til? (Kræftens Bekæmpelse) (er det en selvskreven, eller evaluerer du forskellige organisationers styrker/svagheder, hvilken sag, etc.)

G: nej, det var fuldstændig selvskrevet. Det har aldrig været relevant med andre.

T: Hvilke kriterier skal organisationen opfylde?

G: De skal have en ansvarlig administration. Og sku det ske, hvad det kan for alle, at der pludselig kommer sager, forstå mig ret, at der er noget der er administreret tåbeligt og kostet en masse penge så skal de bare være kvikke nok til at gøre noget ved det. Ikke at man skal sige, ”åh så trækker jeg alt ud” men hvis organisationen selv har styrken til at gå ind og sige ”den her, den er gal, det må vi gøre noget ved og det gør hurtigt” så synes jeg det er fint nok, fordi det kan jo ske alle vegne.

B: Har du nogen specifikke krav til hvad pengene skal bruges til?

G: nej, jeg har ikke sat krav – de kan bruge frit. Og jeg ved jo det koster penge at administrere ting, det koster penge til læger til dit og dat og forskningsprojekter det ene og det andet. Men det er pudsigt i spørger om de der ting, fordi man kan sige jeg burde være tættere på det er med gigt ik, der jo også giver forskningspenge til folk der prøver at finde koden på det her leddegigt fx: jeg er jo igennem det ene forsøg efter det andet ik, og sådan noget, fordi jeg ikke kan tåle... altså jeg har været i kemobehandling – det har nogen gange hjulpet på leddegigt, men det kunne jeg ikke tåle og så prøver de nogen andre sjove ting ik. Men det er altså stadig Kræftens Bekæmpelse der står på min liste, er det ikke lidt pudsigt?

T: jo det er det faktisk, men det har også været en del af dit liv i længere tid kan man måske sige?

G: både ja og nej, fordi det her leddegigt det er jo ikke det samme som almindelig gigt. Det kan du jo få fra barn af. Alm. gigt det er sådan noget som slidegigt som vi alle sammen får når vi bliver gamle. Leddegigt det er forfærdeligt. Jeg har endda været heldig. En af mine kolleger herinde, hendes søn på – da han var 6 fik han leddegigt. Fuldstændig forkrøblet, på kemo har han været siden. Det er barsk synes jeg. Men den ligger i min familie. Både min mors og fars side. Min faster hun havde det fra hun var 16 – fuldstændig forkrøblede hænder og sådan noget. Så den har jo også været nærværende endda længere end kræften har ik. Så der er derfor jeg lige sådan siger til mig selv, det er da pudsigt ik.

T: du har ikke en idé om...

G: nej, for når jeg sådan tænker mig om så har jeg nok altid synes der var størst behov for forskning omkring kræft, men jeg tro i princippet at årsagen er at desværre kræften er noget vi dør af, det gør man ikke af leddegigt i sig selv. Det kan man gøre i kombination med andre ting ik. Men kræften, det er der mange der dør af ik og det er en dødelig sygdom ik og derfor, at kunne sætte ind tidligere i forhold til den, det er ligesom vigtigst. Jeg tror det er derfor. Og det giver jo også en erindring om at vi er dødelige alle sammen og dermed mere forbundet noget mere med det at testamentere. Så jeg tror det er det.

T: Hvad er din holdning til Kræftens Bekæmpelse?

G: jamen jeg er meget positivt indstillet. Også alle de her brochurer jeg fik sendt bud efter her for nylig ik. Jeg var ret imponeret af – fordi det var faktisk sket siden sidst, havde jeg nær sagt, jeg havde brug for dem, der var blevet udbygget nogle brochurer – jeg vidste jo hvad der skulle ske – hvordan man med sig selv kunne tackle sorgen og gode råd til - skal du bare snakke med den døende om det ene og det andet og det tredje. Det hjalp mig meget at få læst alt det der om døden. Det var rigtig godt skrevet. Vanvittigt godt skrevet. Og jeg ved at dem jeg havde med til min mor af brochurer, et par forskellige, det gav hende også en eller anden ro. Og så havde hun læst en af dem og så ville hun godt snakke mere om det og det og sådan noget. Hun talte også med en præst og sådan noget. Skæg kvindelig præst, som var fuld af liv. Det var også hende der endte med at begrave hende. Herlig pige. Hun grinte sådan sammen med hende. (hun vender tilbage til at snakke om Kræftens Bekæmpelse) Det var rigtig professionelt materiale hvor man virkelig, følte og jeg læser altså meget på mit arbejde der skal forestille at være professionelle både fra uddannelsesinstitutioner og fra alle mulige andre. Og det her det er altså godt nok noget af det jeg synes har været rigtig rigtig godt. For det fordre noget andet når det er kræft eller andre sygdomme at skrive til personer som enten har et nærtstående der er ved at dø eller selv er ved at dø. Og det synes jeg de havde klaret brillant. De har fået nogle dygtige folk ind over og det synes jeg sørme er en god ting – det er da en god måde at anvende nogen penge på synes jeg. Fordi bare se hvordan det har kunnet hjælpe både min mor og mig og andre også ik. Så det synes jeg altså.

T: Hvad er din holdning til det at testamentere?

G: det synes jeg at man skal. Det synes jeg endda man skal også når man er gift og har børn. For de kan altså falde ned – det er set før (tror hun snakker om at de kan falde ned med et fly)

T. så det er igen det der med ansvarlighed?

G: ja. Nu har jeg også som... jeg har også været på dommerkontor som student, da jeg studerede jura, og hvad du så i skifteretten af tilfælde hvor folk ikke havde tænkt på det, og det kan man jo godt forstå, men hvor er det dog dumt ik. Og hvor der pludselig ikke er nogen tilbage og så går pengene bare i statskassen fordi der sker en ulykke ik. Det sker altså oftere end man bryder sig om også har de ikke slev lavet et testamente. Og endda måske efterlader en – en eller anden nærtstående ven/veninde som de, hvis de havde kunnet drømme om at de alle sammen faldt bort på en gang –

meget gerne ville have betænkt en eller anden der. Eller en organisation. Altså, jeg synes virkelig at folk de skal tage stilling. Altså også i det er helt ude ik. Hvis I alle sammen er væk, hvem vil du så betænke. Så vil det nemlig komme frem, jamen alt det der, jamen så skulle det være Kb osv. så kan du godt få dem til at tage stilling til det. ”synes du så det skal være statskassen?” nej, siger de så. Hvorfor har du så ikke lavet et testamente? (griner)

T: men hvad er så din erfaring med at advokater oplyser folk om muligheden for at man kan testamentere til en organisation fx subsidiært?

G. det synes jeg at de skal gøre, fordi det sætter nogen gange tingene – gør dem forståelige og sætter det i perspektiv for folk. Især folk der har børn selv og ægtefælle måske og kæreste – som normalt vil tænke, det er da lugegyldigt for os. Altså jeg har selv engang for tyve år siden arvet min fars, efter min far døde ik, min fars bror – en eller anden gut ude på vestkysten af Jylland som jeg aldrig har mødt. Pludselig en dag fik jeg brev at jeg var nummer et eller andet i den her familie... så jeg har åbenbart en stor familie, jeg kender dem bare ikke, men det var jo dengang der på landet at der var 20 børn ik og der arvede jeg 20.000 kr. Sådan en gut der, han har ingen børn haft eller noget. Han har da garanteret haft nogen venner der har været der har været søde ved ham. Er det ikke tåbeligt at så går det til alle os. Og der må have været noget ik altså, når det nåede så langt ud som mig – også får 20.000 kr. det var altså mange penge.

T: men tror du der nogen der tænker over det – familie det er jo familie og derfor er det dem som arver?

G: ja, men hvis man lige gør dem opmærksom på at familie ja, men er det ikke sådan at der er nogen du hellere vil have det går til noget familie end noget andet. Så kan det godt være de siger jooo, hvis de ikke er her, så vil jag da hellere have det går til sådan eller sådan. Jamen så skal du da lave testamente. Ik. Og det tænker de ikke på. Ikke hvis man har, og det kan jeg da godt forstå, ikke hvis man har børn, kæreste eller ægtefælle, så tror man nå men så er det jo bare sådan ik. Eller også vælger man slet ikke at tænke på det. Det er jo ikke så rart at tale om og tænke på hverken døden eller alt det der, det er lidt tabu ik, hos mange mennesker. Og det behøver jo ikke kun at være noget negativt, det skal man lige huske, det gør det faktisk ikke. Det er jo noget vi alle er lidt bange for.

(ligegyldig snak)

T: Hvad er din holdning til det at testamentere en gave? Jeg har lidt på fornemmelsen at det her med at testamentere subsidiært, det på den ene side handler om at pengene ikke skal gå i statskassen (Gunvor nikker) og på den anden side handler det også om at man gerne vil give til den her organisation fordi det er en organisation der står dig nær. Hvordan er forholdet, hvis man sådan skulle vægte det lidt? De to ting. Hvad er vigtigst?

G: 80 % at det ikke går til statskassen, det er jeg bange for.

T: Hvad er din holdning til at man laver en annonce om det at testamentere en gave?

G: det har jeg ikke noget problem med overhovedet. Det går ikke for nær hos mig. Det skal jeg ikke kunne sige om det gør hos nogen. Jeg har svært ved selv at bedømme om de ting jeg sådan for nylig har været igennem det her, først den ene begravelse og så den næste, har gjort mig mere hårdfør eller det modsatte. Men jeg tror nu heller ikke før alt det der at det ville have generet mig. Men igen, jeg er også jurist, det er naturligt de ting, det kunne lige så godt have været fra en advokat ik. Altså i mit hoved ik. Og du ser også de annoncer fra advokater ”har du husket at oprette testamente” fx – der er en forretning for det. (griner). Vi kan alle sammen skrive skøder på salg af fast ejendom, men det er o ikke nok nu, markedet er gået i stå. (griner)

T: der står jo direkte ”vi vil gerne have dine penge når du dør” så...

G: ja, det er sku da ærlig snak. Undskyld man må ikke bande. Men det synes jeg altså. Det er ærlig snak.

T: Hvad tænker du når du ser denne annonce (i forhold til indholdet)? (Legat – annonce?)
(hun kommenterer en sproglig fejl og griner)

G: jeg synes det er en god ting fordi der er mange der tænker i enten eller, de tænker ikke i både og. Og det kunne man også have skrevet ik. Altså, det er ikke enten eller, det er både og. Det er det budskab jeg læser af den og et er et godt budskab synes jeg. Især for en gruppe som mig, derved lidt

om det. At man bliver erindret om at sådan er det. Det er jo ikke et valg og et fravalg. Det kan godt være valg af begge dele. Og det synes jeg er rigtig positivt. Hvor står positiv? (hun ser på følelsesordene)

Legatannonce

Ansvarlighed/forpligtelse

optimisme

respekt

T: Kunne du overveje denne mulighed for at testamentere en gave som der står der?

G: ja, det kunne jeg godt

Beslutning

T: Hvor lang tid tog det fra du først begyndte at overveje at testamentere til du underskrev testamentet?

G: det erindrer jeg altså ikke, det er simpelthen for mange år siden – det er snart 13 år siden. Øhh, men altså hvis jeg kender mig selv ret så når jeg har besluttet mig for noget, så skal det bare gøres. Det skal streges på listen (griner). Så vidt muligt altså ik.

T: så det var ikke noget med, ligesom da du havde taget beslutningen, så det var ikke svært sådan at sidde – hvordan skal det så lige se ud og...?

G: nej, fordi så var jeg bare gået hen på juridisk bibliotek og slå op i en juridisk formularbog, altså et hvilket som helst bibliotek der måtte have en formularbog. Og der var der et eksempel på testamenter og så brugte jeg det som udgangspunkt. Og det var jo dengang jeg nærmest var på første år ik. Af juraen. Så det gik meget fint.

T: og her hvor du har ændret det er det en proces der har trukket ud eller?

G: ikke hver gang jeg har ændret det. Men nu gør det. Fordi der sker ikke noget ved at lade den være som den er nu. Og derfor hvis den skal laves om, så skal den laves om rigtigt. Og der vil jeg også vide hvor ender jeg med alt det her – på et eller andet tidspunkt. Når jeg er færdig med at renovere en lejlighed, sætte min egen lejlighed i stand, flytte ind og det ene og det tredje. Så vil jeg nemlig også kunne tage stilling til om jeg vil gøre noget i den stil (peger på legat-annoncen) og om det i givet fald skal være et beløb eller ved en procent-andel. Så jeg får gjort det rigtige.

Efterkøbsevaluering og –adfærd

T: de følelser som du havde lige da du havde ændret i dit testamente sidste gang?

G: den var jo også lidt speciel kan man sige. Jeg gjorde det samtidig med at – det var min mor magtpåliggende at gøre det, så jeg måtte have en notar ud på hospitalet, fordi at det var min egen skyld – jeg sagde til hende om hun nu havde tænkt på at hvis jeg nu mens hun lå der, blev kørt over på vej hen til hende, så vil der faktisk ske det at både hendes og mit det gik alt sammen til mormor, der jo er ligeglad. 102 år gammel, dement og havde selv et par millioner i banken. Som hun jo ikke kunne nå at bruge ik. Nej, det havde hun ikke tænkt på. Og så lavede jeg simpelthen både mit eget, ændrede det, og et nyt til hende. Og notaren kom så derud dagen efter. Så det var en speciel situation forbundet med at hun jo lå for døden ik.

T: så det har været meget følelsesladet?

G: det var det. Ja, det gjorde det jo...det gjorde at man ikke lige måske sætter kryds i håb, men mere i afmagt fordi der var andre følelser på daværende tidspunkt oppe ik. Det er også noget fjollet noget, men altså, at juristen kommer op i en i den der situation ik. Jeg kan ikke engang huske hvorfor. Det var nok fordi jeg selv havde lavet den og sikkert har haft noget med til hende og så har hun set mit nye testamente, at der lå noget. (meget lav tale) Og som jeg fortalte dig i starten, så var hun noget nysgerrig. Hvorfor gør du det nu? Så sagde jeg at ellers ville det ligesom gå til mormor og det synes jeg altså er fjollet, nu hvor hun er blevet så gammel og dement og havde rigeligt selv i den alder. Så ville måske hellere have at det sprang hende over. Ja, jeg tror det var der. Ja, og så sagde hun ”hvad så med mit”? ”Hvad sker der hvis du?” ja, så går det til mormor. Så synes hun hellere det skulle gå til kræften. For det vil mormor jo ikke nå at få nogen som helst glæde af. Hvilken glæde skulle hun have af det? Hun havde det så godt, hun boede på sådan et særligt center for demente, et videns center for demente, det var ovre i Skejby Aarhus. Det var helt fantastisk. Der lærte man meget om hvordan man tackler demente mennesker. Helt fantastisk. Og hun var glad for at være der, de var så søde. (Følelsesord: hun siger at: der var lidt dårlig samvittighed i forhold til mormor, men det synes jeg altså ikke der er grund til)

Efter oprettelse af testamente

Ansvarlighed/forpligtelse

Tristhed

Ro

T: Følger du mere nøje med i hvad Kræftens Bekæmpelse laver, nu hvor du har testamenteret til den?

G: ja, men det er så fordi jeg er medlem. Så jeg får medlems brevet.

T: hvad med hensyn til hvordan de forvalter pengene?

G: nej det følger jeg ikke mere med i end hvad jeg ellers gør. Det følger jeg såmænd rimelig med i alligevel. Det synes jeg – ja det ved jeg ikke, sådan er jeg bare indrettet. Så når de har deres årsberetning, så tjekker jeg hvad har de nu lige brugt på administration og det er faktisk også interessant om hvad de har af forskningsprojekter og så sådan noget. Og bare ved at følge med på nogen af de ting på hjemmesiden kan man jo godt se om det er en aktiv organisation, der bevæger sig eller ikke. Så det gør jeg allerede, for jeg betaler der hver måned ik.

T: nu snakkede vi om at det var en speciel situation lige efter du havde oprettet testamente, hvordan tænker du over det her med at have oprettet testamente i dag?

G: for mig er det jo en naturlig ting, og det er jo nok fordi det er en del af ens uddannelse at vide noget om det. Altså, det kan jeg jo mærke på andre fx mine veninder der kommer og spørger – jamen, der er nogen de vender først tilbage efter et par år eller sådan noget. ”Nu har vi tænkt over det” ”over hvad?” – altså ik? (griner). ”Jamen nu vil vi gerne skrive det der testamente”. Og jeg fatter det jo ik vel! To år! Så det, det kan jeg jo godt mærke – det er åbenbart anderledes for nogen. Og derfor synes jeg egentlig det er meget godt at få noget frem, få læst om det og folk kan holde ud at læse om det uden at tænke død, død, død og tabu, tabu, tabu. Ik? Hele tiden ik?

Gunvor; kategorisering af ord

G: ja, der er jo mange muligheder for rubricering. Men mine umiddelbare tanke ville være, hvad ser jeg som positive og negative ord.

(hun kategoriserede først i tre bunker)

G: der har jeg tre grupper. De her som værende udprægede positive i mit hoved, de her på den negative side, altså negative ladet som...det er jo ikke negative ord, det kan vær gode nok ord. Afmagt fx man kan skrive afmagt, fordi man ikke kan løse kræftens gåde, eller et eller andet, men afmagt er en negativ følelse, en der få dig ned ik. Og så synes jeg den lille gruppe her er følelsesmæssige ting for mig, eller lidt uden for og som alle sammen kan være på positive og negative i forskellige sammenhænge. Det ved jeg også godt at de andre også godt kan være men den jeg lige sådan... følte derom, det er det der.

Positiv gruppe: omsorg, ydmyghed, interesse, nærhed, kærlighed, ansvarlighed/forpligtigelse, beundring, respekt, taknemmelighed, medfølelse, håb, ro, optimisme, tryghed og glæde.

Negativ gruppe: vrede, foragt, afmagt, kedsomhed, smerte, ligegyldighed, skuffelse, frustration, tristhed, skam, væmmelse, dårlig, samvittighed, irritation, splittelse og skyld.

Gruppe tre: frygt, bekymring, ensomhed, tvivl og overraskelse.

Kategori 1 (neg):

Tvivl

Overraskelse

Ensomhed

Frygt

Bekymring

Splittelse

Irritation

Dårlig samvittighed

Skyld

Væmmelse

Skam

Tristhed

Frustration

Skuffelse

Ligegyldighed

Smerte

Kedsomhed

Afmagt

Vrede

Foragt

Kategori 2 (pos):

Håb

Optimisme

Glæde

Tryghed

Ro

Ydmyghed

Taknemmelighed

Medfølelse

Respekt

Ansvarlighed/Forpligtigelse

Beundring

Kærlighed

Interesse

Omsorg

Nærhed

Transskribering: Interview med Henriette, d. 3. juni 2008

T= Tilde

B= Berit

H= Henriette

T: Du overvejer at oprette et testamente?

H: Det har jeg tænkt på siden jeg var 35 tror jeg. At jeg gerne ville oprette et testamente og... jeg har selvfølgelig tænkt på dem der ikke ønsker at arve noget men ellers så har jeg sagt jamen øh fodbold har været mit øh, min nummer et interesse i 30 år og jeg blev også kontaktet her i sidste uge og blev interviewet – så det ved de ude i klubben også. Og så har jeg sagt ude i fodboldklubben at de skal have først. Og der håber jeg at der kan blive 100.000 i forhold til andelslejligheden – altså værdien i boligen ik. Så har jeg tænkt på Epilepsiforeningen, Højskoleforeningen og et legat også. De andre to foreninger der ved jeg ikke hvordan de vil tage imod, men ellers er det i hvert fald et legat der hedder jamen for enlige personer, ikke mor og barn, men enlige – det er meget vigtigt. Eller folk som har været udsat for den situation som jeg har været i, hvor man ryger ud af arbejdsmarkedet og man står der og man vil gerne. Man kan være i en økonomisk situation eller man vil gerne på et Højskoleophold for at se noget andet ik? Og så skal det være for borgere i Nordvestsjælland, fordi mange jyder kan søge diverse legater som sjællændere ikke kan så der har jeg ligesom nogen kriterier for hvad jeg selv – jeg har selv søgt legater – og det har jeg selv haft glæde af. Men selvfølgelig sorterer jeg og der skal også være plads til at f.eks. familier med en lav indkomst – hvor at børnene kan komme ud og evt. dyrke noget sport ik. Det er vigtigt at de ikke sidder murret inde foran en computer f.eks. fordi de ingenting kan (her hentyder hun til at forældrene ingen midler har, se artikel om Henriette).

Generelle spørgsmål:

T: Har du overvejet at bruge en advokat i forbindelse med oprettelse af testamentet?

H: Jeg har – altså vi har en kasserer ude i klubben som, hvad hedder det, træder af nu, men han har lovet at hjælpe mig. Så på den måde kommer det ikke til på den måde i dyre domme at koste mig.

T: Har du overvejet at registrere testamentet hos en notar? (Centralregisteret for testamenter)

H: Altså, det vil jeg nok gøre, men det skal vi lige have snakket om til sommer. Det bliver måske til august-september at vi kommer i gang med noget. For der sker meget i fodboldklubben lige for øjeblikket. Vi har ændret navn og sådan nogen ting.

T: Hvad kommer til at indgå i dit testamente?

H: Det bliver lejlighedens værdi ikke også. Øhh...

T: og så de ting du ejer?

H: Så kunne jeg jo godt tænke mig at hvis de kunne bruge noget af mit indbo- altså mine møbler ikke os' – at det så kunne komme ud til klubben f.eks. Og hvad de kunne bruge og ellers andre steder...Jeg har også foreslået Epilepsiforeningen hvorfor de ikke havde nede i Dianalund et – folk som gik hen og døde og som ikke havde nogen at arve hvorfor man ikke lavede et kræmmermarked dernede – altså et sted hvor man kunne komme og aflevere ting og så... Fx de beboere det er i byen, der er der jo nogen der arbejder på værksteder. Men det er for indviklet en proces. Der er bare fordi jeg har prøvet at stikke fingeren i jorden for hvad kan man egentlig og hvor meget er de interesseret i de forskellige.

(Hvem planlægger du at betænke i dit testamente?) → svares på i indledningen

(Hvordan planlægger du fordelingen skal se ud mellem de enkelte modtagere?)

T: Har du selv haft kræft eller er der nogen i din nære omgangskreds (venner eller familie) som har haft eller har kræft?

H: Ikke hvad jeg kender til. Mine forældre fortæller ikke sådan nogen ting hvis de har haft det. Det er sådan tabu. De er meget tabu-belagte mine forældre og (hun mumler: hvad er det nu man siger) og autoritetstro og der er jeg lige modsat.

T: men du har så levet med epilepsien hele dit live eller?

H: ja, det blev bekræftet da jeg var 4 år

T: så det er derfor du har tilknytning til epilepsiforeningen?

H: Nej det er først senere hen da jeg selv blev voksen at jeg har haft økonomisk råd til at melde mig ind. Hvad mine forældre har gjort det ved jeg ikke. Igen man får ikke fortalt noget og de sætter sig ikke og...de har ikke sat sig ind i hvilke behov jeg har de har bare pakket mig ind i vat og det har desværre skadet mig i nogen situationer og det er det jeg prøver at komme væk fra og det er derfor jeg prøver at være så fri og åben i nogle situationer ikke også. Når folk kan få lov til at ryste lidt på hovedet af mig fordi jeg er lidt tosse-god i nogen situationer (siger smilende) ikke?

T: det synes jeg da også lyder bedre (griner)

H: Ja heller være tosse-god på en positiv måde end at folk griner af en på en...

Følelses ord

T: Det jeg gerne vil have dig til det er- der er 35 ord- og det kan du se er nogen forskellige følelsesord. Og jeg har nogen forskellige ord som jeg gerne lige vil give dig og når jeg så siger det her ord så skal du prøve at tænke dig om. Og det må gerne gå lidt hurtigt – dvs. det skal være din umiddelbare tanke – du skal ikke tænke for meget over det. Så skal du sætte kryds ved de ord ved de følelser du får når jeg siger det her ord – forstår du det?

H: Ja jeg skal lige nå at kigge alle ordene før jeg hører hvad du siger.

T: ja selvfølgelig. Og du må gerne tage dig den tid du behøver, det er bare vigtigt at du krydser ordene af ved din umiddelbare følelse. Ikke at du tænker ”ligeegyldighed” og så tænker ”ej jeg kommer lige tilbage” men hvis du føler det så... tjui... så sætter du bare et kryds. Og der er ikke noget der er rigtigt eller forkerte svar, og man må sætte et kryds og man må sætte 20 kryds – det er ligeegyldigt.

H: Okay, så det er ikke kun et ord jeg må vælge

T: nej

Kræftens Bekæmpelse

bekymring

frustration

frygt

irritation

H: Jeg er TRÆT af KB – jeg er træt af at høre om KB hele tiden, for de taler ikke om andet. De taler ikke om andet i fjernsynet og de får immervæk tilskud nok til det ene og det andet – så på den måde bliver jeg træt af det. Og det er derfor jeg siger, jamen jeg giver ikke til KB. Hvis I giver til Epilepsiforeningen så skal jeg nok give til jer! Så lukker de. Og jeg synes ikke engang jeg er uhøflig når jeg siger sådan. Men selvfølgelig skal der også hjælpes der. Der skal også forskes – men hvorfor skal de hele kun gå op i KB i fjernsynet.

H: Men man bekymrer sig selvfølgelig – man bekymrer sig om mange ting i livet.

H: Og frustration kan vel også gå ind under det når man får det – som patient. Og frygt kan også.

B: Men vi tænker egentlig mest på organisationen KB...øhh... altså hvis du kan tænke på organisationen frem for ordet kræft.

H: nå, jeg tænker på personen og ikke på.

B: ja altså det, der kommer mange ord, men nu så er det organisationen KB vi tænker på – hvilke følelser du har i forhold til den organisation.

T: der kommer et ord senere hen som hedder ”Kræft” f.eks. Hvor det er sådan lidt mere...Her er det mere som du sagde til at begynde med ”irritation” i forhold til KB- hvad tænker du når du tænker på dem?

H: De fylder for meget i landskabet i forhold til andre organisationer.

T: Så siger du....men der kan også være noget frustration i forhold til det er kræftsagen du tænker på ikke?

H: Ja

T: Og jeg synes det hører lidt under her også – det er fint nok

H: det er lige som dem der – det var ikke sukkersygeforeningen, det var dem der med 25-øren. Og så går de gud hjælpende mig hen og bruger pengene på reklamer. Scleroseforeningen! – og så går de hen og bruger pengene på reklamer. Det er da dobbeltmoralsk så det vil noget. Jeg kan slet ikke ha det – der står mit hår lodret op. (alle griner). Jeg synes det er fint nok man tager imod det men man skal ikke lave reklame med det i fjernsynet. For det koster en bondegård.

H: Jeg kan vist ikke sætte andre hak. Igen, jeg har ikke haft det inde på livet. Jeg tror at hvis man har haft kræft – men det er foreningen vi taler om her kan jeg forstå.

T: men hvis du ikke lige mener der er flere er det helt fint altså.

H: Jeg kan ikke sådan lige – det er ikke noget der lever i min hverdag.

At give penge

ansvarlighed/forpligtelse

ensomhed

glæde

håb

interesse

taknemmelighed

tryghed

(næste)kærlighed

medfølelse

omsorg

optimisme

overraskelse

respekt

ydmyghed

H: Taknemmelighed – at man giver penge væk til nogen der bliver taknemmelige

B: hvis det er sådan du oplever det – så der det rigtigt.

(hun havde i starten lidt problemer med at skelne mellem at give penge eller at modtage penge, men vi fik det forklaret og rettet) (hun har desuden svært ved at sætte følelserne i relation til sig selv – men de fleste ord fik hun rigtigt.)

At få penge

ansvarlighed/forpligtelse

glæde

håb

interesse

taknemmelighed

tryghed

ro

næstekærlighed

medfølelse

omsorg

optimisme

overraskelse

respekt

ydmyghed

Kræftramte

Afmagt

Ansvarlighed/forpligtelse

Bekymring

Frustration

Frygt

Håb

Splittelse

Tristhed

Næstekærlighed

Medfølelse

Nærhed

Ønske om optimisme

tvivl

(hun ser i denne forbindelse på hvad de kræftramte føler og ikke hvad hun selv føler – det tog lang tid for os at forklare hende hvad vi mente, men vi tror at hun forstod det til sidst) (højest sandsynligt pga. hendes hjerneproblemer)

Familie

Afmagt

Foragt

Irritation

Smerte

Splittelse

Ligegyldighed

Skuffelse

H: (dybt suk)

Skuffelse og ligegyldighed pointerer hun er de øverste på listen.

H: og derfra får man så ”afmagt”. Men jeg har været nødsaget til at lukke af for at det ikke rammer mig følelsesmæssigt. For ellers så ødelægger det min hverdag.

Kræft

Afmagt

Bekymring

Ensomhed

Frustration

Frygt

Håb

Splittelse

Medfølelse

Sorg

(Igen tager det lidt tid at forklare hende hvad det er vi mener.)

Vi diskuterer derefter forskellen på "tristhed" og "sorg" hvor Henriette fortæller at "tristhed for hende er så er man ked af det og sorg så er man meget ked af det. Dvs. det er en forskel i styrken af ked af det hed.

T: Død (det kan være din egen død eller andres død)

afmagt

ansvarlighed/forpligtelse (i forhold til man skal dø)

ensomhed

frustration

glæde

håb

"interesse" (her hentyder hun til fodboldklubben)

Smerte

Tristhed

Ro

Næstekærlighed

Medfølelse pårørende

Nærhed

Omsorg

Optimisme

Tvivl

H: For nogen kan det også give glæde fordi de har smerter og de kan få en ro om at nu ved de, nu har jeg ikke længe tilbage. Så som sagt alle de der piller de spiser er.....smertestillende piller for at holde sig selv i live og nogle vil gerne dø....så selvfølgelig er der nogen tvivl og nogle svar der skal svares på inden men forsvinder ik. (lille pause) Men samtidig, når man er i nærheden af nogen mennesker som skal dø så er det vigtigt at der er omsorg og nærhed. Og nogen er det også

optimister og reelle...at man ikke prakker et eller andet på...og igen (hun ændrer kærlighed til næstekærlighed)det kan være I skal korrigere skemaet. (alle griner). At vise medfølelse det ved jeg ikke rigtig.

T: man kan måske have medfølelse for de pårørende?

H: Ja de pårørende kan man have medfølelse med men ikke den døende synes jeg. Det er da også derfor jeg tager med til begravelser og sådan noget, jamen de pårørende der er tilbage. Vi skal jo den vej alle sammen. (lille pause) Nu har jeg selv et godt forhold synes jeg selv til døden, men nogen vil føle frustration, fordi de er bange for døden. Det er igen hvordan er man kommet ind på ordet liv og død hvem taler om det og hvem taler ikke om det. Og der er selvfølgelig også nogen der har smerter....og føler afmagt...og har et håb.

T: At donere penge til en organisation (hvad for en følelse får du i dig når du tænker på at du skal donere?)

Ansvarlighed/forpligtelse

Undgår ensomhed (så må i tage den som I vil)

glæde

håb

interesse

ro

næstekærlighed – ukendte personer

medfølelse

ubekendt omsorg (på længere sigt – fordi det er jo ikke alle der ved det på længere sigt og det giver for mig en form for ro)

optimisme

overraskelse

respekt

ydmyghed

T: tolker jeg det rigtigt at du tænker på de personer der kan nyde godt af det?

H: Ja, hvordan de har det med det ikke også.

T: så det er noget du går meget op i?

H: Ja

T: Testamente (oprette)

Ansvarlighed/forpligtelse

Interesse

Ro

H: jeg har kun de tre tror jeg.

T: Testamentarisk gave (at testamentere til en organisation)

ansvarlighed/forpligtelse

glæde

håb

interesse

ro

kærlighed

ej viser ligegyldighed

viser medfølelse

viser omsorg

optimisme

viser overraskelse

H: man tager ansvar og man har et håb om at det ender godt. Det giver også en indre ro i en selv, at nu er det her i orden. Og næstekærligheden igen – det skal der stå på dem alle sammen jo. (alle griner)

H: Jeg taler med mange personer over 60 år, som ikke har oprettet testamente endnu, sågar mine forældre som siger at jamen – der er en anden en der kan tage over når jeg ikke er her mere - altså den holdning har de og det er lidt chokerende for mig. Nu havde jeg en morfar som snakkede meget om liv og død så derfor er jeg sådan lidt heldig. (en historie om morfaren og at han ikke var god ved moren, men god ved hende)

T: Arv (i forhold til du selv arver eller du selv efterlader en arv)

ansvarlighed/forpligtelse

beundring

glæde

håb

interesse

taknemmelighed

tryghed

næstekærlighed

medfølelse

omsorg

optimisme (pil op)

overraskelse

respekt

skuffelse

ydmyghed

T: har du prøvet at arve noget?

H: Ja, jeg har arvet 10.000 – mormor havde sagt at vi skulle have 10.000 (ikke helt forståelig tale, men noget med at mormoren var raget uklar med hendes børn og derfor skulle børnebørnene arve) – og så bad jeg om da farmor døde her for 3 år siden, at i stedet for de bare smed ud, fordi jeg kendte deres ligegyldighed, at jeg fik lov til at kigge også, fordi jeg netop har holdt så mange ferier hjemme hos min mormor og morfar og farmor og farfar – og når jeg ikke har børn, som de andre har ik, hvad skal du bruge det til – hvorfor vil de ikke bruge en brevopsprætter fra Canada – hvad er der galt i den? Farfars kløen på ryggen pind ikke også. (ligegyldige historier) Der er mange ting jeg har som er gode minder, som de andre børnebørn ikke har. (ligegyldig snak)

T: Hvad tænker du så?

H: at man selv bliver glad og at man kan glæde andre. Og ansvarlighed og forpligtigelser. Det kan give tryghed. Man kan også blive skuffet. Igen næstekærlighed. Kærlighed for mig er meget voldsomt. Kærlighed ar noget to mennesker har eller mellem børn og forældre, hvorimod næstekærlighed for mig er det man har over for sin omgangskreds og på den måde synes jeg. De mennesker man har i sin bevidsthed. Og der er endnu flere end der er i kærlighed synes jeg.

Man har også medfølelse over for de mennesker der modtager og man føler en omsorg for de mennesker der har givet til en. Optimismen kan da også få et hak op ad og man bliver i hvert fald overrasket. Man føler også der vises respekt og en ydmyghed. Og taknemmelighed.

Annonce

ansvarlighed/forpligtelse

H: uhh... det er lidt svært synes jeg. At det er KB det ved jeg så ikke.

T: Er det fordi du sådant tænker at det rammer ikke rigtig noget i dig eller?

H: nej, det er også fordi jeg har den der holdning ik, de står på gaderne og de går – der er kun 34 foreninger der må gøre det, deriblandt KB og Røde Kors med videre. Og så er der alle de paraplyorganisationer der ikke må gå på dørene, og det er dem jeg kæmper for. De skjulte sygdomme.

T: dem der ikke er så store?

H: Ja – jamen vi er 55.000 men der er altså kun 7000 medlemmer. Der er 55.000 medlemmer og kun 7000 syge (det passer ikke, hun må være forvirret der) – hvis vi tager Scleroseforeningen – det er mere legalt at sige ”jeg er medlem af Scleroseforeningen” i stedet for at sige jeg er medlem af epilepsiforeningen. Det er også fordi de ikke har råd til at være medlem, fordi de har en lav indkomst, og har en masse ting at slås med. På en hal anden måde, fordi det er oppe i hjernen det foregår.

H: altså jeg kunne sige ansvarlighed og forpligtelse generelt om testamenter – men jeg skal ikke skrive det og donere penge til KB nødvendigvis – det var ikke det der var ment vel?

T: nej, det er fint nok. Det er mere hvis du sad og læste i et blad en dag du har købt nede i kiosken og så slår du op og så ser du den her annonce og du læser denne her annonce igennem – så er det jo fint nok hvis det er at du få en eller anden form for ansvarlighed og forpligtelse. Det kan være...

H: Det skal alle mennesker have i forhold til at lave et testamente synes jeg. Omvendt, jeg har faktisk ringet ind og hørt i forbindelse med at donere organer. Jeg vil ikke donere organer til rygere, fordi jeg selv har fået epileptiske anfald for rygning, men der kan man ikke skelne, men så kan jeg ikke gi noget af det, fordi jeg kan ikke have at mine organer bliver brugt til at en ryger som har ødelagt mit liv kommer til at leve længere. Og det var netop fordi min far ikke har respekteret røg – han har været skyld i mange anfald hjemme hos mine forældre. Fordi han har røget cerutter, og det sætter sig i det ene og det andet og det går så op til hjernen og det...og så bliver du ligesom pumpet

ned og trådt på kan man sige. Fordi du har ikke nogen kræfter – du bliver tappet af energi. Det er fordi de kommer fra et... de har... alt det der med at læse om noget det interesserer dem ikke altså. Specielt ikke min far. Han er ledertypen. Han gik også...han begyndte lige pludselig at blive syg da han stoppede med at arbejde.

T: ja det kan være hårdt.

H: det kan det nemlig, når man fra den ene dag til den anden stopper med at arbejde. Og man så lige pludselig ikke har de evner som man kunne have brugt ude til fodbold og man kun har haven lige pludselig ikke. Det er derfor jeg synes det er vigtigt for mig at kunne gøre en forskel. Selv om folk de undrer sig. Men det er sådan lige det første der....når jeg ser noget med testamenter så er det første ord der kommer hos mig, det er ansvarlighed og forpligtigelse når vi alle sammen skriver et testamente. Og som sagt jeg ville gerne have doneret noget af min krop men det kan desværre ikke lade sig gøre. Om man kan donere sin hjerne til forskning. (fortæller om et tv-program om døden).

T: Men altså når du ser på annoncen så er det ansvarlighed og forpligtigelse, men det er måske uinteressant at det er KB, er det det ligesom jeg forstå?

H: Ja, men det forhold jeg har til det er... altså hvis der havde stået Røde Kors havde jeg reageret på samme måde.

T: Ok

H: Det er fordi de mennesker hele tiden – de foreninger der hele tiden står der med pengepungen og netop der hvor man så – fordi staten gør ikke noget – det er vigtigere at dem der har et brækket ben eller en brækket arm i forhold til folk som har et usynligt handicap som ikke selv.... Der kigger jeg faktisk på at vi har lidt Hitler-ledelse i os i regeringen. Nu bliver jeg altså lidt politisk – der sorterede man jo folk i det synlige. Som han nu gjorde med hvilke gener de havde – det gør man faktisk også i dag, folk tænker bare ikke på det på samme måde. Det er vigtigere at en der har en hjerne der tænker klart og kan de og de ting at vi kan få repareret den person med arme og ben kontra den der problemer oppe i hjernen.

(....)

H: hvorfor skal der ikke være plads til de mennesker. Folk med Downs' syndrom eller spastisk lammelse whatever ikvi kan da ikke...hvorfor skal man kunne klonе mennesker til at være en bestemt type det er da så skræmmende. (hun fortæller om DR2 og de programmer hun ser).

Behovserkendelse

T: Hvad har fået dig til at overveje at oprette et testamente?

H: det var måske der hvor min mormor døde og jeg så hørte om at der skulle være arv til os børnebørn, at så var det vigtigt for mig at pengene ikke gik til staten, fordi det er ikke altid de går til de rette personer. Der kommer for øvrigt et program i aften om det her med vi har gået og sparet penge til et barn i den 3. verden

T: ja det program har jeg hørt om, det er måske noget med at der kan være nogen problemer der ik?

H: Ja, hvor pengene lander henne. Derfor er det meget vigtigt for mig at de penge her de går...og jeg skal jo også...det er derfor jeg skal snakke med en bestemt person her altså, det er fordi han er kasserer og han sidder også inde i SBU ...øhh... at vide hvordan er de bedst fordelt. Fx har jeg...mormor og morfar havde centralen og morfar han var så elinstallatør og så overtog morbror Poul og nu har Charlotte og Christian så overtaget butikken og Charlotte og Christian kunne ikke overtage butikken med det samme, det skulle ske i små portioner. Det var det samme da jeg modtog penge fra PFA så fik jeg dem med tre års tilbagevirkende kraft så skulle det fordeles ud på fire år for ellers så skulle jeg betale topskat lige pludselig.

T: Så det handler meget om når du skal snakke med ham (kassereren) – det handler om hvordan skattefordelene er og også meget om at I bliver enige om hvad klubben skal bruge pengene til?

H: Ja – altså hvad jeg har af tanker. Det er ikke noget jeg går og tænker på til hverdag og fordyber mig i og har skrevet ned på papir, ligesom jeg heller ikke skrev ned til jer. Men det er vigtigt altså...også i forhold til ”hvad står jeg for” jeg har ikke børn. Der er en anden kvinde hun gav også 400.000 det ved jeg hun gav til fodboldklubben, men hvad sår jeg for som menneske og altså hvad kan jeg, så der i gåseøjne...ikke fordi jeg skal promovere mig efter min død, men hvad kan der være bagefter, ligesom man siger om Christian Pulsen, jamen klubhuset blev altså forstørret i forhold til at Christian han blev solgt ik og vi har haft nogen Silberte der spiller i Horsens ik.

T: Hvad er det lige klubben hedder?

H: HB – Holbæk

T: Christian Poulsen han har været ude og spille ik og han bliver nok i Sevilla, så havde vi fået penge igen, til at kunne have nogen spillere udefra. Men jo, de ved jeg kommer derude og desværre så er der jo en masse stor opbrydning derfor er det så vigtigt at jeg får lavet det her brev sammen med Frank, kassereren, fordi så ved den nuværende, så har de det på skrift, de har allerede fået kladden også, at jeg gerne vil donere. Det var meget vigtigt at de fik det her til generalforsamlingen,

fordi de går fra at være Holbæk bold og Idræt til at skal være FC Nordvest. Nej omvendt, Nordvest FC. Slagelse FC ville de jo hedde eller Sjælland FC.

T: Det bliver en stor klub nu så?

H: det er fordi alle skal hedde noget med FC nu, det er så sygt. (snak om klubben)

T: nu sagde du det var i forbindelse med din mormors død at du så kom til at tænke på det at oprette testamente?

(Hvornår begyndte du at tænke på at oprette et testamente?)

H: Ja hun døde – jamen igen jeg har hørt meget om liv og død ...øhh... Farmor og farfar snakkede ikke om sådan noget – der var de meget forskellige mine bedsteforældre der ikke også selv om de var naboer – men der tænkte jeg meget over og jeg har altid været økonomisk bevidst – og så pga. min epilepsi der har jeg så at jeg siger det her er mad kontoen, det her er budget kontoen, det her er tøj, frisør og Matas, og det her er Legat kontoen – og sælger du noget på kræmmermarkeder eller loppemarkeder på nettet så er det den her konto sammen med oddset ik. Så har man ligesom styr på det og så hov sidste måned var der altså kun 2 kr. tilbage på min frisør og tøj konto, så må du lige låne, men du skal altså også lige huske at ligge dem tilbage. Så jeg er min egen lille bank på den måde ik.

T: Der er styr på det?

H: JA det er vigtigt.

T: Kan man sige at da du så begyndte at overveje det her med at oprette et testamente, var der da noget der gjorde at du kom i tanke om det? Var der noget ud over at det var der din mormor døde? Var der noget andet?

(Er der den speciel hændelse der gjorde at du begyndte at tænke på at oprette testamente? – og at testamentere til en organisation?)

H: De første ting er at jeg bor alene. At man ikke skal have børn og at man ikke får arvinger – så er det meget vigtigt. Og det synes jeg ikke at man skilter med i tv-reklamer. Det skal være et eller andet der popper op lidt tiere at man- der er jo over 1 million der bor alene, altså hver 6.dansker bor alene og det er igen lidt tabu belagt emne at tale om og det er fordi friheden for kvinder ikke også.

T: Så dengang du begyndte at overveje at overveje at lave et testamente, der begyndte du også at...

Henriette afbryder: det økonomiske i det. T: Ja og også hvem du skulle testamentere til?

H:for vindingens skyld og at jeg kan sætte nogen fodspor, som man siger. I forhold til at når jeg er væk, så er jeg ikke bare væk. Så er der en der har tænkt på andre mennesker, da hun forsvandt.

Lige som hende kvinden der gav 400.000 ud til fodboldklubben.

B: Hvorfor er det vigtigt for dig?

H: Jamen jeg sætter ikke børn til verden, men så vil jeg gøre noget andet i stedet for. I stedet for at være lig et nul – hvis man kan sige det på den måde. Også fordi, jeg vil godt...

T: Så man bliver husket?

H: Jeg er allerede husket i klubben. Jeg har en stor plads hos en del fodboldspillere. De relationer der og respekt ikke mindst. Selvfølgelig nogen af de unge gutter der men der er meget respekt om mig også i forhold til at jeg måske ikke er som fanklubben er mest.

T: Hvordan skal det forstås?

H: Fanklubben er desværre en druk-bule. For at sige det direkte. Der var en meget grim oplevelse her i weekenden, det er den eneste fantur vi har haft. Og jeg vil meget gerne give det bidrag jeg kan give selvom jeg ikke skal ind i bestyrelsen, til at vi kan få det lavet om. Så man kan have forældre og børn med. Fordi det er ikke for børn. Og der er det som jeg siger, når de har jubilæum – altså 150 kampe eller derover som de har spillet...sådan en situation som jeg var udsat for her forleden dag – fortalte jeg dig ikke om det i telefonen? (henvendt til Tilde) Jeg havde en spiller der havde karantæne lige efter 11. sept. 2001. Vi har hilst på hinanden og han vidste hvem jeg var. Så siger jeg hvordan er det at være tyrkiske øhh være dansk-tyrker og så blive...hvordan bliver du behandlet af dommere og modstandere – fordi jeg vidste jo godt at klubben ville ham det godt. Der kom jeg meget tæt ind på ham (fortæller mere om denne spiller).

T: der er nogen gode venskaber?

H: Ja (fortæller mere om gutterne i klubben)

Behov:

Socialt behov:

T: Hvad er din funktion dernede i klubben?

H: Tilskuer igennem 30 år. Til ude og hjemmekampe og de ved bare hvem jeg er. De siger til mig jamen ”altså hvis du ikke kommer, så er der et eller andet galt”.

T: men er du medlem af klubben på nogen måde?

H: Altså jeg har...jeg støtter fanklubben på den måde at jeg betaler de penge ikke og nu har jeg så meldt mig ind i det der hedder HBs venner som er hvad hedder det min far og derover – dvs. når man er 45 – man skal være 45 og så kan man spille og så spiller de fodbold i al slags vejr om søndagen, men det er jo mænd. Jeg er den eneste kvinde sådan set der har meldt mig ind i venneklubben. Men igen jeg er kommet så mange år derude og er et kendt ansigt derude ik.

T: kommer du flere gange om ugen eller?

H: Jeg kommer fast til hjemmekampene og de udekampe jeg kan komme til også nu hvor jeg har mistet job så betyder det meget, for de hiver mit humør op og de problemer man så har i hverdagen ik, nissen den flytter ikke den bliver der (forstår det ikke helt), men de giver mig nogen gode oplevelser også i forbindelse med jeg mistede job og samtidig der døde en som jeg havde som fast....uden at vide af det så var vi faktisk søskende kan man sige...på et højere plan...hvis i forstår hvad jeg mener..

T: njaaaj

H: Altså man kunne bare altid ringe til hinanden når...

T: nåååå på den måde.

H: Hun var min højre hånd når jeg holdt en tupperware - demonstration.

T: Havde hun også epilepsi?

H: Nej. Jane hun led af astma. Hun døde faktisk i hendes bil. Hun skulle til et møde med nogen og så døde hun ude i bilen. Og hun var enebarn og hendes mor hun har også en slem astma. Jeg havde svært ved at ringe til hendes mor det første års tid. Når nogen er kede af det så gør det også ondt på mig.

T: du har sådan en indlevelse i andre mennesker?

H. ja og det er der nogen der tror – de siger jeg lider af – de siger jeg ikke lider af epilepsi – det er kommunen – de siger jeg lider af Asberger. Det er når man ikke kan sætte sig ind i andres tanker og forstå hvad de siger. Jamen når man står der uden bolig og så bliver du stemplet med en anden sygdom ellers så har jeg slet ikke noget med kommunen at gøre – de har ødelagt mig som menneske også ik. Det er sådan nogen ting – det fortæller man først til fodboldspillerne når man kommer rigtig tæt på dem. Det er derfor jeg altid laver nogen skriftlige beskeder til dem. (mere om hendes oplevelser med fodboldspillerne)

T: Social norm/social identificering: Ved du om der er nogen i din familie eller din omgangskreds, som har doneret til en organisation?

H: Det tror jeg sku de er for egoistiske til.

T: Er det noget I snakker om?

H: nej det er det ikke. Det er nok mig der først har åbnet. Og så har jeg også i forbindelse med det jeg har været igennem med at miste min faste bolig gennem 18 år – fordi der kunne jeg havde inviteret jer ind –og alt det kaos der har været i mit liv de sidste 4-5 år, jamen så har jeg haft skræk for nye ansigter – det skal være folk der kendte mig førhen men det er også derfor jeg sagde til jer at jeg vil – jeg har faktisk avisudklippet her, det er kanon godt skrevet synes jeg. At når der kommer nogen nye spillere så er det næsten som at få et nyt familiemedlem, fordi sådan bliver jeg behandlet af spillerne derude. Det siger lidt om forskellen på min egen familie kontra mennesker jeg møder på gaden.

T: nu siger du, at du tror ikke, at din familie ville testamentere til en organisation?

H: Nej det ville de ikke, der er det sådan at når de ikke engang tænker på at – på deres ægtefælle og så er det ellers ikke noget der vedkommer mig – men de kan godt snakke med min bror om det, så gider jeg dem bare ikke. Hvis de kun kan tale den ene vej – og jeg har jo fået af vide at de – der er forskel på de bror og dig, det har jeg jo hørt fra familiemedlemmer og jeg har hørt det fra naboen. Så er det at jeg ligesom har sagt, er der nogen ting de ikke kan respektere i min livsstil så kan jeg ikke bruge dem til noget.

T: Hvilke personer forestiller du dig der testamenterer gaver til organisationer? (enlige, folk med mange penge osv.)

H: Jeg tror det mest ikke er - eller mest det er folk som enten, som jeg, ikke har arvinger eller en rig person – altså en som har både, som både kan gi til børn og børnebørn men også til organisationer. Jeg ved ikke om alle os kroniske vi tænker i de retninger – eller om jeg er et særtilfælde det ved jeg ikke (hun griner). Det ved jeg egentlig ikke hvem der gør som sådan. Jeg tror det er mange der ikke har nogen arvinger. Det kan også være, fx hvis en forælder hvis børn er døde af kræft, så donere de penge til KB. Den vej tror jeg, fordi nu havde de lige pludselig ikke dem de skulle donere til fx – altså Janes mor (hende veninden der er død) hvor skal hun donere til? Det kunne være astma og allergi forbundet. For hun har ikke nogen arvinger. Altså jeg ved det ikke. Jeg har aldrig talt med andre om det nemlig. Det er det første levende menneske der er en nær (hun henviser her til hvem man skal testamentere til) og for mig er det fodboldklubben. (ligegyldig snak, gentagelser)

B: så du kender ikke nogen som går med de samme tanker som dig?

H: nej det er ikke noget man taler om – ikke om liv og død

B: eller testamenteret til en organisation?

H: (ryster på hovedet) Folk har ikke tænkt...altså liv og død det er svært i vores alder at få folk til. Det er ikke bare noget de siger selv. Der skal man virkelig kende folk godt før de begynder at...

T: og måske have en anledning?

H: ja, ja....jo men du kan sidde ved en begravelse og tale om det ikke også.

T: og der kan det måske endda være for følelsesladet at snakke om

H: jamen jeg sad med nogen som kendte en her for nylig – det er kun to mdr siden –jeg kendte da ikke hende jeg sad ved siden af vi stod godt nok nede ved supermarkedet og hun skulle til begravelse og jeg kikkede på hende nå skal du over der (lige gyldig historie)

Svar på sociale og egoistiske behov samt selvrealiseringsbehov

T: Hvorfor overvejer du at oprette testamente? (hvad er det der motiverer dig) MEC

H: det er vigtigt – som jeg sagde til dig tidligere -. At staten ikke får mine penge. Så Hr. Ulykke kan køre ud på diverse hoteller – han hedder Hr. U-Lykke (taler om Lykke Rasmussen) i min verden.

T: hvorfor det?

H: det er da vigtigt at der bliver tænkt på mennesker som ikke bliver tænkt på i det overordnede.

T: Og hvorfor er det vigtigt? (vi taler om hvorfor vi stiller den slags spørgsmål og forklarer teknikken)

T: Hvorfor overvejer du at testamentere til de personer/organisationer som du har valgt? MEC

H: Fodboldklubben, som du også har hørt, har en meget dyb plads i mit hjerte og jeg føler at jeg bliver behandlet som et familiemedlem af mange, selv om der kommer nye ansigter og Knud Erik Fisker, som i alle ved hvem er han kom jo hjem fra hans Dommer, da han blev 45 der måtte han jo ikke være dommer mere så kom han så tilfældigvis til Holbæk, han sagde faktisk jeg ikke måtte have min faste siddeplads gennem 30 år – så får jeg lige fat i nogen af de der højere ansigter som plejer at sidde omkring mig – hvor jeg plejer at sidde. Jamen altså 71 det er mig 72 det er til 1 ½ liter kaffe og 5 kopper ved siden af og lidt til den søde tand til dem der sætter sig omkring – det har altid været mit motto. Lige pludselig så var pladsen blevet lukket af. Så var jeg jo lidt – jeg har fået det af vide, han sad med sin mellemste søn, de omme bagved, to rækker bag ved mig i Roskilde...så spurgte jeg jo men på onsdag der må jeg vel godt sætte mig der ik? Nej, fordi nu er det kun for sponsorer. Sponsorerne sætter sig der aldrig. De...nogen gange kommer de ikke og ellers så sidder de blandt andre de har lyst til at snakke med. De sætter sig ikke sammen med sponsormæssigt som du ser i andre klubber. Den kultur har vi ikke i Holbæk. Så snakkede jeg med en. Jamen der er

noget han ikke ved, og der havde jeg netop nævnt det der med testamentet – så fik jeg lige pludselig det der hjemmekort et DBU- hjemmekort – det havde jeg ikke behøvet at få, men så var der ikke nogen problemer og nu fik jeg også et kort af ham her den anden dag til udekampen. Så jeg er blevet....jeg har fået min ilddåb af ham. (griner). Det er igen når der kommer en ny udefra man ikke lige kender...fordi han har rejst så meget rundt (ligeegyldig historie)

T: hvad så med de andre organisationer du snakkede om?

H: ja, epilepsiforeningen. De har jo nogen legater også. Og jeg ved. Jeg har ikke sådan fordybet mig i – jeg synes det er lidt svært, jeg har prøvet lige at stikke en finger i jorden, men jeg blev ikke sådan klog på det, på samme måde som jeg ved at HBI ville.

T: hvad er grunden så til det?

H: det er fordi jeg er født med epilepsi og at man skal kunne hjælpe en masse epileptikere – igen det er et skjult handicap. Det er noget jeg går meget op i at skjulte handicap skal frem i lyset. Det skal ikke være tabubelagt det emne og fordi man får et barn med et handicap, om det så er epilepsi eller sukkersyge eller sclerose eller en femtesygdom som vi ikke kender til det – vi kan tage DAMP for den sags skyld pga. stress hos moderen tror jeg – så havd hedder det, så skal man ikke lukke øjnene for de områder netop fordi der kun er 34 hvor tre af dem er ikke-eksisterende mere – af de foreninger der, der må ringe på dørene. Så det er noget jeg har gået op i mange år. Og derfor har jeg heller ikke støttet ude på gaden. Jeg har støttet når de har kommet og solgt julekalenderen eller kort. Men jeg kontakter til gengæld også politiet når de sidder dernede på gaden og rasler med penge, de der Rumænere, som ikke er Rumænere – som er noget andet... (ligeegyldig snak).

T: Hvilke mulige årsager kan der være til at du vælger ikke at testamentere til en organisation?

H: KB og alle de store. Alle dem der kan komme ind og ringe på dørene. Dem vil jeg ikke donere til. Sagt over en kam. Fordi de får i rigelige mængder og de har muligheder for endda og reklamere på fjernsynet. Hvad de andre ikke har. Og så som sagt så synes jeg det er forkert at scleroseforeningen de sætter en reklame på fjernsynet når de ber om alle de 25-øre der, det synes jeg er så uetisk, forkasteligt.

T: Hvilke mulige årsager kan der være til at du vælger ikke at oprette testamente?

H: ikke at oprette? Nej, det ville være en skændsel. Også fordi dem der så sidder tilbage – det bliver så min nevø og niece og evt. min bror der er tre år yngre. Jeg kan ikke have at de skal sidde og forvalte mine penge. Samtidig med...og bare smide det ud og sælge det på kræmmermarked og...det kan jeg ikke ha. Jeg vil gerne at det som jeg har værdsat i mit liv og som har været mit indbo fordi jeg har værdsat mit indbo når man ikke har på den måde familiemennesker at kunne

værdsætte, så er det mit indbo og det er nogen ting man passer og plejer og det vil man gerne, så vidt det er muligt, at andre kan få glæde af det – det så kan være inden for de rammer hvor man selv etisk kan stå inde for det – så er det noget med etik og moral. Så det er helt utopi ikke at lave et testamente og det er så også derfor jeg...nu er jeg på vej tilbage, når jeg har rundet de 45 ik – hvis vi siger at man bliver 90 (alle griner)

Følelses ord

Jeg vil bede dig om at vælge nogle ord ud, der bedst beskriver de følelser der vækkes i dig, ved tanken om dem der skal arve dig. (delt op)

H: Ja, der er ansvar og forpligtigelse i forhold til hvad pengene bliver brugt til og et håb om at det kommer til at gå dem godt. Og at de er interesserede. Ja, de må sku godt beundre mig. (hun griner)
Vi skal ikke kun leve efter jante-loven på den ene vej vel. Taknemmelighed, øhh og en glæde...det ved jeg. Nærhed... og de ved at jeg har givet en omsorg pr. dags dato er der mange der ved og der er noget optimisme. Overraskelse, det ved jeg ikke når de ved det. (griner). Men dem der ikke kender mig vil måske blive overraskede, hvis de læser om det i avisen. Jeg har fået respekt allerede så den kan jeg også godt slev hakke af også. Og for mig er det også en ydmyghed at de tager imod. Jeg har ikke brugt ordet ro så meget fordi uro det er noget helt andet for mig i forhold til ro her. Ro det er forvirring kontra stilhed.

Dem der skal arve

ansvarlighed/forpligtelse

beundring

glæde

håb

interesse

taknemmelighed

næstekærlighed

medfølelse

nærhed

omsorg

optimisme

overraskelse

respekt
ydmyghed

Informationssøgning

T: Hvad vidste du om det at testamentere generelt før du begyndte at søge information om emnet?

H: der er det jeg spørger. Jeg har ikke gået i dybden på den måde. Jeg har mine ord og så ved jeg det koster et vist beløb i forhold til når du har...åh det er alle de der fremmedord... når man har... notarius... hvad hedder sådan noget?

T: Ja – notar?

H: notarius ja, og sådan nogen ting når det skal det ik. Hvis du ændrer på det så koster det 3000 kr. eller sådan og man skal være meget øhh jeg vil gerne gøre det så godt som muligt fra start af så det ikke skal korrigeres af flere gange ikke også og der er det vigtigt at det netop er den person der hjælper mig med at skrive testamentet og ikke eksempelvis mine forældre fordi han ved hvad jeg står for – det er vigtigt at det er en person der ved hvad jeg står for. Fordi så får jeg også mest ud af det.

T: Hvad ved du om det at testamentere til en organisation? Har du søgt noget information om det?

H: ikke endnu nej, det er derfor – det mener jeg måske han har noget viden om...for jeg har sådan lige stukket –kastet u der og sige jamen øh er der ikke noget med at så skal man betale så og så meget ekstra oven i, i stedet for hvis det var gået til familie og der, der kender han åbenbart til noget som jeg ikke kendte noget til. Og derfor så er det igen så er det vigtigt at kende sådan en person som.

B: så han er egentlig din informationskilde?

H: han er min informationskilde, ham der skal hjælpe mig ja. Fordi han har noget viden, fordi han er revisor også.

T: Ved du at man kan testamentere til Kræftens Bekæmpelse? Hvordan/hvor har du fået den information?

H: ja

T: hvordan ved du det?

H: det ved jeg igennem blandt andet medierne. Og det er lige nøjagtigt derfor jeg siger at der skal testamenteres til dem som man ikke ser i medierne.

T: Har du set en af KB's annoncer for testamentariske gaver?

H: Ikke om at testamentere arv. Det har mere været deres logo og så har de de der knapper de går med og sådan.

T: Hvilken information er vigtigst for dig? i forhold til testamentering generelt?

H: Det overordnede selvfølgelig at der kommer mest muligt ud af det og at pengene de går til noget velgørende. Og som kan hjælpe andre mennesker til at – ikke sidde inde – fx inden for husets fire vægge – hvis det fx går til en familie hvor børnene ikke har mulighed for at komme ud og så at de ikke bliver uromagere men at de kan komme ud og spille fodbold ikke også.

T: kan man sige at det vigtigste for dig, den vigtigste information for dig i forhold til når du skal oprette dit testamente det er at du ved præcis hvad pengene går til? Hvis jeg forstår det rigtigt.

H: Ja. At de går til de ting – at hvad de gør ude i klubben, det kan jeg jo ikke sige – selv om de har sagt til mig at jamen det her kunne vi da finde på at gøre – men jeg vil da spørge dem, selv om kassereren han nu stopper ikke også, så ville jeg spørge hvad har du af evt. ideer og hvad kan man sætte af pejlemærker. Ved i hvad jeg mener?

B: altså at du vil gerne skrive i dit testamente at du gerne vil....(bliver afbrudt af Henriette)

H: altså fx. Nu har vi – kassereren der ikke også, hans farfar han har faktisk en stol stående deroppe. Hvor kommer den egentlig fra spurgte jeg så om, ja det er faktisk min farfars. Nå det vidste jeg ikke. Det er bare en bestemt mand, han sidder altid på den stol. Vi har jo nogen bestemte siddepladser lige som i togene ik. Så fik jeg lige sådan en lille historie om det og det synes jeg da også kunne være sjovt den dag jeg ikke er der mere – jamen der kom faktisk en kvinde igennem så og så mange år og hun gjorde det og det og hun – og blev respekteret. Det er sådan et minde jeg godt vil have ikke også. Det kan godt være jeg nu – nogen kalder mig jo tosse-god – eller vi behøver bare et smil, du behøver ikke at komme og give os gaver og sådan. Men når jeg ikke har noget familie at kunne give gaver – og jeg ikke kan bruge –når jeg sparer 2400 om året og mine nevøer og niecer er ligeglade fordi de ønsker sig sådan nogen gaver til 500 – så kan i godt se til fødselsdag og jul hvor maget der så er plads til andre og de er ligeglade og min bror han er jo ligeglad med det også. Jamen så giver jeg ikke dem. Og når de ikke har interesse i mig, så så når jeg giver sådan et fodbad med balsam og salt og hvad der nu skal til, jamen de bruger deres fritid så skal de også lige – som jeg også har skrevet her til, hvad hedder det nu, så de kan få ordnet fødderne for at blive i 2. division altså. (igen en historie om fodbold drengene). Så kan jeg ikke lade være med at give ti klubben....den måde de....

T: i forhold til at testamentere til en organisation? Nu siger du at du ville søge din information hos ham der kassereren. Var der andre steder du ville søge information?

H: Jeg har ikke talt med andre. Det er ført vigtigt at vi lige får talt sammen og han lige får fortalt mig. Jeg har meget tillid til den mand.

T: så du ville ikke gå andre steder hen og læse om det eller?

H: nej det tror jeg ikke. Og det er fordi jeg ved at hans viden og kendskab – så ville det bare komme til at gøre mig mere forvirret tror jeg. Det ved jeg ikke om I kan følge mig i?

T: jo det kan jeg godt.

H: fordi, det er jo nogen meget dybsindige tanker også ikke?

T/B: ja det er det jo

T: er der nogen ting du sådan kan støde på i den her information, som kan være svære at forstå? Var der nogle forhindringer du stødte på, når du søgte information? (Svært at finde information? Svært at forstå informationen?)

H: Hvordan tænker du?

T: jamen det kunne fx være arvereglerne og...

H: det er nok sådanne ting jeg regner med at han har viden om.

T: kan man udlede af det er der også derfor det er vigtigt for dig at snakke med ham i stedet for du gik ind på nettet? Fordi her kunne du måske få forklaret nogen af de ting som kan være sådan lidt svære at forstå?

H: ja for at få det fordybet ikke også, i stedet for bare at læse en sætning – nååå det er sådan den skal tolkes. Så, en igen, det snakker vi nok om igen her på torsdag eller whatever og lige siger. Der er så meget der skal ske lige nu.

T: så det er en blanding af at han er der lige til at forklare dig det og så samtidig er en som du har tillid til og som du har lyst til at snakke med om de her ting – for det er jo ikke bare lige at snakke med hvem som helst omkring det at oprette testamente?

H: Nu ham her Frank – kasserer (og igen i ved hvad i piller ud og ikke piller ud) han har altid stået på udebanerne – Henriette hun kommer vær så god her er en billet, sådan er det også for andre mennesker når man står og han ved lige nøjagtig hvordan jeg er som person. Faktisk kunne man sige at Frank og Birte kunne være mine forældre i stedet for mine forældre. Så godt kender de mig. Som menneske, ude fra fodbold af. De kender selvfølgelig ikke....og alligevel, måske kender de godt min sårbarhed, bedre end mine forældre gør. Og det er lidt skræmmende. At faktisk er der mange i Holbæk by der kender mig bedre end mine forældre

T: Er det at oprette et testamente noget du mener, er vigtigt for dig? På en skala fra 1-10 hvor vigtigt er det for dig?

H: det er et 10-tal

T: Er det at oprette en testamentarisk gave noget du mener, er vigtigt for dig? På en skala fra 1-10 hvor vigtigt er det for dig?

H: også et 10-tal for det er jo det samme for mig. Genstandende i mit hjem også jamen selvfølgelig mine niecer og nevø – er de interesserede så må de får nogen af de ting først – selvfølgelig – men de skal ikke bare have penge for pengenes skyld, fordi de selv har og er ligeglade og fordi de også har været ligeglade i nogen situationer i mit liv, eller for dens sags skyld ikke har måtte og ”nu kan jeg ikke tale mere med dig” eller what ever, ”jeg kan ikke skrive til dig” sådanne sms’er har jeg fået. Men øh, jeg bor på en hemmelig adresse fx og det er pga. familien også. Desværre har de fundet opsnappet min adr. på en lidt dum måde, men det er pga. familien, men det ved de ikke de tror det er pga. af...

Evaluering af alternativer

T: Når du nu overvejer at oprette et testamente, hvilke valg tænker du så på du skal træffe? (hvilke alternativer står du overfor, fx hvem skal arve, hvor meget skal hver enkelt arve, etc.)

H: det er jo i forhold til det skattemæssige ikke også, det er meget vigtigt, for at vide hvordan er fordelingen af det. Og skal pengene eksempelvis - skal de gå over min bror før de går videre for at der skal mindst muligt skat ud af det ik. Det er sådan nogen ting. Det er faktisk et springbræt der er meget vigtigt. Han er jo jurist inden for skat.

T: kan det også være i forhold til hvem der skal arve hvad? Det sådan på dig i starten af interviewet at du var ret afklaret med hvor meget fodboldklubben skal have.

H: Jamen der har jeg sagt at jeg håber at der kan blive minimum 100.000 til fodboldklubben - jeg aner ikke hvor meget de andre er interesserede i – altså om de er interesserede, men jeg ved at klubben vil altid tage imod. Fordi det kan bruges på alt muligt og det kan bruges på børnene (utydeligt).

T: Er det svært at træffe de valg? (eks. det her med det skattemæssige og om det skal gå over din bror osv.)

H: Det kommer jo til at stå i de der papirer – i det skatte-testamente eller vrøvl, i det testamente jeg skriver. Altså igen, hvis det må stå der, det ved jeg jo ikke. Eller også skal han være indforstået med

at sådan er det. Men der er nogen sårbare områder kan man sige, hvor jeg føler mig, hvor jeg har været sorteper i spillet ik. Og det er også derfor at så skal min bror ikke arve fordi han har penge nok...han har penge nok og han har fået rigeligt hjælp af mine forældre på den ene og den anden måde. Jeg har aldrig fået hjælp, jeg er aldrig kommet og bedt om penge, ja jeg fik 12.000 ikke også og det blev han meget fortørnet over, at jeg fik nogen penge. Jeg kom bare og spurte om jeg kunne bede om nogle arve-penge på forskud i forhold til sådan og sådan....fordi jeg vil ikke have penge ved siden af.

T: Hvilke konsekvenser vil dine valg få i forhold til (a,b,c)... og hvad betyder de konsekvenser for dig?

til dem der ikke arver?

H: de har frasagt sig arven. ”du skal ikke tænke på os” – den formulering har jeg fået, og det er jo også at afskrive mig fra min familie (man kan se på hende at det går hende på og det høres også i hendes stemme) og derfor så lever jeg det liv jeg gør. Jeg er kommet over smerten, hvis man kan sige det. Er blevet stærk. Og så må jeg jo også se om jeg kan finde andre. Derfor er det vigtigt for mig også at finde andre netværker, men det er bare svært i dagens Danmark.

T: nu har vi snakket lidt om, dem som ikke arver og konsekvenserne – din bror blandt andet der har frasagt sig arven.

H: Ja, det er snart ti år siden tror jeg. Det var da nok da jeg kom hjem fra Højskole, at så ville jeg godt vide faktisk – hvor stod de henne i forhold til at ville arve nogen af mine ting og indbo kontra – hvad hedder det – penge, og det ville jeg gerne have en klarhed over fordi jeg vidste jo ikke hvornår de forskellige hver især forsvandt, så derfor synes jeg det var relevant. Ja så for 10 år siden der har jeg været omkring de 35.

T: Kan du prøve at krydse nogen af de følelser af som du får når du tænker på det – de her konsekvenser som dit valg har – de her valg som du nu træffer i forbindelse med at du opretter dit testamente, at du giver pengene til fodboldklubben og de andre organisationer i stedet for at de går til din bror. Hvor du for ti år siden overvejede at de måske skulle have noget.

(Hvilke af de følgende følelses ord vil du forbinde med konsekvensen vi netop har talt om?)

H: nej det var da jeg kom hjem fra Højskole. Jeg kom hjem fra højskole for ti år siden. Og der vidste jeg jo godt allerede på det tidspunkt – for det er 20 år siden snart, jamen efter han begyndte at kærester og sådan noget så da han mødte børnenes mor, der blev han en helt anden person. Han er en person som bankmanden og han taler ned til mig. Jeg er sågar kommet ind med en underskrift i forbindelse med nogen aktier som ligger i den danske bank hvor han er ansat i – og så siger han til

mig, jeg skal bare bede om en underskrift dernedefra nemlig, ”skal det være lige nu? – jeg har altså andre kunder” – der sad ikke nogen...eller...”jeg har andet at lave” – sådan talte han oppefra og ned til mig. Og jeg kommer ind som kunde. Det er det forhold....det er der mange som har svært ved at sætte sig ind i og det er også det – på samme måde er der blevet talt til mig fra mine forældres side af – oppefra og ned. Eller – du er ikke noget værd. Så derfor så har jeg ikke nogen problemer og skrupler med at det ikke skal gå til familien.

T: Så hvad kommer du til at tænke på? (henvendt til Berit; Jeg synes det er mest oplagt at snakke om den konsekvens der er for dem der ikke skal arve? Berit: Ja)

H: så kigger jeg det både fra min og deres side af ik?

T: mest fra din side (igen er det her svært at forklare hende hvad øvelsen går ud på)

Konsekvenser: for bror der ikke arver

foragt

skuffelse

væmmelse

ondskab

(smerte: engang men ikke nu – fordi jeg har lært at tackle situationen)

(igen en lang historie om hendes forhold til familien og hvordan hun fortæller at hun ikke tror at hun vil græde når hendes mor dør eller hendes bror dør, hun begrundet det med at hun er afklaret)

Dem der skal arve (fodboldklubben)

ansvarlighed/forpligtelse

beundring

glæde

håb

interesse

taknemmelighed

næstekærlighed

medfølelse

nærhed

omsorg

optimisme

overraskelse

respekt

ydmøghed

T: De her organisationer som du nu har overvejet at testamentere til – er der nogen kriterier som de skal opfylde – hvor du tænker det her det er vigtigt?

(Hvis du bestemmer dig for at testamentere til en organisation: hvordan vil du så vælge hvilken organisation det skal være? (ville det være en selvskreven, eller ville man evaluere forskellige organisationers styrker/svagheder, hvilken sag, etc.) Hvilke kriterier skal organisationen opfylde?)

H: Tænker du på foreningslivet eller legat?

T: det er det hele faktisk:

H: fordi det er jo hver – hver område

T: altså – er der nogen overvejelser du har gjort dig i forhold til de foreninger du har valgt i forhold til dem du har fravalgt? E der nogen ting som de her organisationer de opfylder – nogen kriterier de opfylder som andre organisationer ikke gør? Nu snakkede vi tidligere om det der med at ud over fodboldklubben, der er de andre foreninger små foreninger...

H: ja epilepsiforeningen, som man også kan søge legater hos ikke også. Jeg har prøvet at stikkefingeren i jorden og jeg ved ikke lige hvor jeg har dem og så er det ligeså Holbæk Højskole – fordi jeg er den yngste i højskoleforeningen. Det hjælper ikke at donere penge til en forening der lige pludselig faktisk ikke er der mere - fordi det kan tælles på en hånd hvor mange der er under de 60 år – og det er fra mund til øre så derfor så ved jeg jo ikke om de lige pludselig er gået i opløsning.

T: vil du så gå und og undersøge nærmere hvis nu du skal lave det her testamente, vil du så gå ind og undersøge nærmere – jamen kan det være at...vil det være vigtigt for dig om den her organisation eksistere også den dag du går bort?

H: det er der jo ikke nogen der kan svare på men man kigger på dem – altså de har en aldersklasse der hedder 60 – og nu tager jeg som sagt det lave tal – 60 til 85-90 år og der er en fra Hobro han er 95 – men der kan du godt se om 20 år når jeg er 65, så er de her mennesker her jo ikke mere, men

hvor mange nye ansigter er der så kommet? Så sidder vi måske kun 40 mennesker tilbage, hvor der er 300 medlemmer nu.

T: men du ville stadig vælge at testamentere til dem?

H: så ved jeg jo ikke hvor meget de er ved at gå i opløsning. For er de ved at gå i opløsning og jeg ikke kan redde det, så synes jeg også, så ville det være forkert. For så var pengene jo...det var ligesom at give pengene til en fodboldklub for at redde dem og så redder man dem i en sæson og så er det dødt. Så er det jeg siger, så vil jeg Henriettere donere til...ligge dem i legatet hvor jeg ved at jamen så holder det legat det længere.

T: men kunne man forestille sig at hvis du skulle lave et testamente i næst uge, at jamen jeg vil gerne give nogen penge til Højskoleforeningen, men når jeg så bliver 60 år så kan det godt være jeg kan se at nå men Højskoleforeningen det ser ikke så godt ud for dem og den er ved at dø og så ville du bare gå ind og ændre i det så du stadigvæk...

H: Havde dem i tankerne?

T: Ja.

H: ja, det er meget tænkeligt ja. Jeg ved jo hvor meget der er på kistebunden og det er nogen man ikke går ind og tager af ikke også fordi det er det der holder tingene i balance, men det altså der kan jeg først tage en rigtig beslutning min. om 15 år om det kan gå dertil. Jeg ved ikke om jeg lever om 15 år men altså...det skal være realistisk i forhold til...

T: Vi har snakket lidt om det men hvad er din holdning til Kræftens Bekæmpelse?

H: Som jeg siger, de får nok både fra medierne og fra dør-ringeriet og der er sandsynligvis også nogen der donere over nettet kunne jeg forestille mig: men det er en vigtig – KB er selvfølgelig også – fordi der er mange der får kræft, jeg ved ikke lige hvor mange det er, er det hver 3. dansker der får kræft?

T: ja

H: ... af den ene eller den anden art. Om det er vores livsstil eller stress eller....det ved jeg ikke.

T: der er rigtig mange årsager.

H: ja førhen døde folk bare – det var sandsynligvis også af kræft, man vidste det bare ikke.

(vi snakker lidt om diagnose)

T: Hvad er din holdning til det at testamentere?

H: det er en glæde – det er sådan mit første ord.

T: Hvad er din holdning til det at testamentere en gave?

H: også en glæde og næstekærlighed. Og betænkksomhed. Folk kalder mig tosse-god men altså jeg kan gøre en forskel for andre mennesker og foreninger der kan gavne dem og deres fremtidige – altså at man kan forsøde deres – man kan få nogle lommepenge hvis man tager på Højskole fx ikke –man er gået i stampe og så søger du et højskolelegat og så får du lidt lommepenge dertil. Eller til opholdet – og det har beriget det menneske på en positiv måde ik eller hov, jeg skal da til at gå på Højskoler frem over – altså få øjnene op for noget som man ikke lige troede var muligt. Det er nok derfor jeg har de digte som jeg har (smiler) det er en skam jeg ikke lige har fået dem med til jer.

T: du laver digte?

H: ja det startede jeg med da jeg gik på højskole. Citerer: ”jeg mærker solens varme, jeg mærker liv jeg ser mennesker der smiler og ler.....bla bla bla...”

T: må vi evt. bruge noget af dit digt i vores opgave?

H: ja det må i meget gerne, jeg sender det på mail. (snakker mere om hendes digte)

T: Hvad er din holdning til at man laver en annonce om det at testamentere en gave?

H. den på papiret eller i fjernsynet?

T: den på papiret. (B: i en avis eller sådan noget)

H: jamen jeg synes jo netop at der skulle være mulighed for at alle foreninger inden for det helbredsmæssige skulle have den mulighed. Men den er der ikke for alle vel. Da der er nogen der bliver favoriseret frem for andre. Er der er årsag til at Henriette ikke kan li Brøndby og FCK? (vi griner) – det hænger ligesom sammen kan I godt høre ik?

T: at man har et blødt hjerte for de små?

H: ja, for de små og.... jeg stod engang lille juleaften (historien om en skærsliber hun snakkede med på gaden ”hvad skal du lave juleaften?”). De er da også mennesker! (en anden historie om en dag hun sad på en bænk og talte med en der ikke lige havde det så godt – jamen brug mig som lomme-psykolog hvis de vil - det kan jeg godt li).

T: men hvad tænker du om annoncerne? Er det ok at de beder om penge?

H: jeg kan bedre lide at der står ”så husk nogle af – og nu bruger jeg et udtryk ”paraply” for det ved jeg de hedder – paraplyorganisationerne eller netop de usynlige organisationer.

T: men er det okay at man skriver det sådan?

H: ikke at man skal huske OS fordi det er ego-centreret og det er også derfor jeg har det der rigtige grimme oplevelser mht. Sceleroseforeningen at degår ud og bruger som reklame altså bruger penge på reklamer ik. Det er en grim sygdom, som ikke kan kureres men der er 7000 ik med 55.0000 medlemmer og så kræver de den der 25-øre for at gøre reklame for foreningen og det er jo faktisk det pengene kommer til at gå til der er jo ikke noget tilbage til f.eks. forskning.

T: Hvad tænker du når du ser denne annonce (i forhold til indholdet)? (Legat – annonce)

H: Den der reklame som I har lavet og så kunne vi skrive hvilket som helst navn og logo på – den er meget mere respektabel end den der. Den der (peger på legat-annoncen) den fanger mig meget bedre end den der gør (KB annonce) Men det er et skulderklap til jer i hvert fald.

B: det at der står noget om Legat – fordi her (peger på KB annonce) der handler det om at testamentere alle sine penge omtrent mens her så snakker de mere om de mindre beløb.

T: Det vi forsøger at få frem det er at gøre læseren opmærksom på...

H: ja om du giver 2000 eller 20.000 det er lige meget.

T: ja

H: det er jo ikke kun rige mennesker vi taler om.

T :ja det er det vi forsøger at få frem. Det fanger man?

H: ja, det er også derfor at fodboldklubben betyder så meget nå men altså de skal gerne have 100.000 – og hvad der så kan gå til det andet altså kan der blive 50-75.000 til legatet som kan yngle lidt i sig selv hvor der max skal gå – og kan der blive 100 så er det også fint. Så kan det være der bliver lidt er når så fodboldklubben så får møbler – jeg ved godt de ikke kan gå videre, men jeg har bøjetræsmøbler så de har kvalitet. Og så er det igen mit håb at der kan sidde fodboldspillere – det har de faktisk prøvet på mht. at de kan tage ud til fodbold og lave lektier i stedet for de skal tage et andet sted hen ik. Og så kan de hjælpe hinanden der ik. Og der kunne bordene jo også være. Jeg ved godt man sidder forskelligt. Det er en kvalitet ikke også.

T: man kan høre du har gjort dig nogen tanker om det.

H: Meget og også i forholdt til at vi evt. skal have et nyt stadion – så er det meget vigtigt for mig et eller andet sted.

T: må jeg spørge. Hvor lang tid har du gået og overvejet at fodboldklubben skal arve dig?

H: det har det gjort i mange år, det har ligget dybt i mange år uden jeg sådan har konkretiseret det over for mig selv men det er inden for de sidste 5 år nok at – og netop fordi jeg har haft sådan en svær tid som jeg har haft og i visse situationer har jeg haft lyst til at tage livet af mig selv – så har det været vigtigt faktisk at få skrevet nogen ting ned.

T: så er det pludselig blevet mere reelt for dig at testamentet skal laves?

H: ja og så får man pludselig øjnene op for jamen hallo...

T: hvad kunne være udløseren for at du fik det gjort i næste uge?

H: jamen altså jeg skal tale med Frank, det har vi en aftale om – den fik vi lavet allerede i foråret – der var generalforsamling 1.marts. – og 14 dage før havde jeg snakket med Frank om han ville være med til at lave et testamente for mig og så blev vi bare enige om at nu skulle der så ændres i klubben – det skal have nyt navn og lt det der – alt den forandring og hele bestyrelsen er trådt ud, det er kun den nuværende formand tilbage faktisk. Så der er mange ting.

T: så det skal lige på plads først?

H: Frank skal lige som have ro også – han har siddet i bestyrelsen i 23 år. Så kan I godt se der er lige nogen ting. De har boet på en stikvej ved mine forældre og har nu flyttet i lejlighed, så der er også en masse og det skal være når han har tid og overskud. Detskal være på hans præmisser har jeg ligesom sagt. Fordi så stresser jeg Henrietter ikke og har ro omkring det og det ved han at den ro har jeg brug for. Lige som jeg sidder her.

Efterbeslutningsevaluering og –adfærd

T: Ville der være faktorer der kunne få dig til at ændre i dit testamente efter det er lavet? Hvilke? Hvorfor? (MEC?)

H: sådan noget har jeg også tænkt i og hvad der egentlig kunne være – man kender jo ikke til fortiden...eller fremtiden.

T: Hvis det rent hypotetisk var du skulle forstille dig en situation.

H: jamen det kunne netop være nogen følelsesmæssige ting ude i fodboldklubben ikke også hvor man vil ærgre sig. Men jeg tror ikke jeg ville kunne få mig selv til at trække det tilbage, fordi altså, som sagt alle de ... jeg har fået min fars kort til at kunne gå ind på til alle hjemmekortene og alle udekampene har jeg altid fået en gratis billet og jeg er altid blevet respekteret og med det at have min egen kaffe med. Selv det ville være noget der ville smerte mig, så tror jeg ville have svært ved

at trække det i land- også fordi nu er det blevet offentligt – man kunne læse det i avisen ik. (hun viser artiklen der er skrevet om hende)

T: nå, der er ligefrem en artikel om dig.

Er der nogle andre ting eller emner i forbindelse med den proces du har været igennem mht. at oprette et testamente fra du begyndte at tænke på det til du fik det underskrevet, som du mener vi ikke har snakket om?

Transskribering: Interview med Lone, d. 16. juni 2008

T= Tilde

B= Berit

L= Lone

(småsnak, at det er svært at finde respondenter som har testamenteret til KB)

L: Altså, spørgsmålet er, om Kræftens.. det må de jo vide, men I kender jo godt den regel, der siger at hvis man testamenterer sine penge... og det er nogle ganske bestemte måder man kan gøre det på, det har I selvfølgelig undersøgt. Sådan, at hvis man testamenterer sine penge, til en organisation som så betaler skatten. Så kan ens...det kunne mine børn også have fået, hvis jeg ikke havde testamenteret (?). Hvis jeg havde gjort det på den måde... de er jo direkte arvinger. Så kunne jeg have testamenteret det sådan, at de stort set fik, at de faktisk fik det samme. Udbetalt. Fordi at den anden organisation ikke er skatteberettiget. Så fik de det samme udbetalt. Så har jeg så valgt, at jeg gerne vil testamentere LUG en million mere end det system fungerer i. Så derfor så får de (refererer til børnene, red.anm) en million mindre, ikke? Men fx, hvis det handler om nogle som ikke er i lige linje, hvis det er din søstres børn du testamenterer til, fordi du ikke selv har børn eller noget, så får søsterens børn flere penge hvis det går via LUG. Det kender du godt?

B: sjovt lille trick, det der.

L: Ja. Men det er et hul i loven. For jeg talte med en advokat, og hun sagde: ja, hun er så meget regelret, hun sagde: det er altså et hul i loven, så jeg synes... jeg er ikke sådan set 100% enig. Men jeg sagde, jeg vil hellere testamentere mine penge til LUG end at de bliver brugt til... våben i Danmark, ikke? Og så sagde hun... at det kunne hun sådan set godt forstå.

T: Men det ved jeg også, KB er også opmærksom på det.

L: De er opmærksom på det?

T: Ja. Og de skriver det faktisk også i deres folder. Men de siger selv, at de vil heller ikke gøre alt for meget opmærksom på det, fordi det er det her hul i loven, og lige pludselig så er det nogle politikere... og så vil de lukke hullet.

L: Ja, men hvis de har så få... nå nej, det er jo selvfølgelig nogle af dem som har betalt. Eller som er døde og som har kendt det hul i loven. Siger de også det er et hul i loven? For jeg var i tvivl om det var rigtigt.

T: Jeg tror ikke de siger direkte...

B: De sagde faktisk, det skulle være der, altså det var der med hensigt. Men... de sagde også det, hvis det bliver for meget fokus på det, så kunne det godt være...

L: Men det er fuldstændig... den kender jeg godt. (pause) Nå, men det synes jeg... det er nemlig ikke ret mange der ved om det. Jeg har sagt det til min bror, og forskellige andre, ikke, og de ser på meg... det kan da ikke passe. Men det er rigtigt... hvis man synes det er en god lov, så skal man ikke gøre opmærksom på det. (griner) hvis det er en dårlig lov, så skal man lave en masse opmærksomhed om det.

(pause)

Generelle spørgsmål

(1)

B: Ja, men så kan vi måske starte. Vi har nogle lidt generelle spørgsmål først. Hvornår oprettede du dit testamente?

L: Altså, jeg har oprettet testamente hele vejen igennem. Men til ære for, om jeg så må sige, LUG, så har jeg fået det revurderet her for et halvt år siden.

B: Ja. Og hvornår oprettede du det for første gang?

L: Da var jeg allerede... jeg var 40 år. Det er en 30-40 år siden.

B: Ok. Og det er nu først for et halvt år siden at du har inkluderet LUG?

L: Ja.

(2)

B: Brugte du en advokat når du oprettede...?

L: Ja.

(3)

B: Og har du også registreret dit testamente hos en notar?

L: Ja.

(4)

Og så tænkte jeg på... altså...hvad indgår i dit testamente? Det er mere for at få en fornemmelse af, snakker vi om store beløb eller...

L: Ja... det gør vi... det kommer jo an på hvad man synes store beløb er. Det her hus indgår jo. Og det har jeg haft i 20 år. Og det har jeg betalt ud. Dengang kostede det 1,7 mio.kr. Nu er det vurderet til 20.

B: Ok. Så det er nogle store værdier vi snakker om.

L: Det er... det er i det lag det ligger. Ikke fordi, jeg tror ikke jeg får 20 for det. Men altså, deromkring. Siger de, ikke? Og så har jeg nogle, ved siden af, nogle papirer, men det er ikke ret meget.

(fortæller at hun er forkvinde i bestyrelsen for en højskole for pensionister, og at der er masser at lave med det, og at hun er ret travl til trods for, at hun er pensionist)

(5)

B: Hvem har du betænkt i dit testamente?

L: Jeg har betænkt mine to børn... og min bror... og...ja, nogle småbeløb til en tidligere svigersøn og småbeløb til... et par venner. Og... ja. Det er det.

B: Ja. Og så LUG.

L: Og så LUG, ja.

B: Det er den eneste organisation, ikke? Som du har betænkt.

L: Ja.

B: Og kan du sige noget mere sådan om fordelingen? Hvad hver enkelt...

L: vent lige lidt, jeg har det... (henter dokument)

Når I spørger om sådan noget, så er det praktisk at man er anonym. Ikke, for det rager jo ikke nogen.

T: Og det er heller ikke sikkert...

L: Og min svigersøn ved det jo fx ikke. At han er blevet...

B: Det er ikke for at vi skal opstille nogle detaljer. Det er mere for at få et overblik, for vores skyld.

L: Så må vi se... LUG 4 millioner. Men så skal de betale arveafgiften. Af det samlede beløb, ikke? Og så har jeg så skrevet, at beløbet skal ændres alt efter hvor meget... jeg regner med for tiden det er 20. Hvis det så er 25, så bliver det ændret. Når det bliver højere. Og hvis det er 15, så bliver det ændret så det er lavere. Det er procentvis. Ja. (pause) Så er det sådan noget, hvis én af mine døtre dør, så skal jeg... men det er technicalities. (pause) Ja, og så er det nogle ting. Men det er ligegyldige småting. Altså, sådan...(mumler noget)

B: Ja. Men, så det er dine døtre som...

L: De er hovedarvinger.

B: Ja. Og din bror, er det også sådan noget... fast beløb?

L: Ja, de skal også have en procentdel. Sådan at det kommer til at passe. Og så har jeg bare brugt de der 20 millioner som udgangspunkt. Ikke?

B: Okay. Og så... i og med at vi skriver for KB, så er vi også interesseret i, hvilket forhold du har til det... er det nogen i din omgangskreds, som har haft kræft, eller har du selv haft det...?

L: Uhm... ja. Jeg kender mange der har haft kræft. En af mine bedste venner døde af kræft for et par år siden. Som hed Klyngedal (?). Hvis I ved... ham kender...

T: Ham kender min far.

L: Ja, han var bare rigtig... så det har virkelig været en sorg, at han døde, ikke? Og så derudover, så... jamen jeg kender... min bedste venindes mor, og... (mumler). (pause) Så det gør jeg. Jeg kender mange.

B: også mennesker som har været ret tæt på dig..

L: Ja, ikke... men jeg har selv både fået lavet en prøve i brystet på et tidspunkt fordi jeg havde nogle mistænkelige celler. Og jeg har fået fjernet livmoren. Men jeg ved ikke om jeg havde kræft. Det tror jeg sådan set ikke. Mistænkelige celler, kalder de det.

B: Okay. Er det lang tid siden, det?

L: Ja...nej, det er altså indenfor de sidste ti... måske... 10-15 år. Altså, med mig, ikke?

(Følelsesord)

Annonce KB:

L: Jeg synes det var en dårlig annonce.

B: Ja? Vil du sige noget om, hvorfor?

L: Ja, det kan jeg godt. Altså, det sidste... jeg kan godt lide, at man laver det sådan lidt... at man ikke tager det så seriøst, om man så må sige, selv om det er døds seriøst. Den kan jeg godt lide. Det var citatet. "Det er godt at være i folks bønner, men det er endnu bedre at være i deres testamente". Det synes jeg er fint, at sætte det citat på. Så synes jeg... det med en slags høflighed for de efterladte, det synes jeg...er et underligt ord at bruge i den sammenhæng. Og "med ord formelt nedfældet lader man sidste vilje leve længere end en selv, og derved blander man offentlige myndigheder udenom fordelingen"... altså, jeg har ikke noget principielt i mod offentlige myndigheder. Det er (...?) Og så giver jeg... "vi har et klart motiv". Det er næsten sådan en selvfølge... at de har et klart motiv. Men jeg synes til gengæld det er udmærket at skrive "en tredjedel af alle de midler vi indsamler, kommer fra mennesker det har husket os i deres testamente". (pause) ..."kun hjerteligt på forhånd". Det er på en eller anden måde... det er for... snagende. (?) Jeg kan ikke lide det.

B: Det er også helt i orden. (griner). Det er interessant at høre din mening.

T: Det er i øvrigt en annonce som ikke kører endnu.

L: Okay. Så er det jo meget smart at...at de får lidt...

B: Ja. De har bestemt den skal køre, fra juli var det vel.

Behovserkendelse

(1) (2)

B: Nåh. Hvis vi snakker lidt om da du først oprettede dit testamente, hvad var det som fik dig til at begynde at tænke på det, at det her må jeg hellere få gjort?

L: Det har været... det har jeg vidst hele mit liv. At ... jeg har været optaget af at skrive testamente i sin almindelighed, og specielt når jeg har været til en begravelse. Jeg tror jeg havde skrevet sådan et håndskrevet testamente, som, det bare lå i en skuffe indtil min far døde. Han døde da jeg var i begyndelsen af 40-erne. Og da han så var død, så skrev jeg et testamente fordi, det gjorde selvfølgelig meget indtryk på mig, at han var død, ikke? Og så skrev jeg et testamente... altså, et rigtigt testamente med advokat.

B: Var det gyldigt, det første testamente som du havde skrevet..?

L: Ja, et testamente må man skrive med sine egne hænder, fuldstændig gyldigt. Det er ikke 100% lovmedholdigt, fordi man kan sætte spørgsmålstejn ved det ved en retssag, men det er fuldstændigt gyldigt. Hvis det er skrevet under og, jeg tror også helst der skal være en medunderskriver, men det er jeg ikke sikker på jeg havde. Men det er gyldigt i sig selv.

T: Er det nogen speciel grund til, at... du sådan... det virker som det er noget du altid har været, siden du var ganske ung, at du har tænkt over det her. Er det noget fra dine forældre, eller...?

L: Nej... nej, egentligt ikke. Uhm... man kan sige det på den måde, at jeg principielt... jeg var medaktiv i... ja, simpelthen... jeg har været meget politisk interesseret i hele mit liv, ikke? På venstrefløj. Og i *princippet* er jeg imod arv. Hvis du forstår hvad jeg mener. Ja, både og altså. For så døde min far, og så opdagede jeg, eller det vidste jeg godt, fordi jeg selv havde været involveret i... at vi stort set ikke arvede mine, altså... mine forældre. Vi arvede... vi var 6 børn, og vi arvede hans hus. Det var en stor villa, ikke? Men altså, han havde... han var en af Danmarks rigeste mænd. Det arvede vi ikke, det vidste vi godt. At han lod en fond arve det. Og fonden arvede også hans firma. Som hed J. Lauritzen Rederi. Og da opdagede jeg jo *pludselig*... jeg havde gået ind for at vi ikke skulle arve, vi diskuterede det, min far og jeg dengang. Ikke diskuterede, drøftede det. Og jeg var enig med ham. Jeg ved ikke engang, hvor meget jeg og min bror faktisk havde påvirket ham til det, ikke? Til at lave det testamente hvor det var fonden der skulle arve langt langt det meste, ikke? Men det der rystede mig, det var jo bagefter, det ar min bror der sagde det, og jeg opdagede han

havde ret. At det var godt nok ikke os der arvede, men det var fuldstændig tilfældige direktører der sad i de to firmaer... i alle de firmaer, som arvede. Det var dem – arveretten – det er jo ikke bare pengene, men det er bestemmelsen. Og de kunde blandt andet bestemme, om de firmaer skulle leve eller skulle leve godt eller dårligt, om medarbejderne skulle afskediges... og de kunne jo ikke bestemme om de selv skulle have en høj løn, om de selv skulle have procenter af overskuddet og så videre og så videre... så jeg var jo lidt rystet, for det havde jeg sådan set ikke tænkt på den måde. Det var faktisk dem der arvede det, og de kørte det ud i biksen (?) i løbet af de næste 5-10 år. Så der vil jeg sige, at der er jeg jo... der er jeg splittet. (?) For jeg er i mod arv, principielt. Men jeg er da også i mod at sådan nogen direktører som får 2-3-4-5 millioner i årsløn, at de skal arve. Så synes jeg faktisk det er bedre, at en... at jeg, og mine søskende..eller måske bare nogen af søskende... måske bare mig og min bror, for det var os der var mest socialistiske, vil jeg sige, ikke? Det var bedre hvis vi to havde arvet det, og havde, fordi, vi havde en helt anden ansvarlighed overfor medarbejderne. Det var... vores familie, ikke? Vi var ligeglade med, om, hvad vi selv fik af økonomi ud af det, men det var vanvittigt vigtigt for os at min fars skaberværk overlevede. Hvad det næsten ikke gjorde. Så derfor er jeg rigtigt, rigtigt splittet om det der. (pause) Ideelt set, er jeg imod arv. Men, i virkeligheden... synes jeg det er okay. At familie arver. Men jeg synes godt der må sættes nogle begrænsninger på, at man ikke skal have udbetalt masser af millioner og så bare... have lov til at gøre hvad der passer en og rejse rundt i verden på luksus... (?), ikke?

B: Kan du uddybe det, med at du er imod arv... er det noget med at... det skal gå tilbage til samfundet?

L: jeg synes... det er fordi jeg går ind for social... ja, hvem går ikke ind for et socialistisk samfund i dag, ikke? Det er det sgu ikke nogen der gør. Men på en eller anden måde, ideelt set, går jeg ind for at alle mennesker skal være lige og have de samme muligheder, ikke? Ideelt set. Men sådan ser verden ikke ud. Eller, jeg vil nærmere sige det sådan, sådan ser menneskerne ikke ud, desværre. Jeg tror ikke mere på det kan lade sig gøre.

T: Det er faktisk noget af det vi skriver om, også.

B: Nåh. Men så forstod jeg det som, det var din fars død der gjorde at du blev mere bevidst om det med at oprette testamente. For at det virkelig...

L: Nej, jeg vil ikke sige... nej. Jeg blev ikke mere bevidst. Men da han var død, så kom det så tæt på, så nu skulle det på plads. Jeg havde været bevidst om det hele tiden. Altså, fx så havde min far,

som de fleste forældre gør, det sætter et beløb ind hvert år. Som... dengang var det ret lidt, det var 5.000 kr. ikke? Det var selvfølgelig flere penge dengang. Men der kunne man sætte 5.000 kr. ind til sine børn om året, som de så kunne få udbetalt når de var 18. Og det gjorde min far også, til os. Men eftersom jeg var imod arv, så ville jeg ikke have dem. Så de gik ind i fondet. Altså jeg sagde, jeg vil ikke have dem. Og det tog min... det syntes min far var lige stærkt nok, selv om han var, havde lidt den samme, meget den samme indstilling som mig. Så det tog mig faktisk 2 år for at få ham til, at i stedet for at pengene stod på en konto med mit navn, så overføre dem til fondet. Men det gjorde han så til sidst. Så jeg sagde, jeg vil godt have et vidst beløb. Jeg vil gerne have 30.000 til udbetaling på en rejse. Det fik vi så. Så rejste vi. (?)

B: Jeg tænker også på, når du oprettede dit testamente, altså, når du inkluderede LUG i dit testamente... kan du sige noget om, hvad var det som gjorde...

L: Ja, det kan jeg vel sagtens. Det står det også i testamentet. Det er det der med at, LUG er den organisation jeg har lært at kende, som bruger deres penge mest ansvarligt... til forskel fra udenrigsministeriet, der sender... Danida osv osv, hvor folk rejser på første klasse og bor på de fineste og dyreste hoteller og... bruger mange penge til administration. Der er de (LUG, red.anm) *meget* bevidste om hver eneste enkrone de passer på. Nogen af de der organisationer bor i high-tech design paladser. For at overdrive lidt, ikke? LUG gik ind i en trælasthandler og købte de billigste skrivebord. Jeg har besøgt dem flere gange, ikke? Dem der kommer ud på arbejde, de får en... i princippet får de en for lille løn. Men de får en 6-7.000 om året, ikke? Eller, om måneden. Til at betale deres udgifter hjemme. Og så derudover, får de selvfølgelig, bliver de selvfølgelig betalt der hvor de er ude, ikke? Mad og ophold. Og... så synes jeg også det er vigtigt at de tager politisk stilling. Forstået på den måde, at... for tag Røde Kors, de må slet ikke... de må faktisk ikke sige noget, om de lande de er i. hverken godt eller skidt. Hvorimod LUG må godt fortælle om der foregår folkedrab. Så jeg har meget respekt for deres politiske holdning og indstilling, og jeg har meget respekt for deres omhu for de penge man donerer. De går virkelig, virkelig ikke til administration. Men til de mennesker som har brug for det.

B: Var det en speciel hændelse, som gjorde at du gjorde det på det tidspunkt...

L: Nej. Jeg har kendt LUG fra de startet i Danmark. Det var faktisk, altså det fond, jeg har siddet i det fond selv. Det der... jeg talte om, det hedder JL fonden, ikke? Som arvede min fars penge, ikke? Der har jeg siddet med i det der hedder uddelingsudvalget, jeg har også siddet i fondet, ik? Jeg har

også været med til at det gik nedenom og hjem, om man så må sige, for jeg sad jo i fondet som bestemte. Ikke fordi jeg bestemte noget, men jeg sad der. Arh, der var en masse ting jeg ikke kunne stoppe, ikke? Fordi jeg sad der alene, sammen med fem... virksomhedsledere, ikke? Jeg sad som eneste fra familien. Så jeg havde ingen indflydelse, tvært i mod. Hvis jeg sagde noget, så kunne jeg næsten være sikker på, at der skete ikke noget særligt, for jeg skulle ikke bestemme noget. Modsat fra hvad min far sagde. For jeg sagde, jeg får sgu da ingen indflydelse der. Så sagde han: jo, bare det at du hedder Lauritzen, det vil give dig en indflydelse. Men han tog fejl. Men det vidste han ikke. At han tog fejl. Nej.... Det var en skudbemærkning, hvor var det lige fra vi kom?

B: Det var, hvad var det som gjorde at du inkluderede LUG på det tidspunkt som du gjorde...

L: Nå ja. Jamen, jeg har kendt LUG... det fond som jeg... JL fonden, ikke? Vi var nogen af de første, der gav dem noget støtte, og jeg var nede at se hende der startede det, en pige som i øvrigt tilfældigvis nu bor på min leje, altså hun bor lidt højere oppe, ikke? Og hun... hun havde lånt, hun havde været udsendt selv for LUG. Og så havde hun arbejdet på selve hovedkvarteret i ??? Og da hun så kom til Danmark, så lavede hun en organisation som ikke laver andet end at samle penge ind til LUG. Og det startede hun med i kontoret som hendes far havde, på Strandvejen. Han havde 4 rom, og han brugte ikke ret meget, det ene rom fik hun så lov at låne gratis. Og der startede hun organisationen. Da var jeg nede og besøgte hende, jeg blev inviteret, da var jeg nede og besøgte... og i øvrigt, sad min søster på det tidspunkt, de var venner, (mumler)... så på den måde lærte jeg hende at kende, ikke? ... fra sin spædeste begyndelse, før de startede så småt at bruge pengene til noget som helst, ikke? Jeg ved ikke engang, om hun fik nogen løn først, det tror jeg ikke.

B: Okay. Men jeg tænker på, hvis du har kendt dem så lang tid, og det først er nu på det seneste år at de er kommet i dit testamente, så tænker jeg bare på... altså, er det noget du bare har udsat, og så... til sidst så har du bare fået det gjort? Eller...

L: Nej, jeg tror egentligt at det der med, den der lov, jeg blev klar over den lov. Det tror jeg gjorde et stort indtryk på mig. Og det var nok derfor at jeg tænkte, nej, det er sgu *fuldstændig* åndssvagt, det ene og det andet... mine børn har hele tiden... hele deres liv måttet leve med.... at jeg havde en anderledes indstilling til penge. End alle mulige andre mennesker, ikke? Jeg kunne have levet... i hvert fald hvis min far havde givet mig sin arv, så kunne jeg have levet et andet liv. Ikke fordi jeg selv var interesseret i, men altså, det kunne mine børn dermed også, ikke? For vi har altid levet

almindeligt, som sådan. Har levet af min mands løn, og så mit halvtidsarbejde... jeg underviste i fødsels...(mumler)..

B: Hvad sagde du, i...?

L: Fødselsforberedelse. Jeg er afspændingspedagog.

B: Okay.

L: Og... og derfor, så syntes jeg ikke... også fordi, det der med arv, det ændrede jeg også stilling til, holdning til, efter jeg opdagede hvem det var der arvede. Min arv, hvis du forstår hvad jeg mener, ikke? Og derfor så syntes jeg ikke... mine børn, de arver mine penge. Og hvis de vil bruge pengene til nogen af de ting jeg synes er vigtigt, så er det kun fint for mig.

Socialt behov

(1)

B: Er du medlem af KB?

L: Nej.

B: har du nogen relation til dem overhovedet?

L: Nej. Jeg støtter dem heller ikke. Jeg har også skrevet i de der (følelsesord, red.anm), jeg har skrevet "irritation". Der har jeg sat kryds fordi... det er ikke sygdommen, det er ikke derfor, fordi... der er mange andre ting som er... men jeg... der har også været nogle sager...(mumlen) der har været sådan nogle forskellige ting.

B: Ja. Så det er sådan noget, du tænker tilbage på, som har gjort et negativt indtryk...

L: Ja.

(2)

B: Så tænker jeg på LUG... dem.... Jeg forstod det som, at du arbejder som frivillig der?

L: Ja.

B: Det var en gang i ugen?

L: ja, en gang i ugen ,men jeg har ikke været så meget der de sidste par måneder, fordi de har lavet organisationen om. Men den gang jeg lavede det interview, da var jeg 1-2 ganger om ugen.

B: og du er også medlem, går jeg ud fra?

L: Ja.

B: Hvor lang tid har du været medlem? Eller, det var siden...?

L: Man kan ikke rigtigt være medlem. Man kan støtte dem. Man kan være donor. Men man er ikke medlem, man har fx ikke nogen indflydelse på generalforsamlingen. Det har man som frivillig. Så kan man komme til generalforsamlingen. Alle dem, der vil, der er frivillige, kan komme med. men som donor har man ikke nogen (?) Man kan være donor, og give penge, og så (?) farvel og tak.

T: Har du givet privat, ud over fonden?

L: Til LUG? Ja, ja. Det er fastarrangeret, jeg betaler et vidst beløb hvert år. Og det gør jeg også til Amnesty International. Og det gør jeg også til Børnefonden. Ja. Det er de tre. Som jeg giver et vidst beløb hvert år, ikke? Jeg tror jeg giver dem et eller andet sted mellem 3.000 og 5.000 i året.

(3)

B: jeg tænkte på, i forhold til det, hvis man testamenterer til en organisation... ved du om det er nogen andre i din familie eller omgangskreds, som har gjort det samme?

L: Omkring kræft?

B: Nej, at testamentere til en organisation. Hvem som helst.

L: Jeg ved ikke, om der er andre i min familie der har gjort det. Jeg ved det ikke. Altså, jeg har foreslået det for flere af dem. Min lillebror snakkede jeg netop med, om de lov der. Der snakkede vi lidt om, ved du hvad, hvis du... du kan lige så godt testamentere dine penge via en eller anden organisation. Det kunne være... Fredningen, eller hvad som helst, ikke? Og jeg ved også, jeg sendte ham nogle papirer, ikke? Jeg har også fortalt mine søskende om det. Flere af mine søskende... jeg har også fortalt mine venner, altså. Det synes jeg er fuldstændig åndssvagt, at man ikke udnytter den lov der, ikke? Men ellers, så ved jeg ikke hvordan... det er faktisk en ret.. et ret følsomt spørgsmål, fordi indirekte fortæller man dem jo også at de skal dø, og det er der nogen der ikke tror, de skal (griner).

B: Ja, det er jo det.

(pause)

B: så det er ikke sådan noget, I snakker meget om?

L: Nej, det er det faktisk ikke. (pause)

B: Det er svært det der... vi har virkelig erfaret, at det er noget folk synes er svært at snakke om. Så derfor er det også svært, at finde nogen at interviewe.

T: (fortæller om at det blev for tæt at tale med nære)

(4)

B: Men hvilke...har du et indtryk af, hvad din familie og dine nære, hvad de tænker om det? Testamente og det at testamentere til organisationer?

L: (pause) Min storebror vil nok gøre det. Men jeg ved ikke... jeg ved ikke engang, altså, jeg arbejder sammen med nogen... i en politisk organisation der handler om Israel-Palestina. Og der er flere af dem, der fx er tidligere kommunister. Der er jo ikke noget der hedder kommunisme i dag, stort set, vel? Men... det ved jeg faktisk ikke. Jeg er ikke engang sikker på, at de gør det. At de testamenterer til en organisation, det tror jeg sgu (ikke?) Det skal jeg da prøve at spørge dem om, dem kan jeg godt spørge.

B:Og dine børn...har du et indtryk af, hvad.. hvordan har de det med at du faktisk testamenterer en del af pengene til en organisation?

L: Jeg har sagt det til dem. Så de ved det, så de ikke bliver forbavset. Jeg har sagt det til dem, jeg har også sagt fx det der med at jeg sætter nogle penge af til min svigersøn. Det ved *han* ikke, men det ved min datter, ikke?

B: og hvilken holdning har de til det, er det okay? Eller har det været noget de skulle acceptere...

L: De respekterer min holdning. 100%.

(5)

Føler du at det er nogen form for pres eller forventning fra nogen som helst, i forhold til det med at oprette testamente, og også det at testamentere til organisationer?

L: Nej.

(6)

B: og hvis du så skal forestille dig den typiske person som testamenterer til en organisation... kan du så beskrive den person?

L: Det er en som er interesseret i samfundet. Og politisk interesseret. Eller måske, som er interesseret, meget ofte nogen som personligt er berørt. Det kan være scleroseforeningen, de har et barn der har sclerose. Kræft, er selvfølgelig et oplagt eksempel, ikke? Nogen der har arbejdet med Mellemløst Samvirke... og så videre, og så videre, ikke? Altså, dem der på en eller anden måde... en patient... der er jo masser af patientforeninger i Danmark. Nogen som på en eller anden måde personligt er berørt af en ting. Eller... det kan jo også være det andet der, med at de er politisk og socialt interesseret, ikke?

B: (forklarer MEC)

sociale og egoistiske behov samt selvrealiseringsbehov

(1)

B: hvorfor har du valgt at oprette testamente? Hvad var det som motiverede dig?

L: Uhm.... Hvorfor jeg valgte at oprette testamente? Det synes jeg faktisk alle mennesker skal gøre. Jeg synes der er to grunde: jeg synes det er fordi det er vigtigt at de penge går derhen hvor man selv synes, og fordi jeg synes det ville være en stor, stor lettelse for ens efterladte, at der er orden i tingene. Og derfor går jeg fx også ind for at man skriver ned, hvordan man synes ens begravelse også skal foregå. Fordi, når man er fuldstændig desperat over at man har mistet nogen man holder rigtig meget af, så er det så svært at tage beslutningen på deres vegne, hvordan begravelsen skal være. Og det er en lettelse og en glæde at få lov til at gøre de ting så godt som muligt, som den person der er afdød har ønsket. Og det er det sidste man nogensinde kan gøre for dem.

B: Og hvorfor... kan du hjælpe mig, Tilde? (griner)

T: Ja. Hvorfor er det vigtigt, den der ansvarlighed, den her orden overfor de efterladte...?

L: Ja, men jeg synes også det er vigtigt overfor mig selv. Jeg synes ikke kun det er vigtigt overfor dem. Men jeg synes i høj grad det er vigtigt overfor dem, men også overfor mig selv. Altså, jeg har den forpligtelse overfor de penge jeg har, de penge jeg tjener, til at de bliver brugt på den rigtige måde og... derfor har jeg også været i meget tvivl, om jeg skulle testamentere endnu mere til LUG. I stedet for at testamentere til mine børn, fordi... den ene af dem, hun lever i, efter *min* mening, selv om jeg elsker dem højt, så lever de efter min mening et alt for luksuriøst liv. Bruger penge, altså, bruger alle deres penge godt og vel. Selv om de har to store akademikerlønninger, ikke? Til at gøre hvad fanden der passer dem. Og de giver ikke nogen penge til organisationer. Og det er jeg rigtig irriteret over. I det daglige. Og det gør de jo for (?) noget Staten skal sørge for. Så siger jeg, hvis Staten ikke gør det, så må du sgu da føle det ansvar. Ellers... de er politisk interesserede, og sådan noget, men... jeg er skuffet over at de ikke er mere politisk og socialt interesserede end de er. Det er specielt den ene af dem. Og alligevel lader jeg hende arve. Fordi jeg synes at hun har måttet leve med mig et helt liv, så... (griner) Men ellers så bruger jeg, jeg bruger mange penge selv i øjeblikket, på rejse. Specielt til rejser sammen med børnene. Og vi rejser dyre rejser sammen, ikke? Så på den måde, så bruger jeg jo af deres arv, så får jeg selv den fornøjelse at rejse sammen med børnene.

B: Så kommer det begge til gode.

L: Vi rejser flere gange om året sammen.

(2)

B: Det lyder hyggeligt. Og hvis vi så snakker om det at testamentere til LUG, hvorfor har du valgt det?

L: Ehm... jamen, jeg vil godt sige det igen. Det er på grund af jeg synes de er meget, meget ansvarlige overfor midlerne, det er fordi jeg synes jeg kan... jeg stoler på dem, og det er fordi de er både ikke alene socialt, og humanitært, men også politisk engagerede. De steder hvor de arbejder.

B: Det med politisk engagerede... hvorfor er det vigtigt for dig at de er?

L: jo, fordi jeg synes det er vigtigt at det er i alle fald én organisation der fortæller hvad der sker i den verden det er de... de går jo altid ud til de *aller, aller...* de er de første, når der sker en katastrofe, og de er de sidste, der forlader det. Så vil jeg også sige, det var en ting der gjorde stort indtryk på mig, det var den der tsunami. Hvor LUG, efter et par måneder, så sagde dem vi sender ikke flere penge derned. Pengene vælter ind. Og... men vi vil meget gerne have jeres

støtte, men de penge kommer ikke til at gå til Tsunami ofrene. Hvoraf alle de andre sagde, lad os bare få ind kronerne, ikke? (?) Det syntes jeg bare var så flot.

B: Ja, det gør... det fortæller noget om at de er ærlige.

L: Ja.

B: Og det her med at være ansvarlige med sine midler... hvorfor er det vigtigt?

L: fordi pengene skal jo ikke gå til danskere. Og høj løn. Pengene skal gå til de mennesker som har brug for det. Selvfølgelig må det være nogen visse penge til organisationen, men det gjorde da også indtryk på mig da jeg gik ind og læste nogle af deres regler om deres lønninger. Direktøren for KB får flere millioner, tror jeg. I hvert fald over én, ikke? Vi har, eller LUG har den politik, at de finder ud af hvad lønningerne er i tilsvarende organisationer. Det er FKN, det er KB, det er... Red barnet og sådan noget, ikke? Og så siger de at deres direktør skal aflønnes i den nederste fjerdedel. Altså, svarende til de andre, men det skal være den nederste fjerdedel. Det synes jeg også er rigtig flot.

T: hvorfor er det vigtigt, at du kan stole på dem? Du brugte ordet "at stole"...

L: Jo, men det er jo fordi at man ved jo at der bliver... sådanne midler bliver der... i Danmark tror jeg ikke det er ret meget korruption, men altså... der er jo... der bliver tit sjusket med midlerne, ikke? Og jeg synes, jeg har ikke lyst til at give 100 kr. og så... alle de penge, 80% eller noget, bliver... eller lige præcis *mine* 100 kr. går til restaurant.

T: Så det handler om åbenhed.. at man åbent kan se hvad det er organisationen bruger pengene til?

L: Ja. Så åbent som det overhovedet kan lade sig gøre. Men altså, sådant noget kan jo skjules, ikke? Derfor er det også rigtigt, rigtigt vigtigt at man har tiltro til de mennesker. Og ikke bare ser det der er åbent, for det er meget mere.

(følelsesord: dem der skal arve)

Taknemmelighed – mulighed for at lade dem arve.

L: jeg har meget tit skrevet ydmyghed. Har jeg sad kryds ved. Jeg vil lige udpensle det lidt. Altså, jeg føler en vids ydmyghed over at jeg har det held, at jeg har mulighed for at donere penge, ikke?

Informationssøgning

(1)

B: Så, i forhold til det her når du skulle begynde at tænke på det at oprette testamente, hvad vidste du om det, før du begyndte seriøst at... altså, før du gjorde det, hvor meget vidste du om det fra tidligere?

L: Det vidste jeg noget om. Min far har altid været meget bevidst om at lave testamente og sådan noget. Han har også fortalt, vi har snakket meget om det, så det vidste jeg meget om.

(2)

B: og hvad vidste du om det at testamentere til en organisation? Var det det samme?

L: jamen det har jeg altid vidst man kunne... til organisationer eller til et fond.

B: Hvorhen har du...

L: Jeg har også lavet et fond, vil jeg så sige. For jeg arvede et par millioner fra min far. Fra da huset blev solgt, ikke? Og den arv jeg fik fra min far, vil jeg ikke selv have. Og så lavede jeg en fond, der hedder Græsrodsfonden. Som støtter græsrodsinitiativer. Og har uddelt mange millioner. Det er jo det der er det sjove – der var 2 millioner, og jeg tror der er blevet uddelt 6-7 millioner. Og der er stadigvæk to millioner. Det er afkastet, ikke? Altså... nu er der ikke så mange penge mere, men dengang da renten var oppe imellem 15 og 20... det var rigtig, rigtig mange penge der raslede ind, ikke?

B: og det er også gennem din far at du har... at du har haft den kendskab, at man kan testamentere til en organisation? Er det via din far?

L: Det har jeg vidst altid. Det har jeg vidst siden min barndom, tror jeg.

(4)

B: Har du set en af KBs annoncer for testamentariske gaver? At man kan testamentere til dem?

L: Jeg har ikke registreret det. Det ved jeg ikke.

B: Har du set andre organisationers annoncer?

L: Jaaa... det ved jeg ikke. Jeg har det nok. Men jeg ved det jo via (?), der har jeg arbejdet de sidste 25 år, og der ved jeg de testamentariske gaver betyder rigtig meget.

(5)

B: Hvilken information var vigtigst for dig når du skulle til med det her, at lave testamente?

L: Altså, advokatens... information?

B: Nej, jeg tænker sådan generelt, var det noget som... vi kan først snakke testamentene generelt. Var det sådan noget specielt... det kan være juridiske ting...

L: Det er jo vigtigst, at tingene er i orden og på plads når jeg tager billetten.

B: Ja. Det var ikke nogen speciel viden, som du var specielt optaget af?

L: Ja, jeg var jo selvfølgelig optaget af den der lov der. Som gjorde at jeg kunne donere... give det samme, stort set, til mine børn, samtidigt med jeg betænkte LUG, ikke?

T: hvor opdagede du..(?)

L: Det er indenfor de sidste par år. Jeg aner egentligt ikke. Jeg aner egentligt ikke, hvordan jeg opdagede det. Jeg tror jeg simpelthen faldt over det et eller andet sted.

B: Hvorfor var det så vigtigt for dig med den lov der?

L: Altså, det gjorde jo at jeg på det tidspunkt kunne beslutte mig til... fordi jeg har den der splittelse med børn som faktisk er... de er ikke rige nu, men det er bare fordi de lever over evne, ikke? Men...(griner) altså, jeg har jo den splittelse at jeg... at jeg har jo bestemt for dem hele deres liv, om de skulle have de penge som også var mine penge, ikke? Og have det liv som jeg... de ville gerne have haft det lidt luksuriøst. Det tror jeg nok. Og det har jeg valgt de ikke skulle have, ikke? Og så synes jeg ikke... måske er jeg også bange for, de tror jeg ikke elsker dem, hvis jeg gav mine penge væk til nogen andre, ikke? Altså... for jeg elsker dem selvfølgelig højt, selv om jeg synes de lever et liv som jeg ikke går ind for, ikke? Men... og der gjorde det der, den der lov gjorde, at jeg kunne se de kunne få nøjagtigt det samme. Som... de kunne få nøjagtigt det samme beløb udbetalt, selv om LUG fik en million. Og så tænkte jeg, nåh, nu er jeg i gang, og så gør jeg det jeg principielt mener man skal gøre, så nu gir jeg en million ekstra. Og det var udledt af det. Via mit testamente, ikke? For det første testamente, det er lavet om, der stod det kun det var dem der skulle have. (børnene, red.anm) Der stod det ikke nogen organisation. Der havde jeg skrevet et eller andet om, til mine børn, at hvis de syntes, ville jeg synes det var godt hvis de gav nogle penge til Græsrodsfonden. Den fond, ikke? Men det stregede jeg, for jeg tænkte, de skal ikke stilles i den... det dilemma. At mor vil gerne have, jeg gør det. Men jeg vil også gerne selv beholde det for mig selv. Så derfor tænkte jeg, jeg vil ikke sætte dem i det dilemma. Fordi, så enten gør jeg det, på deres vegne, ellers kan de selv 100% bestemme hvad de... så det er ikke skrevet ned nogen steder.

T: Har du sagt det til dem?

L: Neej, men det er de jo... de skal være ret godt dumme hvis de... de ved godt hvordan jeg har det med det, ikke?

B: Men altså, jeg ved ikke om jeg rigtigt har forstået... du sagde, LUG får 4 millioner... altså, hvis huset er værd 20 millioner. Men betyder det ikke, at... får dine børn stadigvæk nøjagtigt det samme beløb? Eller får de...?

L: Nej nej, de får en million mere. Nej, en million mindre. Så jeg har doneret... jeg kunne have lavet det sådan, at de ville have fået nøjagtigt det samme. Men jeg besluttede mig ved den lejlighed til, at LUG så skulle have en million af deres arv. Og derudover, ved samme lejlighed, besluttede jeg så at fremover vil jeg resten af mit liv... så længe jeg har penge nok, ikke, give et beløb hvert år til LUG, til børnefonden, og til Amnesty International.

B: Nu forstår jeg det lidt som at den viden du har haft om testamente, den har du bare haft siden da var barn. Så du har ikke rigtigt befundet dig i sådan nogen informationssøgningsfase i forbindelse med testamente?

L: Nej.

T: Hvordan kan det være, at Børnefonden og Amnesty International ikke er med i dit testamente?

L: Fordi det valgte jeg, simpelthen for ikke at få alt det besvær med alle mulige organisationer som skal blandes ind. Og LUG har jeg størst respekt for. Altså, Amnesty International har noget af det samme, men de er mere rodet. Og de har mindre tjek på tingene. Børnefonden er lidt mere... eksklusiv. Jeg sidder godt nok selv i bestyrelsen. Men de er sådan lidt... de er ikke helt så... altså, hun får en højere løn, for eksempel, end de får i LUG.

B: er det noget, har du på en måde sammenligne dem sådan bevidst, eller er det en viden du har haft...?

L: Jeg har sammenlignet dem bevidst. Og valgt LUG.

B: Og så er det så specielt at... at LUG har mest tjek på det og bruger mindst på administration... de ting?

L: Ja.

(8)

B: Det at oprette testamente, er det noget du mener er vigtigt for dig? Hvis man skal sige, på en skala fra 1-10, kan du så sige hvor vigtigt det er for dig?

L: Hvor vigtigt det er for mig?

T: 10 er det vigtigste.

L: Det vigtigste, i forhold til hvad? Kommer det nogen sådanne ord nu?

B: Nej. Hvis du ser for dig en skala fra 1-10, hvor 10 er det vigtigste. Hvor vigtigt er det for dig at oprette testamente, eller det at du har oprettet testamente?

L: 8.

B: Kan du sige noget om hvorfor? Hvorfor ikke 10, for eksempel?

L: Fordi... jamen, det er jo ikke det vigtigste. Der er jo masser af andre... det er meget mere vigtigt, at mine børn ved jeg elsker dem. Der er nogle andre ting. Men det er vigtigt for min ro. Og det er derfor jeg siger 8.

(9)

B: og det at testamentere til en organisation, hvordan vil du placere det på skalaen?

L: Også 8.

Evaluerings af alternativer

(1) (2)

B: Og så, nu kommer vi ind på nogle ting som vi har snakket lidt om, men... vi prøver alligevel.

Når du skulle oprette testamente, hvilke valg har du så stået overfor? Hvilke ting har du siddet og måtte afveje og bestemme dig for... i forhold til det?

L: (pause) Ja, men det var da deres... ansvarlighed overfor...for midlerne, og...deres måde at tænke på, og... også det der med den politiske stillingstagen.

B: Det er i forhold til hvilken organisation du skulle...

L: Ja.

B: Du snakkede jo også om, at... det her med at vælge, hvor store beløb.. hvor stort beløb skulle LUG få i forhold til dine børn, og de her ting... at du først har tænkt kun at testamentere til dine børn, og at du så har taget dem (LUG) ind, så det har også været nogle valg...

(pause)

B: Det var lidt uklart, det.

L: Ja.

T: Det er... du resumerer bare hvad det er, du har snakket om, at der er blevet taget nogle valg i forhold til det der med børnene... og LUG, at de skulle have et vist beløb, og størrelsen på beløbet... det er mere sådan i relation til om det har været svært at tage de her valg?

L: Har det været svært at tage de valg? (pause) Ja, på en måde kunne jeg godt have givet organisationen...i *princippet*, ville jeg gerne give organisationer noget mere, ikke? I princippet.

B: Er det noget, du har brugt meget energi på at overveje?

L: (pause) neeej... det er ikke noget man går og tænker på

(3)

B: Og når man tager nogle valg, så har det jo nogle konsekvenser. Og så tænker vi på... hvilke konsekvenser tænker du... altså, de valg som vi har snakket om... hvilke konsekvenser har de i forhold til dig selv, i forhold til dine arvinger... er det noget specielt du tænker på? I forhold til dem der ikke arver...

L: Nej, ikke noget som jeg ikke har nævnt.

B: Nej, vi har været inde på det. Hvis du tænker i forhold til det, at LUG modtager de her penge... har du nogle tanker om, hvad det betyder for dem?

L: Nå, men jeg kender jo nogenlunde, de er jo meget åbne omkring deres regnskab. Så jeg ved nogenlunde, hvor mange penge de får, ikke? Og... jamen det, at de får en eller to millioner fra eller til, det er jo ikke noget der sådan specielt berører deres indkomst, ikke, for det er jo mange millioner de samler ind.

T: Det er ikke sådan man tænker, meget konkret på hvad det har af betydning for menneskene i Laos ?

L: Ikke mere end jeg tænker på at... fx så fik vi at vide, at 4 eller 5 millioner... hende der havde ansvaret for de frivillige, regnede ud at vores arbejdskraft, det svarede til 4-5 millioner de skulle have brugt til at ansætte hvis samme arbejde skulle udføres af ansatte, ikke? Så på den måde, så synes jeg det er vigtigt at mine penge går til LUG. Men om de skal gå til Laos eller om de skal gå til Cambodja eller om de skal gå til Afrika...

B: Du har ikke sat op noget kriterium?

L: Nej nej.

(7)

B: Ja, det har vi også snakket lidt om, men hvad er din holdning til KB?

L: Dem er jeg irriteret på.

T: På grund af de der sager...?

L: At ham du ved...Ja. Altså, jeg synes heller ikke de har en særlig god... hvordan søren skal jeg forklare det... jeg synes ikke... det er ikke sådan at jeg... jeg har ikke noget med kræft i sig selv at gøre... jeg synes ikke de har en særligt god attitude til folk, altid. Jeg synes... jeg biller mig

ind at det ikke har noget at gøre med at det er kræft, selvfølgelig er kræft noget som skræmmer de fleste mennesker. Men jeg... det gør sclerose også. Men jeg har sådan en... irritation, kræft mig her og kræft mig der. Det er lige som at det er det mest interessante af alt her i verden, det synes jeg...

T: Det fylder for meget?

L: Ja, det fylder for meget, på en eller anden måde. Altså, ikke kræft i sig selv, jo, det fylder sgu også en del. Men altså, KB, de...de er synlig på en sådan lidt..snagende måde. Det er ikke ordet snagende jeg mener. Men ligesom... berøring for... de går for tæt på.

T: Er det sådan i forhold til at man hører meget om dem?

L: Ja, og jeg kan ikke... er det Arne Rolighed han hedder? ...Jeg kan ikke lide hans udstråling. Jeg kan ikke lide KBs udstråling. Og jeg biller mig ind, at det ikke har noget med kræft at gøre. Selv om kræft jo er en rigtig væmmelig ting.

(8)

B: Hvad er din holdning til det at testamentere? Hvis vi snakker sådan generelt?

L: Det synes jeg alle og enhver skal se at få gjort, at få orden.

(9)

B: Og det at testamentere til en organisation? Hvad er din holdning til det?

L: Jo mere, jo bedre.

(10)

B: og hvad er din holdning til det at man faktisk går ud og annoncerer om det...

L: (afbryder) jeg vil lige sige, jo mere jo bedre, jeg vil li hvert fald sige, hvis det er over et vidst beløb. Hvis man har en familie og (?)... 200.000, så synes jeg sgu man skal give pengene til sin familie, så de i det mindste har en lille smule glæde af at man dør. Nær sagt, ikke? (griner) Men ellers så synes jeg, hvis man har noget der minder om en formue, så synes jeg, jo mere de giver til en slags organisation...

B: Ja. Og det at man går ud og laver de annoncer, sådan som den vi viste dig... hvad er din holdning generelt til det at man går ud og siger: "vi vil gerne have dine penge når du dør"?

L: Det synes jeg er okay. Bare den er en (?)

B: og.... Så har vi en annonce (fortæller om legatannoncen)

(Lone læser annoncen)

L: Jeg synes denne er bedre, jeg kan bedre lide den.(?)

B: hvorfor kan du bedre lide den?

L: Den er mere... mere (?), mere lige ud af landevejen. Det eneste jeg ikke kan lide, det er det der...
”hjerteligt på forhånd”. Det er ret (?)

T: Ja, det har vi taget fra deres..

L: Ja, det kunne jeg se. Ja ja. Men jeg kan bedre lide denne her.

(følelsesord annonce)

Beslutning

B: og så tænker jeg på... når du først begyndte at tænke på at skrive testamente, var det så noget du gjorde umiddelbart, dit første testamente, eller var det noget som du brugte lang tid til...?

L: Ja, men jeg har jo skrevet testamenter... Jeg tror det sidste, mon ikke det er det tredje, fjerde, femte eller sjette testamentet. Det har jeg bare gjort løbende, ikke? Og ændret i det.

B: men den første gang du lavede det, var det noget... altså, var det noget du havde tænkt på i lang tid, før du skrev det?

L: det var nærmest fordi jeg bare ikke havde fået taget mig... jeg havde tænkt på det i lang tid, jeg havde bare ikke fået taget mig sammen. Det var ikke fordi jeg var bekymret, om jeg skulle gøre det eller ikke, selvfølgelig skulle jeg gøre det. Jeg skulle bare se at få nosset (?) mig sammen til det, ikke?

T: Der var ikke en bestemt årsag til at det blev den dag du sad og skrev testamentet?

L: Altså, jo, da jeg skrev det rigtige med advokat og det hele, og, hvad hedder sådanne nogen...ham der skriver det.. notar, der var jeg... det tror jeg nok var meget konkret, da både min far døde og så... indenfor tre år døde min far, min mor, min svigermor og min mand. Så... da blev det meget, meget tæt på , ikke? Der skete noget andet – altså jeg lavede et testamente da min far var død, og så

4 år efter døde min mand. Så lavede jeg et andet testamente. Ikke anderledes, men altså der skrev jeg så en gang til, ikke?

B: men når du siger det, at... altså den første gang, at du bare skulle tage dig sammen til det...

L: Jeg skal også tage mig sammen til at vaske op.

B: Ja, det er lidt det samme? Man har bare mange ting at tænke på...

L: Ja ja.

T: Det er fordi vi prøver at finde ud af, hvilke barrierer der kan være.

L: Ja. Ja, men der var ingen barrierer hos mig. (pause) Jeg biller mig ind, jeg ikke er bange for min egen død. Men det ved man ikke før man står i det. (lang pause) Jeg er betydeligt mere bange for, hvad der sker inden man dør.

T: ??

L: Ja, for det er jo en frygtelig måde... man ligger der som en grøntsag ...

Efterkøbsevaluering og –adfærd

(følelsesord – efter at have oprettet testamente)

(2)

B: Så snakkede du om, at du har gået ind og ændret i dit testamente adskillige gange. Kan du sige noget mere konkret, om...

L: Nej... det er formaliteter.

B: Okay. Det er ikke nogle store...forandringer? Undtagen..

L: Undtagen at LUG kom på. Her for et halvt år siden, ikke?

T: Må jeg lige spørge, hvordan var det før din mand døde, var det så fælles testamente I lavede, eller? Var I blevet enige om, de ting som stod i testamentet?

L: Om vi lavede et fælles testamente? Jeg lavede jo mit testamente. Om han så havde lavet et selv, det kjan jeg ikke engang huske. Det tror jeg ikke han havde.

(3)

B: Nu som du har testamenteret til LUG...har du så en anden type opmærksomhed mod dem, er det sådan at du er mere optaget af, at de bruger pengene på en rigtig måde, eller... følger du mere nøje med?

L: Da jeg lagde til dem, da havde jeg jo arbejdet der i et halvt år.

B: Ja. Så du har en meget god kendskab.

L: Så jeg er meget tæt på, ikke?

(4)

B: Kan du forestille dig, at du kunne ombestemme dig og pille dem ud fra dit testamente igen?

L: Altså hvis der sker et eller andet, det kunne det måske. Det tror jeg ikke, men det vil jeg ikke... hvad hedder det... det vil jeg ikke afvise.

B: Hvad kunne det være, for eksempel?

L: (pause) At de lagde sit system om, at nu skal vi være mere professionelle, og nu skal de alle sammen have højere løn. For ellers får vi ikke, ellers får vi ikke den bedste direktør. Det er den undskyldning man altid bruger, ikke? Og vi skal også have de bedste forretningsførere, og... vi skal i øvrigt have et pænt sted hvor vi kan mødes ti vores fester, og så videre og så videre.

B: Ja. Og det strider i mod det som du har valgt dem, på grundlag af, ikke?

L: Ja.

B: Er det nogle andre ting... altså, nu har vi prøvet at snakke os igennem hele processen i forhold til testamente. Er det nogen ting du tænker, at det er mærkeligt de ikke har spurgt om det, eller du har noget mere du gerne vil sige?

L: Nej.

(kategorisering følelsesord)

-flere kategorier

(1:22)

Gruppe 1

Ansvarlighed/forpligtelse

Beundring

Interesse

Respekt

Gruppe 2

Glæde

Optimisme

Taknemmelighed

Medfølelse

Håb

Ro

Gruppe 3

Tryghed

Nærhed

Omsorg

Kærlighed

Ydmyghed

Gruppe 4

Overraskelse

Gruppe 5

Ensomhed

Dårlig samvittighed

Splittelse

Irritation

Tvivl

Skyld

Gruppe 6

Afmagt

Tristhed

Bekymring

Skam

Smerte

Kedsomhed

Ligegyldighed

Gruppe 7

Frygt

Vrede

Væmmelse

Skuffelse

Foragt

Frustration

T: Kort, kan du begrunde hvorfor du har lavet dem som du har lavet dem?

L: Det er fordi jeg synes ordene passer sammen.

T: Fx den overraskelse...

L: Den har jeg hele tiden...

T: Den er svær at placere?

L: Jeg har heller ikke sat noget kryds ved den. Nogen gang. Jeg synes ikke den hører til nogen steder.

(samler ordene i to bunker)

T: Overordnet set... er der en grund til at de er sådan delt?

L: Jamen, det der er negative ord, og det er positive ord.

Transskribering: Interview med Ludvig, d. 10. juni 2008

T= Tilde

B= Berit

L = Ludvig

T: Overvejer du at testamentere til nogen form for organisation?

L: Ja. For så vidt. Når jeg ikke har lavet testamente, så er det min søn, der arver. Og han har altså penge nok, synes jeg.

Følelsesord

KB

- Beundring
- Frygt
- Tvivl

At modtage penge

- dårlig samvittighed
- irritation
- skam
- skuffelse

At give penge

- ansvarlighed/forpligtelse
- dårlig samvittighed
- glæde
- medfølelse

Kræftramte

- bekymring
- frygt

- tristhed
- ydmyghed

Familie

Familie: kun rettet mod én person – sønnen

- ansvarlighed/forpligtelse
- bekymring
- glæde
- håb
- kærlighed
- skyld

Kræft

- afmagt
- bekymring
- frygt
- tristhed
- medfølelse
- respekt
- ydmyghed

Død

- afmagt
- ensomhed
- ydmyghed

At donere penge til en organisation

- ansvarlighed/forpligtelse
- dårlig samvittighed
- glæde
- medfølelse
- skyld
- ydmyghed

Testamente

- tryghed

Testamentere til en organisation

- ansvarlighed/forpligtelse
- dårlig samvittighed
- tryghed
- medfølelse

Arv

- glæde
- interesse
- overraskelse

Annonce KB

Annonce: ”det er skrevet for småt”

- ansvarlighed/forpligtelse
- bekymring
- irritation
- respekt

Legatannonce

- Ansvarlighed/forpligtelse
- Glæde
- Respekt

Konsekvenser af valg: søn

- Ligegyldighed

Konsekvenser af valg: organisationer

- Ansvarlighed/forpligtelse
- Glæde
- Respekt

Dem der skal arve

- Beundring
- Interesse
- ydmyghed

Generelle spørgsmål

T: Så har vi nogle spørgsmål. (forklaring af MEC) Du går og overvejer at oprette testamente.

L: Ja.

(1)

T: Har du overvejet at bruge en advokat i den forbindelse?

L: Nej. Det behøver jeg ikke (griner)

(2)

T: Vil du registrere det hos en notar?

L: Ja.

(3)

T: Hvad kommer til at indgå i testamentet?

L: Det er mine likvide midler.

(4)

T: Og hvem planlægger du så at betænke?

L: Jeg tænker meget på... hvad hedder det... Læger uden Grænser.

T: Ja. Er det andre som kommer til at indgå i testamentet?

L: Det lyder som et stort sprang, men Frelsens Hær.

B: Men du har ikke rigtigt bestemt dig endnu? Du går og overvejer forskellige...

L: Ja, men nu bliver jeg jo forhindret... (uforståelig mumlen, noget om at han bliver sat tilbage (refererer til sygdommen))

T: Hvornår fik du konstateret din sygdom? For et år siden, eller sådan noget?

L: Hvornår fik jeg det at vide, det er sgu ikke mange år siden. Tre år siden, da begyndte jeg at falde omkuld. Og det biksede jeg så med i nogle år. Og så sagde jeg, det kan ikke være rigtigt at de ikke kan finde ud af det. Og så bestilte jeg en tid inde på ??? hos en neurolog, og han kiggede bare på mig og sagde: "Du har Parkinson". Og så, ja, så var diagnosen stillet. Og så måtte vi arbejde derfra, fordi jeg var blevet ret fysisk udmattet, ???, og...det gik så godt indtil for nogle uger siden. Og da faldt jeg...hvad hedder det... kantsten. Og så faldt jeg sådan lige direkte ned. Og det gør jo ondt, men det gør jo ikke noget ???. Der var ikke brækket noget. Og så begynde jeg, så begyndte det at gøre mere og mere ondt. Og så ringede jeg til min læge, og så fik jeg noget medicin, smertestillende. Som havde, desværre, den bi-effekt at det dæmpede på lungefunktionen. Og så en dag, jeg havde en gæst her. Så blev jeg mere og mere snavlet (?). Og kunne til sidst ikke forstå. Og så gik hun op og hentet vognen (?) og proppet mig i, og så... og ja, det kan jeg så ikke huske. Og så

vågnede jeg op der, 9 dage efter. Og så var der sgu ingen kræfter tilbage. Så måtte jeg starte *helt* forfra. Og så skulle jeg have været til eftersyn her i dag. Men det blev altså ikke rigtig til noget.

T: De mente godt det kunne vente?

L: Ja, de tog røntgenbillede. Det syntes de var væsentligt. Men så måtte jeg vente.

T: Men det er da lidt ubehageligt, man sådan ikke ved hvad det er?

L: Sådan er der mange der bliver stillet.

T: Det er det.

B: Jeg ved ikke hvor træt du er nu, men hvis du har brug for nogen pause, så siger du...

L: Nej, nej. Jeg lå og sov.

T: Du snakkede om Læger uden grænser og.... hvad var det du sagde mere?

L: Frælsens Hær.

(5)

T: Ja. Hvordan ville fordelingen være hvis du valgte de to organisationer?

L: *Det* har jeg ikke nogen...

T: Det ved du ikke?

L: Nej. Det er to organisationer jeg tænker på. Der er jo andre, fx KB, og alle mulige andre. Som er så store at jeg ikke kan overskue hvor pengene bliver af. Sådan som fx Parkinson foreningen, fordi jeg har Parkinson. Og så har vi i min gamle kirke et skoleprojekt i Kenya. Som vi forsyner med penge ved...turist vi kender...der får vi...??? Og kigger på det...

T: Så der ved man præcis hvad pengene går til...

L: Ja.

(6)

T: Har du selv haft kræft, eller er der nogen i din nærmeste omgangskreds der har haft kræft?

L: Altså... (kremter) Indenfor de sidste 4 år har i hvert fald 3 af mine venner døet af kræft.

T: Okay. Så det er noget du har haft inde på livet.

L: Ja.

Behovserkendelse

T: Hvad var det der fik jeg til at overveje at oprette testamente?

L: Ja, det var, jeg var ude hos min søn her i foråret. Og....altså... danske... altså, han er jo multimillionær derude (?), ikke?

T: Okay. Hvor er han hen?

L: Han er i Thailand.

T: I Thailand? Okay.

L: Og ude på ??? der. Når vi går ud og spiser middag, så klarer vi det i hvert fald for to og en halv krone per person. (pause) Og dels, så synes jeg han har ivaretaget sine penge ret dårligt. (pause) Han er jo villig til at give afkald.

T: Okay. Så I har snakket om det?

L: Ja ja. Vi..??

T: Var der en speciel hændelse der gjorde, at du kom til at tænke på det, eller...?

L: (kontant) Ja.

T: Var det noget...

L: Det var noget familie.

T: Det var noget familie, ja... Var det en sådan ændring...der skete...

L: Det var noget familie. Det var fra den ene dag til den anden, ja.

T:Hvad fik dig så til at overveje at testamentere til en organisation?

L: Ja... enkeltpersoner, jeg ved ikke hvem det skulle være. (pause) Altså hvis, de der sidder lidt skævt i det i dag, hvis de får 100.000 i testamente, så ryger alle deres aftaler med kommunen. De får ikke noget ud af det.

T: Nej, det har du ret i. Så det kan ikke betale sig, at give til venner eller...

L: Nej.

(2)

T: Var der så nogen, er der nogen speciel hændelse der har gjort at du har begyndt at overveje det her med organisationer?

L: Nej, nu fik du byttet om på det. Jeg sagde nemlig organisationer, og så kom du over til privatpersoner. Jeg har kun tænkt på organisationer.

T: Ja. Men det var sådan mere fordi du... jeg forstod det sådan på dig, at da jeg nævne organisationer, så sagde du, ja det er jo ikke nogen idé i at give til andre, til enkeltpersoner som du kender.

L: Nej.

T: Fordi det går ud over deres...

L: Ja. Nåh ja, men det, altså det...

T: Nej. (pause) Men var det så, i forhold til når du så tænker på at du vil testamentere til en organisation, var der så nogen speciel hændelse der har gjort at du har kommet til at tænke på Læger uden grænser, fx?

L: Ikke andet end at jeg synes man ser og hører så meget godt om dem. Min søn, han bor ikke så forfærdeligt langt væk fra Cambodja. Og...?? Så videre gennem der. Det er altså utroligt, hvad de får til. ??? . Alt muligt.

T: Så det er... ligesom nogle af de ting der har sat dine tanker i gang omkring, hvad hedder det, Læger uden grænser?

L: Ja.

T: Hvad med.... hvad var... Frælsens Hær?

L: Ja. Det er fordi min ekskone arbejdede hos Frælsens Hær nogle år. Og jeg har også selv beskæftiget mig med dem som advokat. Og... jeg synes det er meget reale mennesker.

T: Er du selv aktivt kristen?

L: Ja. Men ikke indenfor Frælsens Hær.

T: Er det i en frikirke, eller...?

L: Nej, det er almindelig folkekirke.

Socialt behov

(1)

T: Okay. (pause) Er du medlem af KB?

L: Nej.

T: Er du medlem af... er der en organisation indenfor Parkinson?

L: Ja.

T: Vil du overveje at også testamentere til dem? Parkinson...

L: Ja. Det vil jeg.

T: er der nogen i din nærmeste familie, der er medlem af KB?

L: (griner) Nærmeste familie, det er min søn. Nej.

(2)

T: Har du støttet nogle af de organisationer som du overvejer at testamentere til, har du støttet dem tidligere?

L: Jeg har støttet Læger uden grænser.

B: Men du er ikke medlem?

L: Nej.

(3)

T: Ved du om der er nogen i din familie eller i din omgangskreds som har testamenteret til en organisation? Er det sådan... noget I snakker om?

L: Nej. (griner forsigtigt) Det bliver der ikke snakket om. Men... jeg tror ikke min far, han testamenterede ikke, men han gav penge til et eller andet.

(4)

T: Ja. Har du et indtryk af hvad dem... din omgangskreds, eller din søn, hvad de tænker om det at testamenterer... altså, til organisationer? At oprette de her testamentariske gaver? Deres holdning til det?

L: Ja, min vennekreds, det er mine nærmeste. Og vi diskuterer ikke så meget. Altså, fordi, der er én der har en fællesdatter og en...papdatter (?). Hun har altså været så meget ????. Så... der har vi så, så snakker vi, så spørger han, hvad vi synes han skal gøre. Og så siger...(griner)...ja. Så siger jeg til ham, det er bedre hvis du testamenterer til Kattens Værn end til... Ja. Nu tror jeg ikke det er Kattens Værn han har sat ind. Men han har i hvert fald sat ind organisationer.

T: Okay. Det ved du han har.

L: Ja.

T: Er det fordi, tror du, han har...

L: Det er hjerteforeningen.

T: Det er hjerteforeningen, okay. Det har han et eller andet forhold til, så?

L: Ja. Han har...???

T: Hold da op. Men tror du han snakker med dig om det, fordi du... han ved at du er tidligere advokat og... eller som ven?

L: Det er som ven. Men det er når vi sidder sådan, vi spiller kort. Hver tredje uge, ikke? Fem stykker. Og nogle gange så når vi kun to spil. Fordi vi sidder og snakker så meget. (griner)

T: (griner) Det er lige så meget det det handler om. Det er da også rart. Det kender jeg godt selv, når vi samles, vi tøser.

(5)

Føler du der er en eller anden form for præs eller forventning i forhold til det at oprette et testamente eller at lave en testamentarisk gave? Fra nogen kanter overhovedet?

L: Overhovedet ikke.

(6)

T: Hvis du skulle forestille dig hvordan ser en person ud, som testamenterer en gave til en organisation? Hvad er det for en type menneske? Hvis du kunne karakterisere dem?

L: Enlig. (pause) Ældre. (lang pause) Sådan lidt... triste ældre mennesker.

T: Hvorfor triste?

L: Ja, men det var også det forkerte ord. *Bitre*. Som føler at... familien har svigtet dem og samfundet har svigtet dem og... altså, dem skal du ikke gå så langt for her, i hvert fald.???

Sociale, egoistiske og selvrealiseringsbehov

(1)

T: Nu stiller jeg det her spørgsmål igen, vi har været lidt inde på det, men jeg prøver sådan lidt på en anden måde. Hvorfor overvejer du at oprette et testamente?

L: Det er fordi min søn arver (?)

T: Så du vil undgå at pengene automatisk går til ham?

L: Ja.

T: Og det... det er så lidt personligt det her, men det må du vælge at sige hvis du ikke vil. Men... hvorfor det?

L: (kremter) Fordi han har misrøgtet sine egne penge.

T: Okay.

L: Men der er så en tredje løsning. Det er nemlig at han giver afkald og arven bliver båndlagt til fordel for mit barnebarn.

T: Okay. Og det er noget du har overvejet?

L: Det har vi snakket om. Ja.

T: Hvis han vil det?

B: Altså, han har børn nu?

L: Han har et barn.

T: Er det den søde lille på billedet?

L: Ja.

(2)

T: Utroligt kær. (pause) Hvorfor overvejer du så at testamentere til de organisationer som vi har snakket om?

L: Ja, lige netop, for det er nogle organisationer jeg synes godt om.

T: Ja. Kan du komme nærmere ind på, hvorfor du synes godt om dem?

L: Altså, Læger uden grænser, de sætter jo deres liv på spil. Og de kommer ind steder hvor der ikke er andre. Og ikke er andre led på (?). Og Frælsens Hær, de driver faktisk mange steder her i Danmark, små væresteder og små... sådanne lignende ting. ???

T: Som støtter... de udstødte i samfundet, eller...?"

L: Ja. Alkoholikere og... folk som trænger til et bad og en seng.

T: Hvorfor... er det vigtigt? Hvorfor er det vigtigt for dig at støtte sådanne nogle sager?

L: ja, det har lidt at gøre med at jeg synes at vi forherliger vores eget samfund (?) Der er faktisk en bund. (mumler noget) Men vi er jo så gode (?)

(3)

T: hvilke mulige årsager kunne der være til, hvis nu at du valgte at... at der var en organisation som du *ikke* ville testamentere til? Hvis nu man så skulle sige, der er jo... når man vælger nogle organisationer, så er der også nogle man vælger fra.

L: Ja. Men det er Røde Kors, blandt andet. Mumler noget? (griner)

T: Ja. Hvad hedder han... Poul...nej... Poulsen! Ja, det kunne jeg ikke engang huske, hvad han hedder til fornavn. Jeg ved hvem det er.

L: Der ville jeg, hvis jeg havde tanke om at give til en sådan organisation der, så ville jeg altså have strøget dem med det samme. Og så var der i KB for en ti år siden, var der en fuldstændig ørkesløs diskussion mellem to overlæger, hvor KB skulle være, og om det var den ene eller den anden der skulle være leder, og... det brugte de hele år på. De kunne ikke finde ud af det.

T: Okay. Og det er sådan noget...

L: Ja. Det synes jeg er spild af penge.

T: Er der sådan andre ting der kunne være ... årsag til at man valgte ikke at...

L: Ja, hvis der var en der løb med kassen, så...

T: Ja. Så det handler noget om troværdigheden, og hvad de bruger pengene til? Det er vigtigt at vide det?

L: Ja.

(4)

T: Kunne der være nogle årsager til, du valgte ikke at oprette et testamente?

L: Nej, det tror jeg ikke. Jeg tror faktisk at det bliver lavet nu her.

T: Har du sådan ,helt konkret...

L: Altså, det skal laves inden 4. september. Da tager jeg til Rusland.

T: Okay. På ferie?

L: Ja. Da vil jeg gerne have det i orden.

Følelsesord: tanken på dem der skal arve dig (organisationerne)

T: Hvor stor er sandsynligheden for at du vælger at... at du ender med at testamentere til dit barnebarn, tror du?

L: Ja, min søn, han bliver ved med at smutte udenom når jeg siger jeg må have det afkald.

T: Okay. Ved han hvad alternativet er?

L: Ja. Men han vil jo helst have, jeg ikke når at lave det testamente. (griner forsigtigt)

Informationssøgning

(1-3)

T: Det her er nogle spørgsmål, vi selvfølgelig har stillet også til folk som måske ikke kender så meget til det at oprette testamente, men det gør du jo så, selvsagt. Men det er sådan mere om , hvad du vidste generelt om det at oprette et testamente, inden du begyndte...

L: Ja. Jeg har lavet cirka 2.000 testamenter. (griner)

T: Ja. Så det har du rimeligt meget tjek på, hvordan man gør. Og også det med at testamentere til en organisation, det har du også altid været klar over at man kan?

L: Ja.

T: Har du været med til at lave testamenter også, hvor folk har testamenteret til organisationer?

L: Jaja.

B: Må jeg spørge, hvor lang tid er det siden du stoppede i dit arbejde?

L: Jeg blev syg for en cirka 12 år siden. Da lukkede jeg.

T: Og så, så har du selvfølgelig også altid vidst at man kan testamentere til KB.

L: Ja.

(4)

T: ha du nogensinde set en af KBs annoncer? For at give en testamentarisk gave, udover den jeg lige har vist dig?

L: jaja.

T: Hvor har du set dem hen, kan du huske det?

L: Jeg synes... jeg får sådan... men... det har jeg set i nogle af de der blade. Ja, det kan jeg ikke huske.

(5)

T: hvilken information er vigtigst for dig i forhold til når du skal oprette et testamente?

L: Om... modtager?

T: Nej... altså, bare sådan generelt... når du skal lave det her testamente, er det så noget information som er vigtigt for dig i forhold til at lave det, eller er det bare lige ud af landevejen, fordi du er så meget inde i hvordan man gør?

L: Det gør jeg bare selv. Jeg sætter mig bare til at skrive.

T: Så du skriver det bare selv, og så får nogle vidner på...?

L: Nej nej, så går jeg til notar.

T: Okay. Og så er det det.

L: Ja.

T: Er det nogen information som er vigtig for dig, i forhold til når du skal testamentere til en organisation? Når du skal skrive de her organisationer på, er det nogen information du har tænkt dig at søge i den forbindelse?

L: Nej, det er det sådan set ikke, for det er det jeg forsøger at løbende holde mig lidt ajour med. Men altså... netop fordi jeg har tænkt på de der ting, ikke, så læser jeg selvfølgelig så snart der står noget om dem. Så... ja, så læser jeg også på deres hjemmesider en gang i mellem.

B: Er der nogle specielle ting du er interesseret i at læse om?

L: Altså, for Læger uden grænser, hvilke områder de for øjeblikket arbejder i. Selv om jeg ikke tror det står, alt sammen. (griner)

T: Kigger du efter, hvor meget administration de... altså, hvor mange penge de bruger på administration...

L: Ja. Og det...Læger uden grænser har jo det problem at... de læger de sender ud, de har altså ikke kasseklad med ud. Som de kan skrive penge i. (griner) Så det kan man sige, det er lidt... der skal bruges lidt til bestikkelse. Der skal bruges lidt til...

T: ja...og det ved man jo så...

L: Det ved man. (???)

(6)

T: Er det noget... hvor meget tid bruger du på at søge alt det her information? Er det noget du bruger meget tid på, eller...?

L: Nej...nejnej. Men en gang i mellem om natten, når man keder sig, så... kan man godt stå op og kigge efter sådan noget.

T: Og det er mest på nettet, du søger?

L: Ja.

T: Ikke sådanne reklamer eller et eller andet, når du ser...

L: Nej. Men... det er jo nogle af de engelske nyhedsudsendelser, som har en del med Læger uden grænser.

(8)

T: Kan det være svært nogle gange, at finde information du søger, eller... er der nogle forhindringer som du føler, du har stødt på i den forbindelse?

L: Ja. Jeg tror ikke man får den rigtigt information fra Læger uden grænser. Hvor de befinder sig.

T: Det tror du ikke?

L: Nej. Det tør de da ikke. Hvis de da er midt inde i fjendeland, skal de så skrive, den og den provins? (griner) Det tror jeg ikke ville være en god idé.

T: Men du har alligevel tillid til, at det de gør er det rigtige?

L: Ja.

(9)

T: Det at oprette et testamente... hvor vigtigt er det for dig, på en skala fra 1-10? Hvor 10 er det vigtigste.

L: I mit tilfælde, der vil jo ikke pengene gå helt ud i statskassen. Så jeg vil nok sige 8.

(10)

T: Det at oprette en testamentarisk gave, hvor vigtigt er det for dig så? På en skala fra 1-10...

L: Hvad mener du, en testamentarisk gave...?

T: Det at... det er fordi, det kalder KB det at testamentere til en organisation. Det at skulle... testamentere til de organisation som du har snakket om nu, hvor vigtigt er det for dig?

L: (pause) Ja, nu kom jeg lidt ud af sporet, for der er jo ikke noget der hedder en testamentarisk gave. (griner)

T: Nej, det ved jeg også godt. Men det er fordi KB bruger det ord, at man giver en testamentarisk gave. Det er at testamentere til en organisation. Hvor vigtigt er det for dig?

L: Jamen, det er da ret vigtigt. Er det stadigvæk fra 1 til 10?

T: Ja.

L: Ja, så vil jeg også sige 8.

T: Ja. Kan du komme nærmere ind på, hvorfor du gir et 8-tal?

L: Ja, pengene går jo ud af min søns lomme. Det er bedre der. Det ved jeg ikke. (?)

Evaluerings af alternativer

(1)

T: Når du nu går og overvejer at oprette testamente, er det så nogle valg som du overvejer... der er nogle valg man skal træffe... hvilke valg er det? I forbindelse med det at oprette testamente? Hvad er det for nogle valg du står overfor?

L: Jamen hvis man har besluttet sig til, det skal være til Læger uden grænser, så... (??)

T: Nej. Men det... det kan godt være at valget mellem... vi har allerede været inde på det, men det er sådan... er det valget mellem familie og... organisationer, eller...?

B: Eller også fordelingen, hvor meget hver arving skal få, fx ...

L: Ja, men det må jo være sådan noget man tager stilling til... jeg har taget stilling. Altså, skal der laves et testamente, så skal det fuldt ud være til en organisation.

(2)

T: Har det været svært at træffe det her valg?

L: Nej. Ikke efter jeg har fået det diskuteret igennem med min søn.

(3)

T: Det er jo altid sådan, når man træffer nogle valg, så har det nogle konsekvenser. Hvilke konsekvenser vil de her valg du har truffet, få...

L: Ja, i første omgang blev han jo skide sur. (griner).

T: Har det nogle konsekvenser i forhold til dig selv?

L: Nej.

T: Nogle konsekvenser i forhold til dem som så bliver indsat i dit testamente?

L: Nej, formodentligt(?) ikke. Jeg har jo ikke spurgt, hvad de synes.

T: Det kan jo godt være, man...at motiverne for at testamentere til en organisation, det er at konsekvenserne af at de får de her penge, det er at de kan gøre noget...noget bedre.

L: At de kan gøre noget bedre. Ja, det er jo klart.

Følelsesord: Konsekvenser for organisationer der arver

Følelsesord: konsekvenser for søn, som ikke arver.

(5)

T: Nu har du jo valgt nogle organisationer ud, er det nogle organisationer som har været selvskrevne, eller har du været inde og evalueret forskellige organisationers styrker og svagheder...? Eller.... ?

L: Ja, Astma- og allergiforbundet har også været i mine tanker. Men så synes jeg de andre er mere påtrængende.

T: Hvordan det?

L: Ja...jeg ved ikke rigtigt. Jeg kan ikke rigtigt holde styr på, hvad det er de laver. Astma- og allergiforbundet.

T: Men...hvis man så skal... er der nogle årsager til, at det så bliver de andre og ikke allergiforbundet? I sidste ende...

L: Altså, jeg kan bedre lide de andres... de to... arbejdsresultater. Det er meget svært at se, hvad astma-og allergiforbundet får ud af det.

T: Deres arbejdsresultater, er det noget du ser i fjernsynet, eller... er det at gå ind at læse på nettet?

L: Det er også at læse, selvfølgelig. Men det er også mange gange man læser... man ser på... et eller andet sted... læger uden grænser. De var jo tidligt ude i Burma.

T: Er der nogle kriterier som en organisation skal opfylde før man testamenterer til den?

L: Ja, det er ærlighed.

T: Er der andet?

L: Nej. Fordi, hvis de bare er ærlige, så kan man jo så bedømme om de har for store omkostninger ???, det må man så tage stilling til derfra. (griner)

(6)

T: Hvad er din holdning til KB?

L: Den er kun positiv. ??? ...er så stor, at... det er meget godt med de tegninger, med de lagkager der. ??? Men... nu så vi med ham der.. Poulsen der, som gjorde...de sagde, jamen det var skam ikke de indsamlede midler du brugte til hans fratrædelsesgodtgørelse. Det var midler man havde. I

foreningen. Og det åd folk tilsyneladende, men jeg kan bare ikke forstå hvor de har dem fra. Hvis de ikke er samlet ind.

T: Nej. Det lyder også mærkeligt. Så sidder de i hvert fald der med alt for mange penge

L: Ja.

(7)

T: Hvad er din holdning til det at testamentere, så? Det at oprette testamente?

L: Jamen, det er jo en fornuftigt. En fornuftig fremgangsmåde. (pause) Og der har jo den annonce... den løser jo også noget for dem... for efterfølgerne.

(8)

T: Hvad er din holdning så, til at testamentere til en organisation?

L: (pause) ??? (griner)

T: Jamen, det er for det... jeg ved det godt, at der er nogle af spørgsmålene der virker sådan lidt som det samme... men der er...

L: Ja, der er en lille smule forskel.

T: Ja, der er en grund til at det er sådan.

L: Jamen, jeg kan kun se noget positivt i at man tænker så meget at man laver et testamente. Og om man laver det til Kattens Værn eller til Frelsens Hær eller Parkinsonforeningen... det er så et tredje valg (?).

T: Hvad tror du er årsagen til, at der er nogen der vælger Kattens Værn frem for... altså... hvad er årsagen til at man lige netop vælger den der organisation, tror du?

L: Ja, Kattens Værn, det har altid været det udtryk jeg brugte som skræmmemiddel. Men... (griner)

T: Men der er jo nogen der gør det.

L: Det er det nemlig. De der kattemødre. Uhm.. altså, for det første tror jeg at... de organisationer som, altså, hvor folk har haft tingene inde på livet. Ikke nødvendigvis med sig selv, men så konerne,

børnene, andre, fx , har fået kræft. Og der er det jo utroligt mange ??? . Det tror jeg er et stort argument for at give det til en bestemt organisation.

(9)

T: Din holdning til at man laver en annonce om det at testamentere til en organisation? En annonce som fx den jeg har vist dig?

L: Jo, det er da i orden. Den der er jo ikke så anmassende, så... Jo.

T: Det er ikke noget der er generende, eller...

L: Nej. De får jo ikke noget hvis de ikke gør opmærksom på det selv.

B: Hvad tænker du, med anmassende? Hvordan kunne det være, hvis det var...?

L: Altså, sådan lidt tikkende. Altså... ”er der en i din omgangskreds, der har været ramt af kræft? Så tænk på os. ”

T: Nu har vi, vi har lavet en sådan prøveannonce her. Det er ikke en KB, det skal jeg skynde mig at sige, har lavet. Det er en vi har lavet, som sådan en lille prøve. Og den er bestemt ikke lavet... vi er absolut ikke folk der er uddannet til at lave annoncer. Vi vil gerne høre lidt dine... tanker om...

(læsepause)

L: Ja. Det er jo fordi (???) legat. Altså, det bliver meget indsnævret når I bruger legatformen.

T: Det er lidt for at gøre opmærksom på, at den mulighed findes.

L: Ja.

T: Fordi vi har lidt en opfattelse af, nu er du lidt anderledes stillet, for du ved hvordan, sådan testamente... vi har lidt en opfattelse af, at mange mennesker tror at når de ingen arvinger har, så skal de... så laver man testamente hvor nærmest det hele går til én organisation. Eller hvis man har arvinger. At, jamen så går det jo automatisk til børnene, fx . Så det er lidt for at gøre opmærksom på, at der er den her mulighed, at man kunne lave et legat.

(pause)

L: Altså, det er ikke rigtigt... skal det ikke hedde ”uden at” der...?

T: Ja, men det skal du ikke hæfte dig for meget i egentligt.

L griner.

T: Det er skrevet lidt hurtigt, og det kan også være nogle gange, fordi Berit er fra Norge, så det kan nogen gange godt være... (griner)

L: Ja... men så skal det jo læses ekstra korrektur på det.

T: Det har du ret i. Men den er ikke... den skal ikke ud nogle steder. Det er kun for at man skal få budskabet.

L: Ja. Den er god nok, når den drejer sig om legater.

T: Ja. Den giver mening for dig?

L: Ja.

T: Hvad tænker du, sådan... hvis man skal prøve med de her følelsesord igen?

L: Ja. Altså, I gør jo noget her... på den måde at... det kan jo være at legatet bliver alt for stort, for dominerende, i....??? og... den måde at (???)... jeg har altid set det som en brøgdeler af brøgdeler (???)

T: Okay. Så man...simpelthen...

L: Hvis bobeholdningen falder kraftigt, så skal det være ikke 20.000, bare 8% af beholdningen, ikke?

T: Okay. Det er smart. Og det hedder beholdning?

L: Ja. Bobeholdning. (pause) På denne måde kan det jo netop ske, at man skriver (???)

T: Ja. Det har du ret i.

(pause)

L: Jeg ved godt at jeg sætter KB på yderligere arbejde nu, (???),

T: Nej... for en organisation kan vel heller ikke tillade sig at sige, at et beløb er for lille...

L: Nej.

T: Det er jo det.

L: Ja. Og de her (refererer til følelsesord), er i relation til den? (refererer til annonce)

T: Ja. Hvis du sådan har nogle følelser i forhold til det her, når du læser det her budskab.

(pause med afkrydsning af følelsesord)

T: Jeg skal lige høre dig, når du siger det der med 8% af bobeholdningen... vil man så stadigvæk kategorisere det som et legat?

L: Nej. Så er det arv.

T: Okay. Men hvis man kalder det et legat, var det noget du ville overveje... at testamentere et legat? Eller ville du, når du skulle lave...

L: Ja. Man kan altså også lave det på en anden måde. Jamen at sige, et legat, og så, legatet må højst udgøre så og så mange %.

T: Okay. Så man kan godt komme om det på den måde?

L: Ja.

T: Når du skal testamentere til de organisationer du skal testamentere til, vil det så være via et legat eller bliver det procentandel...?

L: Det bliver arv. Altså... de skal dele det. Hvis de skal dele det, så bliver det arv, ikke?

T: Ja. Okay.

L: En arving er en person der er interesseret i hele boets afvikling.

Beslutning

(1)

T: Hvad tror du kommer til at have en indflydelse på, hvad du i sidste ende beslutter dig for?

L: Ja, det bliver at min søn melder klart ud. Han har en fabelagtig evne til at skrive det om når jeg spørger ham. (griner stille)

T: Får han så et ultimatum eller?

L: Ja, så får han spørgsmål. Svar ja eller nej. (griner)

Efterkøbsevaluering og -adfærd

T: Kan der være nogen faktorer som gør, at du lige pludselig vil vælge at ikke testamentere til Læger uden grænser, eller nogle af de organisationer som du snakker om?

L: Altså, kun hvis der lige pludselig skulle dukke noget op om misbrug af penge.

T: Ja. Det ville være den største faktor?

L: Ja. (pause) Jørgen Poulsen.

T: Ja, Jørgen Poulsen! Ja. Jeg tænkte nemlig, hedder han Jørn? Nej... (pause)

Ville der være nogen faktorer der kunne få dig til at ændre i dit testamente efter du har lavet det?

L: Det er det samme igen. Altså, hvis der pludselig opstod en skandale...(???) så ville de blive strøget med det samme. Og det (????) (1:05:53) Bare sætte en streg over og...(???)

T: Okay. Skal man så have det til notaren igen?

L: Det behøver man ikke. Men det er godt at få....det til notaren. Men man behøver ikke.

T: Der kunne ikke være nogle omstændigheder med din søn, at han på et tidspunkt siger: okay, nu... frasiger jeg mig retten, og så... kan barnebarnet få pengene

L: jeg vil nok sige, at... nu det der med at barnebarnet skal få pengene, ikke, det hænger også sammen med hans mor, hvordan vi... (???)

T: okay.

L: Fordi vi vil jo så lave en konto, identisk konto (?)... og så skulle hun jo gerne have råd til at gebærde sig.

T: Ja. Så rent hypotetisk, så hvis din søn kom om 5 år og sagde, aj jeg har faktisk tænkt over det nu. Jeg ved godt du har oprettet testamente, men... nu vil jeg godt indvilge at vi gør det på den her måde. Så vil du gå ind og ændre i det?

L: Det kan godt være.

T: Er der nogle emner eller ting vi ikke lige har fået snakket om, som du havde tænkt over...at jeg ikke har spurgt dig om, eller...?

L: Ja. Jeg tror nok, at et svært problem ligger i at folk... hvis de ikke har været tæt på... så man får dem overhovedet sparket i gang med testamente...

T: Det er også helt klart vores fornemmelse. Altså, vi mener også at der er en kæmpe barriere fra man begynder at overveje det og til man faktisk får det gjort.

L: Ja. Sidder hos notaren der.

T: Ja. Fordi det er det der med, uha, og advokaten koster så mange penge, og hvordan gør vi lige, og...det er besværligt, og... og det er det med at sætte sig ind i alle de juridiske termer og... ja...

L: Ja.

T: Det tror jeg du har ret i.

L: Ja, men også fordi folk stadigvæk har den der... grænseløse respekt for det offentlige... men det der med at gå på til dommeren... det tror jeg stadigvæk er meget svært . (griner)

T: Det er nok rigtigt.

B: Men jeg tror, det du siger med "hvis jeg skal dø", man kan ikke rigtigt forestille sig...at den dag kommer.

L: Man kan ikke sige "hvis jeg skal dø". Men der er masser... jeg har flere hundrede gange været ude for den der betegnelse.

T: men det er nok også fordi det er jo helt vildt svært at skulle snakke om at oprette testamente, fordi det jo handler om når man dør. Altså... at det måske... at folk bryder sig egentligt ikke om tanken. Altså... at man ikke engang har lyst at skulle ind i de her overvejelser.

L: jamen altså, (?).

Irrelevant snak

L: ...Og så sådan, når man tænker KB, altså, der er ikke noget jeg er mere bange for, end at havne som en sådan grønsag hvor det halve bliver opereret væk af en... (?)

T: Folk der har haft kræft, eller hvad? Og får opereret ting væk...

L: Ja.

(kategorisering af følelsesord)

- 1) beundring, interesse, ansvarlighed/forpligtelse,
- 2) overraskelse, medfølelse, glæde, kærlighed
- 3) kedsomhed, ligegyldighed
- 4) nærhed, omsorg,
- 5) optimisme, respekt, taknemmelighed, tryghed, håb
- 6) smerte, skuffelse, foragt, vrede, tvivl, væmmelse
- 7) skyld, irritation, splittelse, frustration
- 8) dårlig samvittighed, ensomhed, afmagt, tristhed, skam, bekymring, frygt, ro, ydmyghed

B: Kan du forklare hvorfor du har lagt dem sammen som du har lagt dem sammen?

L: oprindeligt lagde jeg dem efter, om det var positive eller negative følelser.

Der blev nogle metodiske problemer omkring kategoriseringen af følelser, men det endelige resultat har vi og det er det vi mener, er rigtigt.

Transskribering: Interview med Malene, d. 30. juni 2008

T= Tilde

B= Berit

M: Malene

(følelsesord)

Generelle spørgsmål

(1)

T: Hvornår oprettede du dit testamente?

M: Det gjorde jeg i 2004.

T: Du har ikke ændret på det sidenhen?

M: Nej.

(2)

T: Brugte du en advokat?

M: Ja.

(3)

T: Er det registreret hos en notar?

M: Ja.

(4) (5)

T: Hvad indgår i dit testamente? Det er ikke for at vi skal have kroner og øre, men...

M: Altså, når man er udstationeret, som vi er, så har vi en ret stor ulykkesforsikring. Plus jeg også havde en andelslejlighed, på det tidspunkt. Så det var faktisk 2,5 mio.kr. som ville komme ud af det, hvis det var jeg døde i felten. Og grunden til jeg lavede det testamente var fordi hvis det var jeg ikke havde et testamente så ville alt sammen gå til far, og jeg ville gerne have det var mine brødre og min niece der arvede. Så derfor valgte jeg at oprette det her testamente, plus at jeg havde nogle personlige effekter jeg ville sørge for kom det rigtige sted hen. For jeg skulle udstationeres et år i tre forskellige krigszoner, og så var risikoen selvfølgelig, for at jeg kunne støde på noget (kort latter) forfærdelig stor. Så mit testamente består af en del hvor de her penge bliver fordelt, og det er så den del LUG også går ind i.... under. Og så er det en del som omhandler nogle personlige effekter.

T: Okay. Som er til noget familie...

M: Ja.

(8)

T: Har du selv haft kræft eller er der nogen i din nære omgangskreds, din familie eller nære venner, som har haft det?

M: Min mor, hun døde af leverkræft. Da jeg var 19.

Behovserkendelse

(1) (2)

T: Okay. Så... den gang du oprettede dit testamente, hvad var det afgørende? Det var, at du skulle udsendes der gjorde, at nu fik du det gjort? Eller...

M: Ja. Ellers så tror jeg ikke jeg ville have oprettet det. Det var simpelthen fordi, det var rent praktiske årsager, fordi at det ville komme så mange penge ud af det, jeg syntes... det var vi også enige om i familien, at mine brødre ville have større gavn af det end min far.

T: Okay. Har du været udsendt tidligere?

M: Ja. Jeg har været udsendt fire gange før jeg tog af sted her.

T: Ja. Og det der så gjorde at det var lige netop den her gang...

M: Det var fordi jeg stod foran en helt anderledes job-beskrivelse, som var et... katastrofeteam. Og jeg var stand-by i Geneve og så når der skete noget ude i verden, så blev jeg sendt ud. Så jeg skulle til Darfur. Til at starte ud med, som var en krisezone. Og så hvis jeg i løbet af det år, de 12 måneder jeg skulle være ude, kunne jeg risikere at blive sendt til hvad som helst. Og også at være det første team på stedet, det vil sige, det var mig der skulle forhandle med krigsherrer og den slags ting. Så derfor så vidste jeg, at risikoen var væsentligt forhøjet i forhold til mine tidligere udsendelser.

T: Okay. Så... der var ikke noget andet, der var ikke nogen du sådan snakkede med, der ligesom... der var ikke nogen der sagde til dig, det kunne være det her var en god idé? Nu er du selv..

M: Altså, LUG opfordrer altid folk til at få orden i sådanne nogle ting her, fordi at... ikke fordi vi forventer at folk bliver dræbt i felten, men selvfølgelig... man har en øget risiko når man tager ud... også i forhold til ulykker og... få et handicap og den slags ting. At få orden på sådanne ting inden man tager af sted. Så det er det faktisk flere der gør, og vælger at lave testamente inden de tager af sted.

T: Hvor lang tid har du arbejdet i LUG?

M: Det har jeg gjort siden 2001.

T: Som sygeplejerske, har du været udsendt... og nu sidder du så i en anden...

M: Ja. Jeg blev udsendt 8 gange som sygeplejerske. Og så siden februar har jeg været rekrutteringschef

T: Okay. Og det er læger, sygeplejersker...?

M: Altså, jeg er ansvarlig for, vi er tre afdelinger, og vi rekrutterer fra alle de professioner som vi sender i felten. Jeg er så specifikt ansvarlig for lægerne. Hvor de andre professioner, (?), men samtidigt så er jeg også ansvarlig for at lede afdelingen. Og overordnet ansvarlig for rekruttering i Danmark.

Behov – socialt behov

(1)

T: Har du været medlem af Kræftens Bekæmpelse?

M: Nej.

(2)

T: Har du på andre måder end selvfølgelig at du arbejder for LUG, har du støttet dem tidligere? Altså, før du begyndte at arbejde for dem? Støttet dem økonomisk, eller...

M: Uhm... det tror jeg ikke engang jeg kan huske. Jeg tror jeg har givet en gang imellem til forskellige organisationer. Til indsamling, og sådan noget. Amnesty var jeg medlem af i mange år.

T: Okay. Så der er ikke nogle specifikke organisationer du også stadigvæk støtter? På nogen måde...?

M: Jo, Læger uden grænser.

T: Ja.

M: Ja. På PBS-betaling. Og så har jeg PLAN-barn, det har jeg haft i mange år.

(3)

T: Okay. Uhm... ved du om det er nogen i din familie eller omgangskreds som har doneret til en organisation? Eller, har testamenteret til en organisation?

M: Jeg ved ikke om der er nogen der har testamenteret. Men jeg ved det i hvert fald er min far og hans kone, at de også donerer til Læger uden grænser. På månedlig basis.

T: Så det er ikke noget man sådan snakker om i din omgangskreds eller din familie, hvem man har testamenteret til?

M: Jeg tror ikke... jo, min far har lavet et testamente, men det er jo fordi min mor døde. Og så blev han gift igen, og så skulle han skifte med os. Og så kan man sige, at min far, han er 12 år ældre end min stedmor, så vi formoder han dør først (griner). Og så netop for at sikre os, de familiegenstande og den slags ting der er i familien, bliver hos os... mener jeg, han har oprettet testamente. Også for at sørge for at min stedmor ikke skal gå fra hus og hjem når han dør. Men jeg ved ikke om han har testamenteret noget til en velgørenhedsorganisation, det kan jeg næsten ikke forestille mig (griner).

(4)

T: Har du nogen fornemmelse af, hvad, både med din familie der og også dine venner, hvad deres holdning til det er, det her med at testamenterer til en organisation?

M: (tænker) Nu skal jeg passe på, jeg ikke overfører min mening på andre. (griner)Ehm... altså, jeg har en fornemmelse af, at folk synes, at lige så vel som man gør arbejde, at det er glørværdigt at gøre sådanne nogle ting, men det er tvivlsomt, de vil gøre det selv. Ja. Det tror jeg.

(5)

T: Så du føler ikke noget form for pres, eller forventninger fra omgangskredsen i forhold til det der med at skulle testamenterer til en organisation, når det ikke er noget der bliver snakket om?

M: Nej. Overhovedet ikke.

(6)

T: Hvis nu, at du skulle give en beskrivelse af en person der testamenterer til en organisation, hvordan ville så din beskrivelse være?

M: (griner) en person, det er en gammel dame, som kun har en kat, altså (griner højt)... på et eller andet plan, det er min første indskydelse, ik? Men altså, det handler vel om at man er godt klar over man har nogle værdier, tror jeg. I sit liv. (sænker stemmen) og når man så er væk, man vil gerne efterlade et eller andet eftermidler af en eller anden slags. Og der ser vi jo også, her i LUG, vi får flere og flere som vælger at donere til os. Så jeg tror måske det er noget som bliver behandlet mere og mere med omtanke, og som også... altså, vi er forbi alle de der materielle goder, på et eller andet plan i vores udvikling (griner), i vores evolution, tror jeg vi skal kalde det, ik? Ja. Og at vi har nok, på en eller anden måde. Så vil man gerne give det videre til dem der har behov for det.

Svar på sociale og egoistiske behov samt selvrealiseringsbehov

(1)

T: Det kan godt være det er nogle af spørgsmålene du kan føle er lidt af de samme, men jeg stiller dem måske på en lidt anden måde, men så må du bare sige hvis nu det er at, ”det er det samme som jeg har sagt”. Så er det fint nok. Hvorfor har du valgt at oprette testamente? Hvad var det som motiverede dig?

M: Det var fordi, at jeg er ikke en holden kvinde på nogen som helst måde, men hvis det var jeg døde (griner) i felten, så ville der komme rigtig mange penge ud af det. Og dem syntes jeg bare jeg var forpligtet overfor, på en eller anden måde.

T: Så det er noget ansvarlighed...

M: Ja.

T: Hvorfor er det vigtigt for dig at føre denne ansvarlighed ud i livet?

M: Det er jo en del af mig, alt hvad jeg foretager mig i mit liv handler om andre mennesker, kan man sige, ik? I forhold til mit arbejdsliv og.. jeg vælger at være sygeplejerske, og...ehm.. og jeg synes at...jeg har fået en mulighed i form af de penge, hvis det var jeg skulle dø. Så skal de også bruges på en ordentlig måde. Lige så vel som jeg har denne mulighed, at vokse op i det her samfund og få alle de goder som det samfund har, så synes jeg også jeg er forpligtet til at give det videre... det tror jeg måske bare er en sådan gennemgående faktor i mit liv.

(2)

T: Hvorfor har du valgt at testamentere til de personer og den organisation som du har valgt at testamentere til?

M: Ja, det er jo... man kan sige, mine brødre er fordi at... de har brug for pengene, meget mere end min far vil have. Og min niece var fordi at... så kunne jeg give hende en god start når hun blev ældre... til uddannelse og den slags ting. Som jeg selv syntes jeg havde meget nemt, den gang jeg var barn. Uhm... og hvorfor jeg valgte LUG... jamen det siger næsten sig selv... jeg havde været ude i felten flere gange, og set hvor meget vi kan gøre med hvor lidt. Og så vidste jeg bare, at de penge kunne række rigtig langt og på et eller andet plan, så får jeg jo også de penge ud af (?) organisationen, for det er jo ikke LUG som betaler pengene hvis jeg dør, det er vores forsikringsselskab. Men... også bare at putte dem tilbage i... det lyder som en god idé.

(afkrydsning – følelser ift dem som skal arve)

1) familie - brødre, niece

2) de folk som hun vil hjælpe ved at LUG arver

(1)

T: Vidste du noget omkring det at lave et testamente, oprette et testamente, før du begav dig ud i det og skulle søge information om det?

M: Nej, det gjorde jeg ikke.

(2)

T: Vidste du så noget om, det her at testamentere til en organisation? Du vidste at muligheden eksisterede, men vidste du ellers noget om hvordan sådan noget foregik?

M: Nej.

(3)

T: Ved du at man kan testamentere til KB?

M: Ehh.. Ja. (tonefaldet signalerer at det ved hun meget godt) (griner)

T: Hvordan ved du det? Er det sådan...

M: Jeg tror bare jeg kom ind i organisationen, ik, og man generelt ved at flere og flere organisationer går den vej, og flere og flere mennesker vælger at gøre det på den her måde.

(4)

T: Har du set nogle af KBs annoncer for testamentariske gaver? Ud over den vi har vist dig?

M: Det kan jeg ikke huske.

(5)

T: Dengang du begyndte at tænke på det, hvilke informationer var vigtigst for dig at få styr på, da du skulle oprette det?

M: Så tror jeg, arveregler. Så var det også vigtigt for mig at finde ud af, hvor meget der blev taget i skat og den slags ting. Også... med arveregler tænker jeg på, hvem er det der kan arve... jeg fandt ud af, at hvis jeg døde og ikke havde nogen partner eller børn, så gik det til min far. Og så var det netop jeg fandt ud af, jeg var nødt at lave et testamente for at kunne få det videre til mine brødre i stedet for.

T: Så du... du bor sammen med en nu?

M: Ja.

T: Som ikke arver fra dig?

M: Ikke på nuværende tidspunkt. Men vi skal giftes. Så jeg skal have lavet testamentet om.

T: Okay. Jeg skal lige høre dig i den forbindelse, overvejer du at få nogle børn på et tidspunkt?

M: vi er i full sving med at prøve. (griner)

T: Så der kan også komme noget ind der? Som kommer til at spille ind i forhold til dit testamente?

M: Det skal ændres. Ja. Det skal det.

T: Sådan noget som, hvad testamentet kostet, og sådan noget... er det også nogle ting, du har tænkt over?

(6)

M: Ja, jeg gik bare ind og googlet, jeg lavede det hele på nettet, faktisk. Så det blev bare tilsendt til mig, da det var færdigt. Så jeg lavede det via internettet.

T: Okay. Så du gik bare ind... fandt du en advokat...

M: nej, jeg fandt ... det var før vi lavede et "fremstød" herfra (griner). Så da havde jeg bare fundet en på nettet som jeg betalte. Som jeg sendte teksten til, han sendte mig et format som jeg skulle skrive ind... min vilje, ik, og så sendte jeg det tilbage til ham, og så sendte han det færdige testamentet som jeg gik ind til notarius publicus med.

T: Så du søgte alle informationer om arveregler og sådan noget, det satte du dig selv ind i først?

M: Ja.

T: og så ham... altså, han blev ikke brugt som en rådgiver på den måde?

M: Nej. Det gjorde han ik. Det skulle bare være nemt og hurtigt. Så jeg gjorde det hele på nettet.

(7)

T: var der nogle forhindringer? Når du søgte information, var det noget du ikke kunne forstå, eller noget der var svært...

M: altså, lovtekster er ikke så nemt når man er sygeplejerske (griner). Så det... jeg tror jeg gik ret meget op i at forstå de der ting og hvem der arver hvem og hvem der er livsarvinger, hvem der ikke er, og sådanne ting der. Det tror jeg var lidt svært for mig. Men ellers... det var meget nemt. Og så fik jeg bare tilsendt det med posten, og så gik jeg op hos notarius publicus og betalte 100 kr., og det var vel det.

T: Var det sådan... var der nogen speciel grund til, det blev lige præcis *den* dag? At du lavede det den dag, du gjorde det?

M:Jamen, jeg sad her med en masse forberedelser inden jeg skulle af sted. Og det var på min liste over ting jeg skulle have gjort. Lige så vel som jeg skulle til tandlægen, og jeg skulle have nogle malariapiller, og sådanne nogle ting, ik?

T: Det at oprette testamente, hvor vigtigt er det? På en skala fra 1-10, hvor 10 er det vigtigste?

M: Altså, jeg syntes det var vigtigt da jeg var af sted. Nu synes jeg det er knapt så vigtigt. Fordi, nu kommer der ikke så mange penge ud af det hvis jeg dør (griner). Så... ja, det ved jeg ik. Er det vigtigt? Altså....

T: Dengang var det måske en 10-er?

M: Ja, dengang var det nok en 10-er. Nu tror jeg måske det er en 2-3-er.

T: Okay. Det at oprette en testamentarisk gave, så. Hvor vigtigt er det for dig? Fra 1-10?

M: Hvad betyder det?

T: Ja. Det er et ord som KB bruger, det er det at testamentere til en organisation.

M: Okay. Jamen, det tror jeg faktisk jeg synes er ret vigtigt. Jeg ved ikke om det er en 10-er. Men altså, det er i hvert fald noget jeg, når jeg laver mit testamente om, vil vedholde at det skal være i. som en vigtig ting. Måske en 7-8-er.

(generelle spørgsmål – nr. 7)

B: jeg kan ikke huske om du har sagt noget om fordelingen? Altså, hvor meget får LUG, hvor meget får dine brødre og din niece?

M: nej, det har jeg ikke sagt.

B: kan du sige noget om det?

(latter)

T: Er de indsat som, er det et legat du giver til LUG, eller er de indsat som arving?

M: Det er et beløb. Så mine tre... mine to brødre og niece har fået en tredjedel hver. Og så er det også et beløb til LUG. Så det er ikke en del af det. Altså, hvis du forstår, en fjerdedel...

T: Ja. Så det er et beløb som er fast i forhold til... lad os sige, din formue ændrer sig. Så vil beløbet stadigvæk være det samme?

M: Ja. Det kan godt være det bliver ændret i det beløb. (griner) når jeg ikke får en million i livsforsikring.

Evaluering af alternativer

(1)

T: Dengang du først skulle oprette det her testamente, hvad for nogle valg stod du overfor? Det er igen det der med, hvem skal arve, hvor meget skal de arve, sådan noget... var der nogle andre valg, som...

M: Ja... altså...ja. Selvfølgelig, hvem er det der skal arve, ik. Jeg tror ikke der var nogen tvivl, at det skulle være LUG. For mig. Overhovedet. Og så var det... ja... hvilke personer, selvfølgelig... hvilke organisationer... det var jo LUG.

(2)

T: Så det var ikke så svært?

M: Det var overhovedet ikke svært, nej.

T: Var det svært i forhold til det med din far og dine brødre?

M: Nej. Det havde jeg snakket med min far om, og det syntes han var meget fornuftigt. Så det var så (?) prøv lige at høre her, du er så gammel og du har så mange penge. Ehm... skal vi ikke bare give de andre en start i livet? Uhm... jeg tror måske det var mere omkring nogen... mine personlige effekter. Hvem der skulle have dem. Og... en dagbog som jeg har skrevet i i mange år, mens jeg har været udstationeret, også. Hvem var det der skulle tage hånd om den? Det var vigtigt for mig at få skrevet ned. Og også nogle forslag til, hvad jeg forestillede mig den kunne bruges til.

T: Eventuelt en bog, eller?

M: Ikke måske en... nej, jeg tror ikke en bog. Men mere at... alle de beretninger som jeg har skrevet fra felten af, mennesker jeg har mødt i felten, alle sådanne ting der, synes jeg på et eller andet plan har værdi. Og kunne eventuelt bruges til noget i LUG. (mumler) og det skrev jeg også ned.

(3)

T: Hvis du skulle tænke over de konsekvenser som de her valg... i forhold til, hvem du har valgt skal arve, fx ... dem du har valgt fra, også... hvad betyder de her konsekvenser for dig?

M: Jeg tror ikke... jeg synes... jeg tog det sådan up-front med min far, og sagde... jeg synes... og det havde han absolut forståelse for, så jeg synes ikke der har været sådan nogle negative konsekvenser i at han er blevet fravalgt. Det tror jeg, det har han al mulig forståelse for. Det tror jeg. Jeg fortalte det til mine brødre også, at det var sådan det var, og det tror jeg de var glade for, også. At... selvfølgelig var de lidt ked af, det var nødvendigt at lave sådan et, tror jeg (griner). Fordi, jeg følte det var nødvendigt, at jeg udsatte mig selv for, at tage ud i sådanne nogle situationer. Jeg tror måske det var mere det vi var ude i. Hvorfor var det nu nødvendigt?

T: har du overvejet, de konsekvenser det har for fx din niece? Og dine brødre, at de får nogle penge?

M: Absolut. Altså, jeg synes... det er jo fire år siden, efterhånden... man kan sige, for min ene bror, som er psykisk syg og som arbejder i (?) job, har aldrig nogensinde haft mulighed for at kunne få nogen som helst formue, der synes jeg at det var ganske relevant, hvis han kunne få nogle penge på bankbogen. I forhold til nogle ting som han gerne vil med sit liv. Og min lillebror, på det tidspunkt der stod han også og skulle starte et firma, og min niece, absolut, når hun engang, skrev jeg så, kunne hun få pengene når hun var 18, til at købe en bolig, hvis det var. Når hun skulle studere. Det er så irriterende... men sådan er det jo (griner). Når man er 18. (laver til stemmen) ”Jeg kan kun få pengene, hvis det er jeg skal studere!” Total (?) Men sådan er det jo. Det er også hvad jeg har været udsat for, jo.

(4)

(afkrydsning – konsekvenser)

-far som ikke arver

-dem der arver

(5)

T: hvordan har du valgt, hvilken organisation du vil testamentere til? Umiddelbart, så giver det jo sig selv, men... du har ikke sådan været ude og evalueret forskellige organisationer, deres styrker og svagheder?

M: Nej. Jeg kan jo selv se, hvad jeg gør med mine egne hænder, jo. Så på den måde er det mest... konkret.

T: Er det nogle kriterier for... eller... at... som en organisation skal opfylde for at du vil give til dem?

M: altså, der var helt klart nogle kriterier for hvorfor jeg valgte LUG, i forhold til mig selv og mit eget liv. Og det er fordi jeg synes det er en gennemsigtig organisation som bruger mindst muligt på.. hvad hedder det... omkostninger. Administrative omkostninger. Og er meget operativ i felten. Og meget aktiv, og laver alt det de andre ikke har lyst til. Altså, kan man sige, ik? Vi er ikke styret af medierne. Man kan sige, det var de ting der drog mig til LUG. Det charter der er, med at være upartisk og neutrale, og tale på klienter og befolkningers vegne, udsatte gruppers vegne, og den slags ting. Så alle de ting ligger selvfølgelig i mine overvejelser. Men samtidigt med, jeg kan se hvordan pengene bliver brugt, jo. Når jeg selv har været ude i felten, ik, det har selvfølgelig gjort at det var det valg jeg tog. Jeg har jo også set andre organisationer i felten, jeg har jo også arbejdet sammen med Røde Kors og Red Barnet, og alle de her andre nødhjælpsorganisationer i felten. Og der kan man jo ikke undgå, at lade være med at sammenligne. Hvordan er det folk er operationelle, og hvordan er det du bruger pengene, og sådan nogle ting. Så der har jeg nok en anden baggrund end mange andre herhjemme, fordi jeg har set rent faktisk hvordan de opererer.

B: Så du oplever, at LUG... at de gør det bedst? Ude i felten... er det det, du siger?

M: Altså, jeg synes i hvert fald, i forhold til at være... at få hjælpen ud til de mennesker som rent faktisk har behov for det, men mindst muligt midler og mest muligt kvalitet, der synes jeg det jeg har set hos LUG er... noget af det bedste, lad mig sige det på den måde.

T: Vi har faktisk også i et andet interview, vi har lavet, en kvinde som også testamenterer til LUG. Så å havde vi en lille opfattelse, det er også fordi organisationen er politisk. At organisationen tør tage stilling i de områder hvor de er. Det var noget der gjorde en stor forskel for hende, i hvert fald.

M: Altså, man kan sige, at vi er neutrale der hvor vi er. Men det charter... det står jo i vores charter, at vi bevidner jo de ting vi ser. Så vi bevidner altid vores patienters situation. Og det er den vi taler højt om. Men vi kunne aldrig nogensinde finde på at tage stilling til en konflikt, fx . Eller tage side i en konflikt. Eller lukke vores klinik for nogle forskellige etniske grupper, fx . Man kan sige, hvis det er man får 100 kvinder ind, som alle sammen er blevet voldtaget af fjenden, så er det det vi taler om. Fordi vi tager udgangspunkt i vores patienter. Så jeg tror måske det er det hun har ment, fordi

vi er faktisk så apolitiske som vi overhovedet kan blive, når vi er i felten. Fordi det betyder, både patienterne og vores nationale ansatte (?) sikkerhed.

T: Men det er fordi, der har jeg på fornemmelsen, at fx Dansk Røde Kors, de har en lidt anden tilgang til sådan noget... de er lidt mere... det ved jeg ik, jeg har bare på fornemmelsen, at Dansk Røde Kors de er måske lidt mere forsigtige der, og ikke tør så meget som LUG gør.

M: Ja. Man kan sige, at LUG blev startet jo, faktisk af nogen som rev sig løs fra DRK. Fordi at Røde Kors er jo også neutrale og upolitiske og det hele, men de har også tavshedspligt. Det vil sige, de må ikke tale om de ting de ser ude i felten. Så det er også derfor de kan arbejde med krigsforhandlinger, fx . Og være på Guantanamo basen, og sådanne ting. Så de læger, som havde arbejdet med Røde Kors, tilbage i 70-erne, som havde oplevet det her, og var kommet hjem fra nogle konflikter hvor de havde været dødfrustreret over, der var sket nogle ting, som de ikke kunne få lov til at bevidne og fortælle om, så verdenssamfundet... for at få stoppet det... lavede så LUG, hvor det så blev en del af charteren. Så vi er sådan en... pandang (griner), vi bliver jo ved siden af hinanden, ik, og har hver vores spydspids, hvis man kan sige det på den måde. Man skal også huske på LUG er en privat organisation. Vi får størstedelen af vores midler fra private. Røde kors... DRK og Internationale Røde Kors, er *ikke* en privat organisation. Men den modtager enormt mange midler fra regeringer, og er meget styret af regeringers... politik. Hvor vi jo ikke er, fordi vi tager ikke en særlig stor del af vores midler fra regeringer. Vi tager slet ikke fra regeringer som har en dagsorden. Vi kunne aldrig nogensinde finde på, fx i Irak, at støtte vores projekter i Irak med midler fra den danske regering. (mumler noget)

T: Det er mere sådan menneske til menneske, faktisk, sådan lidt i stedet for at det sådan er en sag, man går ud og... sådan ser jeg det lidt for mig. Altså, det er mennesket man er ude og hjælpe, og det er ikke sådan...

M: Absolut. Det er det enkelte individ, patienten, ik? Og flest mulig patienter. Så der er stor forskel. Og jeg tror det er fundamentet i hver organisation som man skal forstå, for at forstå hvordan det er man arbejder ude i felten.

T: De penge du har testamenteret til LUG, er de øremærket til noget specifikt arbejde?

M: Nej.

(7)

T: Hvad er din holdning til KB?

M: Jeg tror jeg synes det er en organisation som uden tvivl skal være i vores samfund, og som man skal have nytte af. Jeg synes... jeg synes ikke rigtigt, man ser noget til dem. Jeg synes ikke rigtigt man ser, hvad er det for nogle resultater KB opnår. Jeg tror måske mere jeg opfatter den, som en patientorganisation. Som tager hånd om patienter, som får den slags ting, end jeg rent faktisk gør... at de bekæmper kræft (kort latter) For det synes jeg ikke rigtigt man hører noget om. At der bliver brugt penge til forskning, eller at de har opnået nogle resultater. Så jeg synes det...

T: Der kan det nogle gange være svært at skelne mellem, hvad det er KB har gjort, eller om det er staten. Det er i hvert fald min personlige...

M: Ja. Og så har jeg også fået at vide, at... af nogen jeg har kendt som arbejder i KB, at det har været... der har været en meget stor omvæltningsproces, for det har været en meget meget stor organisation som man har haft meget svært ved at rykke på noget som helst område. Så kunne jeg forstå, på et tidspunkt, der måske var kommet noget omvæltning for netop at gøre tingene... altså, man kan jo tit ende med sådan en stor kolos, som man egentligt ikke kan rykke, fordi man har fået lavet så mange standarder og vejledninger, jeg ved ikke hvad, ik? Og mennesker der sidder på deres stillinger, og holder fast i dem, sådanne ting, ik? Og måske giver det mig et indtryk af en sådan stor FN-organisation, hvis I forstår hvad jeg mener, at man mangler den der operationalitet, fordi at det bliver så stort og sammenlåst. På en eller anden måde. Det er sådan jeg ser det, KB. Men jeg tror det ville ændre sig, hvis jeg kunne se, rent faktisk, aktivt, hvad er det denne her organisation gør, hvad er det for nogle resultater den rent faktisk kommer frem til?

T: Du havde ikke noget med KB at gøre, i forbindelse med din mor døde af kræft?

M: Nej.

(9)

T: Din holdning til at testamentere en gave? At oprette et legat, som du har gjort?

M: Ja... min holdning generelt? (griner) Jamen, jeg synes jo... jeg synes... jeg synes det er en rigtig god idé at gøre sådanne nogle ting. Men jeg synes til gengæld også, at de organisationer som vælger at gøre det, har en forpligtelse, både i at bruge pengene godt, men også sørge for, man ikke på nogen som helst måde... hvad er det for ord jeg skal frem til... jeg tror jeg mener indoktrinere, på en eller anden måde. Altså, man tvinger folk til det, ik? Man slår for meget på følelser, og det bliver en sådan meget... holistisk propagandaagtigt... det ville jeg ikke bryde mig om. Jeg synes det er en meget fin linje, om hvornår det er smagfuldt og hvornår det ikke er.

(10)

T: Hvad er så din holdning til... nu kom du selv lidt ind på det... din holdning til at man laver en annonce?

M: Jeg synes det er fint, at man sagligt informerer folk, om de muligheder der er. Det synes jeg. Men jeg synes til gengæld heller ikke, at det skal være en annonce hvor man sidder og græder snot. For det synes jeg er forkert, at slå på folks følelser. Det synes jeg. Det skal være meget sagligt. Netop.. det er en meget fin linje, for hvornår folk brækker sig, og hvornår de ikke gør (kort latter), når et kommer til sådan noget her, ikke? Man skal også huske på, det er jo noget meget nyt, ikke? Det er jo noget som jeg tror i starten, folk kunne blive ret forarget over, men som man lidt efter lidt har vendt sig til, ik? Netop, hvor er det man som organisation gør det på den rigtige måde?

(leder efter legatannonce- finder den ikke)

T fortæller om annoncen – budskabet om legat – man behøver ikke testamentere hele sin arv.

B: hvad synes du om at annoncere... at fokusere på de mindre beløb i stedet for at fokusere på de der store, giv *hele* din arv til KB? Måske du vil give 10.000 til os? Eller... hvad synes du om den tilgang?

M: Det synes jeg er fint. Det er jo det jeg selv har gjort, ik? Men netop... man er jo heller ikke, når man er i live giver man jo heller ikke hele sin månedsløn til en organisation. Så behøver man måske ikke gøre det der. Med mindre man ikke har andre at testamentere til. Vi har lige fået 200 mio.kr i Norge af en kunstsamler. Som har testamenteret alle de kunstværker... så det var en stor arv (griner).

B: Hvem var det? Eller det kan du måske ikke sige?

M: Jojo, det er offentligt, jeg kan ikke huske... en ældre mand, som

B: Han må have været meget rig... altså, meget kendt tænker jeg, siden ...

M: Jamen, han havde et galleri i Norge og havde masser af Picassoer og Monet, og jeg ved ikke hvad. Som vi har solgt nu, ik? Og som de regnede med ville indbringe omkring 200 millioner til LUG. Helt vildt. (griner)

T: Bliver det så... kommer nogle af pengene til den danske afdeling, eller, hvordan bliver sådan noget fordelt?

M: Altså, vi er jo det der hedder en partnerorganisation. Det er Norge også. Det vi laver i Danmark, det er vi rekrutterer folk, og vi laver informationsarbejde og fundraising. Og så har vi nogle operationelle centre, som ligger i Europa. Vi har fem. Og der er de skandinaviske partnersektioner, de er tilknyttet det center der ligger i Bruxelles. Så størstedelen af de penge vi indsamler, omkring 70-80 pct. af det vi indsamler, det går direkte til vores operationelle center i Bruxelles. Hvor de så bliver brugt i felten. Så de 200 millioner vil gå til Bruxelles, i projekter. (griner)

B: Du siger at det er offentligt... har han bedt om, at det skal blive offentliggjort? For egentligt så er det vel tavshedsbelagt?

M: Nej, det er offentligt. Så... jeg er sikker på hvis I går ind på den norske hjemmeside, hos LUG, så får I se hvem det er og hvordan det foregår.

T: I den forbindelse så skal jeg lige høre... er det normalt at folk der testamenterer til LUG, at det bliver offentliggjort?

M: Jeg synes ikke det...

T: Det er kun når folk selv beder om det, eller?

M: Jeg tror ikke det er noget... jeg tror måske vi kan finde på, hvis vi får en stor donation, og folk ikke har noget imod, så skriver vi et eller andet. At vi har modtaget fra... men vi er rimelig selektiv

i forhold til det. Nu bruger vi et udsnit, fx, der den døde... der de vil gerne have, at i stedet for blomster, at overskuddet gik til læger uden grænser. Eller, ikke overskuddet, men at pengene gik til LUG. Og de samlede ind også, til begravelsen. Og der kan man sige, der meldte dagbladet jo ud, jamen så skulle vi også være forpligtet til at fortælle den anden vej, hvor mange penge der rent faktisk kom ud. Men ellers, så er det ikke noget sådan vi sætter øverst på vores hjemmeside.

Beslutning

(1)

T: hvor lang tid tog det, fra du første gang begyndte at overveje at testamentere, til du underskrev testamentet, til det blev gyldigt... kan du huske det?

M: Det kan jeg ikke huske, nej. Det var bare en del af mine forberedelser. Jeg tænkte bare, nåh, nu må jeg få lavet det testamente.

T: Du havde ikke tænkt på det tidligere? I forbindelse med dine andre udsendelser?

M: Jo, det havde jeg tænkt over. Men så, du ved. Ja, whatever. Så havde jeg ikke lige fået taget mig sammen til det, og så... så var det jeg stod over for det her år, og jeg syntes bare, okay, nu kunne det godt være jeg skulle lige nå at få gjort det. Lige såvel som jeg skulle have trukket mine visdomstænder. (griner)

(2)

T: På samme skala (griner) Så dengang du så, når du havde bestemt dig, at nu skulle du lave det her testamente, så tog det ... hvor lang tid tog det så?

M: Jamen, det kan ikke have taget mere end et par uger, maks.

T: Var der nogle ting der ligesom forhindrede dig, de der andre gange, når du havde tænkt på det? At lave et testamente, men ikke fik det gjort... var det noget der ligesom forhindrede dig i at gøre det, eller...?

M: jeg tror... ja. Jeg tror bare at ... et, jeg syntes måske ikke det var så nødvendigt. På det tidspunkt. Og så har det bare kommet bagerst i køen over alle de ting jeg skulle nå at have lavet inden jeg skulle af sted, og så har det bare været et tidsspørgsmål. Ja. Og så... jeg har heller aldrig rigtigt, jeg har aldrig haft en advokat, eller sådan nogle ting. Jeg synes det ville føles enormt omstændeligt tror jeg. Alt det der med, hvor finder man en advokat hen, og... det koster også mange penge, og... sådanne ting der.

Efterkøbsadfærd og evaluering

(1)

(Afkrydsning følelser efter oprettelse af testamente)

(2)

M: Er det ikke noget der hedder "tilfredshed"? (griner)

T: Du må godt skrive den på.

M: Ja. Sådan, okay, fint. Næste ting på dagsorden.

T: Ville der være nogle faktorer, der kunne ændre på din vilje til at testamentere til LUG?

M: Altså, det skulle være hvis det var at... at jeg på noget som helst plan, at det gik op... at jeg så at pengene blev klandret væk. På en eller anden måde. Altså, hvis vi lavede en Jørgen Poulsen, tror jeg vi skal kalde det (griner).

T: Der er kommet en "Jørgen Poulsen". Det er meget godt.

M: Det er simpelthen et begreb.

T: Hvad med, hvad nu hvis du fik et barn? Ville det have nogen indflydelse på..?

M (senket stemme): Ja... det tror jeg godt. Jeg tror at... jeg tror at jeg ville overveje, hvor meget er det der kommer ud i sidste ende. Og så ville jeg overveje, om... altså, om det skulle være mine egne nære, eller... (kort latter) at få et barn, eller få en partner, det er jo noget andet noget. End at testamentere til sine brødre. Altså... det tror jeg, ja. Så... jeg tror bestemt godt det kunne ændre sig. Ja, det tror jeg.

T: Sådan, hvis du skulle beskrive dine følelser nu i forhold til det at du har fået oprettet testamente... vi har været lidt inde på det også, det er bare... nu er det der...

M: ja... jamen altså, det... jeg synes, lige i øjeblikket synes jeg at det bekymrer mig mere. Fordi jeg føler i øjeblikket, at hvis jeg døde nu, at de penge jeg har, måtte så gå til de forkerte. Fordi jeg ikke er gift med min partner. Og det burde jeg jo i princippet få i orden. Lad os sige det på den måde, ik? Så lige i øjeblikket, så er det nok mere til... en af de ting jeg skal have gjort noget ved. (griner)

T: En af tingene på husk-listen.

M: Ja.

(kategorisering af følelsesord)

1. **Optimisme, kærlighed, beundring, ro, glæde:** Den her handler om...om glade følelser.
2. **Nærhed, omsorg, interesse, tryghed, medfølelse:** Den her, tror jeg handler meget om at være sygeplejerske.
3. **Irritation, kedsomhed, frustration, afmagt, splittelse, skuffelse:** Det her handler om følelser som man ikke rigtig selv kan styre, tror jeg.
4. **Væmmelse, vrede, foragt, ligegyldighed:** Det her, det er ... følelser som... som man slet ikke kan gøre noget ved, men som er noget stærkere, tror jeg, end den med irritation. Den

tror jeg måske er modpolen til den optimistiske. Og jeg tror måske, den kan skabe ondt (væmmelse etc), hvis du forstår hvad jeg mener.

5. **Ensomhed, smerte, tristhed, skam, skyld, frygt, tvivl, bekymring:** Den her, den er følelser som man også kan have, som man ikke... rigtigt kan gøre noget ved, men som... som ikke kommer af ond vilje, tror jeg man skal sige. Altså, som ikke skaber noget ondt. Og disse følelser er mindre udagerende end den med væmmelse.
6. **Overraskelse, håb, taknemmelighed, ydmyghed, respekt, ansvarlighed, forpligtelse:** Og denne, den...den er meget... nu ved jeg optimisme ligger derovre, men jeg tro også jeg ville lægge den her – meget optimistiske, åbne... ja. Jeg kan ikke sige, hvorfor de ikke hører sammen (med den med optimisme). Det gør de bare ikke.
7. **Dårlig samvittighed** Denne har jeg meget svært ved at placere. Jeg synes ikke den passer ind nogen steder.

To kategorier: Positive og negative følelser. Dårlig samvittighed står meget i midten. Men vælger negativ.

Transskribering: Interview med Marie, d. 26. maj 2008

T= Tilde

B= Berit

M= Marie

Notater fra følelsesordsfasen:

Kræftens Bekæmpelse: Jeg tænker en professionelt drevet organisation.

Følelsesord:

Kræftens Bekæmpelse

Respekt

Penge:

Ansvar

Bekymring

Omsorg

Ydmyghed

Kræftframt:

Tristhed

Omsorg

Familie:

Ansvarlighed

Interesse

Beundring

Taknemmelighed

Tryghed

Glæde

Kærlighed

Nærhed

Respekt

Ydmyghed

Kræft:

Tristhed

Død:

Smerte

Tristhed

Frygt

Ro

Omsorg

At donere til en organisation:

Ansvarlighed

Interesse

Håb

Beundring

Glæde

Medfølelse

Omsorg

Ydmyghed

Optimisme

Testamente:

Ansvarlighed

Testamentere til org:

Ansvarlighed

Medfølelse

Omsorg

(Respekt)

Glæde

Arv:

Ansvarlighed

Glæde

Kærlighed

Omsorg

Annonce: Du skal først og fremmest...

Intet

Generelle spørgsmål

(1) T: Du overvejer...du er midt i oprettelse...

M: Vi er simpelthen i gang. Vi har taget kontakt til en advokat og fortalt ham hvad han skal gøre. Så vi mangler bare at indhente nogle... (griner og kigger på sin niece) CPR-numre.

(2) T: Okay. Har I overvejet i den forbindelse at registrere jeres testamente hos en notar?

M: Gør advokaten det ikke helt automatisk?

T: Ikke så vidt jeg ved. Det koster 300 kr at få det notarregistreret. Men man kan få det gjort via advokaten, så vidt jeg ved.

M: Jeg tror.... Det der har jeg slet ikke hørt om. Jeg har tænkt på, gad vide hvis jeg nu dør, om 50 år, hvem finder så ud om der ligger et testamente, ikke, så... den fase er vi ikke kommet ind i, men det tror jeg da vi vil gøre.

Hvad kommer til at indgå i jeres testamente?

To ting. Altså, selvfølgelig noget om, hvad sker der hvis vi...altså, vi har ingen børn min mand og jeg, og skal heller ikke have det. Så hvad sker der hvis vi dør samtidigt?Og hvad sker der hvis enten han eller jeg dør først og har tænkt os at gifte os... altså, jeg kan jo dø i morgen, ikke? Og så....har vi lavet den aftale, at så skal tingene bare køre videre. Men min mand... hvis han så gifter sig i overmorgen, det gør han sikkert ikke, men lad os nu sige han gør det, ikke også, så skal mine arvinger jo have mulighed for at have min del. Så det er sådanne nogle ting vi har været inde og skrevet noget om. Og så sidder vi faktisk lige nu og taler lidt om, jamen, så spurgte advokaten, "hvad med jeres begravelse?" Altså, hvis vi nu begge to dør i morgen, vi bliver trampet ned af en elefant i morgen, hvad skal der så ske? Og der skal ikke være mange, der køber blomster til mig. Så

får alle at vide, at det skal de overhovedet ikke gøre, de har bare at give pengene til noget godgørenhed. Så det havde vi egentligt også tænkt os at skrive noget om. For alt i verden, ingen dyr begravelse.

T: Hvad kommer til at indgå i testamentet... står der noget om, at det er jeres hus, eller...hvordan kommer det til...

M: Det kommer bare til at stå... alt det der gods, som vi har... men der er det egentligt bare at, halvdelen... vi går ud fra at vi dør samtidigt, ikke også, for ellers så bliver det meget besværligt. Men at...halvdelen af det, det skal gives til en velgørende forening, og den anden halvdel skal vores 6 niecer dele. Ja.

T: Så det vil sige... hvem er det så, der kommer til at indgå i testamente...har I overvejet, hvilke organisationer det så bliver...den ene halvdel...

M: Det bliver Mission Øst og Folkekirkens Nødhjælp.

T: og så de seks niecer i den anden halvdel.

M: Ja. Og vi har faktisk 8. Vi har 7 niecer og én nevø. Men den sidste niece og nevø har min mand aldrig haft kontakt med. Men de andre 4, det er én af dem (henviser til niecen som sidder ved bordet). Og så mine to.

T: Og det bliver så ligeligt fordelt mellem de 6?

M: Det er en dybt vanvittig situation. For hvis vi dør i morgen, så har vi den der... så må den ene halvdel gå ligeligt til de 6 niecer, og den anden halvdel til organisationerne. Men hvis nu jeg dør først, og Rasmus gifter sig, så skal min arv, min halvdel af arven, den skal så gå...halvdelen, til mine to niecer, og den anden halvdel til velgørenhed. Og hvis Rasmus dør først, og jeg har tænkt mig at gifte mig, så skal den ene halvdel af hans halvdel gå til hans 4 niecer. Det her er jo svært, ikke også, og så den anden halvdel til velgørenhed.

T: Og så kan de vælge ikke at skifte, så længe den ene stadigvæk lever, og de her ting. Hvordan fungerer det egentligt, når det er en organisation man giver til? Der vil ikke være noget der, så?

M: Nej.

T: Så mister man pengene selv om...

M: altså, det du tænker på, det er, hvis nu...

T: Du har givet halvdelen af dit hus, for eksempel... så bliver du nødt til at flytte ud...

M: Ja. Hvis Rasmus og mig... det er nemmest hvis vi tegner det. For hvis Rasmus og jeg...(tegner). Det her er Marie, og det her er Rasmus. Så dør jeg. Så går der...min halvdel, den går til mine niecer,. Og den der halvdel, den går til velgørenhed, ikke også. Men det er kun hvis Rasmus gifter sig. Fordi, det der for os har været i det, det er: Rasmus kan jo reelt gifte sig med den onde stedmor.

Og så vil mine niecer aldrig nogensinde arve min halvdel. Og det er der hvor vi siger, selvfølgelig er det også den tanke, at selvfølgelig kan han være en slubbet og en slyngel og så dagen efter jeg er gift¹, siger, nu skal vi have fest, skal vi, han går ud og bruger det hele, og så får de heller ikke noget. Men...altså, sådan tror vi ikke...det bærer sig ad, vel, men det er selvfølgelig at det er ikke rimeligt at han gifter sig med Olga, plejer vi at kalde hende, og så dør Rasmus dagen efter, og så står Olga med alt det gods som jeg måske har fået af min mor, lad os sige jeg har arvet, det kommer jeg ikke til, men lad os sige jeg har arvet en halv million fra min mor. Så vil mine niecer aldrig få del i det. Men det vil være Olga og hendes 8 børn. Og *den* situation vil vi ikke ud i.

(6) T: Har du selv haft kræft, eller er der nogen i din nære omgangskreds, der har haft kræft?

M: Min mor har haft kræft. Det ved jeg ikke...jeg har nogen lidt fjernere veninder, som har haft kræft.

T: var det noget din mor døde af, eller....

M: Nej.

T: Hun blev helbredt?

M: Ja.

Behovserkendelse:

(1) T: Hvad har fået dig til at overveje det her, med at oprette testamente?

M: Jamen det er faktisk fordi, jeg er forholdsvis nygift. Jeg blev gift for halvandet år siden. Og jeg har altid sagt, ”nåh, pyt med mig. ” For det går jo til min bror, og han har nogle børn, så den er jo klokkeklar. Men...men så blev jeg så gift, og... og nu har vi været ude og købe ejerbolig, og skal flytte om et par måneder. Og så har vi det lidt sådan: hvis vi dør om... to måneder, for at sige et eller andet, så er det enten min gamle mor på plejehjem der skal arve mig. Eller også er det min mands to søstre, som... han har ikke set den ene i hundrede år (uforståelig tale), og den anden hun vil sikkert bare bruge alle pengene. Men... og det er vi ikke interesserede i. Vi er faktisk mest interesserede i at det er hans niecer, der skal have glæde af det. Så for at undgå det, så har vi sagt, så laver vi et testamente. Det er pigerne der skal have det. Det er ikke... altså, vi er faktisk den rige generation. Vi har rigtig mange penge, hvis jeg skal være helt ærlig (griner). Så... så, det er det.

T: Så det er ikke noget sådan...altså, det var det at du blev gift. Men udover det, var det så andre hændelser som gjorde at I lige pludselig kom til at tænke på det? Sad I en dag og så... begyndte I lige pludselig at snakke om det, eller hvad? I så noget i fjernsynet, eller... ?

M: Nej. Så er det faktisk fordi...det har jo også påvirket mig, at jeg sidder i denne sektor (Isobro, red.anm), ikke, og alle snakker arv og testamente. Og så kender jeg vores advokat privat. Og så sagde han: ”det skal du altså gøre, Marie. Det er simpelthen uansvarligt at ikke tegne et testamente.

¹ Tror hun mener ”død”, ikke gift.

Og det blev så klart for mig: Ja, det er det faktisk. Det er heller ikke rimeligt at sætte mine efterladte i den situation. At det skal de stå og tage stilling til.

(2) T: Hva fik dig så til at overveje at testamentere til en organisation?

M: Jeg er totalt miljøskadet (griner).

T: Det ligger næsten til højrebenet (griner).

M: Jeg har siddet sammen med Taksøe og lavet testamenteundersøgelse, og det kan ikke lade sig gøre anderledes. Og så er det faktisk det, min mand har altid sagt: ”Vi må give nogle penge til nogle sultne børn.” Og... og det gør vi ikke nu, mens vi lever, så er det egentligt ikke børn ... det er sikkert ingen stor hemmelighed, altså, vi kommer jo i en frikirke, så der betaler vi, ikke? Og... og jeg har bestyrelsesposter i forskellige organisationer, så der lægger jeg også et engagement. Så vi havde det lidt sådan: nej, når vi dør, så er det faktisk ikke dem vi har givet til mens vi lever, der skulle have endnu mere. Så var det et andet sted vi gerne ville gøre noget. Og så netop fordi, at vi aldrig selv får børn, så... så er det børn. Så må det være noget andet. Så... så det var egentlig en meget nem beslutning om, at det skulle ikke være nogen der.

T: Men I har nemlig besluttet at, fx Folkekirkens Nødhjælp, så vidt jeg kunne forstå på Berit, at det er noget specifikt som I gerne vil give jeres penge til?

M: Ja. Og det er fordi, jeg er meget miljøskadet, ikke også? For jeg ved jo godt, at det er forholdsvis nemt at fundraise til Afrika. Afrika, det er... slemt. Men det er meget svært at fundraise til Østeuropa. Og... hvem lider mest, børnene i Afrika eller børnene i Østeuropa? Det er svært at sige, ikke også? Men..vi vil egentligt gerne støtte der, hvor vi vidste at det var svært at fundraise. Så...og jeg har faktisk altid haft et eller andet med Østeuropa. Det... jeg taler ikke sådan de mest velstillede lande i Øst-Europa, jeg taler *virkelig* de ringest stillede områder i Østeuropa. Og min mand har det bare sådan, sultne børn. Børn skal ikke sulte. Så den der kombination af mit hjerte for Østeuropa og hans hjerte for børn. Så var det sådan. Så det kan være det er Nepal, det kan også være det bliver Afghanistan, det er jo ikke helt Europa, vel, det er også lidt Asien, men så er det det. Så ved vi, at Mission Øst laver et godt stykke arbejde. Og vi ved at de er *ekstremt* omkostningsbevidste. *Helt* ekstremt. Det er *rigtig* meget der går videre. Men...igen, det kan jo være vi dør om 50 år, det er jo ikke til at vide om Mission Øst overhovedet eksisterer om 50 år. Det regner vi med Folkekirkens Nødhjælp gør. Det er også en meget veldrevet organisation. Så det ...og dem ved vi også, de har arbejde i Østeuropa. Så primært Mission Øst, og hvis ikke de eksisterer, eller direktøren lige har været ude og rendt med pengekassen, eller hvad det nu måtte være, så er det FKN.

Behov

(1) T: Er du medlem af KB?

M: Nej.

T: Er der nogen i din nærmeste familie der er det, eller nogen du kender? Nogen som er tæt på dig?

M: Det ved jeg faktisk ikke.

(2) T: De andre to organisationer du snakker om, Mission Øst og FKN, har du nogen..., udover at du ved hvad de laver, er du medlem af de organisationer, eller på nogen måde engageret....

M: Nej (griner).

T: Har du støttet dem tidligere?

M: Ja. Ikke FKN. Det tror jeg faktisk nok min mand har. Men... vi har lige støttet Mission Øst. (mumler lidt for sig selv)

T: Nu kommer jeg ikke selv i nogen kirke, men jeg tænker sådan i forhold til... fordi det er kristne organisationer, er det det, der er vigtigt for dig? I den forbindelse, at det blev lige de to organisationer?

M: Det har nok spillet mere ind end jeg umiddelbart har tænkt på. Det tror jeg det har. (tænkerpause) Og det handler også om, at jeg selvfølgelig sidder her og har et inside kendskab til rigtig mange organisationer. Hvor jeg bare ved: det der, det vil jeg ikke. Så...(griner)...og så er fundraisingschefen i Mission øst, det er en af mine aller bedste venner. Så...der kender jeg jo deres arbejde og deres tankegang indefra. Så han bliver ligesom garant for, at det de laver er ordentligt. Og FKN kender jeg selvfølgelig også godt indefra. Og så...så har det nok, mere end jeg overhovedet har tænkt over, en betydning at det er kristne organisationer. Det tror jeg da.

T: Så det handler måske også meget om tillid, i den forstand.

M: Ja.

(3) T: ved du , om der er nogen i din familie eller din omgangskreds, som har testamenteret til en organisation?

M: Nej, det ved jeg ikke.

T: Det er ikke sådan noget, I snakker om?

M: nej.

T: Heller ikke i kirken?

M: Nej. Nej. (pause)Det er egentlig skægt du spørger, for det har jeg aldrig nogensinde tænkt på. (griner)

T: Så har du så...har du noget indtryk af, hvad din familie, dem du er i nær omgang med... hvad de tænker om det at testamentere og testamentere gaver også?

M: Det tror jeg de alle sammen vil sige...*det*, det kunne de også finde på, og det ville de synes var helt normalt og naturligt. Jeg ved det faktisk, nu at du siger det, at min svigerindes far...som lige er død. At han havde testamenteret til et eller andet. Ehm... og jeg tror umiddelbart... altså, min bror,

jeg talte med ham om det. Det syntes han simpelthen var fuldstændig cool, at han gjorde det, ikke også. Umiddelbart så kan man jo sige, altså hans børn kunne jo have fået noget mere, ikke? Men de får jo rigeligt fra deres forældre, så pyt med det, egentligt, ikke? Jeg tror umiddelbart, så vækker det sådan... ”Jaja, godt nok...”

T: Der kan ikke være sådan... det kan godt være det lyder lidt mærkeligt, men kan det..kan man føle en forventning eller et pres fra omgivelserne, om at man skal oprette et testamente, for det første... og måske også det at man skal til at testamentere til en organisation?

M: Jeg har ikke følt det overhovedet. Altså, min mand, han har jo følt at jeg var *enormt* irriterende, fordi jeg blev ved med at snakke om det. (griner) Han siger: ”Vi dør sgu da ikke.” (mere latter)

T: Det tror jeg man tror til det sidste.

M: Det tror jeg også. ”Ja, så skal vi dø samtidig”. ”nej, nu må du holde op”. Du kan godt se onkel sige det, ikke, Malene? (til niecen) (mere latter)

(6) T: Det her er lidt...hvilke personer..hvordan...hvilket billede har du af en person som testamenterer en gave til en organisation?

M: Åh! En gammel dame som ikke har nogle arvinger at give til! (kontant, griner højt)

T: Jeg tænker også i forhold til, ehm, er det...tænker man at det er folk som har mange penge, eller...kunne det være noget af det i det også?

M: Det tror jeg ikke nødvendigvis. Jeg tror godt det kan være lille frøken Jensen ude fra Herlev, ikke også, som bor i et lille énfamilieshus et eller andet sted, og...den der...lidt nøjsomme tilværelse. Småspareren. Det kunne jeg sagtens forestille mig, at det var...de ”sydlige segmenter”, ikke, det lettere rosa segment. Det kunne jeg sagtens forestille mig.

Sociale og egoistiske behov samt selvrealiseringsbehov

T: Nu kommer vi ind på nogle spørgsmål, som du godt kan føle lidt du har svaret på. Men det er fordi, det er i forhold til nogle andre ting, at vi prøver at stille det igen, og så skal jeg nok... så må du sige hvis det er at du synes... og så bruger vi en metode hvor jeg stiller dig nogle ”hvorfor”-spørgsmål i forhold til de ting du svarer på. Og det kan måske virke sådan lidt underligt sådan lige til at starte med, og det kan være du tænker, ”nej det her, det kan jeg ikke svare på”. Men hvis du så lige prøver at tænke en ekstra gang når jeg stiller de her hvorfor-spørgsmål. T: Og så må vi prøve, at se hvordan det går.

M: Ja.

(1) T: Hvorfor overvejer du at oprette testamente? Hvad er det der ligesom har motiveret dig?

M: Det er at jeg vil være sikker på, at...de sidste rester, de pjalterne når vi har taget hvad vi vil have... at det går derhen, hvor vi synes det skal gå hen. Det skal ikke være en tilfældighed.

T: Og hvorfor er det vigtigt for dig... at ...at de går derhen?

M: (tænker) Det er vigtigt fordi, når vi ikke er her, så kan vi ikke være den ”hjælpende hånd”. Men det kan være, at de sidste rester af os kan være den hjælpende hånd. Så vi kan... vi kan leve lidt længere på den måde. (pause) Så det er vigtigt.

T: Hvorfor er den hjælpende hånd meget vigtig for dig i den her sammenhæng? Det er i forhold til dine niecer især, og også organisationerne. Det er mere sådan, jeg tænker på, er der nogle følelser der kommer op i dig, at du tænker...

M: Nej. Det er det ikke. Det er ikke en følelse. Det er simpelthen rationel tænkning, du.

T: OK.

M: (med lav, alvorlig stemme) Der sidder nogen som... det vil være deres eneste mulighed for... at det kan gøre en forskel for dem. At de får ...det er måske 50 eller 100 000 kroner, ikke... det kan være deres eneste mulighed for at se så mange penge. Og det kan betyde et nyt skridt for dem. Og så ville jeg simpelthen bare være tarvelig hvis jeg ikke har brugt den mulighed. Så skal det ikke for....til fest og ballade, vel.

(2) T: Så er det så igen, det her med, hvorfor overvejer du at testamentere til de her 6 niecer, nu kan vi lige tage dem lidt adskilt, og hvorfor overvejer du at testamentere til de organisationer som du har valgt? Det er lidt igen det samme, ikke?

M: Jamen, hvorfor gør vi det? (lang pause) hvorfor gør vi det? Hvorfor gør vi det? (griner) Altså, de seks niecer, det er jo ingen tvivl om. (pause) jeg tror faktisk at, det er noget om, at vi ved godt det er nogle børn rundt omkring som der er ingen der gider at give til. Altså, børnene i Afghanistan, hvem gider at give til dem, ikke også? Og det... jamen, jeg kan ikke sige det. Det må vi bare. Altså, sådan skal det bare være. (griner)

T: Det er også... det er nogle svære... nogle store ting at tænke på, ikke?

M: Jaaaah! Og det har taget os 4 sekunder at beslutte det her, ikke også, ikke....det vidste vi bare. Sådan skulle det være. Og det er fordi Rasmus altid har gået og snakket om, at der må være nogle sultne børn. Giv det dog til nogle sultne børn. Hvor jeg sidder i KFUKs sociale arbejdes bestyrelse, så hvorfor sidder jeg ikke og taler om nogle kvinder der bliver handlet, for eksempel? Hvor spændende er det lige, ikke? Men nogle *sultne børn!* Altså... det kan vi ikke have. De må...

T: De må jo ramme et specielt sted i ens hjerte, tænker jeg så, når det er man tænker sådan.
Umiddelbart

M: Ja. Det er jo mig og min mands parole. Og *måske* der ligger et eller andet i at vi aldrig har fået... altså, det får vi ikke, det skal vi ikke have, ikke også. At... og det er altså et valg fra vores side, så

det er ikke fordi der ligger en sådan, en eller anden smerte, nu har vi forsøgt, og det kan ikke lade sig gøre... det har vi simpelthen fravalgt, ikke? Så... (pause) jeg ved det ikke. *Det...* det skal bare være nogle sultne børn. (griner)

(3) T: Hvilke mulige årsager kan det være så til, at I vælger *ikke* at testamentere til en organisation?

M: Det kan jeg jo slet ikke tænke mig til hvorfor jeg ikke skulle vælge at testamentere noget til en organisation. Det kan jeg... jeg kan slet, slet ikke tænke sådan en tanke, for det er det mest naturlige i denne verden for mig.

T: Det kunne jo fx være, hvis I selv havde børn. Ville situationen have været anderledes?

M: Nej. Fordi jeg har faktisk den grundholdning, at... altså, selvfølgelig, hvis jeg er lut fattig og er på bistandshjælp, så laver jeg heller ikke testamente, vel... men hvis jeg har noget at lave testamente for, så kan selv 10.000 gøre en forskel for en organisation. Og... og i Danmark... altså, man skal være meget ringe stillet hvis ikke at man kan undvære 10.000 hvis man har så meget at man er nødt til at lave et testamente. Eh... så... altså... jeg har meget meget svært ved at forestille mig, hvad det er for et vældigt godt argument, ikke også...

T: Tror du måske det er fordi du... nu har du denne insiderviden, så du tænker over at 10.000 kr. kan gøre en forskel.

M: Ja. Jeg tror godt jeg kan være miljøskadet. Fordi meget ofte, når man siger testamente, så forestiller folk sig det er *hele* arven der skal gå til det der ...og det behøver det jo slet, slet ikke at være.

(4) T: Kunne det være nogle årsager, igen lidt sådan hypotetisk, til at du vælger ikke at ville oprette et testamente?

M: (lang pause)

T: Som du selv sagde... du begyndte først at tænke på det, da du blev gift...

M: Ja. Men det var faktisk fordi, det var så enkelt. Da vidste jeg jo det var min bror. Og ellers så var det hans unger. Eller min gamle mor, men så ville det jo stadigvæk gå i den retning. Ehm...

T: kan man konkludere af det så, at hvis du ikke var bleven gift, så havde du måske ikke oprettet testamente?

M: Jaa... det tror jeg faktisk godt man kan. Og så tror jeg også det var det der, vores advokat, der kigget mig fast ind i øjnene og sagde, "det er simpelthen uansvarligt, Marie!" (griner) Ja, det, har du faktisk ret i! Så det kan godt være... men så er det faktisk... så beror det egentligt ikke på en beslutning, så beror det nok mest på en uerkendt viden om, at det er ansvarligt at gøre det, hvis ikke man gør det så er det egentligt en eller anden grad af noget uansvarlighed og at man overlader nogle afgørende beslutninger til ens arvinger. Altså, i virkeligheden så kunne jeg jo også set det i, måske også i et lidt hypotetisk lys, ikke, altså, hele min familie kunne jo blive trampet ihjel af elefanter i

morgen, og så kunne jeg i overmorgen, og så var det jo faktisk kun staten til at arve mig, ikke? Og jeg har arvet alle dem først, ikke, og så står jeg der med 10 millioner som går lige i statskassen. Så... reelt så tænker jeg i dag, at det er egentligt uansvarligt at jeg har aldrig gjort det før.

(følelsesord: niecer og organisationer)

Niecer:

Ansvarlighed

Glæde

Kærlighed

omsorg

Organisationer:

fuldstændig identisk. Måske medfølelse i stedet for kærlighed.

Informationssøgning

(1) T: Så skal vi lige snakke lidt om det her med informationssøgning om det her med at oprette testamente. Hvad vidste du om det at testamentere... altså det at oprette testamente, før du begyndte at søge information om det?

M: (griner) Sådan er jeg slet ikke. Jeg ringer til min advokat. Og Isobros advokat, det er en af mine private venner. Så jeg ringede bare til ham. Og det var jo faktisk ham der sagde til mig, så jeg sagde bare til ham: "Willy, nu er det nu!" Og så sagde han: "jamen, så skriv til mig hvad du vil." Så jeg har jo overhovedet ikke søgt informationer. (griner højt)

(2) T: Med hensyn til at testamentere til en organisation: hvad vidste du om... der havde du måske også på forhånd haft noget viden...

M: Ja. Jeg har siddet med til arveundersøgelsen, som I sikkert har set vi har lavet. (Griner) Så det vidste jeg jo godt noget om. Og jeg ved noget om den nye arvelov der er kommet her fra 1. januar og sådan noget, det har vi også holdt kursus om for vores medlemmer i, ikke, så... det var jeg med på.

(3) T: og så er det måske også sådan lidt... at spørge om du ved man kan testamentere til KB... det er du også klar over.

M: Ja.

T: Og hvordan har du så fået den information? Det skal jeg spørge dig om... at man kan test... hvor har du den viden fra, at man kan testamentere til KB?

M: Jamen, jeg har jo den viden helt generelt, at man kan testamentere til organisationer. Og... jeg tror, første gang jeg så en annonce... det var faktisk ikke for KB, det var Frelsens Hær. Det var første gang, jeg så tænkte: hold da op! De var ude og annoncerede for det. Og... så jeg kan ikke engang sige, hvor jeg har den viden fra. Jeg har holdt kurser i det der. Så... (griner)

(4) T: Har du set en af KB's...udover den jeg viste dig. Men har du så set nogle af deres annoncer?

M: Nej, det tror jeg ikke jeg har.

(5) T: Hvilken information er vigtigst for dig i forhold til testamentering generelt?

M: Til en organisation?

T: Nej, bare det at oprette testamente. Hvad er vigtigst for dig i forhold til...?

M: Det aner jeg da overhovedet ikke.

T: Kunne det være pris... hvad det koster...eller?

M: Nej. Det er...nej, det er det ikke. Det er... det tror jeg faktisk det er, at man kan tage den helt åbne snak med advokaten om, "hvad er det vi vil?" Og min mand, han siger jo bare, "det kan du sørge for, ikke?" så ham kan man slet ikke diskutere med. Han tror jo ikke han skal dø. Så... (griner) han er fløjtende ligeglad. Så det er egentligt, at jeg kan tale med advokaten om det. Jamen, hvad nu hvis... og så videre. Og de der tanker, ikke...

T: Ja. Det er den der tovejs kommunikation der, der er vigtig.

M: Ja. Så siger han noget om, så skal du skrive noget om det, og så... også den der når vi blev klar over Ja, for det har egentligt været sjovt, at vi har været nødt til at tænke nogle tanker... vi har jo ikke kendt hinanden i hele vores liv, vel, vi har kendt hinanden i... to år eller sådan noget, hvad ved jeg... et eller andet... så det er jo sådan lidt nyt for os, så sidder vi her, nåh, nu skal vi snakke om døden, ikke? Og hvordan vil vi... hvordan skal vores begravelse ordnes, og sådan noget...puha! Så det har egentligt været det mest interessante for os, at få talt om det, og dermed få mulighed for at nedfælde det også. Altså, i dag er jeg, hvis min mand dør i dette øjeblik, så er jeg ikke i tvivl om hvordan han vil have det ordnet. Og det ville jeg ikke have vidst før vi havde fået den her snak. Så det vigtigste for mig har nok egentligt været snakken vi har fået indbyrdes om hvordan det skal gøres, og så åbenheden med advokaten. Jeg sidder også i en af de bestyrelser som han har været med til at oprette, for en organisation, ikke, og den kommer jeg ikke til at testamentere til! Han fik en stor arv fra en gammel dame og så lavede de så en fond der kommer til at hedde cancerlivfonden og der sidder jeg i bestyrelsen. Og den testamenterer jeg ikke til. Og det kunne jo godt blive sådan lidt... okay, her sidder jeg i bestyrelse som jeg ikke tilgodeser i mit testamente... men det har været fuldstændig uproblematisk, at det går i en anden retning.

T: Den der samtale, eller den der, du siger det er vigtigt at I ved hvorhen I har hinanden i forhold til det her... kan du så uddybe hvorfor det er meget vigtigt?

M: Du tænker på min mand og jeg?

T: Ja.

M: Måske fordi, vi har kun kendt hinanden i to år og været gift i halvandet år. Hvis jeg lige pludselig står med alle hans ting... så vil det i hvert fald være vigtigt for mig at den... at jeg fik ham ordnet på en måde, hans begravelse og alt det der, ordnet på en måde der var i hans ånd. Jeg synes det ville være lidt kikset at invitere hans 40 venner til en storslået begravelse som var fuldstændig udenfor det han ønskede. Og reelt kan man jo sige, manden kan være fløjtende ligeglad, han finder aldrig ud af det vel, men det er mig der skal leve videre med det, så i virkeligheden er det måske ikke så meget for hans skyld, det er for min skyld. Hvad har jeg det godt med at leve videre med? Og... og som I nok kan høre, så har vi jo et meget afslappet forhold til det at vi skal dø, det er jo ingen stor sag vel, det er jo noget som er meget sikkert, at vi skal herfra en dag. Så det er det der er det vigtige for os begge to, det er at den der lever, har det godt med det der har sket.

T: Er der nogen information, som er vigtigt for dig i forhold til det med at testamentere til en organisation? Det kunne fx være viden om organisationen, hvad pengene bliver brugt til... sådanne nogle ting.

M: Nu er jeg igen lidt ødelagt, jeg er lidt miljøskadet, ikke også? For min grundlæggende holdning det er, at de organisationer der er godkendt efter ligningslovens paragraf 8, de gør et ordentligt stykke arbejde. Det der vil være vigtigt for mig, det var... jamen, det er jo en fuldstændig absurd situation... lad os sige at Mission øst lige pludselig ændrede kurs... lad os sige at fra at have hjulpet primært i Østeuropa og øst for Danmark, fokuserede stramt på Afrika, fx ... som bare ikke er det kontinent der ligger tættest på mit hjerte. Så ... men igen, det er jo noget... hvad skal jeg bruge den viden til... hvis jeg dør om 5 år og de lige har skiftet fokus og jeg ikke lige var vidne om det... så sidder der nogle sultne børn der... så meget betyder det i virkeligheden nok ikke for mig. Og jeg vil ikke testamentere til et... til en organisation som jeg tænker, ooh, er det lidt uldent i kanten her... det vil jeg jo ikke. Så hvis jeg først har valgt organisationen, så har jeg ikke bare valgt det arbejde de nu laver, så har jeg også valgt den troværdighed, den strategiske linje der ligger i organisationen. Og så stoler jeg på at de godt kan finde ud af at forvalte det. Og så... undskyld, så er jeg også kristen, ikke? Så da tænker jeg også, hvis ikke de kan finde ud af det, så er det faktisk dem der har et forklaringsproblem. På den store dag så er det ikke mig, vel? (griner)

B: Må jeg skyde ind et spørgsmål? Du snakkede om nogle organisationer...altså, siden du arbejder her, så var det nogen du faktisk ser, at dem vil du ikke testamentere til. Kan du sige noget mere konkret om, hvilke grunder det er? Du behøver ikke si hvilken organisation, men...mere konkret, er det hvordan de administrerer pengene? Hvad er det...?

M: Ja. Der er nogle organisationer hvor jeg simpelthen ikke sympatiserer godt nok med deres formål. Altså, det vil ikke være at redde cirkusbjørne. Altså, hvis jeg efterlod mig tre millioner...det kommer jeg sikkert ikke til. Men hvis jeg gjorde det, så var det ikke det at redde cirkusbjørne som lå mit hjerte tættest. Det var det bare ikke. Eller Blå Kors Danmark. Det kan... det kan jeg slet ikke. Altså, KB...undskyld... det kunne heller ikke blive dem. De får... de har rigeligt nemt ved at få

testamentariske gaver, for KB fundraiser 400 millioner om året. Det er *rigtig* mange penge, ikke også? Og der bliver kræftfundet i hele verden. Det er sådanne nogle ting. Og vi har så mange penge i den vestlige verden. Det ville ikke være en organisation som arbejdet med et eller andet, jeg vil ikke sige, det mener jeg ikke, jeg vil ikke sige et eller andet luksusproblem i den vestlige verden, for det er det ikke. Men det er ikke der. Altså, min mor, hun fik kræft når hun var 67. Hvis hun var død af kræft som 67-årig, det havde været trist, men det havde ikke været tragisk. Lad os lige få nogle proportioner på det. Men at børn dør... hver eneste dag dør der tusindvis af børn i Østeuropa og Afrika og Sydamerika... det synes jeg bare... det er tragisk. Så det er sådanne nogle ting. Jeg ved godt, det kan lyde meget kynisk, ikke? Men så vil jeg bare sige tak for alle dem der gider at testamentere til KB. Kattens Værn – de får *millioner* hvert år. Katte har vel aldrig været en truet dyreart, vel? Jeg vil da skide i katte(griner)...Jeg kan da slet ikke forstå, hvorfor de skal have så mange millioner, vel? Det bliver bare....(uforståelig tale) Det kan jeg ikke sympatisere med.

T: Det tror jeg faktisk... det har vi nok alle, et eller andet sted, vi har nogle forskellige ting vi slet ikke kan se, hvad formålet er. Eller hvor det i hvert fald bliver valgt noget, som man synes er meget mere vigtigt end andre ting.

M: Ja. Blå Kors Danmark – de kan ikke få en krone hos mig, det kan de simpelthen ikke. Jeg sad faktisk en gang, jeg var, lavede tv-indsamling, jeg sad hos (notaren) inde i landsretten, hun fortalte om et meget meget velhavende ældre ægtepar som lige havde været inde og lavet testamente til Kattens Værn, hele herligheden, ikke? Og hun sad bare der og var *fuldstændig* rystet, ikke, den der kat... deres egen katts fødselsdag skulle fejres hvert år, og den kat skulle plejes, og så skulle den fejre sin fødselsdag hvert år, ikke... og det kostede en bule med penge, ikke? Det skide kræg, mand, den har jo glemt det et sekund efter den har fået den fisk eller...ej...(uforståeligt). NUL!

T: Nu har du nævnt det her med, at den måde du skaffede information, det var at du ringede til din advokat, som du så kender privat også. Men kan du sådan lige kort ridse op, hvordan var din fremgangsmåde når du søgte information? Det var det telefonopkald, eller var der andre... var der andre ting?

M: Overhovedet ikke. Jeg sat ude og spiste suppe med Wentzel, så sagde han, nu må du simpelthen tage dig sammen. Okay, sagde jeg. Når vi køber lejlighed, så laver vi testamente. For så havde vi allerede gang i en advokat, og så kunne vi tage lejlighedshandel og testamente og hele herligheden i det samme. Han sagde faktisk også til mig: Du er nødt til at få særeje, Marie. For det er mig der laver pengene lige for tiden, min mand er lærer, ikke? Særeje! Vil jeg have særeje? Og så gik vi hjem og snakkede om det. Så blev vi enige om: Nej! Det vil vi ikke. Så der tog vi faktisk et aktivt fravalg, for det er jo reelt, hvis jeg havde haft særeje, eller havde valgt at jeg skulle have særeje, så ville det jo have stillet mine niecer og mine velgørende organisationer bedre, hvis jeg var død to dage efter vi havde lavet testamentet, ikke? Men det var vi sådan.... Nej, det vil vi ikke.

(6) T: Hvis nu at du ikke var gået til advokaten først, ville du så vide hvorhen du ellers skulle søge information?

M: Så tror jeg at jeg havde ringet til en anden advokat. Jeg ville helt klart... altså, jeg ville slet ikke gå i gang med det her uden at have en advokat ind over og bare sidde og søge rundt på nettet og sådant noget. Det ville slet ikke være min måde at gøre tingene på.

(7) T: Havde du advokaten ind over det her med at testamentere til organisationer også? Var det noget... rådgav du dig med ham i forhold til det?

M: Nej.

(8) Var der nogle forhindringer som du stødte på i forhold til det at søge den her information?

M: Nej.

T: Det var ikke...informationen omkring, det han forklarede omkring det at oprette testamente, kunne det være svært at forstå eller...?

M: Nej.

(9) T: Det at oprette testamente... er det noget du mener er vigtigt for dig, hvis man skal sige det sådan på en skala fra 1-10, hvor vigtigt er det så for dig?

M: I dag, er det blevet på en 10. Da er det rigtig, rigtig vigtigt for mig.

T: Kan du uddybe hvorfor?

M: (pause) Den der, hvor han sagde til mig, "det er simpelthen uansvarligt. Det kan du ikke lade folk stå med. Det blev til en... nej, det har du ret i. og så blev det netop det der, ja, men hvis jeg er ansvarlig... jeg vil jo gerne være ansvarlig for mit liv mens jeg lever. Så har jeg jo også en eller anden... ansvar for at være ansvarlig for det, det liv jeg efterlader mig når jeg ikke selv er her til at tage vare på det. Og... og der mener jeg faktisk, at det er bedre håndteret når jeg har lavet et testamente end hvis det bare går den normale gang. Så det er klart fordi det er nogen der er bedre til at håndtere mine.. mit godt, mit jordiske gods, bagefter end andre. Og det vil jeg gerne se.

T: Det at oprette en testamentarisk gave...hvor vigtigt er det for dig på en skala fra 1-10?

M: At der kommer, altså du tænker på organisationerne her?

T: Ja. Altså, hvor vigtigt er det for *dig*, lige netop at testamentere noget af din arv til en organisation, hvro vigtigt er det...

M: Jamen, det er vigtigt. Det var vi meget enige om, at det var vigtigt. Jeg ved ikke, om det er lige vigtigt som at få lavet et testamente. Ehm... men det er nok meget tæt på. Måske er det en 9-er eller sådan noget. Det er... det er det. Det er helt klart ikke vores førstearvinger der skal arve os. Det ved vi. (griner)

Evaluerings af alternativer

T: Når du overvejer at oprette testamente. Hvilke valg tænker du så på, du skal træffe? Det vil sige, altså, det kan være de alternativer du står overfor. Hvad er det for nogle valg du står overfor i forbindelse med det?

M: Der har vi faktisk kun stået overfor det valg om den længst levende skulle ha lov til at sidde med alt godset, og hvorvidt der skulle skiftes hvis den længst levende valgte at gifte sig igen. Det har været de eneste overvejelser vi har gjort os. For først så talte vi om, netop, jamen, hvis jeg dør, så har Rasmus muligheden også for bare at gå ud og bruge hele herligheden på alle sine niecer, så får mine to ikke noget. Og ja, den risiko, den mulighed er der, og det må vi leve med. Men der hvor det for alvor bliver tydeligt, det er om han blev gift med en eller anden som ville bruge det hele, og dermed fik hans niecer heller ikke noget. Så det er det eneste sådan, som vi har sagt, det der, det er noget vi må have.

(2) T: Okay. Var det svært at træffe de her valg?

M: Nej. Det var det ikke. Det var noget vi lige skulle tale os ind på. Hvad så hvis det? Og hvad så hvis det? For det havde vi faktisk heller ikke lige tænkt over. Det skulle vi lige tale os ind på. Men da vi sådan, havde talt os ind på problemstillingen, så var vi egentligt enige, så var det nemt at træffe valget. Så det gik sådan meget... det er det vi gør. (griner)

T: Men det kan godt være svært måske, at snakke om, tænker jeg.

M: Nej. (griner)

T: Det er rart når man kender hinanden godt.

M: Ja. Og vi begge to har et fuldstændig afslappet forhold til det. Det var først da jeg begyndte at sige: (griner)... fordi vi skal flytte om to måneder, ikke...og så sagde jeg: jamen hvis jeg nu dør nu, skat, vil du så stadig flytte? PAS! (griner) Det gad han ikke at snakke om.

(3) T: De her valg som vi nu har talt om, de valg som du har taget i forbindelse med det her. Det har selvfølgelig nogle konsekvenser. Det er det jo for alle valg vi tager. Hvad betyder de her konsekvenser for dig? For eksempel konsekvenser som er i forhold til dig selv, ved at du opretter det her testamente og du giver halvdelen væk til en organisation. Hvad tænker du på, hvad er der for nogle konsekvenser som de her valg har? Det er så i forhold til dig selv, og i forhold til dem som arver, og også i forhold til dem som *ikke* arver.

M: Det har jeg slet ikke tænkt så meget på. Altså... ja...jo... jo, det har vi faktisk, for noget af det vi egentligt overvejede, det var at holde mine to niecer udenfor arven. Fordi de arver vel de 5 millioner der er fra deres egne forældre, eller seks eller hvor meget der er til den tid, ikke, så man må sige, om de får et par hundrede tusind mere eller mindre, det er faktisk fløjtende ligegyldigt, ikke. Ehm... så det overvejede vi. Og så sige, jamen så er det bare Ronnys niecer der får den ene halvdel. Og det var sådan... det kunne jeg sådan ligesom mærke: nej, det er ikke i orden, og det....det.... det var egentligt et tilvalg vi gjorde, at det må være dem der fordeler. Så var vi godt klar over, at så sidder min mand og har en nevø og en niece mere som vi har holdt udenfor. Og det

tror jeg ikke engang... det føles simpelthen så naturligt, så det kan ikke være anderledes. Det kan godt være, at hans søster sidder og synes det er lidt underligt, men... det er det så ikke noget at gøre ved. Jeg tror... det har taget os 25 sekunder at finde ud det skulle være på denne her måde, ikke, så det der med valg og konsekvenser og.... (henvender sig til niecen): Malene, vil det komme bag på dig at du skal arve Rasmus og mig?

Malene: Nej.

M: Nej. Det ved de godt. Altså... det... nej. Det er sådan. Det kan ikke være... (griner) Det tænker vi ikke mere over.

(4) T: Jeg prøver lige igen, med de her følelsesord, nemlig. Hvis du kan sætte nogle følelsesord på de konsekvenser som vi lige har talt om. Det her med... det er jo nok så mest i forhold til dem som *ikke* arver.

M: Ved du hvad, jeg tror slet ikke det gør noget ved mig. Det tror jeg ikke. (Henvender sig til niece): Hvad hedder... Anne Maries datter?

Malene: Det kan jeg ikke huske.

M: Nej. Det er kusinen, ikke også. Der kan du se... altså, nevøen hedder... din fetter hedder Christian, ikke? Jeg kan heller ikke huske hvad hun hedder. Altså, du kan selv høre hvor langt ude det der er, de vil slet ikke undre sig. De vil undre sig mere hvis de skulle arve. Der er ikke nogle følelser i det. At det gør de ikke. Hvornår har du sidst set Christian og Anne Marie? Er det 20 år siden eller sådan noget?

Malene: Der var i (???)... 23 år siden.

M: Ja. Der kan du se. At begynde at testamentere til dem, det vil være helt... der er ingen følelser i det.

T: Hvad så med de konsekvenser for der her børn i Østeuropa, som du snakker om? Som du har valgt at testamentere til. Hvad for nogle følelser bringer det op i dig ved at tænke på de konsekvenser som det har for de børn?

M: Ansvarlighed. Det er fuldstændig... det er det krydset der. Ansvarlighed, glæde, medfølelse og omsorg. Det er det. Hvis jeg endelig skal sige noget, så har jeg det nok sådan, jeg forstår ikke hvorfor der ikke er flere, der gør det. Altså, det er måske det der vækker aller mest undren hos mig, for... det forstår jeg simpelthen ikke.

T: Jeg har en hypotese om at det er fordi det ikke ligger i folks bevidsthed at man kan gøre det.

M: Ja. Det kan godt være.

T: Fordi det er helt naturligt i dag at man donerer, og store beløb, men jeg tror simpelthen det er fordi det ikke ligger i deres bevidsthed at man faktisk også kan gøre det i sit testamente. Men det er jo så noget vi...

M: ... er ved at finde ud af. Ja. Fordi da jeg kom ind i en frikirke for 15 år siden, da talte man ikke om at man gav tiende. Så det var sådan meget uha, lad ikke den ene hånd vide hvad den anden hånd gør. (Henvender sig til Berit): Men oplever du ikke at der meget sådan, jeg ved ikke om det er noget alle går og spørger hinanden om, men det er ikke noget der er sådan tophemmeligt at man giver til kirken, vel?

B: Nej, det er ikke noget tabu, det er heller ikke noget de står og siger, ”du *skal* gøre det”, fra talerstolen. Men... man kan godt snakke om det.

M: Man kan godt snakke om det. Det er blevet meget mere åbent. Og i min omgangskreds, der er det også meget åbent at tale om det, hvad er det man giver til? Men jeg tror de er rigtigt, folk går ikke skridtet videre og tænker at det er.... Og så tror jeg også det er ikke særligt mange der tænker: man kan også godt give 10.000.

(5) T: Du bliver overrasket når du ser senere hen (griner) Nu har du valgt nogle organisationer som du vil testamentere til. Og det vi egentligt gerne vil høre, det er så... er det selvskrevet at det er de her organisationer, eller har du været ude og evalueret forskellige organisationer? Og set på deres styrker og svagheder...eller...

M: Der kender jeg simpelthen organisations-Danmark for godt. Så det har jeg ikke. Jeg har... vi har netop valgt, et område (geografisk, red.anm.) og børn.

T: Ja. Først. Og så... organisation bagefter.

M: Ja. Det har vi. Så snævrede feltet sig ind.

(6) T: Hvad er din holdning til KB?

M: (kontant) Det er en ekstremt dygtig, veldrevet, professionel organisation.

(7) T: Hvad er din holdning til det at testamentere?

M: Til KB eller...?

T: Testamentere i det hele taget.

M: Alle bør gøre det.

(8) T: Og din holdning til at testamentere en gave?

M: Selvfølgelig. Selvfølgelig. Altså, jeg kan simpelthen ikke forstå der ikke er flere, der gør det. (griner)

(9)T: Hvad er din holdning til at man som organisation laver en annonce og putter i en avis, eller...

M: Cool.

T: Omkring det at testamentere...

M: jeg synes der er flere, der skal gøre det. (pause) Altså, i Danmark der dør de jo ikke, det er det der er så mærkeligt, ikke? Vi går bort og sover stille ind og vi gør alt muligt, men vi dør simpelthen ikke. (griner)

(10) T: Det er igen, nu har du kigget på den ene annonce. Vi har en anden også her. Den her er den nye annonce, som de begynder med her fra, jeg tror det er juli eller august. Hvor de kommer til at køre med den her. Det her, det er den gamle annonce. Eller, ”gammel”, det er den de bruger nu. Sådan umiddelbart, hvad tænker du om annoncen når du ser den?

(læsepause)

M: Man kan godt mærke, at den der, den er sådan lidt mere old-fashioned (den gamle, red.anm). Den der (den nye, red.anm) er skrevet, om end sproget nogle gange er lidt kludret, så er den skrevet på en nyere måde. Det jeg undrer mig over, det er fordi ”den der går bort”. Det er simpelthen ingen der er gået bort. Når de dør. Jeg har altid undret mig over det der (griner). Ehm... så den der, den simpelthen irriterer mig.

T: Tænker du over at det er kun skrift?

M: Nej, det ville jeg aldrig tænke på. (uforståelig mumlen) Ja, jeg ville *aldrig* tænke på det. Altså, jeg er også meget direkte. Jeg er en af dem som helst vil, så sig dog hvad det er du vil ha’ mig til, ikke? Altså, så... så jeg kan egentligt godt, sådan en, du bestemmer ikke over din arv, med mindre du bestemmer dig for at testamentere. Det er simpelthen... det er straight tale til mig, ikke? Ja. Nej, jeg ville slet ikke... den der (den nye, red.anm) , den er måske en smule for sød med det der lyserøde, og lidt...

T: Ja. Nu snakkede vi om før, du sagde at den vækker ikke rigtig nogle følelser. Men hvis, *kan* du sætte nogle følelser på overhovedet? Der vækkes i dig når du ser dem...

M: Nej, det tror jeg ikke jeg kan. Det tror jeg ikke jeg kan. Jeg har set rigtig mange af dem der, og... hvis jeg endelig... jeg ved ikke om det er følelser eller i virkeligheden mest af alt er tanker jeg har til det, ja, ja selvfølgelig, gør mig dog opmærksom på det. Sig det dog. Måske sig det lidt tydeligere. Men... men der tror jeg heller ikke jeg er gennemsnitlig.

(11) T: Den her, det er... en annonce, en fiktiv annonce, som vi har lavet. Og vi, jeg skal lige sige, altså apropos det her med sprog og sådant noget, det er en der er lavet meget hurtigt. (griner) Og det er egentligt ikke sådan for indholdet i *den* forstand. Men det er mere, det vi gerne vil have du lægger mærke til, det er lige netop, det som du har nævnt et par gange nu, med at testamentere et legat. Hvad du sådan umiddelbart tænker når du ser det her.

(læsepause)

M: Umiddelbart så tænker jeg, ja, det er jo *det* de skal fortælle. At, vi beder ikke om *hele* huset, vel, altså, skorstenen, det vil vi være rigtig glade for, ikke (griner) fordi det er jo den generation som ingen friværdis, eller som har, det er friværdis hele herligheden i deres hus. De har ingen gæld overhovedet. Det er dem, der dør nu, ikke? Så det der, det er lige præcis den klamamse og jeg

savner i den (refererer til anden annonce) Det der, det bliver lidt sådan for sødt til mig. (refererer til billedet af hænder som slipper en sommerfugl på legatannonce).

T: Ingen billeder.

M: Nej. Og slet ikke sådan noget engle... skyer. (griner)

T: Men du har ret, som du selv sagde, hvad skal man vise af billedet?

M: (kontant) En kiste! (griner højt)

T: Ja, måske (griner)

B: Du er måske mere direkte end gennemsnittet, også.

M: (griner) Ja. For umiddelbart tænker jeg, det er jo der, der er det i hvert fald for sent, at ligge der nede og skrive sit testamente, ikke også, så skal man høre de der bankelyder på låget, ikke...(griner)

(12) T: Men kunne du overveje at gøre det på den her måde også?

M: Det kunne jeg sagtens. Det der, det er virkelig noget der taler til den rationelle side af mig. Nåh, ja, det er jo rigtigt, det har jeg ikke tænkt på, de skal ikke have det hele, de skal bare have en smule.

Beslutning

(1) Det er så igen nu har du ligesom taget beslutningen om... hvad det er... testamentet hvordan det er det skal deles op og sådan noget. Ehm... men... og vi har egentligt også talt om det, men hvad er det egentligt der har indflydelse på... at du tager den her beslutning? Ehm... men jeg ved ikke lige om du kan ridse det kort op igen, så vi lige får det til båndet? Hvad er det der kommer til at have indflydelse på at du har besluttet dig? I forhold til det at oprette testamente og til hvem du vil betænke i dit testamente?

M: Det *helt* afgørende i forhold til min beslutning, det var at vi skulle ud og købe ejerbolig. Hvor vi selvfølgelig må forvente at der ligger en højere værdi end det gør i vores nuværende andelsbolig. Så lige pludselig så blev der flere penge til rådighed hvis vi dør, ikke? Ikke hvis. *Når* vi dør. Så... og så var det det, jeg fik et *helt* afgørende prik, det var det... og så skulle vi have gang i det. Og hvad var det andet du sagde?

T: Hvem du vil betænke i dit testamente. Hvad havde afgørende indflydelse på det?

M: Jamen, den helt afgørende indflydelse, det var at vi ville springe det første led over. Vi ville springe vores søskende over. Nu regner vi ikke med min gamle mor, vel? Men altså, vi ville springe vore søskende over og gå skridtet videre, og så ville vi udelukke nogen som har rigeligt. Så det var fire, som ikke har så meget, det var dem vi primært ville fokusere på. Og det var dem, det var det vi ville sikre.

T: Hvorfor var det rigtig vigtigt for jer, at sikre dem? Som ikke havde så meget...

M: Jamen, det var der flere grunde til. Dels fordi, at jo flere der skal have, jo mindre bliver det til den enkelte. Og at de to som ikke skal have noget, at... de har rigeligt, rigeligt. Så hvorfor skulle de egentligt tage noget fra dem som ikke har så meget, især når vi aldrig ser dem? Og... og det blev vigtigt for os, at tilgodese dem der ikke har så meget. Fordi, det er deres eneste mulighed for at få. Det vil være her. Så... så... når vi ikke kan være ansvarlige i live, fordi vi ikke er der, så kan vi gøre det på den anden måde.

(2) T: Og hvad er så de afgørende faktorer som har gjort at I har valgt lige netop de organisationer som I har valgt?

M: Jamen, det har været... verdensdel, og fokus. At det var børn. Hvis det ikke skulle have været børn, så kan jeg godt fortælle, så havde det været gamle damer. Så havde det været bedsteforældre. Og det er også ud fra, at vil faktisk heller... og det er det. Vi vil helst give til dem, hvor det er sværest at fundraise. "

T: Det er lidt sjovt, min mor nævnte faktisk forleden dag, hun sagde også, fordi nu når hun er blevet gjort opmærksom på det, hun sagde også, hvis jeg havde rigtig mange penge, så ville jeg lave en fond for gamle kvinder i Østeuropa.

M: Ja.

T: Det sagde hun faktisk. Over i Rusland og noget.

M: Så nu er du selv ude om, at du selv ikke får så meget! (griner)

T: De har faktisk lige oprettet testamente. Man kommer meget... det er det med lige at blive bevidst om, hvad det egentligt handler om, ikke? Det er virkelig en tankeproces.

M: Man finder godt nok ud meget om hinanden når man sætter sig og taler om den der, ikke, altså... også, ja netop også begravelse og sådan noget, som vi skal til at have indføjet, ikke? Hold da helt op!

T: Sådan lige til sidst her: ville der være nogle faktorer som kunne få dig til at ændre i dit testamente? Efter I har fået det oprettet? Kunne der være nogle ting der lige pludselig skete, som gjorde at I på et tidspunkt ville gå ind og sige...

M: Lad os sige at generalsekretæren i Mission Øst og FKN begge steder løber med pengekassen. Så ville jeg måske sige, uuh, skulle vi ikke lige overveje der kunne være nogle andre? Lad os sige, at vi oplevede, at den organisation, at der var noget svig, eller at vi fandt ud af et eller andet. Jeg ... kan slet ikke. Et eller andet der. Det kunne selvfølgelig også være at min mand, eller jeg fx, lige pludselig har en affære. Et eller andet. Så ville jeg nok sige, hey, nu må vi nok gøre noget her. Fordi, nu vil jeg faktisk have mit særeje, det kan godt være jeg vil gå ind og sige, nu vil jeg have en særstilling. (Mumler): Det kan jeg ikke forestille mig. Det der, det er for mig en fuldstændig absurd situation. Min mand, han er ædru alkoholiker. Han har været ædru i 10 år. Men lad os nu sige han tog et tilbagefald, et monster tilbagefald, så kunne det godt være vi skulle ind og justere lidt på nogle ting i testamentet. Men... altså, sådan noget, det...

T: Det er svært at forestille sig.

M: Det er så langt ude i skoven, så det... (til Malene): det kunne du heller ikke forestille dig, onkel kunne finde på, vel? Nej. Altså, vi er så langt ude på galakserne. Så jeg har det sådan, når først det der er lavet, så tror jeg det ligger der. Så bliver det det. Altså... for det kunne godt være, en af niecerne lige pludselig lavet et eller andet man tænker, hvor har hun dummet sig, hende der, ikke? Men det ændrer jo ikke på den grundlæggende tanke. Altså... og selv om generalsekretæren skulle løbe med pengekasen i FKN... Det ændrer jo ikke på at FKN i bund og i grund gør et godt stykke arbejde. Så det er måske i virkeligheden ikke så god grund til at testamentere til dem, vel? Så, nej, jeg kan ikke lige forestille mig det.

T: Sådan rent hypotetisk, jeg kommer til at tænke og har vild fantasi: hvis en af niecerne lige pludselig gifter sig til mange penge, eller vinder i Lotto, eller et eller andet. Vil det have indflydelse på...?

M: Nej, det tror jeg faktisk ikke. Fordi, selvfølgelig er det en grundlæggende tanke i at... at vi vil gerne... med vores få midler prøve at se om vi kan gøre en forskel også når vi ikke er her mere. Men samtidig, så er det jo også, som jeg vidst også krydset af et eller andet sted, så er det jo egentligt også en kærlighedsgerning, ikke? Og jeg ville da, lad os sige Malene, hun lige vinder 10 millioner i Lotto i morgen, ikke også? Altså, så kan det godt være de der 1400 kr. fra onkel og tante ikke gør den store forskel. Men hvis det for Malene bliver oplevet som at hun havde ringere værdi end de andre, så er de 1400 kr. jo givet godt, jo. Så... jeg kan slet ikke, jeg kan ikke forestille mig hvad der skulle ske i den sammenhæng. Hvis det endelig var, så ville det foregå i meget meget tæt dialog med lige præcis den niece. At det her havde ikke noget med hende at gøre, men nu havde det altså noget at gøre med at hun havde giftet sig ind i Mærskformuen, ikke, og så ville hun sikkert selv... så ville der være meget meget åbenhed omkring det.

T: Fordi penge ikke er et problem længer.

M: Ja. Og netop fordi at det er den direkte kommunikation, og det er den vi bruger i vores familie. Det er meget over bordet. Så... det vigtige for mig vil helt klart ikke være pengene, det vil være at hun ikke oplevede sig mindre værdig.

Kategorisering: to bunker: negativt ladede ord og positivt ladede ord.

Kategorisering af følelses ord:

Positive:

Håb

Nærhed

Ansvarlighed/forpligtigelse

Tryghed

Beundring
Kærlighed
Ydmyghed
Ro
Interesse
Glæde
Omsorg
Overraskelse
Medfølelse
Optimisme
Taknemmelighed
Respekt

Negative:

Skuffelse
Tvivl
Frustration
Frygt
Tristhed
Kedsomhed
Skam
Vrede
Irritation
Væmmelse
Bekymring

Splittelse

Smerte

Foragt

Dårlig samvittighed

Skyld

Ensomhed

Afmagt

Ligegyldighed

Transskribering: Interview med Peter, d. 27. maj 2008

T= Tilde

B= Berit

P: Peter

T: Trine (Peters kone)

Generelle spørgsmål:

T: Jeg ved ikke om du sådan kan huske hvad det var det her går ud på?

P: Ja, jeg mener nok, altså her bliver vi ringet op af alle mulige der skal interview os om alt muligt, så derfor kan det være at jeg blander tingene sammen.

T: Ja

P: Det er alt lige fra min kones forretning, hvor det er sæbe og alt muligt til håret at folk ringer om, og der er de her blade, forskellige...nu Joachim han skulle giftes, det ved jeg ikke om du er klar over. T: Jo det så jeg (griner). P: Der blev hun også spurgt hvordan og hvorledes hun så på det eneog det andet. (ligegyldig snak)

T: Det vi gerne vil snakke om i dag, det er fordi vi er ved at skrive et speciale omkring det at oprette testamente og de processer som man gennemgår, når man begynder at overveje at oprette testamente.

P: Ja

T: Fordi det vil vi gerne finde ud af – hvad er det folk går og tænker på.

P: Ja – er det jura studiet?

T: Nej, vi læser økonomisk markedsføring, cand. Merc. Men vi har selvfølgelig haft nogen jura fag på studiet. Men det er ikke det perspektiv vi tager i denne forbindelse, det er mere sådan det her kommunikations perspektiv. Hvad er det for nogen tankeprocesser man går i gennem. Og vi laver det her i samarbejde med Kræftens Bekæmpelse. Fordi en trediedel af alle deres indtægter kommer fra arv fra folk der har testamenteret til KB.

P: ja ja, men det går jeg ud fra du er klar over at de får ikke en krone (med eftertryk) fra mig af. Jeg betale min kontingent og ind imellem får de en skilling ik? Men ellers skal de bare holde sig uden for det.

T: Ja, det har jeg helt på det rene, så derfor her jeg nogle spørgsmål til dig, nogen ting du kan overveje, bla. Hvorfor er det man ik' vælger at testamentere til en organisation som KB eller andre organisationer.

P: Ja ja. Kattenes værn.

T: Lige præcis (der grines). Det vi godt kunne tænke os at starte med – vi har sådan nogle ord her, og det er noget i forhold til en metode som vi afprøver, noget ny teori, øhh, hvor vi har nogle følelses ord, her , og så siger jeg nogen ord til dig, og så skal du prøve at krydse af i de her ord, som er den følelse du får inde i dig selv, når jeg siger det her ord.

T: Det første ord er KB

T (aka T) kommer og hilser på os

P: Hvad forstår jeg ved Kræftens Bekæmpelse?

T: Ja, eller hvad kan man sige, får du nogen følelser, er der noget du kommer til at tænke på?

P: Ja det, de dør jo som fluer rundt omkring os.

T: ja og når du så tænker på at folk de dør, er der så nogen af de her ord der passer på det når du tænker på at folk dør f.eks.

P: ja det, der er da mange ord.

T: Så bare, prøv – det er ikke så nøje, det er mere sådan den der umiddelbare tanke du får, så sætter du bare et kryds.

P: Ja.

T: Og der er ikke noget der er rigtigt eller forkert på nogen som helst måde.

P: Nej fordi man kan jo finde nogen og man kan jo dreje ordet så det kommer til at passe alle vejne.

T: her er det i forhold til organisationen Kræftens Bekæmpelse.

FØLELSERORD

Kræftens Bekæmpelse

Håb

Tryghed

Frygt

Beundring

Medfølelse

Omsorg

Ydmyghed

Optimisme

Respekt

Penge

T: Har man nogen, så har man det godt, har man ikke nogen, så har man det også godt.

P: er det de penge man tjener eller dem man giver væk?

T: Det kan være begge dele.

P: Skål (vi andre: skål – lækker vin) (P begynder kort at snakke om andre ting)

Medfølelse

Optimisme

Ydmyghed

Dårlig samvittighed

Frustration

Smerte

Kræftramte

P: Skal jeg så se dem som nogen jeg kender eller?

T: Det kunne det meget vel være ja.

P: JA, vi har dem jo tæt på. Det er venner osv. Jeg har været til 5 begravelser lige her.

T: Ja det er desværre også sådan at når man kommer op i årene så begynder man at kende flere jo.

P: uha, ja, de falder som fluer. Og så sidder konen der – hun er nordmand for øvrigt

B: aha

P: Hende det gik værst ud over

Bekymring

Beundring

Dårlig samvittighed

Frustration

Håb

Interesse

Smerte

Tristhed

Medfølelse

Nærhed

Omsorg

Respekt

Familie

T: Det næste ord er ”familie” – hvilke følelser får du når du tænker på din familie?

P: Ikke hvis de er syge eller sådan noget?

T: nej

Ansvarlighed/forpligtelse

Beundring

Dårlig samvittighed

Glæde

Håb

Interesse

Taknemmelighed

Tryghed

Kærlighed

Nærhed

Omsorg

Optimisme

Respekt

Døden

P: uha.....det er når jeg tænker på mig selv og mine nærmeste når de ligger og ikke spræller mere?

T: Ja

P: ja der er jo ingen håb, hvis døden er indtrådt

P: (peger på ordet ”frygt”) – ja det har jeg ikke noget af. Jeg har været indlagt. Jeg var på jagt nede i Gedser og så begyndte det at gøre ondt ad pommern til – så min storebror han havde været det igennem og han sagde åh ha du må hellere komme med i bilen, så søndag morgen så var det af sted og så fandt vi en doktormand.

T: Ja, han vidste hvad det var?

P: Ja han vidste hvad det var og havde en mistanke om det. Men så da det hele var overstået så forstod jeg ikke en skid af det hele lige og de sagde at jeg havde været helt oppe og kigge – helt oppe over plankeværket og den var rivende gal og den frustration jeg så havde haft, den måtte være ganske forfærdelig og jeg skulle have noget medicin imod det og de skulle helst holde mig i hånden hel tiden, ik, fordi det var ganske forfærdeligt. Men jeg sagde, jeg har sku ikke følt frygt eller noget som helst. Ikke en skid, jeg havde det godt. Hvid det bare går stærkt.

T: der er vi jo bare så forskellige som mennesker

P: Ja, men bare det går stærkt, så er jeg ligeglad med hvornår det bliver ik’. Men det er jo det....

P: Ja hvis det er andre det går ud over, så kan man godt blive lidt trist. Man kan føle medfølelser med dem.

Afmagt

Dårlig samvittighed

Ensomhed

Tristhed

Medfølelse

Ydmyghed

(IKKE: håb. Nævnte specifikt)

At donere penge til en organisation

P: jeg føler beundring for dem – Læger uden grænser har vi også støttet nogen gange

Beundring

Glæde

Interesse

Taknemmelighed

Respekt

Testamente

P: Testamente står for mig som en aftale man er nødt til at lave ik'. En ansvarlighed og forpligtigelse over for dem der står tilbage. Men dårlig samvittighed det vil jeg ikke føle. Om jeg så havde brugt alle pengene, så...

P: Der er mange af ordene som kunne dække alt efter hvad man sidder og tænker på og for mig er det ordet ansvarlig, så de ikke bliver de store problemer med ungerne. At man ikke farer hen og giver den ene lidt og den anden lidt mere og – eller slet ikke noget, og alt sådan noget mærkeligt noget.

T: Der behøver heller ikke være flere kryds hvis du ikke mener der er flere...

P: Nej

Ansvarlighed/forpligtelse

Optimisme

At testamentere til en organisation

Glæde

Interesse

Medfølelse

Arv

T: RESPEKT!

P: Ja der var sku ikke noget dengang...

T: jamen er der noget så er det jo fint, og er der ikke noget, så er det jo også fint. Så er det jo fordi at de mennesker har brugt deres penge (P: de har nok)– forhåbentligt til noget godt

T: eksempelvis for min mors vedkommende – beundring.

P: og for dit vedkommende dårlig samvittighed.

T: Nej, det havde jeg ikke.

P: nej ikke lige i dit tilfælde

T: nej det var beundringsværdighed at hun sørgede for sine børn – og det var synd hun ikke fik dem brugt. Frygteligt hun ikke fik dem brugt selv.

P: ja, men det var vi flinke til. Jeg fik en tur til Australien og kom på jagt i Austra lien så det var fint nok.

T: det var jo penge man aldrig havde spekuleret i. Sådan noget spekulerer man ikke i og så synes jeg det er svært når man så pludselig står med en sum som man aldrig i sit liv havde tænkt sig så – og så fordi min bror og svigerinde var emigreret til Australien og det vidste jeg jo at det var min mors store håb at kunne nå det at komme derover og besøge dem ik' så sagde jeg at så skal de bruges til det.

T: Selvfølgelig, i hendes ånd!

T: Ja (+ historie om hendes mor)

Glæde

Kærlighed

Annonce KB (den nye)

P: jeg ser – det irriterer mig at man altid skal – når man får noget fra KB så er det altid, tiggerbreve og der står hver gang, send os dit skyldige kontingent og så en hel masse oven i for det ville være dejligt, og husk at hver gang det er over 500 kr. kan du trække det fra på skattebilletten ik’. Det irriterer mig.

T: Hvad er det ved det der irriterer dig?

P: Det er det at de hele tiden skal have fat i mere, flere gysser. Og jeg synes at jeg vil godt selv gå hen og give noget, det har jeg gjort så tit, og så lige kort efter man selv har givet noget, så pludselig så får man noget, sådan en smøre. Hver gang der kommer en ny direktør for KB er det mand eller kvinde, så får man sådan en større klamamse der om at vi gør så og så meget. Det ved vi jo godt alle sammen. Det har jo ikke forandret sig på et år. Jeg kan godt forstå de ber’ om gysser, for der skal bruges mange penge, men det er altid.

Irritation (de skal hele tiden have mere)

Respekt

GENERELLE SPØRGSMÅL (1-8)

T: Har du overvejet at bruge en advokat i forbindelse med oprettelse af testamentet?

P: Det troede jeg man var nødt til, men der skitserede jeg for dig det lille gule hus ik’

T: Det er vi nødt til

T: Så det er lidt kompliceret, så det ville i helt klart overveje?

P/T: Ja

T: Den måde vi vil sætte det op på, altså, diskuterer vi altså. (griner) fordi jeg gerne fordele lidt til mine børnebørn, så jeg ved at den sum får de.

T: Ja

T: Og det synes P måske ikke så godt om – at det så kun skulle gå til vores børn. Men da de er så velfunderede som noget, så ja, har det så godt, så derved, at hvis man sætter det til sine børnebørn. Noget altså, man kan jo ikke komme uden om sine børn, de skal have den tvangsarv de skal have ik' men så er det lige som om man kan disponere over resten selv ik' – fordi så kan man netop hjælpe sine børnebørn ved at de skal studere og sådan noget ik' og det er jo ikke sikkert at faren og moren lige vil give penge til det og så må de jo ud på det barske arbejdsmarked og det er jo også udmærket at de skal det, men det er jo et ryk hvis man som et ungt menneske får en sum. Det vil jeg meget gerne.

P: Jeg kan huske hvordan at vi skulle passe svigermors penge til ungerne. Nogen var gennem overformynderiet og andre det var med en ad hok væрге og dem jeg havde fat i han blev rig som en trolld. De andre der de...

T: Nej, sådan noget skal skrives meget specifikt og så er arven, den bliver jo også lidt anderledes beskattet og sådan noget. Når man kender sine egne børn så godt så langt, men øh dybest set, så forandrer de sig jo også voldsomt med årene ik? Men der er ingen tvivl om måske øh en eller to af dem vil synes at det er forkasteligt at vi ikke lader dem arve det ik', men det øhm, de har altså fået og de har det så godt så det.

P: Ja den ældste søn, hvad var det, tre Mercedeser han ville købe? Hvor er vi henne? Rive barnekammeret op, det ligner torngrenen når den er allerbedst ik'. Det gælder da alle børnebørnene.

T: Hvis det nu var vi skulle – det er mit, så ville jeg, det skulle så fordeles pist pist og bliver der så lidt til overs, så sådan noget som Læger uden Grænser og SOS Børnebyerne, det er sådan noget jeg støtter. Ikke fordi jeg kan trække det fra, for det gør jeg ikke, men øh men det er fordi de siger at ja men hvis du sætter så meget ind osv osv...og ja det er..men hvorfor få fordel af noget som man giver væk fordi man synes det er et godt objekt. Kræftens Bekæmpelse kunne jeg aldrig finde på at støtte.

T: Hvordan kan det være?

T: Fordi det må og skal være staten. Det må det. Og vi har det meget tæt inde på livet. Vores meget meget dejlige veninde er ved at dø af cancer og vi har lige mistet en meget meget god kammerat af cancer, min mor døde af det og de er såmænd ikke noget videre i deres, det finder jeg ikke, altså når

jeg ser de nye tilfælde her, så er de ligesom ikke nået videre i deres øh forskning og det er for dyr en organisation. Og så må det altså være staten der skal give penge til forskningen. Det synes jeg.

T: Har I overvejet at registrere testamentet hos en notar? (Centralregisteret for testamenter)

T: Altså, det skal man vel også. Hvis det er en advokat der har det, så laver han vel det hele.

P: Hvad er forskellen om man gør det ene eller det andet?

T: Det er at testamentet kommer til at ligge i Centralregisteret for Testamenter. Dvs. at når man så dør, så vil det ligge i det her register og så vil man kunne se at Psonen efterlader et testamente.

T: Også hvis vi selv ville lave et testamente, så ville vi også skulle have det noteret, for man behøver jo ikke en sagfører til det. Men altså når man skal have sådan en masse viklet ind i det, så er man nødt til at have juridisk bistand.

T: Hvad kommer til at indgå i jeres testamente?

T: det vi ejer (griner) og hvad der er tilbage den dag vi dør. Ja. Altså det kan ikke være anderledes.

P: Det bliver skrækkeligt når vi skal af med forretningen. Den har hun haft i 40 år eller mere end 40

T: Men det vil altså være af hvad der nu er tilbage ik'? Jeg stræber efter at blive 100 år (griner)

P: Det bliver du sikkert. Det er værre med mig.

T: Hvem planlægger I at betænkes i jeres testamente? Det er så jeres 3 børn og måske nogen børnebørn?

T: Ja det er ikke måske. Jeg tror at jeg får P overtalt til at (P: når de har optrådt sådan?) ja, ja fordi det får de så rigeligt betalt. Nej jeg tror det må være sådan at børnene får det der hedder tvangsarv og så er det børnebørnene den anden halvdel skal fordeles til.

T: Og måske nogle organisationer som du snakkede om?

T: Dem støtter jeg jo nu, mens jeg arbejder, ikke. Men skulle der være en lille skilling til overs.

P: Det gør jeg jo også...det er blandt andet Gigtens Bekæmpelse. (henvendt til Tilde) du griner?

T: ja, jeg har aldrig hørt om gigtens bekæmpelse (smiler)

T: Nej det hedder ikke gigtens bekæmpelse, næ det hedder..

T: Gigtforeningen? Ja, det kender jeg (griner)

P: Nå det er Kræftens Bekæmpelse. Nå ja, det andet er måske overstået pga. mine donationer (alle griner). Min svigermor hun havde gigt. Og jeg kan huske der var flere af mine kollegaer jeg så deres hænder, så jeg meldte mig ind i den forening. Så der får jeg en hilsen hvert år. Men det er meget vigtigt at de skriver giv noget mere. Der står i julekortet tak for donationen osv. det synes jeg da er en god ting.

T: Men det kan godt være at eksempelvis, så, så er det noget man skal bestemme sammen så kan man jo hvis man nu, hvis jeg nu døde først, så kunne min mand jo sige, jeg vil hellere give pengene til en mens jeg lever men altså det man skal nedfælde i sit testamente det er jo det endelige, det der er tilbage. Når man ikke er mere ik'.

P: Nu husker du også mig ik?

T: Jeg sagde at hvis nu jeg døde først, så ville du måske bestemme dig for at give lidt væk af din overflod.

P: Altså, hvis du døde først...T...

T: Ja, så ville du altså selv om vi havde skrevet et testamente, lad os sige det, så kan man sige at den der bliver tilbage tænker måske på...

P: Der skal være til lidt rødvin

T: ja, til lidt forskelligt, men altså så. Fordi man er jo forskellig, hver især ikke. Hvad man har lyst til at give til ik'.

T: Det er jo klart.

T: Ja. Man er et selvstændigt menneske inden for de forskellige ting.

(Hvordan planlægger du fordelingen skal se ud mellem de enkelte modtagere?) (er svaret på)

T: Nu nævner I at flere i jeres omgangskreds har haft kræft. Har nogen af jer selv haft kræft?

T: Nej ikke at jeg ved af det, jeg går for eksempelvis aldrig til læge, så jeg ved ikke om jeg fejler noget. Det skal komme som et chok.

P: når jeg keder mig, så går jeg ned til ham.

T: Men man er jo bare, (ivrig stemme) man er jo så tordnende heldigt ikke altså det er jo fantastisk at man kan gå på sit job hver dag når man er 72 år ik og ikke fejler noget. Men ryger og drikker med måde – ikke rygningen, det er ikke med måde. (smiler) men altså det er jo fantastisk at man kan det og det skal man takke vor herre for hver dag at man står op og kan komme frisk ud af sengen. Det kan komme som en....det kommer som en chok en skønne dag hvis det er man bliver syg- og det er bare taknemmelighed.

P: hun går på arbejde hver dag, og det gør jeg ikke. I 11 år der har jeg gået hjemme, men hun er også en mester i at passe mig.

T: Nej men altså det er, man skal takke, det er flot...

P: Jeg takker dig morgen, middag og aften, det ved du godt.

T: det behøver du bestemt ikke at takke mig for....men altså sådan er det men øh jeg tror at hvis altså det er mig som bliver tilbage så er jeg nok mere barsk.

P: hmm... (nikkende)

T: (griner) Fordi så vil jeg give væk til dem jeg synes der skal have

P: Ja, det skal du også bare gøre

T: (henvendt til P; Og det ville du ikke eller? Du ville holde dig til det testamente i har lavet?

P: Nikker

T: Kunne du forestille dig en situation, hvor du ville ønske at testamentere til en organisation? Hvilken situation? Hvorfor? MEC

T: Nej ikke det hele....

P: jeg vil aldrig kunne sige aldrig....

T: men en del som jeg siger til dig, vil man kunne give noget til det man synes ik.

P: nå man vil kunne runde beløbet op (griner) Altså, nu har de fået alle sammen 447kr så skal de have fra 47 og så op...det er til KB...

T: Ja tænkt, det er den eneste organisation jeg ikke ville give til.

P: Når du nu siger det her med om der kunne være en situation hvor jeg ville give til en organisation – det kunne jeg sagtens finde på, for jeg ved jo at jeg laver mig selv om ved forskellige lejligheder ik hvor man har sagt til sig selv at det vil jeg i hvert fald aldrig gøre vel, men jeg ved at det gør men jo. Og gudskelov for det. At man ikke er så stivbenet at man kun ser frem efter næsen ik’

Spørgsmål 8 Hvem tror du, at du i så tilfælde ville testamentere til? Hvorfor? MEC

T: Men kunne der være nogen organisationer, hvor du tænker at dem ville du måske gerne give et eller andet til i dit testamente? Hvis det ikke var KB?

P: Ja. Jagtforbundet. (griner)

T: altså alle jægere inden for det der, de er altså velhavende mennesker. Det er nogen der har.

P: De bruger rigtig mange penge til vildtet (alle griner)

BEHOVSEKENDELSE

T: Hvad har fået jer til at overveje at oprette et testamente?

T: Vi er faktisk nødt til det for at vores børn...for at de ikke skal komme sidde i en frygtelig situation. Fordi jeg har en forretning derhenne (peger) og jeg er medejer af huset og vi har kun en samejer overenskomst som siger at hvis en af os vil sælge, så skal de andre have forkøbsret. Men så kan man selvfølgelig komme med et emne som vil give mere og så skal det så sælges ud af. Men det bliver svært at sælge med tre parter og så er det hvordan det skal administreres og hvem der administrere det og sådan. Så det er derfor. Fordi at huset her – der er ikke noget. Og vi har heller ikke særeje i øvrigt. Det er ikke sådan at jeg kan bestemme hvordan det der derhenne (peger igen) skal gå til.

T: Hvornår begyndte I at tænke på at oprette et testamente?

T: Det var egentlig fordi at den ene af dem som jeg har ejendommen sammen med er taget ud på sit livs odysse. (historien om hvordan han i tre måneder sejlede og hvordan tanken opstod med hvordan han lige pludselig kunne forsvinde).

T: Gud, hvis nu han forsvinder på vejen. Hvad så? Så står vi en suppedas. Og der var det så jeg sagde til P, vi må se at finde ud af et eller andet. At vi tager os sammen.

P: Og så kom jeg ind i billedet (smiler)

T: Og så begyndte du at overveje det?

T: men pludseligt....man tænker jo ikke i hverdagen at...Men lyset kan jo gå ud sådan. Det kan det så gøre for os alle sammen.

P: Min bror faldt om da han gik og slog græs med græsslåmaskinen og så var han død. 59 år gammel.

T: Men som du siger, det er bedre det går hurtigt.

P: ja det....(med eftertryk) ja jeg vil hellere have en tagsten i hovedet og det kan vor herre gøre hvornår han har lyst.

T: Nej det er såmænd det at så tænker man at nu må vi hellere se at få det gjort. Så der er lidt faste regler. Fordi det ved jeg. For hvis vi nu døde så ville...og hvis vores børn selv skulle ordne det så ville de jo ta' hver især hvad de skulle ha' ik' og de ville ikke give noget væk til deres børn. (griner)

P: Vi har set det flere gange når nogen døde. Der er jo ikke en skid i sådan et hjem. Hvem fanden vil have alle de der nips og genstande og alle de der ...

Historien om Ts søsters arv

P: Ts søster satte sedler på alle ting og døre i svigermors hjem, da hun døde.

T: Ja hun ville have at der skulle komme en vurderingsmand og vurdere de enkelte ting. Og så blev det så gjort op i penge.

P: er det ikke noget med det stadig står?

T: Jo det står her som hævn når hun kommer (griner) så hun kan se det. Nej men altså hun er alene og det havde min mor også sørget for at sådan så at hun f.eks. vidste at.....min bror og jeg vi er totalt ligeglade. Har vi nogen penge så fint og har vi ikke nogen så...så derfor fik hun det lavet sådan at min søster hun fik hele sin arvelod. Altså det blev delt op i tre lige store dele men så tog min mor så min brors og min del og de vi havde tre børn, så fik vores børn i forhold til min brors to børn – så fik de jo lidt mindre fordi ud af den tredjedel og skære det benhårdt det er tvangsarven og den skal man ha ikke men så blev den anden halvdel så delt op til vores børn ik’. Og ligesådan for min brors vedkommende så fik hans to børn den halvdel han skulle have haft.

P: Da hun ingen børn havde, så fik hun det hele.

T: Ja så fik hun det hele og det er fint nok.

(en pause – sandsynligvis en eftertænksom pause)

BEHOV, socialt behov

T: Er I medlem af KB?

T: Ja

P: Ja

T: Hvor lang tid har I været medlemmer?

P: det må jeg sige, det ved jeg ikke.

T: Mange år?

P: Ja

T: Ja jeg tror faktisk at det var da mor hun fik cancer at du meldt dig ind.

P: Ja

T: ja så det er over 30 år siden

T: er der andre i familien som har været eller er medlem?

T: Min ene svigerdatter har jo været ansat i KB – og i Røde Kors og nu er hun i hvad hedder det der....Mimi Jacobsen hun styrer det

T: Ja, Red Barnet

T: red Barnet ja, det er for galt. Ja tænk, dem kunne jeg heller aldrig finde på at støtte. Nej.

P: men du har da betalt til børn i Afrika og hvad har vi.

T: Ja jeg giver til det der SOS Børnebyerne. Ikke specifikt til nogen, men jeg giver et beløb to gange om året. Og det samme til Læger uden grænser.

P: der var der engang at de lavede noget svindel med det.

T: Nej, det var et andet firma, øh hvor jeg troede egentlig at det var til den fond der er lavet inden for KB altså det er nogen mennesker der har en afdeling inden for øh, så børn de kommer ud, de kræftramte børn de kommer ud på små rejser eller i Tivoli og der kommer klovner og ting og sager og det hed sådan noget som Care danmark eller sådan noget lignende. De kontaktede mig og spurgte om ikke at jeg ville øh donere 1500 kr. Så ville jeg få en pakke af et eller andet som...og så viste det sig at det var kaffe og chokolade og det var altså en pakke, jeg ved ikke (viser med hænderne en stor pakke) så enorm, så jeg gav kaffe til kunderne, altså i poserne der ik' og chokolader og jeg ved ikke hvad fik de. Nå. Det regner man med så har man givet det. Så hvis man så ønsker mere, så giver man til det. Så sendte de til mig en pakke til uden at advisere om noget som helst. Så fik jeg fat i den mand, der har startet den forening, eller det vil sige det er det firma, de donerer så overskuddet – jeg troede jo det var det hele, der gik til den forening. Men det var så overskuddet som de så gav videre til den forening. Der sidder en mand i Jylland der styrer den der forening for disse børn, de kræftramte børn inde på Rigshospitalet. Og det er en god – det er en fantastisk ting det de gør, men jeg bliver rasende over at de gjorde det øh fra det firma ik'. Så viser det sig at det er meget kommercielt firma. Og som han så selv tage til mig at de forhandlede med dem og så fik de f.eks. vis 10 %. Jeg troede jo de fik det hele ikke! Ja. Så det var jo lidt snyd, og nej jeg vidste ikke at de ville sende mig så meget kaffe og chokolade og sådan noget vel, men det blev jeg meget vred over. Ja. Så det, hvis der er nogen der ringer om sådan noget så siger jeg neeej. Ja.

T: Så det handler om at man skal vide – man skal kende de her organisationer rigtig godt og hvad de står for?

T: Ja. Og så er det lige som om at så skal det ikke være sådan at det skal være et givent beløb man skal give, altså, man kan gi det man synes man har i overskud at kan give væk af ik'. Men der er det jo så at i KB, der er man medlem og det koster et eller andet antal kroner om året – foruden at så skriver de til dig (Henvendt til P) om du nu vil donere til det ene eller det andet.

P: så er det et åben rubrik ved siden af til at indsætte et beløb.

T: Ved I om der er nogen I jeres familie eller jeres omgangskreds som har doneret penge til organisationer via deres testamente?

T: Det tror jeg ikke. Det kan jeg ikke forestille mig. Fordi der er jo hele tiden...altså nu med Ivan, der er Hild og børnene, det kan jeg ikke forestille mig.

T: det er ikke noget i sådan snakker om?

T: nej

P: Nej, jeg tror nærmere det er sådan noget altså. Det er slut og vedkommende er lagt i kassen og så er det overstået. Så bliver der ikke snakket mere om det.

T: Vi har nu heller aldrig talt med nogen om det – om de har oprettet testamente.

P: Hvad med min bror? (henvendt til T)

T: Bengt?

P: Ja.

T: Ja, han ser jo meget nødig at hans datter får noget, fordi som han siger: Hun giver bare det hele væk (griner) – og det gør hun også.

P: Hvad er det for noget? Han er da helt vild for at hun skal ha til arven.

T: Ja, men nej. Hun har lidt den samme indstilling som jeg altså at man...

P: Dorthe?

T: Næ, Pia.

P: men det er jo datteren

T: Men de har jo ægtepagt og der har Dorte ikke noget særeje, jeg ved ikke hvem der skal arve,

P: hun havde en kommode – sikke en ballade der var til brylluppet.

T: Men nej jeg ved slet ikke hvordan og hvorledes at øh – jeg kender ikke noget til nogen af vores venner der har...

T: Så det er ikke sådan at man føler et pres eller forventning fra ens omgangskreds om at det er noget man gør eller noget man ikke gør?

P: Næ

T: Nej. Men det er jo dumt. Det er dumt ikke at lave et testamente i hvert fald. Så det kan være vi kan engagere jer den dag vi skal lave et (griner).

T: Hvilke Psoner forestiller I jer er typen der testamenterer til en organisation?

Tænkepause

T: det er faktisk meget meget svært at sige, fordi jeg havde jo mange enlige kvinder og der er mange der er meget velhavende o der taler vi lidt i forretningen om der er lavet testamente. (Nævner Edith og Inge, to søstre). De har bare skrevet en lille notits om at den ene arver den anden. Det er to søstre. Den ene har været gift og hun har jo så arvet det hele. Meget velhavende. Og ingen af dem har lavet testamente. Så siger jeg hvorfor gør I ikke det? – og så giver pengene væk til Kattens Værn eller noget.

T: Ja

T: nej fordi, men så sidder den sidste jo og kan også risikere at dø dagen efter ik. Og så går de penge bare til staten for der er ingen af dem der har børn. Og nu ham fiskemanden, ham der står for fiskeriforeningen nede i jagtforeningen (P: ja Rasmus) Ja hans moster kom nemlig også nede hos mig. Så dør hans egen mor først og den her moster hun er alene og hun har spinket og sparet. Hun har været børnehavelærerinde og alene har hun kunnet spinke og spare sammen en million kroner. Og det er altså for 20 år siden, så en million var virkelig en million ik. Og så fordi hans mor var død, som var søsteren – det var den eneste – så var han jo bare nevøen. Så ud af den million fik han 250.000 kr. resten strøg til staten: Der har hun gået og slidt og slæbt og betalt sin skat med glæde. Og så alligevel så gør de det.

Tilde fortæller om hvordan dette kan undgås.

T: Men der skal man selvfølgelig finde en sag og ønske at give til en sag.

P: ja og der er der nok folk til at fortælle en hvordan

T: nej, jamen der er det jo for sent så. Så er Psonen jo død P

P: nå ja.

T: så pengene....de er nemlig spildt kan man sige ikke.

P: Nu bliver jeg ulykkelig når du siger sådan noget

T: selvfølgelig kommer det ind i statskassen, men det får de ikke flere penge af

P: Var spørgsmålet ikke lidt anderledes?

T: ja, det var hvilken type Pson...

P: Ja.

T: så du siger (henvendt til T) at det er enlige kvinder uden børn?

T: jamen de gør det jo ikke. Så hvad er det for tyP der gør det? Og der må jeg sige at så mange forskellige mennesker som kommer henne hos mig og hvor vi taler om det så er der ingen der skriver i testamente og giver noget til...

P: jeg har aldrig spekuleret i hvad det var for typer. Jeg kan da godt huske at vi sagde at hvor fanden er alle hans våben og alt det der. Ja det fik nevøen og det gjorde ditten og datten. Jamen så alle hans penge? Hans penge? Jamen dem gav han jo til et eller andet ik? Han må sku da ikke være rigtig klog og sådan ik. (griner) (ved ikke hvem han snakker om) Det er sådan noget med Kattens Værn og alt det der ik.

T: nå jo, altså men det kommer an på hvor langt man nu går ud. Men når nu man er alene og ingen børn har, så kan man jo lige så godt – så må man hellere give det væk til en organisation som man sympatiserer for end at det – eller til en nevø eller niece som man aldrig ser eller noget ik. Fordi så langt går de jo mange gange ud ikke. Tænk, det vil jeg slet ikke kunne gennemskue. Når jeg ser derhenne (peger på salonen) hvor mange forskellige samfundslag at vi kommer fra alle sammen ik

og man taler til meget i en frisørsalon, jeg gør i hvert fald (griner) men så er der ingen, nej der er ingen af de mennesker...

T: man kan sætte i samme kategori?

T: Nej nej

Svar på sociale og egoistiske behov samt selvrealiseringsbehov (1-4)

T: Hvorfor overvejer I at oprette testamente? Hvad motiverer jer til at gøre det?

T: For mit vedkommende er det fordi det skal være specifikt

P: der skal være orden i sagerne

T: ja

P: Når vi marcherer ud, så ved vi hvad de hver især har fået og ingen går henog laver brok i foretagendet. Ingen føler at han har fået for lidt eller noget. De skal have lige efter bogen.

T: hvorfor er det vigtigt?

P: for at undgå ballade. For vi har jo set hvordan – hvis der har været sådan en slap opdeling af arven eller en har fået en hel masse fordi han var jo sådan en slags enebarn ik, brødrene var jo fløjet af reden og han gik rundt derhjemme og alt sådan noget. Hvad mener du om Mogens? (henvendt til T)

T: Ja. Ja det må være. Jo der havde moster Else og onkel Mogens lavet testamente og der fik Mogens det hele som vi siger.

P: Ja, det hele. Og det er ikke nogen smart måde at lave testamente på.

T: Jamen det kommer an på...

P: jamen tøserne fik ikke en skid (med eftertryk i stemmen)

T. Nej – og de havde også rigeligt (smiler)

T: Det hænger lidt sammen med hvorfor overvejer I at testamentere til de Psoner som I har valgt at testamentere til? Hvad er motivet bag det?

P: Have orden i sagerne.

T: Ja, der skal være lidt orden i det ik.

P: der skal ikke være nogen som føler sig trådt over tærene.

T: og det kan man så aldrig vide de bliver alligevel

P: det gør de selvfølgelig, når nu de kommer til mine skydere.

T: nej men altså, det må være at man ligesom har orden i sit bo når man går herfra ikke.

T: kan man sige, er der nogen følelser – en følelsesmæssig grund? Som du siger er det for at undgå at der bliver ballade (henvendt til P)

P: Ja, for mit vedkommende, det er ikke spor andet. Og det er slet ikke sikkert de får en krone. Nej. (griner) dem har jeg købt rødvin for. (alle griner)

T: Hvordan kan det være du/i overvejer ikke at testamentere til en organisation?

P: Jeg har ikke overvejet ikke at gøre det. Det er ikke sådan. Jeg kan slet ikke se at....jo så skulle man være rig som en trold. Ik? Sådan så man siger at hver af drengene får ditten og datten og så synes at den og den forening skal have det og det beløb ik. Fordi nu har de fået rigeligt (tror han mener drengene).

T: kunne der være nogen mulige årsager til at i lige pludselig sagde at nu vælger vi ikke at oprette et testamente?

P: ja, hvis at sagføreren den slyngel skulle have 25.000 kr. for at lave sådan et, så ville jeg sige, glem det.

T: Jamen så kunne man jo selv lave det og så få en notar

P: ja jeg ville jo ikke smide pengene ud.

T: men notaren skal også have lidt for det

P: ja ja ja ja ja, men alligevel.

FØLELSER ORD

P: Ja det er bestemt ikke afmagt (griner)

P: tvivl skal vi heller ikke have noget af – det er jo dejligt at kunne give.

Dem der skal arve en

Kærlighed

Nærhed

Omsorg

Ydmyghed

Ansvarlighed/forpligtelse

Glæde

Taknemmelighed

P: ja, taknemmelighed skal vi have med.

T: Over at du kan give noget væk?

P: Ja, det er da dejligt at kunne give noget væk og særligt når jeg ikke har nogen problemer med det.
(alle griner)

Informationssøgning (1-10)

T: Hvad vidste i om det at testamentere inden i begyndte at søge information om det?

P: vi har talt med andre

T: Ikke andet end at min mor jo havde oprettet et testamente ik. Det gjorde hun egentlig meget sent.
Det var nok lige så meget på min søsters opfordring fordi hun øh hun ville have de beskikkede ting

sat ind i testamentet. Men det blev så forskastet, det hun havde fået indført, fordi min mor også havde testamenteret penge til vores børn og så kom der en ad hok værge fordi de ikke var gamle nok ikke og der sagde han at det var en forfordeling af arven. Kunne han se ud af min mors testamente – altså kan man sige at det havde hun ikke. Det havde demåske ikke forudset. Og det er også det jeg tænker på nu, men hensyn til at vi skulle lave et testamente. Det var at min søster havde fået indført at hun skulle have lov at købe huset til en - altså, huset bliver sat i en værdi og hvis det er et barn der skal have det så bliver der trukket nogen penge fra så kan det blive solgt – hvis det nu eksempelvis kostede 100.000 kr. Så kunne barnet nøjes med at give 75.000 kr. For huset. Der sagde ad hok værgeren så at det ville forringe min brors og mine børns arv .

T: Okay.

T: Men det var måske også fordi at han kendte også lidt til min søster og tænkte det der det gør hun kun for at få lov at købe huset og så går der nogen måneder eller et år – fordi hun bor jo fast og permanent i England ikke – at så ville hun bare sælge det og så fik hun jo meget ud af det. Og det synes han var forkert. Så det blev strøget og hun købte det heller ikke. Altså ikke for den værdi som sagførerne sagde det var værd. Det blev solgt til den pris ik.

P: alt det skidt og møg vi snakkede om før – du ved alt det ivindueskarmen og sådan noget. Det fik min kone besked på af sin søster om ikke hun kunne atge det i nogen kurve og så sælge det oppe ved landevejen.

T: (griner) jamen sådan er vi jo så forskellige ikke. Altså det vidste min mor også. Min bror og jeg vi var fuldstændig – har vi nogen penge så fint og har vi ikke nogen penge så må vi ud og trave rundt på gader og vaske trapP.

T: Ja arbejde for det.

T: Ja, ikke. Men hun synes alligevel at min søster skulle have hele sin del af arven altså som hvis hun havde haft børn. Hun fik så det hele, for hun skulle ikke dele med nogen og det passede hendes temperament og det hun synes.

T: så det er jeres erfaringer med testamente det er...

T: ja det er at så bliver det ligeligt fordelt ikke.

T: Hvad ved I om det at testamentere til en organisation? Ved i hvordan sådan noget foregår og hvad man kan testamentere?

T: Nej altså, jeg vil tro at det må vel ligge på sammen måde at øh...hvis det er så skal...ens børn have tvangsarven og så har man så en....man har jo selv råderet hvis det er der kun er en tilbage. Så har den Person jo råderet over sin egen arv, men må dog ikke give mere væk end at der er så og så meget tilbage.

T: Hvor vidste i fra at man kan testamenterer til KB?

T: ja det har vi vidst...

P: Hver gang man får en publikation fra KB så står det op og ned af stolpe – det er man ikke i tvivl om.

T: Ja, det ved vi at det kan man til alle organisationer.

P: og der står også hvor mange penge de har modtaget den senere tid osv. 42 mio fra bagermester Hansen og hold da op (griner).

T: Har I set nogen af de her annoncer?

P: ja ja. Men jeg må da sige – jeg har set billeder. Jeg har ikke gået i bunden med det – nå det er det der biks igen...

T: nej du skimmer dem bare, du læser dem ikke.

T. Hvilken information er vigtigst i forbindelse med det at oprette testamente?

P: Hvad koster det!

T griner

P: Ja, fordi hvis det er meget dyrt så bliver der jo ikke noget tilbage at arve

Alle griner

T. Hvordan er fremgangsmåden så i forhold til det at skaffe denne her nødvendige information i forhold til at testamenterer?

T: Det må være at kontakte en sagfører. For ellers kan vi øh så kan vi ikke finde ud af det. Det må det være. En kyndig Pson som kan sige sådan set hvad man skal gøre ikke.

T: Det er der I ville søge informationen?

P: ja, men meget nødigt, for det er ikke nogen fyrer som vi har noget godt forhold til. Det er nogen banditter hele vejen igennem.

T: men kunne det så være andre steder man ville søge? Kunne det være på nettet eller?

T: det skulle være Peter. Jeg har hverken mobiltelefon eller net eller noget. Men det kan man jo gå ind og gøre.

P: Det ville jeg heller ikke. Jeg ville gå gennem en jeg kendte enten i jagtforeningen eller sådan noget...

T: en god revisor ville også kunne....jeg har talt med min revisor f.eks. om det. Men det vil jo ikke være bindende....altså som han sagde det til mig, der skal man i sidste ende have fat i en sagfører. Eller som du selv siger en notar. Men det er altså hvis vi sidder og bikser et eller andet sammen. Det kan man jo også udemærket selv gøre ikke. Men ...og så læser notaren det igennem, men det skal jo alligevel konfirmeres hos. Men man behøver ikke i realiteten, hvis man er enig om det, så behøver man ikke en sagfører.

P: nej

T: så kan man selv sidde og bikse noget sammen. Og så kan notaren sige at det der det går ikke.

T: Har der været noget information som har været svær at forstå?

P vi har jo aldrig søgt det...

T: nej men vi har jo et fantastisk bibliotek...og oppe på skat & told står de også (viser med hænderne en mase rækker). Helt præcist hvilke nogen tiltag man skal tage i tilfælde af dødsfald og...

T: Hvis I nu skulle forestille jer at I skulle testamentere til en organisation. Hvilken information ville så være interesseret i at søge?

T: det ville være hvor vildt...hvor meget det ville koste administrativt.

P: ja det er det jeg ville. Hvor meget skal I have for...for jeg kommer sku ikke og giver en sagfører, nogen sprællemænd der sidder derinde, nogen penge. Det skal gå til det der. Jeg er da godt klar over at noget af det , men det ville være helt forbandet hvis de og nævner nogle sindsyge beløb, så får de ikke en krone. Og det gør de ikke i forvejen.

T: nu eksempelvis er det meget rimelige måde at de kører på inden for SOS Børnebyen. Det er ikke så vild en øh en administration som f.eks. vis Røde Kors og Red Barnet og sådan noget, hvor der er en virkelig dyr administration. – og det burde være muligt...

T: Jeg kan så fortælle at ud af 100 kr. Som KB får doneret, så bruger KB 6 kr i administration.

T: nå....okay. ja der har vi ellers læst mange vilde ting i aviserne. Vi holder både Politiken og Berlingseren og Aktuelt.

P: nu skal du være flink

T: (griner) ja nu skal vi lige sige at vi kommer jo ikke fra KB, så vi har ikke noget problem med at høre...overhovedet ikke.

T: nej, for det har jo været ret problematisk med KB, der har været en del palaver om de dyre lønninger.

Snak om Dansk røde Kors og Poulsen osv. Hun taler om da hendes svigerdatter var ansat i Dansk Røde Kors og hvor dyr administrationen var med ligegyldige rejser osv. (1:23:25)

T: nej der er andre organisationer der bruger det direkte til det det skal bruges til.

P: det er lige som Oles kone...hvad er det for et foretagende...(ligegyldigt)

T: det at oprette et tesatements, hvor vigtigt ar det på en scala fra 1-10?

T: jeg vil sige at for mit vedkommende der ligger den efterhånden helt oppe på – ikke under 8

P: der slår jeg dig med flere længer...

T: Du siger ti?

P: nej, jeg siger 4

T: det er ikke så vigtigt?

T: Det er ikke så vigtigt synes du?

P: nej, det er ikke livet om at gøre. Jeg vil bare forbandet gerne og da jeg så så dit venlige brev der, så tænkte jeg men gud herre bevar mig vel, så sidder man her ik. Fordi man må jo spørge sig for.

T: jo men P synes du ikke det er vigtigt at det er os begge to der ligesom for det klarlagt sammen?

P: jo jo. Men derfor så må vi jo også ned på et 4-tal T.

T:vi er jomeget forskellige i opfattelse af altså hvordan det skal og sådan noget og så er man jo nødt til at finde ud af det ikke. Fordi...hvis nu det er mig der dør først, såbliver P måske ligegyldig over for det og sådan noget. Og hvis han dør først, så sidder jeg måske og så gør jeg det ud fra mine egne præmisser ik. Og det vil vores børn måske mene at – nu er hun gået fuldstændig i sort ikke? (griner) Så på den måde synes jeg det er vigtigt at vi får gjort det sammen. Mens vi begge to øh er nogenlunde skruet sammen ikke.

Evaluerings af alternativer

T: spørgsmål 1

T: for mit vedkommende, der er det vigtigt at noget af det jeg har slidt for. For P og jeg vi har slidt meget i vores liv ik. Aldrig syge og passet vores job.

P: nu vil jeg ikke høre den der med 8 kr. Om ugen, for den gælder ikke.

T: nej på nær da jeg brækkede håndledet i en vild dans...

P: ja og hælen isvømmepølen...

T: ja. Men der synes jeg at jeg kan se at vores børn de tjener fuldstændig ekstremt. Selvom jeg selvfølgelig godt ved at de slider også i det for penegene – ikk enoget med det. Men der er stor forskel på de tre altså hvordan de synes....for Peter han siger – og det var nemlig morsomt – han siger til mig da jeg begyndte at få folkepension, så siger han ” hvad får du så mor”? Så sagde jeg, ja jeg synes det er så flot at jeg går stadig på arbejde og tænk så får man 4200 kr. Ind om månededen. A hva for noget sagde han, får du kun 4200 kr? Ja, men de kommer bare ind på kontoen og så skal du regne med Peter (P: på nem-kontoen) at far og jeg vi har jo i den tid vi arbejdede og levet – der har vi så betalt for generation før os, så nu er det jer der betaler til os. Så får du eddermandme for meget sagde han. (griner). Fordi når man vender det rundt ikke, ja, så man skal hele tiden se hvordan og

hvorledes....nej han sagde det i skæg. Men altså lige så stor forskel er der på vores drenges opfattelse af penge – netop da jeg talte med Peter om netop det der med at jegi alt tilfælde synes at børnene – altså hans børn og Kim og Susannes og Lars og Charlottes børn at de skulle arve det halve. Så sagde han at det synes jeg altså er en meget dårlig idé. Fordi Susanne og jeg vi er jo kommunalt ansatte, så så meget tjener vi jo heller ikke. Men det gør de jo. De tjener så de bor i et dejligt hus og kører i en (?)

P: jamen det jeg har spekuleret en masse i, det var da hvordan Klaus kommer ind i billedet.

T: ham har Peter adopteret.

P: ja, men vi ser ham aldrig. Han kommer når ståtaget det skal fornyes.

(fortælling om Klaus)(1:30:07)

P: det irriterer mig at man ikke kan lave et eller andet. Men det kan man vel også sætte ham ind på fuld højde med de andre. Men det synes jeg også det er tosset. Hvad faen skal han det for? Han har aldrig stillet op til noget her.

T: så er det svært at træffe de her valg?

T: ja, fordi der er vi ikke enige. Men jeg synes det er vigtigt at nu er de ældste børnebørn voksne.

T fortæller om hvor gamle børnebørnene er (fra 4 år op til 27) (1:31:33)

T: men jeg synes så læser de og skal studere (...) men...

P: men der er da ingen tvivl om at hvis vi satte os ned så ville vi da altid kunne blive enige om et eller andet. Vi er heller ikke enige om politik. Åhh....(griner)

T: men i ville kunne blive enige siger du?

P: ja det er der ingen tvivl om

T: ja helt afgjort ja

P: vi har trods alt været gift i – ja hvor mange tusind år er det nu – 52 51 år

T: Konsekvenser spørgsmål

P: ja dem der ikke får noget, det betyder en hel masse for dem jo. Jeg kan ikke rigtig gennemskue spørgsmålet.

T: ja der er også mange spørgsmål i et.

T: ja vi kan jo bare sidde oppe i himlen og enten fortryde eller...noget. Så må de jo være tilfredse med det.

P: Ja jeg troede at vi havde givet noget til Peter og det var hele hans familie og så må han selv om, om hvor meget han gav til sine børn.

T: Det er det P...det er det de ikke gør.

P: De bruger dem alle sammen

T: ja, når først de har fået fingre i noget, så slip de dem ikke. Og det er derfor – det er derfor jeg, det vil jeg i hvert tilfælde gerne have indflydelse på.

(Ps mobil ringer og T fortæller om hendes bror der bor i udlandet, der kommer på besøg)

Annonce vises til T

T: den er bedre end den anden. Den taler lidt mere til mig. Den anden er lidt for meget. Om man giver 200 eller 20.000 det er ikke det der betyder noget. Det lyder ligesom pænere og mindre bombastisk end den der (peger på den anden annonce). Sådan noget får mig til at stikke klørene frem altså på en måde...

T: ja også fordi her kan man godt få fornemmelsen af at her er der tale om hele arven og store summer (peger på KB annonce)

T: ja, store summer

(ligegyldig snak) (1:40:18)

TGORISERING AF FØLELSES ORD

Følelses ord blev delt i 5 bunker i første omgang (glæde og afmagt havde han svært ved at placere i første omgang)

Bunke 1: ansvarlighed, beundring, interesse, ydmyghed, kærlighed, glæde

Bunke 2: dårlig samvittighed, skyld, frustration, skuffelse, splittelse, foragt, vrede, irritation, afmagt

Bunke 3: Frygt, tristhed, kedsomhed, skam, smerte, ligegyldighed, bekymring, væmmelse

Bunke 4: tvivl, optimisme, ensomhed, respekt, ro, håb, taknemmelighed, overraskelse

Bunke 5: tryghed, omsorg, nærhed, medfølelse

Efterfølgende skulle de deles op i 2 bunker.

Bunke 1:

1. Kærlighed
2. Ydmyghed
3. Ansvarlighed/forpligtelse
4. Glæde
5. Beundring
6. Interesse
7. Håb
8. Taknemmelighed
9. Overraskelse
10. Omsorg
- 11. Tvivl**
12. Nærhed
13. Medfølelse
14. Optimisme
15. Tryghed
16. Ro
- 17. Ensomhed**
18. Respekt

Bunke 2:

1. Irritation
2. Foragt
3. Vrede
4. Frustration
5. Frygt
6. Skuffelse
7. Dårlig samvittighed
8. Afmagt
9. Splittelse
10. Tristhed
11. Kedsomhed
12. Skam
13. Smerte
14. Væmmelse
15. Ligegyldighed
16. Skyld
17. bekymring

Transskribering: Interview med Willy, d. 29. maj 2008

T= Tilde

B= Berit

W = Willy

T: Nåh, men vi kan lige starte med nogle lette spørgsmål til at begynde med. Hvad er din alder?

W: Jeg er 58.

T: Er du gift?

W: Ja. Jeg kender også datoen. 9.10.76. Og det er stadigvæk den samme jeg er gift med.

T: Har du nogle børn?

W: Ja. En datter. Som i disse dage sidder inde på, hvad hedder det, CBS, og læser kraftigt...

T: Vi sidder også ude på CBS.

W: Ja, det gør I jo.

(uvæsentlig tale)

T: Så skal vi høre bolig: Er du ejer, lejer eller...

W: Jeg er ejer.

T: Har du oprettet testamente, eller...?

W: Ja. Nu er min kone sådan set også uddannet jurist, hun er også advokat... og vi har talt i mange år om at lave det. Men vi har altid en bunke, nu sidder hun som visefængselsinspektør i øjeblikket, men... så hun siger, det kan jeg jo slet ikke, så vi har jo haft det liggende i årevis. Men for 3 år siden gik vi til advokat for at få det lavet. (griner)

T: Sådan er det jo typisk. Og så skal jeg lige høre en sidste ting: I det testamente, er det testamenteret til en organisation?

W: Nej. Til vores datter og, hvis det skulle ske os alle tre noget, så til vores familie. Og venner. Nogle venner også, faktisk.

(uvæsentlig)

Generelle spørgsmål

(1) (2)

T: Ja. Men I oprettede testamente for 3 år siden. Og det er måske dumt at spørge om, men om I har brugt en advokat i forbindelse med oprettelse af testamentet.

W: Ja, det har vi altså.

T: Det har I... det er I selv, eller?

W: Nej. Det er faktisk en tidligere medarbejder.

(3)

T: Okay. Er testamentet registreret hos en notar?

W: Ja.

(4)

T: Hvad indgår i testamentet? Hvad... er det huset, og... det er mere for at få en fornemmelse af, hvor meget det indeholder.

W: Det er jo vores samlede formue. Nogle ejendomme, og nogle selskaber...

T: Ja. Vi vil ikke sådan, gå ind og spørge om hvad er det i værdi, det er mere for at få sådan...

W: Ja. Det kan jeg heller ikke vurdere.

(5)

T: Dem du har betænkt i dit testamente, det er da din datter?

W: Det er selvfølgelig min datter. Og hvis hun skulle falle ned med en flyvemaskine... altså, hvis en af os dør, så kan den anden sidde i uskiftet bo. Men når vi begge er døde, så er det vores datter der arver. Og skulle vi falle ned med en flyvemaskine mens vi er af sted sammen med hende, så er det nogle venner og noget familie.

T: Har du selv haft kræft, eller er der nogen i din nære omgangskreds som har haft kræft?

W: Ja. Jeg havde en søn, der døde af det.

T: Okay.

W: For seks år siden.

T: Okay. Så du har haft det tæt inde på livet.

W: Det kan jeg virkelig love dig.

T: Er det andre, udover...?

W: Nej. (pause) Hvorfor spørger du om det? Nåh, det er jo Kræftens Bekæmpelse.

T: Det er KB vi laver det her samarbejde med. Jeg vil så sige, at det er ikke... altså, vi er interesseret i de processer som man er inde i når man opretter et testamente. Og så vil vi selvfølgelig også, i forhold til, hvad er det der gør at folk vælger at testamentere til en organisation, og hvad er det der kan gøre at de ikke gør det? Så det er det vi sådan prøver at finde ud af.

(pause)

(8)

Kunne du forestille dig en situation, hvor du ville ændre i dit testamente for at testamentere til en organisation?

W: Ja. Det kunne jeg godt.

T: Hvad kunne det være, fx?

W: Det er svært at sige... det vil nok ikke være KB, må jeg sige, netop fordi, i forbindelse med vores søns død, så sagde vores datter, nu skulle vi se at få noget hjælp, og vi kom til en psykolog, vi gik så sammen, og så fandt vi ud af, vi burde måske ikke gå, altså, min kone og jeg, vi var lige kede af det, men det var måske meget godt at vi havde forskellige, ikke? Og jeg fandt så en anden ude på... som jeg fik anbefalet af nogle venner, og min kone gik derude hos en meget meget dygtig pige. Men de har... og det var det, der undret mig dengang, at de havde skåret ned på den bistand. Altså, når man mister et barn, så har man virkelig, virkelig brug for hjælp. Og så sagde man, efter 6 gange, så sagde de desværre, vi har skåret ned på det, du må ikke komme her mere. Det var... det var sådan lige puha, og så sagde hun, jamen det er jo helt tydeligt, det er jo helt forkert. Vi er jo i et

forløb, og egentligt skulle vi så ikke have været, fordi... når vi ikke kan bistå med noget mere, jamen så burde man bare slet ikke... tilbyde den hjælp. Men det skete så det, at... min kone... vi er nødt til at gøre et eller andet, fordi i situationer hvor folk mister et barn, så går det sådan... og der har man så brug for, måske en særordning over en lidt længere periode... og et fik min kone så, ikke? Men det var uofficielt. Og der vil jeg sige, når jeg nu ved, jeg har jo lavet denne ??? advokatundersøgelse, af de velgørende organisationer, regnskaber, fordi jeg har været inde, det var tilfældigt, med bind for øjnene og prikkede ud, fordi, det der er væsentligt det er, at bidragsydere kan se hvad bruger man de pengene til som jeg nu giver? Hvis jeg giver 100 kr. til en organisation, er det så 80% af det, der går til formålet, eller er det kun 20%, eller... og hvordan er det? Er det gennemsigtigt? Og det er det ikke. Det jeg nåede frem til i min konklusion, det var faktisk at det er *ikke* gennemsigtigt. Og mit forslag er, at der bliver... i samtlige regnskaber fremover, jeg tror det bliver svært, men fx 5 nøgletal. Så man hele tiden kan sige, uanset hvilken organisation man skyder penge i, jamen så kan man se, okay, jeg har skudt 100 kr. i her, der har været noget administration, der har været sådan og sådan, formålet har fået så og så mange procent... Men det kan du ikke, det er skjult i regnskabet, lidt for meget synes jeg. Og der vil jeg sige, der er nogen der er skjult fuldstændig nærmest, fuldstændigt kaotisk. Dem vil jeg aldrig give noget til. Og jeg ved det betyder så meget for almindelige mennesker, som mig og jer, når man giver nogle penge til nogen, så vil man da godt være sikker på at de ikke bliver spist op i frokoster og hvad ved jeg, ikke? Men at det går til det formålet.

T: Men har du nogen erfaring, fordi nu ved jeg nemlig, fx KB, de har inde på deres hjemmeside hvor der står: hvis du giver 100 kr., så går det så og så meget til den enkelte ting. 6 kr. til administration, står det så. Er det så... er det gennemsigtigthed? Eller... vil du så heller... så skal man jo ind og sammenligne med deres... deres tal inde i deres regnskaber.

W: Det er jo det. Og det synes jeg er fint, det er en form for... det er en god start som sådan, ikke? Men KB havde for nyligt noget der hedder "støt brysterne", kan I huske det? Og isoleret set, så kan du ikke se tydeligt nok, dem der støtter det, der er jo masser der skulle in der (?), og det forsvinder lidt i mængden tilsyneladende. Det er muligt jeg ikke er dygtig nok til at finde ud af det, men jeg lod forskellige... da jeg skulle... jeg har lavet specifikke undersøgelser på det, nemlig. Så lod jeg forskellige prøve at kigge på det, altså både nogen der er super til regnskaber og nogen der slet ikke har fattet det, og jeg ligger sådan... jeg kan godt finde ud af regnskab, men jeg er jo ikke revisor, vel? Og det var ikke nogen der rigtigt kunne gennemskue det. Men når du spørger KB, så vil jeg

nok sige, på grund af den personlig erfaring jeg har, så vil jeg nok holde dem fra. Jeg synes de er for store. De gør rigtigt meget, men jeg synes ikke de gør nok. Altså, det kunne vi mærke i den situation vi kom i, ikke? Og det... nej... jeg synes måske også det er noget forkert i at mange af de større organisationer, de ejer ejendommen, hvor vi laver deres virksomhed fra. Jeg mener, at i de her tider hvor man kan få rigtig mange penge for ejendomme, så må man sælge dem og så må man bare være lejer i den ejendom man har. Så havde man mange flere penge til formålet. I stedet for bare at bygge formuer op hele tiden, som bare står i mursten. Det er i hvert fald lidt det, jeg vil sige. Så er jeg tilfældigvis nu blevet bedt om at lave en fond der hedder Cancerlivfonden.

B: Ja, det nævnte Mette også.

W: Ja. Hun skal i bestyrelsen. Det bliver en meget skej bestyrelse. Mette er jo en driftig pige. I alle højeste grad.

T: Det kunne vi få på fornemmelsen. (griner)

W: Det bliver sjovt at sidde sammen med hende. Hun og jeg, vi startede med at sidde i bestyrelsen, og så tager vi, vi skal være 3-5, og den tredje, det er den gamle fodboldspiller der hedder Harald Nielsen, hvis det siger jer noget. Gull-Harald.

T: Gull-Harald. Han er oppe fra Frederikshavn, er han ikke det?

W: Jamen det er han.

(uvæsentlig tale)

T: Men den Cancerlivfonden, var det noget du kunne finde på, måske at...

W: Ja.

T: Nåh, det kunne godt være, at de skulle ind i testamentet.

W: Det kunne godt være. Altså, hvis vi får det der oppe at stå, det er tanken. Grunden til at vi har taget Harald Nielsen ind, jeg har konstateret at han sidder som formand for bestyrelsen i en sammenslutning af mindre og mellemstore firmaer som ikke... de to ganger om året holder et sådan fælles møde. Og der tænkte jeg, jeg har nogle møder med ham for tiden om noget helt andet, og så tænkte jeg, det kunne måske være lidt spændende, hvis vi kunne dirigere noget ud til 1000

virksomheder... hvad er det I gør, kunne I tænke jer at støtte med 400 kr. i 1000 virksomheder... så får vi altså nogle penge. Og så har jeg tænkt mig at, jeg spurte lige Line Danielsen (?)....

T: Hun er vært på God Morgen Danmark... og så er hun tidligere sportsjournalist.

W: Ja, det er hun nemlig. Og hun stod for, da Isobro fonden etablerede det der hedder... kan I huske det var en sådan fjernsynsudsendelse for 2-3 år siden... hvor man... der var Line Danielsen i hvert fald vært. I et sådant indsamlingsshow. Nåh.

T: Var det noget landsindsamling?

W: Ja, det var det, og forskellige regioner og så videre... og det gjorde hun rigtig godt. Jeg talte med hende og mailet frem og tilbage med hende, hun må ikke træde med i, men det kan være at hun i bestyrelsen kan bidrage med noget også, hun er også en dynamisk pige som måske godt kan tage en eller anden med i morgen-TV, det kunne være Mette, så kunne det godt komme noget ud af det. Og så kender jeg en række skuespillere og sangere som, jeg ved de gør det, bestemt...

T: Spændende. Vi har nogen...

W: Nåh, vi skal jo gennem... vi har jo... så jeg skal lade være med at tale for meget, ikke? (griner)

T: Vi kører efter en teori som vi vil forsøge at få afprøvet her. Og i den forbindelse, så har vi nogle følelsesord her.

(følelsesord)

Kræftens Bekæmpelse

- Medfølelse
- Omsorg
- Respekt

Penge

- Ansvarlighed/forpligtelse

Kræftramte

- Medfølelse

- Nærhed
- Omsorg
- Respekt
- Vrede
- Ydmyghed
- Afmagt
- Bekymring
- Ensomhed
- Frustration
- Frygt
- Håb
- Smerte
- Tristhed

Familie

- Ansvarlighed/forpligtelse
- Bekymring
- Beundring
- Glæde
- Håb
- Taknemmelighed
- Tryghed
- Ro
- Kærlighed
- Medfølelse
- Nærhed
- Omsorg
- Optimisme
- Respekt
- Ydmyghed

Kræft

- Afmagt
- Ansvarlighed/forpligtelse
- Bekymring
- Frustration
- Frygt
- Håb
- Smerte
- Tristhed
- Medfølelse
- Omsorg
- Vrede
- Ydmyghed

Død

- Afmagt
- Smerte
- Tristhed
- Medfølelse
- Vrede
- Ydmyghed

At donere penge til en organisation

- Ansvarlighed/forpligtelse
- Medfølelse
- Respekt
- Ydmyghed

Testamente

- Ansvarlighed/forpligtelse
- Kedsomhed
- Kærlighed

- Omsorg
- Respekt

Testamentere til en organisation/testamentarisk gave

- Ansvarlighed/forpligtelse
- Medfølelse
- Respekt

Arv

- Ansvarlighed/forpligtelse
- taknemmelighed
- Respekt

Annonce for KB

- Ansvarlighed/forpligtelse
- Medfølelse
- Respekt

Behovs

Sociale behov:

(1) (2)

T: Hvad var det der fik dig til at tænke på dengang, da I oprettede jeres testamente, hvad var den udløsende faktor for at I fik det gjort?

W: Jamen det, det er vel en form for ansvarlighed. Jeg sidder her og rådgiver en masse mennesker om hvor vigtigt det er at lave et testamente, fordi man kan meget let komme i en situation hvor dem der er arveberettiget dør samtidigt med en selv, og i det tilfælde, jamen er man så interesseret i at det er staten der skal have pengene? Og det må jeg så sige, det synes jeg ikke. Jeg betaler rigtig meget skat, og derfor synes jeg måske at det er at udvise ansvarlighed ved at sige, det skal enten

være en velgørende organisation eller, som jeg har gjort det, familie og nogle venner. Det synes jeg er... det må være altafgørende for at man tager sig sammen til at gøre det, ikke?

T: Men var der noget, kan du huske den gang... var det et eller andet... var det fordi I sat hjemme ved morgenbordet en dag og snakkede om det, eller... var det en speciel situation der gjorde at, *nu* gør jeg det.

W: Jamen, nu har jeg været gift i snart 32 år. Vi talte om det da vi blev gift. Og så har vi talt om det løbende, ikke? Men så døde vores søn der for 6 år siden, og så talte vi endnu mere om, at nu må vi altså tage os sammen. Og velgørende organisationer var også på tale, men vi kendte dem ikke godt nok. Men det er jeg jo kommet til fordi jeg er advokat for Isobro, og meget tæt på nogle af alle de her ting. Så jeg her helt sikker på, at når vi ændrer testamente næste gang, så kommer der nogle velgørende organisationer med i det. Men jeg vil tro, at det primært vil være sådan, at det vil være vores datter der kommer til at arve det hele. Og at så, hun er meget bevidst også om noget med velgørenhed, så vil hun måske også beslutte at gøre nogle ting. Når vi forhåbentligt dør i ganske almindelig alderdom, jamen så kan det godt være vi ikke følger med i hvad der rører sig og hvad der *virkelig* kunne være en stor hjælp til en organisation. Det kan jo godt være vi bare sidder derhjemme og nikker, og siger, jamen det skal sikkert bare være KB, som så mange andre siger. Det tror jeg bare ikke! Så tror jeg på at vores datter er så bevidst at hun vil kunne gøre et eller andet når vi er døde. Eller sige til os inden vi dør, at det er okay at I afsætter et beløb til sådan noget.

B: Altså, hvis ikke, så bliver det heller at I testamenterer til jeres datter, og så skulle den organisation være hvis det sker noget med hende? Altså, sådan som det er nu...

W: Ja, du kan sige, hvis det er at der sker noget med hende samtidigt med os, så giver det sig helt sikkert at vi, når vi laver testamentet om, og det gør vi formentlig indenfor nogle år, ikke? Så vil vi tage nogle organisationer med, fordi så har jeg kraftigt kendskab til dem. Men ellers kunne jeg godt forestille mig at, hvis vi, bare vi får lavet en lille smule ændring i testamentet, så kunne det blive overladt til min datter når hun arver os, at skyde nogle penge ind. Fordi, da ville hun også måske, man skal også lige se på, kan man få glæde af at gøre det? Der kan være nogle skattemæssige fordele ved det. Så er det måske bedre at hun har arvet os, derefter får hun skattemæssige fordele ved at gøre det, frem for at det er os, der er gamle og nikker på et plejehjem. Vi kan jo være ligeglade, ikke?

(3)

T: Er du medlem av KB?

W: Ehm... min kone har været det i mange år, men jeg tror hun har droppet det fordi... efter vores søn døde, så ringede hun til mig, hun skrev til dem og sagde, at vi vil meget gerne betale, men vi vil ikke kontaktes. Og så på et tidspunkt, der har min kone, hver gang hun fik et girokort med et beløb, der har hun betalt. Og så ringede de på et tidspunkt og sagde: det er fra KB. Kunne I tænke jer sådan og sådan? Og så blev min kone rigtigt ked af det. Nu havde vi lige været igennem hele det her forløb. Og så sagde hun: jeg har faktisk både ringet og skrevet at vi vil ikke kontaktes, men vi vil gerne støtte. Og det skulle man nok respektere. Derefter kom der en rykker, nærmest, på at vi ikke havde indbetalt... sådan et meget mærkeligt brev. Du plejer at indbetale, hvorfor har du ikke gjort det? Noget i den stil der. Og så sagde hun: det er helt slut. Nu betaler hun et fast beløb hver måned til UNICEF. Det har hun lagt på PBS, sådan at det bare kører automatisk, ikke? Og samtidigt også sagt, det er det vi gør, vi vil gerne støtte et eller andet, men vi gider ikke blive ringet op om aftenen af nogle sælgere. Og det kunne være jer, der sat, eller min datter, der sat og skulle ringe op, og som ikke anede en pind om noget som helst. Fordi, når man stiller spørgsmål nr. 2, så er vedkommende der ringer op allerede på lidt svag grund. Spørgsmål nummer 3, der aner man ikke mere, vel? For I skal bare skaffe penge. Og det synes jeg ikke er særligt tilfredsstillende når det er velgørende organisationer. Der skal man lige kunne noget mere, man skal også brænde noget mere for det, ikke? Og ikke bare tænke på, nu sidder jeg her om aftenen og skal tjene nogle penge til at supplere SU-en med, ikke?

T: Det er noget der går tæt på, i hvert fald.

W: Ja, det er det.

T: Nogle folk som nogle gange er dybt involveret....

(2)

T: Er der nogle i din familie eller omgangskreds som har valgt at testamentere eller give en gave til en organisation, ved du det?

W: Ja, det ved jeg det er.

T: Er det normalt, at man gør det i omgangskredsen? Er det sådan...

W: Lad mig sige det sådan, det er bestemt ikke noget vi taler særligt meget om. Rent faktisk, tror jeg aldrig vi har talt om det før jeg har talt med nogle af mine advokatkolleger og gamle studiekammerater. Og vi udveksler jo så jævnligt, når vi mødes, erfaringer. Hvad beskæftiger du dig med, har der sket noget spændende på dit kontor, og jeg har så siddet og fortalt at jeg brænder sindssygt meget for at hjælpe Isobro og Isobros medlemmer. Og så bliver det spurgt, hvorfor det, og så videre og så videre. Og der kom vi så ind på, jamen er det nogen af jer, spurgte jeg, der betaler løbende eller giver gaver, eller hvad gør I? Og der var så nogle der sagde, jamen det gjorde de egentligt, og der var så lidt det samme som min kone var udsat for, irritation over noget af det. Hvor man havde valgt noget fra, fordi de virkede for pågående.

(4)

T: Ja, så det er den irritation... (pause) Kan man føle at det er en form for pres eller forventning, sådan fra ens nærmeste eller fra omgangskredsen? At det er noget man skal gøre?

W: Nej.

(5)

T: Hvilke personer, hvis du nu skulle forestille dig det, hvad tænker du om en person som donerer? ...til en organisation, eller, testamenterer til en organisation? Har du et billede af hvilken type menneske det er?

W: Nej. Det er alle typer. Det tror jeg virkeligt. Både rig og fattig, og ung og gammel. Jeg tror meget ofte at det hænger sammen med en begivenhed i en familie. At man tænker over et eller andet. Eller en begivenhed i verden. Tsunamien og så videre, ikke?

Sociale og egoistiske behov samt selvrealiseringsbehov

(1)

T: Ja... men det er så lidt det samme igen... det her med hvorfor I valgte at oprette testamente? Hvad var det der motiverede jer? Var det... du snakker om ansvarlighed...

W: Ja, ansvarlighed. Og man kan sige, risikoen for at staten skulle arve vores formue, den tiltalte os ikke.

T: Nej. Hvorfor er det vigtigt for jer, det her med at staten ikke skal arve? Og dette her med ansvarlighed.. hvorfor er det vigtigt?

W: Jamen jeg mener, altså vi er jo ganske almindelige skatteborgere. Betaler masser af skat. Og har selvfølgelig også glæde af det danske velfærdssamfund og alt det her, men... jeg kan ikke se at... når man har betalt skat, så, til sidst, ender alt det man har sparet sammen, det ender så nede i et hul i statskassen, det synes jeg ikke der er nogen grund til. Der er så mange man kan glæde med noget økonomi. Og velgørende organisationer, de kommer højt op på min liste, mere og mere, ikke? Der er også nogle af mine venner... der er nogle, der er gået rigtig godt, og der er nogle, det pludselig har gået halvdårligt. Og hvis det går nogen halvdårligt, når de har min alder, så kan man ikke nå at rette op på det. Så er man for gammel til at... hvis man lider nogle store tab eller et eller andet, så er man for gammel til at kunne rette det op igen før man sidder og får pension, ikke? Og der kunne jeg godt forestille mig, jeg har et par venner som har haft det godt gennem et langt liv, men som pludselig både har været arbejdsløs og mistet penge og jeg ved ikke hvad. Og som rigtig gode venner, som vil gøre alt for mig og min familie, og jeg gør alt for deres familie og så videre, de skal da ind i mit testamente. Hvis ikke de får rettet op på det igen. Og derfor *vil* jeg justere i mit testamente igen på et tidspunkt, ikke?

(3)

T: Hvilke primære årsager er der til, at du har valgt *ikke* at testamentere til en organisation sådan som det er på nuværende tidspunkt?

W: Uvidenhed. Men det gælder jo så for de 3-4 år siden da jeg lavede testamente. Nu har jeg en helt anden viden ,ikke?

T: Ja. Og overvejer at gå ind og ændre i det.

W: Ja, helt klart.

Følelsesord: Dem der skal arve

- Ansvarlighed/forpligtelse
- Beundring
- Interesse
- Taknemmelighed

- Kærlighed
- Medfølelse
- Nærhed
- Omsorg
- Respekt
- Ydmyghed

Informationssøgning

(4)

T: Udover den annonce jeg viste dig før, har du så set nogle af KBs annoncer for testamentariske gaver?

W: Ja.

(5)

Hvad for en information var vigtigst for dig da du skulle begynde at lave testamente? Nu kan du sige, alt det juridiske, det kender du jo til, men var der ellers noget information som var vigtigt for dig i forbindelse med det?

W: Det jeg nævnte før. Med hvordan man bruger de pengene man indbetaler. Det synes jeg er det vigtige. Altså, en typisk bidragsyder i Danmark vil meget gerne vide, jamen hvad bliver pengene brugt til? Og det er derfor de her nøgletal , de fire punkter, er så vigtige, tror jeg. Jeg tror hvis man samlet kunne blive enige om det, blandt de her 116 organisationer under Isobro, så tror jeg faktisk at der var rigtig mange der ville begynde at skyde penge i det, for så siger de, nu forstår vi hvad de bliver brugt til, vi kan se hvad de bliver brugt til. Det er ikke særligt gennemsigtigt i mange situationer.

(6)

T: Men kan jeg udlede fra det, at du så har brugt meget energi på at søge information om det?

W: Ja, især fordi jeg blev bedt om at lave denne her undersøgelse, så det gjorde jeg i aller højeste grad. Jeg sad faktisk flere weekender med det i starten. Spørgsmålene var lavet af en revisor. Vi havde et møde om det, med Isobro og deres revisor, og vi aftalte at han skulle stille spørgsmålene.

Og jeg kunne faktisk ikke forstå alle spørgsmålene. (griner) Jeg fik en mail, printet dem ud, tog dem med hjem, og når jeg læste dem igennem tænkte jeg, jeg må være træt eller noget. Så viste det sig, cirka en fjerdedel af spørgsmålene fattede jeg ikke hvad han mente med. Og så gik jeg i gang med at spørge en hel masse, jeg startede med min kone, og hun forstod endnu mindre end mig, ikke? Og hun forstod slet ikke hvad formålet var med nogle af spørgsmålene. Det gjorde jeg heller ikke helt. Nåh, men så gik jeg tilbage til Isobro og spurgte også blandt andet Mette og Robert derude, hvad... forstår I egentligt det her... hvad vil I svare? Så kunne de heller ikke. Så gik vi tilbage til revisoren og sagde, vi forstår det ikke helt. Og så spurgte vi, hvad ville du selv svare? Og han... jeg tror ikke han havde gjort sig klart, at han selv kunne blive stillet spørgsmålene. (griner) Så det blev justeret, og så fik jeg nogle spørgsmål hvor jeg forstod samtlige spørgsmål.

(8)

T: Hvis nu man skulle forestille sig, at du skulle testamentere til en organisation, som vi allerede har snakket om, hvilken information vil du så være interesseret i? Og hvorfor... blandt andet det her som vi har talt om, er det anden information som vil være vigtig for dig?

W: Jeg synes jo... jeg kan jo selv finde ud af formålet med den donation, ikke? Hvad gør den pågældende organisation? Det kan jeg jo finde ud, det er noget man vælger, hvad er det man vil støtte?

T: Hvor vil du lede efter den information?

W: Der kan du jo... det er jo let at finde... hvis man nu siger, jeg vil da meget gerne... der skal hele tiden være... (forstyrrende mobilsignaler i ca 10 sek) ...men...det ved man jo ikke helt... jeg har en ven som, har en fabrik i Myanmar. Og han siger, der er altså mange store misforståelser.
(uvæsentligt snak om dette)

(9)

T: Det at oprette testamente, er det noget som du mener er vigtigt for dig? Hvis man sådan, på en skala fra 1-10, hvor 10 er det vigtigste, hvor vil du så sige... hvor vigtigt for dig er det at oprette et testamente?

W: Det er 10.

Evaluerings af alternativer

(1)

Dengang du skulle oprette testamente, hvad var det så for valg du stod overfor? I forbindelse med at skulle oprette... var der... jeg tænker på, hvem skulle arve, hvor meget skulle den enkelte arve, og sådan noget?

W: Nej. Det gav sig selv. Det synes jeg. Det var meget let at lave. Vi har vidst det i mange år nu. (griner)

(2)

T: Så det var ikke svært at træffe de valg?

W: Nej.

(5)

T: Vil der være nogle specifikke krav til hvad pengene skal bruges til? Hvis nu du vil vælge at testamentere til en organisation?

W: Det tror jeg ikke du kan. Jeg tror ikke du kan stille krav. Hvis du vælger en organisation, så tror jeg egentligt at man bliver tvunget til at respektere det den organisation har besluttet at gøre. Der er selvfølgelig de større organisationer, med flere afdelinger kan man sige, ikke? Hvis det er det du tænker på, jamen så kunne jeg godt finde på at sige, jamen jeg vil gerne specifikt have at mine penge går til det og det.

B: Det tror jeg godt du kan. Men hvis man er meget specifik, så bliver der bare kæmpeproblemer af og til. Men sådan har jeg i hvert fald forstået det.

T: Ja, sådan har jeg også forstået det. Så man kan sige, jeg vil gerne give til sultne børn i et bestemt område eller et eller andet. Hvis organisationen arbejder i det område.

W: Ja, hvis det er Amnesty, fx, så kunne jeg sige, jamen det skal være til den og den forstad i den og den by i det land. Det tror jeg ikke man kan.

T: Nej, det tror jeg heller ikke. Men man kan sige, jeg vil gerne det skal gå til Chile.

W: Hvis det er rigtigt, så ville jeg være glad for... man brænder altid mere for nogle ting end for andre, ikke?

(6)

T: Hvad er din holdning til KB? Nu har vi... det har vi egentligt også været inde på.

W: De er lidt for store. (pause) Men dygtige. Meget dygtige. Helt sikkert. Jeg synes måske bare at det, man har... jeg føler næsten at det er en halvoffentlig organisation efterhånden. Det mener jeg negativt. Altså, det er lidt en mastodont. Og det... det er ulempen, synes jeg, med de store.

(3)

T: De her valg... i forhold til det her at oprette testamente. De her konsekvenser vi snakkede om. Der er nogle konsekvenser ved at man træffer de her valg. Hvad betyder de for dig? Og det er mere i forhold til dig selv, de konsekvenser af at de valg du har truffet, i forhold til dem der skal arve dig... hvad betyder konsekvenserne for dig selv, og hvad betyder det i forhold til dem som skal arve...?

W: Jeg kan jo egentligt kun forklare på hvad det betyder for mig selv, jeg kan jo ikke sige hvad det betyder for dem.

T: Nej... men hvad betyder det for dig selv i forhold til at det er nogen af dem som skal arve... det er sådan igen det her med... hvad føler man egentligt? At de her konsekvenser... at du vælger at testamentere til din datter... hvad har det af betydning for...?

W: Nu sker det jo automatisk, kan man sige, ikke? Under alle omstændigheder. Men... det eneste jeg har tænkt på, det der jo egentligt... at hvis det skulle gå hende dårligt i tilværelsen, jamen så er det godt at der kommer nogle penge til hende. Det er da det eneste. Altså, penge kan trods alt hjælpe på nogen ting, ikke? Men ellers ikke, altså. Det er heller ikke min tanke at jeg skal spinke og spare for at min datter skal kunne arve rigtig, rigtig mange penge. Jeg har på det senere brugt løs (?), det gør jeg, alt det jeg kan, men derfor vil jeg gerne at netop, måske, også nogle venner der har brug for det... der synes jeg det... der betyder det meget for mig at de bliver betænkt. Men det er ikke... dem der står der, de ved det ikke engang alle sammen, der er én der ved det. Og det er ikke sådan... jeg har heller ikke lyst til at fortælle det, for hvis man så piller det ud igen... det kan jo godt ske, ikke? Så synes jeg ikke det er smart. Jeg synes også det virker lidt mærkeligt hvis det er ens venner,

så... at de ved de bliver betænkt, så kan de jo gå og håbe at man dør, næsten. (griner) En tænkt situation, ikke?

T: Den her, det er ikke en annonce KB har lavet, det er en vi har lavet. Og det er sådan for... det er en ny idé vi har, som vi gerne vil afprøve på dig. Så... vi vil lige høre, hvad du mener om ideen. Hvis du kan gennemskue hvad det er.

W: Den minder jo om den anden, ikke?

B: Det er mere indholdet som...

W: Når I skriver et legat... hvad mener I med et legat? "

T: Jamen, det... sådan som vi har forstået det, så er det at man kan tage et pengebeløb og sige, det er det her, et specifikt pengebeløb, som skal gå til en bestemt person. Og det vi egentligt, det der var vores idé med det, det er at vi gerne vil oplyse folk om at man behøver ikke nødvendigvis at have mange penge, og man behøver ikke nødvendigvis at testamentere alt. Og man behøver ikke nødvendigvis ikke at have nogen... man kan sagtens gøre det, selv om man har familie man også gerne vil give til. Og at der okay at man bare giver 1000 kr. eller 2000 kr. Fordi, det er i hvert fald en hypotese vi har, det er at der er mange folk der ikke har den opfattelse. Der er faktisk ikke ret mange der efterlader penge i deres testamente. Og dem der gør det, det er ofte det hele.

W: Det er nok rigtigt. Det er jo meget ofte enker, det er altid jer der lever længst, piger, ikke, der sidder tilbage, og enten har de gjort... lavet et testamente sammen med deres mand inden han døde, eller også har de lavet et testamente som de *kan* få lov at ændre i. Og der... det ved jeg ikke, det har jeg været med til mange gange, en enke der siger, jamen det skal gå til sådan og sådan. Den fond jeg er i gang med at skulle lave, det var en ældre dame som ikke helt vidste hvad hun skulle bruge pengene til. Hun havde knap 7 millioner tror jeg det var. Og så sagde hun, hun ville give det til 3 forskellige organisationer, og der var to hun var sikre på, og så var det én, det var nemlig KB, som hun syntes... hun var heller ikke... hun syntes ikke rigtigt de levede op til hendes forventninger. Så det endte med at hun syntes det kunne være godt at bruge dem til at etablere en fond, så denne her fond, der blev etableret på basis af hendes testamente, hvor der kommer så godt 2 millioner ind i startkapital på... men det er for lidt til at drive den. Fordi, det er jo kun afkastningen man kan bruge. Det andet er jo grundkapitalen i fonden, den kan man ikke bruge, det er kun afkastet. Derfor skal vi have nogle bidrag ind, altså... jeg kunne forestille mig vi går ud, når vi er etableret, og prøver at få

nogle forskellige til at lave noget gratis for os, nogle kunstnere eller andet, ikke? Ligesom at alle andre har gjort, jeg har nogle gode forbindelser til det, nogen som kan gøre mig en tjeneste, ikke?

T: Men kan du forestille dig... hvad tænker du i forhold til det her... med at man kan give det her legat?

W: Ved alle folk ikke det i forvejen?

T: Det har vi ikke på fornemmelsen af.

W: Nej? Der er mange der tror, det er enten eller?

B: Eller i hvert fald, at det ikke er i deres bevidsthed. At man kan gøre det. Måske hvis man spørger dem, så siger de at det lyder fornuftigt, men at de ikke selv har tænkt over... det er vores indtryk.

W: Jamen, det kan godt tænkes. Der er jeg jo lidt handicappet, fordi jeg ved for meget...

T: Så er det svært at gå tilbage og lade som om at man ikke har den viden...

W: jeg kan jo stille spørgsmålet, har I lavet testamenter, nogen af jer?

T: Nej.

B: Nej.

W: Nej. Det har I ikke, vel? Og hvorfor har I ikke det? Er det noget man først gør når man bliver ældre og meget etablerede? Er I gift eller har kærester eller noget?

B: Jeg har bare gæld, jeg har ikke noget at testamentere, så... (griner)

T: Jamen, jeg har det også, jeg er 33 år, og jeg er alene. Og har ikke sådan... måske på et tidspunkt kommer der nogle børn ind i billedet, men... det ved jeg da ikke. Men jeg har til gengæld fem søskende. Så jeg har bare tænkt, nå men det er jo dem. Altså, *nu* er det mine forældre, og når mine forældre er væk, så er det bare mine søskende. Men det er da rigtigt, man begynder da virkeligt at tænke over det nu. Men...

W: Det der er typisk, det er jo... det er slet ikke jeres aldersgruppe... men det er ikke der man har de tanker. Det kan godt være, når man er 33, hvis man er etableret og har kone eller mand, børn og sådan nogle ting, så kommer det op i ens hoved. Inden da, der skænker man det ikke en tanke.

T: Altså, mine veninder, som lige er begyndt at få børn, og bygge hus og sådant noget, de begynder langsomt. Det er noget der skal være i orden.

W: Ja, lige præcis, ikke? Og så er det jo også mange der ikke er gift. Så er det jo ret væsentligt, så skal man bare have lavet testamente, ikke? Og hvis man køber ejendom sammen, så *skal* man have lavet testamente g samejeroverenskomst, alle de her... og det... jeg prædiker det, vi skriver også mange skøder for folk som køber lejligheder og hus og sådant noget. Så prøver vi at sige til dem, jamen det er fint nok, vi hjælper dig med at købe det, men hvordan er jeres forhold egentligt? Og hvad tjener I og så videre? Fordi, nogle gange så siger de, det skal vi eje sammen det der, 50% til hver, det er jo ikke sikkert det er tilfældet. Den ene læser måske stadigvæk, og den anden tjener rigtig godt. Så skal man lave en skevdelning af ejerskabet, fordi så får man skattemæssigt mest ud af det. Og hvad nu hvis I går fra hinanden? ”Ja, men det gør vi aldrig...” Så er det man skal sidde og sige: det sker altså tit. Se lige på procenterne! Det sker for jer, ikke? Det kan også være en af jer der dør, ”aj, vi er jo så unge”, men det *kan* ske. Og så er det, så går de gerne hjem og siger, jamen det er jo grimme omkostninger, nu skal vi bruge advokat til det også, men de fleste kommer tilbage ret hurtigt når vi har haft denne her samtale, og siger, jamen vi kan jo godt se det. Det må vi heller bruge vore penge på. Når man lige har købt en lejlighed eller et hus, så køber man altid noget der er *lige* lidt dyrere end det man egentligt har råd til. Man går rundt og kigger, og finder man lige noget der er lidt dyrere, og så håber man jo at den anden bliver færdig med at læse, eller bliver forfremmet, eller noget, ikke? Og så går det nok alt sammen. Og så tænker man, aj, det er ??? at gå til advokat og have lavet samejeoverenskomst og testamente . Der synes jeg nemlig, at der kunne man godt gøre rigtig meget. Denne her, den går altså på folk, vil jeg sige, typisk 40 år. Men hvordan får vi fat i jer? Fordi... på et eller andet tidspunkt så begynder I at tjene nogle penge forhåbentligt, ikke? Og det kan også være I arver nogle penge. Og hvad så med dem? Hvis I pludselig dør, ikke? Men at få unge mennesker til at lave et testamente, det, det... *det* kræver rigtig meget. Alle tænker, det er jo noget man gør når man bliver gammel, ikke?

T: Ja. Og det er også fordi at man... det har vi også snakket meget om nu.. Berit er 25, ikke? Og jeg er lige det ældre, og vi er begyndt sådan, det der med at man er i den alder, man tænker, nej, det der med at dø, man skal begynde at... det handler jo om døden, ikke? Man skal væk herfra. Og når man er ung, så tænker man bare overhovedet ikke, jamen det... det er så langt ude i fremtiden og man kan slet ikke forestille sig det der. Hvorimod... ja, jeg er jo ikke gammel, men altså, jeg er jo begyndt (griner) at kende folk nu i mine forældres omgangskreds som begynder at dø, ikke? Og der

kan jeg mærke, nu kommer det tættere på. Fordi også, bare for 5 år siden så kendte jeg nærmest ikke nogen der var død. Det var virkelig sådan... men det er det der med at man begynder at få sygdom og sådan noget tættere ind på. Og det handler om, det kommer også automatisk med alderen, et eller andet sted. Så... ja, vi har også snakket om hvordan får man unge mennesker til det, men...

W: Jamen tænk engang, fordi jeg tror masser af unge mennesker, de er smadre ansvarlige når det gælder sådanne ting her. De har bare måske ikke lige pengene til det, fordi SU og alt andet, det er svært at få det til at slå til. Men jeg tror bestemt at I tænker meget mere over det end da jeg var ung. Jeg tænkte ikke ret meget over det. Det var heller ikke så mange organisationer som der er nu og jeg føler heller ikke der var lige så mange naturkatastrofer, jeg ved det ikke. Men...

T: Måske var der, men vi blev bare ikke gjort opmærksom på det. Fordi... altså i dag, da hører vi det jo to minutter efter det er sket, ikke?

W: Verden var meget større dengang, ikke? Men tænk nu på det, I skal have lavet et testamente.

T: Ja, det skal vi. (griner) Så kan det være vi kommer herud.

W: Nu har I mit kort, ikke? (griner)

T: Hvis du nu forestiller dig, du testamenterer til en organisation, hvordan vil du så vælge hvilken organisation det skulle være? Er der nogle der vil være selvskrevne, eller... hvordan vil du evaluere de forskellige organisationer op mod hinanden?

W: Det må jo blive på det tidspunkt jeg vælger at lave den her testamentariske disposition. Da må det være det der er afgørende, på dagen, fordi... ja, altså det kan jo komme så mange input helt konkret, lige op til. Så... ja. Jeg har ikke nogle foretrukne overhovedet, det har jeg ikke, andet end Cancerlivfonden når den bliver lavet, ikke?

T: Ja. Så det handler også meget om troværdighed. For organisationen. Og hvad det er for et arbejde de laver.

W: Ja. Det synes jeg nok man kan sige. Der er nogle, der gør det svært for dig, og der er nogle der gør det let. Det kan jeg da i hvert fald se, ikke? Og det vil jo selvfølgelig være nogle af dem der virker professionel, ikke? Dynamiske og brænder for det. Det der med, dem der arbejder sådan et sted brænder for det, det er meget afgørende for mig. Og der tror jeg ikke man gør det på samme

måde i KB. Nogen gør, men der er så mange ansatte, så mange af dem, det er jo måske bare en bogholder, og om man bogfører i KB eller på mit kontor eller et andet sted, det er ligegyldigt, ikke?

B: Men tror du at du ville gå det systematisk igennem og se på den organisation og den organisation, hvad er deres administrationsomkostninger, hvad er deres... eller tror du, at det bliver sådan, *dem* skal det bare være? Af en eller anden grund...

T: Ja, en sådan følelsesmæssig reaktion?

B: At du bare... *den* skulle det bare være. Tager man en rationel beslutning, tror du, eller tror du at man har det mere... at det bliver mere tilfældigt måske, eller i forhold til noget som appellerer specielt til dig, af en eller anden grund?

W: Jeg tror godt noget af det kan blive tilfældigt, det må jeg sige. Det burde det ikke, i mit tilfælde, nu når jeg har meget kendskab til det, men hvis jeg nu ser bort fra, hvis det er mig for 4 år siden, så kunne det godt blive tilfældigt. Hvor jeg har set eller hørt noget rigtigt positivt der er sket fra en eller anden organisation, der kunne jeg godt sige: det er lige mig, det der. Og så kan der jo gå to år, hvor jeg siger, jamen det burde jo slet ikke være den der, det burde være en anden, fordi det så har sket noget andet positivt, ikke? Jeg ser meget på, dels på at organisationen bruger pengene til formålet og ikke til alt muligt andet. Og samtidigt, at det også er et godt formål. Men det er jo det meste.

(12)

T: Hvilken... ville du benytte en sådan mulighed her? Hvis du så sådan en annonce, at man kan give det her legat, den her mulighed, du ville benytte dig af, hvis det var...?

W: Nej, jeg tror ikke det ville have nogen indflydelse på mig. Beklager. (griner)

Beslutning

(1) T: Hvor lang tid tog der, fra du først begyndte at overveje at testamentere til du underskrev testamentet? Det var så fra du blev gift og så...

W: Det tog jo cirka 30 år. (griner)

(2)

T: Var der nogle ting, der forhindrede dig i at få det lavet?

W: Nej.

B: Hvad var det som gjorde, at det tog så lang tid?

W: Ved du hvad, fordi vi selv er advokater. Fordi vi sier jo, jamen vi kan jo lave det der for alle andre. Og hvorfor gå til andre når vi selv kan lave det? Ikke? Det er jo tåbeligt. Men altså, det er ud fra det synspunkt, at det er ??? at lave sine egne ting. Og hvis man gør det, så er det venstrehåndsarbejde. Men, og så har vi ikke følt der var behov for det, fordi vi følte os jo unge hele tiden, ikke? Og det er ikke fordi jeg føler mig gammel nu heller, men.... Nu syntes vi ikke det store behov var der, vi havde vores forældre, og skulle der ske os noget, så var det vores børn, og hvis de var med os, så var det mine forældre og så videre, ikke? Og i takt med at også de begyndte at dø, nogen af dem, forældrene, jamen så tænker man mere og mere over det. Og så til sidst, da vores søn så døde, så efter vi var i koma i et par år eller sådan noget, så var vi sådan, nu skal vi altså det der, ikke? Nu må vi ha styr på de ting.

T: Så, kan man sige at der var nogle specifikke faktorer som gik ind og påvirket til at I skrev under?

W: Ja, det kan man godt sige.

T: At det var det omkring din søn?

W: Ja. Både det, og måske også det at vi efterhånden havde en alder hvor, man kan sige, generationen før os, de begyndte at forsvinde, ikke? Så... (???)... skulle der ske hende noget, og vi slet ikke havde fået gjort noget, jamen så lige pludselig kunne vi være i en situation hvor der kun var statskassen tilbage. Og *det*, det var en af faktorerne der gjorde at i hvert fald jeg gerne...

Efterkøbsevaluering og -adfærd

(1)

Følelsesord: efter at have oprettet testamente

- Ansvarlighed/forpligtelse
- Glæde
- Ro

W: Jeg kan lige sige, jeg sidder og tænker på... jeg har... der er noget der hedder Ældremobiliseringen. Siger det jer noget?

T: Vi har snakket med dem, faktisk. I forgårs.

(uvæsentligt)

Kategorisering af følelsesord:

To bunker.

Bunke 1: "Dårlig"

1. Væmmelse
2. Irritation
3. Afmagt
4. Frustration
5. Skam
6. Splittelse
7. Frygt
8. Tvivl
9. Ligegyldighed
10. Foragt
11. Tristhed
12. Kedsomhed
13. Dårlig samvittighed
14. Overraskelse
15. Skyld
16. Vrede
17. Skuffelse

Bunke 2: "Godt"

1. Håb

2. Ydmyghed
3. Bekymring
4. Interesse
5. Taknemmelighed
6. Respekt
7. Glæde
8. Beundring
9. Tryghed
10. Omsorg
11. Smerte
12. Kærlighed
13. Ensomhed
14. Ro
15. Nærhed
16. Medfølelse
17. Optimism
18. Ansvarlighed/forpligtelse